

BUDAPESTI
DIVATLAP
ÉS
NEMZETŐR.

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY.

KIADJA ÉS SZERKESZTI

VAHOT IMRE.

ELSŐ ÉV.

Kiadó hivatal : Szabadsajtóutca 466. sz.

BUDAPEST, 1848.

313.527

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

BUDAPESTI
DIVATLAP
ÉS
NEMZETŐR.

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY.

KIADJA ÉS SZERKESZTI:

VAHOT IMRE.

Láborky Imre

MÁSODIK FÉLÉV.

Kiadó hivatal : Szabadsajtó-utca 466. sz.

BUDAPEST, 1848.

T Á R G Y M U T A T Ó

a Budapesti Divatlap 1848ki másod félévi folyamához.

Társadalmi cikkeik.

	Lap	Egy napom a harcmezőn. Lám V.	-	-	324.
Emléklapok Magyarhon leányaihoz. Literáti J.	33.	A szittyá amazon. Jodok.	-	-	343. 359.
Tanár, tanító s nevelő jogélvezetéről. Ney F.	81. 97.	A pecsovincs, pecsovincs marad. Boros.	-	-	353.
Gondolat-tünetek. Nagy L.	-	Mutatvány Vahot, Camarilla drámájából.	-	-	369.
Szózat a Királyhágóntuliakhoz. Vecsei S.	-	Montgomery utósó éje.	-	-	386.
Intézkedés Pestvárosa megerősítése iránt. Dobrosi.	184.				
Mit kell most tenniük honleányainknak. Vahot I.	200.				
Hazám hölgyeihez. Coelestina.	-				
Rákóczi Ferencz proclamatiója.	-				
A haza tanítóihoz. Tavasi L.	-				
Egy pár szó a mostani divatról. Vahot I.	-				

Verses költemények.

Beszélyek és rokon.

Az ifju carbonári. Obernyik K.	-	-	1.	Az erdélyi szászokhoz. Szász K.	-	-	84.
Az első táblabíró. Nagy Ignác.	-	-	14. 25.	A bünösökhöz. Hizli J.	-	-	101.
Rózsai története. Lázár K.	-	-	20.	Harcz és lakoma. Szemere M.	-	-	117.
Mutatvány Komáromi F. Szerelem és politika című regényéből.	-	-	36. 49.	Elsőhangom Budán. Szász K.	-	-	136.
Az utósó táblabíró. Boros M.	-	-	55. 72.	A lukai pap. Szemere M.	-	-	182.
Egy nő a juliusi forradalomból. Rutkai E.	-	-	65.	Fölkeltél. Szász K.	-	-	200.
Ecsegi Borbála. Tót Ferencz.	-	-	85. 101.	Egy republikánushoz. Hizli J.	-	-	213.
Adelina. Bóti László.	-	-	113.	Öröm és bú. Vecsei S.	-	-	215.
A szép creolnő. (Francziából). Tályai.	-	-	129. 145.	Szegény magyar. Lévai J.	-	-	233.
Laplakoma a journalistikai téren. B.	-	-	163.	Nem veszünk el. Bodolay J.	-	-	233.
Forradalmi paródia.	-	-	168.	October-elejem. Hizli J.	-	-	244.
Péter bán. Literáti J.	-	-	177. 193.	Harmadik hám születésekor. Várfok.	-	-	264.
Egy olasz hölgy. Lázár K.	-	-	209.	Rege. Vecsei S.	-	-	281.
Dadai rév. Tót Ferencz.	-	-	225. 245.	Mikes. Lévai J.	-	-	298.
Fényes deputáció, cifra tehén, nagy semmi. Bo-	-	-	257.	Magyar nemzet. Szatmári P.	-	-	312.
ros M.	-	-	273. 289. 305.	Harcz foly tehát. Szatmári P.	-	-	342.
A bün büntetlen nem marad. Vári L.	-	-		Be rég nem volt magyar király Budán. Bodolai J.	-	-	358.
				Ponyvára került arany trombita. Sárosi Gyula.	-	-	389.

T Á R G Y M U T A T Ó

a Nemzetör 1848-ki másod félévi folyamához.

H a d i z á s z l ó.

	Lap		Lap
Nemzetörségünk rendezése. Vahot I.	1.	Régi krónikából. Gyulai.	105.
Hogyan kell a nemzetörségnek fegyverben gyakorlatni. Fekete S.	4. 33. 49.	Palócz toborzó. Hirtelen Barna.	117.
A m. nemzetörsereg kötelező szabályairól. V. I.	40.	Profil-alakok. Fekete J.	136.
Hadi műszavak. Szemere P.	65.	Ilazám. Gyulai.	152.
Szózat a nemzetörség tisztikarához. Egy nemzetöri százados.	81.	Rákóczy kardja. Székely J.	168.
Katonai dolgok. Egy tiszt.	84.	Önkéntes nemzetör dala. Jeszenői D.	182.
Izgassunk a nemzetörség érdekében. Több nemzetör.	129.	September 11-ke. Sujánszky A.	195.
Felszólítás minden becsületes magyarhoz. Kosut L.	193.	A jászörsereg tábori tánczdala. Kiss Endre.	211.
Mit kellene most tenni nemzetörségünkkel. Vahot I.	209.	Ne higgy magyar. Várfoki.	230.
Vaschington beszéde.	289.	Varró leányhoz. Sárosi Gy.	246.
Lafayette beszéde.	290.	Ujcz-dal. M. I.	262.
A pesti kis nemzetörök. Vahot I.	341.	Vészdal. Sárosi Gy.	281.
Törédék Napoleon eszméiből. Beöthy Zs.	369. 387.	Hajdan és most. Szatmári P.	283.
		1-ső honvéd zászlóalj dala. Székács.	295.
		Éjeli előőrsön. Hizli J.	310.
		Honleányokhoz. Sárosi Gy.	321.
		A fejdelem. Lévai.	340.
		Szerelmes ujciz. Bodolai.	343.
		Szabadságharczidal. Böti Zs.	353.
		Hunyadi-huszár. Szász K.	373.
		Görgei Arthur. Vecsei S.	385.

H ő s e k c s a r n o k a.

Latour D'Auvergne. Fekete S.	17.
Danzig ostroma. Fergő E.	68.
Napoleonidák. Hadár.	68.
Vaschington György. Fekete S.	97. 113. 131. 145. 161.
Napoleonidák.	136.
Rákóczi Ferencz discursusa az austriai házról	77.
Napoleonidák.	198.
II. Fridrik titkos naplója. Wargha I.	211. 225. 241. 257.
Hadi jellemvonások. Vahot I.	231. 247.
Tábori képek s csatamezei virágok. Vahot I.	296. 313. 327. 343. 360. 376. 392.
Magyar vitézség példái. Egy honvéd.	338. 359. 375.

H a d i l a n t.

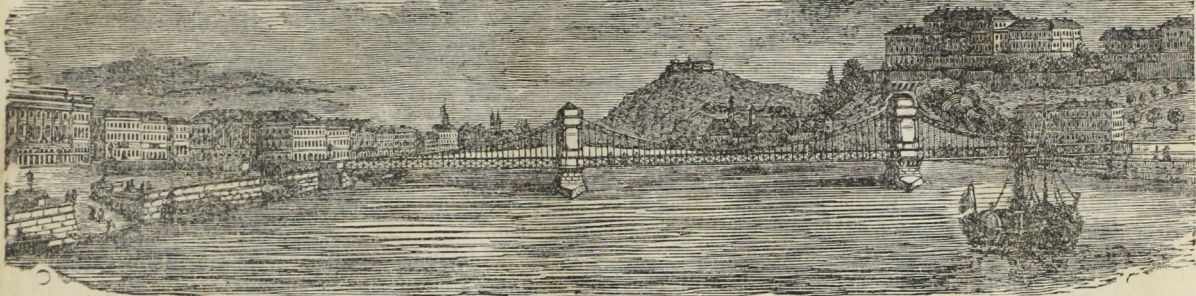
A költő-katona. Garai J.	4.	Mű mellékletek. A divatképeken kívül. 1. Az első felelős m. minisiterak arczképei. — 2. Kis Ernő arczképe. — 3. A felsőház teremének rajza. — 4.
Mi van még hátra? Lévai J.	23.	A kamarilla Kosut lábainál. Allegorikai kép. — 5.
Előre. Tompa	39.	Orosz alkotmány. Torzkép. — 6. Ez most a divat.
Szabolcsi önkéntes dal.	53.	— 7. Huszár és lengyel.
Önkéntes dal. Lisznyai K.	68.	
Történet. Tompa.	84.	

V e g y e s.

Törédékek: De Lamennais „Egy hívő szavai“ munkájából. — Dobrosi.	273. 292. 305. 355. 374.
A magyar nép hangulata.	262.
Jelasics utlevele.	273.
Mutatvány V. I. Camarillájából.	389.

Fővárosi tárogató a szerkesztőtől, minden számban.
 — Színházi bírálatok a szerkesztő-, Obernyik- és Szinérítől majd minden számban. — Hirlapi levelek több számban.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

1. szám.

Julius 5. 1848.

A Z I F J U C A R B O N A R I.

Képzelet, most szabad vagy.

Hiszen szabad voltál mindenkoron te szikrázó, vad üstökös az emberi léleknek : de a zsarnokság bős hatalma bilincseket ügyekezett verni lábaidra, aljas eszközök által megbénította erődet, kioltotta tüzedet, kigunyolta, lehurogatta lelkes szavaidat.

Most szabad vagy, szabad a gondolat.

Menj tehát, terjeszd ki színes szárnyaidat, mint boru után fölmosolygó menny ragyogó szivárványát, — emelkedjél fel büszkén, szabadon a magasságba, utazd körül a világot, s állapodjál mint ékes sugaru csillag, hol mulatni, andalogni kedved leend.

Hová, hová ragad csapongó gerjelmed, te ifju meteor? — Ne szállj túl a tengereken. Hagyd Franciaország és Albion nagyságát, s ne fordulj még a nagy Océán felé, mellyen túl a szabadság új világa nyit varázskarokat. Nézd egy kissé az ó tartományok ifju népeit, — tekintsd fájdalmaikat, törekvéseiket.

Itália fölött állsz. Alattad a háboru fergetege dühöng. A szabadság bátor gyermekei véres, elkeseredett csatában pazarolják életüket idegen zsoldosok ellenében a népjogért.

Szólj, szólj, — látom mondani készülsz valamit. . . .

— Több mint husz évvel ezelőtt e hon határai közt szinte fölharsant a szabadságérti harc zaja : de a küzdők elnyomattak. A népet még nem lelkesíté egészen keresztül a függetlenség szent gon-

dolata. A bátor harczolók nagy részt elhullottak, vagy fogságba hurezoltattak.

182*-dik évben egy szép nyári est tűnik föl. A nap égő hajója szikrázva suhan lefelé az ég kék taván, hogy a tyrrhenum tengerbe vesse magát. Az ékes villa citrom-, narancs- és szőlőbokrok közt tekint el messzire, mint felöltöztetett szép menyasszony. Keletre a száraz felé szelid halmok vonulnak föl, mintegy lépcsőül a távolról hallgató Apenninéknek, mellyre a nap olvadt arany habokat lövell a vékony ködpalást felett, melly a szirtek vállain lebeg, — míg a völgyekben legelő nyájak ezüst hangu csengetyűi tisztán emelkednek a derült ég felé. Nyugotra a villához tartozó kerten túl a nagy tenger végtelenén merül el a szem, s a kék mérhetlenségből kibontakozó egy-egy vitorla és árboc nyomtalanul vész el, — mint a lélek számtalan gondolatai. A szellő lágy de frisítő.

Két alak, férfi és nő, jár föl s alá a kert kervényes utain. Mindenik ifju, mindenik szép, — mint a két első csillag, melly az égen pályáját megkezdé.

— És miért nem akarod te megmondani atyámnak, hogy szeretsz, szóla a hölgy igézőn függesztve fekete szemeit az ifjura, — ő bizonyosan nem késnék megegyezni szerelmünkben.

Az ifju nem szólt, de kebeléből egy hosszu sohajtás lángja szakadt föl.

A leány megrettent. Kemény, mondhatni fenyegető kifejezéssel tekintett a férfira, s szóla :

— Te nem szeretsz engem, Cola, ámitani akarsz, — s talán — itt eltakarta szemeit.

— Oh istenem, nem szeretlek? felelt hirtelen az ifju. Te mondhatod ezt Julia? Szeretlek, mint a mindenható a világot, melyet létrehozott; szeretlek, mint virág a harmatot, mely kelyhében feloszlik; szeretlek jobban enmagamnál, életemnél — oh de — de —

— De? mit akarsz mondani Cola?

— Atyád soha sem adja nekem kezedet.

— Nem, s miért?

— Atyád gyűlöl engem, ha ismer, s pedig ismernie kell. Én nem csálhatom meg, — nem tagadhatom el, mi vagyok, főleg midőn lelkeim legfőbb büszkeségét találja annak tudatában. S ő talán már tudja is, — s akkor mind ketten érezni fogjuk haragja súlyát.

— Mit sem értek Cola, szólj világosabban — Ne hagyj kínlódni. Ah tapintsd szívemet, mind dobog. Szólj, szólj, mitől remegsz?

— Én carbonari vagyok, rebegé az ifju tompán.

— Carbonari? Mi az? kérdé elfogulatlan bámulattal a leány.

E pillanatban léptek hangzanak. Az atya jött. Julia remegni kezdett. Az ifju beszéde s egy titkos sejtés kapta meg szívét. Halványan mint a mellette álló liliom, várta be, az ifju karjához fonódva az érkezőt. Ez csontos, szigorú tekintetű férfi volt, öszülni kezdő hajszálakkal: de még ép erőben.

Az atya két-három lépésnyire az ifju pártól megállapodott. Szemeit hol egyikre, hol másikra fordítá. Arcza pirulni kezdett.

Néhány másodperczig mély hallgatás volt. Végre Julia azon lélekerővel, mely a forrón szerető hölgyek sajáta, kibontakozott az ifju kezéből. Atyjához szökve gyöngéden megfogá kezét, s szóla:

— Atyám, ismered-e ezen ifjut? ő szeret engem. Nézd, nézd, milly nemes vonások, milly sokat ígérő arc! Atyám, ha engem szeretsz —

— Mit? — mi ez? szóla az öreg, akadozva s látható folgerjéssel.

Az ifju most elhatározottan, bár némi tartózkodással kedvese atyjához lépett.

— Igen, uram, mi egyedül az atya megegyezéseért könyörgünk.

— Mi ez? Ördögbe! — pattant föl az agg. Megbolondult é a világ? Urunk testére esküszöm, ha nem látnám e két macska-alázatosságu arcot, hinném, hogy tréfát akarnak üzni. Ifju signore, megbolondult ön? — Mióta — ki által — miként meri ön himni, hogy egy gróf Porzia önnek vesztessze el leánya kezét? —

— Uram, szóla komoly ünnepélyvel az ifju, szükségtelen talán mondanom, miként Gardini Cola

szinte oly fényes, sőt talán még régibb patriciu-soktól veszi eredetét, mint ön.

Az öreg gróf ajkain ördögi mosoly futott át. — S azt véli ön, szóla aztán gunyos méreggel, hogy tekintetbe jöhetne önnél jelen esetben ha szinte Róma első építőitől tudná is lehozni származását?! Mit érnek a sok és jeles ősök, ha azok fényét az unoka elhomályosítja, megbecsületleníti.

— Uram, riadt föl az ifju, — de aztán elnyomva a keletkező dühöt, ajkába harapott.

— Csak rajta, csak rajta kiáltott Porzia nővekvő méregtől lihegő kacagással. — Csak rajta. Hiszen ön boszankodhatik, mert még eddig nem neveztém önt saját nevén, sőt a leggyöngédebb kifejezéseket használtam egy pártütő és hazaáruló irányában.

— Ah isten tartóztasd karomat, kiálta magán kívül Cola, s feje keblére hanyatlott.

Julia, mint égből leszállt angyal egy perczen mellette termelt, s esdőleg fordította felé szemeit, melyek megtudnák állítani a romboló vihart, s kérlelgetni az utósó ítéletet.

— Igen, igen, folytatá tovább lángoló dühvel a gróf, vagy azt véli ön, nem tudom, nem tudjuk, hogy ön a carbonarikkal áll titkos szövetségben, s fölforgatni, nyomorba süllyeszteni akarják e szép hazát. Gyalázatos banditták, kik nem akarnak ismerni törvényt s jogos felsőséget. Köszönje ön, hogy most itt saját villámban van, másként lánczra verve adnám át az igazság boszuló kezének. De egyszer eljövend az óra. Vigyázzon ön, s őrizkedjék haragjától annak, kinek leányára mer pillantani botor vágyaival.

Cola di Gardini megkapá a lány kezét: — Ah, ha ő atyád nem volna! susogta alig érthetőleg. Az elnyomott boszu elkapá a következő hangokat.

Gróf Porzia leányához lépett. Szigorú arczával bontá ki kezét az ifju karjából, s magával tova vezeté. Ez mint áldozatra szánt lépegetett mellette. A fájdalom elrablá lélekjelenlétét és szavait...

Nem sok idő múlva a villához tartozó kert néma és csendes lőn. A három egyén sehol sem volt látható...

Éj lett. Az ég, mint milio gyöngyöktől csillogó korona, fedezte a várost, mellynek határában a mondott esemény végbe ment. A házak ablakai nagyobb részt már sötétek valának; csak néhány utcai lámpa pislogott még, — s egy egy elkésett hazatérő lakos lépései kongának a rozszövezeten. Sötétben állott már a tér, mellyen gróf Porzia palotája állott, csak nagy ablakai látszának bámulni az üres sötétségbe. A gróf szobájában alvók; de leánya, mint maga a fájdalom, ébren volt, s könyvek közt virasztott a hőszin párnakon. A tenger felől az éji szellő koronkint különféle hangokat hozott majd közelebről majd távolabbról.

Egyszerre a palotától nem messze eső egyik utcáról emberek zaja lön hallható. A lárna közeledni látszik, míg végre egyes érthető kiáltások bontakoztak ki a zaj chaosából.

Lépések hangzottak, s koronként sebesen vágató lovak lábpattogása törte meg az egyhangu zsjajt.

— Fegyverre, fegyverre! kiabálák néhány szaladozók, kik maguk sem tudák: mi történt, s mit akarnak.

— Le a lázadók! — halál a carbonárik fejére, ordítá néhány zsoldos olasz katona, mi alatt fegyvereiket csörgetve a Porzia palota alatt tova vonultak.

Julia föltűt az ágyban fejét, s dobogó szível halgatózni kezdett.

Most egy nagy csoport tódult be zajongva az utcába.

— Fussunk, fussunk, kiáltozá némellyik.

Lehetett hallani, hogy a csoport egy része sebesen megindult az utca másik vége felé.

— Megálljatok! kiálta rájuk egy erős érczhang. Így kell-e megrettenni minden szélzugra?! — ki áll előttetek ellenséggé? Azon néhány zsoldostól féltek é, kiket Ausztria mint bösz szelindekeket ellenünk uszit. Megálljatok, ha mondom. Inkább a tarpei szikláról zuhintának le, mint magam gyáván megadjam. Jertek, álljunk ellen, üzzük szét a zsoldosokat, s ha nem akartok, jöjjetek legalább, tepjétek darabokra testemet, ne engedjétek, hogy az ellenség fölkonczoljon. Kiontott véremnek édes lesz, ha baráti kezekből veendem a halált. Jertek, ha bátorságtok nincs: döfjétek mellembe fegyverteket.

Mintegy percnyi szünet következett. Azután zugó vihar modjára csapott föl az evviva kiáltás, s a fegyverek összecsördültek.

Alig csendesült le az éljenkiabálás, nem messzire katonai vezényszó s touló csoport rendes lépései valának észrevehetők. — Katonák, katonák! lármázák némellyek kétségbeesve némellyek a dühtől égve. Fegyverre, fegyverre!

Néhányan titkon elfutottak: de a csoport nagyobb része helyén maradt.

A zsoldosok fölvonák löszereiket s a lázadókra tüzeltek. A szabadság bajnokai erre vad oktatással rontottak a sereg sűrű csoportjába.

Alig hangzott el az első lövés mennydörgése, a házak ablakaiban itt-ott remegő fénysugarak kezdének föllobbanni. Némelly ablakokon azután emberfejek tűnének elő: de mellyek megpillantva az iszonyu jelenetet, egy perczben ismét bevonulának, — s a gyertyák eloltattak. Csak néhány házablakban maradt még világ.

A Porzia palota egyik ablakában azonban halvány éjlámpa sugarai törtek át, s a csatazaj kezdetével liliumfejr kéz voná szét a nehéz függő-

nyöket. A felnyílt táblák üren csoda szép nőarcz tekintett le a zordon jelenetre.

Egy másik ablakában ugyarazon háznak a gróf tolta ki fejét.

— Le a lázadók! halál a honárulókra! rivalt le palotájából. Vitéz katonák, semmitsétek meg a gaz czimborákat!

Egy két házablakból lövés is történt, többnyire azonban süketlenül. A fölkelőkre é, vagy a katonákra, bajos lett volna megmondani.

A csata folyton folyt. Számos áldozatok hullottak. A sebesülteket baráti karok fogák föl, s hátra hurcolák.

Nem messze a palota mondott két ablakától utcai lámpa alatt egy ifju ült a földön, ölen egy haldokló sebesültet tartva. Gyöngéden emelé föl a remegő fejét, hogy arczvonalaait vizsgálhassa. A haldokló alig látszott eszmélni. Csak néha nyitotta fel kissé homályos szeméit.

— Mit kívánsz, mit tegyek Jeppo? kérdé nyugtalanul az ápoló.

Senki sem felett.

Darab idő mulva azonban a sebesült föleszmélt. Rátekintett, kinek ölen nyugvék, s töredezett hangon nyögé:

— Cola di Gardini, boszulj meg!

E név a palota ablakában álló hölgy fülébe hatott, s elnyomott sikoltás röppent le ajkairól.

Istenemre, megboszullak, százszorosan boszullak meg, szóla az ápoló, mialatt barátja feje, mint nehéz kö, lehanyatlott, s ölében mozdulatlan hevert hideg terhével.

Az ifju felállva, a hullát csendesen a kövezetre ereszté. Ugyanekkor a nyitott ablak felé tekintett, — s a négyszem történetes találkozásán egy világ fájdalma, s egész menny üdve villámként rohant át. Az ifju mondhatlan tüztől érzé egész lényét hevülni.

Fegyverét kivonván az ég felé tartá, elszánt, tulvilági tekintettel.

E pillanatban a gróf ablakából egy löfegyver hosszú csöve nyult ki, lefelé irányozva.

Cola egy csoport elszánt bajnok körében állott, kik őt fölhevák, legyen vezérük e határozó perczben életre halálra.

— Igen, szóla a bajnokifju, esküszöm, vezetni foglak harcra győzelemre. E korán kihunyt életet meg kell boszulnom. Halál a zsarnokokra; jertek! —

Ezt mondva indult. A gróf, ablakából, feléje irányzá löcsövét.

— Hah, vessz, áruló! kiálta a dühödt főur, ti vagytok okai mindennek. Ismerünk.

Julia szobája ablakából, meghallá a mondott szavakat. Szemébe villant az ügyesen irányzott cső. Éles sikoltással kiáltott atyjához, s futni akart ennek szobájába.

A löfegyver eldőrdült. Cola, kínos rángások után, a földre rogyott. E pillanathban a hölgy feje is egyszerre eltűnt az ablakból. Ájultan esett a padlatra.

Midőn ismét fölébredt, minden csendes volt. Csak néha hallatszott távolról néhány lovas katonára dobogása, kik a városban föl s alá szaguloztak, hogy az itt-ott megzavart békét helyreállítsák vagy a helyreállítottat biztosítsák.

Magyarország egyik éjszakai megyéjében ki nem ismeri Munkácsot? — E helyet, melyhez ősidőből olly sokféle lelket emelő, az újabb korból pedig annyira szomorú emlékezetek vannak kapcsolva.

A vidék fölötté szép. A keletről összefűzött hegyláncz vidékén tekint a szép rónára, melynek zöld tengere nyugotra elfoly, s mellyen mint végső családtag egyedül áll a domb, hol a vár mutatja büszke épületeit.

Az utat tündérvárnak hiszi ez erőseget midőn olly csábító szépen tűnik föl a látkör szegélyzetén; olly vidám, olly büszke nagyságot mutat kívülről: pedig benn falai közt nyomoru élet tengődik, s meg van fertőztetve általa a szabadság égi ajándoka.

De a zsarnokságnak szüksége volt illy falakra, hogy kigyói okossága örültházat állíthasson azok számára, kik érezni, gondolkodni s gondolataikat kimondani merték ellenére a fölállított szabályoknak.

A nap ragyogva függ az égíven. Az országúton egy kocsi halad Munkács felé. Egy olasz gróf ül benne gyönyörű leányával.

A hölgy, a kocsi puha párnáira hajtá fejecskejét. Halvány arcán mozgó árnyékok röpkednek. Az apa gyakorta és nyugtalanul tekintet leányára.

— Nem érzed magadat rosszabbul, gyermekem, kérdé a gróf, megfogva a leány forró kezét.

— Nem atyám, lőn az egyszerű válasz.

— Kezedet nagyon forrónak érzem, félek hogy ismét lázad van, kezdé ismét az öreg aggodó hangon.

A leány hallgatott. Fénylő szép szemeit a kies vidékre függeszté, hol a nagyszerű ékes vár, mint a tengerek mosolygó fata morganája állt előtte a meleg nap fölverődött ködfátyolában.

Mindez néhány évvel történt a kezdetben elmondottak után. A leányka nagyon beteg volt. Orvosai utazást, s némelly magyarországi fürdőket javasoltak; s az apa most, leánya kedvéért hazánk szebb vidékeit utazá be.

A beteg hölgy fölötté nagy gyönyört talált honunk szép vidékeiben. Ugy látszott, mintha itt erősb, vidámabb volt volna. Valamelly titkos, ösztönszerű remény vagy eszme emelte lelkét. — A

futó csillag legszebb lánggal ég, midőn földünk-höz közeledve örökre elmulik. . . .

Est felé a gróf a várat látogatta meg leányával. Vezetőjük a kiskápolnát is megmutatá nekik, melly a vár egyik sarkán áll, honnan a legszebb kilátás nyílik a vár vidékére.

Alant gyönyörű síkság ömlik el, fölragyogtatva élénk fűsmaragdját, mellyet csak Anglia mutathat, s mellyen szabadon legelteti az erőteljes pástor kövér nyáját, míg benn fuladt, penészes légben hal el az élet.

A leány sokáig, nagyon sokáig nézte a gyönyörű tájképet, mellyet isten utánozhatlanul vetett oda a látkör rónájába.

Ez alatt megcsendült künn a harang tiszta szózata. Az utazók kérdésére előadá a vezető, hogy e harangszó után a várbeli foglyok jövendnek az ottan tartatni szokott templomi imára.

A gróf és leánya egy székből helyet foglaltak.

Kéves idő múlva jöttek a szerencsétlenek, halk egyhangú kopogással. A hajdan bátor, nemes és lelkesült arcok most kiaszva, megsárgulva és elfonnyadva a börtön lege és reménytelen élet súlya alatt. Elalvó szemfényök halvány ajkaik, csüggedt tekintetök bizonyítják, hogy meglehet végre a lelket is ölni, bármilly erős volt is ez, bármilly magasan szárnyalt hatalmas eszméivel: de egy szersmind hogy e lélekgyilkosság a legiszonyubb, legkárhözatosb bűn, mit az emberiség ellen elkövetni lehet.

Voltak a foglyok közt még fiatalok, kiknek testük időnap előtt meghajlott a rabság fájdalmai miatt. Ki adhatja vissza nekik valaha az elrablott örömeiket?!

Egy ezek közül épen a grófi hölgy mellett haladt el. Ez rá tekintett. Arczán mély sebhely nyomra volt látható. De különben egykori szépség rommai mulattak még rajta.

A grófnő láthatólag összerázódott. Arczát lángfolyam önté el, majd halvány lőn, mint az esti ég. Atyja rémulve tudakozá e föltűnő változás okát.

A leány állítá hogy semmi baja sincs. Egy szót sem árult volna el atyjának, ha mingyárt élete, üdve forgott volna is kérdésben.

Az ének megzendült. A lelki atya elvége az oltár mellett imáját. Ezalatt a hölgy irónját elővevén, imakönyvének végső, tiszta lapjára sietve e szavakat írta:

„Megismerélek, kedves kedves szenvedő! — Az iszonyu gyászéj óta még mindig élek, mert azt hittem hogy te meghaltál; most meghalok, mert te élsz, — minő életet?! Ha talán némi vigasztalást adhatna, itt az egyház falai közt, azon pillanatban midőn a szent jelek fölmutattatnak, esküszöm, hogy hozzád mindenkor hű valék, s mást nem fogok szeretni soha. E végszavaimban isten-

hozzádot mondok örökre, a leirt betűkre lelketem leheltem, s utósó forró csókomat adandják vissza azok ajkaidnak. A tulvilágon viszont fog látni Julia.“

Midőn az istentisztnlet véget ért, a szerencsétlen foglyok visszaindulának a templomból. Azon pillanatban, midőn az említett fiu Julia felé közelített, a leányka halkan s észrevétlenül ereszté imakönyvét a mellette elhaladó lábaihoz. Ez föl-emelé a könyvecskét, a hölgyre tekintett, — megismeré őt, s eltalálva a gyöngéd, titkos gondolatot, magához rejté a hit könyvét, — s távozott.

Ki tudná elmondani, mit érzett és tőn, midőn a könyvet fogházában föltárva elolvasá a beleirt sorokat?!

A gróf több időig mulatott Munkácson egy csinos kibérelt szálláson. Julia nem akart e helyről távozni: de semmit sem szólott atyjának e történetekről. . . .

Egy éjen erős zivatar dühöngött. Szél és menydörgés zaja vegyült egybe rémletesen s hideg esőcseppek verék az ablaktáblákat. A gróf főnvirasztott beteg lánya mellett, ki mint lemenő hold halaványan feküdt ágyában.

A kapun erős kopogás volt hallható. A szolgál kiment megnézni, ki alkalmatlankodik illy vészes éj idején.

Egy idegen lelkész a vele jött templomszolgával kért beocsátatást, kiket a zivatar kényszerített az első háznál, hol világot láttak megvonulni, míg a vihar elcsendesedik.

A szelid lelkész mentegetve magát a kényszerült alkalmatlankodásért, röviden előada, miként ő egy haldokló olasz fogolyhoz hivatott föl a várba, kit ő már azelőtt is jól ismert, s ki, miután a halottak szentségeiben általa részesült, karjai közt a más életre szenderült.

Julia némán hallgatta végig az elmondott tudósítást. . . .

Reggelre a zivatar elvonult, s a nap ragyogva állott a hegyek ormain. A beteg még nem engedé távozni magától az egyházi atyát. Titkon szólott vele néhány szót.

Ugy látszott, hogy a lelkiatya némi rábizott titkot is mondott el a betegnek. De ezek mik lehetek, azt senkisé nem tudja. Mit tudhatunk, annyi, hogy a meghalt fogoly szobája falain a sok föliratok közt, mellyeket — mint egykor a girondisták a kőfára jegyzett, ez is ott állott: Julia.

A szerencsétlen leány nem sokkal élé tul e napot. Atyjának soha sem mondott semmit szenvedéseiről. A lelketlen apa büntetve volt.

Munkács temetőjében most egy kitünő sír áll, a boldogtalan olasz grófhölgy sirja. Ha néha a képzelet, elröpülve, mint őszi köd e sírra száll, midőn onnan ismét fölröppen, forró gyöngycseppeket hagy vissza a halom fűvirágain.

E cseppek a szánalom könyvei.

És most emelkedjél fel ismét, képzelet, — kövesd légi szabad pályádat, s szálj gyorsan más határookra!

OBERNYIK.

NÉMULJATOK MEG. . . .

Némuljatok meg kis hitűek,
Baljóslatok gyász varjai!
Kik e hazának rosz jövődőt
Szerettetek csak jósolni;
Hol láttátok, hogy este légyen,
Ha még csak a dél közelg?
Ki roszt kívánt e hazának:
Az isten verje meg!

Szeretjük a békét, legyen bék!
De a harcztól sem rettegünk;
Éljünk, ha él a szent szabadság,
Ha vesz, vesszen bennünk s velünk!
A népszabadság földje szántva!
Ültessetek, ültessetek!
Ki abba boldogságot ültet:
Az isten áldja meg!

Isten jóvoltából megértük
A várva várt boldog napot;
Hogy nem a születés, de érdem
Előtt emelünk kalapot;
Most már ember lesz minden ember,
S tesz egy boldog nagy nemzetet,
Ki mást akarna e hazával:
Az isten verje meg!

Huhogjatok, huhogjatok csak
Sötétség gyáva baglyai!
Ó várak s klastromok zugában,
Mind, mind lefogjuk rontani
Az elvénült falat, s belőle
Rakunk szép, új épületet,
Az építők kezét, munkáját,
Az isten áldja meg!

TOMPA.

A SÍRÁSÓK.

Be sok jó bort ittam én már
Rövid életem folytában!
Szerелеm édes mezétől
Be sokszor megittasodtam!
Régi bor, ifju leányka, . . csak ez a világ!
Hej csak olly hamar ne tűnnék el az ifjuság!

Vig menyasszony az örömpercz!

Rózsakoszorú hajában,

Hadd csókoljam meg kedvemre

Piros ajakát futtában!

Mert miként mi, a jelen is sirja felé fut,

Alig kacsintok reája, már is elvirult.

Felszökik a hal a vízből

Csillog csillog ezüst pénze,

Ugrál szivem örömben

Csillog csillog aranykedve,

Balomban a lyány, jobban a kancsót emeli,

Ürül a kancsó, de szivem mindinkább teli.

Nekem is volt bűm, de mint a

Felhőt a torony harangja,

Tova kergette a csóknak

S a pohárnak csengő hangja,

Jobb sírásó e kettőnél nincs e faluban,

Általok temettesse el, kinek gondja van.

Tüzes bor, égő szerelem,

Ez a pár tündérfáklya őnt

Utamra fényt, hogyha ollykor

Elborúl előttem a föld,

Régi bor, ifju leányka; csak ez a világ!

Hej csak olly hamar ne tűnnék el az ifjuság!

SZEMERE MIKLÓS.

AZ ELSŐ TÁBLABIRÓ.

Ki ne szeretne néha kedvencz gondolatnak vesszőparipájára ülni, és vissza vissza nyargalni a multnak ködös homályába, mert hiszen a homályban is van a boldogság; tudják ezt még azok is, kik mindig csak a napsugár nyertetlen hátán káldoznak, hogy annál közelebb lehessenek a világosság eredetéhez. És ha már homályban nyargalóznak az ember gondolatai, ugyan mikép ne jutna eszébe a magyarok eredete is?! Kinek pedig ez eszébe jut, ugyan feledheti e a táblabirót, mely azon nélkülözhetlen része a magyaroknak, mit a khinaiknál a hosszú hajcsap pótol.

Amde ne remegjen a nyájas olvasó, nem akarjuk most a magyarok eredetét fürkészni, miután egy híres hazánkfa hitelesen bebizonyítja már, hogy a világ teremtetésekor az alkotó magyarul mondá: „Legyen!”

Mivel azonban a táblabiróság egyenlő nagybecsű érdekű egész lételünkkel, igen természetes, hogy ezen méltóság eredetét mindenki fürkészi, ki valódi magyarnak tartatni kíván.

Ez okból tehát mi is, valahányszor homályba bocsájtottuk elmélkedésink iránytőjét, mindig

azon fontos igazság kisütése forgott agyunk, lelkünk előtt, hogy ugyan ki volt az első táblabiró?

Némellyek, sőt sokan, kik a multtal keveset szoktak gondolni, s inkább a jövőre ismeretlen rónáin barangolnak, azt szeretnék talán inkább megtudni, hogy ki lesz az utolsó táblabiró; de hiszen erre olly könnyű a válasz, hogy a kérdést sem érdemli. Utolsó táblabiró mindenestre az utolsó magyar ember lesz a földön*), mert mire a világ vége, vagy a magyar nemzet utolsó pillanata bekövetkezik, akkor már a csecsemő is mint táblabiró fog születni; s ezt ne vegye senki gúnynak, mert a táblabiróság nem olly nehéz, mint a hegedülés, és még is vannak már öt éves tőkéletes hegedűs lángelmék, mért ne lehetne tehát a csecsemő már születése pillanatában táblabiró? Hiszen kiáltani, színi és aludni jól tud, s nem leginkább e három szellemi működésben gyakorolja e magát a táblabiró is? A gyermek minden pillanatban éhes, és nem mester e a táblabiró is ezen életföntartási gyakorlatban? A gyermek akaratos, és nem makranczos e a táblabiró?

Ezekből világos, mikép tudományos fürkészt csupán azon kérdés érdemel, hogy ki volt az első táblabiró?

Föladatunk súlyát érezzük, tudjuk, hogy Columbus nem vágta nagyobb tuskóba fejszejét, midőn új világrészt keresni indult, mint mi e pillanatban, midőn az első táblabiró keresésére indulunk.

De hol keressük őt, talán szárazon? Nem merjük, mert a táblabiró nem igen szereti a szárazságot. Vagy vizen? Dehogy, hiszen a vizet csizmájában sem örömet tűri. Tehát a levegőben? Talán inkább, mert sok táblabiró igen szeret magosra emelkedni, de még sem, mert gondolatai többnyire igen alant járnak.

Merüljünk a világtörténet roppant kötetének disznóbörbe kötött lapjaiba, s a világdöntő események közt bizonyára a táblabirót is megfogjuk találni. De hol kezdjük? A francia forradalomnál? Nem, mert ha jól vagyunk értesülve, ezt nem lehet magyar táblabirónak bűnül fölronni, amár különben sok kitelik tőle. Vagy talán a nyomtatás föltalálása idejében? Siker nélkül fáradnánk, a magyar táblabiró ezen veszélyes mesterségnek szintolgy kevésbé oka, mint a löpor föltalálásának, sőt inkább mind a kettőt eltemetné, ha lehetne. Ugorjunk nagyot, talán a zsidókat táblabiró tanácsára üzték ki Egyiptomból? Viláért sem, hiszen ki előlegezett volna aztán nekik a még születetlen báránycák jövőre bőrére, vagy gyapjára? Tehát Noe bárkájában lelünk talán táblabi-

*) Ezen czikk martius tizenötödike előtt irattott. — N. I.

rót? Mindenesetre, de im az elsőt keressük, s ki tudná, hányadik volt az, kit a bárkában találhatnánk.

Ne keresgéljünk sokáig, hanem kezdjük ott, hol a világtörténet kezdetét veszi, tudniillik a paradicsomban.

Ne mondja ezt senki képtelenségnek, hanem méltóztassék bennünket végig hallgatni az ítélet kimondása előtt. Magyarországon jelenleg semmi, de semmi nem történhetik táblabíró nélkül. Ha valahol hajózható csatornát kell ásni, az illető bizottmány többsége táblabírákból áll, mert ki értene jobban a vízépítészethez, mint a borfogasztó táblabíró? Ha nagyszerű verekedés történik, a vizsgáló törvényszék jobbadán táblabírákból áll, mert föl kell rólok tenni, hogy ezen szép mesterséget annak idejében maguk is gyakorlották. Ha utat kell csináltatni, táblabírák adnak iránta véleményt, mert hiszen ők elégszer fölfordultak. Ha a népnevelés ügye forog szényegen, táblabírák a szónokok, mert hiszen ők gyakran eljártak az iskola mellett. Ha nagy hajtóvadászat tartatik, számos táblabíró van jelen, mert hiszen ők Győr előtt is jelen voltak annak idejében. Sőt ha épen semmit nem kell tenni, akkor is legbiztosabban épen csak a táblabírákat alkalmazhatni, mert hiszen Magyarországon olly ropicant számmal vannak, hogy bizonyára sok történtt volna már, ha nem gyakorolnák magokat leginkább csak a semmit nem tevésben. Ha tehát most hazánkban semmi nem történhetik táblabíró nélkül, most, midőn néhány maroknyi gőz is annyi munkát teljesít, mint ötven ló, igen természetes, hogy hajdanában még nélkülözhetlenebb volt a táblabíró.

Ebből világosan következtethetni, hogy egyenesen a paradicsomban kell fürkészésünket kezdenünk, ha az első táblabíró nyomára találni akarunk.

Tehát méltóztassék a nyájas olvasó képzelni, hogy a napóra épen délutáni négyet mutatott a világ teremtese utáni első pénteken. A szerencsétlen péntekkel fog tehát bajunk meggyülni.

A nap gyönyörűen sütött a paradicsom fölött, s pajzán szellő örömittasan csókolgatá a szűz faleveleket, mit minden botrány nélkül tehet, mert akkor még nem követék el az első bűnt az első emberek. A levegő olly lágy vala, mintha selyem pihéből szőtték volna, s tökéletesen tiszta, mert még egyetlen rágalom által sem szepölösített meg. Az egész paradicsomban gyönyörű illat terjedt el, melyet nem csak leírni nem lehet, hanem érezni sem, a mostani romlottság büze miatt.

A rózsák szerelmi dalokat suttoztak egymásnak, melyek épen olly érthetlenség voltak ugyan az emberi fülnek, mint sok mai költő szerelmi da-

lai, de egyszersmind sokkal természetesebbek és sokkal bájolóbbak. A pillangók virágról virágra szállongtak, mint a mostani arszlánok, de nem voltak olly nevetségesek, mert — nem fecsegték. A róka a libával beszélgete, mint valami ügyes váltóüggyvéd a tapasztalatlan tékozlóval, de még sem egészen úgy, mert a róka nem koppasztá meg a libát. Szóval, minden ártatlan vala, mint a maszületett gyermek, s minden örvende az életnek.

A paradicsom kellő közepén, pompás fígefák alatt, miknek dús lombzatából akkor még egyetlen levél sem hiányzott, puha pamlag terült el zöld gyeptől, és ezen pamlagon két emberi lény foglalt helyet, erőteljes szép férfi, és gyöngéd, valódi szép nő, ki még soha nem csinált verseket. Ne himezzünk sokat; a férfi neve Ádám, az asszony neve Éva.

Nem mondhatjuk, hogy nemes családból származtak, mert Ádám agyagból, Évácska pedig csontból vette eredetét, s azért fényesebb ezen utóbbi még most is; azóta mindazáltal mindketten megnemesedtek, legalább sok maradékuk nemesnek nevezi magát, ámbár eléggé érvényesen alkalmasint nem tudnák ezt bebizonyítani, miután kétségbevonhatlan, hogy első őseik csakugyan nem voltak nemesek, s azért nem is üres szó ám azon bölcsék állítása, kik mondják, hogy a nemesség bizony semmi előnyre nem jogosít.

Tehát Ádám és Éva pamlagon ültek, melly gyönyörű honi gyöppel volt borítva. Ruházatukat két nevezetes okból nem írhatjuk le, először, mert azon időben a divatképek még nem voltak divatban; másodszor pedig, mert — igazat szólva — ők bizony akkor igen ildomos takarékosagból semmi öltözetet nem viseltek.

Ádám csöndesen füttyörészve dohánylevélből szivart gyúrt két tenyere közt, Éva pedig sohajtva nézett egy közel almafára, és igen illedelmesen ásított. Őh ezen ásítás rettentő súlyos szemrehányás vala az első férfiről nézve, ki azon pillanatban az első dohánylevelet első szivarrá gyurogatta; ámde szíve agyagból volt gyúrva, ő tehát nem érzé a rettentő szemrehányást, hanem munkáját folytatá, s Évának is teljes szabadságot adott az ásítás folytatására.

Hires jogtudósok Ádám ezen első engedékenységéből következteték, hogy a némberek szintolly jogokkal vannak fölruházva, mint a férfiak. Őh Ádám, Ádám, mért hagyta az időben Évát ásítani?

A szivar elkészült, és Ádám szerette volna meggyújtani, de tüze nem volt; Éva szemében lobogó lánggal égett ugyan a tűz, de ez, valamint most is csak szíveket gyújthat meg, és fájdalom! a szivart nem teheti füstölgésre képessé. Ezt a természet igen hibásan rendezé így.

Ádám elkomorult, még csak szivarát sem gyűjthatta meg, ugyan mire becsülhette volna tehát az egész magasztalt paradicsomi boldogságot!

E pillanatban rögtön, mintha csak Hugo Victor rendelte volna úgy, nagy kígyó jelent meg az átelleni almafa egyik lenyúló ágán, és szóla, mintha Dumas Sándor tanította volna rá:

„Ádám te az első ember vagy, mi állatok, mindnyájan szabad rendelkezésed alá vagyunk helyezve, s még sem tudsz magadon segíteni, pedig csak ezen nyomorú szivart szeretnéd meggyújtani. Ha ha ha!”

Mert megkell jegyezniünk, hogy a paradicsomi ártatlanság viritó korszakában a kígyó is tudott beszélni, még pedig természetesen magyarul, mert az ártatlan Ádámtól nem tanulhatta sok nyelvést.

Ádám bosszúsán csóválá fejét és nem minden megvetés nélkül szóla:

„Talán csak nem akarsz engem tanítani, oh kígyó!”

„És miért nem? — viszonzá oly fölfuvalkodottan a karcsu kígyó, mintha napjainkban született volna, s kedvére uralkodhatnék. — Kéj le egy törpe napsugárt, s gyűjtsd meg szivarodat!”

Ádám csodálkozék a kígyó rendkívüli okosságán s a levegőbe kapott; de napsugár helyett csak egy arra írámlott pókhálófonalra akadott újjaira.

„Ha ha ha! — kaczaga ismét a kígyó; — első ember, ura a teremtésnek, milly gyarló, gyöngye vagy, bizony szánlak!”

Itt Éva kissé tovább vonult Ádámtól, saját-szerű kétes tekintetet vete rá, és igéző mosollyal egészen a karcsu kígyó felé fordult.

„Ne ingerelj, oh kígyó! — szólt ismét Ádám, s bot után jártatá szemeit, mi szinte világosan mutatja, hogy Ádám magyar volt. — Ne kaczagj, hanem szólj, mikép juthatok birtokába a napsugárnak?”

A kígyó hosszasan köszörülé torkát, mindkét pófáját fölfuvá, Évára nagyot hunyoríta, és imígyen válaszolt:

„Csekélység, alig érdemli, hogy válaszoljak. Én azt is megmondhatom, mikép tehetsz mindent lehetővé, mikép lehets hatalmasabb mindennél, és mikép lehet Éva tekintetes asszony, szebb a legszebb sugárzó napvilágnál.

Éva asszony kissé gúnyosan pityegeté piros ajakát, mert hiszen ő ugy is legszebb asszony volt az egész világban, de még is parancsoló te-

kintetet vete Ádámról, és igen nyájasan szóla a kígyóhoz.

„Te tehetnéd azt sima kígyó?”

„Én, viszonzá az büszkén, — csak egy szómba kerül, s ti mindenhatók vagytok, és engem áldani fogtok. Halljátok.”

„Halljuk!” — mondá Ádám, oly bölcsen, mintha valamely gyűlésben hallgatna.

„Ime, egyétek meg ezen almát, melyet ezen fának ágáról szakíték, és meglesz?”

„És szivarom égni fog?”

„Égni.”

„És arczom?”

„Sugárzani fog.”

Éva hirtelen elkapá az almát, de Ádám szint-olgy hirtelen komoly hangon tiltakozott, mondván:

„Nem szabad! Mindent tehetünk, de ezen egyetlen fa gyümölcsét megízeltienünk nem szabad, ha boldogok maradni akarunk.”

Nagy vita támadt. A kígyó ügyes okoskodással ostromlá Éva szívét, ez viszont Ádám apánkat nógatá, majd hízélgéssel, majd komolyan fenyegetőzve, s végre sirva szóla:

„Én nem akarok engedni, én társad vagyok, nem pedig cseléded, határozzon köztünk tehát más.”

Ádám férfi volt, az illy biráskodási eljárás tehát kedvelt eszméi közé tartozott s szétnézett, hol találma bírót, ki közte, Éva s a kígyó közt ítélne?

Egy lépésnyire egy állatot láta kíváncsain hallgatózni e vitára, közelebb inté tehát a kandi állatot, és bizalmasan szóla hozzá:

„Ki vagy barátom?”

Az illy nyájasan megszólított állat kedélyesen rázá meg füleit, és kimondhatlan nyájas alázattal viszonzá:

„Én számár vagyok.”

Valóban, ő számár volt, az első számár e földön, egykoru Ádám apánkkal, s még sem nevezzük utódait nemes állatoknak.

Igen, ő számár volt, s ezt minden himezés nélkül maga megvallotta, ugyan hol van illy szép szerénységre napjainkban példa? — Mellyik számár vallja ezt most meg?

Ádám könnyeden meghajtá fejét és növekedő nyájassággal folytatá:

„Örvendek, hogy szerencsém van.”

És ezt ne csodálja senki, mert még napjainkban is elégszer kell így szóllanunk a számárhoz, ha szükségünk van rá.

NAGY IGNÁCZ.

(Vége következik.)

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

3. szám.

Julius 20. 1848.

TARTALOM : Emléklapok magyarhon leányihoz. **Literáti János.** — Mutatvány Komáromy Ferencz „Szerellem és Politika” czimű regényéből. — **Ablakomnál. Székely J.** — **Tárca :** Fővárosi és vidéki tárogató.

EMLEKLAPOK MAGYARHON LEÁNYIHOZ.

A szépség legbájosabb ártatlan egyszerűségében.

Nem hat gyönyörrel, s gyakran veszt ingeréből, ha kellem és tulragyogó öltönyök fényárjában usznak.

A magyar honleány mint tündöklő nap sugarait, magán hordja csillogó ékszereit, — sápadt holdvilágként nem kölcsönöz fényt rideg gyönyöktől —, sem tarka kigyóként színes érdeket nehéz szövetek hullámzó virányítól.

A magyar honleány nem talál gyönyört lefátyolozott kecsének csábító kaczerkodásaiban — nem keres élvét alacsony kéjvadászok hizelgésiben, nem lel örömet eszélytelen imádók magasztalásiban, nem arat büszkén dicsőséget hódításai győzelmivel, nem csapong könnyelmű ábrándokon, nem eped lengő hiúságokért. S ugyan azért

A magyar honleány egész lényén szellemiséggel párosult nemes fenség, honszerelem ömlik el; tetteit szerény önismeret jellemzi, egyszerűségében legnagyszerűbb ő. . . .

Igy szép a magyar honleány életének ifju tavaszán, midőn még mint hasadó bimbó csak ártatlan örömeiben él, midőn követendő érényeinek, mint virágkehely nap meleg sugarainak halkak s törekvő iparral tárja fel gyöngö keblét.

Igy szép a magyar honleány, midőn mint kinyílt rózsza földszített pompával szép remények közt lép társaséletbe. Sorsától kinért helyen örömmre gyulva látod ekkor őt : de nem látod ajkain a porig alázó guny szeszélyét lebegni, nem hallod a cselszövő udvariasság s álnok tettetés hideg hangjait, tisztelvén mindenki jogait, kerüli az élczek sebző csatáit.

Igy szép ő, ha élettársként lép föl első szerelme karjain. Igaz, itt új pálya nyílt föl előtte, mely számára örömvirágokat, de ollykor vérző töviseket is terem, s — épen ezért az eskü megmetszentesített órája örökmélek szívében, imádja az erényt, tulkövetelésével nem aggasztó. Nézd csak őt csendes családkörében, minő számítva s gondos óvatossággal huzza össze kiterjesztett reményeinek lobogó vitorláit, mégis minő elégedett ő, mert elérte célját, mellynél tündér álmai megvalósultak, mellyen tul számára nincs többé vágy, nincs többé boldogság. . . .

Illy nők, illy szellemi nagyságra emelkedett honleányok képesek csak hiven szeretni hazát és népeket.

Illy magas képzetű női szívben él csak közügyért honszerelem, nyomornál irgalom, szabadságért áldozat.

Illy női erény előtt meghunyászkodik a kisértő bűn, szégyenlángba borul a csábok ostroma, pirulva s félénken riad vissza a szemtelen tolazkodás.

És a haza — — — a haza! imádott bálványa lelkének; magas hévvel tépi le azért nyakának gyöngysorait, ábrándos örömmel veti áldozatul ragyogó fürteit, ékszerait, s olykor még gyöngye életét is.

Valóban a nemes honleány erényeiből folyó munkás szeretet hatása boldogító! ezért van, hogy az élet oly ritka s könnyen hervadó növénye az elégedés is csak annak szelid ege alatt virulhat kellemesen.

Mert lásd — az enyészet rombol; letépi küzelmeink koszoruját; eltörli a nemzetek hosszú névsorát; porba sújtja a dicsőség ragyogó csilagát: de nem semmisíti meg az erény diadalát.

Tekints vissza csak, meglátod mikép örködik fölötté az emlékezet, hogy megtartsa a késő világnak mind azt, mi nagy, szép és dicső.

Mint szent árnyék, évezredek után intőjelként magasulnak föl az enyészet sirhalmán Róma női, e nők örömben és fájdalomban, vigalmi ünnepénél és szomornyavatalnál egyformán nagyok valának.

Hallottad-e híret ama rendületlen spártai nőnek, ki gyermekeit a honvédelem tusái közt veszítette el?

— Fiad megöletett . . . jelenté neki a csaták hirnöke.

— Temessétek el — lön rövid válasza — s állítsátok öcsését helyébe.

Hát a termopilák hallhatlan hűségének élettársáról, kinek erényeit s egyszerű szépségét tisztelve emlegetik a történetek — hallottál-e?

— Csupán ti tudtok uralkodni férfiak fölött — szólt hozzá egykor bizonyos párbeszédben egy idegen.

— Kétségen kívül — felelt a spártai nő fontos érzélmeinek nemes büszkeségével — mivel csupán mi hozunk férfiakat a világra.

Ide soroznám még a szerencsétlen Carthágó asszonyait, kik hazájuk megmentéseért, hajókötélül legszebb hajfürteiket vagdalák el, ide Krakkónak s Egernek tüzről pattant derék honleányait, a forró olaj s víz és pemete rettenhellen hűsneit: de legyen szent az ő emlékek!

Az erénynagyság s szellemi fönség e szép vonásait, még ma is számtalanoknál föltálatjuk. Kijegyzették s jegyzendik őket az idők, hogy emlékek, mint soha ki nem alvó mécs, örökre éljen!

LITERÁTI JÁNOS.

MUTATVÁNY KOMÁROMI FERENCZ „SZERELEM ÉS POLITIKA“ CZIMŰ REGÉNYÉBŐL.

XI.

Kolozsvár e napokban szokatlan mozgásnak s csoportozatoknak volt színhelye. — A székely követekről beszélt mindenki, kik négy nap óta vannak városunkban minden áron országgyűlést megszólítani.

A Tordautcza szögénél egy kis csoportozat alakult. Két polgárkatona újonnan kapott fegyverében gyönyörködik, egy-két gyakorlatot próbál, s bámész ácsorgók tolakódnak közelökbe.

Nem soká egy sorezredbeli közvitéz halada elő, köteget vive hóna alatt; — polgári öreink megszólították.

„Hé polgártárs! jerünk közelebb! mutasd kissé, mint kelljen a fegyvert tartani?”

A közvitéz egy szegletköre tevő köteget, s örömmel látszott szolgálni.

„No már tisztelegj“ folytatá az elébbi, s közvitézünk — rövid magyarázatot téve, gyakorlott könnyűséggel végzé tisztelgését.

Ez alatt alkony közeledett, — a nap a fellegvár mögötti hegyek ormaihoz ért — s siető helyt adni az éjkirálynénak. — A házsongár regényes völgyein feselő lombkoszorúk pompáin végsugarak szűrődnek keresztül. — Félhomály borítja el a várost, s mint az est közeledik, mind többen haladának a Tordautczán kifelé, — míg végre a Biasini vendéglő előtt, hol székely követek szállásoltak — meglehetősen csoportozat alakult, a kapu alatt szónokolni hallunk valakit, de szavai nem kivehetők — künn a sokaság türelmetlen kezd lenni, s ingerülten kiáltja: „ki a kapu közül, hogy halljuk mindnyájan“ a zaj s morgás időnkénti csillapultával, ujabban hangok — értetlen szavakban szónoklat töredékei hallszanak. De a tömeg, kíváncsiságát elhangzani tapasztalván, moráját kettőzteti, dűhe csaknem kitorés polczára emelkedik — némelly távolabb állók morgolódva oszlan kezdenek.

A kávéházat leírni felesleges; mert ez is, mint rendesen vidéki vendéglőnk, a fővárosiaknak lehetőségig majmolása. — Leghűbb vonal e majmolásban a pinczérek és tekeőrök díszes koszoruja. — Ezek itt is épen oly lusták és ostobák, mint fővárosunkban. — De dologra. — Az egyik tekeasztalon, — mely az utra nyíló üvegajtó közelében van — sápadt, hegyes szakálu arszlán — kibén azonnal Béla urfira ösmerhetünk — játszik a tekeőrrel. Királypartit játszanak. — Király áll zöld mező közepén, veres, fehér és kék golyók röptének körülré, s elsodorni irányoztatnak. Ugy látszik,

hogya a francia tricolor — mely Lajos Fülöpöt megszasztotta — nálunk is ostromolja, a teke asztalon legalább, a királyokat.

Béla urfi komor, lankadt tekintete melán volt a tekeasztalra szegezve, szikár, nyulánk termete pedig légi könnyűséggel hajlongott felette, vagy körül, a szerint, mint játéka kívánta; de lapdái ritkán jártak helyes irányban — míg a tekeőr hatalmas lökéseket téve vigan bocsátá szivarjának bokros füstjét.

„Ördög vigyen a fellegvárba német, — mond Béla urfi békétlenül — minden lökéssel elhordod a királyt.

„Csak jól meg kell irányozni nagyságos ur — a király musz-sein elesni, ha mü jól taszítani,“ — kis szünet után fütörészve számlála — czwölf und drei und dreisig.“

„Megint csalsz akasztófa virága, nem csináltam csak imént karámbolt?

„Ugy fan, ugy, kérem megengednik; zechs-zehne und drei und dreisig — mondá a tekeőr s végignyulva az asztalon olly jól irányzá lökését, hogy golyója királyt talált. — „Parti“ — kiálta most — s készüléket tön a játék újbóli megkezdéséhez.

Mig játékhoz kezdenek, tekintsünk kissé körül. Szögletben kerek asztal mellett két sötét alakot látunk hirlappal kezökben. Egyik tanár a másik ügyvéd, — mind kettőnek barna arczéle, s fekete élénk vágásu szemei vannak; külsőjökön pedig szakmányuk eredeti modora előntve. Koruk még fiatalnak mondható.

„Az illírek mozognak — mondá a tanár, szemait a hirlapból társára emelve.

„Jó jel, tervünket segitendi“ — jegyzé meg a másik, s mind ketten tovább olvasának.

Kis szünet után az ügyvéd lecsapva hirlapját közelebb húzódott társához s halk hangon kérdé. — „Mit tudsz a székelyekről?

„Holnap tán elmennek — felelé ez, mint halál, országgyűlés határozatott. Megnyerték, miért olly neveléséges rimánkodtak. Végre a tömeg is unni kezdé nagyszerű themájoknak léha variatióit; hová tovább mind kevesebb nép tolongott zászlójuk körül.

„Ugy van barátom — folytatá az előbbi — minden, mi tulságos, elveszti hatását. Országgyűlés különben is határozatott volna.

Ezután annyira halkal, mondhatni suttogva folytaták beszédjüket, hogy abból mitse veheténk ki. . . .

„Jól érted mesterséged czimbora — riada Béla urfi a tekeőrré boszusan, mert játékát újból elveszté, s néhány huszast dobott a számoló kis asztalra, — hadd menjen még ez is a többi után pour la dame, — ha így tekéznél királyokra ho-

nodban német, az én huszasaimnál jobb ternót is csinálhatnál : vagy felakasztanának.

„Bizony ha én most meglennik a Berlinben, az enyim hazámba, én megölnék a király a Spicz-pub, melyik annyi polgárvér nem kimélnik, mégis a berlinerek nem elkergetnik egy ollyan gazemper.

„Na na ott te sem hötyögnél, s nem beszélnél olly bátran Franczi, — mondá Béla urfi ingerkedve.

A tekeőr e szavakra indulatba látszott jöni, — szemei égtek, arcza lángolt, egy pár elhibázott lökést tett; s halvány arslánunk aligha vissza nem nyeri pénzét, ha e párbeszédet tovább folytathatja; de ezen pillanatban dördült meg kívülről egy hatalmas „vessen“ s elhaló morajjal emelkedett felfelé, mintha a mindenható zsámolya elébe kívánna jutni — a tekeőr eldobá tákját, s kirohant.

Béla urfi haragosan kiáltá utána, hogy a partit legalább, melynek megnyeréséhez nagy reménye volt, végeznék be, — de hasztalan.

E pillanatban ügyvédünk oda hagyva tanár pajtását, Bélához közeledett, s öt karon ragadva mondá : „no hát barátom, elfogadod ajánlatomat?“

„Az ördögbe — viszonzá Béla zsebeit tapogetva, — megint kifogytam — fél fillérem sincs — csak pénzt adjatok, bár mire kész leszek.

„Jól van barátom — folytatá az előbbi — de határozd el magadat szilárdul, mert, ha egyszer társaságunkba lépsz, onnan csak halál a kilépés. — Iszonyu halál érendi azt, ki áruló.

„Jól van jól — szóla Béla — mindezeket halál már néhányszor — s ép azért tudom, hogy mire határoztam el magamat.

„Ha számot vetél magaddal — folytatá az ügyvéd — ma éjjélkor gyűlésünkben jelenj meg — ott megérted kötelességed — pénzben pedig nem fogsz hiányt szenvedni.“

E szavak után Bélával karon fogva kiléptek — a tanár utánok sompolygott.

Künn a népszónokok ismételt sürgetéseknek engedve végre elhagyták a kapu közét, s egy kapu előtti köre lépve fel, isten szabad ege alatt mennydörgék buzdító szavaikat; midőn sötét hőseink kiértek, egy rőt bajuszú szónok álla a kövön, s rikácsolá korlátolt torka teljes erejével e szavakat: „Ök azok polgárok! kik a jó fejedelem nevében így gunyolják szabadságunkat, kik most, midőn az ország belbékéje sürgetős országgyűlést igényel, — most midőn minden perc olly baleseteket fejthet ki, melyeknek gyors országgyűléssel bizton elejét lehetne venni, most ök azt írják, hogy még ez évben országgyűlést fognak adni! — „Vesszenek“ dörgé a tömeg s a föld megrendülni tetszett, mint midőn elemek csatáznak. — Végre helyreállván valamennyire a csend, a szónok folytatá :

„Igen vesszenek! vesszenek azon gaz tanács-

adók, kik törvényeink értelme szerint is honáru-lók! — vesszen a kancellaria — bitorlott hatalmát többé túrni nem fogjuk.“

A tömeg újból felzudult s rémesen ordítá : „vesszen a kancellaria! vesszenek a Jósikák!“

Végre a tömeg a piacra ért — a Jósika-ház közelében még néhányszor rémesen dörgé a „vesszent“ s darab idei zsidongás után csendesen szétoszlani kezdett.

XII.

A Jósika-ház közelében a sötétből, mit magas falak árnyai idéznek elő különben holdvilágos éjelen, egy köpenybe fülög burkolt egyént látunk kibontakozni; lépteit a piacon levő Ferencz-oszlop felé irányozva.

A tömegből még néhány hátramaradtak haladnak a piacon át a közép utcába.

Köpenyes emberünk szikrázó tekintete figyelemmel lopódzott utánuk „Vesszenek?“ — mormogá kis szünet után köpenye alá, s velök együtt azok is, kik azt nem érdemlék úgy-e? — A magyarok istene boszusan fordul el árva hazánktól, mert a magasztos honszeretet ömlengő szavai mind meg annyi kivetett hálók az állodalmi élet felzavart folyamába, szennyes de kövér magánérdekek befogására. — Üldözzük véreinket, hogy legyenek földönfutók, árvák és hontalanok, ha, ha, ha! ez nagyon dicső eljárás, de meglátjuk uraim, ki nevet utoljára, a visszavonás öldöklő angyala kezünkbe lopódzott, látom fényes fegyverzetét vérben fürödni, s hosszú évek sora nem lesz képes a vérfoltok rozsdáit letörölni. — Csak rajta uraim, az én számadásom be van végezve, semmi sem csatol többé élethez, de megboszulom magam. — Megboszulom zsidvány módra lett megfosztatásomat egy becsületes élet reményétől; esküszöm az örök istenre! olly irgalmas legyen végóráim alkonyán, mint milly igazán és iszonyuan megboszulom magamat!!

E szavak után féltérde ereszkedve, rémesen emelé összekulcsolt kezeit ég felé, halk morgással ismétlé esküjét, azután gyorsan ugorva fel, vigyázva nézett körül, s végre az oszlophoz érve halk hangon kiáltá : „Andor, hé, tán alszol?“ Az oszlop mögül egy zömök alak állt elő, szemeit kissé dörzsölve, parancsra figyelő állásba tévé magát.

A köpenyes folytatá : „most tíz óra lesz rögtön, siess szállásunkra, s tégy készüléteket induláshoz, pontban éjfélkor pedig szekérrel indulásra készen a külső magyar utcái lak előtt légy, érted-e? Tudod, Rédei majorján alul néhány házzal; — e szavak után kissé lehajolva, suttogó hangon mondá : „a nagy ur végre átadá fegyvereit s azokat lehető csendben kell felrakni szekérre, — ér-

ted barátom, — hogy senki mitse gyanithasson, — vigan Andor! — folytatá a zömök bojtár vállát vergetve — okosan s vigyázva járj-el tisztvedben, jutalmad nagy leszén. Igen, szinte feledém — folytatá a köpenyes visszafordulva — ha a mondott lakhoz érsz, s én nem fogok ott lenni, a lak gazdáját köszöntsé e szavakkal „dicsértessék az ur Jézus s minden szentek, éljenek a rómaiak amen“ s ő tudni fogja, hogy kihez tartozol, s maga is segítend a fegyvereket szekérre rakni, s köpenyét újból füleig húzá — s megfordulván, a szénutca felé távozott.

E pillanatban egy polgári örosztály gyűlt a tanácsház elébe, s két csapatra oszolvá ellenkező irányban indult éji portyázásra; köpenyes emberünk pedig már a Rédei ház szénutczai szögletéhez ért s egy vörössel függönyözött üvegajtón zörgetve kiáltá.

„Ida! Ida! kelj fel édesem, nyiss ajtót! — kis szünet után a szobából öltönysuhogás, éji saruk nesze hallatszék, s a gyér függöny redőzetén halvány gyertyafény piroslik át. Jövő perczben zár csikorgott s egy éji pongyolás nő jelent meg az ajtó küszöbén.

„Ah! kegyed Jank ur? nem hittem, hogy eljőjjön — mondá a nő — miután mult éjjel elbucszott, ma nem számíték e szerencsére.

A köpenyes belépett, képe alsó felét tömött rőt szakál és bajusz fődé, mégis figyelmes vizsgálat után — eltorzított arcza s neve daczára is — ráismerhetni, hogy a burkus volt.

A burkus kényelmesen veté magát pamlagra, kalapját asztalra dobva, e dobás által okozott sebes légvonal az asztalon heverő regények lapjait szelöltetvé. — Előbb egy meszely ménesit azután fekete kávé rendelt. Ida felkölté komornáját, a megrendelteket előhozatá, maga pedig a burkus mellé pamlagra ült.

Ida egy volt azon könnyelmű hölgyek közül, minők városainkban feles számmal találtnak. — Kik t. i. ha jön egy csinos külsejű arszlán, vagy bár ki is tele erszénnyel, rövid órai társalgás után szerelmök üdvét teljesen feltárják számára. — S ha út a távozás órája, az előbb boldog szerelmeseik egykedvűen válnak meg, semmi viszony, semmi utókötelezettség egymás irányában fenn nem maradván. De Idát nem ép olly könnyen feledé minden, ki egyszer szerelmét élvezte; mert kivéve gyakori éjszakázások kék vonalait a kaczer vágásu szemek alatt — öt élettéljes szépnék, szoborszerűen idomos alkatunak, kellemes, vidor, eszélyes társalgásunak is lehete mondani. Ugyanazért szobájában, melly lak s egyszersmind hálószoba is volt, — csin és rend tanyázott. — Kereken tükrök, pamlagok s két ablak közt öltöző asztal volt, melyet ha nemis terheltek nehéz ezüst edények, mindazáltal egy pár karperecz, fül- és nyakék

mind valódi becszel bíró ékszerek heverték rajta. Egy szögletben hófehér vánkossoktól puffadt ágy állt, melynek közepén feltűnő redős holypadás mutatá, hogy urnője csak néhány percczel előbb hagyá el azt.

„Nos miért oly szokatlan duzzadt Jank ur? — kérde Ida pajkosan — ma este nem láttam színházban, hol volt? s gyenge kezeivel az éji pongyolájához domboru mellére hevenyészett keszkenőt összébbhuzá.

A burkus nem felelt, mogorva képet mutatva, s csak darab idei szünet után kérde. Nem volt ma itt senki barátaim közül?

„Nem“ — felelé Ida röviden.

A burkus nagy szemeket meresztett reája.

„Ne busulj kincsem, komolynak nem szívelhetlek, hidd-el, hogy valódi boldog csak karjaid közt vagyok.“ E szavak után derekát körül foná, — fejét vállára hajtá, s keble hatalmas sohajait egy-egy hatalmasabb korty borral fojtá vissza.

Fél óra telt el; miután Béla urfi lépett be, s pamlagra ülve Ida mellé más oldalról kezde szépelegni.

Csak röviden ficzkó! — kiálta rá a burkus akadozva — tudod, hogy é j f é l é s m e g v á l t á s j e l s z a v u n k — kis szünet után óráját tekinté s folytatá.

Éjfél közeledik talpra fiu! — kiáltá gyorsan felpattanva, de nehezen találva az egyensúlyt — kondul az éjfél órája jerünk! — s e szavak után, a kifizetendőket, bár utolsó filléreiből mégis gazonagon fizetve, Bélával távozott. (Vége köv.)

ABLAKOMNÁL.

Elmerengve állok ablakomnál
Csöndes éjben, mikor a csillag száll;
Illyenkor ha hulló csillagokat látok,
Letűnt órák jutnak eszembe
Elhullott virágok!

Ott sodorja őket az idő hulláma...
Remény és szerelem huzódik utánok
Mint a hajó után a zászlónak szárnya.

Ekkor elmerengek hosszan és mélyebben,
Pillangót kergetvén emlékezetemben.
Már már kezeim közt a pillangó szárnya
Aranyos porát... ah! mért e drága szép port?
Eresztem utjára a szelid kis vándort,
Sem lesem többé a csillagok hullását,
Féltvén szemeidnek minden pillantását!

SZÉKELY. J.

T Á R C Z A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— Országgyűlési hírek. A sok időt elvelt unalmas szónoklatok a ház rendszabályai és a képviselők igazolásai felett valahára befejeztetvén — mik e szorongós időkben talán el is halaszthatattak volna —; — valahára megkezdettek a válaszfelirati igen érdekes vitatkozások. E téren alkalmunk lesz hihetőleg több új tehetséget is megismerni. A válaszfelirat után nem lesz egyéb hátra, mint az urbéri viszonyok tökéletes kiegyenlítése, s a 200,000 katona kiállításának eszközei felett leendő tanácskozás. És így augusztusban kétségkívül bezáratik a rendkívüli nemzetgyűlés, melyet hosszúra nyújtani nem is volna tanácsos. — Egyébiránt az országgyűlés tagjai a társaséletet, örömeit fővárosunkban eléggé kellemesen élvezik. Van számukra elég mulatság, kir. helytartónk ő fensége mult hétfőn többel közülök fényesen megvendégelt; a miniszerelnök estélyei folyvást látogatottak, s a nyilvános mulatóhelyek is sűrűen ellepvek. Furcsa is volna, ha férfias bizalom s jó remény helyett, örökké csak a kétségbeesés kinjaival küdenénk.

— Hírek a csatamezőről. A lapunk mult számában hiányosan leirt verseczi ütközetről, egy, Pestre érkezett barátunktól, ki ugyanakkor Verseczen volt, a következőkről tudósítottunk. A csatamezőn nem 60 illir rabló, de 200-nál is több maradt halva; a mieink közül 25—30. Blomberg ezredes hadi fortéllyal vivta ki a nagy diadalt. Ő ugyanis hadseregünknek színlelt hátrálást parancsolt; erre a rablók vérszemet kapva utánuk nyomultak, s midőn már az ágyuk torkaihoz csatlak, a hátrálók hirtelen megfordultak, mindenfelől halálos lövések történtek a hálóba kerített buta és gyáva népre. Tehát a mieink nemcsak physikai erővel, de észszel, hadi tudománnyal is dolgoznak a gyűlevész nép ellen, — a mi ránk nézve nagy előny, s rájuk nézve bizonyos veszteség. Azonkívül, hogy hadsergünk ágyuikat, mellyekkel banni nem is tudtak, mind elszedé, mintegy 120-at el is fogott közülök. Az illir rablók többnyire lovon jelentek meg Versecz körül. — Bizonyos Kumanovics Verseczen a kedvelt Eszterházi grófot estve pisztolylövésekkel támadván meg, a gróf hivei 9 golyóval teríték le az orgyilkost, s mint mondják, holt testét akasztófára függeszték. Pedig hir szerint ezen megdühödött Kumanovics művelt férfi, s a volt temesm. ellenzék tagja vala. — A jászok és kunok 2500-an Kiskun-Halas alatt táboroznak. Köztük van főkapitányuk, Szent-

királyi Mór is, ki lelkes beszédekkel buzdítja őket. A fele löfegyverek-, a fele kaszákkal van ellátva. E héten Pestről 6 ágyut kapnak, melyeket saját lovaikkal kénytelenek vontatni. Egy kun nemzetőr, ki a táborból, mint küldött fordult meg a napokban Pesten, beszélt nekik, hogy az illir rablók a Bácsmegyében fekvő Sz.-Tamás népes helységet elfoglalák, s az ott lakott magyarokat kiűzván belőle, azt körülárkolák. Az így elfoglalt helységet eddig a mi hadseregünk már alkalmasint bombák- és kartácsokkal összelődözé, s a rablókát kiszorítá onnan.

— Hiteles tudósítások szerint a római sánczokba vonult illir tábor ellen már megkezdettek a rendes terv szerint folyandó hadi munkálatok. Főczél: kicsalni őket a síkra, mi ha másképp nem, erős rájuktüzeléssel már eddig hihetőleg sikerült.

— A fővárosi nemzetőrök közti toborzás nem sikerülvén, a magyar ifjúság közül mintegy 400 vállalkozott már eddig azon célra, hogy mint ideiglenes önkéntesek az alsóvidéki táborba induljanak.

— Az elosztatott feketesereg némely ismert szellemű tagja — és pedig nemcsak egy-kettő volt ilyen közöttük — a halálös zászolt toborzásra tűzé ki. Azonban mi történik? Bizonyos Keczkés nevű váltóüggyvéd, ki mint néplázító bélyegezve volt, a Szécsenyiligetben feláll egy székre, s a helyett, hogy buzdítaná a népet, dühös szavakat intéz a minisztérium, az arisztocratak és polgárok ellen, s arra izgat, hogy a szegény ember 8 pengő krajczárért ne ontsa véré. A bujtogatót a rendőrség nyomban elfogató, s most hűsön várja méltó büntetését.

— A postai visszaéléseket és hanyagságokat tárgyzó vidéki tudósítást czélszerűbbnek tartottuk rögtön orvoslás tekintetéből inkább a minisztérium illő osztályával, mint e lap hasábjain közleni.

— Hrabovszki tábornok s k. biztos Magyarország főhadi kormányzójává neveztetett ki.

— Bárá Lo Prestinek meg van engedve a minisztériumtól, hogy mint vezér önkéntes huszársereget állithasson föl. Még csak 30 embere van. Egyenruhájuk: fekete csákó sastollal, veres mellény, zöld dolmány vállra vetve, bő ing, bőrrrel áthuzott nadrág.

— A cultusminister a jövő iskolai év megnyitásának határnapjaul f. évi november 1-ő napját tűzé ki. — A porosz képezdékbe utazandó 16 nevelő is ki van már általa nevezve.

— Legujabb. A N.-Beeskerek közelében rabolni készült illir hadat a hőslétküségéről már ismert Kis Erneszt huszárezredes, győzelmesen szétveré.

— A most készülő budapesti lánczhidon nagy szerencsétlenség történt. A hid egyik lánca teg-

napelőtt huzatván fel, már majdnem egészen be volt igazítva, midőn egyszerre lecsappant, elsza- badult, s az alatt felállított ideiglenes hajóhidat, mellyen mintegy 100 ember állhatott, összezúzta. A szerencsétlenül járt nézők egy része a hajók töredékeire menekült. Még nem tudni, hány vészett el, de legalább is 10. Az elsza badult hajóhid a rendes hajóhidat is szétszakasztá.

— Samarjai barátunk Temesvárról, tegnapelőtt érkezvén fővárosunkba, a verseczi ütközet- ről a következő érdekes részleteket beszélt. Az aradi nemzetőrség tüzérei kitünő jelesen viselék magukat, minden ágyulövésök talált, s iszonyu pusztítást vitt végbe az ellenség közt. Ellenben az illir rablók ágyulövése, roszul levén irányozva, egyszer sem talált. — Az ellenség ágyúinak elfoglalásában legnagyobb érdeme volt egy dsidás őrmesternek, ki elszánt vitézséggel rontott az illir tüzerek közé; ő ugyan darabokra koncizoltatott, de utat törvén, társainak sikerült az elfog- lalás. Ezen vitéz őrmesternek tisztté lett kinevez- tetése két nappal halála után érkezett. A magukat szinte vitézül tartott aradi nemzetőrök közül 10 esett el. A dsidások és huszárok közt valódi ver- sengés volt. Egy huszár ujoncz alól két izben el- lövetvén lova, két szervianus irányzá rá fegyverét, de egyike sem talált; ekkor két kézre fogá kard- ját, s az egyik szerb nyakát egy csapásra úgy le vágta, hogy még vállából is horzsolódott el vala- mi. Ezen mesterművéért a csata után a városban vállalkon hordozák őt a veterán huszárok. Az illirek ez ütközetben 2000-en, a mieink 700-an voltak, azokat 6, s mieinket 2 ágyu kíséré. A Szerbiából ájtott csapat bátor elszántsággal har- czolt. Közülök 15-öt a kukoriczák közt halva ta- láltak, a nélkül, hogy seb lett volna testeiken; — hihetőleg ide rejtezvén, félelem miatt nem mer- tek kijönni, s éhen veszttek el. — Győztes hadse- regünk, kiknek élén Blomberg dsidás ezredes és Eszterházy gróf, őrnagy állottak, s kik olly dere- kasan vezérkedtek, — a legdusabb zsákmánnyal tért vissza Verseczre. Különösen a szerbektől igen sok arany, ezüst pénzt, és gyönyörű fegyvereket, sok golyót, puskaport, s élelmi szereket hará- csoltak. Estve a huszárok aranyokkal fizették az áldomást, s aranyban kártyáztak. — A Verseczről Temesvárra behozott foglyok zsebeiben talált ok- levelekből kisült, hogy köztük még a leghitvá- nyabb sem közkatona, hanem többnyire generális, ezredes, vagy legalább százados. Illyenekkel ámít- ták el a buta, nyomorult népet!

VIDÉKI TÁROGATÓ.

Kecskemét, július 16-án. Folyó hó 9-én ment végbe azon 650 nemzetőrök összeírása, kik

a Pestmegyére kivetett 4000 főből álló s K. Körös alatt egybeseregrendő tábor egyik osztályát teendik. Olly kitünő lelkesedést, mint ezuttal városbíránk Csányi János ur felhívására nemzetörein kifejtenek, a história csak azon korból mutathat fel, midőn vitéz őseink Mária Terézia irányában elszántan s egy akaratall kiáltának: „Vitam et sanguinem!” Mindnyájan menni akaránk. Városi előljáróink s nemzetőri főbb tisztjeinket fegyveres nemzetőrök fogák körül, hogy a magát önkényesen feliró nemzetőrök rendkívüli toladokásától megmentessenek; egymás kezéből erővel ragadák ki a tollat; mindenik első akart lenni az aláírási iven. Volt közember számtalan, ki, neve után, dühében reszkető kézzel írta fel: „élet-halálra! — utolsó csepp vérig!” stb. A lovas nemzetőrség lapján a szükségesnél 10zel, a gyalogságén 30-al vannak többen feljegyezve. — Tessék azután illy erőteljes, harcziás magyar népet a lázongó illirek ellen vezetni!

E hó 11-kén huzódtak ezen keresztül a jász- lovasok derék Szentkirályink főnöksége alatt; 13-kán pedig a gyalogok. — E törzsökös, kitűró s edzett, izmos magyar nép piros szalagos kerek kalapokban s szokott ünnepélyes posztó öltözékekben fegyveresen, az ő magyar hadak képét tünteté előnkbe. Ők Halas alatt ütök fel a Jász és Kun kerületi táborn.

A mi indulásunk a táborba e hó 17-én törté-
nendik; 16-án, azaz: ma lesz a kecskeméti lelkes
hölgyek által készített pompás zászló ünnepélyes
felszentelése s alája leendő felesketésünk. Váro-
sunkban egyébiránt a legnagyobb csend és rend
uralkodik; csak azt sajnáljuk: hogy az itt szállá-
soló s velünk jól rokonszenvezett vasas osztály,
Sopronba áttételével, velünk együtt ugyanazon
napon hagyandja el a várost s így innen minden
fegyveres erő kivonatik.

GÖMÖRI FRIGYES, nemzetőr.

Az alvidéki csatamezőről annyi bizonyos,
hogy f. hó 15-ke körül komoly összecsapások
történtek. Több vidékről jelentik, hogy távolabb-
vagy közelebből kemény ágyuszó hangzik. A sz.
Tamásra gyűlt rablócsoport ellen kezdetett meg az
ágyuzás.

Temesvárról írják, miszerint oda 90 sze-
keren mintegy 200 ráczt foglyot vittek a verseczi
győzelem után. E foglyok mind nyomoru kinézésű
kétségbeesettek. Győztes seregünk számtalan
fngyvert foglalt el, s az elesetteknél szép számmal
találtatott az arany.

Szeged, a derék magyar város, Bechtold
altábornagy kívánatára, 1000 nemzetőrt tart moz-
dítható állapotban, olly móddal, hogy a kormány
által fizetett 8 pkron kívül minden egyén még 30
pkrt kap naponként, s ha talán valamellyik életét

vesztené a csatában, gyermekei fel fognak ne-
veltetni. — Ugyan e város éji zenével tisztelé meg
Bechtold és Éder tábornagyokat, kik ez alkalom-
mal lelkesülten nyilatkoztatták, hogy ők a magyar
szabadságért élni-halni készek.

Csik- és Háromszékből, hir szerint, a
székelykatonaság már kiindult, a rabló rácztok el-
len küzdendő. Trema illir!

Verőczéből azon hir szállong, hogy ott
már megválaszták nemzeti gyűlésünkre a kö-
veteket.

Becskekről s több helyekről írják,
hogy a ráczt lázadók azon kívül, hogy Sz-Tamást
elfoglalák, Török-Becsén és N.-Kikindán is ujlag
rakonczátlankodni kezdenek.

A horvát tartományi gyűlés Jella-
csicsot korlátlan hatalommal — dictátorsággal ru-
háztatott fel. Csak maguk az illetők meg ne bánják
é fölhatalmazást! — Az ellenünk föllátlitandó had-
seregére többen adakoznak: azonban a szükségelt
költség nem igen akar kitelni. — A tartományi
gyűlés f. hó 9 óta föl van függesztve.

Veszprém, julius elején. A lándsákkal el-
tátott vidéki nemzetőrök, folyó hó 6-kán Vesz-
prémbe jöttek; innen más nap tovább indulandók.
— Látszott arcaiknak, hogy honuk szeretete, s
nyugodt elszántság kísérik vállalataikban. Innen
7-kén, az itteni nemzetőrökkel csatlakozás után,
mintegy 1,200-an tovább indultak az egyik véd-
állomás Kanizsa felé. Az elválás perze kebelrázó
volt. — A mi az itteni honvédek hatodik zászló-
lálját illeti, még mindig Veszprémbe s körül-
belül csak 500-an vagyunk, ruha s fegyver nélkül,
de, mint hallom, a napokban mindent fogunk kap-
ni; s ha zászlóaljunk, 700 egyént számolhat,
akkor mi is sietni fogunk az első parancsra, ked-
ves hazánk iránti kötelességünket teljesíteni.
Tisztjeinkről eddig csak jót szólhatok; egyről
egyig becsületes magyar emberek, kik bánásmód-
jokban a nehéz közép utat, helyes tapintattal el-
sajátították; úgy, hogy vezérletök alatt, kettős
örömmel fogjuk hazánk iránti édes kötelességün-
ket teljesíteni.

VARGA ZSIGMOND.

Beregből. — Megtörtént Munkácson és
Beregszászon is a nevezetes zászlószentelési ün-
nepély azon különbséggel, hogy amaz czifrább
szertartások, ez pedig czélszerűbb szónoklatok
közt folyt le. — Népképviselőket négy szakaszra
osztott megyénkből négyet választottunk. Különö-
sen a munkácsi járásból egy férfit, ki fölcsepe-
redése óta kitűró rendületlen ellenzéki tag volt,
ki jelenleg megyénk dicsekvése, s a volt admini-
strátori rendszernek méltatlan áldozata, ki mikép
hisszük az ország előtt is nem sokára nevezetes
szerepet viend: Román Ferencz. — Az ország se-

gedelmezésére kiküldött választmány még folyvást erőlyesen kéreget. Alólírt is egy levén azok közül, fájdalomteli kebelrel jelenti a részvétlenséget, hideg, elzárt s magánérdekektől eltelt szűkkeblűséget, melyet — csekély kivétellel — csaknem mindenfelé találkozott. Uraim! higgyék el, hol szépen, hol gorombán, hol esdőleg, hol vészjóslólag, szónokoltunk: de mind hiába — az urak nagyrésze fősvény és részvéttlen — a nép buta és érzéstelen, kivált az orosz polgártársak, azt hiszik, hogy tréfálunk, vagy, hogy a szabadság árát kérjük, vagy, hogy újabb adó nemét gondoltunk ki. Beszélhetjük nekik az egyenlőséget — azért nem egy volt olyau, kinek pompás urbéres telke, s 12 ökre van, mégis egy nyomorult huszast adott. — Nincs igazabb, nincs célhoz vezetőbb mód, mint minden közteher viselését birtokaránylag kivetni, s akkor ha nehezen esnék is, fizetne ki ki, mint a köles. Ime megyénk 68 négyszeg mértföldön fekszik 111,000 lakossal s fogadni mernék nyolcz-ezer p.f.nál több be nem jön. Hol van itt a hazafiság!? pedig a muszka szomszédság jussán legelőször is bennünket szippant fel. — De mint szűz lány a koszorut, megérdemlendnénk a kancsukát, vagy közülünk némelyek — dixi. — r — i.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Velenzében f. hó 3-án nyitott meg a nemzeti gyűlés. Mingyárt a másnapi ülésben csaknem egyhangulag (6 vagy 7 ellenszavazat mellett) kimondatott a Sardiniahozi csatlakozás.

Frankfurtban az új németbirodalmi minsterjelöltek közt van egy, ki nem rég Berlinben a ministerségből kicseppent. Mit várhatunk aztán ettől!!

Páris még mindig ostromállapotban tartatik Cavaignac által. A torlaszokon megsebesült s elhalt párizsi érsek temetése július 7-én ment végbe. A többi esetek gyászszertartása pedig 6-án tartott meg nagyszerű komoly ünnepélyvel, melyben a nemzeti gyűlés testülete is részt vőn, s e napon nem is tartott ülést. A szomorú szertartás Párishoz és az ügyhöz illő magasztos pompával reggeltől délutáni egy óráig tartott. — Az elfogottak számát 10—14 ezerre teszik. A szinte elfogott Girardin Emil szabadon bocsátatott.

Angliában Guizotnak az oxfordi egyetemen nyelvtanársági hivatal ajánlatot: de az exminister nem fogadja el ez ajánlatot.

Spanyolországban ismét carlista-mozgalmak támadoznak, azonban más irányban, mint a régiek.

Frankfurtban a mult napokban népmozgalom keletkezett. A nagyszerű kravall indoka — egy pék volt, ki ellen a sokaság föl volt ingerülve. Azonban ezen gyomor politikájából támadt zavarban egy katona agyonlövetett, s néhányan megsebesültek.

LEÁNY- ÉS FIU-NEVELŐINTÉZET TÁPIÓ SZELEN.

Alólírt ezennel közhiré teszem, hogy Pestmegyéhez tartozó Tápió-Szele helységben, mely több uri család birtoka s kebelében is több növendéket számlál, folyó évi september hó elejével egy leány és egy fiu nevelőintézet fog megnyitni, két külön épületben. A tanítást két nevelő nő és három férfi tanító vezeiendik, alólírtak felügyelése alatt, ki maga is ad a nevelőeknek naponként oktatást. A leány nevelőek, nemcsak minden női munkákra tanítatandnak, hanem a szülők kívánságához képest német és francia nyelvre, valamint rajzolás- és zongorára is. A fiu nevelőek is, kik éjjel nappal a tanítók felügyelése alatt leendnek, a körszellemhez alkalmazott kiképezést fognak nyerni; buzgó törekvésünk levén, Wimmer-féle nevelőintézet példájára használni a hazának. Jelenleg mintegy 6 vidéki leány és ugyanannyi fiu nevelőket válalhatunk; idővel, ha isten segít, többeket is. A tudakozódó szülők, kik bizodalmodkat bennünk helyhezettve, akár leány akár fiugyermekeiket, gondviselésünkre bizni akarják: legyenek szivesek minket szándékukról bérmentes leveleikben minélelőbb értesíteni. Helyben is postaállomás levén, a levelek alulirothoz utasítandók.

MOCSKONYI JÓZSEF,
t.-szelei prot. lekösz.

RÜSSEL FANNI

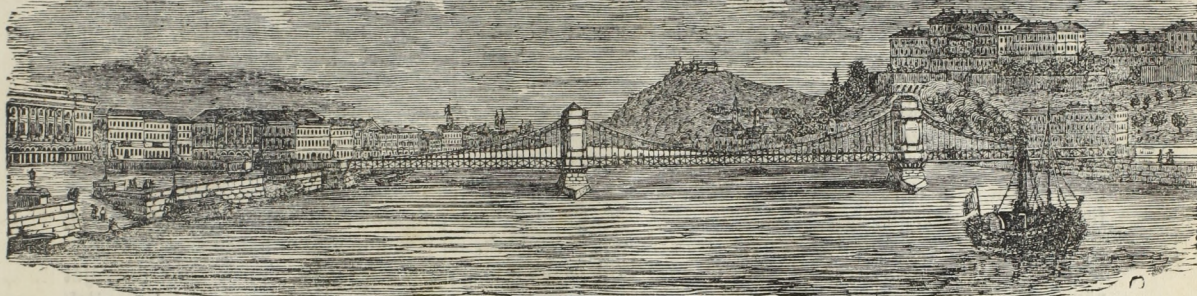
Külföldi születésű hölgy, a francia és angol nyelvben alapos oktatási s társalgási órákat szándékozik adni. Lakása szerkesztő hivatalunkban megtudható.

Teljes számú példányokkal még szolgálhatunk.

MŰMELLÉKLET. Divatkép. — A férfi a fővárosunkban, leginkább nemzetörein közt, annyira divatos, kényelmes vitorlavászon zubonyt s kis kerek kalapot fehér strucz tollat visel.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

4. szám.

Julius 27. 1848.

TARTALOM : Mutatvány Komáromy Ferencz „Szerelem és Politika“ czimű regényéből. (Vége.) — Nép és király Lévai József. — Az utósó táblabíró. Boross M. — Tárca : Fővárosi és vidéki tárogató.

MUTATVÁNY KOMÁROMI FERENCZ „SZERELEM ÉS POLITIKA“ CZIMŰ REGÉNYÉBŐL.

(Vége.)

XIII.

Ifjaink az ugynevezett bűdös sikátor előtt gyorsan elhaladva, alig hat lépés távolban földszinti ház előtt állanak meg. E ház világos zöldre van festve, s utczára nyíló három ablakát kemény vasrostély védi.

A házba belépve, balra tág szobába nyitottak. Nyolcz férfiú volt e szobában, s a jötteknek egyhanguan kiálták : „Sze trejászke Burkus! pretyinoszt!!“

„Ördög hordja szét bordáitokat — dörgé a Burkus — milly hamar megtanulátok régi gunynevemet.“

„Ne haragudj pajtás — szóla az asztalfőn ülő ügyvéd, kit előbb Biasini vendéglőjében látánk, s ajkait mosolyra rángatva ördögi torzképet mutata; — hidd el barátom, büszke lehetsz nevedre, inkább bármi légy mint magyar. A magyar tatárfaj — folytatá enyelegve — eredeti typusát hiven megtartá jelen időkig; de meglátjuk, mint állandó helyt tatár urasága! — Most pedig időt ne veszítsünk rokonok! — Lássunk dologhoz; — mindenek előtt pedig fiatal k o c s e günket eskessük fel!!

Béla urfival borzasztó hitet mondatának; mely-

nek végeztével értésére adatott, hogy ha hűtlen lesz, négy fal közé rakatva iszonyu halállal fog ki végeztetni.

Azután mind asztal köré ültek. — Halvány gyertyafény világítá setét, s ármányteljes arcvonalait. — Ki ezen Albano Sindik bár mellyikét is egyszer látá, — akár hol és mikor rá ismerne csalihatatlanul, olly eredetiesen jellemző ki nyomatuak valának. — Neveik említésével nem akarom e lapokat bemocskolni.

A Burkus és Béla urfi helyet foglalának közöttök.

„Barátim, rokonim! — szóla az ügyvéd — Erdélynek hongyülés határozottatott. — Uniót akarnak minden áron! — Uniót, mi nekünk vesztünkre lesz! — Itten új tudósítás Sezenből, — s levelet mutatott elő, — párthiveink pénzt küldenek, hogy az unió meggátálása iránti terveinket közöljük — s hogy teljes erőnkkel közre munkáljunk felszólitanak.“

„Nem kell nekünk unio, s azt gátolni életünkkel, vagyonunkkal készek vagyunk! — hangolá a gyülekezet.

„Halljátok tervemet — folytatá ügyvédünk — mindenek előtt Balásfalván nemzeti gyűlést kell tartanunk, hogy ismerje népünk saját erejét. — E dicső nép a nagy rómaiak sarjadéka, melly halhatatlan emlékü Traján császáruk által telepített e földre, s mellyet vad erőszak hajtott igába. — Igen, római rokonim! Scythiai tatárok

rontottak eldödeink békés tartományára. — E tárfaj most is nyakunkon ül; de lehanyatlott napja; mert jó császáruktól hűszegően elpártolni készül; s mi e tartományok összes nemmagyar népei fegyvert ragadunk ellenök. — S ők gyalázatos kudarcot vallva, visszavándorolnak Scythiába, új hazát keresni.

„Igen — kiáltá a gyülekezet, vissza velök Scythiába. — Sze trejászke czára noszt románia!!!

„A balásfalvi népgyűlésben nagy befolyásuk leend püspökeinknek — jegyzé meg a tanár. — Püspökeink iránt kell, hogy tisztába jöjjünk először.“

„Lemény — folytató az ügyvéd — nem a mi emberünk; öt részünkre hajtani alig is remélhetjük; miért népgyűlésünk előtt át kell ugratnunk az ördögök hidján. Van Balászfalván emberünk, ki fűvészetben jártas.

„Ságúnáról szebeni tudósítók csak annyit irnak, hogy jó reménnyel lehetünk; egyébiránt rövid időn kiüti magát zsákból a szeg.“

„S e népgyűlésnek mik leendnek tárgyai? szóla közbe az egyik asztal mellett ülő.

„Minden, mit nemzetünk nagy jövője igényel — felelé az ügyvéd — először pedig hódolati hit császáruknak, mert hűséget és csatlakozást mutatni, most még felette szükséges. — Továbbá hittel kötelezzük magunkat arra is, hogy nemzetünk érdekeihez szilárdak leendünk.“

„Jónak látnám — mondá a tanár — az unióra nézve meghatározni, hogy míg külön szabad nemzet nem leszünk; míg számunkra Hunyad, Alsó-Fejér, Torda és Küküllő megyék ki nem szakítottak, mind addig az uniót teljes erőnkől, s ha szükség, fegyverrel is akadályozni fogjuk.“

„Helyes! helyes! zudult minden oldalról. — „Jank, minő sikerrel jártál fegyverek ügyében?“ — Kérdé az elnök.

„Éjfél után indult egy rakott szekér — felelé a Burkus — mindent elintéztem.

„Jank — szóla az ügyvéd — itt háromszáz pgő forint uti költség. — Továbbá Hunyadmegyében egy új rokonunk van, ki eddig vonakodott eltiport népünk fiának adni ki magát; de most nyíltan bevallá, s Balászfalván zászlónk alá fog esküdni; — keresd fel őt, semmi ember, de tehetős ur, — s mindennel segitend. — Erélylyel barátom! s ügyesen járj el.

„Én gondom lesz ügyesen eljárni.“

„Ifju barátom! — szóla Bélához az ügyvéd — reád is nagy hivatás vár. — Te a székelyek közé mégy, neved és származásod ismeretes, s könnyű leend őket tévutra vezetni. — E barbarusokat ki akarják hozni népünk nyakára; s te hazafiui lelkesedéssel mondandod nekik, hogy fészkeiket el ne hagyják, mert minden bizonynyal az olasz csatamezőkre fognak vezetetni. — Vedd elő a szó-

noklat minden mesterfogásait. Itt háromszáz pgő forint neked is uti költségül. — S e polgár — egyre a körül ülő setét alakok közül mutatva — utitársad leend.“

Béla urfi remegve vette át a pénzt s hallgatott.

A tanár torkát köszörülé s felállott: „Római polgárok! még nevezetes teendőink vannak hátra. — Bécsben kell pártunkat szilárdítani, szász sógoraink pénze eljutand oda is. — Irjunk fel Bécsbe, hogy Erdély kincseit vész fenyegeti — magyarhoni tatárok nyujtják utána körmeiket. — Kérjük az udvari kancellárt, hogy a közelebbi hongyülésre királyi személyes ne nevezessék; s hogy a magyar és székely polgáröröknek csak kevés fegyver — az is rozsz és elhasznált adassék.“

„Helyes! kiálták a körül ülők — kis szünet után pedig egyik szót emelt.

„Római polgárok! mi nagyok és hatalmasok leendünk. — Népünk szinte háromszorta számosabb a magyaroknál. — E népnek csak önerejét szükség ismerni. — A balásfalvi gyűléstől remélek mindent; muszkák, ilirek atyafiasak népünkkel, szövetségeseink leendenek, s mi rómaiak győzni fogunk!!!

„Mi győzni fogunk!! rikácsolá a gyülekezet, s mámoros zaj lépett higgadt tanácskozás helyébe.

XIV.

Mig e galád czinkosok eként tanácskoznak, te-kintsünk kissé ki.

A teli hold tündérfénye világítja városunkat. — A lég lanyha; s polgárörökink vigan folytatják portyázásukat. — Egyik csapatnak Zalánfi Dezső főnöke, olly ifju, kiről ellehet mondani, hogy esze is, szíve is helyén van.

Éjfél volt, — egy pinczébe tekintének be. — Dezső gondolatokba mélyedve az utcán maradt; alig egy percz mulva halk nesz sustorgott mögötte, hirtelen megfordult, s a Rédei ház szögletén lakó hölgyet pillantá meg.

„Fontos közlendőim vannak önnel“ — mondá a hölgy titokteljes suttogással; s Bélának karjába fűződve pár lépésre magával vitte s két-három percz mulva ismét távozott; Dezső gyorsan pár lépést teve előre, s az említett három ablakos házhoz ért. Itt az ablak rostélyába kapaszkodva, milly fájdalomteljes volt meglepetése Bélát látva feltartott ujjakkal.

Sokáig tépelődött győtrő eszméivel csüngő helyzetében, mig a szobában említett győzelmi moraj megzudult. — Ekkor rostély közé font jobb kezével — feledve helyzetét — hatalmast ütött az ablak keresztjére. — A benn levők, mint tetten fogott tolvajok összerázkodának. — Egyik ajtóhoz másik ablakhoz közeledett, de sehol mitse hallának, mitse látának.

Dezső helytelen kitörését helyre hozandó, gyorsan leguggolt, s a sikátor szögéhez sompolygva s ott kissé megállva tervezgetett.

Alig pár perc eltelével léptek hangzottak a kövezeten. — Néhány setét alak haladt elő. — S a szöglet árnyas oldalához lapult kalandorunk, Béla urfit magánosan czammogni megpillantván, gyorsan termett mellette, karon ragadá, s magával czipelte a sikátorba.

„Mit tévél szerencsétlen? — riada rá Dezső mellbe ragadva — gyalázatos honáruló! foglyom vagy!!

Béla urfi egész testében remegett.

„Dezső! kedves Dezső! — tördelé akadozva — hallgass meg istenért! Engem balsors üldöz, s önkénytelen sodort e czinkosok vészes körébe, — emlékszel Dezső párviadalomra? — istenem! istenem! az ármányos rajzmester vezetett belé a galád cselszövénybe, mely mióta napfényre került, többé nem merészeltem becsületes emberek előtt megjelenni. — Kedves Dezső bátyám! azóta el kellett hagynom lakföldünket. — Szégyen, megbánás üldözött idáig. — Itt pedig nem soká pénzemből kipusztulva — — —

„Igen-igen — szóla közbe Dezső fájdalom, s düh vegyes kinyomatával — ismerem a sülyedés lépcsőzeteit. — De ismerlek téged is gazkölyök. — Bármint mondj, jól tudom, hogy félelem üldözött el honodból. — Ismerlek gyáva báb, rettegted Aurél felgyógyulását! — Te kores ivadék dicső családunkban! Te bemocskolád a századok óta szenttelen nevet honárulás bélyegével! — Te a mindenható nagy munkáját meggyalázád! A dicső természet rendét kigunyolád! Lásd, a legcsekélyebb lény is betölti rendeltetését, s te, ki embernek merészled magad nevezni, ugyan mit tévél? — Tekints multadra; vess számot magaddal, látsz-e egyebet léhaság, s aljasság hosszú sorozatánál? — Te, ki soha gondolkodni sem tudál, most mégis honáruló!

S torz mosolya, s ajkai görcsös rángatása csaknem örült képet mutatának.

„Nem — folytatá hévvel — istenemre te nem fogod többé kárhozatosná tenni a léget. — Kardot rántott. — Balkezével pedig még mind keményen tartá inogó, sáppadt öcsését.

„Nagy isten, színed előtt állok, légy bizony-ságom, hogy másként nem tehetek. — Honom boldogsága s családom becsülete drágább előttem, bármily egyéni viszony- s vérségi kapocsnál!!

E szavak után kardját magasra emelé. — A teli hold egy felhő mögül éppen ekkor bukkant ki, s ezüstsugárai bágyadt világot öntének Béla urfi-nak kétségbeesett képére.

Dezsőt hideg borzadály futá végig. — Ő

öcsését csaknem közelebbi időkhöz untalan dor-gálta, erkölcsiség s férfiaság magasztos eszméit igyekezett vele ismertetni; de hasztalan. — Béla urfi jellemtelen, hitszegő, léha gyönyöröket vadászó volt és maradott végig. — Dezsőnek szíve vérzett; felhagyott reménnyel, küzdéssel; s a rokoni viszony darab idő óta köztök megszakadt. — Mégis a hirtelen előmlött fényárban azon arc-vonalokat, s azon ajkak pillantván meg, melyeket anyja emlőjén csüngeni látott; melyek gyermekkori játékaitól serdült koráig körülte lebegtek; azon gyáván ügyelgő szemekbe tekintve, melyekhez annyira szokottnak érezé magát — kardját önkénytelen kiejtő kezéből. — Darabig eszméletlen s mereven állott Bélába csipeszkesedve, mint kőszobor.

Béla urfi halálos félelem reszketeg hangján esdeklített:

„Dezső! kedves bátyám! könyörülj rajtam! — Elismerem, én iszonyu nagy pimasz voltam; de esküszöm — — —

„Mit ér a te esküd semmirekellő? — riada rá Dezső — nem esküvel egy óra előtt galád czinkosaidnak is?

Dezső gyötrő eszmékkel tépelődött, nem tudá, mi tevő legyen derék öcsésével.

Béla urfit pedig e tétlenség percei ijedelméből eszmélni segíték. — Jövő perczben szerencsés ötlet villant agyába; s gyáván kitörő örömmel adá értésére tusakodó bátyjának, hogy maga szándékszik az előljárásnál jelentést tenni; egy-szersmind kinyilatkoztatni, miszerint csak azért szegődött az ármányos honárulókhoz, hogy titkaikat leleplezhesse.

Dezső e tervvel soha nem békült ki, s csak kénytelenségből fogadá el. Béla urfit szállására vitte magával. Utí költség fejében felvett bündiját előmutatás végett — magához vette. — S másnap együtt mentek jelentést tenni.

E jelentés következtében pár nap mulva befogatások történtek.

A Burkus elég korán távozva küldetése helyére, a letartóztatást szerencsésen elkerülte.

A befogottak közül néhányan — rövid vallatás és börtönözés után, az üdvezült táblabírói modorban — szabadon bocsáttattak; mert mitsem vallottak. De az ügyvédet, ki elnöke s alapítója vala e derék honszabadi körnek — különösebb figyelemre méltatták. — Ő hüvösön mulat, vagy unalmaskodik jelenben is; s méltán lakoland egykor — mikor a szendergő igazság fölébred, s őt utol-éri kötéllel.

NÉP ÉS KIRÁLY.

Löved király, löved a feltámadt népet,
S holt testekből építs új királyi széket,
Mellytől rettegjen a ki rátekingt! ...
— Lövetted a népet; s nézd mégis mit mivel,
Őspalotád előtt akasztófát emel,
S büntetni készül nagy vétked szerint ...

Láttál-e már szállni dübörgő felhőket,
Mellyek közt a villám tűzkigyója fénylett,
Miként az isten élő ostroma?
Tűzes felhő a nép ... lövethetsz reája,
Ki nem alszik szabad lelkének villáma
Mig porrá nem lesz trónod bибора.

LEVÁI JÓZSEF.

AZ UTÓSÓ TÁBLABÍRÓ.

— Ellenképül Nagy Ignác „Első táblabírájához.” —

Gözü Tóbiás az ifju, fíja volt az édes anyja férjének, az öreg Gözü Tóbiásnak. Nem akarunk rajta hosszasan vitatkozni, valljon az ifju ur, a kis Tóbika természet szerinti fia is volt-é apjának, mert hiszen a külszin után ítélve az ellenkezőt vagyunk hajlandók hinni; miután azonban Tóbika az öreg urat tátnak, és a táti az ifju urat fiacskának czimezte, az egész világ Tóbikát apja fiának tartotta.

Hogy azonban az olvasó közönség is ön maga ítélhesse meg, valljon az egész világnak igaza volt-é, midőn az öreg tátit tartotta Tóbika édes atyjának: szükségesnek látom Tóbikát, a tátit, és mámit élethűségökben lerajzolni.

A kis Tóbika lehet mintegy huszonkét éves, magas, nyulánk hórihorgas alak. Égmeszelőnek csufolták kortársai. Kezdjük fején. Haja tömött, veres, mintha születése reggelén a hajnal biborszínében föröszttette volna meg bábája. Arcza sárgás halvány, s szeplőfoltos, mint a fürjtojás, kivált nyári időben nem ismerne rá, ki télen disznótorban látta őt. Orra olly terjedelmes nagy, mintha valamelly kihalt osztrák család javai árvereztetésen a családi ereklyék közül vásárolta volna. Szája mindig nyitva állt, mint compossessoratusban az utcaajtó, s a tátott száj alól sárgás fogai ugy tűntek elő, mint compossessor ur csikos agarai. Nyaka nyulánk volt, ugy hogy naponként gondos mamijának szépen összehajtogatott nyakravalóval, a fölél helyezett arasztos fatermörderrel s azt leszorító krabadlival kelle üres fejét körül támogatni, hogy az mellére ne bicsakodjék. Test alkata nyulánk, s kissé előre horgadt. Lábszárai olly vékonyak, hogy ha Tóbika sok ezüst pénzt, s édes tátiya ezüst óráját, a rajta levő piros üveg-

gombbal, s ezüst pecsétnyomóval zsebébe találja tenni, térdei bizonyosan meghajolnak. A vékony lábszárok alatt mosófa alaku lábfej nyomult a földre, miből az gyanítható, hogy Tóbika kis korában sokat csuszott mászott meztláb a cseléd szoba simitós talaján. Ebből lehet látni hogy Tóbika igen kitűnő egyéniség, s száz közül is rá lehet ismerni.

Gözü Tóbiás az öreg, felényi magasságu mint fia. Kezdjük ezt is fején. Ifjabb korában fekete tömött haj fedhette teste gombját, de most mintha örállásra volnának hajszárai felállitva, meghatározott távolságban állanak egymástól, s az itt s ott feltűnő, deresbe csavaruló szálok hasonlítanak a vitorlaváson bluzos nemzetörökhöz. Haja nemi rokonszenvből olly közel vert gyökeret még most is koromszin barna szemöldjeihez, hogy csupa méltánylatból egy ujnyi pusztaságot hagyott meg homlokterül, hogy legyen a gondoknak hol csatát vivni, s a hazafias eszméknek, nem ugyan nagy csoportozatban, de mégis egyenként átgyalogolni. Szemeiben elég tűz, melyek mosolygás közben egészen bőr alá vonultak, mint csirkék anyjuk szárnyai alá. Tóbiás arcza olly barna volt, hogy szinte csillagott volna a feketeségtől, ha a számos himlögödrökben megtörvén a fény sugarak, el nem vesztik csillogásukat. Orra finta, s olly égbe mosolygó, miként esős időben a tányéralaku miczi simléderjéről lefolyó eső, le fele rendesen orralyukaiba hullott először. Szája ildomos, s fogai mind épek, kivéven két oldalról az első, és felső szemfogakat, melyeket a pipa szopóka husig koptatott. Bajuszát minden vasárnapi borotválás alkalmával csinosan megnyirte, nem szenvedhetvén ha leelőggo bajusza a paradicsom mártást elébb illette, mint nyelve. Szakált nem visel, azon indokból, mert ő se nem zsidó, se nem kubinczki, csupán az ádámesutkáján hagyott meg néhány szálat, hogy a sörtealaku borotvált szakál a hollószin selyem nyakravalót ki ne dörzsölje. Bár télen nyáron déli álmodt az öreg ur, még is olly sovány, mintha fél porción három évig raboskodott volna. Mind a mellett, hogy szakált nem viselt, és bajuszát nyirte, dicseretére legyen mondvá az öreg urnak, hogy nagy magyar ember volt. A magyar nyelven kívül semmi idegen nyelvet nem értett, németül is csak annyit tudott — ja — ná — is piczpuj — és táhér. Folytonosan térdig érő átitált visel, olly széles zsinórzatra, hogy egy kápláralja önkénytes formaruhájára kikerülne belőle a vitézkötés. Pantallont a világért magára nem huzott volna, mert az — ugymond — felszedi a bolhát. Csizmát mindig a helybeli lábművészszel varratott, mivel a ránczos torku czizmában népszerűséget affektált, és mint lovagias nemzet a ránczos czizmán sarkantyut viselt, szivart az isten világáért nem vett

volna szájába, sőt utált szivarozó ember után egy pohárból inni. Minden éltes kaputos embert — táblabíró urnak — czimezett, hogy ő is tiszteltesék. Servus humillimussal köszöntött nőt, és férfit, öreget, és ifjat. Ebből lehet látni, miként az öreg ur is kitünő egyeniség, s száz közül is rá lehet ösmerni; de az is látható hogy fia, és ő az emberi alakok zenitje, és nádíra.

Gözü Tóbiásné született Ekelfalvai Nándory Dorottya asszonyság egészen elűt a fentebb leírt két egyeniségtől. Középtermetű s jól hizott dáma. Fejét gazdag gesztes haj fedi, melyet kétfelől le-bocsátott hármás csüllegényekben szokott viselni. Derült homlokán vidor mosoly ül. Bogár szemei az ifjuság husz éves tüzével égnek. Szája se nagy, se kicsiny, hanem kissé husos. Nyakán álla kövérsége csinos fodrot képez. Kelletlenül többet beszél, nemzetsége régiségével szeret dicsekedni. Jó baromfi-tenyésztő. A szolgálókat, és férjét kordában tudja tartani. A kávét mód nélkül szereti. Templomban első széken ül. Télen nyáron fekete bárson kalapot visel. Nevenapján nagy traktákat szokott adni. Ridikül nélkül a nyomtatókhoz sem megy. Napernyő helyett legyezőt használ. Nyáron rendesen papucsban jár, mert a cipőben izzad a lába. Ebből lehet látni, miként Gözü Tóbiásné született ekelfalvai Nándory Dorottya asszonyság se férjéhez, se Tóbiákhoz nem hasonlít, és még is az egész világ Tóbi urfit apja fiának tartotta, és az öreg Tóbiás ur örült, hogy az ifju ur őt tátiának czimezte.

Az olvasó ítélje meg illy különböző két egyeniségtől mikép származhatott olly különböző harmadik egyeniség; elég az hozzá, az ifju Gözü Tóbiás az utósó nemesi összeírásnál is mint ifju Gözü Tóbiás jegyeztetett fel, s mint ifju Gözü Tóbiás szavazott az alispánra, s mint ifju Gözü Tóbiás nevezetett ki az adminisztrátor által tiszteletbeli aljegyzőnek.

Ifju Gözü Tóbiás igen nagy megtiszteltetésnek vette ezen hivatalrai kijelöltetést, s mint illyen soha felé sem ment a jegyzői hivatalnak, nehogy tudatlansága által valami tiszteletlenséget kövessen el a jegyzőkönyvön. Apja erre büszke lőn, és hizni kezdett, anyja pedig a legyező helyett napernyőt vett.

Tiszteletbeli aljegyző Gözü Tóbiás ur alsóbb iskoláit egész a filozófiáig a helybeli iskolamester vezetése alatt végezte, ki maga is csak grammatikát végzett. Mind ezt tudta Gözü Tóbiás ur, a táti, de azon reményben, hogy mint táblabíró, ő is vezetendi az iskolamesterrel kezét fogva a növendéket tanulási pályáján, s mivel azt hitte, hogy tanítóban elég annyi ügyesség ha a leczkét kihagyni, s azután felmondadni képes: a házi nevelést elébb tette a nyilvánosnál. A mámi is szűzen megakarván őrizni fia ártatlanságát, nehogy nagy

városban annak erkölce mételety kapjon, erősen, s elhatározottan akarta, hogy Tóbiakája a kastély falai közt nyerje az első oktatást.

— Hogyan vagy megelégedve mámi! fiad tanulásával? — kérde Tóbiás ur kedves életpárját, midőn az urfi legelőször szólalt fel diákul illyeténképen: — rogo humillime panem care pater!

— Tökéletesen édes atya! — lőn a válasz — csak azt akarom, hogy diákul tudjon, s akkor tud mindent. Te sem voltál lángész, s tán diákul sem tudtál, még is táblabíróságig emelkedtél, fiunk már csak ennyi tudományyal is lehet alispán.

— De édes fiam! — szólt közbe Tóbiás ur, — még törvényt kell neki tanulni, hogy tökéletes alispán lehessen.

— Azt is végezheti honn, majd veszünk neki egy Verböczit, s abból az iskolamester megtaníthatja neki a törvényt is, — monda a mámi, és Tóbiás ur hallgatott, mert ellentmondani annyit tett volna, mint családi vihart idézni elő a kastély gerendái alatt.

Az ifju Tóbiás szépen haladt az iskolamester vezetése alatt, úgy hogy már nemcsak kenyeret, hanem vizet, és hust is tudott diákul kérni. És mikorra ennyire vitte, lett az urfi tizenhatsz éves, tökéletesen megérett arra, hogy Verböczit adjanak kezébe.

— Iskolamester ur! — kérde egykor Dorottya asszonyság a tanártól — mit gondol ön! rá lehetne-e fogni Tóbiakát a törvényre?

— Még az arabs nyelvre is nagyságos asszonyom! olly tökéletesen érti a diák nyelvet, — válaszolt az iskolamester.

— Képes-e ön Verböczire is megtanítani a kis kujont?

— Én-e nagyságos asszony! én-e Kukulyi István, Patkánd helység harmincz éves iskolatánítója? Én ugyan Verböczit soha nem tanultam, mert az én időmben Cornéliust, és Nepost tanultuk, de azért fogadom, hogy ha köfjítés is az a Verböczi, de a kisnagyságos urfi megfogja tanulni. Neki tehetsége van, ezt a sententiát — mensa rotunda — egy nap alatt úgy betanulta, és pedig egy hallásra, hogy még most is ezt tudja legjobban. Ebből kitünik, hogy éles memoriája van, — mond az iskolamester, szemével tekintélyességet adván szavainak. — Hol van hát az a — — — ejnye no — — — mit is kell a kis urfinak tanítani?

— Hát — — — ejnye no mit is no — — — ejnye pokol égesse meg a nevit — — — nini bizony nem jut eszembe — — — segélje kimon-dani — — — hebegett a mámi is, hebegett a mester is, de Verböczi nem jutott eszükbe.

(Vége következik.)

T Á R C S A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— Országgyűlési hírek. A trónbeszédre adott válasz fölötti viták jul. 22-én végeztettek be. E napon az ellenzék kissé megszapordott, de ez csak ollyba tekintendő, mint a kis paták megáradása, mely ezután csakhamar ismét kiszárad. Azok, kik most e nagy fontosságú ügyben a minisztérium politikáját ellenezték, más kérdésekben nagyobb részint pártolandják ugyanazt, s az eredeti töredékecske a maga parányiségében álland. Az említett napon legtöbbet beszéltek az ellenzékiek, kik közül némelyek hosszas, ábrándos táblabírói órásluskkal ugyancsak fáraszták a ház türelmét. — Általán véve a bőbeszédűség, haszontalan szöszaporítás mindkét oldalnak nagy gyöngéje. — Szavazásra kerülén a dolog, a minisztérium politikája mellett 233, ellene 36 nyilatkozott. — Hétfőn julius 24-én a képviselői igazolások vétettek elő, s a Kovács Lajos, nagybányai követ elválasztása ellen benyújtott kérvény a ház méltóságával ellenkező zaj és rendtelenség közt tárgyalatott. Később a válaszirat hitelesítése került szőnyegre, s határozatott, hogy a kir. helytartó ő fenségének 50 tagból álló küldöttség adja azt át. A küldöttség alakítása sorshuzás után töréntvén, némely, a válasziratot ellenzők nevei is kihuzattak. Tehát ezek is fényes deputációval kénytelenítettek Budára fölvenni azt, mit a dunába szerettek volna dobni. — Teleki László, abonyi követ indítványt tett, hogy a ház kebeléből nevezessék ki küldöttség, mely királyunkat keresse meg Insbruckban a végből, hogy ő felsége a hü magyar nemzet meghívására lakását Budára áttenni sziveskedjék. Az indítvány nagy tetszéssel elfogadtatott. — A Bukovinában lakó magyaroknak a nemzetgyűléshez beadott azon kérelme, miszerint ottani nyomoru helyzetökből őket kiragadni, s hazánkba áttelepíteni sziveskedjék, — bizottmányhoz utasított. Ezután a cultusügyér kéré a háztól a tanodákra fordítandó költség meghatározását; mi bizottmányhoz utasított. Végre a n. becskerek-i követ Bács-, Torontál- és Temesmegyékét marczialis törvények alá, s ostromállapotba helyezni indítványozá, mit nem tartottak tanácsosnak elfogadni; azonban a hadi törvényszéket nagy hatáskörrel ruházták fel, s a minisztérium belátására bízták az ez ügybeni rendelkezést.

— A nógrádi és honti nemzetőrök, mintegy 6000-en tegnapelőtt jöttek Vác, de onnan visszamentek. Majd megmonojuk: miért?

— Az egyenlőségi klub az olasz ügyben gyűlést tartott Madarász László elnökle

alatt. Már csak ebből is látni lehet, milly higgadt lehetett itt a tanácskozás, s milly bölcs a határozat, mely abból áll, hogy a törvényhozó többség ellenében proclamatio küldessék az olaszokhoz a magyar nemzet irántuki rokonszenvének biztosítása végett. A Pesther Zeit. jelen körülményeink közt veszélyesnek tartván e klubot, annak elosztatását indítványozza.

— Lázító foglyok. Nem rég Szolnokról bizonyos Unverricht nevű brezlai lázítót küldtek fogva fővárosunkba; többféle bujtogató felhívás találtatott nála, melyeket az erdélyi szászok közt akart kiosztani. Ügyét rögtönítelő bíróság a rendes törvényszékhez utasítá. — A napokban Temesvárról egy lázító rácz papot hoztak ide szinte a rögtönítelő bíróság elibe.

— A külügyministert egy királyhárgóntúli művész-polgártárs bajuszszaal rajzoló le, nem azt akarván feltüntetni, hogy millyen a magyar herczeg, hanem hogy millyennek kellene lennie.

— A z Alföldi lapban így festik Pálfi Albertet: „A Marczius 15-ike szerkesztője mind külső, mind belső állatjára nézve daemon, csak az tagadhatja, ki nem ismeri. Látnád csak az ő mephistophelesi arcát, midőn vigyorogva nézdeli a Kioszk szegletéhez támaszkodva lapjai ragadozó madarait, s ha állába harapni akaró orrán szemüvege, a lámpafényben tűzvilanást kap, s hegyes szakállacskáját a szellő lengeti: az átkozott szarvacskák s kecskelábak képzeleted által okvetlen kipótoltatnak; ő valóságos daemon!” — Mit mond ehez Alberto collega, ki a ministerek külsejét anynyira szereti torzítani?! — A milly mértékkel stb.

— Csatai hírek. A szabadkai 300 emberből álló zászlóalj Futakra parancsoltatván, innen kénytelen volt az oda beütni akaró mintegy 800 főnyi ráczok ellen indulni. Azonban szembejövén a lázadókkal, ezeknek nagyobb ereje miatt a parancsnok az egész sereget Ujfutakig visszavonta. Itt mintegy 180 gyalog és 45 huszár katona is volt: de midőn a mondott nemzetőrség ezekkel együtt a ráczok ellen indulna: a gyalogok kapitánya eltűnt, a katonaság egy részével. Az ottmaradt 38 gyalog és 45 huszár mindazáltal neki bátorítva a nemzetőröket hatalmasan összecsaptak a lázongókkal, s tartott az ütközet reggeli 5 órától 7 és fél óráig, míg végre az ellenséget megszaszaltották, kiknek veszteségét 80-ra teszik, kik, néhány szerb és határőr kivételével, mind rácz parasztok valának. A győzők egy zászlót is nyérének. Mind a nemzetőrség- mind a katonaságból kevés ember esett el. Foulé főhadnagy különösen kitünteté magát a csatában. Ő a megfutamlott ellenséget egész a Dunáig kergeté, hol azok csolnakokon átszállottak.

— Tiszaföldváron julius 17-kén a

helybeli jegyző — némellyek szerint pap — ott tanyázó önkénteseink öreit leitatván, s erről a ráczokat értesítvén, ezek véletlenül megtámadák az önkénteseket. Bechtold megtudván a veszélyt ágyukkal sietett a veszélyben forgók segélyére. Kemény csata után a ráczok legyőzettek, közülök 300-an, önkénteseink közül 38-an esvén el. A helység, a magyarok lakait kivéve, összelövetett.

— A z a l i b u n a r i ütközet közben elfogottak közt van a többek közt a helybeli postamester, a volt rácz bizottmány elnöke, és egy földesur: Stojanovics. Most a megyei börtönben ülnek.

— F. hó 14, 15. és 18-kán Földvárnál folytonos ütközet volt. Bechtold fővezér csapatai az ellenséget visszavonulásra kényszeríték. Mi ezen ütközetben 10 halottat, 14 sebesültet számlálhatunk, az ellenség veszteségét 40—50-re tehetni. E csatában a honvédek 2-ik zászlóaljja s a Ferdinánduszárok kitűnően viselték magukat. Az ellenség összes ereje 22,000-re s 100 ágyúra tétetik.

NEMZETI SZINHÁZ.

Julius 15. M a r t h a, opera Flottowtól.

— 16. J e g y g y ú r ú. Népszínmű Szigetitől.

— 17. M a c b e t h. Opera Verditől.

— 18. C o r i o l á n. Szomorujáték Shakespeare-től. — A czimszerepben Egresi Gábor tűndökölt.

— 19. L a m m e r m o o r i Lucia. Opera Donizettitől.

— 20. M a r i, egy anya a népből. Francia dráma.

— 21. Először adatott: Öreg és fiatal orvos, vagy a kénégény hatása, vigjáték három felvonásban. Írták Bayard és Dunois, francziából ford. Tóth Ferencz.

A mű rövid tartalma ez: „Cantal gróf és neje beteges állapotban sinlődvén, tömérdek gyógyszeriek közt az életunság kinjaival küzdenek. A grófnak azonban más baja is van; ő házi orvosuk csinos leánya — Virginiába szerelmes; s azért kieszközi, hogy ezt neje társalkodónőül vegye magához. A féltékeny grófné pedig viszonyosság tekintetéből azt eszközli ki férjétől, hogy az allopathia helyett homeopathiai gyógymódot használjanak, s a városukban nem rég letelepedett ifju Davisartot, hívják meg orvosul, kinek Virginiával van szerelmi viszonya. Az ifju orvos megjelen, szerencsétlenségre épen akkor, midőn a régi házi orvos is a grófi háznál van. Ebből a régi és új rendszer hősei közt nagy összeütközés kerekedik, annyival inkább, mert az öreg irigy orvos a leányávali viszony miatt is haragszik az ifjura. A dolog azonban a gróf fortélyja által kiegyenlítetik, s az öreg

orvos eltávolításával az ifju homeopatha mindennek-előtt azt tanácsolja bágyadt betegeinek, hogy ezentul egy csepp orvosságot se vegyenek be, — mi eddig tiltva volt nekik — szabad levegőre járjanak, egyenek, igyanak kedvök szerint, és mindenféle kellemes szórakozásokat keressenek. E jó tanács igen földeríti a grófi párt; — s elhatározzák, hogy az öreg házi orvoson ki nem adnak, de azért titkon az ifju gyógyász rendeletét követendik. Hanem mindkettőjüknek más bajuk levén, egy-egy titkos szót akarnak váltani megkedvelt orvosukkal. Először a grófné tesz vallomást, s bizalmasan előadja azon szívbját, miszerint férje egészen prózai ember lett, s meghidegült iránta, s némi ábrándos ömlengés után arra kéri a fiatal orvost, hogy gyógyítsa meg őt, mert egyedül ő segíthet baján. — Ezen megütődik az ifju orvos, — s azután a gróf titkos értekezése következik. A gróf is nyíltan bevallja orvosának, hogy az ő főbaja az, hogy megházasodott, — hogy ő neje szeszélyeit nem tűrheti, s azért mást szeret, Virginiát. — E vallomásra az ifju orvosban a féltékenység lángját ébreszti fel, de azért orvosi kötelességénél fogva még is ígéretet ad a grófnak, miszerint a mennyire lehet, segíteni fog szívbaján is. — A második felvonásban már teljes viruló egészségben jelenik meg a grófi pár. A grófné mindenkép kitünteti az ifju orvost, mi férjét erősen bosszantja, s azért viszont ez is ingerli amazt. Átalán véve a grófi pár, az ifju orvos és Virginia közt a kölcsönös féltékenységből eredő zavarnak egész bonyodalma fejlődik. Illy helyzetben látogtatja meg őket az öreg házi orvos, ki azt képzelvén, hogy ő gyógyítja ki a grófi párt, színből örül, magában pedig bosszankodik, hogy gyógyszeriei épen az ellenkező hatást idéztek elő. Szeretné a grófi párt ismét beteggé tenni; azonban e helyett — ő maga betegszik meg, a typhus előjelei mutatkoznak rajta, s halálos ijedtség közt hagyja el a beteg — egészséges betegeit. — A fenebb említett féltékenység daczára is, a gróf és grófné félretéve a gyanuskodást, már-már ismét bizni kezdenek egymásban, a midőn az ifju orvos csupa mulatságból kénégényyneli kísérletet tesz, mellynek először is a gróf veti magát alája. A beszívott kénégénytől elkábulván a gróf, álmában kikiáltja, hogy menyeyi kéjt élvez, s elárulja, hogy Virginiát szereti. Ez minden részről nagy megütközést idéz elő; — a gróf elbeszéli álmát, csakhogy Virginia helyett fortélyból nejét említi. Ekkor a grófnő bosszút állandó az ármányos férjén, leül s kénégényt szív, — de csak látszatosan, mert sugására az orvos úgy intézi a dolgot, hogy ne kábuljon el. A tettetett álmódó szinte azt kiáltja, hogy menyeyi kéjt élvez, s hogy az ifju orvost szereti. — Elbeszélvén álmát, a kölcsönt kétszeresen adja vissza, midőn színelve nyilvánítja, mikép szerelmi álmá-

nak tárgya — az ő kedves férje volt. — Az utósó felvonásban az öreg házi orvost látjuk nagy betegségéből szerencsésen felgyógyulva. — Ő élte megmentését egy katonaorvosnak köszöni, s hogy ezt illően meghálálhassa, leányát mindenkép arra ügyeszködik rábeszélni, hogy a katonaorvoshoz menjen férjhez. Virginia meg is igéri ezt, miután azt hiszi, hogy az ifju orvos hűtelen lett iránta. A katonaorvos, ki nem más, mint az ifju homeopatha álrühában, megjelenvén az öreg orvos házában, mind ez, mind Virginia által a legnagyobb szíves-séggel fogadtatik. Ő magát Virginia előtt durvasága által gyűlöletessé akarja tenni, de ez mitsem tesz, a kis leány azért oda igéri neki kezét, s az ifju homeopathát ugyancsak gyalázza előtte. Ezt Davisart nem tűrhethvén tovább, leveti álorczáját, s nagy bajjalkiengeszteli kedvesét. A gróf és grófné is felvilágosittatván a félreértésről, kibékülnek. — Már most csak az öreg s ifju orvoson van a sor. — Az öreg ur még mindig katonaorvosát látván Davisartban ünnepélyesen átadja ennek leánya kezét. Ekkor az ifju orvos leleplezi álorczáját, — az öreg ur elálmélkodik, boszankodik, részint a fortély, részint allopathiai tudományának megszegyenítése miatt, — de végre a hála indulata, s a grófi pár fenyegetőzése mégis győz rajta, s az ifju pár házasságát nem ellenzi, megjegyezvén azt, hogy veje ura szerelem dolgában még is csak inkább allopotha legyen!

Ez a darab meséje, miből az olvasó magától is vonhat az egészre ítéletet. Nem akarjuk jó tulajdonait s hiányait taglalni; annyi igaz, hogy mint majd minden francia vigjáték, ugy ez is megtevé a hatást. Különösen a második felvonás a legzajosabb tetszésben részesült. — Az első előadást illetőleg László (Cantalgróf) szokott élénkséggel s igen jó humorral személyíté az eleinte hypochondrikus, bágyadt testi és lelki beteget, s a később igen is ép, és eleven szerelme s féltékeny férjet. Az utósó felvonásban nyelv botlásával, miszerint t. i. az orvost ügyes helyett üres-nek nevezé, leginkább megneveztette a közönséget, sőt még a játszókat is. Tehát kettős hatás. — Komlósi Ida (Grófné), mind a mellett is hogy a kaczer szerepek nem legerősebb szakmája, igen kedves tünemény volt, s a női gyöngéket, szeszélyt, a féltékenységet s gyöngéd szerelmi érzelmet a legfinomabb színekkel vegyíté. Ez ifju művésznőnek szembe-tünő haladása mindenkit örömmel tölt el; — milly szép diadalt ünnepel most ő egykori rágalmazói felett. — Szentpéteri (Pompinetti, allopatha orvos) egy az életből annyira ismert sajátságos karaktert festett, a leghivebb színekkel. Csak azon egy, észrevételünk van játékára, hogy az utósó felvonásban élénkébben, s az annyira hatalmában lévő comikai erőnek nagyobb kifejtésé-

vel kellett volna működnie. Jelentékeny mimikája tökéletes volt. — Szigeti (Davisart homeopatha orvos) ügyesen vitte eléggé hálás szerepét; midőn álrühában jelen meg, az illúsióknak kellően megfelelő változatosságot tüntetett elő. Egyébiránt társalgási szerepekben Szigetinek több könnyüséget s mozgékonytságot kell kifejtenie. — Szilágyi Lilla (Virginia) helyén volt naiv szerepében; játékában már is szépen bimbózik a nemes egyszerűség kedves virága. Ha majd kissé több bensőséggel fog játszani; igen haszonvehető tagja lesz színházunknak, A működőket gyakori tetszés-nyilvánítással jutalmazá a közönség. A kénégenyeli kísérlet jelenete leginkább sikerült. Felvonások közt a kis Aranyvári Emilia meglepő gráciával és ügyességgel tánczolt. E művészcsemetére a legsebb jövő, europai dicsősözü vár. — Végül a Kovács József és Sárközi Ferencz egyesült igazgatási alatti L ó c z i z e n e t á r s a s á g producálta magát, s igen szabatos összevágó előadását zajosan megtapsolák, — ámde a csárdások mikénti játszásának megtanulása végett iskolába mehetnének a tiszai vidékre. — 12

VIDÉKI TÁROGATÓ.

T e m e s v á r o n, az elfogott Stanimirovics és Koics lázongó rácz főnökök, a rögtön ítélő bíróság nyomán fölakasztattak.

P a n c s o v á n f. hó 15-kén Rajasich érsék megjelenvén, kivilágítással s ágyudörgésekkel fogadtatott. A néppél megtelt templomban kereszttel és kardosan megjelenvén fölszólítá a sokaságot az összetartásra, biztatván, hogy a győzelem övék leend. E mellett a népet azzal ámitá, hogy a császár iránti hűség kívánja a további kitűrést! —

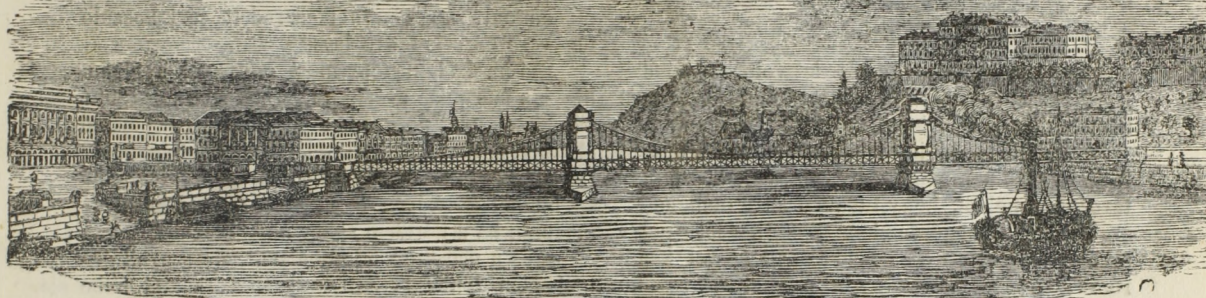
A k i k i n d a i k e r ü l e t b e n a tarasi szigorubb eljárás óta csend van.

F e h é r t e m p l o m földadása Dreyhan műve volt, ki oda magyar katonaság helyett lengyeleket szállított, tartva attól, hogy a magyar huszárok nemzeti zászlót tüzendnek ki.

Z á g r á b m e g y e rögtön ítélő bíróság alá akarja vétetni Hrabovszkit, mivelhogy kibocsátott proklamációi által, jog ellen, állítólag a részek közigazgatásába avatkozott. Ott azt mondják, hogy Buda bevételé 20 emberökbe sem kerülne. — A hadsereg tartására adakozásokat gyűjtögetnek, mivel pénz nincs.

M. V á s á r h e l y e n egy székely hölgy azt inditványozza egy felszólításban, hogy a magyar nők pompa nélküli egyszerű ruhát viseljenek. — Halljátok honunk hölgyei!!

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

5. szám.

Augst. 3. 1848.

TARTALOM : Egy nő a juliusi forradalomból. Rutkai Emil. — A honnak élni kell. Medgyes Lajos. — Az utósó táblaliró. (Vége.) Boros M. — Tárca : Fővárosi és vidéki tárogató.

EGY NŐ A JULIUSI FORRADALOMBÓL.

In bloodier acts conclude those
Who with blood began. (Byron)

I.

1830. jul. 17-kén, hol XVI. Lajos kivégezték : place de Louis XVI., Napoleon alatt : de la concorde, s most : de la révolution — Paris legnagyobb piacán, a marseillei dal s különmemű pokoli zaj reszketteti a levegőt.

Minden fajú lények, vallomásokot tevő szerelmek, divatos, de beszennyezett öltözkű uracsok, s a t. valának láthatók, kik nagy részt a Boulevard felé tolódának, hol Lafayette híre szerint a szabadság zászlóját kiüté.

Itt vélte a nép még találni a nemzetőrsereget is, mit X. Károly megsemmített ugyan : de mely most a király önkény-rendeletinek : a sajtószabadság eltörlesztése, a követi választásmód elferdítése s a még össze sem gyűlt követi kamra leltiltása miatt — fegyverét elővéve és Marmont sorakatonasági vezérrel megütközni készült.

A nagy piacról elvonuló néptömeget egy szép ifju ember követé. Magas kalapja fején gyűrű volt s alatta szőke hajfürtjei rendetlenül, szétkukuszálva fityegtek.

Öltözéke a legutolsó divat szerinti nadrag;

felül pedig nemzetőri egyenruha volt, szóval öltözéke a készítő sietséget jelképezé.

Az ifju ember egy nőt vont inkább, mint vezető magával, ki sápadtan és roskadozva követé az ifju erős karját ; midőn vele az, majd mint kitoró szélvész, rohant ; majd ismét megállt s kezeit összekulcsolá.

Valami csillámlott nem sokára a nő melle fellett : — magasra emelt tört tartott az ifju, markában görcsösen szoritva azt, és metsző hangon e szavakat dörgé :

„Halnod kell ! megöllek !“

Válasz a nő részéről egy sikoltás lön. . .

II.

A Sajna baloldalán hosszan nyúló fasor között — egy komoly külsejű ház előtt két férfi áll.

Az egyik, fejét markába helyezve, könyökével a falhoz támaszkodék.

A másik egy ájult nőt tartott karjain s a bezárt kapun zörgetett, és társához fordulva tettett részvétellel mondá : „Im e nő szivéről felfogott tört tulajdonosának visszaadom . . . de becsületszavad rá !, hogy használni azt ujlág tisztán gyanuból nem fogod . . . hisz egy rövid hó csak esküvőtök multja, s már is így termené meg féltékenységed borzasztó gyümölcsét ?“

„Halasztást kérhetsz csak czimbora ! . . . hát hűtlensége felől annyi körülmény által sem győzhetém meg ? . . . ám legyen, hadd üritsem ki

a való poharát fenéig! . . . pár percet toldani életéhez, nem nagy ajándék, — hangzék válaszul.

„Alkunk 30 percnyi halasztással be van fejezve: ennyi idő elég arra, hogy utasításom szerint eljárj ügyedben, a többi magától következik — itt az ajtó zárai nyilni kezdenek — s a férfiú folytatá: — gyorsan dologra, dologra! holla hó! Entrons, entrons! — végzé szavát.

III.

A nő marquise O! . . . Z—let volt, ki ájultából lett feleszmélésével, midőn saját teremében kétesen körültekintene: férje után tudakozódék.

Hű társalkodónője őszintén megvallá, miként férje őt csak a kapuig kíséré s azután rögtön eltávozik, a nélkül, hogy tudatná, hová menend?

„Boszuját megérdemlem — szólt szót emelve a bájos marquise — ha bimbájában sérvet kap a rózsza, virágzásában teljes nem lehet . . . egy hó előtt csak egy szót kell vala mondanom s gyötrő fájdalommal talán nyugtot szerzek neki . . . de hozzá szító szerelmem erőmet túlhaladá és a titkot, melynek felmutatásával őt elveszthetém, — nyilvánítanom nem lehetett. . . .

Rejtekaajtó nyílt most meg a terem egyik végén, mellyen egy féléves siránczó csecsemő tünt elő.

„Nagyságos asszonyom, gyermeked igen nyughatatlan: parancsolj, vele mit tegyünk? — szólt a nő, ki a gyermeket behoza. . . .

A mint a marquise engesztelés végett, gyermekét ölébe vevé, az ajtón koczogás hallatszék. . . .

„El a gyermekkel! a marquis jön — szólt a társalkodónő.

Reszketve nyújtá gyermekét a marquise dajkájának; azonban percnyi lélektusa után azt rögtön visszavéve és határozottan szólt:

„Igy várom én be a büntetést! Férjem előtt titkom többé ne legyen.“

A zárt ajtón erősebb zörgés hallatszék. . . .

IV.

„Siessen menekülni a vész elől Amine!! — kerüljön bár életembe, én önt megvédendem, — a megnyílt ajtón e szavakkal lépett be ugyanazon férfiú, kinek karjain az elalélt marquiset néhány perc előtt láttuk.

„Egy mozdulatot sem teendek — válaszóla ellenszegülve a marquise — legyen bár tudva minden férjem előtt; én őt készülden fogadom.“

„Jelenleg nem férjétől, hanem alázadás semmit nem kimélő viharától fogom megmenteni. . . . Nem hallja kün a zajt?“

— L—már püspök és . . . halál — vala kün egy pokoli zajból leginkább kivehető.

„Ez tréfának igen szép — válaszolt a lázadást

még ekkorig nem sejtő marquise —, de ön jól tudja, miként cselszövénye irányomban mindig sziklára lett. . . . Hányszor tüntete ön előmbé vészt illynemű tréfáival, mellyből látszólag engem megmenteni akarva, egy nagyobb kánpadra akart vezetni? . . . De csak rabló modorával érhetett célzt: durva erőszaka által sütteté rám a bűn és gyalázat bélyegét? Azonban most fogadja szómat, melly önnek távozást parancsol . . . nem szükség mondanom, hogy az elkeseredett férj boszuló fegyvere önre is fenve lesz.“

„Ha ha ha! nevelte most gunynyal a férfiú, higye a marquise: férje a légynek sem fog többé vétetni . . . mint népvezér a püspökilak ostrománál életét veszítve — ki tudja, lelke merre vándorol? De ha úgy tetszik édes szép marquise — folytatá — hihetőleg aképen lesz, miként erőhöz folyamodunk, ha a kérelem süker nélkül leend.“

Erre a marquise felelt valamit, de szavait érteni nem lehetett, hat fegyveres szakitá félbe azokat, kik lármarobajjal rohanva a terembe, a férfiúnak jelenték; miként L—már püspök laka már lerombolva van és mostan P—ác és halál a jelszó.

E hír hallatára a férfiú elsápadt s egész valójában megrendüle. De nem sokára tettetett bátorságot ölte magára, s hideg mosolylyal a marquisehez fordult.

„No's sejtí már állásom? — mondá ő. — Tudja meg — folytatá — a vész elől futnunk kell és kegyed zsákmányul velünk jövend.“

„Öljön meg P—ác“ esdekke a férfiúhoz a marquise, csak hagyjon itt maradnom.“

De P—ác intett és a fegyveresek karjaikra ragadák a marquiset.

A nagy teremben óranegyed múlva csak egy siránczó lény maradt: . . . a társalkodónő.

V.

1830. jul. 18-án a Sajnában különmemű szobai butorzat uszott, s a ki ösmerte L—már püspök butorait, azokra Sajnában is ráösmérhetett és a ki az előtt látta L—már püspök lakát, most is de csak romokban láthatá.

De egy férfiúra, ki a romok között meghajolva volt, — mint midőn valaki alvó egyén fölébe borul, — ösmerni nem lehetett: mert öltözéke rongy foszlányokból állott, arcát pedig szétszórt hajfürtivel tapasztott vérző sebek fődék . . . csupán néhány érthető szavaiból és mozdulatiból lehetete személyére gyanítani.

Egy levelet vont ki oldalzsebéből, s a mint e felé meghajlott, egy fekete ötözékű lénynak mutatá — mondván. — „Halálod közelget, sirod szélénél vagy, ugy üdvözülj, vagy légy elkárhozott, a mint valót szólsz. Ösmered e levelet?“

„Nöd felől szól? — kérdé az alak — ki fényes

s oly koromsötét volt, hogy az ember orráig se látott. . . .

Ámde azért próbáljuk megközelíteni a horvát tábor, s ha csak egy percze is kukkanjunk belsejébe.

Szilárd vaslábakra fektetett kényes szerkezetű tábori ágyon alszik a bán mélyen, mint a megholt, érzéstelen mint egy darab szikla. Elcsüggeszté őt a vezéri gond, s méginkább a — bor. Fölötte bágyadt lámpafény viraszt.

Sátora végső oldalán gyenge karczolás sikamlilik el, s egy óvatosan félrehuzott keskeny nyíláson belsejébe most szikrázó szemsugár villan be.

A karczolás ismét ujrázva lön, s mint szárnyas ajtó a földig hasított vászon két felé nyílik.

Hadiasan felöltözött magas derék ifjut látunk azon belépni, ki körültekintvén e félelmes barlang belsejében, sima léptekkel közeledik az alvó oroszán felé, majd fölhuzott s homlokának irányzott nyílával áll meg ágya mellett.

Az öntudat nélküli bán, mikép arcvonalai tükrözik, nehéz álmokkal küzdött; egy ügyes tördöfés, s ő — nincs többé.

De ezt az ifju nem tévé.

Széles két élű alabárdját csendesen földre eresztvén, karjait tündöklő vértől fedezett keblén összefűzvé, s merev tekintetét a zsarnok küzdelmes álmaira szögzé.

— Igen, itt van jelen a percz — gondolá magában — itt van e nyomoru kényurat örökre elnémithatnám; jelen a percz, melyben elrablott boldogságom s meggyalázott becsületemért véres boszút vehetnék: de . . . e boszu mégis nemtelen lenne . . . ezt nem tehetem! mégis . . . mégis . . . kedvesem sirjánál esküvém meg e perczért; tömlőzőm falai közt imádkozám e perczért; éltetem üdvemet ígértem a kárhozatnak e perczért . . . és a boszu . . . a boszunak gondolata is oly édes, oly boldogító . . . rajta hát — s magasan tartá föl kezének gyilkát, hogy a meztelen szívet hátgerinczig átturja. De most hirtelen egy gondolat merült föl ujjalag lángoló agyában . . . nem . . . orgyilkos még sem lehetek; boszum így hitvány bünténynyé aljasulna, s ezért méltán megvethetne a világ; nyílt csata kell a térfinak, s döfésre irányzott gyilkát — földre löké.

— Hah . . . ki . . . ki vagy — kiáltott most fuladozva a nehéz álomból fölriadt bán, s kezével ágya fölött csüngő egyik nyílához kapott.

— Vissza nyomoru, szót se többet, ne mozdulj, mert agyon zuzlak — sugá fülébe az ifju — s egyik kezével emelt karját mellére nyomá, míg a másikkal terjedelmes szakállát borítá szájára; kezemben életed, egy szorult sóhaja veszett ajkidnak, mely elárul, siri zenéje leend mindkettőnk halálának. Nézz rám, ismerd meg Berényi Ákost, kinek mennyét kirablád, lábait nehéz vaslán-

czokra veretéd, utólért boszum, melyet nem rég gunyosan megvetél. Ne hidd nem jöttem orkezzekkel illetni kebledet, csak add szavad holnap találkozunk a csatában.

— Igérem — lön rövid válasza, — s mint erőfeszített láncszemek, fogai dühösen csikorgának.

— Ha tudsz, aludj hát tovább csendesen, . . . képzeld mikép e jelenet csak pusztá álom volt: de ne feledd sérthetlen az adott szó szentsége; ismét intelek ne mozdulj míg e büntanyát észrevétlenül elhagyandom.

A fölhasított sátor küszöbét Berényi még alig lépheté át, midőn Péter bán iszonyu orditással ugrott föl fekhelyéből — bódult dühében nyílat a menekvő után lövé, és dörgő hangjával rettenetes zajt üte táborában.

Ákos azonban üldözői elől előre kijelölt ösvényén szaguldó mén röpité, míg nem vakéj homálya alatt a magyar tábor szerencsésen elére.

VII.

Pompás reggel volt.

Még az őszi dér tündöklő ezüst talpként feküdt a sík mező felszínén: a két ellenséges tábor már homlokegyenest viadalra készen állott.

A kelő nap reszkető sugárai ragyogó fegyverek élein, fényes aczél vérték, érc sisakok, rezes kapcsain vakító csillagokként ragyogának: míg a hadilag fölszerelt lovak nyeritgetése, pergő dobok, s kürtök riadása borzasztólag vegyült a harczosok zajába.

Itt-ott seregredek homlokán, lelkesítő szavakkal csatára buzdító mogorva vezérek valának láthatók: míg rendezett osztályok közt nyíl röptü paripákon fiatal segédtsztek parancsot osztogatva villámként tüntek el.

Gyönyörű látmány lehet az.

— Vitéz bajtársak — szólt magas lelkesedéssel a magyar tábornok — hazánk, királyunk s koronánk szentségeért harczolunk — szent az ügy, szent leend isten ítélete is; igazság vezérli fegyverünket, férfias erő, harczias bátorság lelkesítse azért kebledeteket. Magyarvért szomjaz e pártütő nép, s ellenökben nincs mást választanunk, mint: győzelem vagy halál.

„Győzelem vagy halál“ viszhangozá a magyarahad oly erővel, hogy föl tartott fegyveres karjain a leszakadó ég is megpihenhete.

— Katonák — hangzott most az ingerült bán szózata — nemzetilétünkért harczolunk ma; amott a zsarnok nép, amott Könyves Kálmán, zsarnokabb királya nyomorgatott hazánknak — ostor ő, nem jó király nemzetünk fölött, csapás, melyet busultában mért ránk istenünk — le kell ráznunk nemzetiségünk rabigáját, szét kell törnünk szabadsá-

gunk rablánczait. . . . Éljen a függetlenség . . .
éljen a szabadság !

„Zsivio“ zugott a lég ürében, mint félelmes
mennydörgés, mely bösz vihar szárnyain terjedez.

Mielőtt azonban ez eldöntő csata végéhez ér-
nénk, komoly jelenet vonja magára figyelmünket.

Kálmán király fővezérei körében, sürgetős te-
endői fölött intézkedett.

Bátor nyílt homlokkal üdvözlé őt Berényi Ákos,
föltárá előtte érzelmeit, és meghatólag elbeszélé
történetét.

— Uram király — szólt végre esdőleg fél-
térdre ereszkedvén — gondolatja van lelkemnek,
melly boldogít, halld meg azt kérlek kegyelme-
sen : engedd boszumnak e dicső alkalmat ! engedj
megvivnom a két tábor közt e büszke bánattal ! . . .
tiéd s hazámé leend halálom s életem.

— Menj nemes ifju, szerencse örködjék fölöt-
ted, kezemet áldólag teszem fejedre.

Mint két sötét felhő, mely kebléből villámokat
szór, már csaknem összetükközött a két tábor, kes-
keny tér vala még szabadon, mellyen Berényi
mintegy hadisten — megjelent.

— Végezzünk bán — kiáltott röviden — ütött
egyikünk órája.

Hallá ezt a pártütő vezér, szikrázó szemekkel
fogadá őt, s felelet helyett fejének irányzott
nyíla kócsagtollait zuztaszályl. Azok egyike volt
ő, kik föllázadt kedélyeik indulatrohamában ve-
szélyt nem ismerve, a pokol kapuit is szét dön-
ték, de mégis tulbuzgó hevőkben sokszor vesze-
delemben rohannak. Így történt, hogy Berényi kel-
lően fékezett bátorsággal, nyugalmas s annál biz-
tosabb erővel rohaná meg hatalmas ellenét, és le-
vervén tarajos fővegét — tőle kapott mély sebei
daczára, — két élű alabárdjával fejét iszonyu erő-
vel hasítá ketté.

Megdicsőült arcczal állott most az ifju néhány
perczig diadalma fölött : de leirhatlan a harczdüh,
mellyel csakhamar a lázadó horvátok elesett ve-
zerök halálát megboszulni akarák.

Berényit nyílak zápora önté el, s — ő, mo-
solygva halt : boszuja megtorolva, hazája meg-
mentve volt.

A magyarhadra nézve ugyan is e szerencsés
előjel nem tévesztette hatását. Két órai folytonos
csatázás után, mint felrugott hangyabolyt a vezér-
telen csordát lemészárolá, táborát elfoglalá, s az
eldöntő csatát teljesen megnyeré.

*

*

*

A gvozdanzkói sikon két domboru halom mai
napig is látható : elestek sirhalma az.

A nagyobb lázongó horvátokat fedez . . . má-
sikban nemzetünk elvérzett bajnokai nyugosznak.

Horvát pártütők ! a sors boszuja késik : de
el nem marad.

LITERÁTI JÁNOS.

FELKELTÉL...

Felkeltél börtönöd hideg kövéről
Soká gyötört rab-népem, nemzetem !
Leráztad három kinos század lánczát
Mit soká túrtél gyáván, hidegen.

A rozsdásodó vasrostélyt letépted,
S a börtön-örnek gyilkos keziből
Zászlót ragadva, a szabadba léptél
Penészes falak rejteke megől.

Millyen halvány vagy ; mint az a kísértet,
Melly a sirokból éjfélkor kikél !
Ó nem hiába, hosszas szenvedésnek
Már-már beroskadt sirjából jövől.

Vagy ha nem sirból, nem temető kertből,
Betegágyból keltél fel, melly felett
Arczodnak életszínét letörölni
Gyilkos halálnak képe lebegett.

Jó, hogy felkeltél. . . Ugy-é nem csalódunk
Élsz, felébredtél, végre-végre már . . .
Vagy nem vagy-é csak holdas álomjáró,
Melly éjfélenként ágyából kijár ?

A mellynek arca halvány, mint a holdé,
Melly egy élő kísértet, s a halál
Ha kínokat akar megrövidíteni
Könyörületből kórágára száll.

SZÁSZ KÁROLY.

MIT KELL MOST TENNIÖK HON- LEÁNYAINKNAK ?

A politikailag ki nem képzett, de azért józan
felfogás- s éles ítéletben a férfiével versenyző női
értelem is tisztán láthatja immár azon vészfölle-
gekben rejtőző villámokat, mellyekkel a legbecs-
telenebb udvari cselszövény, a némelly áruló ma-
gyar által is támogatott bécsi camarilla pokoli ár-
mánya, s a színből ezzel szövetkezett panszlavis-
mus — hazánk törvényes uton kivivott szabadsá-
gát, önállását, nemzeti lételünkkel együtt, porba
sujtani erőködik.

Ezen ördögi szövetség esküszegővé, és nép-
gyilkossá akarja tenni a szegény beteges magyar

királyt, s végre még földönfutóvá is tenné őt, csakhogy telhetlen uralkodási vágyát s az egymásra huszított népfajok vértengerén hizlalt önérdéket kielégíthesse.

Ezen ördögi szövetség eszközül használnán ellenünk a gonoszul fanatizált osztrák-birodalmi szláv elemet, három oldalról támadá meg azokkal magyar véren szerzett országunkat; — és most már a háboru pusztító viharja dul Hunnia földén, melyben a közös szabadság s egyenlőség népbol-dogító fája oly szépen kezdett virulni a haza füg-gelenségeért elesett ősök ezreinek sirhantja felett.

A camarilla e háboruval előbb csak ijesztgetni akart bennünket, de látván, hogy nem ijedünk meg, most már nyílt erőszakkal lép föl a régi szolgaság helyreállítására végett. Az általa vak eszközül használt szláv elem pedig egy szálíg ki akarja irtani e föld színéről a már évezredek óta „kiirthatatlan“ magyart, s úgy aztán a szinte gyű-lölt németet is.

Ó akarja ezt, a gyáva, a nyomorult!

Honleányok, ti nem vagytok ugyan fegyver-forgatásra hivatva, de azért, nemde, ha egyetlen egy magyar férfikar sem léteznék többé, ti magatok is képesek volnátok összezuzni a legbecs-telenebb, legalávalóbb ügyért síkra szállt elle-nünket?

És most ezer meg ezer férfikar véd meg titeket, ezer meg ezer edzett férfikar emelkedik házi tüzhelyeitek őtalmára, s a vakmerő ellenség izzé-porrá törésére.

Töletek, magyar hölgyek, a haza most nem is vár egyebet, mint azt, hogy lelkes buzditástok, gyöngéd ápolástok által még lángolóbb erőt önt-setek a felingerlett oroszán, e szent ügyért küzdő nemzet boszut szomjazó lelkébe, s megtörhetlen férfikarába.

Üdv a magyar nőnek, ki övéit csatára, hős tettekre lelkesíti, s ez által kivívott szabadságunk megtartását eszközölni buzgálkodik.

De jaj azon nőnek, ki most harczratermett s ütközni vágyó ép férjét, fiait, kedvesét vissza meri tartóztatni a harczolástól. Nem lesz azon soha a magyarok istenének áldása, s méltóvá teendi magát arra, hogy az ellenség mindenéből kipusztítsa, mint a nemzetestek féktelen tagját megfertőztesse, s végre a legiszonyubb kínzások közt családostul együtt legyilkolja.

Üdv azon nőnek, ki most a szolgaság ellen küzdő magyar hősöket, mint a szabadság nagy utra indult vándorait, szállásába fogadja, velök kenyerét megosztja, ki harczban nyert sebeiket ápolja, — szóval, a most annyira meggyült férfigondok véres verejtékét gyöngéd kezeivel letörli, bajaik elhárítását könnyíti, s gyávához illő vis-zsatartóztatás helyett mindenkit harczra lelkesít.

Üdv a magyar nőnek, ki mindinkább szapo-rodó hadseregünk felszerelését, kiürült kincstá-runk jelen helyzetében, akár megtakarított pénz egy részével, akár kézi munkájával vagy természet-ményeivel elősegíti. Kövessétek e tekintetben a derék marosvásárhelyi hölgyek példáját, kik nagyobb társaságba összegyűlve varrtak fehérneműt a Kosut-huszárok számára.

Üdv a magyar nőnek, ki inkább kutyáknak adja martalékul éleltárát, s mind elfolyatja pinczéje borát, hogysen azt a rabló ellenség éhszomjának engedné át.

Üdv a magyar nőnek, ki töle telhetőleg min-dent elkövet az ellenség ártalmára, megsemmíté-sére, s magyar testvéreinek hasznára, elősegi-tésére.

Az ő honleányi kötelességteljesítésök magas-zos jutalma: — a legnemesebb önérzet, a győ-zelem és szabadság mindent felülmuló örömeinek élvezete leend.

V. I.

T Á R C S A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Kosut Lajos — körül lapunk mult száma hibásan közlé azt, hogy ő a dunántúli táborba ment —, a képviselő ház sept. 24-diki délelőtti ülésében kijelenté, hogy félóra mulva mint minis-terelnöki biztos harczias zászlót ragadva kezébe a vasuton Czepléd felé indul el a magyar nép közé felhívni ezt, hogy tömegestül fegyverbe keljen. Merre és meddig fog menni, azt nem tudja, de megy arra, merre a körülmények s a nép hangula-ta s lelkesedése fogja adni az irányt. A harcz mezejére lépett szónok többeket testvéri segéd-kéz-nyújtásra szólított fel, és a vasuton számos hazafi indult el kíséretében. Szinte Kosut felhí-vása következtében a követek közül többen ajánl-koztak különféle vidéket hasonló célból bejárni, s másnapra ezek is elhagyák a fővárost. — Az országgyűlés azért folyton működik. — Kosut, ki a véres kard körülhordozásával polgári pályájáról a hazamegmentő hősök sorába állott, eddigelé már Czepléden, Körösön, Kecskeméten rendkívüli lelkesedéssel fogadtatott, a fegyveres felkelésre tösgyökeres magyar nép közül ezer és ezer vas-karu ajánlkózott. És hol csak meg fog jelenni a nagy hazafi, a népet, mely őt megváltójaként te-kinti, mellynek legfőbb bizalma benne összponto-sul, — a népet mondom, mindenütt fegyverfo-gásra lelkesítendi felvilágosító és megrendítő szó-noklatával. Kosutnak e lépése egyedül is képes volna megtörni az ellenséges hydra fejait; hát ha

még mindenfelől öszhangzás, egyetértés kapcsolja össze a felbuzdult magyar szíveket!

— **J e l a s i c s m o z g a l m a i** cím alatt érdekes dolgokat közöl Kosut Hirlapjának 75-ik száma. Lássunk abból néhány jellemző adatot:

„**N. Kanisa**, sept. 20. Mikép már tudva van, Jelasics, a harambasa, sept. 11-kén tört át a Dráván 3 ezernyi előcsapatával. Csáktornya alá jöven, várakozott seregeire. Hozzánk f. hó 15-én érkezett 7 zászlóaljjal, egy század huszárral, 20 ágyúval, s mintegy 80 szekér löporral. Maga a harambasa és tisztjei a városban szállásoztak, csordája pedig kinn táborban. 16. és 17-kén huzódott be összes népe folytonos vándorlatban. — Ellenkezésre sehol nem talált, mert seregeink — 2 ezred huszár, Erneszt és Wasa zászlóaljak, s még 2 zászlóalj honvéd, s a fejezérvári önkénytesek egy százada — jókor visszavonattak. — Összes serege Jelasicsnak 32—34 ezer. Ezeket azonban elemezni kell. — Valódi ereje, mellyben biznia lehetne, 8 zászlóalj határőr. Ezekben azonban, erősen hiszem, bizodalma nagyon meg lesz csalva, mert ezen emberek első pillanatra becsület embereinek látszanak. Velök beszélve kitűnik, hogy józan gondolkozásuk is. Nekik s éber örködéseiknek köszönhetjük, hogy városunk lángba nem borított. Közülök sokan kinyilatkoztatták, hogy löni nem főgnak; s itt eszembe jutott azon hír, melly őket megelőzte, s melly szerint a határőrök hazánk ellen jöni vonakodtak, sőt egyenesen tagadólág válaszoltak, mert — úgy mondták — ha Olaszországban magyarok nincsenek, közülök egy is haza nem jöhetett volna, ők tehát inkább halálával tartoznak a magyarnak. Utólagosan megjegyzem, hogy ezen határőrök mostanában tértek vissza Olaszországból. — Második eleme erejének a horvát nemzetőrség, mellybe imitt-amott rendes katonaság van beosztva. Ezek — mint köztők a szárandó, s mintegy 130 főre menő turopoliaiak is — kényszerített harcosok; mert tudni kell, hogy Jelasics kétszer parancsolt országos fölkelést. Ezek közül sokan kaszával, dárdával, vasvillával, fejszével, ásóval stb., de nagyobb részben fegyverrel vannak ellátva; azonban szinte nagyobb részben annyira gyáva, nyomoru nép, hogy tán löni nem is mer. Itt igen bárgyu s alázatos képpel koldulni jártak! A harmadik elemet egy nagy harami banda teszi: a likkai határőrség, vörös sapkával, fekete guba s harisnyával és bocskorral. Ez valamint a negyedik elem: a **s z e r e z s á n o k**, irtóztató fertelmes, piszkos, rongyos nép, melly a baromtól csak abban különbözik, hogy emberi arca van. Ezek semmi napi díjt nem kapnak. Mig a szerezsánokat vörös köpönyegökkel, sapkájukkal, s övükben pisztolyok, s késekkel lerajzolva ismertük, azt hittük, hogy ezek valami tüzről pattant, eleven s vitéz fiai a derültebb égaljnak. Szörnnyen

csalatközánk! Ezek olly nyomorék, olly söpredék, olly erélytelen s erőtlen nép, hogy én végtelenül csodálkozom a katona Jelasicson: mikép nem szégyenlett magával illy népet hozni. — Mintegy harmincz szerezsán sertéseket akart lopni, természetesen lopniok kell, mert semmi díjt nem kapnak, s két kanisai ember és három nő úgy rájuk ijesztének, hogy rohanó szétfutásukban hanyat homlok zuhogtak egymásra. Ezen két elem semmi fegyelmet nem ismer; tisztjeik fenhangon panaszkodnak ellenök. Ezek tehát harcza nem valók. Egy (likkai) őrmesterök így szidta meg az utcán egyik engedetlen emberét: „Te rosszabb vagy, mint a magyar honvéd.“ Lovasok is vannak; mintegy ötszáz huszár, — ezeknek megfelel száz magyar huszár, — és két osztály német lovasok, kik a római sánczoktól felfelé jöven, Kottorinál, Jelasics által seregébe parancsoltattak, mert ő V. Ferdinánd nevében jön. Van 42 ágyújuk. Két kartács, 10 hat fontos, a többi 3 fontos. A tisztjek többnyire tábornokok, ezredes vagy alezredes, talán kettő, a többiek kapitányok stb. Jelasics a tömördek husért, kenyéért, borért, fáért, stb. csak egy fillért sem fizetett, hanem nyugtatványt adott, mellyért — ugymond — az lesz fizető, ki ezen harczaiban vesz. — Elkövetett garázdaságait, zsivánságait elsorolni lehetetlen. Ez valódi rablócsorda, melly hatalmas erő fedezete alatt jött más vagyonára élődni. Szöleinket letarolták, legázolták. présházainkat felverték, a bort elfolyatván, a hordókat összetörték s tüzre állták, sertéseket, majorságot, hol lehetett ökröket oroztak; Iharos-Berényben az ökröket utcáról lödözték, s itt pénzt is raboltak, utánok menvén a becsületes jámbor lakosoknak, kik vagyonkáikat a szőlőhegyre takarították. De, mondom, ezeket elszámolni nem lehet. Eddigelé négyet tudunk, kiket közülünk meggyilkoltak; hanem hiszen nálunk is maradt néhány szerezsán köpenyeg s fegyver. Ma négy illyr ifju urat kerítének nálunk hurokra, köztük — mint mondják — a „**L u n a**“ szerkesztőjét. Mi lesz velök, még nem tudni. — A gyalázatos csordának egyik része, Jelasics vezérlete alatt, Keszthely felé indult; innen azonban alkalmasint csipős szél fujván, visszatért többi seregéhez, melly Somogynak ment. Most Böhönye körül barangolnak. De megfoghatlan, mit keresnek erre, midőn ők Pestre szándékoznak. — A mennyire mi tudjuk, Jelasics Budára szándékozik, hogy ott felülvén a pompás várba, maga elé rendelje a magyar minisztereket, s miután ezektől tárczáikat elszedi, Bécsbe megy az Aulát meglátogatandó. — **K a n i s a i.**

— A **M u r a k ö z** ből a Pesti Hirlapban egy, mindenéből kipusztított magyar földesur levele közöltek, mellyben a többi közt ezek is állnak: „Itt két helység tönkre téve. 170 birkámat, disz-

francia! Scribe! Mondjátok aztán, milly ügyesek a francziák! Pedig bizony illy darabot akármelylik írónk összeütne egy hét alatt. S hát aztán azt hiszi-é valamely isten teremtese, hogy egy kicsinységétől fogva férfinéh nevelt hölgy egyszerre olly nőiesen-gyöngéd, olly kedélyes, olly cselszövényes tudjon lenni, s főleg hogy a királyi termekben nevedekett Krisztinácská olly ártatlan naiv legyen, mintha arcadiai pásztorok közt élt volna. Scribe tolla e tekintetben valódi tündér varázspálcza. Hanem hiszen könnyű is úgy vigjátékokat írni, ha benne minden emberi tapasztalat, minden pszichologia — és minden, minden le van tapodva. Örölnünk kell, hogy a darab nem eredeti; én alig adnám érte leggyaralóbb szinműveinket is. — Az előadás eléggé rosz volt. Sok elkésés, kedvetlenség. Csupán a jutalmazott volt helyén; a többiek unalommal látszottak vinni hálátlan szerepeiket. Mik is ezen szerepek! Az oldenburgi herczeg egy tuskó, minden czél haszon nélkül. Érik egy különös ifju, ki a királyt szereti, még akkor midőn őt férfinak képzelte. Bizony, bizony, szép szerelem! A matrócz és Margit szerelmi viszonya s az első féltékenysége már ezszer volt decantálva. E művet kár volt írni, nagyobb kár betanulásával a színészeket fárasztani.

— 32. B e n y o v s k y. Magyar opera.

VIDÉKI TÁROGATÓ.

N ó g r á d b ó l. Aug. 1-sején indult a nográdi őrsereg a végvidék felé. — A férfiak közt általános a lelkesedés egy kis töredék kivételével. Most tűnt ki legjobban, kik élvezék érdemtellenül a kiváltságok jogait; azok: kik elég gyáván vonják magokat vissza s legutolsó rendjelül czimereikhez kislelkű apathiajokért e czimet cseleltetik „Haza áruló, becstelen gazember!” — A nők könyeznek, sehogy sem bírnak megbarátkozni e gondolattal, hogy férjeik s véreik el hagyják a csöndes házi tűzhelyet s talán örökre távoznak! Azonban legyen hála nemzetem istenének, vannak néhányan kik legnemesebb feláldozással kötik férjeik s testvéreik oldalára a villogó kardot. ... A honmaradtak közül sokan attól félnek, hogy míg kedveseik a csatában küzdenek a tótoktól támadtatunk meg: s hogy épen ettől félnek, néhány nap előtt egy kis tragikai jelenet szolgáltatott rá okot; de szóljon az esemény. Néhány Szécsényen átvándorlott tót a piacon áruló kofáktól a gyömolcsót elszedé, mert az az ő fájokon termett(?) mert az ország az övék volt; és fenyegetőztek, hogy nem sokára ismét az leend. — Ha az események láncolatát éberséggel kísérvük: úgy azt kell következtetnünk, hogy a pornép kétségtelenül gaz emissáriusok által izgatattik. — Erre sulyt

vet egy hontmegyei lelkésznek elfogatása, ki már azelőtt izgatott s jelenben is tetemes mennyiségű lőszert találtaték nála. Hány hazaáruló lakának odvai lehetnek hasonlódon ellátva?! ... Egyéb-iránt nemzetőreink között többen kinyilatkoztatták, hogy míg ők harcban vérzenek — ha csakugyan őrizetlen családjaik megtámadtatnának: a viszsztatérő testvérek boszuja rettenetes lenne! Dicséretére azonban városunk hatóságának, a főlebbi eseménynél az illetők befogattak. F. TERÉZ.

Kis-körösi tábor, július 23-án. Vasárnap van. Csak e perczen teszem jobbam mellé sátorom zöld pázsitjára fekete csákómat s magasztos ihlettel emlékszem a mult pillanatokra, melyekben isten ígéje tábori szószekről a mindenható szabad ege alatt hirdetteték. Mihó László ur, a kecskeméti reformatus lelkész buzdító hangzatai tűzön, vizen keresztül viend s hősökké teend bennünket. — Táborunk 4000 magyar nemzetőrt számít. A Kis-Körös város alatti részen a szóti járás úté fel sátrait, kiebb a kecskeméti. Reggeli 4—5 óra között, úgy szinte délutáni 6 órakor kezdődnek a hadi gyakorlatok számos csapatokban. A szorgalom nagy, az előhaladás általában véve kitünő. Tisztjeink vetekednek a tanításban; a nemzetőrök törekvése páratlan. Amazokban, kevés kivétellel, nincs ama katonai szigor, mely által porig lealázva, gépekké kifaragva érezhetné magát a nemzetőr; a nemzetőrben pedig nincs ellenszegülési dacz; nincs tisztelatlenség felsőbbjeik irányában. E mellett táborunkban nagy a magyar lelkesedés, és ha e lelkesedés valamely részben csökkenni fog, oka lesz, ez egy helybeni tespedés: mi magunkat a cselekvés terére akarjuk vezetetni; adja ég: hogy mire e közlésem napfényre kerülend, a kis-körösi tábornak e helyen csak neve maradjon meg. — Tábori életünk igen vig, mindegyik bajtársal kezdünk már megismerkedni és fraternizálni. Kecskeméti testvéreink, s főkép gyönyörű magyar hölgyeink közül naponként sokan számos kocsikkal jönnek látogatásunkra. Rendesen 10-en eszünk egy bográcsból s a szakácskodás rang, osztály és ahhoz értés tekintetbevétele nélkül sorba megy végig a nemzetőrökön, azért is nem ritkán rántanak rá a marhahusra s nem ritkán uszik korom a leves színén s ize a hering savával versenyez. De ezt a vig nemzetőr csak átneveti, eszik belőle s nagyot iszik rája, még pedig borból; mert a víz retentő rosz levén Herr von Priesnitz táborunkban tökéletesen megbukott. — Több zenebandák egyiránt hangzanak a táborban s lelkesítenek bennünket. — Egyik ujonez dobosunk, egy savanyu képű, keserű kinézésű pórkölyök azt mondá, miszerint ő a c z a p i s t r á n g o t már tökéletesen el tudja verni. — Fegyverzetünkre nézve mi kecskemétiak legjobban állunk, azután a nagy-körösiak, végre a ka-

locaiak. A többi csapatok kaszákkal és lándzsákkal vannak ellátva. Sátraiink meg vannak czimezve. Ime ide jegyzek néhányat: Mészáros L. vagy a harczosok tanyája. Ne bánts a magyart! — Három rózsza. — Vigyázz! — Piszka fához. — Szemere ministerhez. — Zrinyi kávéház. — Testvériség egyenlőség sátora. — Pipa-gyújtó. — Metternich futása sátora. — A szűz leányhoz. — Győzelem sátora. — Ne hódolj sátor. — Kosut, vagy a rendületlen magyarok tanyája. — Élet vagy halál. — Testvériség tüzhelye. — Forradalmi csarnok. — Vért szomjazók sátora. — A ráczokat biztosan győzhető önkéntesek sátra. — A 6 vitéz muzsikussátra. (E sátort 6 cigány nemzetőr lakja). — A sátrak száma 3 században összesen 60. Értve csupán a kecskemétiakat.

GÖMÖRI FRIGYES.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Moldvából. Bottosán, jul. 18-án 1848. Megérkezett szerencsésen julius 10-kén Jassiban egy 6000 főnyi orosz csapat, mely 4000 gyalogs 2000 kozákból áll. Ez utóbbiak közül közelebb én is láttam néhányat, kiknek látásakor nem a legjobb érzés tölté el keblemet. Egy ismerősem, ki az egész csapatot Jassiban létekor öszpontosítva látá — mondá, miszerint nagyszerű jelenetnek volt tanuja, látva a fürgé kozákokat, mindegyik egyforma színű s nagyságu lovait, úgy a gyalogság csinos öltönyeit s otthonos fegyvergyakorlatait, de még meglepőbbnek vallá az esti vadászkiáltások mellett imájukat, melyet olykor-olykor ágyuk durroztatása s röppentyük elsütése szakította félbe s egészítte ki, melynek hallása s szemlélése a sötétben rendkívül bájosan s vadregényesen hata a kedélyekre. — Az orosz katonaság szándokáról mi bizonyost sem irhatok. — De még a fentebb irt számon kívül 30,000 orosz szállta meg a Jassi és Galacz közti helységeket. Megérkeztüket farkas szemmel nézték s ellenséges indulattal vették a porosz és francia consulok s bejövételük iránt rögtön ellent is mondtak, — az austriai s angol ügynökök — mivel utasítások nem vala — óvást nem tettek, de várják percről-percra a felsőbb parancsot. — A törököknél is hatalmas sereg van alakulóba, az oroszok ellen, Braila mellett csikorgó fogakkal várja a hivatalos vendégeket 8,000 főből álló török-csapat, Galaczot s környékét, — mint levelek s moldovai lapok hírlík, 20,000 török sereg szállotta meg s mint következtetni lehet, véres ütközetre kerül a dolog

a szomszédi jog felett, a török sógornak egyébiránt nincs oka félnie, mivel az elmúlt hetekben vala a francziáktól egy követtség a török udvarnál segítség ajánlását nyitvánítandó, mely is a legnagyobb tisztelettel fogadtatott, a sultán azon kérésével bocsátá el magától, hogy a szabadság dicső angyalával már ölelkező francia nemzet ígéretéről ne feledkezzék meg, mint egy, vonaglásal küzdő, egykor hatalmas nemzetet tett. A bukaresti ideiglenes kormány tagjai — meghallva az oroszok közeledténék híré — egytől-egyik megfutamodva elrejték magukat. — Az ilyen nép aztán nem érdemli a szabad nemzetek közti helyet. Vagy szabad lét, vagy dicső halál!

A cholera itten rémitőleg dühöng, naponként 80—90 ember áldoztatja ezen orvosolhatlan betegségnak, még az állatokat sem kíméli meg, — és kit egyszer megkörnyez, az 5 óra mulva a halál martalékává leend, nem ragadós, hanem, mint több orvos bebizonyítá, kinek természete rokon e nyavalyához, az nem kerülheti ki, habár a földgyomrába rejténé is el magát. — Az oroszokat sem hagyá látogatlanul. — Ki felel róla, hogy midőn ön ez igénytelen sorokat veendi, a négy, itten levő magyarok közül, melyiknek esik a koczka?!

TASNÁDI KÁROLY.

Bécsben. hó 24-kén az ottani magyarok fáklyás zenével tisztelegtek külügyminiszterünknek. E hó 28-án pedig a megérkezett Jelasicsnak adatott ugyancsak fáklyászene a bécsi helyőrségi tisztek által. Az ott levő Sándor huszárok azonban ebben nem vőnek részt. Sőt az aula is elhatározta előlegesen, hogy e tisztelegést baklövésnek tartja. A fáklyás zenénél láрма, zsvio és fütty. Az aula, mint mondják, megtorlásul macskazenét akar csinálni. — A bán már István főhercegnél is volt. Ez összejövetel eredménye azonban még titok. — A bécsi uj miniszterium felszólította ő felségét, hogy tüstént jöjön vissza a fővárosba: de ő felsége azt felelte, hogy addig nem jön, míg nem tudja, ha az országgyűlés teljes szabadsággal tanácskozik-e? — és miután János főhg. Frankfurthba megy: Rajner hg. lesz a császári helyettes.

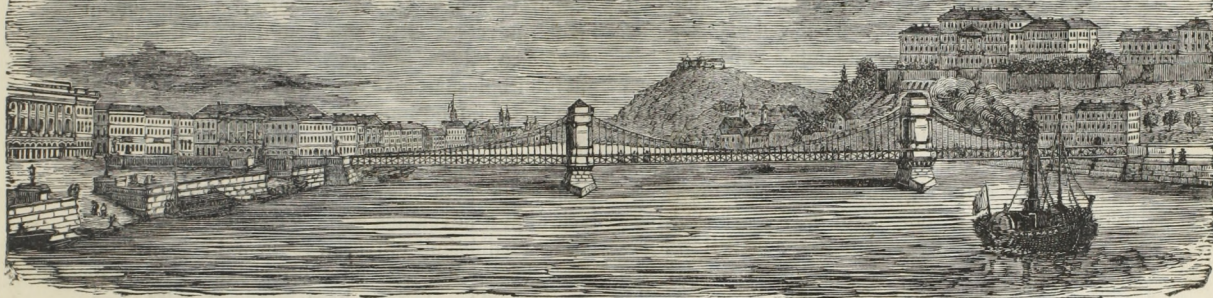
Az olaszok bécsi hírek szerint, Villafrauca és Mantua közt Radeczkitől tökéletesen megverettek, — s mindenfelé futnak.

Szerkesztői értesítés. Losonc-ról R. ajánlatát elfogadjuk. — Több vidéki level, részint avultsága, részint hosszúsága miatt nem közölhető. — Ostorosi Grégor ötletei közül néhány adatni fog. — T. Ferencz novellája használható.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrré előfizetni lehet postán 6 ftal pp., helyben 5 pftal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárusnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

6. szám.

August. 10. 1848.

TARTALOM : Tanár, tanító s nevelő jogélvezetéről. Ney Ferencz. — Az erdélyi szászokhoz. Szász Károly. — Ecegi Borbála. Tót Ferencz. — Tárcza : Fővárosi és vidéki tárogató.

TANÁR, TANÍTÓ S NEVELŐ JOG-ÉLVEZETÉRŐL.

És ismét felszólalok a tanítók és nevelők polgárjogainak érdekében, valamint azt a mult év végén tevém. Volt akkor olyan is, ki gunyolt azért engem, de én azért csak sajnáltam az elfogultat; volt más oldalról olyan is, ki felfogva eszméimet legalább részben hongyülesi pártolást pendített meg számukra, s ezért szívemben hazafiúi hálával adóztam.

Akkor a helytelen kormányi törvényjavaslatot támadtam meg: most a helytelen törvény ellen irányzom észrevételeimet, s kíváнатimat. — Akkor számos ügybarát állt mellettem az eszmét pártolól; most szinte hosszú sora a hasonérzelmű bajnokoknak áll oldalomon, kik ha kell, újabban és újabban lépendnek ki a sikra az igazság kivásáért.

S az igazság megérdemli, hogy érette küzdjünk körömszakadtáig; az igazságtalanság pedig nem érdemel egy percnyi létet sem.

Igazságtalan pedig azon polgárzati jogviszony, melyben jelenleg még a tanítók és nevelők néhány osztályai sinylenek.

Én részemről igen helytelennek, sőt kárhóztosnak tartom már azon elvi különböztetést, mely tanár és tanító, tanító és nevelő közt felállítatik. A ki nevel, a ki tanít, az olly munkát tesz, mely

nélkül a nagy középület — az emberiség épülete — egész nem lehetne. Tanítson tehát valaki bár gyermeket, vagy bajszos leventéket, az érdem mindenesetre egyenfoku, mint olly munkával szerzett érdem, mely munka nélkül az építmény vagy csonka, vagy be sem végezhető. E szellemi s erkölcsi téren a kezdet ép olly fontos mint a bevégzés, — mert kezdet nélkül a bevégzés nem is lehetséges. Ha valaki becsületes hazafi, derék, jeles sőt tán nagy emberré is lön tudománya, műveltsége jelleménél fogva, az bizonyosan gyermekkorában is volt nevelve, tanítva — s viszont csak az lehet valódian derék, jeles, nagy emberré, ki ifju éveiben kellőleg előkészítve nevelve lett. E két tekintet itt tökéletesen kiegészíti egymást.

Mire való tehát azon szűkkeblű, mondhatnám ingerlőleg kicsinyes különböztetés, mely tanár és tanító, köz és magánnevelő közt még mindig fenáll s törvény által is ápoltatik? Talán azért él az mai napig, mivel a közvélemény — azaz a műveletlen és gögös közvélemény — mert harmadik eset nincs! — illy értelemben nyilatkozik? De illik-e, szabad-e a törvényhozásnak — ha e névnek méltólag akar megfelelni — a mindennapiság és műveletlenség és dölyf, a lenézés és osztálygög közfolyamával uszni? Hiszen ahoz nem kell semmi törvényhozói bölcsesség, — azt akárki is képes tenni.

S azért nem tetszhetnek nekem az 1848-ki törvénykönyv ama szakaszai, melyekben e sajnos

és boszantó különböztetés oly igen élesen van ki fejezve.

Vagy bizonyítsatok be nekem: mennyivel nyomatékosabb készültséggel kell birnia annak, ki egyik másik tudományos előadásra lép fel, mint annak, ki minden lehető tudományosság alapjainak, elemeinek kellő fejtegetését tűzé magának életcélul? S ha szinte úgy látszanék is első tekintetre, hogy több időt kell amannak szakmunkájára fordítani, — bővebb vizsgálat után világos lesz, hogy ez valóban csak látszólagos. A szaktanár, igaz több oldalulag kell hogy készüljön szakjára, — az elemi tanító pedig kell hogy több oldalulag készüljön a módszer felfogásában; amaz néhány évvel tán többet töltött a tanulásban, imez kétségtelenül több időt s fáradságot fordít a tanításra; — amaz legtöbb esetben csak tanít vagy közvetve nevel, — imez tanít is, és — ha jól fogja fel hivatását — közvetlenül is nevel. Hozzá járul az is, hogy a magasabb szaktanárnál legtöbbszörre nem igen vesszük tekintetbe vagy legalább nem kémleljük argusz-szemekkel a magánéleti jellemet, tehát közvetlen erkölcsiséget, — holott az elemi tanítónál e magánjellem — mint közvetlen nevelőnél — egyike a legkényesebb pontoknak a közfigyelem, az örökös közvélemény előtt.

Mondjátok meg tehát: mennyivel derekabb ember a szaktanár, mint az általános elemekkel foglalkozó tanító? (Nem egyeniségekről hanem elvről szölok). Amaz talán tudományosabb? megedem; — de imez gyakran erkölcsileg műveltebb, s ezt ti engedjétek meg nekem. Amaz illő, sőt kell hogy tökéletesb legyen a tudományban, — de imez kell s pedig mulhatatlanul hogy ha nem tökéletesb is, de mindenesetre hasonló tökélyű legyen az erényességben. Hol van tehát a becs mérfoka, hol az érdem-határozás kulcsa politikai szempontból? Egy két könyv lesz é az, mellyel többet olvasott a szaktanár mint az elemi tanító? Hát örökké csak beírott s benyomtatott lapok száma vagy sulya szerint fogjunk-e mérlegezni az ember érdemét? S a férfiú kéblében élő, s tán magasra fejlődött erényi öntudat mindig csak háttérbe szoruland-e? Ideje már, hogy valahára kibontakozzunk ezen emberleti (humanitási) kiskorúságból. Ideje, hogy a legméltóbb önállóságra hivatott erényesség kiszabaduljon a magában bármi szép, de emberiségileg még is ingatag tudomány gyámsága alul!

Ne tegyetek jogi különböztetést tanár és tanító, tanító és nevelő közt. Tegyetek különbséget jó és rossz tanár, jó és rossz tanító közt. S ha rossz a tanár, vonjátok meg tőle mint illyentől e jogélvezést ép úgy, mint a rossz tanítótul; s ha jó a tanító, adjátok meg neki mint illyenek ép azon jogokat, mikkel a tanárt felruháztatok. Önkényt értetik: hogy én a köznevelők közé a kisdedovó-nevelőt is számítom, s e szerint a tanár, — tanító, —

nevelőre kiterjesztendő jogok elvem szerint, a kisdedovó-nevelőt is kétségtelenül illetik.

Igy lesz igazság, — így lesz egyenlőség és testvériség!

Ép ez áll a magánnevelőre nézve is, ki igen gyakran még valóságos szaktanító is, s kinek e szerint néha még többoldalu s magasb képzettséggel kell birnia neveléstudományi s egyéb szaktudományi tekintetben összevéve, mint bármi akadémiai tanárnak. Azon kisszerű, s nem tudom inkább nevetséges-e vagy kényuralmat lehelő ellenvetés a többek közt, miszerint egynémelly, magát igen bölcsnek hívó ember a magánnevelőt azért nem tartja önálló embernek, mert más asztalánál eszik, — ezen gyáva ellenvetést csak szánakozó mosolylyal utasítom vissza ezuttal. Ha kell számtalan okfőt, példát és esetet tudnék felhozni, melyek által a nevelőnek — de valódi nevelőt értek — önállóságát fényesen foglám bebizonyítani.

Tehát semmi jogi elkülönzést tanár, tanító és nevelő közt! — föltéve, hogy mindenik valóban az, a minek lennie kell.

Illy elvektől lelkesítve levén, senki sem csudálkozandik, hogy az 1848-ki e tárgyra vonatkozó törvényczikkek, illetőleg azoknak egyes pontjai nekem sehogy sem tetszhettek, oly annyira, hogy azoknak mielőbbi változtatását s illetőleg összhangra olvasztását lellem legbensőbb ohajával kívánom.

(Vége következik.)

NEY FERENCZ.

AZ ERDÉLYI SZÁSZOKHOZ.

Te nép! ki ott a kék hegyek tövében
A gazdag földnek áldását veszed —
Akarsz-e jöni, merre mi indultunk,
Vagy oda nyujtott jobbunk megvételét?
Vagy velünk tartson csendben és viharban
Maroknyi népetek minden fia,
Vagy menjetek, vár ölelő karokkal
Dicső hazátok, a szép Flandria!

Jöjjetek a szent zászlónak alája
Itt van az erős székel, a magyar.
A szász nemzet csak nem vonul zugába,
Pártoskodni tovább csak nem akar?
A közszabadság szent nevében, el kell
A testvér-jobbokat fogadnia! —
Vagy menjetek, vár ölelő karokkal
Dicső hazátok, a szép Flandria!

Vagy nem tudjátok, mi az a szabadság, —
Azt hiszitek csak az lehet szabad,

Ki szennyves kiváltságot bitorolván
A szent jogokból másnak részt nem ad.
— Hitvány kőncz a kiváltság. Rosz kutyáknak
Hagyjátok érte marakodnia,
Vagy menjetek, s a t.

Mi megtanultuk: mi az a szabadság.
E r d ő, melly mindenkinek árnyat ad.
Nem az enyém sem a tied. Lombjától
Keblére tűzni mindennek szabad.
Ki elfáradt a régi kin sulyától,
Itt engedjétek megnyugodnia —
Vagy menjetek, s a t.

Hallám, hogy a Hegyalja habzó nedvét
Vesztünkre itta pártos népetek —
Felejsük el, igyunk az egyesséért,
Poharat ütök én is veletek —
Vessétek el Bécs lázító zászlóját —
Három szint fel, e hon minden fia!
Vagy menjetek, s a t.

És végre is, k i é itt ez az ország?
Vérünkől fakadt a Maros s az Olt.
Nélkületek a folyamok mentében
Az egy nemzetnek egy hazája volt,
S ti ellenünk most követ fűni mertek,
Hogy ne legyen egy ország Hunnia —
Kikergetünk, s elűzött sepredekét
Befogadand-é valljon Flandria?

SZÁSZ KÁROLY.

ECSEGI BORBÁLA.

TÖRTÉNETI BESZÉLY.

Ébredj föl százados álmaid után földiség leánya!
emeld föl sirod puszta hantjait, hiszen nem nyomja őket sulyos emlékszobra a mulandóság-
s dicsőségnek! ... öltsd fel, — mit elvesztél — a hűvös arcot, ... apadt szemgödreidbe lopj ismét két csillagot s mutasd meg e kor hölgyeinek, miként ferdül el a természet legszebb gondolatja a nő, midőn keblében egy világa zsibong az indultoknak, midőn liljomszövetbe burkolt pokol a sziv ... s midőn a kéj és vágyak hullámozó tenger, s habok fölött erőtlen sajkás az erkölcs! ... S ha fölkelél a költészet lelke szózatára, éld még egyszer át csalfa életedet s szunyadj el ismét, s sirod fölött sohajtsd el a feledés szellője! ...

I.

— Fiam!
— Parancsolsz atyám?
— Tárd föl az ablakot. Hadd lássam egyszer még — mit elhagyandok — a természet szép világát.

A fiu engedelmeskedék, s a tárt ablakon — miként ha érezne — busongó arcczal pillanta be a méla hold.

Hideg sugárai egy haldokló férfit merev arczával fagytak össze, miként két jégtömeg téli éjelen. ...

Utóerejét látszék összeszedni a beteg. ...

Bucsuzó lelke gondolatai még egyszer olvadtak szakgatott hangokba. ...

— Lépj közelebb Tihamér! — rebegé ő, — miként a sápadt hold elhomályul a kelő nap lángtekinteténél, akként atyád földi léte az örökkévalóság korányán! ... nem sokára ... meghalok! de visszazsarolom bucsuzó lelkemet még percekig, hogy öröködet atyádtól átvehesd! ...

— Te szegény voltál atyám!

— Igen, kincsekben szegény valék, de e kebel királyi vágyak tanyája volt. ... Egy álma, egy vágya volt csak szivemnek ... fölívni magamat a nagyok közé; mert hívé: hogy hitvány bolygófény az alacsony sorsunk élete, melly büzhödött mocsárból vette lételét s nyomtalanul enyészik el pusztá sirormok fölött. ... S valóban hitvány bolygófény volt életem, melly percekig kétes világot szórva, miként a koldus álma, eltűnik a valóság korányán.

Egy fagyos csöpp lopódzott a férfit szemébe, s folytatá.

— A gyermekkor első tompa álma midőn elmosolygott, s az ifjuság reggelére ébredék, e háttérzát lön éltem vezérfonala, e lön a bálvány, mellynek fölaldózám gondolatom, életem s lelkem üdvét! ...

— Huszonkét éves valék, s még nem jelent meg életemen egyetlen hitvány sugár sem, melly jövőm magasságát hirlené. ... Ó, fiam! ha lefösthethném neked az érzetet, melly akkor keblemben dult!? ... Nincs nagyobb gunyja a létnek, mint élni királyi vágyakkal koldusmezben, s midőn a csapongó gondolatokat születésünkre visszapillantás a semmiség poklába süllyeszti le.

— Az érzetek gyémántját rideg keblem is megtermé — hiszen a természet lelke tengeté még magát abban bár előlni vágytam — szerettem! ...

— Tud-é a nagyravágyó szeretni?!

— Szegény lön! hazug ajkkal örök szerelmet esküvém neki, hiszen, mit nem akartam soha a szegény porleánygyal tudatni, és a mi szárnyát szegte vala bizonyosan merész vágyaimnak — tisztátlan szerelmem szózatát kisodrá ajkamon az indulatroham egy pillanatban.

— Majd kerülém őt ... utóbb látása nélkülözhetlenné lön ... s hogy aljas vágyaim erénye érczen összezuztak — nőül vevém.

— S minő volt ez élet? ... végetlennek tetsző láncolatja a gyötrelmeknek, viharos hosszú éj,

melly nöm haldokló boldogsága fölött nyújtózék át. . . . Kerültem őt. Bérczek ormain vadakat üzve üdvözlém a reg korányát csak az est utósó óráiban nyitám be mogorván hölgyem szobácskájának ajtaját, talán a nemtelen vágyból, ha nem ölték-e még el szenvedései! ? . . .

— Egyik reggelen későn hagyám el lakomat. . . . Nyájasan mosolygott a kelő nap a mult éji vész rombolásai fölött, s én sorsomat láttam e jelenetben . . . szerteilált kalászkokban szétdult reményimet, s a mosolygó napban éltem gunyosan kacagó daemonát.

— S midőn borus szemem a tájat szórakozottan bekalandozá . . . egy hölgyet . . . egy angyalt láttam a bércz taréján. — Ébenfürtös fejét kezébe sülyesztve ült ő egy kiálló sziklacsucson, s hittem: hogy szebb hazáját álmódja vissza, mellyből tán a reg harmatában hullott alá.

— A lány Borbála, Ecsegvár 16 évü asszonya volt. . . .

— És fiam! . . . atyád e hölgy tekinteténél, elfeledte, hogy nője s gyermeke van. . . . A nagy-ravágyás ördöge kioltá az utósó szent szikrát kebléből, mellyet szülői s férji érzet gyujthata lán-gokra a szív oltárán.

— Dus levék. . . . E lány arannyal meré föl szerelmemet. . . . Anyád e kincsekre gyémántokat, fájdalomnak s vesztett üdvének könyeit hullatá.

— Boldogságom tetőpontra juthatását egyetlen szív dobbanása gátolá . . . s ez anyádé volt. . . . Ó, hányszor állottam emelt gyilokkal álmai fölött s az ártatlanság angyalnyugalma följajlasztá a bünös szív fagyát s a gyilkos önmagát átkozva omolt össze undok bálványá — a nagyravágyás lábainál.

— A sors keze végként megásta siromat. . . . Egy reggel eltűnt anyád öltöny-darabjait fogák ki az áradó Sajó hullámiból.

— Vétkes öröm lángjával arczaiban, rohan-tam Borbálához, szabad kezemmel megkinálandó anyád meg nem gyászolt meg nem könyezett ham-vai fölött.

— Képzetemben felmerült a lány istenalakja . . . láttam arczán a dicsőülés gloriáját, melly a menny sajátja . . . s mit leltem? . . . fagyos guny-kacaját, mellyet a pokoltól tanult el, midőn méhé-ben fogamzék.

— Én, Ecseg asszonya! . . . kacagott ő, midőn öröm lihegve lábainál nyögém, hogy szabad, s ha akarja férje vagyok! . . . Én egy pór nője! ? ha fölemelhetéd nyakad pillanatra a szolgajárom-ból, ne véd a sors szeszélyét isten kezének, melly multad után szebb jövőt jelel. . . . A vér játszi hullámaít ne hidd szerelemnek. . . . Játékszerem valál, mellyet, — hogy sirig csaljam azzal unal-mamat — függetlenségemmel el nem cserélek soha! . . .

— Ezeket monda — és nevetett.

— Elrohantam.

— Láttad midőn sötét téli éj fölött zugó szár-nyakkal átdul a vihar? . . . ilyen volt keblem. Fénytelen fagyos éj a bünös keble, duló vihar benne a lelkiösmeret.

— Csalt szerelem árnya a boszu. Ez egyetlen indulat foglalá most el teljesen keblemet s ekkor láttam minő kicsiny vagyok a gyáva urnő ellené-ben. Kijátszá merényeimet; a pór végként el lön zárva tekintetétől.

— Fölneveltelek, boszum eszközeül, hiszen a kéjencz nő még most is bizton üzi csalárd játé-kait! . . . Te szép vagy! . . . s csak 20 éves még; arczodon vonzó bájjal pirul az ifjuság koránya.... Vedd át örökül atyád érzelmeit . . . boszuld meg szülőidet! — — —

Ezeket monda a haldokló férfiu.

Az ifju tompán felett.

— Te parancsolsz atyám, s fiad engedelmes-kedni tanult.

— Esküdj reá!

— Esküszöm!

— Ugy áldjon meg isten, mint megtartod es-küdet.

Ezek utószavai voltak a betegnek, szemeit lehunyta.

A nap felmosolygott.

A korány első szellőjében Darándy utó lehelete röppent el.

S midőn a természet élete, az éj fátyla mögött álomra szenderült, egyszerű sirhalom fölött könyez-tett Tihamér, az elhunynak gyermeke.

II.

A méla holdnak sápadt fényinél kalandozzuk be az álmok dus honát . . . lessük meg egy drága függönyzet mögött szunyadó hölgynek álmait.

Fényes csarnokban ül a várur, szelid nyája-ság s nyugalommal tekintetében, szemei egyetlen tárgyon — kised leánykáján andalognak, ki anyja ölében játszik, s ki egyetlen reménye a várurnak, mert e gyermekben családá — a két százados fog kihalni.

Kincseket, nagy öszvegeket emésztenek fel e gyermek játéakai . . . pillantása parancs, mellyre a szolgálknak egy csapatja figyel.

Ifju korunk többnyire árnya gyermekéveink-nek. Így a várur gyermeke, mint serdülő leány férfiui függetlenségben, örökké változó, azonban bármi áron teljesülendő vágyakkal köszönti a női-ség hajnalát.

És jön a halálnak sápadt anygala, s keblére öelve a várurat és nőjét tova száll, és a serdült hajadon, miként a művész szobra, ott áll egyedül bámulatva.

És keble lesz a szerelem változékony hazája, hol ezernyi képek változnak, zsbongnak szünetlen, miként az éji ég, mellynek aláhulló csillagait ujjabbak váltják fel, s miként a csalfa virágkehely, mellyből a harmatgyöngyöt ha felcsókolá a déli nap — estalkonyon ujjabb fényben remegő gyöngyöt ölel tarka keblébe!

S midőn — mint új érzet — Proteusz, kéjlí-hegő kebellet áll álarczos szerelme áldozatai fölött, sötét kelyhét tárja föl lábai előtt egyik sirorom, s előtte — Durandi áll, s gyilokkal fegyverzett kezét a hölgy fölé emeli — — —.

Hangos sikoltással ríajt föl az álmodó hölgy — s szívéhez kapott.

— Hah! gyilkos! gyilkos! . . . Gunda! . . . ébredj! —

Egy nő ébredt föl álmaiból, ki a terem egyik szögében, hitvány daróczzöveget szunyadt.

A lámpát ragadta kezébe, melly a terem más szögébe rejtve halvány sugárral égett.

Szép volt a segélyért kiáltó hölgy, hőszin habjai közt nehéz selyem vánkosainak, mint hullámozó folyón uszó virág — hevert; s bár arca most eltorzult a félelemtől, s föltűntek azon egyes vonásai a korán használt életnek, még is meglepő színezetét viselte az egy szép nyárutói regnek, az élet ezen évszakában, mellynek tekinteténél bámulatba, gyönyörbe olvadt a szív.

A szolganő, villogó szemekkel, szertelobogó hajzattal rohant a kiáltó hölgy felé s míg balkezeben magasra tartá a lámpát, jobbajával egy tört keresett elő kebliből.

— Gyáva urnő! . . . te nem halatsz meg számításom ellen! . . . e kéznek, e nyomoru szolganő kezének kell megadni halálot!

— Hogyan? eszeveszett! . . . te törzs életemre?

Gunda, mintegy álomból ébredve tekintte szét a góthalaku teremben, s miután egyedül látá magát urnőjével, az alázat hangján szóla:

— Álmodtam. Kegyelem asszonyom.

— Bolond! álmaid rémitők. Merészséged kétségbe hozhatna, hogy talán titkon életemre törsz, ha nem ismerném hűségedet!

— Feledd, s neved ki engem . . . kiáltásod hozott zavarba . . . mit álmodál asszonyom?

— Visszaálmodám gyermekéveimet; életem egész folyamát a jelennek pillanataig; láttam föltűnni sirjaikból szerelmem áldozatait s köztük a merész Darándit, ki sirjából kelve ki, emelt gyilokkal rohant felém, s ez álom, a valónak olly hűn viselte bélyegét, hogy szinte érezém a vasat, midőn metsző éle szívemig hatolt . . . és segélyért kiálték . . . neved ki Gunda!

— Szeretődre gondolál vissza ez estve, s ez okozta álmodat. Nevetni csak a mesés álomot lehet; hogy is boszulhatna a szegény Darándi, ki sirjában aludja el a boszu perzeit?

— Igen, igen! . . . De halld . . . nem zene, . . . nem dal-é az, melly a mélyből szobámig fölped? . . . igen, ő ismét itt van! . . . légy csöndesen! . . . halld e hangokat, mellyeknek hullámai a szívet zajongják körül, megtöltők annak üregeit vágy s gerjelnek tengerével!

S valóban nem csatlakozék a hölgy. Tiszta csengő férfiuhang ömlenge föl harfa kíséretében, mellynek szavai, az epedő, a viszonzatlan szerelmet festék költőileg.

A dal elhalt. Szakgatott utóhangjai, mint hattyudal lengének tova a könnyű éji lebel szárnyain, még egyszer nyögve őket vissza az átellenes bérce.

Hirtelen hagyá el nyughelyét az urnő s föltárázta terme ablakát.

Kihajlék. . .

Látta a néma vidéket . . . a barna földet, mint csókolá arczára a hold ezüst sugárait . . . látta a lég tiszta tengerét, mellyben az éj királynője millió fáklyák sugarinál fürdött . . . látta dálnokát, ki egy barna halmon ülve — mint az őskor egyik szelleme sötét sirorom az elhullt hősek csatáit — ő szerelmét zengé néhány percz előtt.

Fellobbanó szenvedély egész hevével tépte le öltönye halványkék szalagját, s hajtá le az ifjura.

— Dalod lelke érte . . . föl . . . föl! — kiálta — vedd éneked babérját — érzetem virágait.

Bezárta ablakát, s a nehéz függőnyt alábocsátá. . .

— Ő jön! — kiálta szenvedélyesen s pamlagára dőlt.

— Szerencsétlen! — mormogá Gunda.

Az urnő nem hallá. Lángoló gerjelmei érzékeitől látszának megfosztani.

III.

Nyulánk barna ifju volt a belépő, nagy, égő, sötét szemekkel s annyi érdekességgel halvány arczában, hogy egy pillanatban leghiggadtabb nőkebelt is zavarba hozhata.

Barna egyszerű dolmány szorítá valóban szabályos termetét, melly felül szétgombolva férfias nyakát láttatá, sötét hajcsigáktól körülárnyazottan. Szárait hasonló kelme fedezé. Egyetlen gyilok, övébe szurva, volt minden fegyvere s a harfa, mellyet sebesen vetett beléptekor a szoba egyik szögébe.

Gunda, asztalra helyezé a lámpát, s távozni akarva történetesen pillanta az ifju arczára.

— Szent egek! . . . e vonások? . . . ez ő! — kiálta, s örütség színezetével arczain, karolta át az ifjut.

Felszökni ültéből, s himzett szalag neműt — melly a magas falról csüggött alá — megrántani az urnőnél egy pillanat szüleménye volt.

A vár szolgálai csoportosan tolultak be.

— El e nővel... toronyba a vakmerővel!... ki urnője jogainak ellenszegülni elég bolond! — parancsolá Borbála.

— Nem engedem szerelned poklának ez ifjut, ki, lelkem, üdvöm, életem!... Életem e gyermekével egybeforrt midőn született; öröme örömem; kinja fájdalmam; halála enyém is! szerelmed erkölcs felett villám, sujtsd alá vele a föld minden férfiát — oda hol a legundokabb vétkek fogamznak — kebledre, de e gyermeket, kiből isten teremté nekem a boldogságot az üdvöt, a mennyet, nem, ... nem tiporhatod el!

— Tömjétek be száját... börtönbe az örülttel!... kiálta a düh legkitörőbb hangján Borbála.

— Nem szólhatok... átok... átok!... nyögé Gunda, kit csaknem eszméletlen vonszolásnak el az urnő szolgálai.

— Istenem!... ki e nő, asszonyom? kérdé nagyszerű meglepetés hangján az ifju.

— Örült szegény. Agyrémei minden perczen kinozzák a boldogtalant! — csegett föl Borbála bánatot színlő hangja.

— Szegény nő! — sohajta az ifju.

— Ismered talán őt?

— Mintha láttam volna őt egykor... atyám sirjánál könyezőt... álomban tán... de arca egy azon arcok közül, mellyek a szívébe metszik őket, s lelkünket akarattunkon kül is magokhoz ragadják.

— Feledd őt s nézz reám, oltsd szemem egébe szemednek tűz csillagait!... hadd ragyogjon föl sugáritól, hiszen helyök ott... mint künn az éji égen testvéreiké... Nem kérdezem ki vagy, hitvány nő festette-é arczodba a tökéletességet, vagy égből hullottál alá, megmutatni, hogy csak az szerethet, az istenül ki téged bírhat!... csak keblemet tárom föl neked, mellybe a teremtés egy második világot, az érzelmek világát szorítá... Uralkodj e világ fölött!... légy annak istene, hogy gyönyörösségült lelkem trónod zsámolyánál halhasson el... Nézd e hattukebeld, itt van e világ... Sir ez, mellynek gubójából millió érzelmek uj égi szárnyakon röppennek fel, míg hullámain ezer gyönyör ring... E keblen helyed; temesd belé arczod, szívedet s feledd el, hogy éltél, mert e pillanatban kezdődik valódi életed, mellynek ege borutlan, mellynek napja szerelmem, holdja üdv... csillagai kincsek, mellyekkel elárasztalak — szerelmedért!

— Tréfálsz aszonyom, gunyt üzöl a búk szegény vándorából? ki hozzád emelé merész szemét... Láttalak utazót Nógrád kies völgyében, és kísértelek hű ebkint nem tudva ki vagy, s nem merte kérdezni neved fényes urnő, mert midőn kérdezém, kimondtam volna örült szerelmem is... A szerelem szabadságát lenyügözni ki volna elég

erős?... Szűk völgyben nevelkedém, nem esmerve lényt busongó atyámon kívül, hiszen ki legelső keblére karolt — anyámat korán vesztettem el. Völgyünk volt egész világom, s most elvesztve atyámat is idegenként ismeretlenül bolygok hazám földén... Itt sorsom szép urnő, sajnálkozz inkább mint neved fölött... Lásd midőn bánatban remegett hangod az örült nő miatt, oly szép, oly anda valál... Egy könnyű ha csillogott volna még emlíny-szemedben, oltárkép, angyal levél... de ha álszerelm hangján gunyt üzesz a szegény Tihamérból, feledted mivé teremtett az isten — hogy tökéletes vagy!...

— Gunyt üzni?... s te gunynak nevezd föllobbant szerelmem kirohangó tengerét, mely az indulat szavait hordá csapongó hullámain?... Ezerszer esküdjem, hogy szeretlek?... tekintsz szemembe, ott ég a szerelem esküje, mellyet belé lángbetűkkel vésett az örökkévalóság keze!... s ha még sem hiszed, omolj keblemre, halld a a lázongó szív dobbanásait, mellynek mindenki tompa hangjában, ezer kiálthatatlan szerelem nyelve szól...

— Ne fony körül szerelmi álmak csábos képeivel, millio áldozat nyugszik barna halmok éjiben, kik magas szerelmek álmából ébredtek — halálra. A koldust ábránd világa fénnycl öleli körül s helyette a való durva botot nyújt támaszul. E kép vezére utainnak, mert ez atyám sorsa képe... álma fény volt, ébredése nyomor és halál... Élte román esküt tévők sorsát megboszulni, de nem osztani meg... Ó, hagyd, hogy csupán az indulatnak éljek... Ajjad varázsa kiforgat enmagamból, mert az szinte feledés fátylával borítja el szemem...

Az urnő fölcsigázott vágyai hurját elpattanásig hangolá föl az ellenkezés. Szemeiből lángoló indulat szikrái röpkedtek szerte, keble magosan hullámozott, ajkai elhaló rángásban vonaglottak, s ferde indulat egész szilajságával ölelé át a vonakodó ifjut, mint alabást kapcsolatokkal szorítva őt magához — karjaival.

— Mire e gyáva ellenkezés?... tagolá — vedd törödet, s add keblemnek a halált ha nem szerethetsz s az elfolyó vérhullámok fölött neved ki elhaló szerelmemet!...

Megölni én... ha szeretsz?! ki dönté még porba reménye, üdve szobrai... s te az vagy nekem!...

— Ugy enyém vagy! — kiálta a nő — vedd e csókban életemet, a mennyet, poklot, s mindent mivel csak bírok... Felszáradt keblemről az utolsó bűgyöngy, mellyet rideg magányomban reá, mig nem ismertelek, mig nem birtalak, szememnek ege harmatozott... te csókolád azt föl életem napja, te!...

A sápadózó hold felhők fátylába takarta el arcát, s lefelé hanyatlott az ég tengerébe . . .

Ecsegvárban az álom s némaság úté fel trónját.

Egyetlen ablakban sem pislogott többé halvány lámpasugár . . . (Vége következik.)

TÓT FERENCZ.

T Á R C Z A.

NEMZETI SZINHÁZ.

Aug. 2. St. Tropezi urnő. Francia dráma. — 3. Gemma di Vergy. Opera. Schödelné volt az est hősnéje. — 4. Nő nem lehet király. Francia vígjáték. — 5. Wolf javára: Mártha. Opera. — 6. Párbaj, mint isteni ítélet. — 7. Paul Jones. Francia dráma. A czimszerepben Lendvai vívta ki a dicsőség koszoruját. — 3. Rohan Mária. Opera.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Országgyűlési hírek. Aképviselőurak annyi temérdek indítványt adtak már be, hogy tárgyalásukhoz nem egy pár hónap, de egy-két év is megkívántatik. — Aug. 7-én Mészáros hadügyér jelenté, hogy az aldunai táborba akar közelebbi tájékozás végett lemenni, mit a ház nagy örömmel fogadott, miután ez az illir-magyar háboru mielőbbi eldöntésére hihetőleg nem kis befolyással leend. — A cultusügyér által beadott növelési törvényjavaslat tárgyalása is befejeztetett. Most a pénzügyér által kidolgozott országos költségvetést tárgyalják az osztályok, s nyílt ülés néhány napig nem fog tartatni.

— R a j a s i c s, karloviczi érsek és metropolita, mint pártütő és honáruló, hivatalától a kormány által megfosztatott, s helyébe Athanazkovics Plátó, bácsi püspök neveztetett ki ideiglenesen.

E g y s v á b p o l g á r t á r s a dolgozó osztályból, a minisztériumot — m i n i s t é r i u m -nak nevezi; — egy magyar kofa pedig a képviselőket — k é p m u t a t ó k -nak szokta egész komolysággal elkeresztelni.

— A R e f o r m című lap, követve a Radikállap példáját — beleolvadt a Népelembe. Bár csak Austria is követné példáját, s mielőbb beleolvadna camarillástul együtt a nagy német birodalomba.

— Mészáros nevű álgyus gőzsünk Bajáról visszatért a fővárosba. Némellyek szerint azért, hogy gépezete erősítsék, némellyek szerint azért, mert az illirek rá várakozó ágyutelepeivel szembeszállani, nem tartá tanácsosnak.

— A z É l e t k é p e k b e n azt akarják

elhitetni a közönséggel, hogy a Divatlap többé nem szépirodalmi lap. Megengedjük, hogy ő szeretne e téren egyedül maradni, de higgye meg, nem sok nyeresége volna benne. Azt is állítja, miként egyedül az Életképek maradt a régi; igen, de azért előfizetőinek száma nem maradt ám a régi. Egyébiránt marczius után is a réginél maradni, nem épen nagy dicsőség.

— A m i n i s t e r i u m rendelete következtében nagyszámu fegyver érkezett Belgiumból.

— A m a g y a r k a t o n a s á g o t most is csak úgy botozzák mint az előtt, sőt még erősebben, s a dupla portióban részesülöket némelly reacionális szellemű tiszt azzal vizsgáltja, hogy ezt a magyar ministeriumnak köszönhetik.

— B é c s b e n egy kávéházban erősen disputáltak arról, hogy a magyar had- és pénzügynek ismét Austria kezébe kell jönnie, különben majd megtanít bennünket Radeczky és Jelasics. Erre egy magyar gárdista azt jegyzé meg, hogy ha a magyarokat mind lekonczolnák, és csak kettő maradna fen közülök, még ekkor is az egyik magyar pénzügyér, a másik magyar hadügyér lenne.

— A b u d a p e s t i nemzetőrök zászlóinak keresztanyjai méltányolva említettek meg, a nyilvánosság piaczn. Méltán. — De ne legyen feledve R ö s z l e r Á g n e s nőnevelő se. A derék hölgy egy gyönyörű, nagy munkával himzett zászlót ajándékozott a IV-ik zászlóaljnak. Sajnos. Áldozata még csak köszönetet sem nyert a zászlóalj lovagiasságától. (Beküld.)

— F i g y e l m e z t e t é s ü l a városkapitányi hivatalnak. Bizonyos jó madár az általa hihetőleg könyvársi uton megszerzett „Országgyűlési emlék“ című almanachchal sorra járja a követeket, s azon hazug ürügy alatt, hogy szerző e könyv jövedelmét jótékony célra akarja fordítani, a megszabott áron felül pénzt fortélykodik kicsikarni tőlük. Hamis aláírási iva is van neki, mellyen ismert nevek által a jótékony célra nagy összegek vannak aláíratva. — És még ezen kívül hány illy csaló alkalmatlankodik naponként köveiteink szállásán. Reggelenként a rendőrség e helyeken bizton megcsipethné őket.

— A c s a t a t é r e n mult napokban ismét történtek némi apróbb összecsapások. Így f. hó 2-án Verbász alatt, hol kunok is táboroznak, egy csapat rácz megtámadván a mi népünket, két negyedórái küzdés után amazok visszaverettek sánczaik közé. A csatázás közben gr. Zicsi Ferencz is elesett: de az ellenségből mindenesetre többen hullottak el, pedig a támadó rész a gyakorlottabb harcosokból állott. — Így a Járeknél táborozó huszárcsapat a római sánczok körül egy rabló rácz csordát szétvert, s az elvett zászló és néhány fogolylyal Temerinbe visszatért. Továbbá Ó-Becsnél a Ferdinand huszárok szétkergettek egy kó-

borló rácz csapatot, mely két ó-becsei s mezei munkával foglalkozó magyar embernek fejét levágta. — S megemlítendő a Torontál megye börtönéből kezességre kibocsátott 19 rab vitézsége is, mely szerint ezek a ráczoktól 150 marhát elhajtottak az öröket irgalmatlanul legyilkolván, s egy más alkalommal megtámadván a rablókat 150-ből 37-et vertek agyon. A miniszterium megkérte, hogy hátralevő fogságidejüket engedje el. A beszánczoltak megtámadásáról különféle hírek jönnek. Némelyek szerint a napokban ostrom alá vétetik a rácz tábor, minél fogva már a Sz.-Tamás környékén levő buza, zab, kukoricza f. hó elején kiíratott; — mások szerint a sz.-tamásiak, — kik, egy, onnan megszökött magyar állításaként, már nem sokáig fogják türhetni az éhséget, — alkudozni akarnak Bechtold altábornaggyal, — az alkupontok azonban még nem tudatnak. — Egyébiránt kebellázító kegyetlenségeket irnak a sz.-tamási rablóról. Irják, hogy ott egy orvosnak életében kezét, lábát elfűrészték, hogy a gyermekeket czélul kitűzve lövöldözik agyon; hogy egy embert a két torony közt kötelen felhúztak, s egy másikat a kath. templom ajtajára kiszégezték, s több ilyeneket, mikről csak hallani is iszonyu. Hogy azoknak, kiken erőt vehetnek, fejüket levágják, az, ugy látszik, e felbőszült népnél napirenden van, mert minden magyar főre két arany díj van föltéve. Így a napokban is Ó-Becse körül a huszárok egy rácz kocsián zsákba kötve két emberfejet találtak. Hihetőleg, mint két évvel ezelőtt Galicziában, jutalommal ingerlik őket a magyarok fejei levágására. Számoljanak mind e borzasztóságokról, kik ezt előidézték, s alkalmasint számolni is fognak!

VIDÉKI TÁROGATÓ.

Péteváradra f. hó 9-én várják az ujonan kinevezett várparancsnokot, Blagoevich tábornokot.

Székesfejerváron nagy lelkesedéssel sietnek magukat nemzetőr-seregbe beíratni, hogy a kedves hon védelmére siethessenek.

Zágrábból azt írják, hogy a bán felette kedvetlenül tért vissza Péteváradról, miután az ottani ezred nem akart hinni ámitásainak. A hallott szerb kegyetlenségek miatt is bosszankodik. Mondják, hogy Zágrábban kevés embert bocsát magához a dictator, — még Gajt is elutasítá, mire ez azt mondá: majd meglássuk, ha Jelasics engem buktatni akar, melyikünk bukik hamarabb. Gájon elmezar nyomait láthatni e tudósítás szerint.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Bécsben mint tudjuk f. hó 6-án kelle

megtörténni a német színek fölvételének. — A mondott napon csakugyan föltűzte mind a nemzetőrség mind a katonaság a birodalmi háromszint. Ennek kivételében tetteles részt vett az Aula. Német lapok azt mondják, hogy a német színek mellett a feketesárga osztrák szín is megmaradt. A császárhoz indult küldöttséget f. hó 7-én várják.

Olaszországban a Radeckzi győzelme csak ugyan valósul. A lapok szerint Károly Albert már Cremonát is elhagyni kényszerült; — mindenütt ellenszerv támadozik ellene. — A milánóiak a francia segílyt kívánják ügyekben, s kérelmet adtak az ideiglenes kormányhoz, hogy Franciaország czírát szőlítassék fel.

A frankfurti nemzeti gyűlésen a szabad lengyelország visszaállításának kérdése megbukott. A radikál párt most ezen határozat ellen nyilvános óvást tesz.

FIGYELMEZTETÉS.

Ipar és művészet című folyóirat, melynek megjelenését eddig — egy részről súlyos betegségem — de más részről az előfizetők csekély száma is hátráltatta, jövő szeptember elsején e cím alatt: „A magyar építész“ havonként egyes füzetekben fog megjelenni. — Ezennel felszólítom építészeinket, mérnököket, gazdatisztát, közműves és mind azon műnökeinket, kik az építési téren működven, magyar építési kalauz hiányában vannak, ez időszaki folyóirat pártolására, — remélvén, hogy e téren működő barátaim közremunkálásával egy olly házagot fogok betölteni, mely nemzeti építészetiünk kifejlődésének legnagyobb kárára, mind ekkoráig sajnosan éreztetett. —

Előfizetési ár, félévre helyben 5 fr., vidékre 6 fr., egyes füzet ára 1 fr. 20 kr. p. p. — Előfizethetni naponként az iparegyesület szálásán; Ujvilág-utca Ilkei-féle házában s minden posta hivataloknál. — Ezen időszaki folyóirat pompás aczél metszésű tervek és rajzok kíséretében fog megjelenni. —

GLEMBAI KÁROLY,
iparegyesületnél rajz-építész-tanár.

A dramairókhöz.

Lakásomat f. év Jakabnap óta megváltoztatván, a nemzeti színházhoz beadandó eredeti színműveket ezután jelen szállásomra (Országút 565 sz. Berta Sándor háza, 3-dik emelet) kérem utasítani, — megjegyezve hogy, választmányi határozat nyomán csak tiszta és olvasható kéziratosokat fogadhatok el. A szerzők darabjaik sorsáról a két divatlap fővárosi hírei közt fognak röviden értesíteni. —

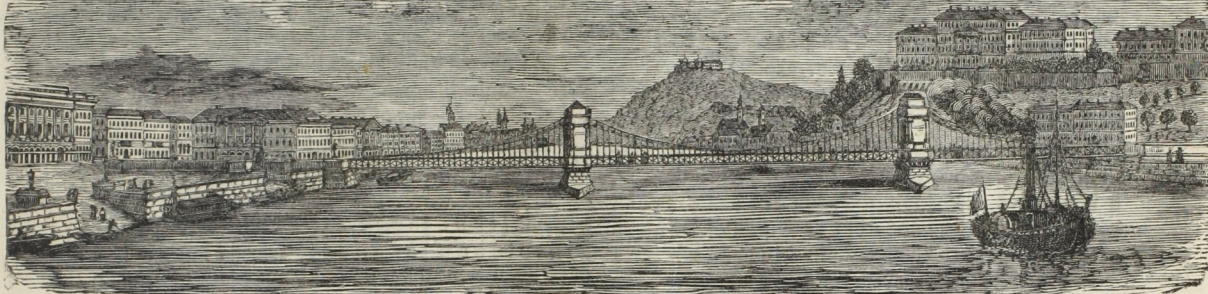
Pest, aug. 1-ső napján 1848.

OBERNYIK KÁROLY, s. k.
drámbíró vál. jegyző.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkesztő s kiadja : **Vahot Imre.**

7. szám.

August. 17. 1848.

TARTALOM : Tanár, tanító s nevelő jogélvezetéről. (Vége). Ney Ferencz. — A bűnösekhez. Hízli József. — Ecsegi Borbála. (Vége). Tót Ferencz. — Tárcza : Fővárosi és vidéki tárogató.

TANÁR, TANÍTÓ S NEVELŐ JOG-ÉLVEZETÉRŐL.

(Vége.)

Az országgyűlési követek választásáról szóló V-dik törvényczikk 2-dik §-nak d) pontjában választó szavazattal felruháztatnak, jövedelmi tekintet nélkül a többek közt az iskolatanítók épen úgy, mint a tudorok és tanárok; ellenben a szabad kir. városokról szóló XXIII-dik t. cz. 6-dik §-nak c) pontjában már az iskolatanítók nem ruháztatnak fel tisztválasztó képességgel, — de a többek közt a tanárok igen, — sőt ezek is csak házbérfizetési mennyiség föltétele alatt. De a nemzetőrseregről szóló XXII-dik t. cz. 1-ső §-ban a nemzetőrség kötelessége — tehát disze és terhe — minden honlakosra egyiránt réá ruháztatik, mihelyt legalább 100 pgő. ftnyi évi jövedelemmel bír.

Ezekből az következik először : hogy nemzetőr leend számos nevelő is, mert számosnak van legalább 100 pgő. ft. jövedelme, — de már sem országgyűlési követet sem városi tisztviselőt nem szabad választania. De ugyan kérem, ha a magánnevelő olly annyira függő, önállástalan vagy tán épen — ma itt ma ott lakó bitang embernek nézetik, kiről föl nem tehetni, hogy az ország vagy város üdve iránt tisztaelkü érdekel bir, miszerint a politikai befolyást megérdemelje — : mikép lehet még is a város és haza védelmét az ő kezére, az ő fegyverére bizni? Ki vagyonát

védelmeeze az, kinel tán csekély évdiján kívül egyebe nincs, ha annyira sem méltatjuk, hogy legalább személyességének öntudatában védelemre keljen? S hol van a szabad személyesség, ha szerzett tudománya s műveltségénél fogva — mire pedig gyakran sok pénzt kelle költenie — annyira sem becsüljük, mint a még bizony nagy részben durva, műveletlen tudatlan, de $\frac{1}{4}$ telket s ezt is bárha csak nejjével, gyermekeivel közösen bíró közrendű polgártársunkat? — Ez valóságos satira.

Következik ama t. cikkekéből másodszor az : hogy az iskolatanító a magasb rendű tanárral követ-választhatás tekintetében egyfoku levén, de már a városi tisztviselők választása irányában nem, — azt tesszük fel róla : hogy a közhaza boldogulása fekszik ugyan az ő szívéen, s szavazatával is akar minél jelesb és lelkesebb, minél honszeretőbb követ választásához járulni : de már azzal nem törődik semmit, akár virágzásnak indítatik jó, akár vész torkába sodortatik rossz tisztviselők által a város ügye. Következik tehát : hogy midőn egyfől a honnak, az egésznek üdvéért tán élni és halni is kész a tanító, a városnak mint a hon részének pusztulását még csak fel sem venné. Ez absurdum.

Következik ama t. cikkek összeállításából harmadszor : hogy a többek közt a tanárról is csak akkor tesszük fel : hogy józan, honszerető politikai intézkedést ohajland a polgármestertől, igazságos ítéletet a bírótól, erélyes rendőri ügye-

letet a kapitánytól s a t., — ha például Pesten 100 pgő. fr. házbért fizet, — de már akkor nem, ha teszem csak 99 ftot fizet. Ez nem egyéb mint ironia, vagy ha úgy tetszik, garasos politika.

Ezeket fölemlítvén, még azt kell megjegyeznem: hogy én — s velem számos nevelési ügybarát — elvben minden census eltörlését ohajtom, s olly dolognak nézem, mely előbb-utóbb bizonyosan be fog következni; — csupán azon észrevételt teszem; hogy most mindjárt talán nem volna kívánatos rögtön valósitása, népünk nagy részbeni műveletlensége és annyiféle nemzetiségi összeüt-közéseink, s réánk nézve netán igen alkalmatlanná válható ellenfelei győzelem tekintetéből; vagy is más szóval: köz-emberleti érdekből; miután nevelő soha sem akarhatja, hogy a nevelatlenség, a humanitás ellensége győzzön. S azért semmi várnai (kaszt) szempontból nem indulok ki kívánatimban; de azt leplezetlenül kívánom: hogy a művelt, a tanult osztálynál a műveltség általában, nem pedig annak csupán egyik másik, teszem 15-dik vagy 20-dik hévfoka tekintessék jog-alapi érvénynek. — — —

Igy van ez már is egyéb értelmiségi szakfoglalkozásoknál. Miért ne lehetne így a tanítói foglalkozás körében? Az orvos, ügyvéd, mérnök, stb. irányában senki sem kérdezi: vajjon igen jeles, vagy középserű készütség mellett nyerte-e oklevelét: elég az hozzá, hogy bizonyos fok mindenesetre kellett arra: miszerint tudományi ügyességét gyakorolnia szabadjon, mint olyan kire emberéletet, egészséget, perügyet, mérest stb. reabizni lehet, — mert csak erre való az oklevél. Már pedig a tanító és nevelőnél is bizonyos foku készütség mindenesetre szükséges, hogy a zsenge vagy serdülő nemzedék üdvös nevelését s tanítását rá bízni lehessen. Az okleveleket itt a megválasztás, vagy kinevezés, sőt a tényleges jó működés teljesen pótolja, s e szerint azzal egy értékű.

S íme ez teljes világosságra deríti azon kérdést, kit kelljen hát tanítónak nevelőnek tekinteni? — Önkényt semmivé lesz itt ama gyermekes faggatás: „vajjon hányféle tudományt kell tudni a nevelőnek? vagy milly nagy urfinak kell lenni annak, kinek nevelője politikus lehessen? vagy tán a rajzmester, tánczmester, instructorra is kiterjedend a politikai jog?“ s több efféle.

Valamint tanár és tanító bizonyosan az, ki illy minőségben működik: úgy nevelő is kétségtelenül az, ki nevelői (de valódián nevelői) minőségben fáradozik.

Mivel azonban erre nézve még is támadhatnának kétségek, nehogy a még tanodába, s tán épen gymnasiumba járó instructor ifjonecz is a rovatba erőszakoltatni gondoltassék, ki lehetne mondani

föltételül: hogy nevelő mind az, ki valamely képezdében végzett pályájáról, vagy egyetemi s akadémiai karban végzett neveléstudományi pályájáról bizonyítvánnyal (= oklevéllel) bír, ha szinte tetteleg nem volna is nevelői alkalmazásban (valamint az orvos és ügyvéd oklevele is érvényes, ha szinte egy beteget vagy pere nem volna is); — továbbá az, ki netán eddigi (azaz, korábbi) képeztetési alkalom s rendelet hiánya miatt illyes bizonyítvánnyal nem bír is, de több, például három évig szakadatlanul, mint nevelő (azaz: nevelő-tanító) az illetőknek megelégedésére — miről bizonyítványnak előmutatását kívánni lehetne — működik.

Az előbocsátottaknak fejtegetése után ekép alakítom jelen kívánatomat! a művelt — vagy ha úgy tetszik intelligentia — osztályra nézve a politikai jogok élvezhetőségének tekintetében azonnal töröltessék el minden jövedelmi qualificatio, minden census, mert az merő igazságtalanság, hogy attól, ki netán csekély vagyonát tudomány-szerzésre költötte, megtagadjuk azon jogot, melylyet egészen élvezhetett volna, ha pénzt például mesterségbe, vagy telekvételbe fektette volna. Ennek folytán a tanár, tanító és nevelő politikailag egyenrangúnak nyilváníttassék, mert ismét merő igazságtalanság volna azt kevesebbre becsülni, ki számtalan nélkülözés, sanyaru takarékoság, küzdelem és erőáldozat által juthata fel a tanító-nevelői képességre, de történetesen más állomást mint nevelőit vagy úgynevezett iskolatanítóit nem nyerhetett, — mondom igazságtalanság volna ezt kevesebbre becsülni mint azt, ki talán hasonló önsanyargatás közt, talán a nélkül is szerezte meg képességeit, de e mellett — talán csak véletlenül vagy kedvezésből — olly szerencsés is volt tanári székhez juthatni.

Ajánlom figyelmébe minden elfogulatlan ügybarátnak e kívánatomat. (Rabulistákkal s elbizakodott politikai alchymistákkal semmi közöm!). Azon hitben zárom be jelen soraimat, hogy e felszólalásom számos rokonérzelmű kebelben pártolást nyerend.

Pesten, junius 15-kén 1848. *)

NEY FERENCZ.

mint a nev. társaság elnöke.

*) E czikk a m. nevelési társaság junius 15-kén tartott gyűlésében számos tagnak jelenlétében felolvastatván általános, helyeslő vizshangra talált; s felvagyok hatalmazva ennek megemlítésére.

NEY F.

A BÜNÖSÖKHEZ.

Ne vegyétek bűnös, átkos ajkatokra
A szabadság szent nevét, ti szolgállelkek!
A szabadság nem valami cifra játék;
Isten az, kit megbántni szörnyű vétek.

Öltetek szőrszákból vezeklő ruhákat,
S tartsatok vagy negyven nap szigorú böjtöt,
S így törelmesen megbánva szolgálátok:
Tisztán várjátok a szentlelket, s pünkösdt.

Mert malasztal teljes a dicső szabadság;
Ám szent lelke csak a tiszta szívbe önti
Égi boldogságának gazdag kegyelmét,
S a holt érzelmeket jogéltre költi.

Csak ha így tevétek, zengjetekek mivelünk
Hálaéneket a jog szent istenének;
Mert a szolgállelket s önkény fejedelmét
Nem fogadja soha édes gyermekének.

HÍZLI JÓZSEF.

ECSEGI BORBÁLA.

(Vége).

IV.

1350. Nápolyban, második szerencsés hadát
végzé be Johanna ellen a magyar dicsőség egyik
csillaga I-ső Lajos. Győzelmes serege széles csapa-
tokban üdvözlé honát hosszas távollét után.

Szép reggel volt. Csöndes éji álmai után nyá-
jas sugárokat lövelt az ég szeme. Egyetlen óriás
zöld kalitka volt a vidék, melyben millió szárnya-
sok szívemelő dalokban olvadoztak.

Magános lovag haladt e reggelen Nógrád utain,
napbarnított arcán más égöv színezetét viselő.

Futó pillanatokat vetett lovagunk haladtában a
valóban festői vidékre, mint ki hosszas távollét
után egy pillanatban felismeri a még nem feledt
tájat; mert gondolatait más tárgyak foglalák el
alkalmasint, mit szemei s arca bizonytalanságot
jelelő változatokban festének.

Alig tőn néhány lépést előre, midőn rövidebbre
vonva lova kantárát halkan léptetett egy magános
bokor felé, melynek árnyában nyulánk barna ifjut
pillanta meg.

Azon neméből az elmerültségnek — mely
közép az álom és ábrándozás között — riasztá fel az
ifjut lovagunk dörgő férfias hangja.

— Bajtárs! nemde Ecseg utja ez?

— A menny és pokolé. . . Ecseg felé vezet.

Az idegen, meglepetését elfödözni képtelen,
gépként szálla le lováról, s közeledék ifjunk felé.

— Annyi érzet, annyi bú hangzott szavaid
rejtélyében, hogy birni vágyom kétes szavaid tit-

kát . . . szólj, e vár nyugalma sirja? ragadj ki
kételyemből, mely két év óta hálózta körül szabad
lelkemet.

— Titkomat? . . . titok-é a boldogtalanság s
elzuzott erény, mely az arcz s szemek tükörén
vigyorog feléd.

— Közlés a fájdalomnak dajkakeble, mely
pillanatra álomba ringatja azt. . . Szólj, ültessd át
szívembe bánatod, hogy ott is busongjanak sötét
virágai.

— Két szívnek is sok súlytó fájdalom, hagyj
meghalni bűnömbe, hiszen lerázni azt, mely po-
lypként lelkembe tapadt, képtelen vagyok. Tiszta
volt szívem, mint az anyatermészet a teremtés első
reggelén, midőn elhunyt atyám egyetlen indulatot,
a bosszút akará beoltani. . . Megesküvém szerte-
zuzni a szívet, az agyat, mely egykor boldogsága
sírját tervezé . . . s hogy tartám meg eskümet? . .
szándékosan hullottam az örvénybe, mely atyámat
egykor elnyelé.

— Tovább, tovább! — sürgeté az idegen ifjun-
kat, ki megszűnt beszélni, miként ha az indulatro-
ham, mely e perczen keblét nyomá, pihenést
igényelt volna.

— Szegény apám! — folytatá csaknem örült-
séggel határos fájdalom hangján az ifju — egy
hölgy szerelmének volt áldozata, . . . meghalt . .
mondá: hogy e szerelem bűn volt . . . mert anyám
halálát okozá . . . e szerelem gyilkolá el őt is. . .
Eskümet kívánta végperczében, hogy megboszu-
landom kora halálát, és boszu helyett vakon hull-
tam azon hölgy, azon kigyó hálójába, ki egykor
előtte szegény lakunkban a nyugalom, a boldogság
galambját . . . én e hölgyet szerettem.

— S e hölgy neve?

— Borbála.

— Ecseg asszonya?

— Igen. E nő, kiből enmagát gyalázta meg a
teremtő erő, Ecseg asszonyának nevezi magát. . .
E nő az, ki örök szerelmet milliószor esküdött, s
annyiszor feledé el azt naponta; e nő az, ki magas
állását feledve, hitványul enmaga árulja szerelmeit
s perczeni kéjért jutalmul, jobbágysá marháját ra-
gadja el s adja kegyenczeinek s a nyomoru nép
maga görnyedez ekéi mellett. *) E nő az, kit ha
az ég villáma késik lesulytani: bár férfiatlanság,
önnön bosszum mennykövével fogok alásulytani,
hogy omoljék együtt velem a semmiségbe, ki va-
kon megosztám bűneit!

— Szerencsétlen! nyujtsd jobbodat, s szaga-
gasd le szivedről a fájdalom kéréget . . . im fájdá-
lom helyett a bosszút osztom meg veled . . . e nő
engem is — megcsalt.

— Mit szólasz?

*) Budai után.

— Két évig inádtam őt, nem hallgatva a nép mondáira, kik esküvének, hogy éjente megcsalja jogaimat — midőn a nagy király parancsa táborba szólta. Sokáig valék távol, de lelkem visszaengedett hozzá, s midőn őt ismét ölelhetni véltem visszatértemmel, itt találak téged, szobrát a kétségbeesésnek, mely visszaintesz a csalfa kehelytől, hol a szerelem italában poklok mérge lappang. . . Jobbotat szerencsétlen! . . . s derüljön fel arcod mint vész után az ég, tiszta szív egy tévedés által nem ferdülhet el tökéletesen, sőt vihar az első botlás, mely a szív egét tisztábbá deríti . . . Jer a nőhez!

— És boszunk?

— Gyors és kegyetlen legyen.

— Nevedet vitéz!

— Kompolti Dávid.

— Isten velünk . . . nevedet ösmerem . . . én követlek. . .

Néhány percz után a távol köde földte el őket.

V.

Az alkony pirját sötét fátyollal takarta el az éj. Millio csillag szunnyadt el e kárpit mögött, s csak egyes keshedése in át derengett néhány, halvány sugárral le az éjbe. . . Lassu egyes dörgések rohantak át tomboló ménekként a barna égmezőn, egy-egy villámot rugva föl acélsarkaikkal, s mérhetlen távolban enyészve el.

És Borbála, ez éjen is várta kedvesét. Hattyutagjait halványkék selyembe fűzé, ébenfürtai közé két sápadt rózsát vegyite, hónyakáról ékes korallfűzér süppedt az emelkedő mell hullámiba; s várta kedvesét mint ékes menyasszony.

És midőn koronként megdördült az ég haragja, összeborzadt a hölgy, s remegve pillanta Gundára, ki a terem egyik szögében, sápadt arcát kezeibe temetve — látszólag nyugalmasan ült.

Ecseg urnője töré meg a hallgatagságot.

— Nézd csak e rózsákat Gunda, nemde ez egyszerű pompában ellenállhatlan vagyok?

— Virágok sirhalom fölött.

— Mit morogsz, nem értelek?

— Szép vagy, mint a szerelmes ifju gondolata. Soká viruljanak még kecaseid!

— Köszönöm jó szolgánő. Hiszed-é, hogy Tihamér örökké fog szeretni?

— E kíváнат kölcsönösséget föltételez. Volt-é szerelmed hü csak hónapokig? . . . pillants vissza multadba, ha érzelmeket költél, mosolygott-é ez érzelmekre tavaszugár kebled egéről? Ó, asszonyom! ha a nap nem fénylik, nincsen árny!

— Minő jóshangok ezek? . . . Kinevetlek jó szolgánő. Nézd a természetet, mit isten, a tökélyes remekelt, egyforma-é az, nem változik-é minden pillanatban, mi csak abban él és lehel. . . Tavasz mosolyg a tél fagyára . . . zöld lomb sápad

el a komor ősz karjain . . . fölleg borong, nyájas hold eped, nyári nap éget, millió csillag ragyog . . . alkonya elhomályul, a reg korányán fölpirul az ég, — szóval koronként változik az isteni kéz remeke, s a nőszív mi e roppant világ ellenében? s az ne változnék? . . . Változásban fekszik e szív üdve, hunyó szerelem sirján nyílik az új érzet legszebb virága s keblemet, miként fürteimet, ujjakkal ékesíteni Gunda! . . . itt legfőbb gyönyöröm.

— S ez Tihamér jövő sorsa is?

— Most még nem mondhatnám . . . azonban az ő szerelme sirjáról is bírnék új virágot szakasztani. . . Jó szolgánő, hidd nekem: nincs neveltségesebb, mint holtig egy érzelmekkel bibelődni, ájulva hullani a sirra, mely kedvesünket elzárta, azt hiven, hogy a szerelem nem olyan, mint a nap, mely ha elhunyt, holnap ismét fölkel.

— Kegyetlen.

— Nos talán mégis Tihamérodát szánod? . . . a börtön árnya még sem hűsíté meg lángoló agyad?

— Gyülölöm . . . s ha hálnia kell, bizd Gundára őt!

— Gyülölöd? . . . hát nálad is szerepel a változás?

— Kít szeretünk, s még is miatta ártatlanul senyvedni kénytetünk, s ki egyetlen pusztá emlékezetre sem méltatja azt, ki érte boldogtalan, az ilyennek irányában asszonyom, vak érzelmek hunyta után, helyesen ébred a gyűlölet, a bosszuvágy.

— Illy érzelmekkel szeretlek én; s ha meguntuk, vagy büntetni akarjuk, szenvedéseid fejében neked adjuk a kedves ifjut.

— Esküdj reá, hogy büntetése esetére bosszumnak engeded őt!

— Esküszöm.

— Köszönöm. . . Jó éjt asszonyom!

VI.

Ecseg asszonya tükör elé lépett, még egyszer rendbe szedendő fürteit . . . s önelégülten mosolygá bájait.

— Tünő nyár után sápadtan hull alá a zöld lomb — gondolá. — Hah! mint remegem az élet ezen szakát! . . . s meg kell hallanom, hogy közel vagyok hozzá. . . Inkább a halált semhogy ezen kort! . . . Elhagyva mindenkitől e falak közt élni akkor, miként a hajdankor egyik művészi szobrának tört darabja, melyet okos vizsgáló csupán a m u l t a k é r t csodál . . . s a könnyelmű ifju csak hitvány ködarabul tekint! . . . a halált inkább semhogy ezen kort! . . . azért sietve élni! . . . ez legyen jelszavad Borbála!

A terem ajtajának nyíltával elsímultak az urnő arczföllegei.

Két sötét szeme csillagként ragyogott.

Sugárai barna föllegeken törtek meg, s ezek Tihamér homlokán borongtak, ki némán közeledett az urnő felé.

— Lelkem ifja, mi rég, mi epedve várlak!

Karjait tárta felé. . . .

Tihamér, szétfosztá az ezüstkapsokat, melyek pillanatra férfias nyakát a legszebb hókebelre zárák.

— Minő szeszély? . . . szép ifjam mi bánt? arcod elborult mint a téli ég, lehunyt arról a szerelem napja . . . Megbántad, hogy nekem adtad szívedet? . . . vedd vissza úgy, s vedd vele lelke-met, mely azzal elszaggathatlanul egybeforrt . . . és sirom fölött mosolygva vedd a feledés tengere-be kéjeid letűnt emlékét, melyeket keblemen élvezél!

Tihamér sötéten felelt.

— Elszunyadék, s rögtön mély álom zsi-bongott körül tarka képeivel, melyek felett, sötéten, mint az enyészet angyala, te lebegtél asszonyom. . . . Intésedre a tarka vegyület semmiségbe tűnt, s te elszárnyalál vágó szemeim elől, és én magas bér-cz tövében találtam magamat, hol tiszta hullá-mokkal lejtett a bér-czpatak, árnyalva szomorfüzek lombjaitól, melyeken epedve, mikéntha szíve fájna, olvadozott a csalogány. Keresni indultam őt, fel-kutattam a fák lombjait, s nem lelve ott, a cser-melyparti bokrok közé léptem. . . . És itt — tége-det találtalak, sátánarcod a guny villámai szórta egy nyomoru haldoklóra, kit lábaiddal taposál s kiben . . . szörnyűség mondanom . . . atyámra ismerék. És a haldokló fölött ékes ifju nyújtá neked kezét, s te kaczagva hagyád ott áldozatod, a sze-relem egész poklával kebledben, dölve a lángoló ifju keblére. . . . E képet asszonyom, sok volt álomban is látni; s hátha ez megtörténhetett volna? . . . ha ez angyalfő csakugyan naponta föl-cserélt imádóinak sirját tervezte? . . . Ó, Borbála! olly ördögi volt arcod álmainkban, hogy nem me-részlem bűvös szemeid felé fordítani tekintetem, remegve, hogy abból ébren is a bűn vigyorog felém! . . .

Pillanatnyi rezzentség sápasztá el az urhölgy arczaít, aztán mosolyogva fordult az ifju felé.

— Tünékeny álom erősebb színezettel bír előtted mint a való, melynek bájaiban naponta el-részegültél? . . . s hitted, hogy a menny nem álom, hogy ébren bírod azt karjaiban. Nézz szemembe, hazudhat-e a két csillag, melynek sugáriban a szerelem végtelensége ragyog? . . . s a két gyöngy, melyet hidegséged abba folsajtolt? . . . szeretlek . . . mondhatlanul szeretlek!

— És nem ismerted atyámat?

— Soha sem láttam őt!

— Esküdj reá!

— Balga gyermek! esküszöm.

— S csak álom lett volna?

— Mi is leheté más? . . . Hiszesz-é már hi-vednek Tihamér?

— Borbála! én valék-é egyedüli, első és utolsó szerelmed?

— Te vagy, te voltál, te leszesz mindenha! Még nem illeté ez ajkat kívüléd férfiu ajka . . . e szív hideg volt, s csak látásodkor dobbant meg először, fényt hozott arcod holdja lelke-m éjébe . . . ragyogjon ott örökké, mert letépve e szív egéről azt, pusztá és kietlen lesz még halálom is, pedig általad szeretve halni édes!

— Boldog én! . . . egyedül engem szeretsz asszonyom?

— Esküszöm, egyedül!

— És én feledve volnék? hangzott e perczben Borbála mögött.

Hirtelen fordult vissza Ecseg asszonya.

A férfiu, ki nesztelen lépett be, — míg a nő meglepetéséből magához tért, — kimért léptekkel haladt a titkos ajtóhoz vissza, mellyen belépett, s bekulcsolván azt, kulcsát az ablakon át a mély-be veté.

— Asszonyom! kegyed hamisan esküdött! — mondá hidegen a férfiu.

— Kompolthi! . . . kegyed él? . . . tagoló Borbála.

— Igen asszonyom, számitása ellenére még élek; de e perczben önért kockára teszem életemet, s azoknak kiknek nem becses az élet, — mint nekem s Tihamérnak, — könnyü azzal játszani!

— Hogyan?

— Láttá kegyed, miként a kulcsot kivettem?

— Tovább?

— E szerint ott, hol jövék, s azon kulcs-csal, mellyet kegyed nekem éji használatul évek előtt adott — többé nem távozhatom.

— És?

— Azért a főajtón kell távoynom.

— S miért volna az Dávid lovagra veszélyes?

— Azért asszonyom, mert a főajtón csak egyi-künk távozhatik, s hogy az én leszek-é vagy kegyed — kétes.

— Hah nyomoru! értelek! meg akarsz ölni, hogy nem szeretlek többé? . . . Tihamér! ide mel-lém! férfias karral védni hölgyedet — tipord por-ba a csalót, ki szerelmemet tőled elrabolhatni vélé . . . ide, mellém lovagom, nevéssük ki a gaz orvot! . . .

— Csalódotl kéj-nő, villám ohajtanék lenni, hogy lesulytsalak, mert mint férfiu, véred-del lelkem beundokítani — istenemre! szégyenlem — dörgé elfordulva Tihamér.

— Kigyó! — kiálta dühében elkékülve a nő — kit szívemmel hizlaltalak, elfordulsz tőlem? . . . lakolni fogsz!

Tárt karokkal rohant Kompolthi felé.

— Szeretlek Kompolthi! te nemes és vitéz vagy, távolban is csak érted dobogott e kebel... lásd, ugy-e tréfa az mit velem üzesz?... igen, te meg fogod fékezni e gyerkőcz zsarnokoskodását... parancsolj, szerelmem és e vár tied... szolgálakat elő!... s fejét, hitvány fejét tüzesd a vár-torony érckupjára e kigyónak!

— Szeretsz asszonyom? — kérde Kompolthi. Borbála keblében a remény hajnallott föl.

— Szeretlek lovag, — kiálta — nézd a holdat, mint vándorolja be az ég mezőjét, kedvese — a nap után kesergve, sápadtan s naponta veszítve arcza teljéből: így én mióta elvesztettelek... ne hidd e nyomoru hazudságait, ne, mit hazug ajkam néhány pillanat előtt a halál félelme miatt hebegett... szeretni őt, a pórt volna-e elég aljas kebelem, midőn egykor a te szerelmedet élvezé?

— Te csakugyan aljasabb vagy, mint képzeltem — dörgé Kompolthi — hold vagy, igen, melly mind a nemes folyamba, mind a hitvány mocsárba egyformán nyájas arcczal mosolyog... de most egyszer le fogsz tűnni a bűn egéről, s azon aligha kaczerkodik többé család sugáraidal.

— Hogyan?... kegyelem!

— Miatlam örökké élhetsz bűnnövény! — folytatá Kompolthi — de itt áll, kinek boldogságát megöltöd őt imádd, ha élni ohajtasz!

— Tihamér!?

— Igen, — dörgé Tihamér, — hullj térdre, esküdj itt a feszület előtt, hogy a miket tőled kérdezendek, azokra, mint haldokló isten trónja előtt, tiszta igazság hangján fogsz felelni!

Ébenfeszület elé hurczolá őt az ifju, melly a teremegyetlen magas ajtajával szomszédosan csügött alá.

Borbála térdeire hullt.

— Esküdj!

— Esküszöm.

— Darándi csalfa szerelmed áldozata volt-e?

— Igen.

— Bántad-e meg vétkeid... ejtél-e a hamvadóért egyetlen könyüt... vagy imádtak-e büneidért az istent?

— Soha!

— Isten legyen lelkednek irgalmas... imádkozz! bakód leszek.

Borbála, halk, töredezett hangon imát kezdé, s míg Kompolthi szemét fordítá el a bűnös képtől, Tihamér türe élet vizsgálá.

A várurnő e pillanatban észrevétlen tudva magát, nyilsebesen szökék fel, s fölcsattantván az ajtót, kirohant azon, s kívülről a férfiakra retszelé.

Ördögi kacaja átröpdesé a termeket.

A szomszéd teremben Gunda fogadta őt.

— Mindent hallottam asszonyom! emlékezz esküdre!

— Mit kívánsz?

— Tihamér fejét; engedd, hogy e kéz adja neki a halált.

— S te merészelnél?... A teremben két férfit van.

— S ha egy tábor volna is... Gunda csak életét vesztheti, s azt a boszu üdvéért örömmel adja cserében!

— Ám legyen!

— Egy negyed óra után jöjj, s ha a két férfit életben leled, úgy oltsd ki a hitvány lámpát, melly keblemben pislog!

A fölzárt ajtón hirtelen taszítá be a szolgánőt Borbála, s villámgyorsan futott alá a várudvarára, szolgáit összeparancsolandó.

VII.

Óranegyed után, szolgálktól körülcsoportozva jelent meg Borbála a terem ajtajánál.

Hasztalan kísérlé azonban azt fölnyitni.

Belülről volt bezárva.

— Hah! mi ez? ármány!... Gunda, Gunda! nyisd föl az ajtót!

— Asszonyom! — hangzék belül Gunda szava — távolítsd el a szolgálakat, a szemle, melly itt szőnyegen van, csak kettőnkre nézve lehet érdekes...

Csaló! itt valamely cselszövény lappang, szolgálaim körében akarok belépni! parancsolom, tárd föl az ajtót! —

— Esküszöm neked, hogy kivülem a teremben mi sem lehel életet, s szolgánódtól csak nem fogsz remegni fényes urnó?

E szavak felizgaták Borbála büszkeségét.

— Egyedül vagy élő lény a teremben?

— Esküszöm egyedül!

Ecseg aszonya egyik szomszédos terembe parancsolá szolgáit, meghagyva azonban, hogy leggyöngébb kiáltása esetére segítséguil siessenek.

Gunda felzárta az ajtót.

Midőn az urhölgy belépett, egyedül találta a nőt, arczában a boldogság, dicsőülés sugarival.

— Arczodból látom, meg vagy boszulva — kezdé Borbála — arczod sugárzik, ugy-e azon sugárok azok, melly eddig Tihamér szemeiben égtek?

— Igen, átköltöszém azokat asszonyom, mert egykor enyéim voltak.

— Helyesen, s e másik férfit?

— Tüstént látni fogod. Azonban hogy ne háborítsa senki magányunkat engedd, az ajtót bekulcsolnom asszonyom!

Gunda, mielőtt Borbála engedélyét vagy tiltá-

sát nyilváníthatá, hirtelen zárta be a nagy ajtót, s a kulcsot keblébe rejté.

— Most asszonyom, lásd a férfiakat!

A magas ablakhoz lépett, s széttárta annak üvegszárnyait.

Epedő arczzal pillanta be a méla hold s tekintetéről elsőgyenyült a pislogó éjilámpa.

— Lépj ide asszonyom! — mondá Gunda.

Borbála, két holttestemet vélt láthatni, s sátáni gyönyörrel sietett az ablakhoz.

Alátekintett.

— Lásd a két férfit, folytatá a szolganő, — itt a halmon állnak ők mint két hadisten, deli ifju és bátor mindkettő, és szép, mint az ifju tavasz.

— Hogyan nyomoru, te nem ölted, sőt megmentéd őket?

— Megölni asszonyom, én? kívánd lelkemet és kitépem keblemből, s lábaidnál taposom szerte: de az ifjut, ki gyermekem, nem, több annál! életem, üdvösségem, őt megölni asszonyom, azt Gunda nem teheté! azon ifju asszonyom Darándi gyermeke, s ki most veled szemben férjét viszsza követeli, azon gyáva hölgy D a r á n d i n ö j e!

— Te, Darándi nője? — tagolá az urnő, — hah, most ébredek!

— Későn nyomoru! e titkos ajtó, melynek kulcsát én is birom, megmenté gyermekemet; s azon fogok én is néhány pillanatra mulva távozni! E terem kulcsát szinte megszerezve, gátoltam hogy bejöhesz, míg én akarom. Most keblemben egyik kulcs, másik — nálad, s így szolgálidnál mi sem maradt, s mire ők a nehéz ajtót föltörnék, az későn, igen későn lesz!

— Hitvány bérszolganő! ismét életemre törsz?

— Évek előtt, midőn férjem szerelmét elrabortad, vétettem-é neked? egy hang, egy pillantás tölem árulta-é el, hogy gyűlöllek? sőt ismerve indulataid, szántalak, s gyakorta imádtam istent, hogy változtassa meg kebled tévesztett irányát. És te megfosztál az üdvöségtől, ellop-tad férjem szerelmét, s nevetél, midőn hallád tőle, hogy a Sajó hullámiba temetém szenvedéseim, holott akkor már szolganőd valék, lesve a percet hogy büntethesselek, s késtem, hála az égnek! hogy fiamat megmenthessem!

— Hitvány pórhölgy! te merészelsz urnőnek szemrehányásokat tenni? sőt lest vetni életének? jelen a perc, melyben álkodásodért jutalmadat vedd. Szolgák! ide, ide! adjátok meg bérét a hü cselédnek!

Hirtelen futott az ajtó felé, hogy azt fölzárja; mielőtt azonban azt teheté, roppant erővel ragadta meg őt Darándi nője s a padozathoz sulytá.

Nem fogsz menekülni nyomoru! — kiáltá — alásulytom a pokolra, hogy lelje föl hazájai, az

undok szellemet, mely e hattyutagokat élteté, hogy több erényt lopjon el, angyal mezben örögnél feketébb kezekkel! Imádd az örökkévalót, vagy inkább a sátánt, hiszen amaz nem figyelne undok szózatodra!

— Irgalom! — fuldoklék Borbála.

E perczben utósó föllobbanással a tisztitalan lámpa kialvék, s koromsötétség özönlé el a terem.

A két hölgy közt irtózatoss küzdés támadott, melyet az ajtót feszegető szolgák zaja csak nevelt, s borzasztóbbá tön.

Néhány percz után elhalt a küzdés zaja, s tompa, állatnemű hörgés metszé át az éj sötétét. . . .

Ugyan e pillanatban, ajtó s zárcsattanás halatszék. . . .

A terem valaki elhagyá.

Midőn sikerült a szolgálknak betörni a nehéz tölgyajtót, annak küszöbénél Borbálát találták, elkéült s összemarczangolt vonásokkal heverve.

Meg volt fojtva.

TÓT FERENCZ.

T Á R C Z A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Országgyűlési hírek. Folyó hó 12-én a képviselők házában a nevelésügyi tárgy befejeztetett. — 14-kén a felső ház tartott ülést az elemi oktatás és a német egység iránti rokonszenv kijelentése tárgyában. Mindkettő bizottmányhoz utasítatott, — s azután fognak tárgyalatni.

— Pénzügyérünk egy f. hó 10-kén kiadott rendeleténél fogva a közpénztárakat eltiltja az ausztriai nem rég kibocsátott 1 és 2 flos bankjegyek elfogadásától. Ezen tilalomnak oka az, mert a bécsi miniszterium e hó 7-ki rendeletében már elébb megtiltá a kiadandó magyar bankjegyeknek közpénztárakbani elfogadását. Tehát egy kis fogadj isten a bécsi adjon istenne. — Nem sokára megérjük, hogy az osztrák miniszterium magyar huszasainkat is számüzi, — s a körmozci aranyak, ha valamikép Bécsbe csempésztetnének, azon módon hazánkba deportáltatnak!

— A csatatérről számos alap nélküli hírek keringnek fővárosunkban. A mult szombaton és vasárnap a többek közt azon hír futott el vilámgyorsasággal, miszerint a lázadók perlaszi táborába bevételvé igen sok rácz elhullott. Az esetetek számát Falstaffként szaporitá a szájról-szájra menő monda, melynek valóságát már több hír-

lap, — s köztök a közlési gyorsaságról nem épen ismeretes Pesti Hírlap is — bizonyítá. Sokan már a részleteket is pontosan elszámolák, melyek szerint a mieinkből 36 tiszt esett el; s az ellenségtől 13 ágyu s 170 ezer pgő forint foglaltatott el, s a hírterjesztők ez összegből csak egy fillért sem akartak engedni. — Azonban mindezen valónak híresztelt győzelem nem egyéb koholmánytól, s legfőleg csak buzgó ohajtás, hogy aként történjék. Hiába, mi pestiek csak itthon verjük a ráczokat!

— A pesti nemzetőrség 4-ik zászlóaljja csakugyan Kajdacs István tanárt választá orvosul. A nevezett egyén mind tudománya, mind jellemére nézve egyike jelesb orvosainknak s a mondott zászlóalj bizonyosan nyerni fog e választással.

Gyors vadászokkal találkozunk minden lépten nyomon fővárosunk utcáin, kik kevés idő óta szép számmal ajánlkoztak, ritkítandók az ellenség sorait. Ohajtjuk, hogy már ezekre szükség se legyen.

— Nádorunk f. hó 11-kén Bécsbe utazott. Ő felsége a király, mint tudjuk 12-kén várattott a fővárosba.

— A két forintos magyar bankjegyek már forgalomban vannak, s kapva kapnak rajtok. De hát hogyan is ne? Hisz ezek szabadságunk ifju fájának első levelei. Van e magyar, ki szívesen ne üdvözelné azokat?!

— A hadügyér f. hó 14-kén érkezett vissza az alvidékekről. Mondják hogy azt nyilvánítá, mikép néhány nap múlva a legjobb híreket fogjuk hallani a harcmezőről.

— Miniszteriumunk egy csoportozatban rajzolt és hiven talált arczképe, mely lapunk mai számával műmellékletül megjelen, Szamosi Elek ifju művész hazánkfia s erdélyi polgártársunk rajza után készült. Ajánljuk ez alkalommal e szép tehetségű fiatal művészt mindenki figyelmébe. Az említett műlap külön is megszerezhető hivatalunkban, s a helybeli műárosoknál, nagy alakban 1 pftért.

— Volf Károly színházunk tenoristája nincs többé. — Ő ugyanis nevét Farkasra magyarártá. A névmagyaráítás most igen kevés fáradságba kerül, s számosan is sietnek levetkezni a sok régi darabos s kellemetlenül hangzó nevet.

— A csatatérről valótlán híreken kívül nem sokat hallunk. A már említett neusina győzelemnél 500 szerb esett el, mely alkalommal egy gazdagon öltözött rácz, nem tudván máskép

menekülni, egy ház égő lángjába ugrott. A győzelem, mint állítják, nem hadi taktika — hanem egyedül a harczosok elszánt vitézségének köszönhető. Az ottani sánczok közt rejtező szerbek megijedvén a magyar tüztől, eltakarodtak. A mieink közül, állítólag csak két katona esett el. Az elfogottak száma temérdek. — A Verbásznál táborozó jászkunokhoz már megérkezett a pesti és győri két önkéntes zászlóalj.

Szegedre f. hó 8-án este érkezvén meg hadügyérünk, a legnagyobb örömmel és lelkesedéssel fogadtatott; — valamint a Vürtemberg-huszárok oda rendelt csapata is. Ott vannak a Pestről nem rég elment győzelemig vállalkozó önkéntesek is, s nemkülönb 1,100 székely, s a 3000 hevesi nemzetőr. Szegedről, mint a tudósítás írja, még azon éjjel Ő-Becsére ment gözhajón hadügyérünk, — s a beszálló helyig temérdek fáklyákkal kísértetett el lakásától. — Magánhírek nyomán mind a rácz mind a mi táborunk a legnagyobb ingerültség- és dühtől égve állanak egymással szemközt, — s a kitörést alig lehetne megtartóztatni.

LEGUJABB JÓ HIR. A ráczok három csatában: u. m. Neusinánál, Sz. Tamás és Verbász közt, s végre Járeknél a mieinktől megverettek. — E hir hitelessége felől hadügyérünknek tegnap a képviselők házában tett nyilatkozata is kereskedik. — Bővebben jövő alkalommal.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Bécsben csakugyan megérkezett ő felsége folyó hó 12-én. A nép nagy örömmel és pompával fogadá. Harangzugás, ágyudörgés és zeneszó kíséré a régen várt uralkodót Schönbrunba, hova megérkezése után szállott, s 60ezer nemzetőr volt kiállítva az odáig vezető utra. — A magyar küldöttség még Innsprukban fogadtatott el királyunk által igen kegyesen. A küldöttség azon ohajtására, hogy ő felsége köztünk laknék, megígéré, hogy, ha lehetséges leend: az országgyűlést személyesen zárandja be. A tyroliak is kedvesen és tisztelettel fogadák küldöttségünket.

Rómában a hírek szerint a pápát rá birta egyik minisztere, hogy Károly Albertet segítse.

Párizsban még nem bizonyos: fognak-e a francziák fellépni az olasz függetlenség mellett, azonban ők e függetlenséget, mint bevégzett tényt tekintik.

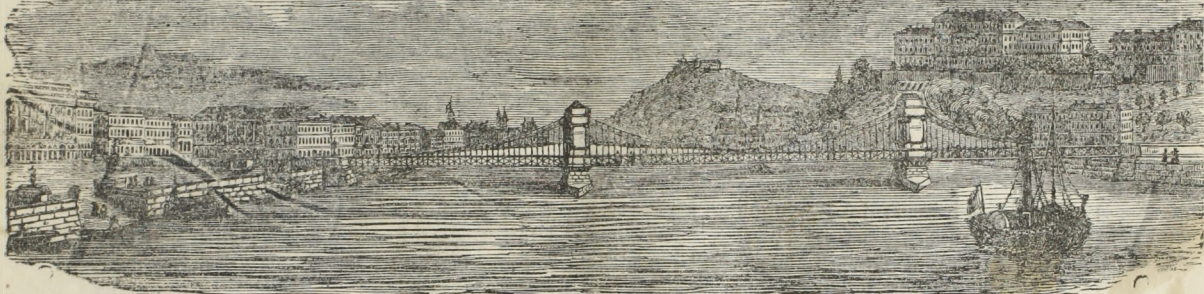
Moldvából az oroszok eltakarodtak.

MÜMELLÉKLET. A miniszterium arczképe.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrrre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 pfttal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárúsnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkesztő kiadja: **Vahot Imre.**

8. szám.

Auguszt. 24. 1848.

TARTALOM: Adelina. Bűti László. — Harec és lakoma. Szemere Miklós. — Tárcza: Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató. — Vidéki tárogató. — Külföldi szemle.

ADELINA.

— Egy elutazott lándzsás lovag irományaiból. —

1834-ik év telén még folyvást dühöngött a forradalom Luxemburg kapuinál. Páris nemzetőrei fegyverben, hadi lábon állottak, midőn én, a valóságos naplopó, minden henyeségem daczára is, a legnagyobb türelmetlenséggel szaladgáltam föl s alá a Tuillériák kertében.

Alig várhatám be az órát, melyben Adelínát a vaudeville színház legbájosabb színésznőjét meglátogathatám. Borus, féltékeny előérzet üldözött. Előérzet, mely mintha sugta volna, hogy utolsó óráim ütött. Pedig milly szép volt ő tegnap este, — milly igéző, midőn színház után haza kísért. Olly jól állt rajta a spanyol öltöny, midőn szinpadra lépett; s az angyalszép piczinyke lábok milly kaczerán tündek elő a bársonyszoknya alól. E lábokra egy andaluzi nő is büszke lehetett volna. Mindazáltal czipői igen kicsinyek lehettek, mert egész uton panaszkodék, hogy lábait nyomják (akkor az övét, most az enyéimet nyomja valami). Előérzetem igen aggasztó kezdett lenni. Midőn elváltunk, meghagyá, hogy holnap csak két órákor látogassam meg őt. Meg nem foghattam, mért épen ez órában; mért nem a rendes időben; talán háborgatom őt. Miért, miért rendelt engem akkora magához? Il y a du louchela dedans, mondá bennem a féltékenység, s akaratlanul is elébb mentem a rue St. George-ba,

hol a kedves lakott, csöndseen kopogtam a terem ajtaján; a kopogtatásra Zoé, a törpe mulatnő, Adelina fekete Hébéje lépett ki, — s a kis sátán lassu hangon susogta: a madame még nem fogad el látogatást; tessék egy kevéssé a kertbe sétálni. — Ezzel vissza ugrott az előszobába, s becsapta maga után az ajtót. Mit tehettem egyebet, mint hódolni az akaratnak, s a kertbe menni. Mintha lábaimon a mesés hétmértföldes eszima lett volna, olly rohanva ugráltam le a lépcsőkön s a kertbe föl és alá sétálgattam, gondolatimba előre kifűzve az elszavalandó szemrehányásokat e megsértésemért. — midőn véletlen ablakára tekinték, mely fülkéjébe nyílt. Kárhozat! mit láttam ott; az asztalon egy medvebőr süveg feküdt, valóságos gránátos esákó, mellette kard s egy pár szarvasbőr keztyű. Mondhatom, igen kellemetlenül lepettem meg. De az hagyján, hanem már akkor csaknem kővé meredtem, midőn az ablakon át, mely olly hatalmas ki- vagyis inkább belátásul szolgált az egész jelenethez, — Adelínát a pamiagon fekvő, lábainál meg egy gránátost láttam térdelni. Felém hátat fordíta, s úgy vettem észre, mintha annak lábait kezében tartotta volna, s mind ketten mély hallgatagságba látszának elmerülni. Olly csöndes szóvalatul néztek egymásra. Oh e tekintetben egész boldogtalanságom feküdt. Lélekzeteimet tartám vissza, hogy észre ne vétessem. Adelina kezet fogott a gránátossal, s úgy látszék, mintha meg is szorította volna azt, a gránátos pedig meg-

csókolá a szép kezeket. Azután oly nyájasan tekint rá, s vette csákóját, kardját fel köté és eltávozott. Midőn az ajtón kijött, utját állottam.

Őn Adelina kisasszonynál volt! mondtam, vagy is kiáltam kitört haraggal.

Szolgálatára! én minden hónapban meglátogatom őt legalább egyszer, s ha azt elmulasztom, maga küld értem s elhivat. Házi nyugalma csak én vagyok képes föntartani. Madame m'a encore demandé une séance demain en huit! —

Valóban! gyönyörű. Reménylem, hogy ön egy s é a n c e -ra engem is fog szerencsétlenni, még pedig holnap, ha tetszik.

Nagyon helyes. Tehát holnap reggel. Itt, átdom jegyemet is.

Szükségtelen; im vegye ön az enyémet: r u e N . . .

Helyesen. helyesen, felelt nyugodtan a gránátos, — hány órákor parancsolja?

Kilencz órára! mormogám fogaim közül.

Igen szívesen. Meglátja ön, minden fájdalom nélkül végzendek önnel.

Vigyem az ördög! kiáltam s kitoltam őt a kapun. Szentelen fattyu, mondtam magamban, midőn kék frakkjával eltűnt előlem a St. George utczába. Mit! még azt meri hinni, hogy egész kényelemmel, minden fájdalom nélkül végzend ki engem a világból! várj, meg tanítlak holnap. — Ezzel dühösen kezdtem el botommal a levegőben hadorászni, s megcsináltam minden vágásokat, miket Roussel mester vivó intézetében tettem magaméivá. Adelinát gyűlölém, s elhatározám, vele többet szóba nem állani; hanem még is egy levelet irtam neki, mit csak akkor veend, ha majd elesem. Másnap korán keltem. Fegyvereim egy szögletben állottak. Bizalmat szavaztam irántuk, azután megirtam a levelet, melly ekkép következik.

„Őn engem nem lát többé Adelina. Reménylem, hogy a sebet és gyalázatot, miket ön ütött rajtam, vérrel fogom lemosni, ha mindjárt magam vére leend is ez. Sajnálom önt, ha karom szerencsésebb lesz, mint volt szívem, s az által pásztori óráit találok megzavarni. Ha elesem, benem egy imádóját veszti el ön, de azért ne sajnáljon: hisz én önt előbb vesztittem el!“

Ez ostoba levél után, mit lepecsételtem s azonnal el is küldék, — reggelihez ültem. Kévs időre a folyosón lépteket, s az ajtón kopogtatást hallék. A gránátos belépett. Megkínáltam őt reggelimmel, s nem kis bámulásra, határtalan étvágygyal emészté föl előlem a csigákat. Milly nyugodtan eszik ez a fattyu, — tán minden vágása bizonyos; gondolám magamban. Ennyi élvágy, ennyi léleknyugalom egy affaire d'honneur előtt; hah ez végtelen bosszantott! de hiszem, hogy megszabdalom őt kétszeresen. — Végre fölláttam.

Parancsolja, hogy hozzá fogjunk?

Ha úgy tetszik.

De ön csak egyedül van? kérdém

Miért ne? illy jelentéktelen műtéltre nem szoktam segédet használni.

De még is . . . Én úgy is két ismerősimet várom. E pillanatban itt lesznek . . .

Annál jobb, legalább könnyebben mulik öntől az idő. Nálam vannak eszközeim, — tán jó lenne mindjárt dologhoz látni, nekem még egyéb foglalatosságaim lesznek ezentul.

Az enyéim még ott állnak a szögletben.

Huzza tehát le csizmáit, mond a gránátos.

Hogyan! czizimáimat? miért?

Miért! azért mert különben csak nem férhetek hozzá. Meglátja, egészen meg fog ön könnyebülni utána. Ne féljen semmit. Kimondhatlan érzékeny, midőn azt a csizma nyomja. Épen ebben szenvedett Adelina kisasszony is, a vaudeville színháztól. Tegnap kivágtam neki, s ma már oly könnyen megy mint az őz.

Kicsoda ön uram?

Őn nem ismer? Azt hittem, tán másoknálí kérezősködése után jutottam önnek a bizalmához. Itt van névjegyzékem: „Mr. R . . . Prédicure.“

Hah, ön Mr. Prédicure, a tyukszemvágó? Kiáltam meglepetve, s midőn meglepetésemnek legfelső lépcsőjén voltam, ajtómon pilanatban botlott be a kis Zoé, illatos levélkét nyujtva át nekem. „Ah vous voila, Mr. R . . . j'espère que vous n'avez pas dit a Monsieur, que vous-avez passé hier matin chez Madame.“ *)

Szégyenletemben alig tudtam lábaimon állani. Hirtelen fölbontám Adelina levelét, s olvasám, — „Őn rosz irtantam; Őn igen kegyetlen. El akar hagyni, s hogy magát kimenthesse, illy hátulsó ajtón kibújni a vád alól. Boldogtanlanná tett. Jöj-jön vissza karjaimba, de mindjárt, tüstént, különben én keresem fel, s megölöm magamat és önt. Jer, jer vissza Adelinád karjaiba!!

U. i. Ne felejtse elhozni a páholyjegyet a Porte St. Martinba, — és a kert kulcsot. Ma együtt ebédelünk a Cadran bleu-ben.“

A levelet elolvasám, s rá a lehető legostobább képet vágtam, azután ellenfelemhez fordultam s kérdezém: Hogy van az uram, hogy egyenruhában van ön?

Én nemzetőr vagyok; lön a válasz. S azt tudja ön, hogy azokkal a ministerekkel folyvást mennyi bajom van. Minden pillanatban várhatjuk, hogy megütik a vészdobot, s fegyverbe kell állanunk. Különben pedig már többektől hallám, mikép az egyenruha nekem nem a legroszabbul áll s azért látogatásimat is csak ebben végzem.

*) Ah, ön itt R . . . ur? reménylem nem mondta meg ezen urnak, hogy tegnap reggel urnőmnél volt.

— Mit volt mit tenni, minthogy már a híres tyukszemvágó itt volt, az ide fáradása árát már különben is meg kellett volna fizetnem, — biz én csak leveté a csizmámat; pedig már ekkor semmi sem nyomta többé a lábomat.

Midőn Adelinához érkezőm, nyakamba rohant. — Oh én hittem, — úgy mond — hogy te el fogod ismerni hibádat, s nem hagyhatod el Adelinát, ki téged annyira szeret. Hol voltál? szólj, mért nem jöttél el tegnap este?

Dél előtt nálad voltam. Te azonban nem fogadtad el látogatásomat; szólj, miért utasítál el

Ah, igen-igen; mais c'est un mystère, un mystère de femme. *)

Még az nap a Cadran bleu-ben elbeszéltem az egész esetet. Ő józün nevetett, s ha valaha még féltékenységet vett észre bennem, azonnal elmén-sen a Prédicure-féle kalandra utasított.

Oh! pedig mennyi illy „mystère de femme“ van a világon, az illyen tyukszemművész-félék rovására!!

BÖTI LÁSZLÓ.

HARCZ ÉS LAKOMA.

Irtóztató álmot álmodtam ez éjjel!
Országunk telve volt dühös ellenséggel;
A szláv volt az ellen: harcra született nép!
Bajnokkarja szírtet morzsol, erdőket tép,
Rémitő a nyulnak tajtékzó haragja,
Rémitőbb a szlávnak hősi indulatja.

Megsértheted a bösz tigris, elefántot,
Ne bántsd a bátorság emberét — a szlávot!
Mihelyt rá gondolok, hajam égig mered,
A páni rettegés a pán-szlávtól ered,
E rettegés fogta el hajdan Árpádot,
Midőn Zalán... elől, ő meg... hátul futott.

S ki más mint szláv vezér volt az, ki könyezve
S mezítláb ment Almus apánknak elébe!
Korántsem azért, hogy megalázta volna
Harczias nagy lelkét, de hogy megmutassa:
Miként diadalmas talpa bőrének, még
A legszurósb tarló is csak gyermekjáték.

S rólad ne szóljak-é cseh bajvivó Huslye?
Kit Tóldi, mentéje ujjával ütött le.
Legerősb bajnoka valál te Prágának,
Utódaid is illy erős lábon állnak,
Küldjed őket hozzánk, hadd ismerkedjenek
Ivadékaival amaz ősmენტének. ...

*) De ez titok, — női titok.

De... harcra szólottam; gyorsan hát a harcra!
Hah, mint zug az ellen harczszomjas csapatja!
Hurbán dül előre és Stúr, de Stúr után
Kollár vágat fület konyító paripán,
Magyarokra konyit; s urával a Pindus
Bérczén nyargal éjjel, nappal taligát huz.

S ott a böles Gáj harcra, miként a hüvelyből,
Rántva ki roppant ludtollát füle megől...
Darázs módra ront a magyarnak ellene,
A serb, schokacz, illir, horvát, morva és cseh,
A kopaniczárok, wendek, podzulákok,
Hanák-, szoták-, morlák-, blatnák-, podhorákok.

Közöttök száguld Krály Iván és Rajacsics,
Kukuljevics, Hodzsa és Sztanimirovics,
Mindnyájan olly dicső, olly derék vitézek,
Mint a minő jók e nevékadta... rimek.
S huh! amott rácz pópák örvöngnek, s tul rajtok
Magyarhoni illir szellemű szláv papok.

S mint meg annyi gonosz alvilági rémek,
A harczoló sereg hátán akként ülnek
Az eltiprott manók, Kolowrá, Apponyi,
Nádasdy s Metternich sötét szellemei,
Fülig orosz-osztrák-palástba takarva,
S csak szarvok s lókörmük látszik ki alóla.

S most, vihartól nemzett haragos pej lován
Maga nyargal elő Jelacsics az ex-bán,
S így kiált hangos nagy vezéri torkával:
„Előre bajtársak, a sötét halállal,
Farkas szemet bátor kebellet nézzetek,
S csak akkor fussatok, midőn majd... kergetnek!“

Igy ő! s mintha három lábu széken ülne
Jósajakkal, végső szava teljesüle:
Futva fut serege!... baj, hogy a természet
A futó vitéznek hátat is teremtett,
Mit használ, hogy mellem az ültektől szabad,
Ha hátam dob gyanánt elverik az alatt?

Fut a szláv, a magyar mindenütt sarkába,
S görbe aczéltollal a futó hátára
Orosz miatyánkot ir piros tentával,
Aztán beporozza olomporzójával;
A kik e levelet viszik, ha akarják,
Két tükörből otthon majd elolvashatják.

Perun a tót isten, lángfelhőkön ülve
Haraggal látja ezt, s szava mennydörögve
Az egen s a földön végig ekkép harsog:
„Fel fel siroto mély gödréből uzobok!
S ti kik égből földön laktok istentársak,
Csatára csatára, halált a magyarnak!“

„Mitől se tartatok, az ellentábornak
Nem, miként mi, több száz, ... egy istene van csak,
S ez egy is most épen déli álmat alszik,
De haj! rettenetes a midőn haragszik,
Gyorsan tehát, mert ha fölébred, megforgat
Bennünket, mint olyv a seregélyfótokat.“

S im, mintha suhogó denevérek ezre
Csapongna a légben, úgy tódul a földre
Az idézett csoport, gyorsan előrobog:
Zisbog, Bjelbog, Trzbog, ... a szörnű Csernebog,
— Körmei csattognak, szikrázik agyara, —
Dühöden így veti magát a magyarrá.

Nyomában zug Hela a halál asszonya,
S Kása, s Kikimóra a kísértet anyja,
Pochwist az ellenre sötét ködöt borít,
Gorynia sulyos sziklákat hengerít,
Koslarejza, barna kandur alakában
Köpköd, karmol, egész tábor egy magában.

Másfelől krokodiltorkával a fene
Wolkow, s a pusztító zivatar istene
Chworsch harczol ijesztő féktelen haraggal,
S Mita a pokoleb hatvan sor fogakkal,
Mig Dubynja, vállán roppant tölgyfát emel,
S a lókörmű Chorsi, szarvaival öklel.

A sűrű tömegből — iszonyatos látni —
Miként agyarkodnak miként, villognak ki:
Itten ördögsszarvak, amott farkasfejek,
Négy fejű csodák, kilóggó veres nyelvek,
Hosszu horgas körmök, vigyorgó csontvázak,
Órjás oroszlánszáj, s tajtékozó ebfogak.

Milly düh, milly pokoli fülszagató hangok!
S most a földig csap le, majd légben kavarog
Az ordító sereg, s olykor köd éjében
Vész el szemem elől, majd villám tűzében
Lángolnak az ezer alaku torzfejek,
Lihegő tátott száj, s vérben forgó szemek.

De mi sem hevertünk! rakásra hullottak
A vérengző csodák kardcsapásink alatt.
Mi magamat illet, nagy dolgokat tettem:
Koslarejza macskabajuszát kitéptem,
Kiontottam a vad pokolebnek belét,
S többől lerepesztém Kikimóra fülét.

De csak hamar láttuk, hogy tusánk hasztalan!
Rögtön összeforrt, mint ketté csapott folyam,
Ketté szelt tetemök: a levágott fejek
A vérző nyakszirtre újra visszaszóktek,
Mind visszarepültek a kiűtött fogak,
A lemetszett lábak visszaugrándoztak.

Kikimóra fülét harminczan csíptük meg
Háromszáz körömmel, s még sem tarhattuk meg,
A dühösködő fül rugott és harapott,
S minket is majdhogy nem magával ragadott,
Visszaszállt a szörnű kísértet fejére,
A légben borzasztón zugva repülése.

Egy szó mint száz! nem hiába dult ellenünk.
A dörgő villámos Perun, ... legyőztünk.
Urunkká lőn a szláv, mi, kik uraságra
Termettünk, jutánk haj! szomorú rabságra!
Ledőlt országunkból déli Szlávia lett,
Szláv zászlók lobogtak vároirmaink felett.

De jaj, van-é bármi e földön állandó?
Dehogyan van, dehogyan van, minden csak mulandó!
Sulyos a hely s a szél elfújja még is,
Erős a szunyog s a sors lesújtja még is,
Kegyetlen a fatum, midőn dűlnia kell
Nem nézi szunyog-é, szláv-é, avagy helye?!

Halljátok mi történt! ... hazánk sirja felett
Örömlakomát ült a hős Szlavin nemzet,
Gunyoló dalait vadul hangoztatja
A magyarok ellen, tálaknak alatta
Nyög a sok asztal, s a mézes pálinkának
Habja úgy foly mint a teli medrű patak.

Édes folyamától a derék bajnokok
Kebelében magas érzet lángja lobog:
Szörnyen csókolódtak, szörnyen összevesztek,
Pofozkodtak s újra összeölelkeztek;
Stír, bár vérző orra ökölnyire dagadt,
Sirva bocsátott meg a rivó Hurbánnak.

S a zajgó lakoma népére mosolygón
Nézett alá mennyből Szláva istenasszony,
Perun is röhögött, megreszketett bele
Tüzes szakállának sűrű nagy erdeje,
S égett mindenik szál, mint a bércek fája,
Mellyet meggyújtott a felhőnek villáma.

Az uzobok *) szinte örömmre fakadtak,
Borzadtam a midőn hangtalan kaczagtak,
S ködszajuk, ha szellő bolygatta, hol megnyult
Hosszu fogaival, hol meg összelapult,
S a torzalakok most talpukon kerengtek,
Majd, mint a békanyál oldalvást repültek.

S nézd, mint lepedő, mely a száritón fityeg,
Az ősek lelkei között akként lebeg
Tót ingben Szwatopluk tiz sing hosszú árnya,
Habzik a szellőben szöszhajának árja,
Jobbjánál hős Czobor, Muncimir balánál
Büszkén toborzékol mint a pulykagúnár.

*) Tót ősek lelkei!

Igy vigadtak együtt isten, élő és holt,
S nagy volt az öröm, de örömük rövid volt.
Az isten s lelkeket rémület, bámulás
Fogta el egyszerre, mint mennyköcsattanás,
Melly szertetép rögtön minden eszmeszálat,
S az elkábult fejfel forgó tánczot járat.

De mi az, a melyre kidüljedd szemekkel
Tekintnek reszketve s meredt hajfűrtökkel,
És hosszan előre nyujtott kémlő nyakkal,
S a nyak terjedelmes ádámcsutkájával,
S mit még ők istenek sem tudtak előre
Olly titokban ázott a sors éles töre?

Hogy mi volt az?... egy nép gyászos pusztulása,
Ugy van! a szlávoknak végső vonaglása;
Oda a jövő, oda minden remény,
A kiküzdött babér, a szláv nemzeti fény,
Déli Szlávia már üres köpü, mellynek
Minden bogarai félholtan hevernek.

S mind ezt szemeimmel láttam!... iszonyu vég!
A hős szlávok közül egy sem ére estvét.
S a gunyoló sorsnak örök szegényére
Válik, hogy e dicső nemzetnek vesztére
Nem magasztos halált: öldöklő villámot,
Avagy harczütötte sebeket választott.

Im ottan feküsznek szerteszélyvel szórva
Az asztalok körül, búsan haldokolva;
Percz előtt még ettek, ittak, énekeltek,
S im már olyanok, mint a mézbe fult legyek,
Mellyeket megölt az édes ital árja,
S dallos ajkaiat a halál bezárja.

Hívón gőzölög még a sok illatos tál,
De jaj bajnokai nem mozdulhatnak már!
Saját legkedvesebb nemzeti ételök
Volt a balsors, a melly olly gazdul bánt velök:
A vig lakomában annyi... k á s á t ettek,
Hogy bélgörcsök közt mindnyájan szétrepedtek. *)

SZEMERE MIKLÓS.

*) A tótok laktak legyen a föld bármellyik szegletén, saját történetiróik bizonyosága szerint is, örüléssig szerették a kását. (Lásd Horváth István munkáját a Szlavinokról). E kása iránti általános nemzeti szeretet tehette, hogy Krokót tót herczeg, leányát is Kásának kereszteltette. Ez később ama híres Bibri vadásznak neje lett, s varázsló tehetséggel bírt, s e költeményben is mint ilyen fordul elő.

SZ. M.

T Á R C Z A.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Aug. 19-én Hunyadi László, opera 4 szakaszban Erkel Ferencztől. Steger a bécsi nemzeti színháztól, mint vendég, László király szerepében lépett föl. Steger jó tenor, mi igen nagy ritkaság, — játéka is kielégítő. Kár, hogy a felettebbi ügykezet és tüzeskedés sok helyen elragadván őt, a sükert, mellyet különben arathatandott, megkisebbitette. Mind a mellett is, hogy a játszóknak átéreznie kell az előadandó szerepet, van még is bizonyos pont, mellyen túllépni rendesen hátránnyal történik, — hátrányával mind az éneknek mind a játéknak s annál fogva a hatásnak. Ki koszorukat akar aratni, annak bizonyos művészi nyugalommal kell birnia. Ez áll, mind a színjátszóknál, mind a költőknél. — A ház tele volt, s az előadás igen jó. S lehetett-e másképp, midőn a mondott vendégen kívül Schodelné, Hollósi Kornélia, Farkas (Volf) és Reina működtek együtt?!

— 20-kán Egy szekrény rejtelve, népszínmű Szigligetitől. Bartáné a divatárusnő, s Farkas, Eduard szerepében, léptek föl, mint vendégek. Farkasról már egyszer volt említés e lapokban. Az ő játéka élénk s szerepét jól szokta tudni. Általában ügykezet látszik belőle, — s színésznél ez igen sok. — Bartánén némi németes kiejtés észrevehető, — különben alakja kedvező: de a dalokban nem fogja a szerencsét pártjára hódítani. Ha sikert akar: az énekes szerepeket ne vállalja el.

SZINÉRI.

— 21-én. Először: Forradalom előtt, alatt, után, vigj., irta Scribe, francziából fordította Samarjai Károly. — Meg kell vallani, hogy az igazgatóság új művek színrehozatalában nem hanyag. Ha azok nem mindig felelnek meg az igényeknek, arról ő legalább nem tehet. Napjainkban, — midőn a kedélyek forronganak s nagyszerű események tartják elfoglalva a lelkeket, — csak igen jeles művek lánczolhatják le a figyelmet. A középserűek sorsa bizonyos halál. Jelen művet ezen sors talán nem érendi. Ennek, korszerűségén kívül, sok más érdemei is vannak: noha a szokott műbecslési pontból indulva ki, kevés mondani való volna róla. Ezen vigjáték nem a szokott közélet furcsaságait tárja föl; nincs benne a tisztán emberi jellem gyöngeségeire alapított és végig kivitt comical cselekvény, — sőt nincs, — úgy szólván — a műnek meséje sem. Az egész mese egy eszme, melly a czímbe kimondatik, s mellyet képzelni lehet; — t. i. felmutattatik néhány ember, különböző raggal, felmutattatik, miként alakulnak egymáshoz viszonyaik a forrada-

lom alatt és után. Ez az egész mese; — szorosan egybefont érdekekről, összetükköző viszonyokról szó sincs, — s nincs valami meglepő nevetséges helyzetekről is. Az egész egy magasabb társadalmi és világnézet, költői alakba öltöztetve, s mint ilyen teljes elismerést igényel; de épen mivel az egész illy magasabb eszmének hódol, benne a szerkezet és emberek csak eszközök az író kezében ezen világnézeti eszme nem pedig a művészet előtűntetésére. Illy szempontból fogva föl a mű alapját, a kivitel formájára nézve két út állott író előtt. Vagy a csipős satira korbácsát emelni fel, és sulytani vele, mint Swift és Aristophanes, — vagy csendes kedélyvel mosolygani az ember gyarlóságai felett, s édes szavakban adni elő az intést. Amaz ut nagy erőt igényel, de ha ez megvan, a tárgy hatalmas tért nyit a guny villámainak, — azonban egyszersmind a határt megtartani nehéz leendett, mellyen túl, korunkban, az író durvának mondatik. — Emerre több nyugalom kellett, s a pajkos fantázia fékezése; annál fogva több erő, uralkodni a tárgyon. Scribe ez utósó utat választotta, s tán kénytelen volt választani, s dicséretére szolgál, hogy illy sikamlós tárgynál keserűvé, tölcsapongóvá nem lőn, pedig ez nem olly könnyű ám, mint némely ember véli, mert a tárgy, ha ingerlő mellékeszméket költ fel, hamar elragadja az író. Azonban van néhány pillanat a darabban, hol elég tétetik az élénkebb humor-nak inkább mint satíranak; noha ezek közül nem lehet egészen helyeselni azon helyet, hol Caracalla írást nem tudása jön elő; mert vész idején már sok tanulatlan, de lelkes és eszes ember használt hazájának, s különben is a tudománytalanság még magában nem megrovandó, — valamint a eszímavarrássalí tréfa is sértő, — ez némi aristokratikus büzt árul el, melly nem rosz akaratnak, hanem annak a jelensége, hogy még Scribe is elragadta egy parányit az elménczkedés daemoná. — A vigjátékban szerepek egyáltalában nem arra valók, hogy színész azokban magát kitüntesse; azonban a mit lehetett, megtőnek színészeink. Lendvai-Latkócziné hidegen látszott viseltetni igen igen jelentéktelen szerepe iránt. Igaz, hogy e szerepből sem csinálni, sem azt elrontani nem lehet: de már annyira megszoktuk a mondott művésznőtől a meleg, szíves játékot, hogy illy hidegség csak fájdalmasan esik. — Nézők szép számmal. O.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Országgyűlési hírek. Az ujonczállítási törvényjavaslat, hosszas vitatkozások után, csakugyan a központi bizottmány módosítása szerint vetetett tanácskozás alá 21-én esti 8 órakor. E javaslatot önmaga a hadügyér is elfogadta kön-

nyebb megegyesülés reményében. A mondott napon délelőtt tartott igen zajos ülés délutáni 3 óráig folyt. Híre jött ugyan is, hogy sergeink a sz. tamási sánczokat 19-én megtámadván 40 halott s több sebesült veszteséggel visszaverettek. Perczel Mór kérdést tevén a miniszteriumhoz az iránt, miként lehet annyi hosszas hadi készülétek közt utójjára is megveretni, ingerültségében a veszteséget árulás következményének állítá, s javaslatot tőn, küldessenek a csatatérre teljes hatalmu biztosok, teendők mit a hon megmentése igényel. Beszéde közben kinyilatkoztatá azt is, hogy a mostani körülmények közt nem kívánja a hadügyér kezében hagyni a tárczát. A hadügyér erre kijelentve, hogy azon helyről, hol becsülettel meg nem állhat, mindenkor kész lelépni, felszólítá Perczelt, bizonyítsa be állítását. Kosut egy bizottmányt kívánt kineveztetni, hova Perczel az árulási adatokat adná be. A vita nagy ingerültséggel folyt, s eredmény lett, hogy a ház a miniszterium kívánatára bizalmat szavazott, s Perczel vádjá felett kimondá a roszalást. Haszon az egészből s különösen a Perczel gáncsokodásaiból a lőn, hogy az idő elpazarollott, az ugy nevezett oppositio pedig minden fegyvereit elveszté, sőt lehet mondani, a légbe röpitett. A sz. tamási veszteség egyszersmind ezen vakmerően ellenző urak megsemmítése. Az ülésben Szentkirályi Mór kir. biztos is megjelent, hozván a szerencsétlenül történt megtámadás hírét, s a ház kitörő éljenekkel fogadá a fáradhatlan erélyű férfit.

A honvéd tüzérség f. hó 16, 17 és 18-dik napjain próbagyakorlatot tartott a kereszturi sikon ágyukkal — előbb a czéllövésben, majd valóságos csatatűzben. Örömmel leheté ez alkalommal tapasztalni ez ifju tüzércsapat kifejtett ügyességét, melly régibb, próbáltabb ágyuszoknak is dicséretökre vált volna. Célul egy deszkakerítés volt kitűzve, melly ellenség helyett, végtére egészen összeroncsoltatott a jól irányzott ágyuk hatalma által. Fiatal tüzeink itt is kimuták, s teltleg bebizonyíták, hogy a magyar mindenre alkalmas, csak vezetni, tanítani kell, s ki tudja, hadviselés alkalmával, minő fontos, sőt eldöntő sullyal bir az ágyu — s tüzérség, az bizonyára szíve mélyéből örvend, két hónap óta ennyire fejlett kis tüzérhadunknak. A csapatot Mack vezérlé s a számos népen kívül Battyáni és Széchenyi is jelen valának a gyakorlaton,

Kis Miklós őrnagy, mint tudjuk, felszólítá a főváros lakosait, hogy kik a harctérre menni akarnak, jelentkezzenek nála, és csatlakozzanak hozzá. Most miután ezen felszólítás nagy részben sikeretlenül hangzott el, a csakugyan vállalkozott kevés számú csapat vezér nélkül fog elmenni, a Földvári zászlóaljához csatlakozandó. Budapest polgárai, ugy látszik, nem mutatnak

kedvet a ráczokat fogyasztani; legfőlebb csak a ráczürmöst. — Az elindulandók országos költségen szállítatnak le, s 8 pkr. napi díjt kapnak.

— Bécsben magyar önkéntes sereg. Szeredi József Bécsben lakó hazánkfia a napokban Pestre jött azon szándékkal, hogy a birodalmi fővárosban alakítandó magyar önkéntes sereg ügyében a hadügyértől utasítást vegyen. Koszoruzza szép siker e hazafiui vállalatot!

— Buda városa, színháza körött, némi javításokat akar tenni. Az e végett kiküldött választmány szerint 2000 pforint szükséges e célra. Am legyen. De hát a nemzetiség érdekében akarnak é az illetők, akar é hazánk ó fővárosa valami lépéseket tenni?!

— Minő kor van jelenleg? Mindenfelől jön a panasz, hogy apró pénz, t. i. ezüst, nincs. Némelyeknek meg az a bajuk hogy százas bankjegyeik nincsenek. Pozsonban, mint mondják, olly nagy az ércpénz szükséges, hogy a bécsi nothbankokat két és négy darabokra vágják, s aként fizetnek 30 és 15 kroat. — A régiek sokat meséltek az arany időről, melyet később ezüst-, réz- és vasidő követett. Most ezek közül egyik sincs. Most a világ még leeb súlyedett. Most valóságos papirosidő van.

— Magyar bankjegyek. A Pénzügyér következő tudositást ad a közönségnek a magyar bankjegyekről. A bankba letétetvén 500 ezer pgorint, ennek alapján egy millió 250 ezer forint fog két forintos jegyekben kibocsátatni. Ebből 500 ezer lesz a kincstáré a letett pénz helyében, 400 ezer forint kincstár-utalványok mellett szinte a haza javára fordítatik, 350 ezer pedig a kereskedelem előmozdítására a banknak adatik kölcsön. — A mult hét végeig összesen 364 ezer fnyi bankjegy bocsátott ki; a letett 500 ezer forint alapján még 886 ezer kibocsátandó. Ezen özveg elkészítésére meg 20 nap kívántatik, s ez idő alatt ismét fél millió ezüst pénz fog letétetni, hogy ennek alapján ujlag 1 és $\frac{1}{4}$ millió ft bankjegy készítsék egy és két forintosokban. A datumra megjegyzi a pénzügyér, hogy az egyáltalában szükségtelen, s csak a régi schlandrián utánzása volna. — Mi is azt hisszük, hogy szükségtelen, s értékének sem nem árt sem nem használ: azonban mint olly oklevélnek, melyből egy-két példány, meglehet, száz év mulva is fenmarad, nem ártana a datum már csak az emberi kandiságnál fogva is; annyival inkább, mivel ez az első magyar bankjegy!

— Az első tengeri magyar hadi hajó a napokban fog a tengerre szállani Fiuménél. Föl van e hajó szerelve 12 tizenkét fontos és két 24 fontos ágyúval s a tengerparti fincz-vonal ótalmára van rendelve. E fontos és megbecsülhetlen lépés is Kosut munkája, Kosuté, ki jól

tudja, minő nélkülözhetlen egy nemzetre nézve a tengeri erő, s szükségünk, bajaink közt sem mulasztotta el ide is kiterjeszteni figyelmet és fáradságot gondoskodását. E hajó készen vétetett ugyan: de a magyar tengerparton épült. Neve: Kérlelhetlen (Implacabile).

— Lengyel önkéntesek. Mintegy 200 lengyel menekvő a felvidéken, megczáfolásaul azon gyanúsításnak, hogy ők panszláv irányokat táplálnak, fölajánlották magukat életre-halálra a magyar nemzethez. A miniszterium helybehagyása mellett pénzügyérünk a lelkes szerencsétleneket egy csapatba összegyűjtötte, hogy az ellenségre menjenek, még pedig saját kérelmek az, hogy oda vezettessenek, hol a veszély legnagyobb.

— Uj harczosok. Egy három ezernyi könnyű lovas sereg fölállítása vétetett munkába szinte pénzügyérünk által. E sereg vitézei leginkább a székelységen czéloztatnak összeválogattatni, mely végre Berzenczei László marosszéki követ már elküldetett miniszteri biztosul, magával vive a derék Gál Sándort. E seregbe már Pesten 30 székely ifju csapott föl, kik rögtön felruházta már csak daliás termetűk és egyenruhájuk által is magukhoz bővöndik a székelyeket. Ruházatuk: veres csákó, világos szürke kurta magyarka, s sötétebb szürke lovagnadrág. Ezek az említett Kosut lovasok. E három ezernyi lovason kívül még egy 2200 fnyi könnyű gyalog sereg kiállítás is munkában van. Ne féljünk tehát nagyon az ellenségtől.

— A csatateréről következő hír jelent meg a Közlönyben f. hó 19-ről. Reggeli két órakor a mondott napon sergeink Turia és Sz. Tamás ostromához hadi állásba tették magukat. Mind két helyen öt órakor ágyuzás kezdett, — s tartott 10 óráig, mely idő alatt azt az ellenség keményen viszonzta. Az így folyt csata eredménye lön, hogy minden ügyekezett dacára az említett két pont el nem foglaltathatott, s sergeink kénytelenitelenek jó rendben visszavonulni. Veszteség részünkről két halott, 9 megsebesült tiszt, s 100 ember közvitéztől őrmesterig szinte megsebesítve. A harczban kiemeltetik báró Bakonyi ezredes vitézséggel párosult eszélyessége. — Ezen hiteles hírhez némely lapok a következőt csatolják. Bakonyi ezredes 800 emberrel kezdé az ostromot, s midőn a sánczot egy helyen már meghágtá, segély az előre küzdőknek nem adatván visszavonulni kényszerült. Veszteség 40 ember, részint elfogottak — részint elesettekben, — néhány tiszt megsebesült, egy kapitány pedig agyonlövetett. Több tűzer elesett vagy kemény sebet kapott. — Legujabban azon hir futott el fővárosunkban, hogy Sz. Tamás az első sikeretlen kísérlet után csakugyan bevétetett a mieinktől.

VIDÉKI TÁROGATÓ.

F e j é r m e g y é b ől. Megyénkben van 8944 nemzetőr, kikről alig van egyebet mondani, mint hogy — kevés kivétellel — még eddig csak papirosan nemzetőrök! — Vannak helyek, hol a vastag s százanandó értetlenséget oly kevéssé törekedett máig is a jobb szellem orvosolni, mikép az ellenszenv a nemzetőrségi ügyhöz már nemcsak itt-ott mutatkozik, hanem az eskü letétel is sok helyütt nyíltan megtagadtatik, sőt a legsajnosb tapasztalásunk már az is, hogy hol már előbb némi lelkesedés s éber tűz vezérlé a népet a nemzetőrség zászlóaljához, ma már ott is a kis ideig élt szalmalobbnak kihűlését kell látnunk — s dolgaink illy állásában mit teszünk? — hát — mint legközelebbi bizottmányi ülésünk mutatja — beszéltünk, órák hosszaig kiki el mondván dictióját, a többi bizzák az őrnagyra, mert hiszen a ki beszél, az már megtevé, mit nekie honfi kötelessége parancsolt!! Egy igen dicséretes kivételül megemlítem Tinódbogárdot, hol a lelkesedés folytonosan a légszebb példa lehet!

SZOMORÓCZI.

F e j é r m e g y e szép példát tanusít a haza szükségeire tett adakozásokban. Már ez időig gyűjtött ajándékképen: 1100 lat ezüstöt 46 db. aranyat s 11,433 pforintot. Kölcsönkép: 34 db. aranyat 2610 lat ezüstöt s 610 pforintot. Az adakozások még folyamatban vannak.

A Verbász alatti jászkun táborból panaszkodnak, hogy a pestmegyei nemzetőrök, a nélkül, hogy az őket felváltandó harcosokat bevárták volna, haza indultak, pedig csak négy hétre voltak a táborba rendelve, holott a jász kunok kétannyi időre szánták el magukat. Sajnos, ha így van a dolog.

Szombathelyen Josipovits Antalnak az ott tanyázó honvédi 7-ik zászlóalj tisztikara és legénysége zene és üdvözlét által nyilvánították érdemei iránti tiszteletüket, s erre a megtisztelt férfit egy hazafias érzellemmel irt levélben köszönné meg az illetőknek hozzá mutatott ragaszkodásukat s elismerésüket.

— A horvátországi határszélekről azt írják egy bécsi újságnak, hogy Jelasics egy küldött embere által megkeresé Radeckit Milanóban az iránt, hogy küldjön számára vissza 5 vagy 6 határőri zászlóaljat, s egyszersmind pénzsegélyt. Egyszersmind azt is írják, miszerint a cath. népesség Horvátországban békét kíván Magyarországgal, mindamellett is, hogy a karloviczi központi bizottmány kinyilatkoztatá a horvátok előtt, hogy ő nincs a catholicismus ellen.

— Szerémmegyében Vukovárt f. hó 14-én Zsitvai József kir. biztos megjelenvén, örömmel fogadtatott, s még az nap ülést tartván királyunk azon rendelete, melyben a bán hivatalától fölfüggesztetik, kihirdettetett, s el is fogadtatott, — kinyilatkoztattatván a magyar miniszterium iránti engedelmisség. — A hivatalaikból megfosztott tisztviselők visszahelyeztetésének, — vagy részint mások választatának. Egy szolgabíró és esküdt pedig hivatalaiból fölfüggesztettek. Szóval a rend nagy részint helyre állott.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Bécsben, a lapok szerint, egy szláv ifjából álló csapat alakult, kiknek célja Magyarországon a tótok közt lázadást gerjeszteni ellenünk. Egy bécsi lap panaszkodik, hogy Jelasics nagy téllenségben van, az alatt míg a szerbek vérüket ontják a magyarok ellen, s kétségeskedni kezd az exbán őszinteségén. Mi pedig azt hisszük, hogy Jelasics nagyon is sokat tesz, mit nem kellene.

Párizsban egy ott tartózkodó hazánkfia, Bogdán Lajos egy heti lapot indított meg illy czimmel: „La Hongrie“ (Magyarország). E lap különösen arra van szánva, hogy a magyar érdekeket képviselje; nevezetesen megismertetni Európával a magyarok küzdelmeit, s bebizonyítani, minő fontos a magyar nemzetiség az általános európai politika szempontjából is. Feliratul és jelvül Rákóczinak e mondata áll: „Istenért, hazáért, és emberiségért!“ De Gérando Ágoston, ki már egy könyvet irt hazánkról, mingyárt az első számban egy igen érdekes czikkel lép fel, melyben jeles tárgyismerettel taglalja a nemzetiségek kérdését Magyarhonban. Sok szerencsét e szép, s ránk nézve kitünően fontos vállalatnak!

Milanóban legközelebb egy német lap jelent meg, czime felett a kétfejű sassal. Ezen lap szerint f. hó 6-án a város ostromállapotba tetetett. Radeckik az olaszoknak több kedvezményeket adott, például a só árát leszállította. Elég későn.

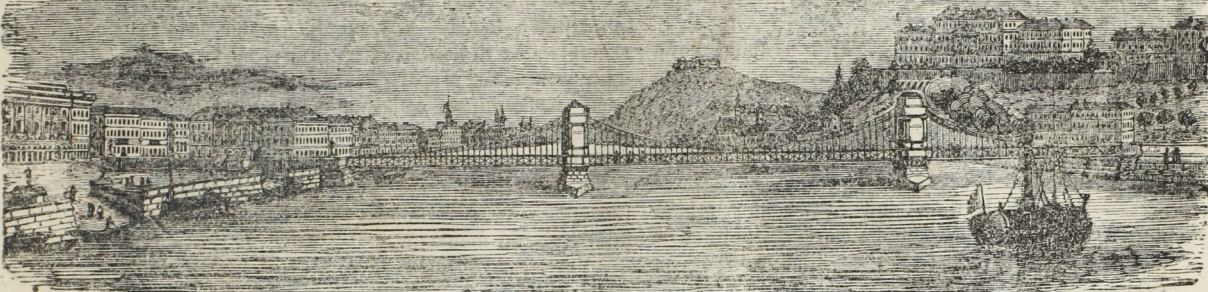
GYÁSZHIRDETMÉNY.

Féja Lajosnő, született Gyertyánfy Nina, f. 1848. évi aug. 20-án hosszan tartott aszkórházban, életének 50-ik évében, férje Féja Lajos torontálmegyei tisztviselő, édes anyja özvegy Gyertyánfy Lukácsnő, született Placintár Julianna s számos testvérei és rokonai mély bánatukra Pesten elhunyt; — kimultával férje érényes nejétől, atyjafiai hű rokontól, az ügyefogyottak pedig igaz jótévedőktől fosztattak meg. — Béke hamvaira!

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 fttal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvtárusnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

9. szám.

August. 31. 1848.

TARTALOM : A szép creolnő. T á l y a i. — Első hangom Budán. S z á s z K á r o l y. — Gondolat-tünetek. N a g y L. — Tárcza : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató. — Vidéki tárogató. — Külföldi szemle.

A SZÉP CREOLNŐ.

Francia beszély.

Ebéd végeztével a társaság a parkban elszélede. Én megállék egy kertilak mellett, honan a szem St. Claud árnyékait s a Szajna szeszélyes tekervényeit is átfuthatá egyszersemind ; a gyalogutón Miller tanárt pillantám meg, ki éppen felém közelge.

E férfiú azon néhány hó előtt Amerikából érkezett methodista, ki ma reggel Varin Henrik urnak, kinél találkozánk, bemutatott volt. Néhány órával előbb hosszasan beszélgettem vele, mialatt őt talpig becsületes s érdemes férfinak tanultam ismerni. Engem különösen meglepett a komolyság és bátorság, hajthatlanság és lágyág ezen vegyülete, mely minden gondolatában s okoskodásában nyilatkozik. Életemben most először jöveik érintkezésbe azon kerek kalapu téritők egyikével, kik előkelő emberek közepett prédikálnak, kik a rosztat fölhevülés nélkül kárhoztatják, vallásról és erényről bizodalmas társalgás egyszerű hangján beszélnek, s kik eléggé bátrak megkísérteni a jót, a nélkül hogy erőszakolással legkevésbé is csegerkednének. Miller tanár nekem azon quakerek példányának látszék lenni, kikről olly sok szép történeteket olvasék könyvekben, kiket azonban eddigelé hiába kerestem az életben.

Azért is a legbarátságosabban s vidám mosollyal fogadám őt a kertilak ajtajánál, hol állék. Uj-

jommal mutatám neki a dicső tájéket, mely előttünk elterült, s melyet ő darab ideig némán nézede. Jókora hallgatás után kezét Páris felé terjeszté, mely a láthatárban veszett el.

— Ha bizonyosan nem tudnók, mondá hal-
kan, melyikünk mondhatná, hogy főváros-é ez,
vagy köd ? ah ! valóban az ember minden munkái,
távolról tekintve, nem egyebek üres fellegeknél.

— Ugy van, tanár ur, hanem e fellegekben
gondolat és élet rejlik.

— O, tudom, viszonzá élénken. „Az ember
munkái csak értelmiségének füstje ; hanem a szent
tűz a bensőben lobog. Az ember csak azáltal ki-
csiny, mit teremt, az által, mit érez, végtelenül
nagy ; mi a legroppantabb város egy gyermek lel-
kéhez képest ? Csak az isten teremtetsei nagyok
valóban és szépek igazán.“

E pillanatban élénk és kaczagó hangok nyo-
mulának hozzánk ; meghajlám s a réten látám az
ifju hölgyeket, kikkel előtte való nap együtt
valánk.

— Ime elvének bizonyítéka, mondám mo-
solyogva a tanárnak : hogy az isten teremtetsein
kívül semmi sincs igazán szép.

Az amerikai azonban rögtön elkomolyodék.

— Mi neve ama fehér öltönyű nőnek, kit Va-
rin Henrik ur vezet ? kérdé tőlem.

— Larcyné.

— Régóta van már Franciaországban ?

— Teljességgel nem tudom, hogy valaha másutt lakott volna.

— Ismeri őt?

— Miként a nagy világban ismerik egymást az emberek; mindig Varin urnál találom, ha hozzá megyek.

— Valóban, viszonzá a tanár, mely pillantást vetve reám, nekem úgy látszik, mintha ő honn volna itt.

Nem tartóztathatam magam a mosolytól, ő fejét csóválá!

— Miként hagyhatá el Varin ur fiatal nejét oly hamar? folytatá: „nem látja-e, hogy szinte meghal féltékenységekben.”

Szomoruan vállaimat vonítam.

— S ki kölcsönözhete Larcynének oly hatalmat, befolyást ön barátjára?

— Hát nem látá ön, mi szép e nő? midőn önnek bemutatták, ön maga is meglepettnék s megilletettnék látszék e szépség által, mert egész valója reszkete.

A tanár nem felelt. Mélyen látszék elmélkedni, tűnődni valami fölül.

— És senki sem tőn kísérletet, visszatéríteni Varin urat kötelességeinek útjára? kérdé újból végre.

— Az hiába volt volna.

— Hát semmi mód sincs, eltéríteni őt ezen hölgytől.

— Mi volna az?

Miller hallgata, és hosszas hallgaság következék közöttünk.

Remegni kezdék, hogy a tanár oly beszéd fölül elmélkedhetnék, melyre, tudtomra, Varin nem igen volt elkészülve, s ennek következtében valamely zavarultsági jelenetnek tehetnek ki bennünket. A térítőket életemben mindig oly ügyetlenül szerényteleneknek tapasztaltam, hogy ebben helyzett bizalmamat is elvesztém. Azért is néhány észrevételt tevék minden, gazdánkra nézve eddig elkövetett kísérletnek sikeretlensége fölül. Miller ur kétségkívül kitalálá szándékamat, mert így szóla hozzám:

— Semmitől se tartson, uram, mert én sokkal nagyobbra becsülöm az erkölcsöt, mintsem hogy süket füleknek prédikálnék.

E közben bejédedt; néhány sétáló társula hozzánk, s így egymással szövetkezve térénk vissza a terembe; a hölgyek már ott valának, s a társalgás általános vala.

Miller tanár oldalt foglalt helyet egy ablak közelében, honan szakadatlanul Larcynét nézdelé. Nehéz volt volna megmondani, mely érzemény uralkodék keblében sajátkép e figyelmes vizsgálkodásnál; a tanár vonásai egy pillanatban földerülének, mintha minden kétség elenyészett volna benne; ezután újra a bizonytalanság, kétség

zordon boruja tűnék fel rajta; olykor leereszté fejét, Larcyné beszédét hallgatá, a nélkül, hogy láttá volna, s hangjelzésére látszék figyelni; szorosán észlelé ajkai mozgását is, s arra is vigyázott egyszersmind, mikép képződének szavai s mondatának ki általa.

Larcyné elejénte nem vette észre ezen vizsgálkodó észlelést; végül azonban megsejdité s ez által megilletődöttnek látszék; elfordula tehát, hogy azt kikerülje, s hirtelen félbeszakasztá beszédét.

Minden körben van mindig bizonyos egyes személy, ki annak mintegy irányt ad és uralkodik; szerencse, szépség, vagy értelem által a pillanat uralkodójává választatván, ez tartja fen a társalgást; ha amaz hallgat, ez is megszűnik, mint óra, mellynek rugója megrongált. Így volt Larcynével is; azon pillanattól fogva, hol a hallgató szerepét vevé át, megakadt a beszélgetés, s lassanként egészen megszűnt.

Varin, nyugtalankodva e hirtelen szeszély miatt, hiába törekvék annak további folytatásán; haszontalanul fáradozván, whistezést javasla, mi azonban nem fogadtatott el általánosan.

Olvasást javaslának, a nélkül azonban, hogy az olvasandó könyvben megegyezhettek volna.

— Volna csak Courcy jelen, monda Varin, majd beszélne ő nekünk afrikai útjáról s atlaszi kalandjairól.

— Utazásokat s kalandokat illetőleg, közbeszólék itt, Miller tanár urat ajánlom önöknek.

— Valóban, tanár, beszéljen ön valamit, monda Varin.

Miller meghajtá magát s mentekezni akara.

— Semmi mentekezések, mondám fenhangon, ön ma reggel sokkal inkább megilletett engem, mintsem hogy ez estve kegyelmezzek önnek; tehát egymásután, uram, még egyet azon történetek közül, mellyeket ön oly jól beszélelyez.

A tanár mosolyga.

— Valóban hiába elmélkedem.

Erre ismét elkezdé, mintha fénysugár hatotta volna át!

— Csalatkozom; eszembe jut egy történet, mellyet közlök önökkel; a cselekvény szemeim láttára hajtott végre, s közleményem adatainak igazságaért kezeskedhetem.

Mohó kíváncsisággal ülének le legközelebb a tanár körött, ki következőleg kezdé beszélelyét.

— Ezelőtt mintegy hat évvel Új-Orleansba érkezém, hová foglalkozásim vezetének; ez alkalommal először hagyám el életemben az éjszaki statusokat, s azért nagyon csodálkoztam azon idegenszerű tekinteten, mellyet a francia város nyujta; a nők spanyol fátyollal fődözve vagy fődetlen fölvel futának az utcákon, hosszú, színes szalagokkal ékített hajfürteiket vállaikon ereszt-

vén le. Kellemes quarteron *) hölgyek fecsegének a kapuknál és alattomosan szólíták fel az elmenőket. Tömerdek néger népség tolonga köröskörül minden irányban, oly iszonyulag beszélve a francia nyelvet, miként még sosem hallám életben; a nyilvános térek nyüzsgének mindenféle öltözkézü idegenektől: mindenütt zajongó összevissza, magatartásban és járásban oly szabadság, melyhez hasonlót még sosem láttam.

— Maga a természet kevésbé volt itt komoly s kevésbé szemérmes, mint az éjszaki statusokban, minden mintegy érzelmi gazdagságot mutatott. A zöld posvány közepett, melyből Uj-Orleans kiemelkedik, ennek a világkertek közepett épített Velenczehez hasonló tekintete van; a városból keskeny, töltésre épített ut vezet Pontchartrain tavához. Déli kék lilomok és bokrok terülnek el ezerszínű szőnyegként egy posványnál; bihorlilommal valamint lobogókkal ékített szürke moh uszik köröskörül a víz színén, zöld kigyók hintáztatják rajta, mint liánok a repkény-borostyán ágain. Imitt-amott egy négert pillant meg a szem, ki talpon vagy kisdud csónakon bukkan ki valamely cyprusbokorból, s a virágzó nádas közt evez tova. Itt egy durva kunyhó, amott régi francia ház, melynek tornáczáról fiatal, fehér öltönyű leánykák néznek le. A mindig makkoló erdővel fedezett Mississippi a város fekirányas felszínén foly keresztül, s mintegy szánakozva látszik visszatartózkodni, nehogy elnyelje azt; annyira kinyulik, hogy a rajta lebegő ezer meg ezer hajók a végtelen láthatáron szétszórtan körülfekvő csillagzatokhoz hasonlítanak.

— A lég mindig égetőleg forró; minden estve dörög az ég villámokkal, s tüzes esőszakadásokat képez a láthatáron; a légkörben mintegy ideggyöngítő jó illat rejlik, mely buja méregként csergedez át az ereken.

— Meglepetve és mintegy megrettenve ezen új benyomástól, eltökélém elmélkedés és magány által győzni le azokat. Előkelő házaknak szóló levelek valának nálam, de egyikét sem nyújtám át, és kizárólag azon ügyekkel foglalkodám, melyek miatt ide utazám. Lakásom a posvány partján vala s azon ut kezdeténél, mely a tóra vezet, egy francia özvegyő szép lakásának épen szomszédjában. Laloriené háromszor ment férjhez, s férjei, kik rövid házasság után haltak el, tetemes vagyont hagyományozának neki. Kelleme, csinja és értelme által ismeretes volt; nélküle egy társalgás sem vala fényes, egy ünnepély sem vala teljes. Egykor egy francia hajósmesternél, kinek házába vezettem, találám őt, hol látása mintegy fájdalmas érzeményt gerjeszte bennem. Szép volt e nő, e

szépség azonban idegenszerű s úgy szólva, gonosz-laju. Nem tudom, mily rettentő durvaság rejlék gyöngé alakja alatt; világoskék szemecinek metsző merevsége volt, melynek láttára az embernek le kellett sütnie fejét, és piros ajkainak mosolya is, a helyett, hogy bizalmat gerjeszsenek, bizonyos ovatosságot, titkolódzást támaszta a kebelben.

— Egyébiránt körötte mindent bizonyos ösztönszerű félelem, rettegés általi uralkodás látszék eltölteni. Lányai, halvány és szomorú gyermekek, kiket ismeretlen nyavalya szárította s emészte, jelenlétében sosem emelék föl tekinteteket. Ha kezét emelé hajtfürtjeiknek simítására, a gyermekek szorongó reszketéssel hajlának meg. Látám, mint hívák hiába játsznai s ugrálni őket más gyermekek; Laloriené leánykái nem érték a j á t é k h o z. Ők szokásból mindig félrevonultak, egymáshoz szorulva, néma és nyugtalan pillantásokat vetve köröskörül.

— E néma rettegés mindenkit eltölte, ki Laloriené körébe jöve. Mind e mellett is erre semmi ok sem mutatkozott; ő minden alkalommal gyöngédséggel viseltetik gyermekeihez, jóindulattal rabszolgáihoz, s mindig nyájasan s legbarátságosabb hangon beszélt velök. Ajkáról sosem hallatszott pirogatás; mindenkre barátságosan mosolyga, mi közben mindig bizodalmas neveket és hízelt beszédeket használa. Csak egyetlen egyszer étkeztem ebédet vele a francia hajósmesternél, s észrevevém azon alkalommal, hogy mihelyt a drága borokat, melyeket előnkbe fölrakának, ajakival érinté, poharát jószívű mosolylyal vállain keresztül négerének nyújtá. Mindazáltal sok rabszolgája minden mások közt soványság és levert magatartás által tűnik ki. Ha komor és szenvedő tekintetökkel látta az ember kellemes urnéjok körületében, egy angyal szolgálatára kárhoztatott gonosztevőknek tarthatta volna őket. E vészna, czingár és bátortalan embercsoport közepett csak egyetlenegy egészséges arcz, a kocsis világlott; hiába tudakozódék az ember e különbség oka után, az ő jószíves egészsége szintolly nagy titok volt, mint kísérő társainak rossz kinézése.

Mind e körülmények, melyek kész akaratlanul közöltettek velem, rendkívül fölingerlők kíváncsiságomat. Laloriené mindjárt első találkozására mély benyomást tett rám; e nő életének kétségtelenül különös titkot kellett magában hordoznia.

Lakom mellett egy terras nyult el, melyre minden estve kísértélék, s honan kilátás nyílott Laloriené lakására. Szemeimet vetém e lak felé, jel után kémkedve, melynek segélyével kitálalhattam volna; mit rejt az magában; a szép özvegy lakában azonban minden nyugott és csendes volt. Egyetlenegyszer látám, hogy Laloriené egy kertbe helyezett pavillonba lépe, honan tompa nyögést, sohajtást hívék hallani, az ifju nő azon-

*) Mulat és fehértől nemzett szülött.

ban csakhamar újra megjelent, nyugodtan és mosolygó arczullattal; a virággyak közé mene s felállongatá az esőzuzta virágsszálat, ezután mintegy ábrándozva és szilárd léptekkel tére vissza, utközben egy magnolia-rózsaszálról tépve a leveleket.

Történetesen megismerkedtem volt Lalorienének egy Ráchel nevű vén néger-nőjével, kinnek onokája engem többször meglátogata; ez ritka szépségű és tehetségű gyermek vala: azért is megkísértém vallásunk igazságaiban oktatni őt. Mingo szerete engem s én magam is nagy vonzalmat éreztem iránta. Próbát tévék két vagy három alkalommal, hol csüggedt, levertnek látám őt, néhány kérdést intézni hozzá urnéjáról, hanem a gyermek hallgata: Ráchel, kit melleleg szinte kérdezék, hason módon semmit sem akara vagy tudni mondani. Hinni kezdém, hogy alkalmasint képzelődésem ámitott el, s azért is megszüntem a francia lakházra fordítani figyelmemet.

Egy este azonban szokásom ellenére hosszabbban maradték a terrazon. A lég égetőleg forró volt, s mohó vágygyal szívám a folyóról suhogó esti szellőt, az égholozat csillagokkal ragyogott; az éjnek e csendében a legcsekélyebb nesz is eljutha hozzám.

A belveder karfáira támaszkodám, képzelődéseimbe merülve, midőn hathatós kiáltás, bensőmet irtózáttal töltve el, riasztá föl ábrándomból. Fejemet fölemelém, két hason fölkiáltás hangzott hirtelen egymás után. Épen e pillanatban két árnyékalakot pillanték meg Laloriené kertében, melyek hirtelen eltűnének. Az egyik nyulánk, karsu, fehér öltönyben, kezében fegyver volt, melyet nem ismerheték meg, s egy mást, mely futamlék, látszék üldözni.

Látám, miként rohanának mindketten a házba, melynek kivilágított ablakai ragyogón fénylenek az éj közepett, s a lépcsőkön fölmenének. Így haladtak emeletről emeletre; legott megjelent a folyton üldözött sötét alak a terrazon. Látám, mint terüle szét a kartamaszon; kiáltást hallék, majd tompa és bágyadt surranatot, mint ha valami test zuzatik össze, s erre minden megcsöndesült!... A fehér árnyék közel álla a karzathoz s nyugodtan néze alá.

Nem sokára újra lejőni látám őket. A házban több perczig tartó mozgalom keletkezék, világok futának egyik szobából másba; végül négy rabszolga jöve ki halkan, kezeikben lámpákat hordozva; a terras alatt valami idomtalant emelének fel és szótlanul belebb czepelek a kertbe, földbe ásának, az árkot behányák, a rabszolgák visszatérének, s újra lecsöndesült s elnémula minden.

Borzalom és irtózat közt néztem volt e jelenetet, az éjt lázas állapotban töltém.

Midőn más nap kimenék, Ráchel a francia

lakás kapuja előtt üle, kulcsolt kezekkel s fejét térdére hajtva. Kétszer szólítám őt, a nélkül hogy meghallotta volna.

— Beteg vagy, Ráchel, szólítám végül fenhangon.

A vén néger-nő fejét rázá.

— Mi bajod lett hát?

Ő nem felelt. Körültekinték.

— Hol van Mingo? kérdém aztán.

E név hallatára elkiáltá magát Ráchel, egy ugrással talpra állt s borzasztó arczfintorgatás kíséretében tomboló a földet lábaival.

— Itt, itt, ordítá, — az éngyermekem, bekötött szemekkel! S arczullatát mindkét kezével fedezve tért vissza a házba.

Most már minden világos volt előttem. Egy amerikai gyarmatos rokonomhoz menék, s elbeszéltem neki, mit láttam; ő a felsőség élébe vezete, mellynek szinte benyujtám nyilatkozásomat. Még az nap törvényes vizsgálat tartatott. Mit fedezett fel ez, nem tudom, mert a francia pártnak sikerült elfojtani a dolgot; csak annyit tudának közönségesen, hogy a t ö r v é n y s z e r ü t l e n k e g y e t l e n k e d é s cselekvénye bebizonyítatott Laloriené kilencz rabszolgájának vallomásai által, e rabszolgák aztán elkoboztattak s következett vasárnap a status részére eladattak.

Én az egész dolognál sem mint tanu nem kérdeztettem, sem nevem nem említett meg az egésznél. Laloriené, ki másutt látott volt ugyan engem, a nélkül hogy észrevett volna, s nem ismert, nem tudá, milly részt vettem én abban. Gondosan kerülém a találkozást vele; e nő látása undort gerjeszte bennem, még sokáig látni hívém őt, a mint Mingo üldözé s milly hidegséggel nézdelé holttestét a belveder közelében.

(Vége következik.)

TÁLYAI.

ELSŐ HANGOM BUDÁN.

Itt lakom magas Budában

Hova vissza-vissza jár

Mátyás lelkének sugára;

Itt nézünk le a Dunára

Együtt: én s a büszke vár.

Ifju város zúg alattam,

Mint megütött méhe-kas;

Felettem a vén Gellérten

Éjfélenként bús setéten

Ül egy-egy mogorva sas.

Ifju város, öreg Gellért!

Közöttetek ülök én.

Csendes kertben, lombzugásban,

Hol nyugalmas boldogság van

A természet nyílt ölen.

Hogy kanyarg, hogy tekerőzik
 Az az óriás kigyó!
 Hullám-pikkely van a hátán —
 S gyűrűket ver, rajta járván
 Egy-egy fényes gőzhajó.

Zug, de nem hallok beszédét,
 Ide fel nem hangzik ez!
 Ülök melán, és merengek,
 S mellyet esti szellő renet —
 A setét lomb elfedez.

Feljön a hold, itt ülök még,
 Szép multamra gondolk...
 A magasban lámpák égnék
 Fáklyái a csendes éjnek,
 A ragyogó csillagok.

Mind a mennyi fényes csillag
 Leereszti sugarát —
 Mint megannyi ezüstszálak
 A habokba alá szállnak,
 S megcsókolják a Dunát...

S most már hallok... mint beszél a
 Hullám, halkán, csöndesen...
 S lombzugás és hullámének
 Rég elfeledt gyermek évek
 Tündér meséje leszen!...

S lelkem elszáll messze messze,
 Álmodat lát szépeket,
 Látja tájképként a multat,
 S ezer panorámát mutat
 Neki az emlékezet!

Mért nem jöttél fel galambom,
 Mért nem jöttél fel velem,
 Itt tanultuk volna még meg,
 Mit lelkeink nem ismerének —
 Mi a boldog szerelem?!

SZÁSZ KÁROLY.

GONDOLAT-TÜNETEK.

Naplómból.

I.

Mult és emlékezet, — jövő és remény, egybefűzött sarkpontjai éltünknek. — Van-e oly szerencsétlen, kinek multja az emlékezet varázsfényénél pantheonként nem emelkednék? S van-e sorsüldözött, ki életének kin hullámain hanyattatván — pharosi lángokat ne fedezne föl jövője reményeiben?

Mult emléke! jövő reménye! ti vagytok az élet költésze. — Szelid hatalmatok uralkodik a nyomasztó jelen fölött, ha tán már kétségeink alá mérülnénk. — Lehetlen, hogy ezt mindenki, kedélye műveltségéhez képest, ne érezze; mert igaz ugyan, hogy a mult emlékei gyakran égő kinnal emésztik szívünket, éltünket, de mégis mindenkor vonzalommal társalgunk velök, sőt önkénytelenül keressük fel őket.

A mult és jelen közt elenyészett idő, mint déli-báb tündér-vize, varázsszíneken veti fel szenvedett fájdalmaink s élvezett örömeink képeit. — Nemde tagadhatlan az érzemények költésze?

Az emlékezet sirály, mely a tenger halottait buvárkodja; — lepe, mely távol vidékek növényeire szállong; — méh, mely rideg télben a tavasz, nyár s őszön gyűjtött szirmokon él; — emésztő tűz, melynek föllángolása a szellem véglobja; s legyen sirály, legyen lepe, legyen méh vagy emésztő tűz — mindenkép emlékezet az, mely lényeddel egybeforrt, lelkedbe olvadt, uralkodik érzeményid, eszméid jelleme, iránya fölött; — s mellyből végzetted többnyire elő-sejtheted; — s melly örömeiben, fájdalmaiban egyenlően merengő.

Emlékezet teremte a históriát. — Bevándorolja a multat. — Mint örök bolygó zsidó vándorol századról-századra, ismer minden nemzetet, az éjszak jégtorlatait szinte olly figyelemmel járja be, mint a tropi égöv buja növényzetű tájait, — fölkeres nemzedéket nemzedék után. — S az ember az emlékezet hagyományait felforgatja. — Az író a történettel úgy van, mint a művész ködfátyol képeivel; egy tárgy rajzainak ellentétileg alkalmazott színezésével gerjeszt érdeket.

Jövő — kibuvárhódhatlan mysteriuma az emberésznek, — ha felé tekintünk, csak kétes szürkeség kábitja szemeink világát, s ha olykor a remény felkavart lángoszlopai vakító fényvel szűrődnek át vastag homályán, — hit és hitlenség mint örvény sodorja be eszméletünket.

Vulkánhegy a jövő, s mi emberek, ritkán sejdítve a vést, mely belsejében forr, különböző erővel törekszünk magasságára jutva célt érni. — S hogyha pályánk bevégtetlen ösvényein a vulkán égető lávája sirleplelt nem borít ránk — mi leszen a célnál jutalmunk? — Craterébe hullunk, nem tudva, hogy miért küzdöttünk föl olly fáradsalmasan.

Remény! — holdsugár az élet hullámain; — a habok tiszta tükrörré simulhatnak, vagy iszappal kavartathatnak föl, messze eljethetnek, tenger-

vagy örvénybe veszhetnek: — a hold sugárainak ábrándos derűje egyformán bevilágolja őket.

Mult! Walhallája az időnek; — Emlékezet! világtörténetek danaida hordaja; — Jövő! sphynxi talánya az emberésznek; — Remény! álbarátja az emberiség többségének: — mik vagytok ti egyebek, mint kísértő csalárnyai lelki nyugal munknak.

Éltünk csak meteor-tünemény a mindenségben.

NAGY LAJOS.

T Á R C S A.

NEMZETI SZINHÁZ.

Auguszt. 25-kén Az árva fiu és a londoni koldusok, francia drama. Farkas Ralf pénzváltó szerepében lépett föl.

— 26-kán bérletszűnésben Báthori Mária, eredeti opera Erkel Ferencztől. Steger Miklós szerepében mint vendég. Csodálni lehet hogy Steger illy parányi szerepeket választ vendégjátékul. Az illyenekben kevéssé ismertetheti meg magát. Az egy vadászaton mondott dalon kívül alig nyitja föl száját; s hátha aztán azon egy dal nem sikerül: minő véleményt gerjeszt maga iránt a közönségben? — A darab folytán jelesül az első felvonásban egy h á r m a s magyar tánczot lejtettek el a következők: Erharth-Kurcz Antonia, Sári Fanni, Campilli és Tóth Samu. Ezen tánczolóok száma ugyan, mint látható, annyi mint n é g y: de azért a táncz h á r m a s magyar táncz volt, mert a színlapon a szerint vala kiírva, s azon kívül a színpadon is csakugyan négy tánczólót láttunk: azonban ki tudja: a negyedik egyén nem csupán szemfényvesztés munkája volt-e? — Ha azonban a tánczolóok csakugyan négyen voltak: a mi színházunk nagy problémát fejtett meg, járattván négy egyénnel hármas tánczot. Legközelebb pedig megfordítva, h á r o m személylyel fognak négyes tánczot lejtetni. Ez lesz ám meg a bravour.

— 27-én Párizsi rongyszédő, francia drama Egressi B. fordítása után.

— 28-án Szerelmepap, vigjáték 2 felv. francia eredeti után fordította Csepregi. Claude szerepét Egressi Gábor szokott jelességgel játssza. Hanem Szigeti máskor mutassa magát egy kissé ügyesebb bajvivónak, s ne vágassa meg balkezét. Az illy dolgokat ugyan kevés ember veszi észre: de még is némelyek előtt föltűnő; mert alig lehet rá példa hogy karddali bajvivásban a balkéz sértecsék meg. — Az első és második felvonás végén különböző tánczok fordultak elő. SZINÉRI.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Országgyűlési hírek. A napokban a pénzügyér jelentése volt szőnyegen az országos pénzügy tárgyában. Aug. 28-án, mielőtt a ház e tárgyban tanácskozott volna, a Győr városi követ egy történetet beszélt el, mellynél fogva a IX-dik számú huszárezredből egy Csányi István nevű köztitvít megszökött, s Győrbe menvén önmaga adá fel magát a hatóságnak, elszántan bármínő bánásmódra. Ezen katona azt beszélte Győrben, hogy a dravai vonalon fekvő seregnek egyedül vaktöltések osztatnak ki, s tisztjeik azt tanácsolják, hogy térjenek a Jelasics részére. Győr városa e nagyszerű vallomást esküvel hitelesítette, s aztán a titvít két városi küldöttel együtt a miniszteriumhoz utasította. A hadügyér a katonát fogságba vetteté, — s most annál fogva a követ azon kérdést intézé a miniszteriumhoz: hogyan bánnak e katonával, úgy-e mint szökevényenylet vagy mint magát feláldozni tudó hazafival, és hogy tetettek-e lépések a bejelentett dolgok megvizsgálására. E tett felvilágításra Klauzál miniszter elbadá, miszerint a hadügyér a táborba lemenvén, a hadi tárcza jelenleg Szemerére van bízva, ki felvilágosítást fog adni e tárgyban: azonban most nincs jelen. Egyébiránt a dravai vonalnál némely okok miatt Csányi k. biztos lemondott, mint szinte Ottinger general is. Ez utóbbi helyébe a miniszterium Melczér ezredet nevezte ki, kiről reményleni lehet, hogy a kormánynak hű embere leend. E nyilatkozat után Kosut emelt szót, s megemlítvén, miszerint Csányi királyi biztos, bár egészsége meg van rongálva, hivatalát megtartá, arra kérte a házat hogy legalább 3 vagy 4 napig függeszenek fel minden interpellációt a miniszteriumhoz. Hadügyérünk a csatatérre ment, a miniszterelnök pedig Bécsbe, oly czélból hogy dolgaink már egyszer tisztába jöjjenek. Várjunk addig, míg ezek visszajönek. — A ház megnyugodott s aztán áttértek a napi rendre mely még következő nap is folytatott.

— Királyi rendelet. Ő felsége f. hó 20-áról Bécsben, külügyminiszterünk ellenjegyzése mellett, egy rendeletet adott ki hadügyérünknek, mellynél fogva a Magyarországon tanyázó, de nem a magyar koronához tartozó ezredek a többi örökös tartományokban elhelyezett magyar ezredekkel fölváltatni parancsoltatnak, kivételével csupán azon ezredeknek, melyek még jelenleg Olaszországban a csatamezőn állanak.

— Szentkirályi Mór, ki eddig az alvidékeken, mint királyi biztos, oly erőlesen működött, most, mint hírlík, hivataláról lemondott. Helyébe, úgy mondatik, Bötti Ödön, bihari főispán van kinevezve.

— Miniszterelnökünk az igaz-

ságügyérrel együtt a napokban Bécsbe utazott. Hadügyérünk pedig mult szombaton az alvidé-
kekre ment le. Hisszük, hogy személyes jelen-
léte sokat fog tenni a legközelebbi veszteség hely-
reépítésére.

— A m o z g ó n e m z e t ő r - s e r e g e k
s z á m á r a legközelebb vezérek nevezettek ki
kormányunk által. Az egész országban négy illy
vezér van kerületenkint felosztva. Így a dunán-
innyi kerületben : Ivánka Imre, a dunántúli :
Kosztolányi Mór, a tiszáninneni : Görgei
Arthur, s végre a tiszántúli kerületben : Máriási
János, eddigi honvédszázadosok. Maguknak pedig
az alakult önkéntes nemzetőrségi csapatoknak el-
van rendelve ugyancsak kormányrendelettel fogva,
hogy a kerületek szerint gyűljenek össze : Vác-
zon, Pápán, Szolnokon és Aradon, melly helyeken az
említett vezérek parancsa alá fognak helyhez-
tetni.

— A r á c z l á z a d á s é s a m a g y a r ű g y .
Épen most jó kezeink közé a mondott cím alatt
egy kis röpirat Egressi Gáborról. Ő, ki huzama-
sabb időig mulatott a táborban, elszánva magát, ha
kell, a csatára is, bizonyosan sok érdekest tudhat
ottani ügyeinkről mondani. Hogy dolgaink a tá-
borban roszul mennek, azt többé leplezni sem nem
lehet, sem nem használ. Szerző a röpirat végén
néhány pontban teendőket javal a nemzetnek,
mellyek szigorúak ugyan, de veszély idején sok
tekintetben szükségesek. Adja az ég, hogy azon
teendőkre szükségünk ne legyen!

— M e g j e l e n t i l l y c i m ű m u n k a : P é n z -
ü g y i l e v e l e k II., III., IV. — Eszmetöredékek
hazánk jelen viszonyairól. Ára 12 p.kr.

A c s a t a t é r e n a s z. tamási megtámadás
óta nem igen történt valami. Oraviczáról írják e
hó 24-éről, miszerint a Kassán alakult önkéntes
zászlóaljból 50 főből álló osztály Krusicza rácz
falunál egy 400-ra menő rabló csoporttól megtá-
madtatván a kis csapat a nagyobb számú ellenséget
szétverte, — holott pedig az ellennek két ágyuja is
volt. Nyeremény lön: egy ágyu és társzekér, több
ezer puská és ágyutöltés. Az ágyu és társzekér
rohanással foglaltatott el. A mieink vesztesége két
halott, az ellenségét még nem tudhatni. —

A s z. tamási legközelebbi harc részletei közt
arról tudósítunk a Kosut hírlapjában, miszerint
midőn Fiát huszár főhadnagy a három fontos ágyu-
golyótól leterítve, sebe bekötötték, nevetett; —
s hogy továbbá e jeles vitéz nemcsak életben
van, hanem felgyógyulásához remény is mutat-
kozik. Tartsa meg őt a magyarok istene!

VIDÉKI TÁROGATÓ.

T ö r ö k - B e c s e, aug. 22-én. E hó 19-én
reggeli hat órákor megérkezünk Turja alá, egy

zászlóalj huszárral és ugyancsak az önkéntesek
harmadik zászlóaljával. Már messziről meghallot-
tuk az ágyuk dörgését, s láttuk a lángokat, miket a
bombák hatalmas tüze élesztett. Minden arczon a
győzelem és harczba menés vágya honolt, s számot
vetve magunkkal hátrahagyottainkat az ég oltal-
mába ajánlottuk. Feledve, hogy három mértföldet
gyalogolván, testünk egészen ellankadt, lelkünk
kettős erőt fejt ki, s a velünk jött három ágyuval
megállapodtunk. — Turjában semmi mozgalmat
nem láttunk. Nekünk itt egy hidat kell vala föllá-
lítani, s azt képzeltük, hogy majd a legesende-
sebben fogunk előre nyomulni : azonban ezen hi-
tünket négy ágyulövés tüzte el, mellyek azonban
nem bombák lévén s bizonyos pontra nem is irá-
nyoztatván, semmi kárt nem tehettek, s így előt-
tünk egyébrek nem látszhatott, mint hogy figyel-
meztessük az ellenséget, hogy készüljete, mert
mi már itt vagyunk. Ezen hiedelmünk később
még inkább megerősödött az által, hogy ezen lö-
vések után még vagy két órát egy helyben vesz-
tegettünk, s csak ezen idő elteltével indulánk kö-
zelebb a faluhoz, minden ellentállás nélkül elér-
vén a Ferencz-csatorna széleig, melly épen a
fal alatt vonul el. Itt az önkéntesek közül a sző-
lőkre plenkirozók küldettek, s a magunkkal vitt
hajókat a víz szélére lerakták. Ez megtörténvén,
a ráczok ágyuzni kezdtek. Hallottuk a golyókat
fejük felett három-négy ölnyre süvöltöni. Mi-
ként történt a hidmanipuláció, nem tudom; mert
helyünket elhagyni nem volt szabad, s ha egy-egy
ágyugolyó jött, szidtuk a ráczokat, hogy löporukat
hiába vesztegetik, miután mindig olly magasan
löttek, hogy a golyó semmi kárt nem tehetett.
Később észrevettük, miszerint a toronyból, mellyre
a tőlük kezdett ágyuzáskor fekete-sárga zászlót
tűztek, bennünket lesve, intenek ágyuszaiknak :
hova löjjenek. A mi lövészeinknek is tüzelés pa-
rancsoltatott : de különösnek látszott az, miként
lőhetnek olly idős ágyuszosok, mint a mieink, olly
istentelenül, hogy a golyók a torony felett még
egyszer olly magasan repültek el. Azonban az el-
lenség a mi telepünk felé igen erősen tüzelvén,
ezt egy más helyre vitték, mi pedig annak fede-
zésére oldalra vonultunk. Hogy a golyók ne érje-
nek bennünket, az őrnagy tanácsára, midőn az
ágyu süvöltését hallottuk, a földre le-leborultunk.
Illy helyzetünkben gyakran csak egy arasznyira
zugott el fölöttünk a teke. De minden vigyázat
mellett is a harmadik századból egy ember puská-
ját ugy melléhez vágta egy golyó, hogy az fél-
órai kínlás után meghalt. S így halottunk volt a
nélkül, hogy az ellenséggel szembeszállhattunk
volna. Végre midőn a ráczok már bennünket há-
rom helyről ágyuztak, visszavonulás parancsoltat-
tott. Utánunk iszonyuan tüzeltek. A golyók hol
fejük fölött repültek el, hol hátunk mögött estek

a földre. Némelyek feletébb megijedtek e folytonos tüztől. — Visszavonulásunkor még a hidhoz való fákat is otthagytuk. Szükség volt-é lerakni addig e fákat, míg bizonyos nem vala, föl lehet é állítani a hidat? ítélje meg más. Mi még az nap Török-Becse alá a táborba visszajöttünk; 24 óra alatt hat mértföldet gyalogolván, a nélkül hogy valamit ettünk és ittunk volna. Most itt vagyunk. Mi történik velünk, nem tudom. Tisztjeink közül sokan le akarnak mondani, — a többiek is egyenként szállingóznak haza. A sz. tamási szerencsétlen megtámadást és a Sándorgyalogság kiűntetelt vitézségét, reménylem, megírták mások. Én csak magunkról akartam egy két szót elmondani. Az ég fordítsa jóra dolgainkat!

KÖLCSEI KÁLMÁN,

önkéntes hadnagy a győzelemig.

Ó-Verbász. A jászkunok táborából, aug. 21. E napokban 1000 uj, szép és jó puskákat kaptunk, a székelyek azonnal tömegestül jöttek nemzetőreinkhez, s maguk jóakaratóból egész nap oktattak a fegyverrel bántásra. Igazán, ily kölcsönös bizodalom és szeretet magyarok közt... ritkaság. — Hir szerint Sz. Tamáson 200 orosz tiszt van. — A pestmegyeiek, néhány napi itt létük után augusztus 15-én mentek el nagy örömmel, talán azért: mivel a hazáért semmit sem tettek. — 18-án délután Kiskér alá mentünk, s Sz. Tamásra 19-én hajnalra értünk. — Hosszas lenne az egész ütközet részletes előadása: azért is csak némelyeket mondok el: mi jászkunok, székelyek és honvédek olly helyeken állottunk, hol mindnyájunkat leágyuzhattak volna: mi pedig nem tehetünk mit sem, pedig a sánczrohanáskor a sándorokhoz kívánczotunk, de nem lehetett a csatornán átmenni, aztán fővezért sem láttunk, szóval, az ostrom olly kiszámítás nélküli volt: hogy méltán keletkezett mindnyájunkban bizonyos sejtelem. Egyszer csak azt mondják, vonuljunk haza, s mi búsan haza felé ballagtunk, tele aggodalommal hazánk kétes sorsa iránt. — A másik oldalon, hol a pestmegyeiek állottak, midőn egyszer a pattantys tiszt hátrábbvonulást intett, a pestmegyeiek nem vevén a dolgot tréfának, elveték szűrőket, csizmájukat, egyéb ruháikat, aztán még fegyvereiket is, s vesd el magad, elkezdenek szaladni, a kocsik saroglyáiba, istrángokba kapaszkodnak, s úgy szaladtak, hogy a győri futás ennek még csak kis kutyája sem volt. Amint táborunkon keresztül mentek, egy jász markotányosnő utánuk köpdösött; midőn pedig Verbász végére értek, itt egy utca végén 6 sváb puskával feltartóztatta őket, s ők rajtuk keresztül nem törhettek, hanem ment, ki

merre látott, kerteken keresztül, holott egy rácz gyereket sem láttak, mert ezek odujokból ki sem jönnek. Ezen emlékezetes hátrálás után mintegy három órával később a Sándor ezredbeliek is csendesen visszajöttek, s utközben felszedték az uti ruhákat, szűrőket, kard, pisztoly és dupla puskákat, s lön azonnal kótya, olcsón kelt minden, a kaszának darabja két garas volt. Mondják, hogy a szaladási dicsőség a vácsi járásbelieket illeti. Egy uri ember panaszkolta, hogy a reterád alkalmával nagy kárt vallott, elvetette gérokját, köpönyegét, kalapját, pisztolyát és kardját. Azóta a pestmegyeieket táborunkba nem eresztjük. — Ma délután egy ezer éves elöitélet sirba dőlt; ugyan is: Baderlicza táblabíró ur, a római sáncz- és Sz. Tamásbelieknek hűséges eleség-liferansa, a zentai magyarok leendett istene, kinek elei a magyarok homlokán dohányt vágta, s ezt ő is tenni akarta, nincs többé, — szemünk láttára felakasztott. Ez az első táblabíró akasztófán; mintegy 52 éves, vadrácz, potrohos, két mázsás, böbeszedű, szóval, táblabírói kellékekkel bővelkedett, s e tulajdonát utolsó perczig megtartotta. Szüntelen conversálván még akkor is, midőn már felfelé huzták, ártatlanságát emlegeté, s azzal fejezé be, hogy az isten fizesse meg azoknak, kik ennek okai stb. erre a körülállók az ég és föld közt fityegő táblabírói igen megsajnálta... hogy már régebben fel nem akasztották.

P. A.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

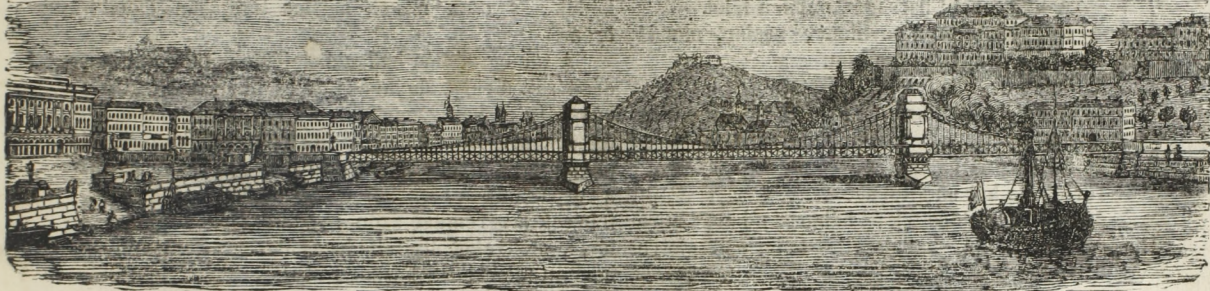
A bécsi említett munkások kravalljárói ezeket írják: E hó 23-án ismét megújult az. A munkások sergestül készültek a csatára. A praterben egy bábót tömtek ki, s Schwarzernek nevezve azt, fölakasztották. A nemzetőrök azonban ellene mentek a fölkelteknek s néhány óra mulva több halott és sebesült hullott áldozatul. Legkeményebben viselték magukat, úgy mondják, a vasutnál levő munkások és nőszemélyek. A tanuló nem akartak a munkások ellen küzdeni. Másnap 24-én a lázongás folyton folyt. A városkapuk és boltok bezárattak s mindenki intetett, hogy honn maradjon.

Olaszországból írják, hogy Milano csendes mint a sir. Az utcáik puszták, a házak lakatlanok. Esti nyolcz óra után már nem jár künsenki, a kávéházak csukvák. Az osztrák katonák vásárlanak s a fizetés helyett azt mondják: Majd megfizeti Radeczki. De ez azért nem rablás.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrre előfizetni lehet postán 6 ftal pp., helyben 5 pftal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárusnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

10. szám.

Sept. 6. 1848.

TARTALOM : A szép creolnő. Tályai. — Merengés. Vajda János. — Tárcza : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató. — Vidéki tárogató. — Külföldi szemle.

A SZÉP CREOLNŐ.

(Vége.)

E közben három hónap folyt le, s a hírek, melyek pillanatig az ifju özvegynek rabszolgái ellenében gyakorlott szigorúsága felől szárnyaltak, elnémultak. Salonját újra úgy látogták, mint ezelőtt, s az egész uj-orleansi arisztocratiának nyilva álla; a ház fénye és gazdag társalkodása miatt nagy hírű vala, minduntalan csodálók által környezteték, s ha olykor valaki történetesen szólni mert a multról, azonnal kétséget támasztának, azonnal az ifju özvegy jámborságát, lágyságát hozák fel ellentétül, magasztalák kedveltető magaviseletét, s végül merő rágalmasságnak tekinté a dőre vádakát, melyeknek kitéve volt.

Igy állának sokáig a dolgok, midőn egy nap a vészharang hirtelen megkondult; Laloriené lakában tűz ütött ki. Azonnal oda siette mindenki; a riadás által hirt véve, én is a tömegbe vegyülék.

A tűz a lakásnak oldalépületében ütött ki, hol a konyhák valának; azon pillanatban, hol a kertbe lépénk, a lángok kicsaptak a földén, melly össze is roskadt. A helyszínen semmi sem volt a tűz harapódzásának gátolhatására, mindnyájan a fecskendezőkre vártunk, melyek még nem érkeztek meg. Minden szem az égő épületre volt függesztve, midőn a robogó lángok közepett nagy kiáltás üt meg a füleket; egy ablak nyitott fel, mellyen aszonyi alak jelent meg, Ráchel volt az, ki fe-

nyezető dühhel jártatá karjait ide s tova. Látására borzasztó kiáltozás támadt, s a tolongó néptömeg önkéntes mozgalommal közelite az épülethez. A lángok azonban minden bemenetet, hozzáférhetést gátolának. E közben Ráchel az ablakon ki-dölede s az égésre mutatva, melly már a lakházig terjede, orditá :

— Felégetve az urné, megboszúlva Mingó, megboszúlva én, megboszúlva minden fekete! mialatt örült kacajja csapkodá össze kezeit, mire azonnal aléltan rogyott össze.

Azonnal lábtót hoztak; az ablakhoz álliták, s egy fiatal ember rettenthetlenül hágott fel rajta. Midőn a vén négernőhez érkezék, föl akará karolni őt, mi azonban nem sikerült.

— Le van lánczolva, kiáltá tüstént.

— Igen, igen, a szegény fekete nő 6 hónap óta van lelánczolva a tűzhelyen, dadogá Ráchel... Az urnő akarja, hogy a szegény Ráchel jó ebédet készitsen neki... De Ráchelnek nagyon melege volt, Ráchel Mingóra gondol, Ráchel tüzet vetett, hogy meghaljon.

E pillanatban lángok boriták az ablakot, úgy hogy a fiatal férfi kénytetett leereszkedni; szemekkel látók, mint emelkedék fel a vén négernő fájdalmas ordítások között, mikép zsugorodék össze, aztán visszaesék és eltűnt.

Mély borzalom és rettegés szállta meg a tömeget, átkozódni, káromkodni kézdének, midőn a fecskendezők megérkeztek. A tűz, melynek sem-

mikép sem vehették elejét, már a szomszéd épületekbe kapott. A szél sebesen hajtá a lángokat egy magában elszigetelten álló s gondosan bezárt pavillonnak födele felé, mely kis távolságban áll. A tömeg két felé nyomult, ekkor Laloriené maga jelent meg az ablaknál, arcza halvány volt, s keze, mellyel a folyosóra támaszkodék, némileg reszkete. Morgás keletkezék, mire ismét hallgatás következett.

— A kulcsokat! harsogák minden felől.

— Hagyják égni a pavillont, uraim, mondá egy fiatal nő nyugtalan hangon.

A tömeg azonban nem hallgata.

— A kulcsokat! kulcsokat! ismétlé száz meg száz szót.

— Nincsenek nálam.

Törjük be hát az ajtókat!

Az ajtók betörtetek; háborgás lön, mire hosszas mormogás hallatszott. Laloriené sietve vonult vissza.

Mivel pedig a pavillon közelében álltam volt, egyike valék az elsőeknek, ki abba belépe. Élnék bár ezer meg ezer évet, mégis sohasem feledném azon jelenetet, mely itt feltűnt előttem.

Egy alacsony és sötét teremben kilencz oszlop volt körbe állítva: a két elsőről halottak fityegtek, mellyek már csontalakokká váltak; a többi héthez rabszolgák voltak lánczolva, némelyeknek kezeik voltak megkötözve fejük fölött, mások összezsugorodva fetrengének, erőtlene felállhatni, többen nyakvasakkal az oszlopokhoz szorítva örök mozdulhatlanságban. Rajtok semmi nyoma nem volt többé az emberi tekintetnek és alaknak. Tesztök iszonyu seb vala, mellyen a vesszőzések mély barázdákat vésének.

Az oszlopok által képzett kör közepett emelvény áll, melly olyly ügyesen volt alkalmazva, hogy a csapások jobban találhattak, s melly még nedves volt a pirosuló aludt vértől. Egy vérbe áztatott ökörbőrszj volt itt felakasztva.

Első meglepetés után a még életben levő hét rabszolgát sietének megszabadítani, s őket levegőre vinni; kettő kezeinken halt meg, midőn a napvilágot meglátta. A többiek, kikben még némi életerő jelentkezett, képesek voltak válaszolni hozzájuk intézett kérdéseinkre.

Most tudtuk meg, hogy e kilencz rabszolga, kik közül csak hét volt még életben, ugyanazok voltak, kiket az özvegytől elkoboztak, s kik a státusz számára adattak el. Laloriené, vallomásaikért rajtok boszut állandó, újra megvásároltatta s titokban házához hurczoltatta őket; hat hónap óta e pavillonban tartá zárva, hol kínzásokra mindent elkészített.

E cifrázkodó és beteges nő minden reggel maga gyakorlá telhetlen boszúját a véres emelvényről; mihelyt egyszer a vessző kezében volt,

bizonyos örömteli düh szállá meg őt, erői a sebek látására s a vérszagra újra föléledének; valódi kedvet érte, ha a hús a csapások által megbar-nult és megkékült, ha a tagok összezsugorodának, ha az élet még mozga s ütései alatt elhamvadt; kénjába ragadtatott, ha véráldozatait ezerszeresen ölheté, ha az életet újra fölértzeni látá, hogy azt megint ezerszeresen megsemmisítse. Rettenetes örömség, melly csak mások fájdalomában gyönyörködék, s csak mások halálos tusájában éldelt örömet.

A tömeg némán hallgatá elejénte mindezen tudósításait a rabszolgáknak; de csakhamar kitört a boszúság és harag, mellyet a kíváncsiság pillanattig fékeze. Elterjedvén a történet fölöli zajgás, mogorva és komor szemekkel nézének egymásra a város minden részéből összetódult négek, s a fehérek megréműve azon nyilatkozatok gondolatánál, mellyeket illy fölfedezés idézhetne elő, főnhangon monák ki boszóságukat.

A fenyegetések már nyomósbakká s kitörőbbekké levének. Amerikában a közvélemény a szóvita téről sebesen megy át a cselekvés mezejére. A hatalom gyakorlásának megszokása saját erejére nyújt bizodalmat a népnek, s kitörvén egyszer az általános felboszankodás harsány kiáltása, a végrehajtás nyomban követi az ítéletet. Laloriené jól tudá ezt s jól ismeré a tömeg elke-seredését is. Minden pillanatban növekvék a nép-tömeg, úgy hogy a háztól fogva egész a posványig csak háborgott fejek tengerét látá a szem.

Már harsogott a gyilkost-kiáltozás, orditozás; a legelkeserűbbek elszántan készülének erőszakosan törni a lakásba, átmenetet nyitni odaig, midőn a nagy bejárás két szárnya egyszerre megnyílék, s Laloriené kocsija megjelen. A kocsis bakján ül, diszöltönyében, míg a fiatal creolnő leggazdagabb öltözetében nyugodt arczattal és ajakkal ül szokott helyén, egész nyugalommal szaglalva egy heliotrop bokrétát. E látásnál elnémul a kiáltozás, megszűnik a zajgás, mindenki meredten áll pillanattig.

Ezt használja a fekete kocsis; rézst vág a tömegben, előre hajt, s már régóta tul van rajta, midőn távolban lára támad. Mihelyt a meglepés első pillanata elmulék, boszankodának illy szemtelen vakmerőség miatt, s feltartóztatni akarják a fenhéjázó pompás kocsit; ez azonban már a keskeny révtöltésen robogott, melly Pontchartrain tavára vezet. Utját bevágni lehetlen, a posvány legyőzhetlen akadályt gördít utba; hiába üldözik, mert az előttök vágat, s a lovak villámsebesen röpkölnek!

A legdühöttebbek mégis mindent megkísértenék, bár mind hiába. Midőn a tóhoz érkezének, Laloriené egy födeles bárkát bérelt, mellynek vi-torlái már eltűntek a távoli láthatáron!

Csak a kocsi maradt hátra a tó partján, a nép dühe most ezen tölté boszuját. A kocsi darabokra töretett, s a lovak leszurdaltattak. Midőn Uj-Orleansban hírül esett, hogy a franczianő elillant, a néptömeg lakába rohana, mely néhány óra alatt leromboltatott.

Növekvő figyelemmel hallgatták a tanár beszédét. Midőn végzé, mindenik kiáltá: S mi lön e rettenetes nőtől?

— Tegnap még nem tudám; felele a tanár.

— És ma?

— Ma? Ma láttam őt.

— Mit mond ön?

— Ő itt van.

Tíz ajakról hangzék egyszerre a felkiáltás, s mindnyájan fölkelének.

A tanár beszélye alatt beéjedett és sűrű sötétség következett volt. Rémület szállá meg a kebleket. Most egy szolga lépe be égő gyertyákkal; minden szem bizonyos kétséggel s kíváncsisággal pillanta a másikra.

— Uram! kiáltá Varin magán kívül, Millerre rohanva; szóljon az isténért! végezze ön!

A tanár minden felelet helyett Larcyné helyét mutatá neki, mely üres vala.

Ugyanazon pillanathban kocsirobogás hallatszék; az ablak felé tolakodnak, egy könnyű, néger által hajtott cséza vágatott el sebesen a tornác alatt; benne Larcyné ült nyugodtan és büszkén, kezében heliotrophokrétát tartva. (Souvestre után).

TÁLYAI.

MERENGÉS.

Veszedelmek veszedelmek!

Mikor hagytok már el engem?

Mit tudom már, édesek vagy

Keserűk vagytok-é nékem?

Ugy van úgy... koldus vagyok, vész

Az én éltem kalaúza,

S te hűséges könnyelműség

Sántaságom famankója.

Mit hazudozol te nékem

Jó barátról, szerelemről?

És utósó lesz-e e csep

Amitásod tengeréből?

Csak repül velem tovább is;

Én vándormadár vagyok,

Nagy a föld, kevés az élet,

Egykor majd elfáradok.

Ábrándozás képzelődés

Mézes mázos ezernaszála!

Szakadozz el, hágyj lehullnom

Akár le a sirhalomra...

Emlékezet! idegen kéz
Hazug nyoma van tábládon,
Nem szeretett soha engem
Senki, senki a világban.

Szerellem! te mennyországból
Lelkeinkre hulló csillag,
Nem örültem, s ne örüljek
Soha a te sugaradnak.
Czéltalan vándorlom én át
A sivatag életet;
Te lehullasz, elenyészelsz,
S nem találsz meg engemet!

Vagy talán te főnragyogsz még,
S nézvéen elhagyott utamra,
Csak azt várod, hogy találjak
Nyugalmas, csöndes tanyára?
O ne várd, ne várd te ezt, mert
Jövésed lesz majd halálad,
Mért a sirra pazarolni
Boldogító szép sugárod?...

Halj meg amott fönn az égen
Nem ismerten, elfelejtve,
Árnyékkoddal éjjelenkint
Sorsom istenét kísértve.
És az átkot majd e sorsnak
Lassu hangon monddad el
Mintha sirom éjjeléből
Boszuért támadna fel!

VAJDA JÁNOS.

TÁRCSA.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

— Aug. 29-én Mártha, vagy a richmondi vásár, víg opera Flotowtól.

— 30-án Egy pohár víz, francia vígjáték Scribetől.

— 31-én Macbeth opera Verditől. E különben is sok jelességgel bíró darabnak nem kevés érdeket kölcsönöz a harmadik felvonásban előforduló ballet. Itt mind a zene, mind a beleszótt szilphid táncz olly szép, minőt csak kívánhatunk, — s valahányszor ellejtetik: a közönség zajos tapsokban, sőt gyakran ismétlési kívánságokban szokta nyilvánítani tetszését. Meg kell azt is vallani, hogy a szilphid táncz sikerülésére sokat tesz Erharth-Kurz Antonia jeles és különösen szabatos táncza. Általában a mondott tánczosnő sokkal jelesebb és többet érdemel, mint menygyire még eddig őt a kritika méltányolta. Azért mindeniknek meg kell adni a magáét.

Septemb. 1-én *Othello* szomorujáték 5 fv. Shakspearetól.

— 2-án *Az unatkozott francia vigiték*, — s felvonás közt és után *dal és táncz egyveleg*. Bodorfi, mint vendég, Borgia Lucretia s Gemma di Vergy operákból énekelt el egy egy dalt. Jól tudhatjuk, hogy a szép bariton hang nem ritkaság: legalább nem olly nehezen található mint csak középszerű tenor is. Annál inkább lehet csodálkozni, hogy illy egyént mutatnak be színpadunkon, mint Bodorfi. Hangja főleg a fortissimo helyeknél, elég terjedelmes ugyan: de iskola és kellem nélkül, — s különösen hiányzik előadásánál énekében a tűz, a lelkesedés, mi nélkül jó énekes nem lehet, — mi nélkül a működő csak olyanforma mint az ugy nevezett *bauchredner*. A közönség egyáltalában nem akart *sympathizálni* a mondott vendéggel, — és igazsága volt. — Táncz három fordult elő: *Tarantella* nápolyi néptáncz, *polka* és *kozák*. A *polkát*, mely egy furcsa groteszk táncz, a közönség feletébb kedveli: de csodálatos az, hogy színházunknál különösen ügyekeznek illyféle karikaturai ugrálásokat betanítani. Ez már régóta megrögzött szokása színházunknak, — hol aztán illy tánczok mellett a művészi grátiának előhaladását egyáltalában nem láthatjuk. A *kozák* tánczot Tóth Samu és Erharth-Kurz Antonia járta el, mindkettő bámulandó könnyűséggel és ügyességgel.

— 3-án *Csikós*, népszínmű Szigligetitől. Bartáné mint vendég Rózsi szerepében lépett föl.

— 4-én *A zezred leánya*, *vig opera* Donizettitől.

— 5-én *Gritti* eredeti dráma Szigligetitől.
SZINÉRI.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Országgyűlési hírek. Kivivott, de ujjalag megtámadott szabadságunk, úgy látszik, rövid időn teljes diadalt fog nyerni. September 4-én az országgyűlésen Kosut Lajos olly mérlegre veté hazánk sorsát, melynek billenése bizonyára eldöntő lesz ránk nézve. A nagy hazafi olly határozatokra bírja a nemzetet, mik ennek férfias életrevalóságát fennen tanusítják. Ezen nagyfontosságú lépés, ugyszólván utolsó békes utoni kísérlet következése az lesz, miszerint a roskadozó Austria vagy megszűnik ellenünk ármányos cselszövényei hálóját tovább is kiterjeszteni, s bűnbánó vezekléssel megismerve azt, hogy Magyarország hatalmas támaszlopa nélkül ez időben egy perczig sem állhat fen, méltányos tiszteletben tartandja nemzeti jogainkat, szabadságunkat; — avagy botor dacolása, ellenzése által rendkívüli lépés-

sekre kényszerítendi nemzetünket, mely ez esetben ellökve magát a hálátlan és oktalan szövetségést, szövetkezni fog a valódiilag szabad és nemes lelkű nemzetekkel, s a legtökéletesebb kormányzási formával biztosítandja alkotmányos életét. — Azonban mielőtt ez vagy amaz megtörténne, lássuk a rugót, mely e derék fordulatot előidézte, halljuk Kosut Lajos sept. 4-én tartott beszédét, melynek minden része, kétségkívül hölgyeink lelkes koszoruját is végtelenül érdeklendi:

„Kosut Lajos: (Feszült figyelem közt a szószékre lép). Tisztelt képviselőház! Kimondhatlan szerencsétlennek érzem magamat, hogy épen a jelen perczekben, mikor minden embernek kettőztetett erőre van szüksége, engem a betegség annyira elnyomott, hogy alig tudok megállni, és alig tudok szólni. (Üljön le). Akkor nem fogjak hallani, a mit mondok. (Tessék leülni; leül). — Ne méltóztassanak várni, hogy valami hosszas motivált előadást tegyek, csak egyszerűen és röviden kívánok szólni azon hitben, hogy a tisztelt képviselőház előadásomnak motívumait a körülményekben találndja. — A mult országgyűlés végével a ministerium átvette a kormányzást, esküt tévén le hűségre a király és alkotmány iránt, és engedelmességre a törvény iránt. A haza felett összetornyosuló vészeknek ellentállani a ministerium ezen helyzetben csak úgy és akkor lett volna teljesen képes, ha mind azon constituált hatalmak, a melyeknek kifolyását képezi csak egy ministerium, annak működését őszintén előmozdítják. A ministerium illyen előmozdításra nem talált. — Ő felsége a király iránt a legtisztább hűséggel viseltetve hónapokon keresztül csak azért esedeztünk, — nem hogy ő felsége valamely rendkívüli erővel támogatassa az országot, — csak azért esedeztünk előtte, hogy hű magyarjai közötti megjelenésével adja meg az új alkotmányból kifolyó új kormánynak azon morális támaszt, a mely a monarchia eszméjében és a magyar nemzetnek a fejedelem iránti pietásában helyzetetik. Őt hónapon keresztül esedeztünk ezért; — és még sem történt meg. — Egy hadsereggel találkoztunk pártütés és zendülés ellenében, a mely pártütés és zendülés a fejedelem nevében mondja magát működni. Mi volt természetesebb, mint hogy ő felségétől kértük, hogy a hadsereg, mely egyedül volt meg és van Magyarországon még most is, ő felsége által hozassék a hűség tiszta eszméjére vissza, mely nem abban áll, hogy ő felsége nevében a magyar király ellen pártot üssenek: hanem, hogy ő felsége kormányának engedelmeskedjenek. Ő cs. és kir. tetsége méltóztatott e részben egy pár manifestumot kibocsátani: hanem őszintén megvallom, nekem erős meggyőződése, hogy az ő felségét legközelebb környező körökből sok történt ezen pa-

rancsok sikerének meghiusítására; sok történt arra nézve, hogy a hadseregben azon szellem foglaljon helyet, miképen ő felségének talán nem is az az akarata, mi azon parancsokban foglaltatik. A bécsi kormány részéről, — mely fejedelmünknek egységénél fogva kétségtelenül, nem mondom, hogy közre dolgozni, azon egy fejedelem a magyar király koronájának épségben megtartására, tartozott volna, de legalább nehézséget nekünk nem tenni, — ellenkezőt tapasztaltunk. — És mind ezek ellenében a ministerium, mely hűséget a király és alkotmánynak, és engedelmisséget a törvénynek esküdött, igen természetes, hogy csak a törvényes eszközökkel élhetett, a melyek minden oldalról elzsibbasztattak, míg végre nyílt kijelentésekben nyilvánult a hadsereg nagy részéről az, hogy a határőrök, a horvátok, szóval a hadseregnek eddigi zászlója alatt küzdők ellen ők nem fognak küzdeni; voltak kik nem mondták ezt, de a nagy rész igen. E mellett csak még a kinevezés hatalma is törvény által megkötve levén, teljes lehetetlenné tétetett a ministerium kezében, hogy átalakíthassa ezen sereget. — Én, tisztelt ház, erősen meg vagyok győződve, hogy vagy végének kell szakadni tüstént ezen állapotnak, vagy pedig a nemzet kénytelen lesz ideiglenesen olly végrehajtott hatalomról gondoskodni (igaz), a mely végrehajtott hatalom ne legyen kénytelen a maga eljárásának eszközeit a törvényből, hanem a haza veszélyéből meríteni. — (Igaz). A ministerium, a mely így meg van kötve, mint ez, nem mentheti meg a hazát (igaz); és ha én e perczen még arról a székről (ministeri székre mutat) léptem a szószerke, csak azért tettem, mert két ministertársunk Bécsben van, nem akartam, hogy az mondassék, hogy a végső kísérleti eljárásban, melyre ki vannak küldetve, rögtönzött idő előtti lemondásom által, már gátot okoztam. Én azon készséggel és elhatározással, azon meggyőződéssel, hogy az ekképen megkötött ministerium a mint van, szemközt az ellenséges hatalmakkal, nem azért, mert én vagy más a minister, hanem azért, mert ollyan a ministerium a maga constitúciójában, mint a minő, meg nem mentheti a hazát. Felkérem a házat, hogy nagy határozatokra és eltökélésekre készülve, az utolsó lépések sikerének megkísértésében a még most létező ministeriumot támogassa. A ministerium Beöthy kormánybiztos urat lerendelte a táborba, teljes hatalommal s azon megbízással, hogy állítsa fel a hadsereget, szóljon hozzá a hazának nevében, lelkesítse, buzdítsa őt hűségre, tegye biztossá a nemzet méltánylásáról és haláljáról a hivat, s birjon hatalommal az ott levő hadügyministerrel egyetértőleg rendkívülieg is tenni mindent, mit a fenforgó körülmények a haza megmentésére szükségessé tesznek. A ministerium midőn ezt tette, tette egy olly

hatalom nevében, mely ma van, holnap nincs; ezen eljárásnak mélyebb, biztosabb, állandóbb alapot kell adni, s azért kérem a házat, nyilatkozzék, ha Beöthy kormánybiztosnak e részbeni felhatalmazását a nemzet képviselői részéről helyesli-e? (a képviselő ház tagjai néhányan kívül mind felállván helyeslést mondanak) Bechtold vezér lemondott állásáról, a ministerium felszólította a hadügyministert, ismerje kötelességének ott maradni a vész helyén, a táhort rendben tartani, és a körülmények szerint a haza megmentésére intézkedni s onnan el nem jöni, míg olly kezekbe nem adhatja és nem adja a vezérletet, mely kezek, a harcmezőn kivitt érdemeknél fogva, szintugy a hadseregnek mint a nemzetnek bizalmát bírják. Kérem a házat, hogy e részben a vezérnek, ollyan vezérnek kinevezésére egyenesen a hadügyministert határozatilag a maga részéről utasítsa (helyes). De tisztelt képviselőház! velünk rút, ocsmány játék játszatik (már régen). A mivel világnak morális ereje az igazságos ügyet támogatja. Felhivom a házat: a nemzet képviselőinek nevében, készítsen rögtön manifestumot Európához, melyben el legyen mondva a magyar nemzet szenvedése, el legyen mondva a magyar nemzet joga, mérsékeltisége, hűsége, minőhez hasonlót a legközelebbi időben Európa példája nem mutat, hogy nyíltan álljon Európa előtt, miszerint annyi armányok által mérsékelt követeléseink és elidegeníthetlen jogaink alapján megdöntöttek bennünket, s bennünk a civilisationnak egyik előbástyája és a szabadság egyik oszlopa rendítettik meg. — Kívánom, hogy a ház appelláljon istenre és Európának igazságszeretetére s készítsen egy manifestumot. A ministerelnök és igazságügyminister felküldettek Bécsbe a ministerium határozatából, a végett, hogy egyszer már végkép lássuk tisztán, határozottan: hogy áll irányunkban a dynastia, hogy áll Austria? Ne mondjunk gyanúsításokat, ne használjunk ellenséges indulatokat, hanem határozott tények álljanak elő. Esedeztünk ő felségének, méltóztassék a Magyarországon levő bármely fegyverzetű hadseregnek saját aláírása alatt szétküldendő tábori parancsokban kijelenteni, miképen ő felsége minden katonától, bármilyen rendű, bármilyen fegyverzetű legyen is, szorosan megvárja és parancsolja, hogy a míg Magyarországon van, a magyar kormány parancsai szerint a hon minden ellenségei ellen szint azon hűséggel és vitézséggel szolgáljon, mint a magyar hadseregek most ő felsége trónjának támogatására hiven és bátran szolgálnak, még a hont fenyegető veszélyeknek hirtől is elzárva. 2-or kértük ő felségét, hogy miután az ő felhívása következtében a magyar nemzet, mindjárt országgyűlés elején, magáévá tette és elfogadta a ministeriumnak azon nézetét, hogy a horvátok irányában minden méltányos és

igazságos kívánataik teljesítésére kész : ennél fogva a horvát mozgalmat, mennyiben horvát mozgalom és nem más természetű mozgalom, békés uton kell a két nemzet között elintézni; mert nem lehet, hogy két nemzet idegen bujtoztatások következtében, idegen czélok végett, egymást rontsa, pusztítsa, szenvedésekkel és vérrel árasztssa el hétszázados kapcsának terén; mivel a mennyiben a horvát kérdést barátságosan kell kiegyenlíteni, küldjön parancsot Horvátországba, hogy Magyarországot megtámadni ne merészeljék. 3-or kértük ő felségét: méltóztassék napot határozni a közelebbi időre, mikor fog ide lejönni, s méltóztassék hosszas itt mulatása által azon morális súlyt, mely a királyság eszméjében fekszik, megadni saját trónjának megtartására : — mert azért küzdöttünk, azért vagyunk veszélyben. Ha nem vezérelt volna bennünket ezen nézet, s a trón iránti hűség azon napokban, mikor az austriai háznak semmi támasza nem volt a föld kerekességén, midőn szétbomlott a csekély, Olaszországban levő hadsereg, ha mondom azon hűség nem lett volna bennünk, sok dolgok másképen állának. De általlengette mindig a hűség ezen nemzetet, s azért megkívánhatja, hogy ő felsége nyújtson segédkeztet, trónjának megtartására, ha azt megakarja tartani. Azért kértük ő felségét, méltóztassék lejönni (Nyári közbe szól: követeljük); esedezem alázatosan, méltóztassék egy kis türelemmel lenni. Kértük ő felségét, hogy méltóztassék lejönni, s a háznak tudtára adni, s kinyilatkoztatni, hogy a végezt jön le, miszerint a törvények, s az alkotmány fentartásában és jogaink megőrzésében, mely nemzeti jogaink trónusának existenciájával kapcsolatban vannak, hosszabb itt mulatása által, közre kíván dolgozni. Egyszersmind felküldöttük a hadügyi és pénzügyi törvényeket szentesítés végett. Kértem a házat, addig ne tegyünk semmit, míg a siker reménye el nem érkezik; de már nyolcz napja, hogy fenn vannak társaink, és most is, hogy mennek a dolgok? mintha a halasztás mérlegén nem feküdnek egy felől nemzetek sorsa, másfelől nem feküdhetnék korónának existenciája. Kérem a házat méltóztassanak egy küldöttséget küldeni ő felségéhez, jöjünk tisztába dolgaikkal, de nem a végezt menjen a küldöttség, hogy ott heteket mulasson, hanem nyisson magának utat a fejedelem trónjához, mondja meg: hogy a haza veszélyben van, és veszélyben a trón, tehát akarja-e ő fels. megtenni azt, mi a nemzetnek megtartására szükséges. Nem várhatunk napokat s heteket, miután hónapokon által az intriguek minket veszélybe döntöttek; gyors határozatot akarunk, düljön az jobbra vagy balra, hogy számot vethessünk magunkkal, mivel tartozunk a hazának, (éljen!) ne mulasson ezen küldöttség ott 24 órát, tudni fogjuk, ha nem fogadtatik el, hogy mit akar-

nak Bécsben. Kérem a házat, méltóztassék ezt megtenni, s a ministerium részéről most kísérletben levő utósó lépést — mert természetesen utósó lépés a törvényhozás részéről — támogatni, s a nemzet erejével sikerre vagy valóságra vezetni. Végre, mert semmi a világon lelkemnek nem fáj annyira, mintha az armánynak azon diadalát látom, hogy nemzetek — mert nemzetek nem ismerhetnek nagyobb kincset a szabadságnál — armányok következtében, a szabadságnak szent neve alatt, egymás ellen vérontásra izgattatnak, kérem a házat, méltóztassék egy kis bizottmányt nevezni, mely a ministeriummal értekezni a horvát ügyek iránt, mely elő fogja terjeszteni mind azon hosszadalmas adatokat, melyek kezénél vannak, e dologban terjesszen elő a háznak javaslatot. Meggyőződésem szerint, ha e dologban valamit tenni kíván a ház, és mennyire van határozva, jobban lesz így előkészítve, mintha egy javaslattal a ministerium előállana; mert most méltóztassanak elhinni, tiszta őszinteséggel teszem azon nyilatkozatot, hogy rendkívüli hatalmakra lesz szükség a nemzetnek; a ministerium, mely a törvények korlátai közé van szorítva, nem mentheti meg a hazát. Én, a minister, nyilatkoztatom ezt ki a háznak. Tehát ennek nem ministerialis kérdésnek, hanem a közveszélynak és a közhaza iránti köteletségnek érzetéből mindnyájunk ematiónójának kell lenni. Tehát kérem a házat: méltóztassék egy bizottmányt kirendelni. A mondottakat mind reassumálni alig birom, ha jól emlékszem, esedeztem a háznak, Böthy Ödön kormánybiztosra nézve, 2-or kértem a házat, hogy manifestumot bocsásson Európához, s kösse össze ezt egy felszólítással a magyar nemzethez, melyben világosságra legyen hozva, hová vezetetik a nemzet, és hogy biztosok fognak nevezetni az országban a ház részéről, a kik előszóval mondják meg a népek, hová ragadtatik, hová vezetetik, és gyűjtse össze, ha kell, a hazának összes erejét, a haza megmentésére. 3-or küldöttség neveztesse Bécsbe, és 4-er egy bizottmány a horvát ügyek iránti előkészítésre. Méltóztassanak megbocsátani, többet nem szólhatok, mert beteg vagyok (Éljen! elfogadjuk! mondassék ki a végzés).

Kosut indítvány elfogadtatott; másnap Bécsbe 400 tagból álló küldöttség ment.

— A Bécsbe ment küldöttség sept. 5-én délután 5 órakor indult el egy külön gőzhajón számos részvevő honfi kíséretében. Pénteken vagy szombaton bizonynyal visszatérnd s megtudjuk: hanyat ütött az óra. A fővárosiak nagy ingerültséggel várják a dolog kimenetelét, s még csak most kiáltják komolyan: Most vagy soha!

— Gróf Teleki László hivatalos megbízás következtében Párisba utazott, — mi célból, azt határozottan nem tudjuk, de hogy

nemzetünk javára fog ott működni, az már bizonyos. Tiszteljük Cavaignacot, s roppant segyveres erejét.

— Az önkéntesek toborzása igen eleven színt kölcsönöz fővárosunknak. A sok tűzről pattant ujoncz hangyaként hemzseg utcáinkon s vig zene s dalolás közt üzi el a jövő gondjait. A Kosut-huszárok és szabad csapatok szürke zekéi igen csinosak. — A dunáninneni önkéntesek főgyűhelyét, Vácot, a kiváncsi fővárosiak tábori kinézése miatt számosan látogatják.

— Észrevételek azon lapszemlére, mely a Nemzetőr mult számában jelent meg. E lap szerkesztője kis időre eltávozván a fővárosból, ezalatt a Nemzetőrben a Budapesti levelek cím alatt egyik dolgozótársunk több magyar lapot vön bírálat alá. S noha szerkesztőtársunk a Charivarira nézve helyes megjegyzést tett, mi ehhez még nem mely észrevételt akarunk csatolni. A szemleirő azon állítása, hogy a magyar Charivariban egyetlen egy talpraesett ötlet sincs, tulzott szigazságtalan. Irányát illetőleg, mi azt tartjuk, hogy Lauka Dongójának határozott irányja van, s ez: ellenzéki, az az, a ministerium elleni gyonyolódás, — és ezt mi, a körülmények megfontolásával, ferde baliránynak nevezni, el nem mulaszthatjuk. — A Közlönyre mondott ítélet is tulszigoru; mert hivatalos laptól többet és jobbat kívánni nem lehet, mint a mennyit és a mit kormányunk e lapja ad, mely természeténél fogva sinlik szárazságban. — Mi a Pesti Hirlapot jobbnak tartjuk, mint volt marczius előtt; — különösen a kormány politikáját mindig higgadt, férfias komolysággal s alapos okokkal védi, mi valóban a sok szándékos és nemszándékos reactionális ellentőrekvés közt nem kis érdeme.

— Jókai Mór, bajtársunk, a kedvelt művésznőt Laborfalvi Rózát, nőül vevé. Nagyon természetes frigy, miután tudva van, hogy költészet és színművészet a legközelebbi rokonságban állnak egymással. Ti, kik az illy házassági kötések, — a hóbortosnak nevezett poeták és komédiások iránti előítéletből, fitymálni, itélgetni szoktatok, — gondoljátok meg, hogy a költőnek, vagy művésznek egyetlen szerelmi csókja üdveztöbb és többet ér, mint a ti prózai éltetek egész folyama, mely sem mély, sem tiszta, sem friss, sem termékenyítő, hanem nagybára csak sáros, poskadt és kártékonyan romboló.

— Sziglieti új történeti drámát adott be a választmányának. Művének érdekes tárgya: Rákóczi Ferencz fogsága.

— Pálfi Albert, Veszprémmegye egyik képviselőjével párbajt vívott. A Marczius szerkesztője a követ ur helyett — ennek kalapját lőtte meg. Nem épen ilyen-é a mi érdemes bajtársunk szerkesztői eljárása, s politikai lövődözése is?

— Ha a Marczius 15-ike s a Nemzeti példáját akarnók követni, most így kellene beszélünk: A ministerium valahára észére tért, s ime, a miért olly régóta küzdünk, most már a Pesti Divatlap böles politikáját kezdi követni. — Ujuju! mi mentettük meg a hazát!

Győzelmi örömhír a csatatérről. — A perlaszi tábor seregeink bevették. F. hó 2-kán reggeli 4 $\frac{1}{2}$ órakor Kiss Ernő ezredes a lázadók perlaszi táborát megtámadta. Csak két órai ostrom után a tábor vitéz seregünk által bevétellett. Az ellenségnek a sáncokban 90 halottja maradt. Elvétellett 7 ágyu, sok löszerekkel terhelt szekerek. Sokan elfogatnak. Seregünkől keves a sebzett, köztök a 10-ik honvédi zászlóalj őrnagya Szemere Pál, kit hasban két golyó talált. Jelesül viselte magát a Dom Miguel sorkatonaság a 10-dik honvédi zászlóalj és herczeg Voronyeczky vadászcsapata. Seregeink visszatartóztatlan harczvágyának köszönhetni e diadalt és Kiss Ernő lelkes vezérletének. — A lázadókat még folyvást üzik katonáink. Ezért részletes tudósítás csak a csata bevégzésével adathatik. Budapest, sept. 4. 1848.

SZEMERE BERTALAN,
belügyminister.

Mult hó 30-án a ráczok gróf Nugent vezérlete alatt Fehértemplomot támadák meg, s tüzes golyókkal lödöztették. Csakhamar égni is kezdett néhány ház: azonban az önkéntesek 9-dik zászlóalja, s egy osztály Rukavina katonaság olly dühösen támadá meg a Nugent seregét, hogy az kénytelen lön táborába visszafutni. E visszavonulás közben azonban mintegy 100 halott maradt közülök a sikon, — s ha, — mint állitatik, — a Swarzenberg dísásók fáradtak nem lettek volna, hogy az ellenséget tovább is üzhessék, — az egész sereg semmivé tételhetik.

VIDÉKI TÁROGATÓ.

Esztergommegye aug. 30-kán elnök-minister ur rendeletére elhatározta, hogy Ivánka Imre dunáninneni kerületi vezérőrnagy parancsnoksága alá a váczi táborba egy hét mulva 200 önkényt szállit, többet azért nem lehetvén, mert Komárom várőrzeten jelenleg is mintegy 800 nemzetőr van; ezek fel fognak teljesen szerelteni, s közéjük aránylag zsidók is soroztattak. A lelkesedés nem hibázik. — Kedves tudomásul adhatom, miként vidékünkön hölgyek is lángolnak nemzetiségünk és szabadságunk mellett. Többek közül egy példát idézek, egy levéltőredéket, melylyel alulirt a vidékről a napokban megörvendezetett: „Pista bácsim! tehát az esztergomi nemzetőröknek is el kellett menniök? ez rendén van,

mert jó honfinak hazájaért élni s halnia kell; s csak azon nőket és gyermekeket sajnálom, kik férjét, apát veszítettek. Csak most férfilehetnék, hogy áldozhatnék hazámnak!! Tillmann Fanni.“ Ő Nedeczki Katalin esztergomi nőnevelő intézetében képeztetvén, úgy hiszem mint az intézet ajánlatára, mind hazafiúi érzelmünk örömeire szolgál. Adjon Isten minél több lelkes hölgyet férfiaink buzdítására!

MAJER I.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Bécsben a többek közt azon hír szállong hogy Jelasics Fiumét elfoglalta osztrák haderővel. A bécsi lapok még folyvást különféle rágalmakat írnak, hazudoznak ellenünk, s minisztereink ellen. Érdekes tudni, miszerint Pulszki Ferencz sajtópört indított e miatt némely lapok szerkesztői ellen. Ő saját személyében leendő a vádló. A bécsi nép figyelemmel várja az eredményt.

Olaszországból legújabbán nem a legkellemesebb hírek érkeznek az osztrákokra nézve. Azt hírlik nevezetesen, hogy Radeczki ismét kivetett Milánóból, — továbbá — egy bécsi faburgaszt hirdetése szerint — Velenczében a republikánusok meggyilkolák az austriai gondolkozásukat stb. — Annyi bizonyos, miszerint az olasz birtokok meghódítása még egyáltalában nem bevégezt tény.

Bécsi legújabb hírek szerint a minisztérium bukó felben van.

Olaszországból írják, miszerint a magyar hírlapok fölgerjesztvén az ottani magyarok érzelmeit, mintegy 80 derék ifju egy örmester vezetése alatt Magyarországra jövendnek, harczolandók hazánk ellenségei ellen.

Párizsban azt rebesgetik, hogy az orosz csár igen barátságos lábon állván a francziákkal meg akarja látogatni a köztársaságot. Furcsa lenne.

Előfizetőinkhez lapunk ügyében.

Mintán előfizetőink közül néhányan felszólították e lap szerkesztőségét az iránt: valljon a Divatlap és Nemzetör miért nem egyszerre jelenik meg, s így némellyek hetenként két Divatlapot s két Nemzetört, s minden szám mellett egy-egy képet ohajtanának: — ezen tulkövetelők felvilágosítása tekintetéből nyilvánítanunk kell, miszerint a Divatlapot és Nemzetört együtt most is lehetne adnunk, de hetenként csak egyszer — épen

úgy mint azelőtt; — most pedig egymástól megszakasztva azért adjuk a két lapot hetenként kétszer, mert e forradalmi időkben az események rohama egymást éri, s a hetenként csak egyszer megjelenő lap, többé nem hírlap, újságlap — hanem folyóirat. — Meglehetnek győződve e lap olvasói, hogy ha a forradalom óta előfizetőink száma szaporodott volna, hetenként két ív helyet négyet is adnánk, s minden számhoz mellélnénk egy pompás képet. Azonban miután a marcziusi napok óta a politika ugyszólván egészen háttérbe szorítá a szépirodalmat, természetes, hogy a mi szépirodalmi lapunk előfizetőinek száma is csökkent. Ez okozá azt, hogy hódolva a közmondásnak: addig nyújtózz meddig a paplanod ér, — kissé összébbvontuk sátorfánkat, mit annyival is inkább kénytelenek valánk tenni, mert a nyomtatási költség tetemesen fölebb szállított. Mindamellett is külföldön egy divatlap sincs, mely oly csekély előfizetési díjért, mint a miénk, annyi szöveget és képet adna. Párisban a legdiszesebb divatlapok egyike havonként csak háromszor jelenik meg csupán egy-egy íven, s félévi díja még is 20 frank. Hanem mi magyar divatlapszerkesztők versenyzésből tulságosan pazarlottunk. De miután a haszontalan fényűzés, s hiu erőködés ideje lejárt, — szoktatnunk kell a közönséget, hogy igényeit mérsékelje irányunkban, kik már különben is annyi áldozatot hoztunk érte.

A szerkesztőség.

Évnygyedes előfizetés.

Hetenként kétszer megjelenő lapunk következő új évnygyedi folyamára, september elejétől december végeig, előfizetni lehet postán 3 f. 30 kral p. p. helyben 3 f. — Évnygyedes előfizetőink a ministerek, lapunk mellett megjelent arcképeit valamint a diadalkoszorózott Kis Ernő ezredes arcképét is megkapják.

Megjelent s minden könyvárusnál kapható:

Országgyűlési emlék

Politikai, történeti és szépirodalmi almanach 1848-ra. Kiadta és szerkeszté: Vahot Imre. Az alsóházi terem rajzával s diszes borítékba fűzve ára 2 f. 30 kr. p. p.

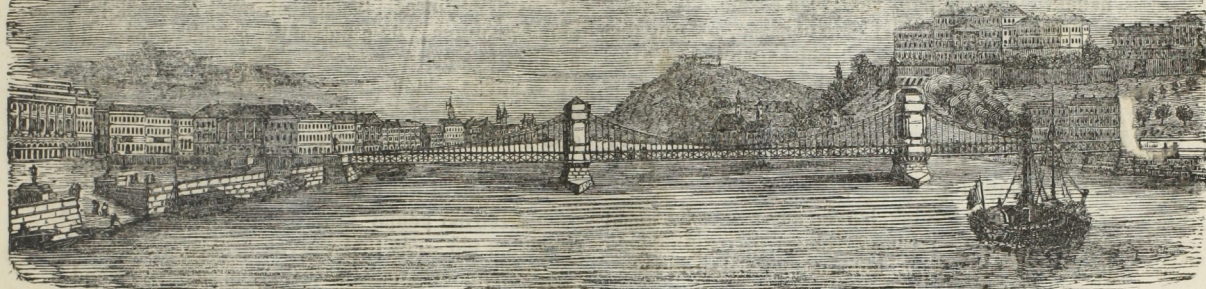
A minisztérium tagjainak arcképe, mely a lap mellett jelent meg, nagy formátumban kapható 1 p. ftért, szerkesztő hivatalunkon kívül Emich- és Treichlingernél.

MÜMELLÉKLET. Divatkép.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetörre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 fttal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárusnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

11. szám.

Sept. 14. 1848.

TARTALOM : Szózat a királyhágón tuliakhoz. Vecsei Sándor. — Laplakoma a zsurnalistikai téren. — Forradalmi paródia. — Tárca : Fővárosi tároगतó. — Vidéki tároगतó.

SZÓZAT A KIRÁLYHÁGÓNTULIAKHOZ.

Üdvöz legyetek szerette véreink, lakói Erdély gyönyörű földének, üdvöz legyetek általunk! — keblünk szorong, aggódva nézünk a jövőbe, s fájó gondolatokkal merengünk rajtatok, kik a mi szerelmeseink vagytok. Szeretünk titeket, mert hisz véretek a mi vérünk, ti mieink levétek és mi tieitek vagyunk. — Megadá isten érnünk, hogy bekövetkezzék ama nagy menyekző, mellyen elmondhatók 'holtomiglan', 'holtáiglan'; a menyekző, mellynek napjaért olly mondhatlanul sokat küzdünk, annyit szenvedünk, hogy nincs öröm, lenne az bár a világ végeig tartó — eléggé megédesíteni a multak keserűségeit.

Megkötöttet a frigy, mellyre a szent háromság, szabadság, egyenlőség és testvériség, mondák az áldást, hogy boldog legyen.

Mint ifju völégény fiatal aráját, ölelénk szerelmünk mámorában, karjaink közé, hogy a szabadság égő ajkaival, megcsokoljuk ajkaitokat, s szeretetet és hűséget leheljünk lelketekbe, mellyben egygyé olvadánk, hogy örökre élők, hogy halhatatlanok maradjunk.

Nem gondtalan könnyelműség, megfontoló ész és akarat öszinte rokonérzelem és önzéstelen szeretet egyesite minket.

De miként irigy szemekkel nézik a szomszédok ez egyesülést — nem mulasztanak el iртóztató

szemtelenséggel felhasználni minden percet, megragadni minden alkalmat, hogy rágalmaikkal elszórják közöttünk az egyenlenség a viszály magvait, — mellyek kicsirázva mint mérge emészti fel üdvünk s boldogságunk. — És mint megtipott kigyó mászkál még ma is közöttünk ama megszasztott kísértet pokoli sarjadéka, új életre vergődven, megfojtandó a népek életét, mellynek eddig is csak azért kegyelmezett, hogy kinjain kaczaghasson.

Szabadság, egyenlőség, testvériség! — az alkotó istenség hatalmas szózata ez; e szózat teremte a világon, ez alkotá meg porból az embert — ki midőn megfeleltkezve önmagáról, megtagadta az istenséget, megengedé magát tiportatni a zsarnok lábai által — midőn meghagyá magát fertőztetni lánczaival, mellynek szorító békói alatt meggörnyedett a test, eltörpült a lélek — ez rázta fel a világot, ez kelté fel a népeket, hogy gyilkolják meg a zsarnokot, ki velők istenséget megtagadtatá.

És meggyilkolák a zsarnokot, és szabadokká lőnek a népek.

Tiszta fényben ragyog felettünk a szabadság napja, jótékonyan s egyaránt hinti sugárait a hon minden fiaira. — Ámde miként a paradicsom ártatlan lakóinak nem sokáig tarthata zavartalan boldogságunk, mert megirigylé azt az ördög, s megkísérti még egyszer sárral hajigálni meg a napot,

a szabadság napját, hogy elvegye annak fényét, s megfoszszon újra jótékony melegétől.

Ébren legyetek és vigyázzatok!

Ti mieink vagytok, és mi tiéitek vagyunk. Nincs okunk titkolózni, azért nem hallgathatjuk el aggodalmunkat s fájdalmas meglepetésünket ama hír felett, mintha találkoznának köztetek, kik férj és nő egybeolvadt viszonyait részben feloldók, külön háztartást két kormány-pálcát akarnának. — Életre ható veszélyes eszme. — Avagy ki ne tudná miként férj és nő egyek, — egy test egy lélek; kölcsönös érdek kölcsönös szeretet tüzi azokat egybe, s nem lehet, hogy bár miben is külön váljanak. — Egy családnak csak egy feje egy kormánya lehet; mert ám mondjátok meg miként haladna kitűzött útján ama hajó, mellyen két kormányos igazgatna?

Mi egygyé lettünk, legyen üdv avagy kárhozát sorsunk, jó avagy balszerencse — ez mindnyájunkkal közös.

Csábító kéjenczek ólálkodnak körültek, hogy syréni hanggal örvénybe csaljanak, előidézhén köztetek a meghasonlást, ezt az életgyilkost, mely ideje korán megássa a népek temetőjét. — Föl föl szeretteink! ne higgyetek a Judásoknak, kik megcsókolnak, hogy mérges lehelletöktől elkábultatok; — a szabadságot akarják ők megfertőztetni, az egyenlőség s testvériség templomát megdönteni, hogy romjain a zsarnokok szentségtelen trónja emelkedjék.

Ébren legyetek és vigyázzatok! — Örökösök a beteg nemzetszalád léte felett, s gondoskodók egy szép egy független szabad életről, — mellynek karjain majdan miként a rengeteg nemes oroszlánya szirtbarlangja ölében — nyugottan és bizton élvezhessük fáradozmaink gyümölcsét.

Erdély, szépséges menyasszonyunk! e néven nevezünk titeket szeretteink. — A mézes hetek elmulának, gond és munka, lehet nagy munka várakozik a fiatal párra, — nem sokára bekövetkehetnek a nem szeretem napok — de szeretetet és hűséget a veszély napjai próbálnak meg. — Mi egyek vagyunk, s bizunk magunkban, bizunk az örök istenség hatalmában, s a ki magában és az istenben bíz, az nem szégyenül meg.

VECSEI SÁNDOR.

LAPLAKOMA A ZSURNALISTIKAI TÉREN.

A pesti utcák egyike sarkán magánosan ült egy uracs, szakálla nagy, haja sörte alakúra nyírott vala, s első pillanatra a legdrágább honfira lehete benne ismerni. Keservesen nézett a mellette elhaladókra, s arcvonásából műértő azt

olvashatá vala ki, hogy éhes, kikodult, és fillértelen nyomorult.

Egy torzonborz haju, pörge kalapos, bunkós botos, potrohós, nyirett bajszu, szakállatlan, vérpiros képű, magyar nadrágos, gazdagan zsinorozott átilláju, poros csizmás, nagy szemöldű, tajték pipás uri ember haladt el uracsunk mellett, s kíváncsian nézte meg tetőről talpig a kis pökendi alakot.

— Segélj uram! valamivel, mert elveszek! — mond az uracs, és a potrohós szájtátva bámulta a czifra koldust.

S mit is adnék én magának hallja? — kérde mogorván a falusi teins ur, ki akarmelly megye első alispáni székét úgy megtöltötte volna, hogy egy istenadta gombos töt sem lehetett volna mellé szurni a nélkül hogy hájat ne illessen.

— Három penpő krajczárt uram! — mond a szögleten ülő — és tied vagyok örökre.

— Szolgának nam használhatom magát — mond a tajt pipás.

— Az nem is akarok lenni uram! mert az iga teljes életemben utálatos volt előttem. Küzdöttem ellene az özönvíz előtt, ledorongoltam püspököt, főispánt, adminisztrátort; utáltam a nagy ebédeket.

No ugy soha sem voltunk egy véleményben — közbe szólt a magyar nadrágos.

— Küzdöttem a népjogokért, az alkotmányos szabadságért, hoszu beszédeket tartottam, hogy ellenfeleimet felingereljem, opponáltam mindennek, hogy féljenek tőlem.

— Már így félelmes ember is lehetett ön! — ismét közé szólt a nyírott bajszu.

— És most minister akarok lenni, török vagy szakad. —

— Segélje isten! tán a holdban, vagy valamelyik plánétában? — kérde a potrohós félig mosolygó, félig gunyos arcczal.

— Igen is uram! le a táblabírákkal! ők okai hazánk elmaradásának, ők okai hogy a rác, horvát, illir, bosnyák, szerb, sváb nyakunkra rohan, s felakar falni! —

— Mit mond az ur! le a táblabírákkal? abból ugyan nem eszik kend, ha még hat akkorrára növeszti is a szakállát. Tudja meg kend a táblabírák, és a municipiumot betöltő táblabírák tartották fel a magyar nemzetséget; a táblabíráknak, a sedriáknak, és a botbüntetésnek köszönhetik kentek hogy élnek, hogy magyar dohányt szivhatnak, magyar bort ihatnak, és magyarul diskuralhatnak. Azért azt mondom csitt az illyes revolutiora mutató, s lázító szavakkal — le a táblabírákkal — mert majd furkós botom boldog végével fogom kendet meggyözni, miként a táblabíró politika fontos, és egy táblabíró most is tud magának tekintélyt szerezni! — mond a furkós

botos, és kezebelijét megcsóválá az uracs feje felett oly szakértőleg, hogy akármely sedrialiter harminczkettőre ítelt rab farához rendelt megyei hajdunak becsületére szolgált volna ezen gesti-kulátzió.

— Lejárt uram az ólmos botokkal együtt a tekintélyek kora — mond az uracs, miután látta hogy a poros czizmának csak szája, és keze jár, de tetteges kapacitatiohoz nem nyul.

— Ki maga hogy illy fennyen merészkedik velem beszélni? — kérdé méltó nehezteléssel a vérpiros képű.

— Én a Népelem vagyok — mond a szakállas.

— Néptelen, vagy Népellen — — — mit mond maga — — — nem halottam jól? —

— Én a Népelem vagyok, hires egész magyar honban, az oppositio vezérhajnoka. —

— Most hallok először a maga nevét, s nem is olvastam róla eddig — mond a torzonborz hajú.

— Hát ön kicsoda uram? — kérdé Népelem.

— Én Maradi Marady Jeremiás de Tunyalak, több tekintetes nemes vármegyék fő fő rangu táblabírája, rendes uriszéki elnök, kriminalis szedriai ülnök, az árva deputatio assessora, és a bizadalom szavazó küldöttség rendes tagja Heves vármegyéből.

— Jó éjszakát Maradi Marady Jeremiás de Tunyalak táblabíró és rendes uriszéki elnök uramnak! Az isten szaporítsa ön diurnumát ezer anynyira, emelje érdemes füleit tekintetes magaságra; adja meg hasának a kellő domboruságot; ne engedje átállaja zsinorzatát megfogyatkozni; tegye borotváját élessé mint a villám; sullyosodjék meg ólmos botja mint Toldy buzogánya; legyen szava kitünő mint a birkanyáj vezéréé; képe tartsa meg állandó posztagsságát; és a dohány tajtipájából, és a bor kulacsából soha ki ne fogjon, mint a Seraftabeli özvegy korsajából az olaj, és kosarából a liszt. Jó éjszakát táblabíró ur! — mond gunyosan a kis szakállas, és Maradi Marady Jeremiás táblabíró urat ott hagyta Nagy Kristófnál, kinek képe oly hosszúra nyult mintha éretlen vadalmába harapott volna.

— Ördög szántsa meg a kis hörcsökjét, mikép börzönködik az ember szeme közé, pedig egy jó ütet sem válnék belőle — dörmögé magában táblabíró ur, és tovább ballagott, mindenütt e szó hangzott füleibe — mellyek csak ugyan ég felé kezdtek meredezni — jó éjszakát táblabíró ur; még rémletesebben — Népelem. E szóra valami oly soha nem érzett érzélem fogta el, mellyet parasztszagunak érzett, szűrösnek látott, voktot hallott száján kijönni.

Táblabíránk szállására sietett, s midőn kocsisa csizmáját lehuzván, papucsát ágyához készítvén,

égő pipáját szájába adván — jó éjszakát! kívánva távozott; megrázkodott mintha békára lépett volna, és a pipa azonnal kialudt megjegesedett szájában. Álma még irtóztatóbb vala: a falujabeli bíró meglátogatta őt kastélya udvarában, szűrben és gatyában, szájában füstölt a makra, és fején megilletődés nélkül ült a kajla kalap, és ilyen köszönt „Szerencsés jó estét kívánok tekintetes polgártárs,“ és midőn távozott, ilyen köszönt „Nyugadalmas jó éjszakát kívánok tekintetes táblabíró ur!“ Riadva ugrott ki ágyából azon izzadtan, papucsát nem találva, mezitláb, és azonnal szörnyű náthát kapott, és pipájára hágott, melly félig kiégve koppant ki szájából, és pipája — mint az érzékeny szív — megrepedt, szétzuzott sulya alatt a talpnak, melly egy tekintélyes táblabíró termetet emelt.

Reggelig nyugtalanzkodva irgett s forgott ágyában, az álom messze került a pillait, mint a szunyog őt, ha pipára pöffentett. Miért is ne került volna, hiszen feje megbolygatott méhkas vala, mellyben egy törött tajtpiga feletti fájdalom kovácsolt, nátha se szó — polgártárs, és Népelem — rugott, és — le a táblabírákkal — fujtatott.

Kora reggel kocsira ült, elhajtatt, és a kik soha nem látták, azt mondják, hogy azóta nem is lehet látni őt közhelyeken.

De hagyjuk Maradi Jeremiás táblabíró urat, legyen bár ő pinczéje hűsége temetkezve, vagy rejtezve kaukaszus bércei közé, s tartsuk szemmel Népelemet, ki táblabíró urat megugratta.

Az árnyékszínház mellett fütüreszve haladt Népelem, midőn a színház oldalához támaszkodva buba merülten, leeresztett vatermörderrel Martius tizenötödikét pillantottameg.

Kenyeres pajtás! mi a manóért hajtád oly mély bunak tudós fejedet, inkább magasan kelene hordanod mint kényes paripának, pályánk rögös, de dicső, magasra vezet! — kiáltott Népelem a bánkódó Martiusra.

Vanitatum vanitas minden a nap alatt, s csak árnyék minden a mit rajoskodó agyunk kifőzött, válaszolta busan.

— Hol vetted e papos tant? —

— Valahányszor e deszka épületre nézek, lelkem eltelik mulandósági eszmékkel. —

— Jer tehát ez elátkozott helyről, ha tán valami ilyes ragadvány lelkedet ágyba szegezné, a miniszteri utnak köllös közepében kellene mások gunyjára megsüllyednünk, — mond Népelem, s Martiust egyik szeme zsinórjánál fogva próbál elvonni helyéről.

— Emlékezzél vissza barátom! azon nagy napokra, mellyekben születtem, egész magyarhon reménysége jelen volt keresztelői poszitamón, és ivott az új szabad magyar alkotmány, a függellen

felelős magyar miniszterium, ivott olaszhon szabadsága, ivott egész Europa egességeért; és a mit nagyszerű felköszöntései közt elmondott, a hon reménye csak pusztá szó vala, miként pusztá szó az is a mit felköszöntött. Vanitatum vanitas! Te tárczáról álmodozol? becsülöm nagyra vágyásodat, s megvalloim nem egyszer küzködtem én is ezen eszmével, de kiábrándultam, s a mind inkább tornyosuló vézsfelhők arra mutatnak, miként hont kell előbb szereznünk ha tárczát akarunk, — felelt Martius, és egy köny rezgett szemeiben.

— Barátom! utaink eltérnek. Te szabad hont, örökre szabadot, ha bár pillanatig is. Lelkem miniszteri vágyakkal telt meg, mint a föld eső után békákkal. Nekem tárcza kell minden áron, ha bár pillanatra is. —

— Lelked mélyéből szólottad e szavakat? — kérdé Martius lángoló szemekkel.

— Becsületemre mondom! — válaszolt Népelem.

Martius kissé gondolkozott, hogy a becsületszóra adjon e valamit, majd kezét nyújtá.

— Miniszterség, vagy bitó! —

— Barátom! — mond hosszas hallgatás után Népelem — én a zsurnalistikai térre nagyszerű irodalmi lakomát rendeztem ma estére, reményelem megfogsz jelenni, a miniszterialisok is hivatalosak, lefőzzük őket.

Az óra nyolczat ütött a szerviták tornyában, s a két barát a zsurnalistikai tér fele indult.

Utközben a Nemzetivel találkoztak, hi bolt-ról boltra száguldott.

— Mit keres ön? — kérdé Népelem.

— Hűvösre változnak az idők, régi köpönyömet akarom ujjal, s melegebbel, hogy meg ne fagyjak a részvétlenség telében — felelt Nemzeti.

— A köpeny meg nem menti önt a fagyástól; mert gyónlató atyák forgolódnak háza körül, pedig a hova pap jár, azon házon nincs isten áldása, — felelt Martius.

Nemzeti nem szólt, hanem tovább sietett.

A Pesti Divatlap háza előtt haladt el a két kegyeres pajtás; s a Nemzetör gunyosan hátat fordított nekik.

— Nézd csak miként bürzenkedik a kis miniszterialis katona! — mond Martius kacagva.

— Tanácsosabb volna a divatlapra, ha belől állana őrt, vagy ha éppen nem is tartana Nemzet-ört, mert utóbb is ez fogja megölni, — válaszolt Népelem.

— Igazad van, mióta ezt csicsomázza, maga rendetlenebb, eszméi fogynak, úgy hogy a napokban már külföldről is kölesőnzött, mit eddig még nem tett. —

A zsurnalistikai téren hosszú pad végén az

elnöki széken Népelem ül, homlokát fontos ránczokba szedte, mint a zsák száját, és lesve várta hivott vendégei érkezését.

Martius balról fogott mellette helyet. Némán, és hallgatag ültek ők, de arcvonásaik dutságából gyanítható vala, miként vihar fog kitörni; vagy tán a halál előérzete bántja őket, a halálé, melytől olly végetlenül reszketnek.

Szomoruan ballagva érkezettmeg a Reform, ócska ruhája rongyai alig akadtak meg görbedt nyakán. Egyik arcza pirosra volt festve, míg a másik halvány sárga volt, mint ősszel a nyárlevél.

— Isten jó estét pajtások! higgyétek alig bírtak idáig rokkant lábaim; erőm fogyatkozott, sokáig nem élhetek, a lélek alig teng bennem, — mond reszketve, s a Népelem jobbán helyet vőn.

— Járj asztalomhoz — mond Népelem — nem lesz más dolgod, mint lakom tisztogatni, és én felhízlalak. (Folyt. köv.)

B.

FORRADALMI PARÓDIA.

Midőn az országgyűlési küldöttség Bécsbe ment, a fővárosi kontár politizálók hosszú képekkel jósolgatók, hogy most már nagy dolgok fognak történni.

És úgy lőn! . . . az alatt, míg a deputatio oda volt, roppant és rendkívüli dolgok történtek.

A Madarász testvérpár vezérlete alatt álló egyenlőségi társulat egy kis ribilliót csinált, azaz, tulajdonképen nagy ribillióval ijesztgeté a főváros békes polgárait.

Mi az az egyenlőségi társulat? kérdi a nyájas olvasó —, s mi közbevetőleg így felelünk: az egyenlőségi társulat olly emberek összecsoportulása, kik közt az egyenlőség szent eszméjét legkevésbé lehet valósulva látni, s kik akkor, midőn a legnagyobb egyetértésre volna szükség, csak egyenlenséget idéznek elő.

Tehát ezen egyenlenségi — vagy akarám mondani egyenlőségi társulat vezérei, kik erőnek erejével kormányozni szeretnék a hazát, a nélkül, hogy erre kellő képességgel bírnának, — az alatt míg a kormány tagjainak s a nemzet képviselőinek nagy része Bécsben volt, elhatározáik, miszerint kormányosdit fognak játszani, s teli torokkal kiabálván és kiabáltatván a haza egén összetornyosult veszély nagyságát, — rendreügyelő, és hazamegmentő állandó comitét neveztek ki kebelökből.

Ezen választmány nagyobbára a világhírű marcziusi ifjuság nagyra termett fiaiból alakíttatott; s minthogy mind e mellett sem érezték magukat eléggé tekintélyeseknek, — az illedelem és szabadság megsértésével néhány olly férfit is kine-

veztek maguk közé, kik nem is tagjai az egyenlenségi társulatnak. Nyári és Fényes neveivel akartak a comiténak némi tekintélyt szerezni, — kik azonban nem is valának jelen az iszonyatos forradalom színhelyén.

Az állandó comité sept. 9-én két proclamatiót bocsátott ki a polgárokhöz, azt tartalmazót, miszerint készüljenek a haza megmentésére; azonban — noha az egyik proclamatio datuma illy borzasztó vadregényesen volt feltéve: *Éjeli 11 ó r a k o r* (huh!) — a megijesztett polgárok legkisebb jelét sem adák annak, hogy kedvök volna ribillióra készülni. Másra készültek ők e szombati napon — nos mire? feierabendre és a vasárnapi élvezetek örömeire — de koránsem barrikádok alkotására.

A comité 24 óráig folyvást ült és üldögélt, éber gonddal virrasztva és örködve a haza sorsa felett, s miután kihirdeték, hogy minden, veszélylyel fenyegető hirt egyenesen nála jelentsenek be, — a reactionnak olly jó szolgálatot tevő hirgyártók ostromlani való pletykaseregének szájvitézei csapatonként ostromlák a nagyszerű hivatásu bizottmányt, — s a forradalmi hírek föllelkesített futárai csakhamar száz meg száz illetén följelentésekkel állottak elő:

„Dicső comité! — Budára tömérdek fegyveres katona, különösen igen sok tűzér szállított. Pestet onnan akarják összelödzni.“

„A Bécsbe ment magyar küldöttséget a camarilla elfogató, — Batthyány szerencsésen megszökött.“

„Komárom várát a német elfoglalá; hazánk hadi kulcsa veszte van.“

„Moga generál és pesti parancsnok elhagyá a fővárost, hngy most a reactio hadseregét ellenünk hozhassa!“

„Jelasics átkelt a Dráván s 300,000 emberrel közeleg Pest felé.“

„Kosut kezében levelek vannak, melyekből kisült, hogy Szécsenyi gróf a reactionnak elárulta a ministeriumot!“

„A reactio ma éjjel 12 óraker kezdendi meg működését a főváros ellen!“ stb. stb.

Egymást érék a hasonló nagyfontosságú s leg-hitelesebb forrásokból merített hírek bejelentései, s a haza kormányzását olly erőlyesen s bölcsen vezető egyenlenségi comité tüstént küldöttséget nevezett ki a nádor kir. helytartóhoz, ki az említett pontok némellyikére nézve megnyugtató felvilágosítást adott, s midőn az iránt is megkérdezlettnék: valljon igaz-é az, hogy a Kresz-dragonosok ezrede Pestre fog szállíttatni, mosolyogva így válaszolt: „Hát az urak egy német lovas-ezredtől is megijednek —?“

Miután pedig azon hir is behozatott, hogy 5 német lovas ezred tanyázik Pest körül, egy buzgó

tagja a clubbnak Perczel Mórt dictátornak kiáltá ki és kérte őt, küldene ki deputációt a dolog megvizsgálására. Melly csakugyan ki is küldetvén, jelenté, hogy Budaörsön 20 jámbor dragonyost talált.

A forradalmi nagy események rohamát, az előadó, az Apponyi-kormány által pártolt Honderű egykori szerkesztője, alig birta jegyezni.

M. Károly választmányi tag szemüvege megtörödvé a nap sugáiraiban, sárga-fekete színeket játszott.

És most jön a legiszonytatóbb!

Az egyenlenségi klubb ugyanaz nap elhatározá: hogy honvédi ezredet fog felállítani. — Fővezérül Perczel Mórt választá; — a tiszteket is mind megválasztotta, — azonban a társulat egyenlenségi szelleménél fogva, mindenki tiszt akarván lenni, közlegénynek egy sem állott le.

De oh fájdalom, a hazamegmentő állandó comité élete mindössze 24 óráig is alig tartott. A belügyministerium zsarnoki önkénye szétütte az ideiglenes alkotmányt.

No de semmi! A két Madarász- és vezértársainak legalább alkalmuk nyílt nagyszerűen bebizonyítani: miként tudnák ők a hazát, a legnagyobb veszély idején is, eszélyesen s erőlyesen, még a Marczius 15-dike meglegedésére is, kormányozni. ☉.

T Á R C S A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Országgyűlési hírek. — Komoly fordulat. A Bécsbe ment küldöttség mult vasárnap az alsó és felsőház vegyesen tanácskozmányt (conferenciát) tartott, estve nyilvános ülést az alsóházban, még pedig mindazok közt, melyek július óta tartattak, a legfontosabb, legnevezetesebb. A ház elnöke, Pázmándi Dénes előadá a küldöttség eljárásának eredményét, melly röviden abból áll, hogy miután a küldöttség sok halogatás után végre ő felsége által elfogadtatott, az elnöknek lapunk mult számában közölt férfias, erőlyes beszédére, a király azt válaszolá, hogy elgyengült egészsége miatt Pestre nem jöhet (pedig hiszen, midőn a kormányzást István nádortól visszavévé, azt hirdeté róla, hogy már egészséges), hogy a törvényeket csak átnézés s megfontolás után, módosítások mellett szentesitheti (mi a parlamentarizmus kormány eszméjével tökéletesen ellenkezik), és hogy Magyarország integritása és a horvát ügyre nézve a ministerium által majd nyilatkozni fog. Ezzel a kapcsolatban megemlített, hogy a bécsi ministerium egy emlékiratot ada

ki, melyben az áll, hogy Magyarhon kormányzata az austriai birodalom egysége- s jólétével ellenkezik, és hogy a pragmatika sanctio értelmében ő felségének nem volt joga a mult országgyűlés törvényeit szentesíteni. Ezen tudósítás nagy visszhatást idézett elő a házban, de még inkább felháborította a kedélyeket az elnök amaz értesítése, miszerint báró Jelasics, ki a király által hivatalától felfüggesztetett, ugyancsak ő felsége f. hó 4-én kelt kir. leirata következtében báni hivatalába visszahelyeztetett. Ezután a ház elnöke, gróf Teleki Ádám, a Dráva melletti hadseregeink vezérének sürgönyét olvasá fel, melyben a felől tudósítatik a ministerium, miként báró Jelasich horvát hadseregével egy pár nap mulva átkelvé a Dráván, hazánk földére mint ellenség fog beütni; — s minthogy serege erősebb a miennknél, a vezér segélyt kér a kormánytól. — Azon leverő körülmény is bejelentetett a háznak, miszerint **miniszterelnökünk** s vele együtt **miniszteriumunk** lemondott hivataláról, mely lemondás a nádor által már el is fogadott oly nyilatkozat mellett, hogy ő felsége új miniszterelnököt terjesztend a király elébe.

Az elnök ezen nagyfontosságú tudósítására rendkívüli ingerültségbe jött a ház. Kosut Lajos mindenfelől árulással körüvezett helyzetünket a legelevenebb színekkel festé, s gyakori elragadó szónoklata tetőpontra emelé az elkeseredettséggel párosult hazafiúi lelkesedést. — A miniszterialis padot a leköszönés után az egy Szemerét kivéve, valamennyi közügyér elhagyá. Szemere Bertalan ünnepélyesen nyilvánította, hogy ő mindaddig nem teszi le tárczáját, míg törvényes uton új kormány nem alakittatik; ezt ő a törvény iránti tisztelet-s hazafiúi kötelességérzetből teszi. Ezen férfias szilárdságot tanúsító nyilatkozat köztetszéssel fogadtatott, s miután kimondatott, hogy a haza egy pillanatig sem maradhat kormány nélkül, Kosut is elfoglala miniszteri helyét. Azonban Battyáni Lajos határozottan állt lemondása mellett, s kijelenté, hogy a miniszterium nem a hazát környező veszélyek, hanem leginkább a miatt oszlott szét, mert különböző elvű s irányu tagjai közt nem volt egyetértés, összhangzás, mely nélkül biztosan kormányozni nem lehet. — Deák, Klauzál, Ötvös lemondásuk után nem is jelentek meg ez ülésben; Eszterházi herczeg már előbb leköszönt.

Meg kell említenünk, hogy az alatt, mig ezek történtek, roppant néptömeg állt a Dunaparton, mely szüntelen Kosutot éltetvén, ez beszédet is intézett hozzájuk a ház erkélyéről. Bent a tanácskozó teremben is olly forrón nyilatkozott a Kosut iránti bizalom, hogy a ház nagyobb része leendő miniszterelnöknek kiáltá őt ki. — Később indítványoztatott, hogy tüstént küldöttség menjen Bu-

dára, mely a nádort értesitse, miszerint ő felségének a miniszterium lemondása ügyében a ház elnökéhez küldött elfogadási nyilatkozatát a ház nem ismeri el törvényesnek, miután az, miniszter által nincs ellenjegyezve, valamint ő felségének azon ajánlkozását is, hogy mig új ministerium nem neveztetik ki, a kormányzást maga vezetendi, nem fogadhatja el a ház, miután a belügy- és pénzügyminiszterek bizattak meg az ideiglenes kormányzással, és végre, hogy a Kosut, mint leendő ministerelnök személyében összpontosuló nemzeti közbizodalom is jelentessék ki.

A küldöttség minden haladéék nélkül átment Budára, s mig ez vissza nem jött, az alatt folyton tartott a tanácskozás. — Kosut Lajos áthatva a hazai veszély nagyságának érzetétől, — az összetornynosult lángok felett valódi dictatori alakban emelkedett ki, s a pénz- és hadügyre nézve a jelen pillanatokban legszükségesebb intézkedéseket villámgyorsasággal határozatá el a házzal. Ezek közt van az, hogy az általa kibocsátott 5 pfrintos bankjegyeket a hadviselésre fordithassa; hogy a ház rögtön rendeleteket bocssáson a törvényhatóságokhoz az iránt, miszerint az ujonczállítás kedvező föltételek mellett országszerte rögtön megkezdessék, s a kiállítandó katonaság egészen magyar lábra állittassék; tudósítassék a jelenleg szolgálatban levő magyar sorkatonaság, hogy a magyar honvéd zászlóaljokhoz szabadon áttjöhet; — az idegen ezredeknél levő magyar tisztek szó-littassanak fel, hogy a magyar hadseregbe lépjenek; a Bécsben levő magyar testőrsereg hívassék meg tisztekl hadseregünkhez; — az erdélyi követek adják elő a nép legfőbb kívánatait, hogy azokon a törvényhozás mielőbb segítsen; az urbéri viszonyok némelly maradványai végkép szüntessenek meg stb. — Kéré aztán Kosut a státustitkárokat, és különösen Nyári Pált, b. Perényi Zsigmondot és Pázmándi Dénest, hogy neki és a belügyérnek hivatalos dolgaik elintézésében segédkezet nyujtani sziveskedjenek. — Mindezeket a ház közakarattal s nagy lelkesedéssel elfogadá.

A küldöttség visszajöven Budáról, jelenté, mikép nádor ő felsége az elfogadási nyilatkozatot azért nem ellenjegyezteté, mert azt nem rendeletnek, hanem egyszerű tudósításnak tartá. — Fájdalmát jelenti ki arra nézve, hogy a ház az ő mellözésével bizá meg Kosutot és Szemerét az id. kormányzással; s végre mindaddig pártolni nyil-vánitá a házat, még ez törvényes uton járand.

A másnapi, sept. 12-ki ülésben nagyobbára a katonakiállítás tárgyalatott. Ugyanekkor esti 8 órakor ülés tartatván. Kosut indítványozá, hogy a tegnapi ülés következtében a ház jelentse ki, miként fel sem teszi, hogy a nádor, a kérdéses ministeri ellenjegyzés nélküli level által, törvénytelenséget akart volna elkövetni; és 2-or, hogy

a ház kérje föl ő fenségét, miként az ország kormányát az ideiglenes állapotból, mely a cselekvési erőt zsiбbasztja, új ministerium alakítása által, minél előbb kiemelje.

Erre gr. Battyányi Lajos szószékre lép, s eladja a nádor levelét, mellynél fogva őt az új ministerium alakítására mint ennek elnökét megbizta. — A ház örömmel fogadja.

— Gróf Széchenyi Istvánról.

Részint vad, részint szennyes érzetek szokták azon űrt megszállni, melyet a kebelből elköltözött kegyelet hágy. A kegyelet — a szép és magasztos tettek e hatályos tényezője — ha a nemzet kebeléből távozik, busító és szomorító, mert a jelennek a multali legszebb összekötő fonalai metszetnek el, úgy el azon szállak is, melyeknek tovább fonása a jelennek a jövődöt biztosítja. Az érdemnek legszebb jutalma s egyik legnemesebb rugója veszte van. Fájdalom, nálunk újabb időben kegyelet-hiány sokképen s nagy mértékben mutatkozik. Azonban mégis reményem: nemzetem nagy többségében van még elég kegyelet arra, hogy az, mi a Martius tizenötödike 151. számában gróf Széchenyiről áll, közbotrányt okozzon.

Gróf Széchenyitől, én régi és hű bajtársa, olykor napszámosa is, már évek óta gyakran vagy inkább többnyire véleményben s eljárásban eltértem, különböztem. Meglön tehát az elvokonság köztünk többképen ingatva; a személyes barátság azonban, reményem, nem. Én legalább annak érzetét hiven tápláltam keblemben. Mindig nagyon fájt nekem, hogy magam előtt sem tudtam, nem a világ előtt, menteni azt, miként ő e közelebbi években oly ügyet, melynek volt sokáig buzgó harczosa, s oly személyeket, kik a jó ügynek mindig hív bajnokai voltak és maradtak, gyöngédtelenül támadott meg. — Nem tagadom azon hitemet, hogy Széchenyi a jó ügynek, melynek ő előbb oly roppant sokat használt, később — bár használni akarva — sokat ártott.

Azonban expiálta ő e bűneit. Honához hű szíve, honáérti keservében tört meg. — S e keserv a hite szerint már eltávolíthatlan azon veszély borzasztó látásába nehezedett rá, mely veszélyt eseményeink szerencsétlen összeütközése, gyalázatos pokolbeli ármány s részünkről sokszerű megvétett lépés s eszélyhiány, idézett e honra. — A csapások legborzasztóbbika érte őt, s hogy ez őt érte, s éppen most érte, midőn hajdani ereje s tevékenysége által oly sokat használhatott volna, nagy csapás e honra nézve is. És e csapás feletti bű s az annyi halát érdemlő férfi iránti meleg részvét helyett, gúnyos és goromba szavakkal támadják meg őt, gyanúsítás, hazudság s rágalom fegyverét használva.

Ha a cikkiró hiszi azt, mit irt, hogy t. i. Széchenyi nem beteg: úgy én alacson rágalmazónak nyilatkoztatom őt s mindenkit, ki azt merne állítani, hogy Széchenyi képes lehetne hona ügyét, bár mikor is, s annál inkább a vész óráiban elhagyni, s a veszély elől megszökni, vagy éppen a bűn-koholta gaz reactio vétkes és gyalázatos pártfogására vetemedni.

Ha pedig a cikkiró, tudta s hitte a nagy csapást, mely Széchenyit érte: úgy iránta s barátai s családja iránt rut kiméletlenséget követett el, csak nem gunynyal szólván, oly szerencsétlenségről, mely minden művelt s el nem vadult kebelben részvétet s annak érzetét gerjeszti, miként társadalmi s erkölcsi kötelesség, illy körülményben a dologról mentől kevesebbet szólni. Van, hála az égnek, remény, hogy honunk nagy polgárát, lélekben s testben éppen, nem sokára visszanyerendjük. Addig, minden igaz magyar, fájdalmas részvéttel kísérendi sorsát. A kérdéses cikkre nézve pedig méltán kiált fel: „Szegény oroszlán, mire jutottál“ Pest, sept. 9. 1848. — Wesselényi Miklós.

— B. J e l a s i c s — a Nemzeti szerint — a Dráván átkelt, s ettől fél órányira fekvő Légrad m. város előtt csapattal megállapodott.

— A fővárosi sorkatonaság közül, a kormány engedelme következtében, számosan iratják be magokat a Hunyadi-csapatba, különösen a Budán tanyázó gránátosok közül már több mint 200 hagyá el a sárga-fekete zászlót, s cserélé föl a szűk egyenruhát — kényelmes zubbonyra.

— G á l S á n d o r barátunk, ki honába, székelyföldre Kosut-huszárok táborzása végett küldetett ki, örömmel írja, hogy már 10 lovas századot sikerült kiállítania, s reménye van még sokkal többet kiállítani. — És Gál Sándor, ki tudományos műveltsége-, erélyessége- s hazafiságánál fogva méltó helyet foglalhatna magyar hadvezéreink sorában, még mindig csak százados. Valóban mi legkevésbé tudjuk az erőket annak idejében kellően alkalmazni.

— M é s z á r o s h a d ü g y é r 500 p.f. díjat tűzött ki azon tüzér számára, ki a sz. tamási tornyot lelöveni; azon zászlóaljnak, mely legelső lépénd a sánczokra, szinte nagy jutalmat ígért. E buzditó eszköz kétségkívül megteendő hatását. — Az ostrom és a sánczok elfoglalása eddig már alkalmasint meg is történt.

— A m a g y a r k ü l d ö t t s é g hideg fogadtatása, Bécsben nagy sensatiót csinált; minek következtében sept. 10-én az odeonban nagy népgyűlés tartatott, hol a magyarok iránti rokonszenv egyenesen nyilvánított, míg a camarillára halált kiáltottak.

— **M a j t h é n y i**, a komáromi vár ujonan kinevezett parancsnoka, a legerősebb magyar várba mult héten vonult be 200 katonával.

— **A városligeti arenában**: „Schlacht bei Versecz” című színművet adogatnak egy idő óta a német színészek. A darab gyöngé vasárnapi mű, de iránya, szelleme jó. A hazafiúi szellemű phrasisokat nagy lelkesedéssel tapsolja meg a német közönség, mi meleg rokonszenvre mutat. — Az egész darabban legnagyobb hatást csinál az, midőn Petőfi Lajos nemzetőr, rácz kedvese általa Sztanimirovics lakába csalván, s ellenséges megtámadóktól kerrittetvén körül, egyszerre 5 ráczot tesz semmivé, s egyet fogolyként hurczol el. — Nemzeti színházunkban eddig még egy eredeti mű sem adatott, mely az új világ valamely érdekes jelenetét tárgyzná. És ez onnét van, mert a magyar dramairók az igazgatóság által legkevésbé sem buzdítatnak, sőt tényeket lehetne felmutatni, melyek által a dramairástól visszajesztenek.

LEGUJABB. A tegnapi, sept. 13-án tartott országos ülésben a minsterelnök interpelláltván az iránt: milly rendelkezéseket tett Jelasics hazánkba benyomult hadserege ellenében; — a minsterelnök részletesen előadá hatályos intézkedéseit még a főváros megvédése tekintetében is, — mi a ház által helyesléssel fogadtatott.

VIDÉKI TÁROGATÓ.

T e m e s v á r, sept. 8. Tegnapi a vracse-gaji szerb-rácz tábor, melyből több hét óta Fehértemplomot és Temesmegye déli részét pusztították, a kassai honvédek és több nemzetőrök által egészen szétveretett. Vracsegajt leégették. Részletesb híreket holnap kapunk. S.

P e r l a s z. A látvány, melyet a sánczok bevétel után mutattak, kebelrázó és rendítően nagyszerű volt. A sátrak, és a középponton álló két ház, többnyire nád-fedezetén pusztító tűz nyargalt végig, s a még egy pár órával az előtt népes tábor el hagyottan, füstölgő üszkőkben, félig elégett élelmiszerek- és ruházatokban mutatá föl maradványait. A romlás ezen terén és len a réten, mintha itt isten boszuló angyala járt volna, holt testek rémitően csonkitott törzsei heverték. Itt egy természetes rácz ideges teste nyult el megsülve, a kinos halál vonaglásai között összezsugorodott kezekkel s felhuzott lábbal; másutt egy csoport feküdt, kétségbe esett küzdésök közt egymásra hullva, golyók és kard által ejtett tá-

tongó sebeiket tárván a szemlélőnek. Ezek közt van Jancsó vagy Puli-Basa a tűzérőség vezére, és Stefanovics, azon megszökött torontáli irnok, ki Kikindán méltó halálát elkerülve, azt itt lelé föl. Drakulics pedig egész seregével szekereken megfutott.

Elfoglaltatott ezen ostrom alkalmával a ráczoktól 14 lobogó, 11 ágyu, sok löfegyver, kész töltés, tömérdek löpor, tábori készülétek, fehér nemük és mindenféle öltönyök.

Az ellenség halottjainak számát bátran lehet 500-ra tenni, míg a mieink közül eddig csak 18 halt meg.

Miután a táborsáncz kiraboltatott, seregünk Perlasz városa ellen nyomult. Itt azonban a lakosság fehér lobogóval jöven előre, megkiméltetést kért és nyert.

A város népsége, a magyar nemzet iránti hűségre felekkettetvén, egész hadtestünk öröm-lövöldözések, önértet és bátorságtól ragyogó arczczal tért vissza.

Ez volt kimenetele Perlasz ostromának, melylyben hónapok óta tanyázott a rabló csoport. Daczolva a törvényekkel, nem engedelmeskedve a kormánynak, rettegte a gyülevész, de elszánt nép a környék lakosságát. A megvchettetlennek hirdetett sánczok földdel egyenlővé tétettek.

PAPI NÖTLENSÉG.

irta **BESZE JÁNOS**, Esztergomban. 1848. 14 nyom. velin iv, ára 1 ft 40 kr. p. p. Kapható Esztergomban Beimelnél, Komáromban Szieglernél, Pesten a szerzőnél, bálvány utca 175. szám.

Évnegyedes előfizetés.

Hetenként kétszer megjelenő lapunk következő új évnegyedi folyamára, september elejétől december végeig, előfizetni lehet postán 3 f. 30 kral p. p. helyben 3 f. — Évnegyedes előfizetőink a ministerek, lapunk mellett megjelent arczképeit, valamint a diadalkoszoruzott **K i s E r n ő** hadvezér arczképét is megkapják.

Megjelent s minden könyvárusnál kapható :

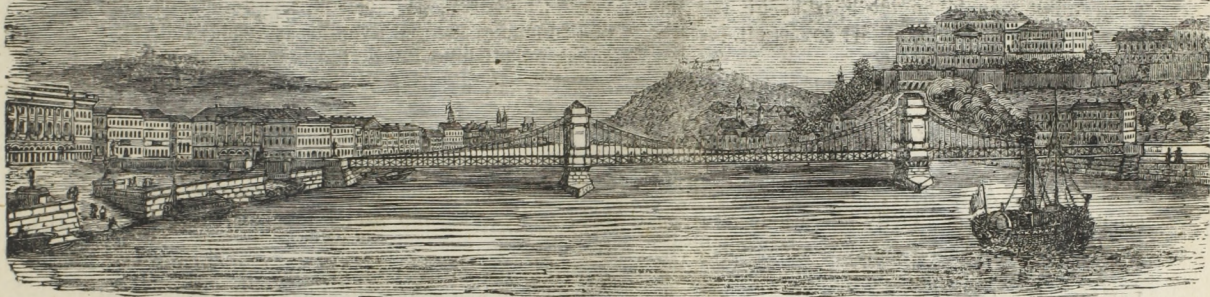
Országgyűlési emlék

Politikai, történeti és szépirodalmi almanach 1848-ra. Kiadta és szerkeszté : **V a h o t I m r e**. Az alsóházi terem rajzával s diszes borítékba fűzve ára 2 f. 30 kr. p. p.

A Budapesti Divatlapra és Nem etörre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 pfttal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárusnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

12. szám.

Sept. 12. 1848.

TARTALOM : Péter bán. Literáti János. — A lukai póp. Szemere Miklós. — Intézkedés pestvárosa megerősítése iránt. Dobrosi. — Tárcza : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató.

PÉTER BÁN.

Történeti beszély.

I.

Éj volt . . .

Mint egy félelmes sirkert szomoru magányában, mély csend borongott Zágráb falai közt. Szabálytalan utcáin, mint kiáltószó pusztában elhalt a nappali élénk zaj, lebegő szárnyain csak a nyájas szellő suhogott keresztül, szendergésre bádjasztva még a komolyan virasztó öröket is. A tiszta kellemes ég nagy becsü koronához hasonlított, melyen szikrázó gyémántfényként csillagok milliárdjai lobogának ; míg a hold mint boldog szerelmes ábrándos képzeményi közt, kéjittasan uszott légi honában.

A bánipalota tanácsteremében azonban még gondos ovatossággal mérsékelt zajos élet volt, itt a pártütés, Karlovicz híres pezsgőjétől habzó serlegek ürítetési közt, Péter bán s néhány előkelő elégtlenül horvát urak által még titokban tervezeték . . .

— Uraim ! csendet kérek — szólt végre a bán hazafisága túláradozó hevében, s magasán tartá fel habzó serlegét — mint vészharang riadó hangon elzengett ajkatokról a szent eskü, szent tartalma egyházat feltételez. Fel tehát barátim ! véres küzdelmeken túl virul a szabadság rózsája. Vesszen Kálmán király — vesszen zsarnok uralma.

„Vesszen“ ujrázák az ingerült pártütők, s felkocztatott poharaikat egymásután dühösen verék földhöz . . .

Ékképpen pár kárhuzatos óra teljesen megérlelé a honárulás bünös merenyét, s a hitszegők kivivandó dicsőségek tervei közt, képzelt hazafiságuk boldogító öntudatával oszlának el. Maga pedig az izgató bán kitünő jó kedve mámorában sorra ölelé barátait, legkülönösebben Gruus Metelt, ki tiszteletét s vonzalmát több tekintetekből igénylő, még meg is — csokolá.

II.

Péter bán életkorának ragyogó délpontján, férfias erejének büszke önérzetében még valóban szeretetre méltó egyéniség volt. Szilárd jelleme s rendüellen politikai elve ez embernek ugyan nem volt : de izgatások után bármely nevezetes párt élén erélyesen vezérkedett. Fiatalabb éveit kéjlegző udvaroncokként folytonos gyönyörök ölésén élvén át, komolyabb életpályáján is mintegy szerencselovag vágdatott keresztül. Nőskörökben kedélyesen mulattató s egészen otthonos volt, s mikép efféle szerelni kalandoroknál megtörténni szokott, szíve nem ritkán mint fölperzselt avar pillanatig lángra gyult : de, mint ő, körülményei változván — senki sem tudott hamarabb feledni.

Azonban van egy percz az ember életében, melly irányt ad jövődjének s kiméri sorsának

körvonalát. A hiu dicsvágyó itt kiábrándul s magába száll — a ledér könnyelmű itt magával találkozik s elkomolyul.

Ez történt Péterbánnal is.

Ő ki eddig az erény virágait mosolyogva rombolá; ki eddig mint hűtelen pillangó csalitrol-csalitra repkedett, sok szerény kebel nemes érzelmeit kicsalta, s vele kedvtelésig kaczerkódott. Most a küzdés s végelhatározás perczeim keble megrendült, és lehangolt büszkesége egy, még soha nem érzett boldogságért sovárgott.

Urnappa volt.

A püspöki templom ünneplő népek ezreitől hullámzott.

Nincs szebb, mint az imádkozó hölgy, ha mennyre függesztett szemekkel boldog szerelemért fohászkodik. A szellem, melly ilyenkor valóját áthatja, a buzgalom, melly imára kulesolt gyenge kezeit fölemeli: szelid angyalá varázsolják őt.

Egyik kised oltár márvány talapzatánál egy hölgy magasztos érzellemmel ekép imádkozott; arcán a szépség bájló vonásai nyugvának, szemében az ártatlanság szelid sugárai tündöklének. Mellette koros s tiszteletet igénylő nő állott, kit — boldogító gyönyörrel csüggvén gyermekén — első tekintetre anyjának képzelhetél: de kinek egyszersmind hiusága arcvonalain olvasható vala, mert leánya imádoit némi szülői büszkeséggel számígtatá.

A bán barátaitól körözve jó tova a föltár alsó lépcsőzetén összetett karokkal elszórt gondolatok közt állt. Mint látszék isten igéivel keveset törődött, mert fürkésző tekintetét az ajtatoskodó sokaságon édes gyönyörrel legelteté. Majd egy pont ragadá meg figyelmét, s nyugtalan lőn mint kit égető vágyak üldöznek, — szemei az imádkozó hölgy arczába tapadtak, gondolatai fohászival titkosan rokonultak.

Istentisztelet végződésével a lovagias bánt két urhölgy kíséretében látjuk az egyházból távozni.

A távozők Fruicsnő és leánya Lanka valának. . . .

Kevés napok mulva Zágráb magasabb társas-köreiben — négy szem közt — titkos hir terjengett: a bánt urnapiján Fruics Lanka megbüvölé, s azóta legszívélyesb barátja — atyjának.

Alig egy hó teltével pedig, mint fővárosi újdonság köztudomás lőn, hogy a bán szerelmé megvettetett, — Fruics Lanka, anyja daczára, bizonyos magyar ifjut szeret.

„A sors boszuja nem késik“ sohajtott sok hölgy a káröröm diadaléretével.

III.

Özvegy Berényinő azon eredeti régi magyar főrangú hölgyek egyike volt, kit romlatlan jó szív,

és tiszta anyai érzelem jellemez. Ő egész világát házi körében s legfőbb boldogságát jól nevelt gyermekeiben lelé föl — annyival inkább, mivel boldog házaselete néhány rövid évei után, örömtelen sorsa szomoru napjait csak hamar kelle tapasztalnia.

1096. midőn Valther szerencsétlen keresztes hadai — hazánkon keresztül szent földre utazandók — békés falvaink nyugalmit rablókként felverék; borzasztó gyilkolások, gyujtogatások közt dús rónáinkat inség s nyomor szinpadává tevék: sokak példajaként Berényiné is elhagyva védtelen mezei lakát, a közel Zágráb falai közt keresett menedéket.

Itt látá először fia Horváthon legszebb hölgyét a bájos Fruics Lankát; itt szövődött szerelmök titkos vonzalom- s ellenálhatlan rokon szívérzelemből, mellyet később szülei jóváhagyás is szentesített.

Mondjam-é, hogy ők boldogok valának?

Vannak perczek, mellyekben mélyebben hajol meg a tisztelet isten előtt — teljesebben buzog hálánk szívünkben — esdeklőbben szakad fel fohászkodunk könyörgő keblünkben, s — ezek! az első szerelem élvadó perczei.

De a szerelem egy oltár: a boldogság rajta áldozat.

Fölgyulnak itt bár az érzések, mint lobogó fáklyaláng: sokszor mégis kitörnek a csordultig telt szívből mint áradt folyam keskeny mederből, s elseprik a boldogságnak még csiráját is.

Igaz, a fájdalom kiegészítő része a boldogságnak. Mert mond meg kérlek van-é óra, mellynek perczei zavartalanok volnának? van-é kebel, mellynek érzelmei változatlan örömeikben ringának? van-é boldogság, mellynek csendes hazája később küzdés színterévé ne válnék?

Mintegy tenger olyan a boldogság, akkor legfőlelmesebb, mikor hullámai mély nyugalomban zsibbadoznak. A változás mint bőszihar vészjós-lólag viraszt felette, s csak alkalomra vár, mellyen felkorbácsolhassa alvó hajjait.

IV.

Fruics Metell régi előkelő családviszonya, tömérdek összehalmozott kincse s vagyonaért egész Horváthonban első tekintélynek tartaték. A nép s haza irányában tett nagyszerű áldozataiert határtalan népszertüséggel birt, s ezért neve közösen tisztelteté.

Nejét gyöngéden szereté, s bár hiu rangkór-ságát, tulkövetelő fényüzési czikkeit mindenben nem helyeselhette: mindazáltal azoknak ellenszégülni sosem bátorkodott. Egyetlen leányuk, Lanka szépsége- s gazdagságaért Zágráb csillagának tartaték.

Sokan különösnek tartják, ha állitjuk, hogy

vannak gyermekek, kik korán szellemi önállásra vergődven, szüleiától örökleni szokott hibáik felett felülemelkednek: pedig a tapasztalás sokszor igazolja állításunkat.

Lankát kitünő szerény önismeret jellemzé, ugyanazért középszerűségeken túl szárnyaló lelke, vétkes ábrándokon nem kapkodott — boldogságot kibékült szívnyugalomban talált, s szerelme érzeményeit csak rokon kebelben biztosíthatá. Magas fénypolczokon, melyek előtt a zsarnoki kény által porba sujtott emberiség szolgálissággá aljasult — nem talált jóllétet s elégedést; örült ha e részben olykor atyja nemes gondolkozásával találkozott: de félelem s irtózat kinozá, ha anyja határtalan büszkeségére gondolt, mely egykor őt is méltatlan áldozatként tiprandhatja el.

Fruicsnő sorsától fimagzattal meg nem áldatván, minden ohajtása ott öszpontosult, hogy egyetlen leányában minél inkább fölmagasztaltassék. Szülei aranyreményekkel így szövögeté tervei közé elébb Berényi Ákost, majd eszméi változván a magas állásu bánt, ki nyert szabadalma következtében, viszonyszerelmet esdve, keble fölcspingó hevében minden lehető alkalommal ezerszer omlott Lanka elébe.

Ámde nemes gondolkozásu hölgyet nem gyujtanak részvétre elbitorolt szerelem fattyu gerjedelmi; ismeri, s — tán leginkább ő ismeri — a pillanat emberét, belát szíve rejtélyébe, s könyelmű érzelmiért inkább szánja, mint viszonzásra érdemesíti.

Sajnosan tapasztalta mind ezt a bán, s ezért magános órában szigorun tartott szemlét szerelme felett: de úgy találta, róla fájdalmasan meg lön győződve, mikép így nőt még soha nem szeretett. . . .

Fruicsnő azonban, ki szinte leányánál többszörös anyai felhívásainak sikerét nem tapasztalhatta — nem szünt meg a vőül választott bánt vizsgálni: sőt célja kiviteléhez ármányos kísérleteivel gondosan szőtt hálójában folyvást fogva tartá, s szava szentesítéscül Lanka kezével ünneplésen is megkínálá.

Berényi Ákos nem volt szerföltött gazdag: de anyja vagyonának — mint a mellyet ő kezelt — takarékosan felhasznált jövedelme mindenkor becsületére vált. És bár fiatalkorának minden kitünő jelességével birt, fényes független állást azonban még eddig magának nem szerezhetett — ezért nem csoda ha Péter bánnal — az alacsony érdekektől vezérlett anya előtt — nem versenyezhetett, sőt szégyenítőleg háttérbe szorítottatt.

Megvetve látván Lanka kedvesét, lelkét fájdalom rezgé át — azért is annál forróbban ragaszkodott hozzá, s neki szívében elválhatlan szerelmet esküdött.

Szorítsd a szerelmet tilalmak közé, annál biztosabban tetőpontra fokozod ezt.

Fruicsnő valóban e veszélyes irányban működék. Ő nem ismert vágyakban határt, nem érzelmekben tisztaságot, — keblét vétkes rangkórság, kárhuzatos dicsőség szomja gyötre. Leányát — kit különben bálványozott — sokszor kitörő erőszaka durva nemeivel ostromlá; lecsókolni ígéré könnyeit csak szeresse a bánt, viszont kebelrendítő átkaival rémité, ha kérelmeinek ellenszegülend.

Lanka mind e mellett is szilárd maradt mint a megedzett fájdalom, s ha olykor szorongattatása óráiban könyörgve borult anyja lábaihoz, s töle ridegen taszítottat el, még akkor is azon reménnyel távozott: idővel tán minden megváltozand.

De láttál-e éh oroszánt martalékjáról könnyen lemondani? . . . ne hidd! hogy aljas önzéséről a romlott szív is nemesen lemondjon. A zsarnok ki hidegen számít, s mint eszközt millió életet áldoz nemtelen céljai kiviteléhez nem borzasztóbb szörnyeteg mint egy szivtelen szüle, ki hitvány árucziként rendelkezik gyermeke sorsáról.

Ez oka, ha ilyenkor a legforróbb gyermeki szív meghül, s keblében a tiszta bizalom szent érzése eljegesül.

Életboldogságának jogszerűtlen eltiprása Lanka kedélyét elsőben leverék, majd végső lépésre kényszeríték.

Mint reményvesztett, női szerénysége fájdalmas megadásával bár, de ártatlan szerelemmel dől hát Berényi Ákos karjai közé, hol elfogult anyja üldözési ellen ortalmat, — szemtelenségig tolakodó udvarlója irányában pedig szabadulását véle feltalálhatni.

Igy szerez sok szüle gyermekének veszedelmet, hogy boldogságának romain építse föl vétkes hiúsága fellegvárát.

(Vége következik.)

LITERÁTI JÁNOS.

A LUKAI PAP.

Bodroglőzön ragyog Luka,
Minden ó és új krónika
Csak róla s papjáról ír,
Nem tud a világ Budáról,
Zemplén s Bodroglőz honáról,
Csak . . . Lukáról zeng a hír.

S im a hirneves Lukában,
Szárca, lud, vöcsök honában,
Zengedez repedt harang,
Zeng József császár nevére,
Nagy nevének ünnepére,
Nagy rekedten csincsálang.

Örkakas a tetejében
Vékony nyárstorony kevélyen
Fitogtatja termétét;
Négy szögében négy toronyka,
Mintha négy csirke közül a
Kotlós nyujtaná föl fejét.

Gyül a nép, tarisznya vállán,
Bocskor sámszette lábán,
Már templomban a sereg,
Zeng zsoltári magyaránek,
A magyarok istenének
Luka vig hálát rebeg.

Végzi . . . összetett kezekkel,
Félig hunyt kegyes szemekkel
A pap im székében áll,
Jámbor ősz, mint bibliája,
Rá hallgat Luka s csudája
Ötven évek óta már.

„Küldj esőt a völgy s tetőre
Küldj a szomjazó mezőre
Fellegedből óh atyánk!
Isten! őre a magyarnak,
Bosszulója kontyos tarnak,
Add áldásodat reánk.“

S mintha szél viharja tör ki,
Minden száz utánna dörgi:
Küldd esődet óh atyánk!
Isten! őre a magyarnak,
Bosszulója kontyos tarnak,
Add áldásodat reánk.

„És ki ünnepére itten
Összegyűltünk, áld meg isten
Áld meg a magyar királyt!
Ne nézd uram, hogy ő német,
Óh ne nézd azt kérünk téged
Mert őt is te alkotád.“

S mintha szél viharja tör ki,
Minden száz utánna dörgi:
Áld meg a magyar királyt!
Ne nézd uram, hogy ő német!
Óh ne nézd azt, kérünk téged,
Mert őt is te alkotád. *)

SZEMERE MIKLÓS.

INTÉZKEDÉS PESTVÁROSA MEG- ERŐSÍTÉSE IRÁNT.

Egy nyílt és nagyon kiterjedt városnak mint Pest, valamely megátámadó ellenség elleni erősítésére, vagy illetőleg védelmezésére a következő rendszabályok mellett legalább 50,000 nemzetőrre és 50 ágyura van szüksége.

Mind azt, mi az ellenség közelítését elfedezné, egy ágyulövésnyire le kell rontani, és még a külvárosokat sem kell kimélni, ha védelmezni nem lehet.

Mindenek előtt szükséges a város környületét szemügyre venni és ha a védelmező erő engedi, minden fontos, s uralkodó pontot őrséggel megszállni, mi végre ágyuk is szükségesek. Pest sikon fekszik, és csak a kis távolságban fekvő ludovica és kalvaria hegy közti halmok által lehet felette uralkodni. Ellenben Pestnek a budai részről megátámadástól igen lehet félnie, mivel rajta a budai vár fölemelkedettsége és a gellért hegye elnyúló hegyhátaival egészen uralkodik. Pest tehát Buda nélkül semmihez sem kezdhet, mert csak nyugatról, vagy pedig keletről, a mi jelenleg nem valószínű, támadtathatik meg. Buda bírása azért stratégiai szempontból föfeltétel, és azt csak az egész népesség hadcseles felkelése által foglalhatni el. Mint kell egy erősséget oltalmazni, arra egy részint a természetes emberész megfelelő; más oldalról pedig a hozzáértő egyének intézkedése, kik gyalogságnál, vagy pattantyuságnál szolgáltak, és kik jelenleg Pesten és Budán nagy számmal vannak, mutatja meg a legjobb utat és módot.

Pesten azért a lehető legnagyobb megerőködést kell tenni.

A környékből a városba vezető országutak és utak, szemeses szekerek, földdel megtöltött hordók, gerendák, torlaszos fagátok (schleppverhau), árkok stb. által elrekesztendő; a távolabb fekvő házakat le kell rontani, mint szinte a fákat, bokrokat, bozótokat, szóval mindent elpusztítani, mi az ellenségnek alkalmat adhatna, hogy megette elrejtőzhessék.

Az ily megerősítés vezérője azonban arra figyelemmel leendő, hogy az ellenségtől legkevésbé fenyegetett, és így a védelmezendő hom-

a magyar népnek német elleni, firől fira átlpántált háromszázados gyűlöletét, s hogy e nemzeti gyűlölet ki ne hallhasson a magyar szívéből, mint látjuk most is naponként igyekezik rajta a német ármány.

SZ. M.

*) E vers tárgya igaz történet köztudomás szerint. Istenben boldogult censoraink alatt milly szellem vezérlé sajtónkat, a sok között tanuja e vers is, melly bár mindössze is egy ó-kori pap s pórhívei együgyűségét festi, a lefolyt hét év alatt egy lapban sem jelenhetett meg. De hibázok, fest még egyebet is: festi

loksor háta megett vagy oldalán egy vagy két utat, és az azzal összeköttetésben levő bemeneteket (ösvényeket) s utcákat csak annyira zárja el, hogy néhány perc alatt ismét szabaddá, járhatóvá lehessen tenni, és azon kiütésre, mit a megszálló őrség parancsnoka szükségesnek lát, használható legyen, hogy védelmezésének nyomatókat adhasson. Ezen bemenetek arra szolgálának, hogy az érkezendő erősítvényt és szállítványt p. o. a járságból és kunságból meglehessen kapni, vagy hogy a végszükségre jutott megszálló őrségnek a város elhagyása megkönnyítések, és az ut a visszavonulásra biztosítsák.

A bemenetek sánczokkal és torlaszokkal láttatnak el, vagy mint a belső utcák és terek árkokkal és földbástyákkal (Traverse *) metszetnek el. A házak a város legkülső kerületében palánkolat (Pallisaden), fagátok (Verhaun), árkok és földtöltések által záratnak el, és az azokhoz jó kézügybe eső köházak, kertköfalak, bokrok stb. saját védelemre és viszonzható lövése előre elkészítendő. A város kebelében fekvő házak belső falai áttörendő, hogy az embernek egyik házból a másikba fedezett utja legyen. Az ellenség felé néző házkapuk és ablakok berakatnak és úgy mint a köfalak lövésekkel láttatnak el. A szalma és zsindelyfedelek a védelmezési vonalban eső kunyhók és csűrök lerontatnak, és anyagszerei a megerősítésre felhasználtatnak, vagy pedig eltávolítatnak, vagy megégettetnek.

Minden templom és szilárd nagy épület az erősebb védelmezés végett visszavonulási pont gyanánt rendeztetik.

A hidak a városban, városon kívül vagy megett szinte elsánczoltatnak, vagy az elhagyásra, elégetésre vagy levegőbe vettetésre előre elkészítetnek.

Az ágyuk a torlaszok megé állítatnak, vagy magasb állásra, úgy hogy tűzők keresztbe vágja egymást.

Az utcák elrekesztése a bemenetek torlaszai megett úgy történik, hogy keskeny átmenet hagyatik rajta, mint az Párisban is történt.

Az őrsereg 3 részre osztatik, u. m.

Elődandár a körületi vonal oltalmazására.

Deréksereg a védelmezők segítésére és felváltására, és a belső osztály védelmezésére.

Tartaléksereg a város legerősebb pontjain segítésre és fedezésre.

A város körületét az ellenség felé eső részen,

és általában a hol szükséges a gyalog nemzetőrség, melly szétszórt rendben (en débandede) a köfalakat, sövényeket és bokrokat oltalmazza, meg fogja szállani.

Az utcákat és nagyobb tereket a polgárőrsereg zárt osztályai oltalmazják. — A házakba lövöldözők (Plaenkler) helyeztetnek. — A deréksereg az elődandár osztályai megett az utak és utcák elváló és egymást vágó (Kreuzpunkt) pontjain áll.

A fő tartaléksereg ha lehető olly szabad téren áll, melly a legmakacsabb védelemre alkalmas; a visszavonulási vonalt fedezi p. o. a Józseftért és Ujvásártért.

A lovasság hátra felé a tartaléksereg szárnya megett állítatik fel. Feladata: a bekerítés ellen biztosítani, és a visszavert támadás után az ellenséget üldözni.

Az ágyuk az utak végire, vagy az uralkodó pontokra helyeztetnek, és földhányás által fedeztetnek.

Az ellenség közelítésekor mintegy 300 lépésnyire a lövöldözők (Plaenkler) tüzet adnak az ellenségre.

Ha az ellenség a körületi vonalt (Umfangslinie) eléri, akkor a zárt csapatok feszített szuronyokkal oldalról megtámadják, és elkergetik. A lovasság igyekezni fog bekeríteni.

Ha az ellenség támadása sikerül, akkor az 1-ös vonalt el kell hagyni, és a házaknál s köfalaknál a lehető legnagyobb ellenállást tenni, mialatt a deréksereg, sőt a fő tartaléksereg egy csapata is elnyomul, hogy az ellenséget ismét elkeresse.

A visszavonulás a házakból dob vagy trombitás jeladásra történik.

Az ágyuk kartácscsal tüzelnek az ellenségre ha 30—40 lépésnyire közelít, és aztán koronként bizonyos távolságra ismét megállnak s tüzelnek, míg az ember a fő tartaléksereget el nem éri, mellynek most a legmakacsabban ellen kell állnia.

Ha az ember lépésről-lépésre oltalmazza magát csaknem a város végéig, akkor a tartaléksereget összehuzza a házakba az őrsereg befogadására, melly itt lassankint összegyűl. — Az utolsó csapatok a várost felgyújtják és ekép gátolják az ellenséget a megszállásban és üldözésben. (Moskau égése).

Jelk adatnak nappal és éjjel a város minden pontjain, hogy bizonyos eseményekről értesítsék a népet.

Ide tartoznak: a füstoszlopok, gőzgolyók, kitűzött zászlók, harang félreverése, dobszó. — Éjszaka a jeladás vészrudak (Allarmstange), puska-por, röppentyű, ágyu, puska-lövés, harangfélreverés, dob, trombitaszó által.

Mielőtt az ember jelt adna, ki fogja adni a jelszót, mellyre mindennek felelni kell.

*) Traverse (keresztföldbástya) a bemenet fedezésére, vagy a gránátok elleni biztosításra szolgál. Hosszasága az utca- vagy kapuszélességéhez aránylik, hol felállítatik.

Egy fontos röppentyű éjszaka 6 mértföldnyire ellátszik, mivel 5—7000 lábnyi magasságra emelkedik.

M e g r o h a n á s. Az ellenséget oly időben kell megtámadni, mikor vagy épen nem, vagy pedig nincs egészen oly állapotban, hogy magát oltalmazhassa.

A sikertült megtámadás a leghathatósb szer az ellenség ellen, ennél fogva okosan, hely- és ellenségismerettel, gyorsan, ovatosan és eltitkolva kell tenni.

A megtámadás éjszaka a legtöbb sikerrel jár, mert a sötétség elfedezi a mozgást. A megtámadás zárt rendben szuronynyal történik.

Az ember ne hagyjon az ellenségnek időt a magameggondolásra. A megtámadásnak több ponton és különböző oldalról kell történni.

Merészség által az ember legkönnyebben célt ér.

Nem kell előbb löni, míg jókora tömeg ellenség nincs az ember előtt.

A lovasság ellen szakadatlanul tüzelni kell, hogy lova megbokrosodjék, és a lovas a lórul leesvén az ismétli felülés megnehezítesse.

* *

E cikk a martiusi napokban csak úgy hirtelenben készült; azon derék katona, ki ezt nekem sziveskedett készíteni, ha felszólíttatik az illetőktől bizonyosan nem fogja megvonni szolgálatát.

DOBRÓSSI.

T Á R C Z A.

NEMZETI SZINHÁZ.

Sept. 15. Don Cesar de Bazan. Dobsa mint vendég lépett fel a czimszerepben.

— 16. Füredi javára, először: A K u n o k. Eredeti opera. Szövegét írta N. N. (Ki legyen ő?) Zenéjét szerző Császár György (a nemz. színház első hegedűse, — az előtt Kaiser név alatt ismeretes). — A jelen háborus időben, midőn Bellona riadó kürtje a szelid muzikát annyira eljleszté, egy szinpad ijdonság feltűnése a hazafiui lelkesedési közönségnek figyelmét legkevésbé sem képes lekötöni. Illyenkor nyugtalan a lélek, — nem képes ezt semmi magasabb szellemi élv elámitani, — mert a haza sorsán kívül nincs egyéb gondja és gondolata. — Illyenkor a műbirálati bonczkés kiesik a kard után reszkető kézből, — s ha irunk is némi észrevételeket a színházi előadásokról, azt csak azért teszszük, hogy a nemzetiségünknek oly jó szolgálatot tett fővárosi magyar színház, a nyilvánosság közlönyeinek teljes mellőzése által,

— vidéken a feledés homályába ne merüljön. — Ezek következtében a jelen előadásra nézve is senki ne várjon tőlünk kimerítő taglalást, bár békes időben méltán igényelhetné azt. — Ugy látszik, hogy a nemzeti színház zenész-kara bővében van azon férfiaknak, kik nem csupán előadó, de teremő tehetséggel is bírnak. Erkel, Doppler, Ridlei-Kohn, Ellenbogen, — nagyobb művek alkotásában is jelesen tünteték ki magukat. Im most egy ötödik lép föl közöttük, — s kísérletét valóban szép siker koszoruzza. Ez első nagybbszerű dal-művén, valamint társaién is, kéri ugyan a remniscenciák másolt színezete, mi a sok opera gyakori eljátszásától ragad az illy zenekar-tagokra; — azonban elvitázhatlan zeneszerzői tehetségét nyilván bebizonyítja e szerzeménye által, melyben sok erő, báj, változatosság s az instrumentálciónak sok helytt meglepő ügyességű kezelése egyesül. Kár, hogy az egészen egy általános eredeti típus, minden részén egyszínű fonalként átvonuló nemzeti jellem nem ömlik el. Mig operaszerzőink e nagy feladatot meg nem oldják, — addig magyar iskoláról nem is szólhatunk. Császár művének első két felvonása sokkal élénkebb, jobb, mint a két utolsó, mi a mű hatására nézve sokat árt. — A textus, mellynek tárgya IV. Béla korából van véve, eléggé érdekes, s éneklésre alkalmas. — Az előadás szabatossága csak dicséretet érdemel. — Hollósi Kornélia (Margit), a művészi virtuozitás minden bájával földszíté jó szerepét, s második felvonásbeli magyaros szellemű párdala, és magánáriája mindenkire elragadólag hatott. Szerző műve fentartására nézve legtöbbet köszönhet a remeklő művésznőnek. — Steger (Andorási Lajos), ki mint szerződött tag ma lépett föl először, kellemes s terjelmes tenorral, ügyes játékkal bír, — hanem iszonyuan, mondhatni, kiállhatatlanul affectál. Most tehát három tenoristája van nemz. színházunknak; — valóban igen-igen jól állhatnak financiaiái, — midőn ennyi pazarolni valója van az operára a mindinkább hanyatló dráma halálos ágya mellett. — Füredi (Uzád) derekasan viselte magát, a művészeti szabatosság és kifejezés mindinkább hatályosan kezd mutatkozni énekén. — Játékára nézve meg kell jegyeznünk, hogy bár tagjáratása sokkal kerekdedebb mint az előtt, de a kezei veli örökös ágálás nincs helyén. Bognár, Udvarhelyi, Köszegi kis szerepeiket jól vitték. Az idétlen hang, idétlen külse, idétlen és lelketlen előadásu Csillag Rózát, kár a szinpadon oly gyakran tündököltetni.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

U j m i n i s t e r i u m. Tudva van olvasóink előtt, hogy gr. Battyáni Lajos oly föltétel mellett

igére a miniszerelnőséget elvállalni, ha a király Jelasics seregeit visszaparancsolja országunk hatáiról. Erre azonban a gaz camarilla azt felelé a beteg fejedelem nevében, hogy még most az ügyben határozott választ nem adhat (azaz, hogy ha Jelasics győzni találna, meg sem erősítené a miniszeriumot); e mellett a leg törvénytelenebb s legbecstelenebb uton járó camarilla azon szemrehányásokat teszi nemzetünknek, miként ez a törvényesség teréről lelépett, midőn az 5 fős bankjegyek kibocsátását s a katonatoborzást elhatározza (azaz, a had- és financiaügyet ismét szeretnék ő kigyelemük kicsikarni a magyar kezéből). — A legfeketébb udvari cselszövény ezen nyilatkozatára Battyáni gróf lemondott a miniszerelnökségről, ő azonban Kosut, Nyári és Madarásznak észélyes felhívására, s az egész ház bizalom-nyilvánítása következtében ismét elvállalá azt, s a miniszerelnök másnap az általa alakított új miniszerium névjegyzékét illy rendben olvasa fel: Giczi Kálmán, Szentkirályi Mór, gr. Erdődi Sándor, b. Vai Miklós, b. Kemény Dénes, b. Ötvös József és Mészáros Lázár; (a 8-ik iránt még nem határozott). Az által, hogy legnagyobb népszerűséggel bíró hazánkfia, Kosut Lajos visszavonult a kormányhatalom gyakorlásától, — meg van semmisítve a reactionnak ellenünk vetett pokoli hálója, mely arra számítván, hogy majd nemzetünk a forradalom terére lép, jogosnak látszó okot talált volna hazánknak nyílt erőhatalommali elnyomására.

— Kosut Lajos, kilépven a miniszeriumból, melyet mi eddig leginkább az ő hazafiúi egyénisége, s munkássága sikerének eszközlése miatt pártoltunk olly határozottan, — lapja 69-ik számában ismét mint független honfi, mint a journalistikai pálya vezércsillaga áll elő, s magasztos jóslói ihletettséggel, a föllekesítés megrendítő lángszavaival hívja fel fegyverre a nemzetet; s mi megvagyunk győződve, hogy e szózat, — mely mintha egyenesen a magyarok istenétől küldetett volna hozzánk, — okvetlenül megteendi hatását, s igazságos ügyünk diadalának kivívására hatalmas tényezőül fog szolgálni.

— Buzditásul honleányinknak, ez időben, midőn a hon iránt legforróbban szükség éreznünk, im itt közlünk egy gömörmegyei nő levélét egy barátunkhoz, melyet az férjének az önkéntes nemzetőrök besoroztatásakor *) irt:

Midőn e sorokat írom, zavart agyam, keblem a fájdalom sulya alatt megtörni készül, heves tusát vinnak keblemben az érzemények, — de a hon szerelme győz, s én nehéz szívvel ugyan, de nyugodtan teszem le legkedvesb „kincseim“ a haza vész-környezte oltárára.

Fáj, hogy előbb vagy később nem születtem, olly korban midőn a nő is szolgálatot tehetne forrón szeretett hazájának, mint lelkes honfiaink.

Lajos (férje) ma soroztatta be magát az elmennő nemzetőrök közé, ismered lelkiütem, tudod ez rám nézve milly leverő, de megegyeztem, s bár éltémmel válthatnám meg azon sok ártatlan polgárvért, miről egykor az ausztriai ház véres számot adand, te is elmégysz szinte jó rokon messze, — nem lesz védőm senki, csak isten fent a magasban, — — — s én a válóponton, az elhatározás pillanatában keblem istene után indulok, mert ha reményem elhagy hitem megtörök, nyugvást még önérzetemben találok, keblem tisztasága egyedüli birtokom, s ez velem marad a nehéz kísértet óráiban is. Ki láthat a jövőbe? ki tudja mi van megírva számomra a sors könyvében, nem maradok-e egyedül ez önző nép között, kik kemények mint sziklák!

Ne hidd, nem vagyok esüggedt, hisz ki a keserűség poharát már fenekig üríté, az meg van edzve mindenre, — — — szívemre teszem kezem, fájdalommal ugyan de nyugodtan mondom: jöjjön a minék jöni kell, csak közös anyánk, a haza, legyen szabad. *)

JULIA.

Ugyan e nő figyelmeztet arra, miszerint a gyöngyösi báró Orczyféle kastélykerítésnek löcsövekből álló vaspálczáit e háborús időben igen czélszerűen lehetne használni. Minek is ott minden haszon nélkül e vascövek, melyek nekük most olly jó szolgálatokat tehetnének. Köszönetet szavazunk a lelkes honleánynak éberségeért, és sok illy lelkes nőt kívánunk szeretett hazánknak.

— István herczeg mint hadvezér levelének egy része a képviselőház sept. 19-ki ülésében felolvastatván, abban tudósítás foglaltatik, mely szerint az árulással vádolt gróf Teleki Ádám vezérőrnagy ügyében félreértés van, s hogy ő kész a horvátok ellen harcolni. Ezen különös dolog megvizsgálását a ház bizományhoz utasítá, mely mindenestre a legnagyobb szigorral járand el e nagyfontosságú ügyben.

*) Ez önkéntes nemzetőrök lelkes csapatja újabb miniszeri rendelet következtében ugyan hon maradt, de az elszánt és honukért minden perczben élni halni kész honpolgárok emléke fenmaradand historiánk emléklapjain, mert ha valahol, Rima-Szombat bizonyára

olly tiszta hazafiúi ép erő, mely nem hagy magán egy könnyen tul tenni. — Honleányai tiszta érzelmeit hiszem eléggé tanusítandja ez általam közlött level. B. J.

*) E levél hű másolataért kezeskedünk.

— Z á g r á b b a n a magyar érzelmű horvátok közt ellenforradalom ütött ki. — A bosnyákok pusztítva rontottak be az őrizet nélkül hagyott Horvátországba.

— J e l a s i c s e l l e n i t á b o r u n k b a n örvendetes fordulatot vőn a dolog állása az által, hogy a sorkatonaság tisztikara aláírással kötelezé magát arra, hogy, hacsak Jelasics a magyar királytól parancsot nem tud előmutatni, mely hazánk megtámadását rendelné, — a pártütő ellen utolsó csepp vérig fognak harcolni. A tisztikar ez iránt követtséget is küldött hozzá, — mi, a föltétellel együtt, véleményünk szerint szükségtelen volt, mert Jelasics kir. parancsot maga is koholhat, — valamint a szép szavakkali ámtás is hatalmában van. — Hir szerint azonban az első útközet már végbement. — A horvát katonaság mindenfelé lop és rabol.

— I s t v á n n á d o r, mint hadvezér f. hó 17-én ment a táborba. Az ő személyes megjelenése nemcsak a katonaság- hanem a köznépre is buzdító befolyással leend. Ime alkalma nyílt nádorunknak kívíni a legszebb históriai nevet, s egy szabad nemzet örök háláját.

— H a d i k é s z ü l e t e k. A ministerium felhatalmazása következtében a lelkes Perczel Mór, mint „Zrinyi” nevű szabad csapatot alakít, s már is 800-an felül iraták be magukat, köztük vannak a körünkbe érkezett porosz herczeg gyalog serezed egyik zászlóaljának legtöbb vitézei is, kik rendkívüli lelkesedéssel tépték le magukról a halálos sárga-fekete színt. Ezen ezred tisztikara felszólíttatván a miniszerelnök által: ha valljon akar-nak-e Jelasics ellen harcolni, közülök csak kettő felelt igennel. A többi, mint veszedelmes ellen-ségeinket, a harc kimeneteléig le kellene tartóztatni.

— A h a j d u k e r ü l e t egyik követe el-távozott az országgyűlésről a végett, hogy a harcz-termett hajduk közt Bocskai-csapatot alakítson. — Szentkirályi Mór ismét a jászok és kunok közt toborz. — Biharmegye egyik követe is e czélból hagyá el a házat.

— A főváros védelmére alakult tüzer-csapatba már mintegy 250 művelt és lelkes honfi iratá be magát, kik naponként gyakorlatot tartanak.

— A fővárosban tartózkodó francziák és egy szabad csapat alakításával foglal-koznak.

— A z u j o n a n a l a k i t a n d ó tüzerűe-gekhez megkívántató 800 darab vonó és háts lovat f. hó 28-án fogják megvásárolni.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetörre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 pfttal. — A kiadó hivatalon ki-vül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvtáránál is.

— K i s s E r n ő, hadvezér ismét fényes győzelmet nyert a ráczokon. Ezek a csajkások kerületéből több ezren törtek be Torontálba, s Kiss Ernő 2 század gyaloggal és egy század lovas-sal Aradácznál támadá meg őket, s miután csodá-landó vitézségű kis sergünk közülök több százat leölt, s négy álguyjokat elfoglalá, a lázadók vesz-tes serege szétfutott. Ugyanekkor Elemér is több ezer rácz által megtámadtatott, s Kiss Ernő pom-pás kastélya egészen feldulatott; mire ez seregé-vel megérkezett, a vandal rablók akkor már szét-futottak. — Perlasz, hova számos lázadó rejtezett, a mieink által felgyújtott, s egészen elpusztult.

— A m a g y a r n e m z e t h e z intézendő proclamatiót Kosut remek tolla készíté. Már sajtó alatt van s rögtön közre fog bocsátatni.

— J e l a s i c h p r o c l a m a t i ó i, melyek telvék ámtó hazug ígéretekkel, a rendőri hivatal szigorú intézkedése következtében mindenfelé le-foglaltatnak.

— A s z á s z k ö v e t e k közül néhányan a képviselői pályáról lemondásukat adák be a ház-nak azon okból, mert a magyar nemzet lelépett a törvényesség teréről. Nyomorúságos ürügy, szá-nandó elvakult emberek.

— K o m á r o m v á r o s á n a k nagy része a hiddal együtt elégett. A gyujtogatás gyanuja azon lengyel cserepárokat terhel, kiket az árulással környezett komáromi várba nem akartak bebocsá-tani, s kik a camarilla rendeletéből kóvályognak még most is hazánkban.

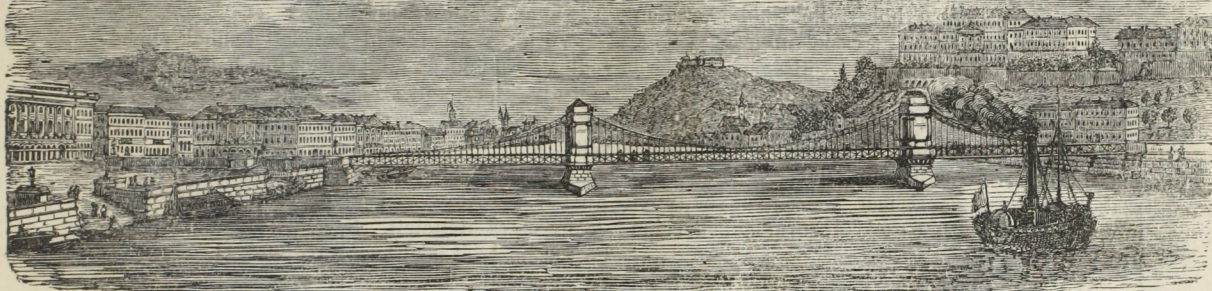
— B u d á t már sánczolni kezdik.

— P e r c z e l M ó r csatárai közé, nem mint feljebb mondatott, a porosz herczeg serezed tag-jai, hanem a bécsi önkéntesek soroztattak. Az előbbieket egyik zászlóalja magyar színű lobogó alá esküdött, nemzeti kokárdát visel, s miután csak két hű magyar tiszt maradt köztük, az őrmesterek és hadapródaik mind tisztí rangra emeltettek. — E zászlóalj hazafiai lelkesedése s harczszomja leir-hatlan.

— A „Zsurnalistikai lakoma” című, divatlapunk előbbi számában megkezdett czikk, miután az sok érdeket sért, s a jelen időben leg-nagyobb egyetértésre s kölcsönös hazafiságos sze-retetre van szükségünk, — nem folytatattik.

MÜMELLÉKLETÜL lapunk mai számához a felsőház rajza van csatolva, nem azért mintha annak fenmaradását kívánnók, hanem, hogy láthassák kívált vidéki előfizető-ink, mint nézett ki azon hely, hol az ereje- és hatalma-vesztett magyar főaristokratia, meghajtva fejét a nép ural-kodásának, mintegy halálos ágyán, önállólág legutószor tanácskozott.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

13. szám.

Sept. 28. 1848.

TARTALOM : Péter bán. Literáti János. (Vége). — Felkeltél... Szász Károly. — Mit kell most tenniök honleányainknak. V. I. — Tárca : Fővárosi tárogató.

PÉTER BÁN.

(Vége).

V.

Az örvényes Száva omladozó partjához közel, egyszerű regényes kertől körözve, Zágrábtól negyedórányi távolságra, feküdt Fruics Metell izletes földszinti laka. Jelen éjféli percekben, mint a halottak néma hazájában, falai közt legkisebb nesz sem vala hallható. Tágas nagy ablakain, széles virágu földig eresztett török függönyök nyújtóztak, mellyek mögött feszült figyelemmel, az éjt álmatlanság nyugtalan jeleivel virasztva keresztül, bizonyos lény örködött.

Most a közel setétes árnyu lombokat rohanó szellő zörgeté meg, és az egyik függönyt lassan hajtá félre egy hófehér kéz. Kinyitván fél ablakát, mellynek sima tükrén a megtört holdsugár játszva szökdösött, az ablak párkányára kényelmesen könyökölt le; sötét hajfürtei mint tömött vizzuhatag ömlének le vállairól, éjszemeivel a Száva felé mélyedve látjuk őt, arcán bizonytalan várás s égő szerelem reménye olvasható. Mikép pedig ajkának ellebbent nehéz sohajáról itélnünk szabad, keblében zaj, szívében szorongó érzelem küzdenek. Majd fölcsigázott bizonytalankodásának némi bosszus vegyületével hajol vissza s zárja be ablakait — összefűzve keblén karjait, tekintete a magasban uszó holdvilágban merengtet.

Mi jól is esik a szerelmes szívnek e néma báráttal társalogni! igen — hisz mig amaz szakadozott felhők közt bujdosva végzi vándorutát : ez is hánykódva tévedez hullámozó érzelmek tengerén. A sors egyenlősége, az, mellynek gyupontjával testvérileg egyesülnek.

E közben a távolból halk léptek, olykor egyegy kardzörrenés valának hallhatók.

A hölgy reszketett örömben.

— Megbocsáss Lankám — mert ő volt — el-késésemért, szállt Berényi Ákos kedveséhez, s leeresztett kezét forrón csókolá meg.

— Ne olly fenhangon édesem — válaszolt a remegő hölgy — anyám itt a szomszéd-szobában alszik, legkisebb nesz álmát fölverheti, s vége — mindennek; még a bajnak hire sincs, kevésbé aggódni kezdtem érted, de jelenléted már eloszlatta boruimat.

— Te angyal vagy kedvesem, igaz félórát késtem, de hamarabb jönnöm nem lehet, sok bajom volt, azonban jó az isten, segít midőn nem reméljük is, csolnakunk folyam-parton, tul azon fölszerelt lovaink indulóra várnak.

— Fogd tehát e csekély összeget, nélkülözhetlen uti kelméimet, segíts, és aztán — isten ve-lünk... De várj csak — szállt most megdöbrent kebellem — neszt hallok, tán atyám jő, ő nincs honn, a bán szeszélye vig lakomára szállítá fel.

— Ne félj kedvesem, nem jön most atyád, ő ez órában titkos bánygülesben van.

— Mi az? tán lázongás, tán ismét forradalom?

— Halld csak Lankám — e percekben a falóra tizenkettőt ver — halld-e!? a pártütés szomoru zenéjét zengi az; a hitszegést, honárulást az éjféli csend szent árnya alatt most tervezik, Horváthon tanácsurai titokban a bán elnöklete alatt — ott a tartománybiztonság főnöke atyád az ősz Fruics is.

E végszavaknál a hölgy kebléből akaratlan tompa sikoltás szorult ki, s csaknem lerogyott — majd bánatos arcán elhatározottságának szilárd kifejezései tündöklének.

— A sors még atyámtól is elszakaszt! ő tehát nincs többé itt számomra hely, vezess kedvesem, segélj a lépésre, melyre szerelem és szülői erőszak kényszerít, most már készen vagyok, s — egy ablakhoz illesztett székről szorult kebellem lépe a parkányra.

Az ifju felé terjesztve karjait, már már ölelni akará, midőn hátulról „megállj” kiáltó szó hangzék, s egy erős rántással a szobába visszazuhant.

Nincs az elesattant villámnak hatalmasb ereje, mint a véletlen ijedésnek, ha iszonyu rohamával félénk gyenge szívet rombol el.

Lankát illy erő sujtá le.

Ákos azonban gyorsan mint a gondolat megfeszített ugrással az ablakban, onnan a szobában terem, s karjai közé fogván élettelen kedvesét, egy közel kérevertre fekteté.

Mindezek alig pár perc alatt történtek, s a zaj hirtelen elnémult: fölriadt még is mellékhálótermében az anya, kinek leánya beszéde, gyanus sikoltása éles tört döfött keblébe. Leskődve hasyá el azért fekhelyét, s tette várva, boszuló nemesisként ragadá meg szökevény gyermekét. Jelenleg pedig mint rablót Berényit látván leánya alvóteremében — házának megtörtént gyalázata is keresztül villanván agyában, szívére tolt érzélem vihara nyelvét pillanatra elnémítá; majd segélyre kiáltván cselédait, dühösségig fokozott indulattal rohant férje nyiláért.

— Vessz bitang csábító — rivallá, ki gyermekemet s családomat meggyalázád, s — elsurant nyila balkarjába furódott. Szolgák — folytatá tovább felháborodott kedélyének le nem csilapulható rohamában — ragadjátok meg ez erény-martalóczot, kötözzétek —

— Bocsánat asszonyom, engedjen ön szóhoz utnom.

— Hureczoljátok el gyorsan, törvényszék előtt mentse magát.

— Vissza nyomoru kopók — kiálta most az ifju néhány hozzá közeledő szolgálhoz — ha kedves páratok, ne merészeljétek érinteni. . . És ön asszonyom, Fruicsnő felé fordulva esdő hangjával — ön ime — patakozó vérére mutatván —

eléggé meg van boszulva, gyermeke s neve képzelt gyalázataért: de most kérem önt bocsáson szabadon. Holnap teljes hatalmat adok személyemen, most legkisebb méltatlanságot halál követend.

— Jól van, menjen ön: de tudja meg boszum utól érendi, ha menhelyül a kárhozat országát választaná is.

Fruicsnő félig kiengesztelt kebellem lépett most tetszhalottnak hitt leányához.

De az nem eszmélt többé.

Vérpiros ajkai mint hófedett lombok elfehéredtek — homlokán mint sápadt kór halvány enyészett ült — lecsukott szemei körül ütés-okozta kék folt szederjezett, s szép arca halotti rémképpé változott.

Anyja kórholdt szoborként rogyott mellé. . .

Berényi Ákos — báni parancs következtében — fogságra ítéltetett. S nehéz fájdalmai mély börtön bűzhödt falai közt enyésztek el.

VI.

Itt történetünk színpada változik.

Az elbeszélt zágrábi események után olvasónkat most a véres gvozdanckói csatamezőre vezényeljük. . .

1096. midőn Kálmán királynak a rajongó keresztésekkel több ízben kellett harczolni: hazánk belnyugalma fölött úgy szólván semmi fegyveres erő nem örködött. A pártos szellemü Péter bán nem késett ez alkalmat lázongó s nagyravágó tervei kiviteléhez rögtön felhasználni, s szövetségzén elbarátság, megnyitatta a tömlöczök sorompóit is, és saját báni birtokaiban felültetett lobogóit, melyek alá rajként tódult nép szomoru emléket s gyalázatos vérnyomokat hagyott maga után. . .

Mint széles földabrosz végetlen síkság terül el szemeink előtt, szem nem láthatja be e rónátáj határát. A dús mező mint éktelenül nyírott fő le van tarolva, rajta már csak száraz bogácsok lengenek — itt-ott egy-két törpe bokor, melynek elsárgult lombjain csipős szél üvölt keresztül.

Késő ős volt.

Keskeny körben alig észrevehető halmon feküdt a rettenhellen erős magyar had; míg leebb mértföldnyi távolra gonosz szerkezetű s mostohán elszórt orosz falu mintájaként széles területben alakult a pártütők féktelen tábor.

A nap haragos arczzal vön bucsut láthatárától, és terhes felhők ölen nyugodott el.

Holnap vivandó csatájukra lankadt erejüket megújítandók álomra szenderülének a büszke harczosok is.

Mint ilyenkor többnyire szokott, most is vas-tag felhők fogák el az ég csillagait — nedves gözfüdőként a föld színére sűrű köd ereszkedett,

napod előbb a 68/2

nevedet beszenynyezé, midőn ő benne szüz arádban asszonyt öleltél? —

„Jól tudod tartalmát! — szlót a férfiu a sötét alakhoz —, de vádadhó hol vannak a bizonyító okok! . . . Mondd ki a nő halálítéletét! —

A sötét alak lázas fájdalomtól halkal nyöszörgés mintha magával lenne elfoglalva, e kérdésre nem látszék figyelni; azonban a lázrohamtól szabadulva felsohajtott és lassu hangnyomattal mondá:

Hideg, nagyon hideg karja van a halálnak. . . oh oh! — ne átkozz, ne küldj kárhozatra — — szakadozva rebegé az alak — „tudom, fáj szíved nagyon — folytatá — „s ez nekem is kinosan esik, — de mind ezért engemet ne vádolj; hisz a levelet P — ács sürgető kérésére íram.

„Hazudságod ne fagyjon meg kékülő ájkidon . . . mondj valót; szől világosan! — dörgé a férfiu szenvedélyesen. — Midőn én másfél heti utamból Párisba visszajöttem — folytatá —, csarnokomban nöm helyett e levelet találtam — — neved bizonyít . . . aláírt neved, a fentebbi sorokért, mellyeket egyszerűen nöm nevében is írod, ki is tudva, hozzá való szenvedélyes szerelmemet, inkább jókori eltávozásával kívánja engesztelni megcsalátásomat! — Szől világosan, mondj valót! —

„P — ács sürgető kérésére íram — ismétlé az alak, hogy előttem megbecstelenített nőd iránt hidegségedet eszközölje s ha ezt elérte vala . . . azt hívé, miként a dolog állásában, a helyett, hogy nődnek előbbi helyzetét visszaidézni kívánád, — neked más irányt szabandnak Párisban s így e a nővel, ha a lázadástól menekülni kell — célját megközelítendí —

„Pokol és kárhozat! nyeld-el e csalfa fecsegőt — szolt indulatosan a férfiu. Hiszen — folytatá — P — ács volt bajnoktársam az egyenetlen harcban, midőn a nőt álarczosak kezeiből ragadám ki s midőn a hülsen nő illő bütetését elveendő vala. Ő volt, ki töröm felfogja kezemben s a nőt ártatlanak nyilvánítá és hozzád utasított, mint ki a nőt akarátja ellen, sőt erőszakkal elrablá? . . . szől valót.

„Eszköz valék a bünök terjesztésére, eszköz valék szerencsétlenségedre is, de ki a gépezetet kormányzá: az: P — ács vala. Így történt, hogy viaszorr és álszakáll használatával nődöt a lázadásból magunkkal elvittük. Azonban véletlenül reá találtál és nődöt kezükből kiragadád, Jegyezd meg jól; P — ács segedelmével, ki látva böszültségedet és tudva népzerúségedet, határozott elszántsággal tépé-le arczáról a jegyeket, csupán azért, hogy nődöt biztosabban hatalmába kerithesse. Ez okért szolita minket is a visszatérésre és talán azért utasított most hozzám tégedet, hogy mire lakodba érsz, nőd már akkor ujjlag hatalmában legyen?! . . . oh, bár ne tértem

volna vissza esdő szavára . . . oh a vész a vész szörnyü korán itt talált.

Ezt már alig hallhatón mondá az alak; többi szavait pedig halálos hörgés miatt kivenni nem lehetett,

Azonban a férfiu hozzá közelebb huzódván, még néhány szót inteze, melyre a felelet ugy látszék, őt kielegité; mert midőn az alak, görcsös vonaglások miatt, többé nem szólhatott, a férfiu nyugodtabban hagyá-el a helyet. —

VI.

A társalkodónő meddő magányban könyezé urnáját. „Hol nöm?! — kiáltá egy rongyolt férfiu a terembe törve. — A társalkodónő kétesen bámulá a férfit.

„Hol nöm?! — még egyszer, de már parancsolólag kérdé ismét kémszemekkel tekintve szét a teremben . . . Ő neki én mindent megbocsájtok! Ő ártatlan . . . Ő engem szeret! — ami büne van; — azt bitorló önkény vétkezé . . .

„Bocsánat marquis ha első kérdését válasznélkül hagyám — szolt a társalkodónő, ámulva ösmervé O'Z — letre . . . a kétely némitá meg: önt már halottnak hirlélék.

„Nöm pedig a hir után, férjét a halottak közt is felkeresni ment? — Kíváncsian kérdé a marquis.

Itt a társalkodónő, mint a ki szavát elhirtelenedé, kis ideig megdöbbenve hallgatott: mert sejté a csapást, milly súlyos lenne az, az elgyengült marquis idegzetére, ha P — ács ocsmány erőszakoskodását megtudá. . . És nem csalatkozá: később a marquis követeléseire kénytelen levén minden eddig történetek előtt leplezetlenül megvallani . . . mennykőütötthöz hasonlóan állott a szerencsétlen O'Z — let, meggyöngült tagjaira reszketés szállt, a kintől fogai vaczogának.

„Az ágy készen van . . . mig orvost kaphatunk, kérem marquis sebeit hadd kötöm be — szolt kérlelve a társalkodónő.

„Nöm, vagy a halál lesz orvosom — válaszolt síri hangon a marquis — és midőn a teremből roskadozó léptekkel kitértorgott, még ezeket mondá: „zsarnok! zsarnok! szent jogok bitorlója, légy kárhozott itt a földön és a mindenségben!! —

VII.

1830. július 19-én midőn Párisban a győztes nép által a Bastille bevéve lön, a harcosok között leginkább egy férfiu voná magára a közfigyelmet.

A forradalom súlya alatt vázzá alakulva, roz-zant termete jelölé, hogy erején felül működék. Ifju volt pedig e férfiu, mégis három nap alatt erőben sirjaig vénült.

„Fel a teremekbe!! szólott most ő — még egy-

szer minden erejét összeszedve, — odáig talán még eltart ez élet . . . csak a termekbe fel!!

És ezen szavára, a győztes-nép, boszus haraggal ronta fel a királyi lakba.

De kivén, hogy a Bourbon család emlékei, szobrai, melyek erős Róberttől — le, egész X. Károlyig a termekben diszelgének . . . kivén, hogy ezek lerombolva lőnek s a királyi biboragyak, nyugvó helyek, összeheverve széttépeté-nek, ezenkívül boszujára más tárgyat nem lelt; mert a királyi lakban egy oda tartozó lelket sem találának.

Azonban egy, liliomokkal kivarott szőnyeg, vérrel volt fecskendezve s a véres liliomokon, egy nőt egy csecsemőt és egy vadászkést találának.

„A csecsemő megölve!”

„A nő a vadászkésbe dőlve!”

„A csecsemőt a nő és önmagát ölé meg!?!“

Illyforma szakadozott szavakat lehete hallani a tömegből, mely a hallottak felett összesereglett; egy hang azonban mind ezeket felülmúl s a zajból is kivehető volt:

„Oh! hogy ezt kellett megérnem, — és bosszulatlanul!”

Ki e szavakat mondá, az ugyanazon rongyolt férfit volt, kit már többször láttunk, ki azután a holt nő felett összerogyott.

A nő pedig marquis O' Z—let volt, s a gyilok, mellyel magát és gyermekét megöle, X. Károly vadászkése vala.

RUTKAI EMIL.

A HONNAK ÉLNI KELL.

Nem csüggedek : hogy nemzetem
Még sokban hátra van ;
A nemzet — melly dicső vala
A vér tusáiban.

Maradásunk csak pihenés —
Álomra szánt idő ;
Hol titkon ujjá születik
Az elvesztett erő.

Hosszut alvánk; de semmi kár :
Addig más nemzetek
Utunkból sok gátló sziklát
Elhőngöregtettenek.

És vérbetűkkel felírák
A rejlő vészeket,
Mellyekben annyi honúnak
Dicsetlen sirja lett.

Álmunk alatt a tolvajok
Megrablák vagyonunk,
De nem szurták ki szemeink
S nem vágták el karunk.

Mély s zordon volt az éjszaka,
De é p e n virradánk :
A szép regg kettős tetterre hív
S mosolygva néz reánk.

S mint nyüzsgünk most! mint küzdünk most!
Mint ver minden kebel!
S mint kiáltjuk ezer felől :
„A honnak élni kell!”

Oh! mi magasztos látomány
Egy ébredő haza!
Mintha most serkedezne ki
A menny csillagzata.

Uj isten van, és uj világ
Dicsőbb a réginél!
A lélek örömtánczba reng!
A szív szent kéjben él!

Nem csüggedek : hogy nemzetem
Még sokban hátra van :
Annál hosszabb lesz élete
A dics sugáriban.

MEDGYES LAJOS.

AZ UTÓSÓ TÁBLABIRÓ.

(Vége.)

Mig ezek a kastély gerendái alatt, a mámi gözölgő kávé, az iskolamester bor, és savanyított uborka, és kenyér özsonna mellett fejöket törték az új tudomány felett, az istállóból kiürámlott borju elbődült az udvaron, s a borju bögése megütötte a mester füle dobját: — Verbőczi a könyv neve — ! kiáltafel lelkesülten az iskolamester, s az itcze bort egy hajtókában kiüresítette.

— Verbőczi! az az! a pokol égesse meg a nevit, de hát hogyan jutott mester ur eszébe a neve? — kérdé maminak, ki örömében szinte kihörpöntette kávéját.

— Per associationem idearum — azaz: mint a gombolyag úgy foly az ember fejében egyik gondolat a másikból. A mint a borju elkezdett bögni, eszembe jutott a kis urfi, a kis urfi kisebb korában a borjut böczének hívta, a kis urfi, és böczéről eszembe ötlött a Verbőczi.

Dorottya asszonyság savanyu arczáról okos és józan ember leolvashatta volna, hogy az illy gondolatgombolyagot nem igen kedveli, s hogy a borju és urfi — egyesítés nem igen tetszik neki; de mivel Kukulyi István uram se okos, se józan nem volt, most az egyszer nem olvasott, de nem olvasott volna a bibliából sem, Dorottya asszony pedig hallgatott, félvén, hogy Verbőczi ismét ki fog ugrani fejéből.

— Gondoskodjék tehát nagysád Verbőcziről — mond a nevelő — s holnap azonnal hozzá foghatunk.

— Azt sem tudom hol lehet könyvet venni, mert arra biz én soha sem vesztegettem pénzt; hanem ön mint tudós, és jártas ember tudhatná hol árulják az ilyen könyveket.

— Megvallom nagyságos asszony Prudimentám, Languisom, Fédrusom magyar és diák fordításban van; de Verbőczim nincs, mert az én időmben ezt nem tanították, s azóta irhatta valami pesti ur, én bizony nem tudom hol árulják.

— Van egy septemvir bátyám, annak lehet valami heverő Verbőcziye, majd kérek attól — mond Dorottya asszony, és ezen a nevelő is megnyugodott.

A septemvir nagybácsi a kért Verbőczi helyett Acsádit küldött az ifju Gözü Tóbiásnak, leendő nagy reményű utódának.

Acsádit csakhamar végig lapozta nevelő, és növendék, s az öreg Tóbiás ur fiát, mint végzett juristát Pestre cipelte a septemvir-rokonnak bemutatandót, s általa prókatori rangra emelendő.

Septemvir bácsika azonnal ajánlotta öcsését a királyi tábla minden tagjainak, kik mivel a septemvir ajánlotta a veres urfit, nyájasan mosolyogtak a veres urfira. Gözü Tóbiás több fatumon keresztül, mint Aeneás Rómába, elért a prókatori censura kikötőjéhez, s mint borju a mézárszék eleibe, beállított a vizsgáló küldöttség elibe.

— Mi a vadászat? mondja meg kedves uram öcsém! — kérde a küldöttség elnöke.

— Nemes ember foglalkozása — válaszolt Tóbiás urfi hosszas gondolkodás után.

— Jól van kedves uram öcsém! — mond az elnök.

— Mi a királyi város? — kérde a küldöttség egyik tagja.

— A királyi város az a hely, a hol a király város lakosai laknak, — felelt rögtön a septemvir öcsése.

— Jól van uram öcsém! — mond a küldöttség tagja.

— Mi a zálog? mondja meg kedves uram öcsém! — kérde a küldöttség másik tagja.

— Szűr, keszkenő s minden más, a mit a csősz tilosban elvesz — felelt a kérdező.

— Jól van uram öcsém! — mondta a küldöttség másik tagja.

A küldöttség tökéletesen meggyőződött, miként uram öcsém valóságos számár, de mivel a septemvirnek öcsése, és uram öcsém a septemvir bátyja, kiadták neki a prókatori diplomát és pedig — mint urfit illet — kitűnő kalkulussal, és elbocsáták őt haza, szüleinek örömére, megyéje dicsőségére, és a táblabírói kar leendő tökéletesítésére.

Tóbiás urfi kitűnő diplomával és temérdek adóssággal tért hazájába.

Ki írta le a szülék örömét, midőn fiuk a tarisznyát kibontotta, és a tarisznyából elővette a diplomát, és a diplomán megmutatta a kitűnő kalkulust.

Dorottya asszony szívéből sajnálta, hogy a prókatori diploma nem kutyabőr, legalább megkülönböztetésül, hogy a nemes urfiaké nem az, ezt rosztalta is: de azért az iskolamesternek eddigi fáradságaért egyszer mindenkorra adott 50 azaz: ötven forintot váltó czédulában, és azt a böggő borjut, a mellett megtiszteltetésül ebédre is meghívta egyszer és pedig akkor, midőn a tisztikar, még az alispán is meghivatott diplomaticus ebédre.

Ezen diplomaticus ebédnek, s az itt történt vitáknak híre folyamodott, az adminisztrátor palotájától az utolsó táblabíró kastélyáig, s a legközelebbi tisztujtás alkalmával Gözü Tóbiás az ifju tiszteletbeli jegyzőnek neveztetett ki.

Irtanak pedig akkoron, mikor ez történt Krisztus urunk születése után 1848-dik esztendő februarius 23-ik napját, és Gözü Tóbiás az öreg elkezdte hizni, és Dorottya asszony a legyező helyett napernyőt vett, noha vala februarius, és di-dergő hideg.

Az urfit, ki azon naptól fogva megszűnt urfi lenni, tens urazni kellett a cselédségnek, teins urazni a jobbágyoknak, tens urazni a mesternek is, ki magában sokszor gondolta: — ebből a böcze kölökből még alispán is lehet, jah! minden a neveléstől függ.

Tóbiás urfi erősödött a teins titulusban, és a rugott borju kezdett tehénkedni, szóval a két növendék gyarapodott.

Rendkívüli közgyűlés tartatott Zábormegyében. Két nevezetes tárgy volt a vitatárgy. Adó és adminisztrátori rendszer. Az elsőnek létrejövésétől, ez utóbbinak megbukásától függött hazánk jövője.

A teins karok és rendek a házi adót hosszas vita, személyeskedés után végre elfogadták, csupán Koczik ur volt ez ellen is, ki kegyelemkenyert szokott enni, és Gözü Tóbiás a tiszteletbeli aljegyző, ki, bár valóságos számarnak deklarált, is a vizsgáló küldöttség által, kitűnő kalkulust kapott.

Hevesebb vitára adott alkalmat az adminisztrátori rendszer.

Gözü Tóbiás kijelentette, hogy semmi sérelmet nem lát az adminisztrátor urban, mert az ép s egészséges ember, s rendszere is jó, mert tud enni s inni.

És az adminisztrátori rendszer nem vala sérelem Zábormegyében még ekkor sem, pedig irtanak már ekkor Krisztus urunk születése után 1848-dik év martiusa 14-két.

Közgyűlés végével hősies érdemeiért, valóságos pecsovis szentelenségeért Tóbiásunk táblabírónak neveztetett ki.

Ki írná le a szülék örömét?!

Martius 15-ike a minden pecsovisizmus rettenetes napja elkövetkezett, európai viharával elsepert minden czímet, el a gyalázatos táblabírósgot is, és Gözü Tóbiás a nagy reményű fiu lett semmi, mint valóságos számár, és leend az új korban semmi, mert valóságos számár.

Ő volt az utósó táblabíró!

Mondják házuánál titkos konferenciát tartanak apja, anyja, az iskolamester és az adminisztrátor főkomornyikja, s azt tervezik, miként lehetne a romokba dönt táblabírói fellegvárat még egyszer ujra építeni?

A reactionális párt egyre gyarapodik, a hidra emelgeti fejét, jaj a kormánynak, jaj a hazának, ha ezen emberek visszaállítandják a táblabírósgot!

Legyünk ébren, mert a Gözü sem alszik.

BOROS MIHÁLY. *)

T Á R C S A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Országgyűlési hírek. Julius 31-kén az alvidéki kincstári javakon eszközöndő telepítésekéről szóló törvényjavaslat némi módosítással elfogadtatott. — Augustus 1-jén a magyar hadseregrol tanácskoztak, de még az ez iránti törvény-cikk nem jött tárgyalás alá. — Deák Ferencz a vésztörvényeket elkészíté. — Ugyanaz nap a miniszterelnök kívánatára magánülés tartatott.

A csatatérről azon hír érkezett hozzánk, hogy a római sánczok mieink által már három oldalról vannak körülveve, s mihelyt a székeleyek megérkeznek, azonnal megkezdik az ostromot, — s ez lesz az eldöntő csata, melly eddig talán már vége is ment. — Beszélük, hogy Szentkirályi Mór kir. biztos tábori szereket kérván Ujvidék városától, miután ezt megtagadák, jász és kun hadával benyomult a városba, a lakosokat lefegyverzé, s a városi tisztí kart egészen ujjá alakítá; — s most jász és kun rokonink sátrak helyett czifra palotákban laknak.

A budapesti nemzetörség zászlói felszentelésének ünnepe mult vasárnap ment vége nagy pompával. A vérmezőn mintegy 5000

nemzetör (tehát a rendes számnak fele) sereglett egybe. A zászlóanyák hivatását lelkes honléányok teljesíték. Almási Pálné, Csekonics Jánosné, gr. Károlyi Györgyné, Kosut Lajosné, s Szemere Bertalané. Szeg beverés alkalmával keves valódi népszerü nevet és jó eszmét lehet hallani. A zászlók kiosztása után Kovács, nemzetörségi ezredes rövid buzdító beszédet tartott. Ezt követé az esküvés, először magyar azután német nyelven. A pesti önkéntesek zászlaja is ez alkalommal szenteltetvén föl, — a spieszburgerek közül többen azt hívék, hogy ezen lobogó alatt kell nekik háboruba menni, — s lön iszonyu belső szorongás és rémülés.

A fővárosi önkéntesek, mintegy 500-an, tegnapelőtt indultak az alvidéki táborba, a mordiális Földvári őrnagy vezérlete alatt. Bátor, lelkes magyar fiak, kik a fővárosi németiséget győzelmi dicsőséggel fogják megszégyeníteni.

NEMZETI SZINHÁZ.

Julius 29. Eszter és Dávid. Fr. vigj. Ballettel. —

— 30. Szökött katoná.

— 31. Komlósi Ida jutalomjátékaul először: „Nő nem lehet király“ vigjáték 3 felvonásban. Irta Scribe, fordította Remellai. — Kettőről győződhetett meg ujjolag ez először színpadon került francia darab adatása alkalmával az elfogulatlan néző. Elsőről, hogy még a legroszabb, sőt józan észszel ellenkező tárgyat is lehet a kidolgozás simasága és szerkezet eltanult ügyes vezetése által némileg érdekessé, élvezhetővé tenni; — s másíkról, hogy közönségünk az idegen — főleg francia színműveket édes gyermekként ringatják keblökben, s behunyt szemmel nézik el gyarlóságukat, tévedéseiket, s mi legfőbb erkölcselenségeiket is. Olly vigjáték, mint e jelen, a legnagyobb indignációval fogadtatott volna a közönségtől, ha az magyar író tolla alól kerül ki. S méltán. Egy nő, egy szépen fölserdült hajadon, kibén némileg ébredezni kezdenek a szerelem vágyai, — bárha csecsemő korától férfinak növeltetett is, — egy olly nő lehetlen hogy ne tudja, vagy legalább ne sejtse nemi állapotát; — s ha talán az megtörténhetnék is; de hogy az egész Dániát olly annyira lóvá lehetne tenni, miszerint a leányt férfinak higgye és lássa. — már az csak holmi Argirus-mesékbe, vagy ezeregyéjszakába illik: de színpadon valódi hahotát gerjeszt az író bölcse belátása és pszichológiai tapintata felett. Még egyszer mondom, hogy e darab, ha eredeti leendett, mindjárt azon jelenetnél, hol a királyi himnő a végrendeletet elolvassa, statarialiter kifütyöltetik — és méltán. Jaj, de hijában:

*) Ugyanaz, ki Bökfi név alatt irt cikkeivel olly jól mulattatá olvasóinkat. Szerk.

nómat, boraimat elvitték; a községnek többet 100 tehenénél s 150 sertést. Minden majorság kiraboltatott, agyonlődöztetett, s künn a legelőn összedarabolva hagyatott. Anyaszűz meztelenre vetkeztettek az emberek, mindkét nemen levők; semmi kegyelem. Maga egy rácz ezredesök kiáltására való kutyáknak nevezte ezen rablókat, mely többnyire török határi cigányokból áll, s ámbár rabló, kiáltásra is szétfut. Férgekkel telt alsó ruhaikat elhanyják, s a lopottakat felöltik. Ezek Latour bécsi minister Waffenbrüderei, stb.

— Jelasics hadseregének egy része, 10,000 ember Rót generál vezérlete alatt Baranyába nyomult, s jelenleg már Pécsen van főhadi szállása. A pécsiek nem bírván katona erővel, fegyverrel nem állhattak ellent; azonban a pécsi hatóság a lakosság nevében kinyilatkoztatta, hogy náluk rokonszenvre ne számoljanak, s mint hazánk elleneit tekintendik s fogadják őket. Gróf Battyáni Kázmér az ellenszegülésnek semmikép sem remélhető sikerét belátva, a megyei erőt Mohácsra pontosítá össze.

— A Jelasics táborába áttért vasas németeket, mint portyászó előcsapatot, dunántúli táborunk egyik huszárcsapatja vitézül visszaverte.

— Jelasics érezve gyöngeségét, nem mer megütközni a mi seregünkkel, s alkalmasint egy vargabetűt csinálva, Somogyon át Baranyába vonul, itt az említett 10,000 emberrel egyesülendő.

— A pestvárosi önkéntesek (vagy is a XIV. honvédszászlóalj és a Zrínyi-csapat második zászlóalja több álgyuval e héten indultak el fővárosunkból a dunántúli táborba. A jász és kun s a szabolcsi önkéntesek szinte e napokban mentek itt át az aldunai táborba.

— Fehérvár körül van már sánczolva, de Fehérmegye részéről keves ember áll a harcziokon, a többi dunántúli megye minden tekintetben tultesz a reactionális elemekkel saturált Fejérmegyén, mely nem sokára Feketmegye nevet fog kapni, ha tovább is így halad a honvédelem szent ügyében.

— Szegedvárosa 242 főnyi egyenruházott fölszerelt és fegyverzett önkénytes csapattal első jelent meg a tiszáninneni mozgó nemzetőrség táborában, Szolnokon. Kassa ugyancsak ide 15 teljesen felruházott tüzért és 3 hídászt küldött, és egy álgyúhoz 6 lovat. — A hires-neves Heves vármegye nem igen követi Borsod példáját.

— Sopron vármegye 6,000 mozgó nemzetőrt küldött a dunántúli táborba hg Eszterházi Miklós vezérlete alatt.

— Budán és Gyöngyösön Kosut indítványára megalakult a honvédelmi egyesület.

— Pestmegye a már kiállított 3,000 önkénytesen kívül legujabban ismét 4,000 újonczot

állít ki. E részben Nyári első alispán hazafias erélyességének véghetlen sokat lehet köszönni. — Hiába, Pestmegye most is csak vezérszillaga a többinek!

— A sz. Gellért hegyen több álgyu van felállítva; mondják, hogy a visegrádi várba is visznek vagy 20-at azon esetre, hogy ha netalán Bécs felől ellenséggel rakott hajókat akarnának Pestre szállítani.

— Olaszországban levő magyar katonaságunk határozottan kijelenté, hogyha onnan a horvát határőröket hazánk ellen kimozdítják, akkor ők is visszajönek a hon védelmére. E föltétel nélkül is ugy kellene cselekedniök.

— Felsővidéki tót mozgalmak. A pozsonyi német lapnak írják: Sept. 18-kán éjjeli 11 órakor Miavába, Vágújhelytől 2 órányira eső mezővárosba, a Morva határokról mintegy 500 cseh tanuló érkezett, kik jól felfegyverkezve magukkal 20 kocsi hadiszert, löport és golyót hoztak, s magyarok ellen izgató proclamatiókat terjesztgetnek a tót ajku nép közt. Élőkön állnak: Hodza, Stúr és Hurban, rég ismert akasztófavirágok. — Brezova, Kluboka tájékán s az itteni hegyekben a cseh tanulókhöz már mintegy 2000-en csatlakoztak, kik mindannyian fegyvereket s löszereket kaptak. A Ceccopieri olasz ezred van ellenök kiküldve. Pozsonyváros közgyűlése 2000 itteni lakost kaszákkal fegyverzett föl ellenök.

— Pestváros határozata következtében a fővárosi nemzetőrség, szükség esetében, mozgóvá fog tétetni.

— A Kassán tanyázó Vilmos gyalogezred egy osztálya, néhányat kivéve, a megye által alakított új honvéd-zászlóalj soraiba állott be.

— Az oláhok is felvannak a rectió által izgatva ellenünk. Hazánk több helyein mutatkoznak már kitörések előjelei; a királyhágon túl Balázsfalván ismét nagy népgyűlésre akart összehozni a reakció, de ebben fegyveres erővel gátoltatott. Ime az austriai politika, t. i. a különféle népfajok, nemzetiségek egymás elleni husztításának gyönyörű gyümölcse. — Hanem, kezd már mozogni a magyar, s ha egyszer egész erejével fölkel, a bünösöket majd megtanítja a magyarok istenére!

— A budai sánczok körüli munka még mindig élénken foly. A napokban a miniszterelnök és gr. Károlyi György lelkes nejei is a munkások közt valának láthatók.

— B. Baldacci Manó leköszönvén hivataláról, helyébe az országos nemzetőrseregí haditanács elnökeül: Nádosai Sándor, honvédi alezredes nevezetett ki.

— A kiállítandó 20—24,000 honvéd ruházatára és fölszerelésére csődület hirdettetik.

— Frankfurtban azért mert Dániával fegyvernyugvás kötött, nagy revolutio ütött ki, a polgárság, a nép barrikádokat emelt, s az austriai és porosz katonasággal véres harcot vívott. Mindkét részből számosan estek el. — A katonaság győzött. — Ez események után a nemzeti gyűlésben egy gyalázatos követ azt indítványozá, hogy a nép elnyomásaért a katonaságnak köszönet mondassék.

— Sz. Tamás a mieink által f. hó 24-én, erősen ostromoltatott, de fájdalom, siker nélkül. A mi részünkről 42 ágyúval mintegy 3000 lövés történt a városra és az ismét megerősített sánczokra. Sz. Tamás 9 ház gyuladt meg, de tisztént eloltatott. A mieink az első sánczból kiverték az ellenséget, de már a másodikat nem foglathatták el. A lázadók csellfogással is éltek; egy helyről kitértek a mieinkre, s míg ezen csata tartott, az alatt számos segítség ment be sz. Tamásba. A halottak száma részünkről 100-nál több; van sok nehéz sebesült. — A hadvezér, Mészáros Lázár rendíthetetlenül viselé magát, az álgugolyók sűrűen hullottak reá, s ő mozdulatlan állt, s hogy hidat verethessen, a csatornán átusztatott. — Az ostromlás folytatott.

— A horvát táborból Bécsbe intézett több rendbeli levelek kezeinkre kerültek, s egyik biztosunk által a miniszerelnöknek kézbesítették. E levelek közt Jelasicsnak is van egy, a bécsi hadügyérhez intézett levele, melyben ez amaz által sürgettetik, hogy küldje már az ígért álgukát, s egyéb hadi szereket. A miniszerelnök ezen nagyfontosságú leveleket, mint corpus delictit, azon választmánnyal közlé, mely a hadügyi intézkedések tekintetében vele érintkezik. — Mondják, hogy Jelasics futárait az erdőben magyar kanászok üttették le lábaikról, s a levelek így kerültek kézre.

— A képviselők házában sept. 26. Felolvastatott Boczkó Dániel írásban tett ajánlata, miszerint azon 50,000 pftot, mit a haza oltárára tett, örökre a nemzetnek ajándékozza, olly föltét alatt, hogy annak kamatja a haza védelmében magokat kitüntetett megcsontított harczfiak, vagy ezek női s gyermekei közt osztassék ki, és hogy ezen tőke kezeléséről a miniszerium a háznak minden évben számoljon. Ezen ajánlatot a ház tetszéssel fogadta.

— Tegnap indult gözöson lefelé egy derék szabolcsmegyei önkényes zászlóalj jól fegyverezve és ruházva. Izmos, edzett erőteljes magyar legények és férfiak. Ágyukat is vittek le magokkal. Ugyan ekkor indult egy Pest városi nemzetőr

század kíséretében más gözöson nagy számu ács hidszerekkel lefelé, ha szükségeltetnék a két parti közlekedés megnyitására alkalmas helyen hadainknak a Dunán hidat verni. Pestre pedig többek közt a czeplédiek derék lovas százada is megérkezett.

— Milly alacsony ellenségekkel legyen dolgunk, annak új példáját adhatjuk. Hitelt érdemlő tudósítások szerint, Jelasics czimborái bérlett s alkalmasint küldött czinkosok által a Buda és Pest közti hajóhid felgyújtását szándékolák, mi a most olly szükséges közlekedés nehezítése miatt nagy csapás lett volna, a roppant anyagi kárt nem is említve. De a közönség megnyugtására mondhatjuk, hogy hidunk azóta gondosan őriztetik. (K.H.)

— N. Körös, sept. 24. Kosut Lajos megkezdte néplelkesítő szép pályáját, és már is fényes eredménnyel. E hónap 24-én délután négy órakor Czeplédre ért, s hat órakor már egy felbomlásnak indult 300 főnyi csataedzett sereget Pestre küldött. Másnap reggel, Katona Miklós őrnagy által, egy pár ezer embert és 150 lovaszt szándékozott Pestre megindítani. Körösön nagy lelkesedéssel fogadtatott. Innen és Kecskemétről több ezerek fogtak fegyvert buzditó szavára, a haza ellenségei ellen. Hova forduland Kecskemétről, még nem tudjuk: de annyi bizonyos, hogy meg nem állapodik, míg olly roppant fegyverzett néptömeget fel nem állítand, melynek tekintetére remegni fog Jelasics „osztrák császári táborá.“ Isten vezérelje őt! Meg kell mutatnunk a bécsi camarilla gaz népének, hogy e nemzet nem hagy magával tréfálni s hogy elég erős összetörni mind azt, ki jogaiban és szabadságában bolgatni merészi. Jól történt, hogy a camarilla fölverte álmából az oroszánt. (K.H.)

LEGUJABB. Gróf Lamberg osztrák generál nevezetett ki cs. kir. biztosul Magyarországra. (Hej, ha most Caraffa élne!). — Kosut száz ezer derék magyart remél talpra állítani. — Jelasics táborába Pesten át 4 álgúy küldetvén a csempészett jószág itt letartóztatott.

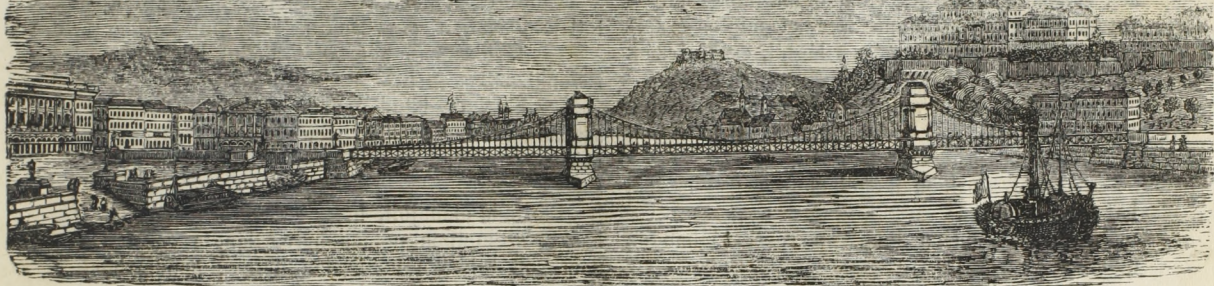
Évnegyedes előfizetés.

Hetenként kétszer megjelenő lapunk következő évnegyedi folyamára, september elejétől december végeig, előfizetni lehet postán 3 f. 30 kral p.p. helyben 3 f. — Évnegyedes előfizetőink a volt miniszterek, lapunk mellett megjelent arczképeit, valamint a diadalkoszoruzott Kis Ernő ezredes arczképét is megkapják.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrre előfizetni lehet postán 6 ftal pp., helyben 5 pftal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárusnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : Vahot Imre.

14. szám.

Oct. 5. 1848.

TARTALOM : Egy olasz hölgy. Lázár Kálmán. — Egy republikánushoz. Hízli József. — Hazám hölgyeihez. Coelestina. — Öröm és bú. Vecsei Sándor. — Fővárosi tároगतó.

EGY OLASZ HÖLGY.

— Novella. —

Gyönyörű est szállott Milano egére. — Gyönyörű est egy iszonyu nap után. De a szabadsággyilkosoknak. Az ágyuk dörögtek, a földet hallottak boriták, és a csillagok engesztelő harmatot sirtak vérrel fődött tetemeikre.

Ég és pokol küzdött egymással. A szabadság hősei az önkény zsoldosaival.

Ez esten narancsfák hűs árnyában fiatal hölgy ült jegyesét várva. Gondolati hazáját s Giuliot repkedték körül. Az illy tiszta, magasztos gondolatok teremték, mint tenger a gyöngyöt, az örngyalokrólí édes költői hitet.

Boldog kit illy örngyalok repkednek körül!

A hölgyet rövid merengéséből, közelgő alak ébreszté föl.

Deli ifju lépett elibe, fővegén vörös toll, övében fényes gyilkos, kezében véres kard, s férfias szép arcán indulat dult, szemei szikráztak, melle hevesen emelkedett.

— Itt vagy szerelmem, milly rég várlak . . . kiáltá a hölgy.

Az ifju szóttan megradá kezét s maga után vonzolta.

— Giulio, az ég szerelmére mi lelt?

Az ifju ujjait szájára tévé, hallgatást intett s tovább haladt; a hölgy rémülten követte.

Némán haladták át a Corsót.

Pár száz lépésre a della Gracia templomától, egy szűz Mária kép előtt megállott.

— Florinda szeretsz-e? De nem, azt nem kérdelem, hisz minden pillantásod egy-egy szerelmi eskü. . . Hanem, lásd én szegény vagyok, legalább a világ azt mondja, pedig én nem érzem, mert lelkem tiszta és birlak téged. A te őseid nevei Velence arany könyvében ragyognak, az anyémek ismeretlen étek, mint szegény halászok, kiket megölt a nyomor vagy elnyelt a tenger, melly élelmöket adá; az én nemességem, honszerelnem, melly ki tudja — tévé hozzá keserűen — nem vezet-é bitóra? és a mi a büszke nobilik előtt, kiknek hazájok az egész világ, hiu ábránd. Szerelmed, melly karjaim közé vezet, elszakít azon világtól, mellyben itt éltél. Florinda fogszeretni?

— Giulio, minek e kérdés, hisz szívem a tiéd, örökre a tied — csak egyet szeretek jobban náladnál.

— És ez? — kérdi görcsösen megragadva kezét; arcán feszült várakozás, mint kinek élte egyetlen szótól függ.

— Szólj, szólj nem atyád-é ez?

— Ez hazám.

— Florinda, Florinda milly boldoggá tévé, — kiáltá s örömsugárzó arcczal keblére ölelte a hölgyet.

De arca pillanat mulva visszanyeré előbbi sötét komorságát. Tompa mély hangon szólt:

— És ha Giulio hazaáruló lenne, feláldoznád-e Olaszhon szabadságáért?

Valami magasztos volt e jelenetben. A mint ott állt a deli fiatal a szabadságért elvérzették mellett, halványan a déliéjek kísértetes félhomályától, kezében magasra emelt törrel, mozdulatlan, szoborszerűleg, mellette Florinda reszketve, alétan mint haldokló anygal.

Néhány pillanat telt el. A távolból ágyudörgések hallszottak, köröttek haldoklók hörgései. — De ők némán, mozdulatlan maradtak mintha érzelmeik elszigetelnék az egész világtól, csak arczaik változtak.

Giulio arca még sötétebb lön, és Florinda még halaványabb.

Végre megszólalt az ifju.

— Szólj Florinda megölnél-e vagy hazádat hagnád elveszni.

A hölgy keblére borult s reszkető hangon monda:

— Giulio! én megölnék.

— Esküdj, ó! esküdjél meg erre.

— Esküszöm!

Az ifju homlokán csókoltta jegyesét s eldobva törét, átszellemülten kiáltá —

— Florinda, ha inkább hazádat áldoztad volna fel, mintsem engem, törömet szivedbe mártottam volna. Florinda szentem, lásd, e térd most először hajlik meg az életben, ajkam először nyílik meg könnyörgésre. Florinda, ha hazám meg lesz mentve, ölj meg, mert e boldogság után mit e percz nyújt lelkemnek, az ég minden gyönyörei is csak fájdalmak lesznek. E boldogságban akarok elmerülni, mert féltem tőled, féltem a jövőtől, féltem az istentől is, mert az ég nem nyújthat ily üdvét és elragadja tőlem, elragadja, hogy szálljanak le angyalai a földre, melly szebb üdvét terem, mint maga az isten: a szerelem üdvét.

E perczben erősebben hangzottak az ágyuk, a della Gracia temploma felől rendetlen néptömeg szaladt jajveszékelve.

Giulio szemeit reszkető kezeivel elfödé.

— Ha! az ágyuk erősebben dörögnek Oh! szerelmem mért nem öltél meg? Hát a szabadság veszte, kell hogy megrepessze e szívet? De nem, még nincs minden elveszve, jer, kövess.

II.

A hold felhők mögé rejtőzött, koromsötét volt mint bűnös lelkiismerete.

Az ut, mellyen Giulio és jegyese haladtak, bizonytalan, mint szarnok jövője: körülte holttetek; a föld vérről áztatott; — vértől ázott földben nyílik a szabadság virága.

Vad repkénytől behálózott romhoz érték.

A romok közt keskeny nyílás.

E nyílásnál megállott Giulio.

A külvárosok egyikében voltak.

A távolból tompa zaj hallszott. A császáriak táborából jött a zaj.

Florinda nem tudta álmodik-e vagy ébren van. Remegés futotta át keblét e szokatlan jelenetre, kérdőleg emelte föl ragyogó fekete szemeit Giulio-ra, de szólani nem mert, a mint annak komoly tekintetét látta.

Giulio egy emelkedettebb helyre állt s kinyújtott jobbajával, a császáriak seregére mutatott.

Kis távolságban két sötét alakot lehet észrevenni.

— Florinda látod-e azon embert, Olaszhon szabadsága elnyomóját, Radeckyt és ott azt a másik ördögöt, ki önérdékeért felakarja áldozni saját honát?

Florinda előhajolt, hogy az alakot jobban láthassa, szemeiben nemes harag lángja égett. Ő nem volt többé a bátortalan hölgy, hanem hős honleány, ki kész a szabadság martyrja lenni.

A mint előhajolt e szavakat hallá:

— Az alku áll; reggel a bástyákon Osztria lobogói lesznek feltűzve.

— Parancsolatod szerint uram.

Iszonyodva szökött vissza.

— Szent isten e hang! . . .

— Atyádé; — viszonzá Giulio tompán, hideg méltósággal.

— Isten! . . . s a fájdalom terhe alatt térdre omolt a nemes hölgy.

— Florinda, az árulóknak veszni kell, vagy elvesz Olaszhon, de én nem birom megölni őt, mert atyád . . . szerelmem lebilincseli kezemet. . . . De tőled meg kell válnom. Utósó istenhozzádom: emlékezzél esküdre!

— Értelek viszonzá a hölgy reszkető hangon. Én határoztam. Giulio! jegyessed tisztán fog állni isten előtt, tisztán előtted. Reggel még egyszer látnom kell téged, még egyszer és utósor.

Giulio eltűnt.

III.

Késő éj volt.

Florinda halvány mécestől gyöngén világított hálótermébe lépünk.

A hölgy imaszéke elé térdel. Az imaszéken anyja és szűz Mária képe áll, ez utóbbi mellett pompás tör. Néhány percnyi buzgó ima után mintegy öntudatlan, mint alvajáró, kezébe veszi a tört.

— Szent emlék! — susogá — utósó pillanatban ajándékozád. Ah milly elevenen emlékszem szavaidra: vedd gyermekem és gondold meg, hogy néha egy ut vezet az üdvösséghez és egy ment meg a kárhozattól. E szókkal adá e tört. Még

gyermek valék és örvendtem neki; játékszerem volt, évek múlva síremlék, melyet csókokkal boríték, fészület, mely előtt anyámért imádkoztam és most... fegyver, mely vért ont a szabadságért... vért! az atya véréért. Ha! az atyáért, kinek boldogsága én voltam, ki örvendett, ha gyermekét mosolyogni látta, és sirt, ha fájdalom borongott arcán... Nem, nem, én őt nem ölhettem meg, legyek bár hitszegő, én ezt nem tehettem... És hazám? Ha hazám veszni hagyom, veszni általa... És atyámat megátkozva saját nemzete által a bitóra vezettetni... ez iszonyu! igen, igen a halál neki jólét lesz, megmenti őt a bitótól és hazáját a szolgaságtól... Éjfélt elmúlt a csatazaj növekszik, még néhány perc — és minden késő lesz... Mintha lépteiket hallanék; ez atyám — nem, nem atyám ez az áruló, átok reá.

Az ajtó megnyílt s egy öreg férfi fekete köpenybe burkolva, fekete barettel fején lépett be, s jó éjt intve leányának, a melléktérembe akart lépni.

Florinda elibe lépve, törét markolatig döfte atyja szívébe.

Caviani összerogyott.

Florinda a haldokló mellé roskadt.

— Atyám bocsásd meg gyermekednek, mi a honleányunk kötelessége volt.

— Légy áldott gyermekem... Isten bocsássa... meg... vét... ke... met.

A bástyákon reggel zöld fehér veres zászló lobogott.

Milánó szabad lön.

Giulio az elszánt bajnok az örömhírről Florindához sietett. Halva lelte. — A honleány nem akart élni mint atyagyilkos.

Midőn e hőstett rajzát megkisértém, nem sajnáltam e hölgyet sőt irigyeltem sorsát.

Nyárutó 6-kán bevették ismét Milánót és én megkönyeztem Florindát.

Hazám istene! ne adj nekem egyebet, csak egy sirt, de e sir nyugodjék szabad földön, melynek egén nem borong sötét korona.

LÁZAR KÁLMÁN.

EGY REPUBLIKÁNUSHOZ.

Legyen már egyszer — mondd — a haza

Szabad, független, mint volt valaha.

Legyen dicsőnek napja égető

Mellynél elolvad a koronakő.

Eddig fényes csak koronája volt,

Minden más gyászba borult, pusztá, holt.

Füdd tárogatód, nemzet anyyala!

Itt a föltámadásnak hajnala.

Keljen föl a holt, s ítélet legyen;

Vesszen minden mi rossz, s szükségtelen.

Van-e borzasztóbb mintegy korona,

Mit zsarnokfőre tett a sors kara?

S van-e haszontalanabb czifraság

Miként a népfőlség tűr koronát?

Fizetni azt olly drágán, gazdagan,

Csupán, hogy csillogjon pompáiban!

S ha elborul önkény felhőtől

S fény csak bérelet szuronyán tündököl.

Utóbb is torlaszok — és véren át

Lehet megmenteni csak a hazát.

Legyen tehát, s leend föltámadás,

S aztán ítélet! mond a szentírás.

*

Igaz, igaz, barátom, mit beszélsz;

De e beszéddel itt kevésre megysz.

E nép a szenteket úgy tiszteli,

Hogy szent koronáját, ha bár

Szűkében van, pénzzé nem vereti.

HÍZLI JÓZSEF.

HAZÁM HÖLGYEIHEZ.

Fogadjátok hő üdvözetemet hazám lelkes leányai, kiknek szellemi kincs mellett anyagit is adott a sors, hogy a haza oltárára áldozhassatok, legyetek üdvözölve kika a szegényebb osztálynak irányt mutattok miként kelljen a magyar nőnek szeretni hazáját. Oh! legyetek üdvözölve a legszegényebb nőtől.

Hozzátok akarok egyedül szólani, velem együtt szegény polgártársnőim; kiknek nem áll hatalmukban, hogy a haza oltárára bő ajándokkal járulhasson; hozzátok szólok szegényebb sorsu magyarnők, s figyelmeztetek benneteket miszerint reánk is fontos teendők várnak. Ne higyétek, hogy a szegényebb sorsu honleányunk kötelessége s hataköre nincs; mert igen is van, mit teljesíteni minden romlatlan kebelnek legédesb kötelessége. Azért felkérlek benneteket sorsosaim, adakozunk kitől mi telik honvédeink részére, ruha-ágy-nemüvel. Én azt hiszem, hogy a legszegényebb család sem fogja meg érezni ha egy lepedőt vagy inget ad; és ha mindenki azt teszi sokra gyüendő, ne várjátok azt, hogy az istentelen ellenség a benyomott ládákban tegye semmivé! Azonban e csekély adokozásrai felhívásom a legkisebb követeléseim töletek. De van egy fontosb, mire öszvetett kézzel kérlek titeket; oh! tekintsétek szép hazánk jövődjét!.. Ne sirjátok le csatába menni akaró férfaitokat, hogy honn maradjanak! — Olvassátok el, „Kossuth jóslatát“ ha van szíveitekben egy szikrája a nemes érzésnek még — mit hiszek hogy van — meggyőződtek arról, hogy így

csak egy látnok szólhat nemzetéhez, ki annak fiaiban tökéletesen megbizik; s meggyőződtek arról, hogy csak összes erő tarthatja meg dicső szabadságunkat. Sajgó kebellem láttam nőket, kik csatába készülők férjeik s gyermekeik utjok elé minden akadályt iparkodtak gördíteni; nem gondolva hogy a vészben forgó haza minden fiát szükségeli: s az adó, melyet leró imádott hazánk irányában, a legszentebb polgári kötelesség adója leend! Nézzétek Lengyelhont mit tett annak leánya Platter grófnő; hogy sokat ne említsek, mit tettek az egri nők; vagy mi már ezeknek elkorcsosult utódai lennének?! Nem, bizonyára azok nem leendünk! . .

Imint csak néhány hold előtt, kedvesem jegyese, boldog s vidor valék — s ha bú nehezült szívemre csak nyugzott hazám sorsáért volt ez. — A költő megjósoltakor megjött, — melyért buzgó imádság epedezett száz ezrek ajakán; — a tavaszi napok verőfényén szabadságunk virága kizöldült, melynek öröme édes mámorba merite minden — honáért el árvult — keblet! Elragadtatva kiálték fel Magyarhon nemtőjéhez: Ne engedd szabadságunk virágát elhervadni! — Ekkor csak hő fohászaink tömjéneztek isten trónja elé; de beállt a tettek kora, midőn férfi karral kell honunk szabadságáért sikra szólni. Jegyeseim s egyetlen fiu testvérem magyarokhoz illőn csatába rohantak; utolsó szavaik ezek valának „csak győztesen térünk meg — vagy a csata terén leljük sirunkat.“

Nők! magyar nők! legyünk dicső utódai elhalt őseinknek! Férfiaiunk kik vágygyal akarnak részt venni hazánk életkérdésű csatáiban, oh ne gátoljátok őket! Férfiaiunk, kik elhagynak bennünket résztvevők a halálküzdelemben, kötelességüket teljesítik: mi ha letartóztatjuk, h a z á n k n a k szent ügyét vetjük érette c s e r é b e.

Ha e hon szabad leend, én megnyugszom ha kedveseim vértanúk leendnek; de ha nemzetem megbukik, a gyávát korcsot átkozom éltem szakadataig! . . .

COELESTINA.

ÖRÖM ÉS BÚ.

Mi az öröm? világon a legszebb leány,
S a bú? egy özvegy, aggott már,
Az gazdag, boldog, rózsaszín ruhákat ölt,
Ez rongyos öltözethen jár.

S tudja isten ha kérdenék: kettő közül,
Én melyiket választanám? —
A bűt! az özveget, igen, s miért? oh mert
Mert az öröm — nem h o n l e á n y ! —

VECSEI SÁNDOR.

T Á R C Z A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Mindenekelőtt tudatnom kell t. olvasóimmal, hogy lapom a mult csütörtökön azért nem jelenhetett meg, mert, most midőn szabadságunk olly gyalázatosan megtámadtatott, betegeskedésem daczára is, szent kötelességemnek tartám a hazát fegyverrel is szolgálni. S minthogy ez mult héten is a fővárosbéli távozásomat igénylő, — s ugyanakkor szerkesztőtársam is táborba szállt, sőt Pesten ugyszólván az egész írói világ fegyverrel váltá fel a tollat; — a mondott hiányért bizonynyal nem fognak neheztelni a hazafi-kötelességet ismerő olvasóink még akkor sem, ha illy körülmények közt máskor is előfordulna még ez eset.

Alig bírok idővel és kellő nyugalommal bár rendetlenül is összeszerkeszteni, papírra tenni mindazon eseményeket, mik lapom előbbi számának megjelenése óta, egy hét lefolyása alatt, a cselekvények dus és gyors rohamára nézve most olly gazdag Magyarhon területén végbementek.

Adjunk hát legalább egy kis tömött vázlatot.

September 29-kén — tehát a szerencsétlen pénteken — Jelasics, a tót marsall egész erejével megtámadá a mi, jóval kisebb számu hadseregünk egy részét, s minthogy a mi lelkesült csatáraink által tökéletesen visszaveretett, — a gaz haramiafőnök leforrázott csigaként voná be gögös elbizottsága sarvait. E csata, vezérlő tábornagyunk, Móga jelentése szerint, katonai tekintetben ugyan nem nagy eredményű, mindazáltal legalább arra tanítá meg a pünkösti panszláv királyt, hogy rabló csordája a vitéz magyar sereggel távolról sem mérkőzhetik.

A hivatalos jelentés szerint e diadalmas ütközetben leginkább kitünteték magukat: az első honvéd zászlóalj, a borsodi és tolnai önkénytesek, Vasa ezredének s Ivánka őrnagy csapatának egy része s összes tüzéreink. Az egyesek közül számos főtitst, köztük Kis Ernő ezredes is. Egyéb-iránt az egész sereg egyaránt hősileg, dicsően viselte magát.

Sajnálni lehet azonban, hogy lelkes csatárainknak nem nyújtott alkalmat még inkább kitüntetniök a velök született vitézséget. Sajnálni kell, hogy az első nap diadala után, melyben legtöbb részt vőnek a tüzérek, nem adatott nekik alkalmat az egész rablócsoporth végképeni megsemmisítésére. — Hanem hiába, némelyek kimélnei akarták a császár nevében vívó ellenséget.

Jelasics, részint visszaveretése, részint leveleinek s gaz czélra fordítandó pénzeinek kézrekerülése s gróf Lamberg és Zicsi Ödön kivégezte-

tésének meghallása után észrevevén, hogy kutya van a kertben, — egészen le volt veretve, s kétségbeesése kinjai közt, 3 napi fegyvernynyugvást kért. És a legnemtelenebb ellensége becsületességében is bizó, a maga kárán soha nem okuló magyar ismét rá hagyá magát vétetni, hogy a fegyvernynyugvásba beleegyezzék akkor, midőn már az ellen ugyszólván körmei közt volt, hogy azt egy nyomásra megfojthatá. A tót marsall sokkal ravaszabb eszű, és lovagiatlanabb jellemű, hogysémen ezen, fortélyosan kicsikart fegyvernynyugvást hasznára ne tudta volna fordítani. Hogy valamikép a kelepczéből kimeneküljön, tán örökre lemondott azon ábrándos eszméről, miszerint Budapestet elfoglalja, s itt Kosutot és pártját felakasztassa és magát Szwatopluk utódjaul fölkenesse; — hanem e helyett csak azon törte bűnökben megkopaszult fejét, mikép szökhethné el, mikép hordhatná el irháját szárazon. S ime a fegyvernynyugvást, s a magyar hadsereg vigyázatlanságát mire használta fel? Fehérvárról october elsején kiindítá csordáját s a mi táborunk mellett szépen elsurravva, Mórón át Győr felé vonult, s a mieink ezen szökésről csak akkor értesültek, midőn már az ellenség hegyen völgyön túl vala. Persze, mert fürkésző kémek nem vizsgálódtak a mi részünkről, s az ájuláshoz esett Fehérvárról és környékén nem találkozott egyetlen egy ember is, ki e szökés felől tudósította volna a mi hadseregünket, mely aztán jól elkésve nyomult a sáskafolt után. — Igaz, hogy Jelasics csufos visszavonulása, s egyéb vétkei s baklövészei által még tán a camarilla előtt is tönkretette magát erkölcsileg, — de vajmi szép lett volna őt physikailag is birtokunkba keríteni, s érdemlett helyén felmagasztalva látni.

Azt tehát már tudjuk, hogy Jelasics, ki olly iszonyuan ránk akart ijeszteni, végre is önmaga ijedt meg leginkább, s gyáva szökésben keresett menedéket; — mi történt tovább vele és seregével, azt majd alább fogjuk meglátni. — Most menjünk kissé vissza, vakmerő kalandozásai s az ebből eredt következmények némelly érdekesb részleteire.

Különös, hogy Jelasics berohanása első perczében úgy szólván mitsem tudtunk a dunántuli mozgalmakról, — mintha a meglepetett vidék lakóinak egyszerre még a szavuk is elállt volna. S ime a mint a pusztítás borzasztó nyomait hagyva hátra maga után, mindinkább előre nyomult, a kizsákmányolt s megfertőztetett vidék hirlapi levelezői egyszerre seregestül feljajdultak, s úgy össze vissza szidták azt az akasztófárávaló Jelasicsot, s a szedett vedett ringy-rongy horvátokat, hogy ha azon vidék önvédelemre birta volna magát elhatározni, felényi fenyegetés — s átkozódással földünkről a hetedik országba is el lehetett volna őt kergetni.

A többi közt egy levelező leírván a tót marsall külsejét, egy pár percz alatt kiismerte, hogy ő népszerű ember s nagy katona. Mire egy barátom valóban nem rosszul jegyzé meg, hogy ha már, olly közel állt hozzá okosabban tevő, ha lelőtte, vala, semhogy pontos karakteristikáját írja le.

Mind a mellett is, hogy Jelasics, proclamatióiban azt igéré, hogy sergei a személy- és vagyonbátorságot nem fogják háborítani, Somogyban, Fehérben mindenfelé raboltak, pusztítottak, sőt még gyilkoltak is. Itt ott közülök is többeket agyonvert népünk, a magyar nép. Fehérvárt több ízben megadóztatta; a nemzetőrök fegyvereit beszedette és a maga emberei közt osztotta ki; ugyanott tábornokai és a vasasok kíséretében sétalovaglast tartott — még pedig magyar tábornoki öltözetben.

A mint a sept. 29-iki csata után Jelasics Fehérvárról megszökött, ő maga egész seregével együtt fölötte kedvetlen s leveretett vala. Ez alkalommal mintegy 1600 emberét fogta el a nép, kik Budára hozatván, egyik kaszányába zártak.

A szökevény bán ütközetkor hátulról vak töltesekkel is lövődöztette embereit, csakhogy előrenyomulási bátorságot öntsön beléjük. Hiába, a rossz ügy, mellyért kényszerítve kell vívniok, semmikép nem lelkesitheti őket; még a mieink képzeletet felülmuló hazafiui buzgalomtól égnek. — Maga Jelasics nem győzte eléggé bámolni ujoncz honvédeink, önkénteseink, s főleg tüzéink ügyességét, s rendkívüli bátorságát, — s valahányszor veterán huszárainkra gondolt, mindannyiszor kilelte a hideg, s a fekete-sárgaság láza halálosan gyötörte.

Mondják, hogy ő excellenciája, a nagy austriai hadvezér, szőlőhegyről, egy borház mellett állva nézé az ütközetet, s a mint egy ágyugolyó röpkedett feje körül, a pinczébe vonult, — de itt sem volt nyugovása, mert a pincze ajtaján ismét egy ágyugolyó zörgetett rá, s a tót marsall nem anynyira pani, mint inkább panszlávi félelmét magyar borba fulasztá. Ijedsége annál is inkább növekedett, mert az ágyugolyók szüntelen ezt susogták a vén kandur fülébe: Jela-s c h i t z, — Jela-s c h i t z!

A szabadságunkat s nemzetiségünket eltiporni akart ellenség immár csak egy pár órányi távol-ságra vala fővárosunktól.

Az ellenség előtt védfalként állott fegyveres seregeink háta mögé földözettel s biztosítás végett nagy néptömeget kelle elhelyezni. E czélból a főváros előljárói részint falragaszványok, részint a népgyűlésen előszóval tömeges fölkelésre hívák föl a népes és virágzó Budapest lakóit, kik közül minden felszólítás nélkül is több ezren csatlakoztak volna a hazát védő seregekhez. Azonban különösen az october 1-jén tartott roppant számú

népgyűlés igen nagy hatással volt még a félénkebbek felbátorítására is. A pesti polgármester, (kit azzal vádoltak, hogy a várost az ellenségnek fölakarja adni), a bíró és a kapitány lelkes szónoklatokkal buzdíták a népet fölkelésre. De leginkább hatott Gyurkovics pesti iparüző és minisztériális fogalmazó drasztikus beszéde, melyben a legelevenebb színekkel festé az ellenség által a főváros lakóin végbeviendő rablásokat, erőszakot, s a szép Budapest leendő elpusztulását azon esetre, ha a középpontot, mi fővárosiak erélyesen megvédeni nem sietünk. A pesti népgyűléseken még soha nem hallottam ily megindító szónoklatot, a nők és férfiak szemeiben könnyük ragyogtak, s nem egy nő mondá tüstént férje- és kedvesének, hogy most már mindenkinek fegyvert kell ragadnia. Estve a város előljárói nemzeti lobogókkal, zeneszóval, fáklyavilág mellett, s fegyveres nemzetőrök kíséretében jártak be a város népesebb utcáit, mi még inkább buzdítá a tömeget.

Másnap reggel Budapest férfiai- s ifjainak legnagyobb része, elhagyva szokott foglalkozását, puskát, kardot, láncsát, kaszá, csákányt s mindenféle öldöklő szert ragadt kezébe s megvédendők az ország szívé, életerét, megvédendők szeretett családjait, a szabadságért, a magyar ügyért élni halni készek, ezereként hagyák el házi tüzhelyeiket. Nőink lelkesedve nézték ez elszántságot; míg a fegyvertelen ép karuak néhányait gunyos, megvető pillanatokkal büntették.

Soha nem volt a főváros arca oly komoly de bátor tekintetű, oly férfiasan szép és dicső, mint e harcziás készüllet alkalmával. Az utcákat felfegyverzett, s táborilag felszerelt nép borítá el mindenfelé. Az iparüzők és kereskedők nagyobb része hadba készülvén, a boltok be voltak zárva, kivéven egy néhányat, hol katonaköpenyt, erős csizmákat, csákót, puskát, golyót, puskaport, lőszertartót, tarisznyát, kulacsot s többféle tábori szereket lehet vásárolni. E boltokat a nagyszámu vevők tömegestül ostromolták, — sokan még a félig elkészült szereket is jó drágán magukévé tették. Több ősz embert, s alig felserdült fiukat is lehetett látni a fölkeltek között. A nemzetőrök sorából itt oly méltatlanul kizárt zsidó polgártársak is több százan álltak ki fegyveresen, megszégyenítőleg bizonyítva be azt, hogy ha bár önmaguk még nem is bírnak polgári szabadsággal, de azért honfitársaik szabadságaért, s mostoha anyjuk —, a hazáért, meghalni is készek.

Délben riadó doboltatott, s a kitűzött helyeken a nemzetőrök a fölkelte néppel együtt a szakadó eső daczára is nagy számmal gyűltek egybe. Ekkor kiadott a rendelet, kik hova és hány órákor indulandnak más nap a táborba.

October 3-án a fölkelte budapesti nép ezreinek legnagyobb része Budaörsre indított el, s lélek-

emelő harcziás vágy lángolt szemeikben. — Mennyire fájlalták ők, hogy táborozásuk csak két napig tartott, miután, Jelasics hadseregével megszökvén, s a fővárost messze kikerülvén, Budaörsről visszahuzattak.

E fővárosi harcziás mozgalom képét nagyszerűen egészíték ki a vidékről jött lovas és gyalog önkénytesek, s a fölkelte magyar, tót és német népsajátságos, festői csoportozatai. Czegléd, Körös, Kecskemét, Abony, Szolnok, Hont, Bars, Nógrád, Szepes, Gömör ezereként küldé az erős karu szabad népet Jelasics rabszolgái ellen. Csak az invalidusok laktanyáján több mint 10,000 kaszá, osztoztak ki köztük.

A fővárosban lakó francziák, Lafitte volt tengerésztsz vezérlete alatt egy szabad csapatot képezve, republikánus szellemükkel s férfi karjaikkal támogatva a magyar szabadság megrendített oszlopát, — indultak el táborunkba, s midőn a hídön átvonultak, harcziás tüzzel énekeltek a marseillest.

A köztünk lakó lengyel rokonok szinte ily csapatot alakítva, e napokban csatlakozandnak hadseregünkhöz. — Ilyen a szabadságháboru, minden nemzet, minden népfaj testvérileg ölelkezik annak dicső zászlói alatt.

Tudniok kell olvasóinknak, hogy a Duna jobb partján, Pesten alól, a Jelasics nyomában lévő hadseregünkön kívül, még egy erős táborunk van összpontosítva, mely Jelasicsnak a Baranyába betört 10,000 horvátali egyesülését vitézül megakadályozá. — A mi ügyünket szembevetőnően pártoló végzet e táborba vezető gróf Zicsi Ödönt, volt fehérmegyei adminisztrátort, mint a reakció egyik legmunkásabb hűsét. Ő épen Jelasics érdekében utazván Baranya felé, öreink által feltartóztatott, s miután a nála talált irományokból világosan ki-sült, hogy hazánk legalaválabb ellenségével szövetségben állva, őket mindenkép segítve, gyámoltá, az erélyes Görgei őrnagy elnöklete alatt rögtönítelő bíróság ült össze, mely a honárulás iszonyu vétkébe esett grófot halálra ítélte. És a hét ágú koronát viselő dölyfös oligarcha, mások retentő példájára, kötéllé végeztetett ki. Egy kunfi, ki már több párttűt ráczot akasztott fel, magasztalá fel a méltóságos urat. Jaj nektek árulók, szabadságunk orgyilkosai, — eljött a haza ördögeinek itéletnapja.

E kivégeztetés meglepő hirtelenséggel megremíté a bécsi camarillának titkon köztünk működő gaz eszközeit, s a nép igazságosnak találta Nemesis karjának sújtolását.

Mindezen mozgalmak gyors rohamu folyása alatt a nemzeti képviselők háza és a felsőház nem tölté vesztegelve az időt, hanem a kebléből kinevezett honvédelmi választmányal közremunkálva, erélyesen igyekezett megoldani a haza megmentésének nagy feladatát. Erre nézve minden lehető

eszközöket felhasználta, s oly intézkedéseket tett mindenfelé, melyeknek jótékony sikere az éber örködők iránt már is a legnagyobb hálára kötelezheti le a nemzetet. Különösen nem mulasztá el a ház fényesen kitüntetni, s a legszebb erkölcsi és anyagi jutalmak leendő elvevésétől biztosítani mindazokat, kik a csatamezőn a haza védelmében már érdemeket szereztek, s ezentul is hű szolgálatokat teendnek. — Csak egyet felejtett el, Jelasics fejére nagy jutalmat kitenni.

Az october 5-kén tartott ülésben jelenté az elnök, miszerint Jelasics és czimboráinak ismét nagyszámu (220) leveleit fogták el a mieink, melyekből két dolog világlik ki, egy az, hogy az országunkba történt tömeges berohanás nem a horvát nemzet akaratának, hanem az osztrák katonaság egy része társulati összeesküvésének tulajdonítható; — más az, hogy Jelasicsnak tervei közé nemcsak Budapest elfoglalása, s az itt lévő demokratapárt kiirtása, volt sorozva, hanem az is, miképen ő csordájával a bécsiek kivírt szabadságát is eltiporja, különösen az aulát és a bécsi munkásokat megsemmisítse. E levelek egy része már közzé tétetett, s ezek nyomán a bécsi népet ovatosságra intette a ház.

Ime maga a vak fátum sem engedi, hogy Jelasics gonosz szándéka diadalmaskodjék igazságos ügyünk felett. — Midőn a tót marsall a hadjárás-kényszerített horvát néppel hazánk határait állépni vakmerősködött, azt hívé, hogy Magyarország megigázását a legkönnyebb módon elvégezendi, azt hívé, hogy az austriai zászló alá esküdt magyar katonaság testestül lelkestül hozzá fog csatlakozni, és a nemzetöröket s honvédeket csak megjelenése is halálra ijesztendi; hogy a népet ámitó proclamatíóival egészen részére fogja hódítani, hogy a veszteségökért kárpóllást még nem kapott földesurak — mindnyájan kezét fognak vele; azt hívé, hogy különösen Budapest lakói, mint nagybárra német ajkuak, megérkezésekor hozsannát kiáltandnak neki, — szóval, azon boldog hitben ringatta magát, hogy terveinek sikere oly bizonyos mint kétszer kettő: négy. — S ime a következés milly váratlan tapasztalásokra tanítá a rozsl számított bánocskát. A magyar sorkatonaság, lerázva nyakáról az idegen jármot, a nemzet részére áll, hazafiui lelkesültsége tetőpontra hág, s élethalálra küzd a pártitő ellen. A gyávának esufolt honvédek s nemzetörök katonai készültsége, elszántsága bámulatra ragadja és megdöbentí — a marsall urat. A nép mindenfelé utálattal fordul el tőle s rablóserégétől, s elöl-hátul tömegekben kél fel ellene, s minthogy a császár és király nevében pusztította őket, még ez imádott nevektől is megcsömörlik. — A földesurak átkozzák minden léptét nyomát. — A főváros lakói fényesen tanusítva azt, hogy a schwarzgelb és spieszburger

czim rájuk legkevesebbé sem illik, legélénkebb rokonszenv- és tetteleges részvétellel nyilatkoztak a magyarság és szabadság ügye mellett. — Szóval, a bán mély bánattal győződhetett meg a felől, miszerint oly éhes hitvány farkaskölyökekkel, mint millyen az ő gyülevész serge, egy oly erős, nemesfajú oroszlánt, mint a magyar nemzet, háborgatni nem tanácsos. Most ez oroszán nyugvó helyzetéből csak fejét emelé fel kissé, s Fehérvár mellett alig kezdett morogni, s a nyomorult farkas kölyök ijedtében iszonyu üvöltéssel illant el előle. Hát ha még e bátor méltóságteljes oroszán fektéből egészen fölemelkedik, s hatalmas erejének egész súlyát éreztetendi majd, őt berzenkedve környező, nemtelen elleneivel, — ezzel a sok veszett kutyaival!

Jelasics betörése sokkal többet használt, mint ártott a magyar nemzetnek. Ez még az elpuhultak kezébe is fegyvert adott, általán véve fölébreszté nemzetünkben az osztrák nyomás által sok ideig elaltatott hősi szellemet; — felnyitá népünk szeméit, hogy most már a legmagasabb helyekre is tisztán ellát, s a szentséges (?) állfényt többé nem türi. — Jelasics betörése csak alkalmat nyújtott a magyarnak, hogy végképen lerázhassa nyakáról a szolgai jármot, s a világ szabadságháborujában a zsarnokság ellen, ő is nevezetes és dicső szerepet játszik!

Most már, mielőtt Jelasics további mozgalmairól szólanánk, az adott nagyobb képhez némelly részletes töredéket fogunk mellékelni.

A mint Jelasics Fehérvárból a fegyverszünet becsületszabályait megszegve kivonult, ugyanott mintegy 1500 fegyveres horvátot hagyta utóörserégül. Ezeket a fehérvári polgárok, mintegy 300an угyszólván minden ellentállás nélkül lefegyverezték, s Budára mint foglyokat bekísérték. Van közöttük mintegy 30 rendes határőr, 7 tiszt, a többi rongyos, piszkos, gyámoltalan nép, szemekből tompa butaság és a szolgai lélek bágyadt mecse kandikál elő. Vagy száznak testét somogyi szür és kalap fűdi. Némellyik közülök Jelasicsot fogcsikorgatva átkozza; ezeket látva, boszankodunk nem, de csak, szánakoznunk lehet rajtuk. — Mondják, hogy Egerbe fogják őket vinni. — A horvátok tehát, Jelasics terve szerint, most már csakugyan Budán vannak. Tréfából Stúr elnökléte alatt tót országgyűlést kellene velök tartatni.

— Az erdélyi szászok — kik közül igen sokan egy huron pendülnek Jelasicscsal — ezentul nem Pestre, hanem Bécsbe akarják országgyűlési követeket küldeni. — No jó! a székelyek meg majd Szebenbe küldenek — egy pár száz fegyveres követet!

— Urbán — az erdélyi kis Jelasics — már

mintegy 70 oláh falut lázított fel a magyar szabadság ellen, s az austriai kétfejű sasra esketeti őket. — E lázítóval is majd végez a székely atyafi.

— H u r b á n tót pap lázítása a felsővidéken a sorkatonaság s ottani nemzetörség által tönkretétetett. A főczinkosok elszöktek honunkból. — Mennyi rebellis bán támadt már fel ellenünk: Jelasics bán, Hurbán, Urbán és a Bánság. Ezen sok bán veszte fölött végre is a bécsi camarilla fog leginkább bán kódni.

— Kosut lapjában — Barsi nevű lelkész a cath. főpapoknak e jelen körülmények közt oly menthetlenül bűnös tétlenségét hatalmasan és méltán ostorozza, s lelkes, megható szavakkal buzdítja harczra mind a papokat, mind a világiakat.

— Jelasics elleni táborunk 15 ezerről egy pár nap alatt 50 ezerre szaporodván, az alvidékről visszatért s nagy lelkesedéssel fogadott Mészáros hadügyérünk azt nyilváníta, hogy felényi erő is sok arra nézve, hogy Jelasicsnak a magyar földön sétálgatástól végkép elmenjen a kedve.

— Derék honvédszászlóaljaink ismét 20—24 ezerrel szaporodtak. Az új zászlóaljak alakítása körül Nádosi alezredes buzgó fáradozása méltányoló elismerést érdemel.

— A Jászságban Lehel nevű lovas ezredet állitanak ki. A jászoknak nincs többé kedvök nádor-huszárokká lenni; a császár-huszárok pedig Kecskeméten erőnek erejével Kosut-huszárokká akarták magukat kereszteltetni. — A kék inges gatyás Hunyadi-lovasok Körösről már táborba mentek. — Kukra, betyáros gyerekek! Az erdélyi székely lovasokat naponként várjuk. A Vilmos-huszárezred négy százada is Gallicziából fővárosunkba érkezett. 17 napig folyvást marschon voltak, most nálunk 3 napig pihennek. Ezek kíséretében szeretett volna Jelasics Bndapesten lovalgoltatni.

— Vai Miklós, kit a meggyilkoltatott Lamberg miniszerelnöknek akart kinevezni, Erdélyből, hol, mint kormánybiztos működött, mult héten érkezett fővárosunkba. — Gróf Battyáni Lajos a martonvásári táborból Bécsbe utazott, s még mindig ott tartózkodik, — senki nem tudja mi okból, mi célból.

— Mióta oly nagyon fegyverkezik a magyar nép, még a császármadarak is elrepülnek erdeinkből, s a királykörtvébe mindenfelé féreg esik. Az ország almája egészen megrothadt. — Annál inkább viruland a szabadság gyümölcse. — Táncsics lapjában már a republikát kezdi magyarázni a népnek. Nagyon könnyen megértethető dolog, — aztán meg ragadás természetű.

— Vetter alezredes kis, de vitéz sergei fényes győzelmet vívtak ki Perlasz körül a mintegy 3000-nyi rác parttűtök felett.

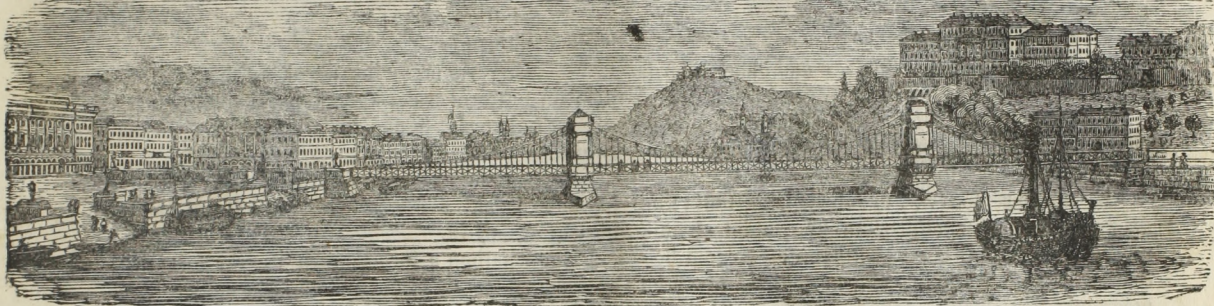
— A kétsebbeesett camarilla, beteg királyunk nevében october 3-áról egy manifestumot adott ki, mellyben Jelasics, Magyarország teljhatalmu kir. biztosává, s helytartóává neveztetik ki, valami Récsei miniszerelnök ellenjegyzése mellett. E manifestum a magyar országgyűlést szétozlatja, ennek minden, eddig hozott törvényét, Kosut és társaival együtt megsemmisíteni rendeli. Tegnap, midőn ezen, a házhoz csak magánuton jutott manifestum felolvastatott, a képviselők hangos kacajra fakadtak, s Kosut Lajos, ki épen akkor érkezett meg csongrádi körútjából, mint komédia felett nagy részint humoristikus, hangon parentált. De azt komolyan monda, hogy szabadságunk győzelme bizonyos, miről leginkább utjában győződött meg, mellyet az erőteljes tiszai nép közt tett, kik a képviselőház egy intésére immár százezeren is készen állnak harczra. E hatalmas orosz-lánnak csak rá kell dőlnie az ellenségre, s egy nyomásra kiszorítja abból az ördögi párát.

— H i r e k a c s a t a t é r r ő l. Jelasics october 3. 3-án délután 5 óra tájban vonult be seregével Győrbe, miután gróf Zicsi Otto nemzet-örségi őrnagy 5000 fegyveres emberével nem tartá tanácsosnak utját állani. A győri polgármester a város kiméleteért esedezve, német nyelven tartott a tót marsallnak dictiót, mire ez magyar nyelven válaszolt. — A megrettent gazdag város-tól Jelasics 60,000 kenyeret, 800 akó bort, 300 mázsa hust, 700 mérő zabot, és 16,000 pengő forintot zsarolt. Leginkább megjárták azok, kik Jelasicsot kiakarván kerülni, Győrről kerestek menedéket Pestről, Veszprém — és Vasból több uri ember oda küldé nejét és kincseit. Képzeltetni, milly aggodalmat idézett elő a meglepő jelenet. — Jelasics másnap estve Öttevény felé vonult, s czélja Austriába szökni. Csakhogy seregeink mindenütt nyomába vannak, eddig talán már meg is ütköztek vele, s ha Mosonyon vagy Sopronon át akarna elillani, mindenütt hatalmas népfölkelés állja utját. Maguk az osztrák és stajerországi határvidékiek is kezét fogva a magyarokkal, fölfegyverkeztek a haramiák ellen, s így Jelasics és serege bizonynyal vesztére jött hazánkba.

Még egy örvendetes hir. — Rót generál Banyából 10,000 emberével Fehérmegyébe érkezvén, a Görgői és Perczel őrnagyok vezérlete álló vitéz seregeink által megtámadtatott, — egészen megveretett, s a horvátok nagyobb része lefegyverkezettvén, ezek mint foglyok a fővárosba hozatnak. — Ne neked bécsi camarilla, ne neked tót királyság!

A Jelasicsot üldöző magyar hadsereg hir szerint egész Bécsig szándékozik előnyomulni, s ott egyesülve a szabadszelleme bécsiekkel —, fészkekben fojtandja meg a camarilla kigyóit.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkesztés kiadja : **Vahot Imre.**

15. szám.

Oct. 15. 1848.

TARTALOM : Dadai rév. Tót Ferecz. — Szegény magyar. Léva i József. — Nem veszünk el! Bodolai József. — Tárcza : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató.

DADAI RÉV.

— Novellá. —

I.

BÉNYEI FÜRDŐ.

Oh drága földesuri czim
Bár téged a hon nyerne meg!
VAHOT SÁNDOR.

— Hogy tetszik kegyednek ez a fürdő?
— Nem annyira, hogy mellette Bártfát, Szobránczot s a kies Füredet feledhetném.
— De valóban kegyed még is hát talál bizonyos élvezetet e vizes nemében a mulatságnak?
— Gyakorta.
— De illy fürdőben!?...
— Valóban ide szegény betegek, zsidók s azon perczenként változó divatkórok jönnek, kik megunták már pénzüket fényesebb körben vesztegetni, s egyszer találni akarnak helyet szűk falusi lakukon kívül, hol ők legyenek legnagyobb urak!
— A magyar nemes honában mindenütt nagy ur!
— Legkisebb kétségem a fölött. Sokan magyaráink közül igen akarnak látszatni.
— Csodálnak is bennünket. Látogasson meg kegyed egyszer Szabolcsban, lásson ott habzó kelyhek közt, tölt buzavermek fölött kaczagva beszélni a nap, a vadászat, agarászat eseményei-

ről, fogadom a legtisztább fogalmat nyerendi ön a magyarnemes kis királyságáról.

— Nem kétlem. . . . Hol lakik ön?
— Budán.
— Lehetlen! Napokban hivatlam meg oda Tolcsvay szolgabíró gyermekei nevelőjeül.
— Kegyed tehát diák?
— Már végeztem iskoláimat.
— Talán papjelölt s nincs egyháza?
— A szép hivatásra, mit ön olly gunyosan s kicsinyelve ejte ki uram, sem hajlamot, sem elég kitünést s talán elég kiképzettséget sem érzek.... Elvem levén inkább semmi, mint kontár lenni valamelly hivatásban, már évek előtt lemondtam e pályáról, melly érdemlett babér helyett különben is töviskoszorut nyújt.
— De nemes kegyed?
— Lelkemet kérdi ön? E szó kétértelmű.
— Nem bibelődöm senki lelkével . . . armalista-é?
— Ha úgy tetszik önnek.
— S így tehát.
— Mint szegény nemes enmagam sem tudom minő pályát választok.
— Bizonyosan politicus lesz, s mint ilyen, a legdönthetetlenebb conservatív?
— Ellenkezőleg!
— Mit gondol kegyed!? Megyénkben az oppositio emberei mind szegények, s hivataluk a hold kerületeiben van; míg a számító conservatívek,

mint lépcsőkön haladnak föl a hivatalok fokain, s gondolnám: szegény legénynek ezen jó urak kaputszárnyába kellene ragaszkodnia, hogy a lépcsőkön maguk után vonszolják.

— Én gyűlölök minden emelkedést, melyért egykor lelkünk tisztább eszméjét arúbabocsátva, pirulva kell néznünk azokra, kik hivatalosan becsületesek.

— Ön most sokakat, s köztük engemet is sértett. . .

— Nem gondolnám.

— Én tiszteletbeli esküdt, s maholnap több is vagyok!

— Ugy vélném, hogy ez állásocska mellett még bizton maradhatunk liberálisok a legvakmerőbb pécsovicsok ellenében is.

— Ismét sértés! . . . azonban, isten tudja! de én szírtelenül sympathizozom kegyeddél elveink különbsége mellett is, s könnyen megbirom bocsátani kegyed vétkeit, pedig másoknak, kivált ha megyénkben történik, fokossal róvtam volna hátára az elégtételt.

— Így én önt nem esküdtnék szeretném.

— Ugy-é . . . hát minek?

— Bocsánat! . . . pandurnak.

— Biztost akart talán kegyed mondani? Valóban e hivatal mindég inyemszerinti volt, s van is reményem hozzá.

— Elhiszem, ehhez kar kell inkább, mint agyvelő.

— Kegyednek igen rozsul áll a vicz!

— Az ember hiu, s fájdalom! örömet hizeleg azzal magának, mit tőle a természet teljesen megtagadott. Sok ember politizál a nélkül, hogy valóban tudná meghatározni mi a politika; viczel — s dörességeket mond, hivatalra vágyik, s ön-baján sem tud segíteni; sőt vannak olly ostobák, kik szépeknek s lovagiasoknak hiszik magukat, pedig szerepeik ellenkezőt susognak; s így csinálztán átmenetet magából az állatok azon fajához, melynek minden ügyessége — bár külsőleg sokat hasonlít a teremts remekeihez — csupán csalékony utánzásból áll.

— Ön igen elmes . . . majmokat gondol?

— És ön találékony! De higgye el, szeretnünk kell ezen ember-majmokat, mert az élet tragédiájába sok kacagató bohózatot vegyítenek.

— Ugy látszik kegyed örömet kacag?

— Sokakat kacag az ember, némelyeket sajnál, például: ha a dús panaszskodik, a tudós éjelez egy tárgy fölött, mit más nálánál bölcsebben idők előtt megfejtett; ha a szép, magát szebbé akarja hazudni mint a minő, megkaczagom hiu erőködéseket, de, ha látok ifjat, kit — mert rozsz nevelést nyert, — ferde fogalmai nevetséges páváskodásra készítetnek, mosolygom ugyan őt, de e mosoly legmélyebb szálnalmat palástol.

— S ön magát?

— Eszem többnyire megelőzi tetteimet, s ha nem, legszigorubb bírāja vagyok enmagamnak, s akkor kaczagom vagy büntetem enmagam; de másoknak nem tárom föl — mintegy vásártűtve gyöngöseségimmel — keblemet, mert a nyers tömeg a kebel eszményes, annyival inkább éretlen kihajtásait szégyenítő kacajért szokta megvásárolni.

— S tettem én ezt?

— Itélje meg.

— Magyarneves csak pörök s tolvajok fölött itél; ön tetteiről csak gondolkozni is vétékül tartja.

— Lehet idő, midőn hiába mondjuk: én magyarneves vagyok!

— Pengetik némelly fantaszták! hiszen jön házamba valaki adóért, fogadom hátáról hasítok bört új armalisra.

E pillanatban a fürdőszobák egyike fölnyilt, s az érdekes társalgás fonala ketté lőn metszve.

Nyulánk barna lány lépett ki, s esküdtünk elhagyá társát; mennyire testessége engedé sietve a hölgy felé.

Soványosdi Árpád esküdt ur atyja, évek előtt egyik dadaí közbirtokos kulcsára volt.

A nőtelenül elhalt földesurnak minden szerzeményeit meghamisított végrendelet által elsajátítván, közbirtokos lőn a nevezett faluban; vesztett becsület után magára vonván birtokostársai engesztelhetlen gyűlölségét is.

Természetes, hogy gyűlöl az ki gyűlöltetik. Így Soványosdi ur elvonulva az emberektől azt tervezgeté, miként lehetne megbuktatni azokat, kik mind szellemben, mind anyagilag fölmlva őt megveték. . .

Azért viharos éjeken folygyújtá szomszédai kazlaít és malmait, míg egyszer tetten kapatva, a dühöngő nép véres elégtéte elől csupán az ott lakó szolgabíró Tolcsvai István tekintélye birta megmenteni a bitóhoz kötözöttet.

Így látogatá meg aztán több ízben Soványosdi ur a megyeházát Kállóban, persze nem activ, hanem passív szellemben s magányában megtelepedék keblében azon eszmézavar, mely szerencsétlenségét okozá, s megtanulta, hogy gyűlölni lehet, de a gyűlölet határa csupán az oldalbordáig terjed.

Kiszabadulván, szokott elvonultságában élt, azon különbséggel, hogy nem mervén többé birtokostársain, gazdasszonyát vette el, hogy legyen kin boszuját hűteni.

S ezen házasság nagy reményű gyümölcse volt már Árpád urfi, az esküdt.

Leendő nevelőnk felé az említett hölgy Árpád kíséretében közeledik.

— Tolcsvai Ziza kisasszony! — mond Árpád bemutatva — Tóházi Feri! És ifjunk felé legyintett balkezével.

— Talán Tolcsvai István szolgabíró leánya?
 — Nem; mostoha nővére.
 — Édes képeket feste lelkem gondolatai közé azon szerencsére, hogy néhány nap után ugyanazon faluban lakhatom.

— Igen is? . . . örvendek.
 — Valóban élénkebb lesz falunk, hol lány sok s fiatal ember csak magam vagyok — mondá esküdt ur.

— S pedig mennyire csak maga van kegyed! — viszonzá Ziza.

— Hiszem, hogy tárgalgásom kielégíté nagysád igényeit? — kérdé meghökkenve Árpád.

— Tökéletesen. — Végzé röviden Ziza.

Tóházi némán legelteté szemeit az anda lánykán. . . .

Ziza, nem sejtve, hogy ifju pillantásai arczát égetik, lopva akart rá pillantani.

A szemek találkoztak.

Sokat mondott e találkozás.

— Ha úgy tetszik, sétáljunk míg anyám fürdését végzi! — szólt Ziza.

— Rabja vagyok nagysádnak, s követem mint árny a testet! . . szavalá az esküdt.

— Tóházi ur, nemde megnyerjük kegyedet is? — mondá a leány.

— Ha nem unja nagysád társaságomat.

Néhány percz után a bényei erdő fái, — melyek közé mintegy oda lopva áll csak a kisszerű fürdő — elrejté szem elől a távozókat.

II.

EGY ESTÉLY.

A most megszólaló — — — rég érzé győtrelem s kinok között mit rég és sokaknak kellett vala mondaniok; minek minden szunyadást, álmodat felrázva kellett vala a nemzet minden sorain átdörgegni.

VESELENYI.

Három év halt el.

Alkotmányos életünkben — beszélyünk korában — minden három év egy csalfa szellemet idézett elő, mely a nemzeti szabadság sírját mélyebbre-mélyebbre igyekvék áskálni, e szellem neve pozsonyi országgyűlés volt.

Elhagyjuk a silány fürdőt.

Más tájat keresünk föl három év után.

Hol szőke hullámokkal kanyarog az ősz Tisza, végetlen síkság nyúlik el a délibáos Hortobágyig beláthatólag, melyet északról Hegyalja csúcsai kéklő kerettel választanak el a felső vidékektől, hol erdős hegyeken töretlen cserjék közt, s vá-

gatlan lombok alatt tanyázik a félénk őz s mormogó medve, hol szűetik, s szilaj futással rohan alá a hegypatak, mely sebeket metszve utában szülőjén — a hegy oldalán.

Valóban proteusi e sik vidék; kikeletkor árviz- okozta tenger, melynek hullámai az említett hegyek lábait nyaldossák; nyárban a legszebb smaragdliget, tarkítva millio virággal, ezüst-hullámu folyókkal s tavakkal, melyeknek sáskeretes tükörén számolhatlan csapatokban uszkál a vizimadarak tábor.

Ha délre a tarczali hegyeknek megáll a vándor, a liget közepéről belátja emelkedő partját a Tiszának, hol egyik magasabb homoksziklán csinos kisded torony nyúlik föl gömbölyü bádogte- tejével visszamosolygó a bucsuzó napra ezüst sugárokban, vagy árvizkor messze elfelhérő, mint kikötő a hullámozó tenger partinál.

E falu neve Dada.

Nem írjuk le azt, képzeljen kiki egy falut néhány táblabírói lakkkal, azaz: kökéményekkel, s néhány száz remekével a cigányművészetnek a kö helyett homokkal áldott vidéken, hozzájuk még néhány jobb izléssel épült urasági lakot, és látni fogja falunkat, mihez úgy hiszem nem sok képzel- let kell.

Esmerkedjünk meg inkább lakóival.

Tekintsünk be a házak legszebbikébe.

Dús asztalnál fényes vendégsapátot találunk, s nem kell bekalandoznunk a rendetlen falut, mert itt beszélyünk egyéneit, sőt az egész dadai haute volée in massa üdvözölhetni fogjuk.

Tolcsvai consiliarius, a lak tulajdonosa. Igen derék uri ember, egykor alispán; a midőn t. i. hivatalviselőskor annyira beleunt a tágas megye kormányzásába, hogy most önmagát is neje által kormányoztatja, ki most t. i. nője, nálánál jóval fiatalabb, sógornője Tolcsvay István szolgabíró-növel komoly méltósággal foglal helyet az asztal elnökszékén.

Jobbról az elnöknekhez egy éltes nőtelen, — boldogabb időkben a tanácsosnő udvarlója, balról a helybeli kálvinista lelkész, aztán ennek férje, más oldalról a plebánus, Ziza kisasszony, és bátyja a szolgabíró, ülnek, míg a tulsó oldalon, mint a zoltáríró mondja: „renddel mint olajvessző“ tündérkednek a lelkész négy lánykái, kiket a gonoszul-élczes falusi közvélemény „b a n k á k“-nak mer nevezgetni kevélységükért, nem tudva, hogy műveltebb agy őket csak l i b á c s k á k n a k tartaná. És pedig méltatlanul, mert ime most is azért jövének a fényes vacsorához, hogy iszonyu bámulások közt bemutassák millyen legyen a világ- híru „francia négyes“ és a még bámulatosabb „lancer quadrille“, melyeket is azon négy ügyes diákokskáktól tanultak el, kik az asztal vége felé nem genirozzák magukat inkább a boros poharak-

kal, mint szép szomszédnőkkel váltogatni kaczer pillantásokat.

A diszes koszorut Soványosdi Árpád és Tóházi Feri, — már ügyvéd — zárják be, megemlítvén, hogy Patakyné asszonyság, azon okból mert legmiveltebbnek tartja magát — iszonyu szorgalommal betanulván minden korszerű könyvnek czimeit — hogy illy szellemietlen körbe ne vegyüljön, otthon maradt, különben hivatalos — nem lévén.

A társalgás úgy látszék komolyabb tárgyak fölött tévedezett.

— Hogy monda ügyvéd ur? ... merne-e valamit szólni a király ellen, ki elárastá honunk fölött a béke malasztját? — monda a tanácsos.

— Ki, mikor büntet is csókolnunk kell lábait, mert igazságos! — egészíté ki szavait a plebánus, ki mindég viszhangja volt consiliariusunknak.

— Uraim! — monda lángolva Tóházi, kit már jóval előbb kiforgatának türelme sarkaiból — istene, és királya talán elsőbbek a magyarnak, mint a férfiú és nő kiket szülőinek nevez, de van szívünknek egy szellemi kedvese is, és ez a h o n! Királyát a nép e hon atyjaul tekintí, s mit ád ő leányának annyi kincsekért, melyeket dús kebléről évente letép? ... ád-e egy vigasztaló szót, egy nyomoru szánóshajt, annyi fájdalomért, melyet az, országgyűléseink mindegyikén elnyög? ... Bedugja füleit a gyötrő hangok előtt, s részvétet ígérve, mint mostoha-anya szokott az édes-anya távollétében, újabb sérelmekkel kinozza árva gyermekét! ... Igazságos büntetésről szólnak önök? ... Menjenek el Munkácsra, látogassák meg a külföld tömlöczeit, illessék meg varázs vesszővel a néma falakkal, s ha megszólamlanak, majd elbeszéli önöknek hány ártatlan áldozat sirta ki könyeit a durva padozatra, melyek beillettek volna nem a király, de isten koronájába gyémántokul, mert nemes kebel gyöngyei voltak! ... Aztán csókolják meg a büntető lábait, s bizonyosan az é r d e m k e r e s z t j e melleiken lóg, vagy k u l c s o t nyerne, mely utat nyit a — honárulásra!

— Minő szavak! ... ez sok! ... szent isten! ... kiáltának föl többen a vendégek közül, míg tanácsos ur rémülete miatt, egyetlen szótágoeskát sem birt kinyögni.

— Kegyed vigyázatlan! — szólt a szolgabíró — kárhóztató szavaival legfőljebb a kormányig volt szabad illy biztos körben is terjeszkednie! ...

Tóházi — mintegy önkívületben felelt.

— Kormány teremte-e a királyt, vagy ez amazt? ... Isten hozá-e létre a földet, vagy neki kell egéből leszállnia, hogy megcsókolva a föld sarkait hunyázkodva köszönje meg, hogy a drága gömb megengedé lakásaul választhatni az eget? ... Kormányos-e az, ki gyáva gyermekként majd

jobb, majd bal'elé engedi vezetetni a kormány-lapátot? ... Ha uraim partra löknétek hajótokból az ilyen kormányost, megkívánnám, hogy politcai éltetők tengerén önálló férfiú kezébe adjátok a pálcát, mert a hon üdve fenéktelen tengerbe sülyed, s lelketek fog számolni utódaitoknak!

— Felségsértés! ... nyilvános lázítás! ... kiálta fölugorva a tanácsos.

— Kárhóztatos bűn! ... halálos merény! — viszonzád ebből, s elhagyák az asztalt.

És lejtének a pap lánykái, de szülőik minden figyeltetése mellett is ez egyszer a bámulatos tánczavart, csak piszkos cselédek csodálák az ablakon át.

Külön csapatokban Tóházi beszédét tárgyalák.

Árpád, a consiliariust voná félre.

— Méltóságos uram bátyám! lehet-e Ziza illy férfi neje?

— Soha. Minden erőmet felhasználom, hogy számodra anyjától és bátyjától megnyerjem, vagy megtagadom, hogy rokonom, hiszen ismered hatályomat?

— Méltóságod a család feje és disze.

— Hízeglő! Lesz gondom, hogy jövő restauration esküdséged megtarthasd!

— Alázatosan köszönöm ... de e nem elég! e Tóházit meg kell buktatni!

— Már beszéde kezdetén elhatározám. ... Tanu elég van! ... be fogom vádolni!

— Így ügyem nyerve! ...

Tóházi, mindezeket nem hallá, a táncz kezdetekor a mellékterembe vonult, s fájó érzelmei tengerébe sülyedt alá.

Halk suhogás ébreszté fel őt.

Ziza jött.

— Az istenért vigyázz kedvesem! ... holnap hagyj e helyet ... ha látnád a fölzilált kedélyeket! ...

— Értem remegsz?

— És magamért. élttem tieddel egybeforrt, mert szeretlek, ... felőled susog az egész terem népe, s láttam arcokat, melyek a káröröm poklát festették.

— Elég erős volna-e keblök az igazság a hon-szerелем sugallatán erőt venni, melyet bár előlni vágnak lelkekben lappang fordulva, mint a lelki-ösmeret? ... azonban ha igen — nem remegek!

— Ó, nem ösmered te e népet!

— De te szeretsz leánykám?

— Adtam-e okot e kérdésre? a sirnál kérdezz, ott felelek!

— Mi kell több nekem? ... szerelmedben van boldogságom! ... És most jer dicsőséges rokonid közé, nehogy feltűnjék távollétünk!

S mentek.

(Vége következik.)

TÓT FERENCZ.

SEGEŒNY MAGYAR. . . .

SegeŒny magyar, ki némettől
Remélsz boldogságot,
Vedd nyakadba seregestől
A nyomoruságot.

Koldusbottal, süvegévé
Sétálsz házról-házra,
Kolduspénz leszen eldobott
Szabadságod ára.

Vagy nem kolduspénz, nem az lesz,
Hanem szolgálárom,
Magyar vasból, itthon készült
Bilincs kézen lábon.

Nyelved, lelked megölése
Unokáid átka,
Mellytől nygvó csontjaidat
A föld is kihányja.

Ott egy sötét tükör a mult
Csak tekints beléje,
Benne látszik háromszáz év
Kínja, szenvedése.

S az a kéz, melly gyilkot mártott
Apáid szívébe,
Ne hidd, enyhítô balzsamot
Nem önt a tiédbe.

Itt lebeg a függetlenség
Szentelt lobogója!
Jer, jer ez lesz boldogságod,
Híred alkotója!

LÉVAI JÓZSEF.

NEM VESZÜNK EL!

Mit hallok, való-e —
Rabigát akarnak
Tenni szûz nyakára
A szabad magyarnak? —

Sûrû, tomboló vész
Gyûjtenek reája,
Hogy szûnjék virulni
Árpád szép hazája? —

Hátha a világnak
Jöne szolgáló népe,
Önthet-e félelmet
Árpád nemzetébe? —

Hátha a pokol jön
Minden ördögével,
Bírhát a szabadság
Törzsök emberével?

Hamarább kihálnak
Angyalok az égből,
Mint a szent szabadság
A magyar szívéből.

Előbb el kell mulni
Az egész világnak,
S csak — legutoljára
A magyar hazának.

BODOLAI JÓZSEF.

T Á R C S A.

NEMZETI SZINHÁZ.

A magyar Thalia ezen főtemplomáról annyival is inkább keveset mondhatunk e viharos időkben, mert többnyire elkoptatott ócskaságok adatnak itt; e mellett színészeink figyelme sincs annyira a művészetre, mint inkább a körültök felmerülő politikai események nagyszerű rohamára fordítva. Jobb színészeink többnyire csak lóggósaikat, segédjeiket léptetik föl maguk helyett. S mind a mellett is, hogy a tettdús jelennek minden napja, minden órája bő anyagot nyújt a drámaköltőnek, írónk jobbjai hihetőleg a kellő lelki nyugalom, s színházunk mostoha viszonyai miatt — mély hallgatással várják a nemzetek, s különösen a magyar által játszott történeti drámának mikénti kifejlődését.

Az ide iktatott játékrendből is láthatják olvasóink, milly gyöngye lábon állnak most nálunk a drama és színművészet muzsái. Ime:

— Sept. 30-án adatott: *M á r t h a*, vagy a richmondi vásár. Vig opera Flotowtól.

— Oct. 1. Egy nő, ki az ablakon kigurik. Vigjáték Scribetől. Hozzá egy kis ballet-kócfiz.

— 2. *K e m é n y S i m o n*. Vitézi dráma Kisfaludi Károlytól. Ily háborus időkben megjárja.

— 3. *J o h a n n a* és *J e a n e t t e*. Vigj. Scribetől. A táncz-appendix valamint tegnap és tegnapelőtt, ugy ma sem maradt el — de azért fáradhatlan ugrászaink tripla-gázsija alkalmasint elmarad. Hja, de mikor sok táncz van, akkor a színészeknek keveset kell játszani.

— 4. *Vicomte Letorieres*. Vigjáték Bayard és Dumanoirtól.

— 5. Elmellőzés. Német pityergés.
— 6. Sevillai borbély. Opera Rossini-tól. — Minden kíváncsiat kielégítő, szabatos, élvezetes előadás.

— 7. Baköz. Koczbeuei silányság és galádság. — Illy darabot adni a mai civilizált világban, valódi baklövés.

— 8. Szökött színész és katona, népszínmű Haraitól.

— 9. Az előre hirdetett Macbeth opera helyett: Szökött katona. Szigligetitől. Máskor ugyan nem vagyunk baráti az illy színpadi szökések- és szöktetéseknek, de most, midőn színházunk közönségének nagy részét a fővárosunkon átvonuló katonaság teszi, — szeretjük, ha minél több harcziás, katonás színmű adatik.

— 10. Korona és vérpad. Dráma, Dumastól. Lendvai és Lendvainé mesteri játéka igen élvezetessé tette e színházi estét — a sok meddőség után. — Farkas, mint vendég lépett föl Henrik király szerepében, melly ugyan nem egyéniségehez való, de azért sok tekintetben kielégítőleg működött.

— 11. A Kunok. Opera. Császártól. — Mind a mellett, hogy mai világban a császárokra nem igen hallgatnak, a mi zenész-császáruk e művének mégis szép számu hallgatója volt. Hja, mert a dalművészet köztársaságának egy bájosajku fülmélje zengedezett benne.

— 12. Mivéliség és természet. Vigj. Albinitől. Balog József, vendégkép lépett föl Aspasia szerepében, s az együgyű, naiv leánykát híven, jellemzőleg személyesíté. Ugy látszik, nemzeti színházunk ezen szép reményű sarjadékának hasznára vált a vidéki praxis.

— 13. Macbeth. Opera.

Szentpéteri javára, tegnap adatott először: „Egy táblabíró a martiusi napokban“ című vigj. Szigetitől. Mi ismerve a művet, nem sok szerencsét jósoltunk neki. Bár csalatkoznánk, hogy a szabadság új korának első dramaszületjét halottnak ne kellene hirdetnünk.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Hazánk sorsának drámai fejlődése jelenleg, mint tudva van, leginkább Bécs s környéke színpadán szerepel, s hihetőleg a bajok és bűnök kutlórásánál, a camarilla kígyófészke körül fog nagyszertien bevégeződni.

Az osztrák kényuri hatalom eltemetésében, s százados gazságainak megtorolásában eldöntő befolyással részt venni, a Jelasicsot hazánkból kiszorított vitéz hadseregünk is készen áll Austria határainál vagy talán már bent az osztrák földön.

E sereg Óváron túl Jelasics utócsapataival ta-

lálkozván. ezekkel megütközött, többet közülök semmivé tett, 1500 gyalogot s egy csapat lovas-ságot, mint foglyokat, hatalmába kerített.

Ugyancsak 2 derék sereg a fölkelte nép segítségével Jelasicsnak a Fertőtava felé nyomult 10,000 fegyveresét — fegyvertelenné tette, s mind egy ázálig elfogá, mi ránk nézve ismét nagy nyereség, ugy hogy a közelebbi napokban Jelasics rabló-csordájának nagyobb része általunk megsemmisítettett, s körülbelül 20,000 használható fegyverrel tömérdek munitióval, s élelmi szerekkel gazdagodott a mi táborunk.

A hazánkba lelőtt, felkonczolt, s agyonveretett horvátok száma mintegy 3000-re mehet. És ezen elestek szellemei, a kétségbeesett hadifoglyokkal s ezeknek nyomorban honn hagyott együtt — boszut kiáltanak gyilkosuk, árulójuk, a szívtelen bán és tisztjeik fejére.

Bécs az oct. 6. és 7.-diki dicső népdialdal óta folytonos forrongásban van. A szabadság hősei mintegy 60,000-en s egy pár száz ágyuval állanak itt harczra készen. Ezek fegyverben gyakorlott nemzetőrök, tanulók, munkások, a szabadság zászlója alá szegődött katonák és falusi nép. Lelkes, elszánt sereg, az osztrák birodalom majd minden népfajából.

A katonaság, mellynek a kétségbeesett reactio érdekében a szabad osztrák nép ellen kell harczolnia, a legnagyobb erőmegfeszítés dacára is, alig tesz 20,000-et, kikről még nem lehet bizonyosan tudni: vajjon fognak-e rokonaik, a nép ellen harczolni vagy nem.

Ezen sereggel akar Jelasics hadának maradványa minden áron egyesülni. Erre nézve meg is tette ő az első lépést, de csufol cserben hagyaték. — Miután ugyanis előcsapataival a Bécsbe járó gőzkocsikra ült, félóraig csak repült, repült a tántos, de egyszerre megállt, a conductor és gépész kiakaszták a mozdonyt, s Jelasics uramat és embereit a faképnél hagyva, Bécsbe robogtak a hírrel, hogy Jelasics be akar törni a székvárosba, mi a népet véghetetlenül felbőszíté.

Az osztrák országgyűlés egyébiránt igen lazan viseli magát, semmi erélyt nem bir kifejtteni. A volt miniszterek érezve, hogy rossz fát tettek a tüzre, nagyobbára megszöktek. A cseh követek Prágába mentek, — önállásu cseh országgyűlést alkotni. Stadion is eltűnt a bocskoros gallicziai követekkel.

Egyik párt visszaakarja hívni a császárt, a másik nem többé soha. Egy párt a császáron kívül — Sophia hercegnőt, a camarilla eselszövényeinek főfonóasszonyát, és Lajos herceget örökre, a dynastia egyéb tagjait pedig négy évre, akarja száműzni.

Egy rész a bécsi népnek megajánlott magyar hadi segélyt hajlandó elfogadni, más rész ellenzi

azt. Azonban hadseregünk vezére, Móga tábornok kijelenté, hogy a magyar kormány parancsára Jelasics után betör Austriába, még akkor is, ha ezt az osztrák országgyűlés ellenzené.

Különbön lesz még idő, a mikor majd a hohe Versammlung összetett kezekkel kérné a magyar segélyt. De mi közünk nekünk a hohe Versammlunghoz? Mi a szabad bécsi nép közvéleményére hallgatunk, s velök kezét fogva, s közös erővel akarattal biztosítandjuk a despotismus járma alól megmentett szabadságzászló tökéletes diadalát.

Latour szelleme, várva várja Jelasicsét Plutó országába, hogy egymással számadásukat bevégezhessek. — És Latour nyugtalan szelleme még sok Caraffaféle néphóhért vár a gyeheenna tűzére.

Magyarország, Árpád dicső földé, rövid időn a szabadság világháborújának legfőbb csatahelye leend; s minthogy tömérdek ellenség fení a fogát és kardját ellenünk, készülünk, folyvást készülünk kell még pedig a lehető legnagyobb erőki-fejtéssel.

Ha a török ellen a keresztyénség védfala megmentőjéül említe bennünket a história, illő, hogy a zsarnokság ellenében a szabadság kivívásának egyik főresze gyanánt is megemlítsen.

És a nagy készületek valóban nem is hiányzanak.

A kiállítatni rendelt 40ezer ujoncz fölösleges számmal tetéztetett, úgy hogy 40ezer helyett, 60 ezer ujonczunk van, s így a rendes sorkatonaság, és honvéd-zászlóaljok, s önkéntes nemzetőrökkel együtt összes hadi erőnk immár felülhaladja a 100 ezeret. De ez még mind nem elég; tavaszig még egyszer annyit kell kiállítani. — s akkor aztán bármely hatalommal fenhargon és lóhátról beszélhetünk.

A hazánkban s a határszéleken levő lengyeleknek igazságos ügyünkért harczolandó szabad csapatja, körülbelöl 1200 hősből fog állani.

Az erőteljes hajduk által alakított gyalog és lovas „Bocskasapat“ immár 1,800 vaskarral siet a haza védelmére.

A székelyek Berzenczei képviselő lelkes felhívására roppant számmal seregelvén egybe Agyagtalván — e székely Rákoson — nemzeti gyűlést tartottak, s elhatározá, hogy minden fegyverfogható emberök készen álljon indulóra. És mihelyt a harc tárogatója megfuvatik, e győzhetlen szittyafajnak ezrei mindennemű öldöklőszerszerrel fölfegyverezve, fognak az ellenségre, különösen a camarilla érdekében fellázadt erdélyi oláhok és szászok kiirtásra rohanni. És jaj annak, — „kit e hős nép látogatni megy, — ádáz arcán nincsen irgalomra jegy!“

Hirlik, hogy a gyulafehérvári erősséget egy oláhezzred elfoglálá. Szükség, hogy a székelyek mindenek előtt e pontot kerítsék hatalmukba, és e

tekintetben a honvédi bizottmány kötelességének tartsa a székelyeket ágyukkal s fegyverekkel minél előbb ellátni.

Az Ellenörben egy valaki arra kéri a magyar királyt, hogy Rákócziak Bécsben levő zászlóját adná ki a székelyeknek lelkesítőül. — Mi biztos kutfőkből tudjuk, hogy ő felsége — szorult állapotában is — méltányos tekintetbe vevén ez originális kérelmet, Linzből, vagy Olmüzből, hova a camarilla által fogolyként vitetett Bécsből, intézkedni fog Rákóczy, az ő egykori legkedvesebb magyar embere zászlójának kiadatása iránt.

— A Jelasichhoz pártolt Kresz lovasságból 70-en N.-Váradon állomásozván, ezeket a hatóság nemzetőrök által ovatosságból lefegyverkezteté.

— Sajátságos tünemény, hogy a hazánkban levő külföldi katonaság is seregüstül tódul honvédi zászlóink alá. — Az áruló Blomberg ezredes lengyel dsidásainak, és a Ceccoppieri nevet viselő olasz gyalogok nagy része már a magyar zászlók alá esküdött.

A Pécsváron állomásozott Hardegg-vasasezred pótlékcsoapatát a baranyai nemzetőrök által megtámadtatván, 97 lóval együtt elfogták, s lefegyverezték.

Gróf Battyáni Kázmér e súlyos körülmények közt is, midőn nagy uraink egymás után szökdösnek, fényesen tanusítja, hogy 13 próbás hazafi és ugyancsak ember a talpán. Mint hadvezér és főispán egyaránt a legnagyobb erélyességet fejt ki; — táborunk éllemezéséhez a legszebb hazafui áldozatokkal járul, — az ellen megsemmisítésén legnagyobb ügyességgel s bátorsággal munkálódik. — A Perczel által haza bocsátott határörvidéki foglyokat letartóztatá, s nem bocsátá haza, miután a már előbb visszaküldött 70 horvát Eszéken ujra fegyverbe állítatott.

És itt a horvát hadi foglyokra nézve meg kell jegyeznünk, hogy ezeket hazájukba visszaküldeni a legnagyobb gondatlanság, a győzelem által elkábitott magyar együgyűség. Jól teszi Battyáni, hogy nem bocsátja őket haza; mig háborunk be nem végződik, itt kell őket fogva tartani, — különben ismét ellenünk törend ez alattomos, hit-szegő nyomorult népsöpredék.

Az aradi várcommandans, bizonyos Berger nevű vén csoroszlya, Blomberg unszolására neki esett Aradnak, s megkérdezvén a hatóságtól: kivel tart, a császárral-e vagy a magyar kormánnyal, mind a mellett, hogy erre határozott választ nem kapott, bombáztatni kezdé a várost. Mi lett e merénynek vége, még nem tudjuk, de bizva az aradi lelkes nemzetőrség, s a köztük levő debreczeni s békési önkéntesek vitézségében, azt hisszük, hogy Blomberg és Berger uram plundráját eddig már kiporozták.

— Kiss Ernő honvédi tábornoknak neveztetet!

ki; Répási pedig a württemberg-huszárok ezredesévé.

— Petőfi Sándor beállván a honvédek közé, kapitánynak neveztetett ki.

— B. Wesselényi Miklósról furcsa dolgokat ír a Marcius. Azegykor olly nagy hazafi, reactionális szellemmel vádoltatik.

— Majtényi alezredes, a komáromi vár parancsnoka, e hó elején, Latour- és Jelasicstól a legfenyegetőbb leveleket vevé a komáromi vár feladása iránt. A hű hazafi azonban nem is válszolt a cselszövőknek.

— A szatmári és szabolcsi nemzetőrök az oláh lázadás elnyomására indultak.

Latournak sok titkos irata került a bécsi nép kezébe, melyekből több magyar aristokrata és a magyar hadügyministerium alatt levő főparancsnok Latournal volt viszonya s ármánykodása fog napfényre jöni.

Grófjaink, báróink közül még azok is, kik szabad szelleműeknek mutatták magukat, igen gyéren láthatók fővárosunkban. — Hova repültetek szép madarak? Hiába bukdácsoltok. — Az igazság karja mindenütt utólr.

A pártütő horvátok főtisztjeinek elítélésére kirendelt haditanács Nádosai alezredes elnökle alatt már elkezdé működését. — Mondják, hogy Rót és Filipovics halálra ítéltetése bizonyos. A rablás- és gyilkoltatásban részt vett tisztek sem kerülendik el a legsúlyosabb büntetést.

Budát a bécsi ut felé már elkezdék sánczolni. — A nemzetőrök századonként dolgoznak rajta.

Az Agramer Zeitung már 3-or hirdeté, hogy Jelasics elfoglalta Budapestet. — A sept. 29-diki csata eredményéről mitsem akar tudni ő keme.

Balla káplár, ki 7 nádorhuszárral Csehországból a haza védelmére sietett, a honvédelmi bizottmány által hadnagyi raggal tiszteltetett meg.

A nemzeti képviselőháznak 1848-diki oct. 10-én Pesten tartott ülésében hozott határozata a külföldön lévő vitéz hadseregeink hazajövelele iránt.

A vérbe borított magyar haza élet s halál közötti küzdelmeiben minden fiától hű segélyt és megmentése terheiben hazafiui megosztozást sürgetőleg igényelvén:

A haza képviselői a magyar nemzet nevében határozzák és parancsolják: hogy az Olaszföldön, Lombard-Velenczében, Cseh-s Morvaországokban és Gallicziában vagy akárhol kint levő magyar hadseregek, megértvén a magyar nemzetnek fiaihoz tett eme parancsolatát, rögtön visszatérjenek

szülőföldükre, a kedves hazának ótalmára és kivivott alkotmányos, királyi esküvel törvényesen szentesített szabadságának megóalmazására, semmit sem kételkedvén, sőt biztosan remélvén a magyar nemzet, hogy a vitéz magyar hadsereg legyőzend minden gátokat, és sietni fog fegyverrel is utat nyitni kedves rokonaiknak, testvéreiknek és szülőiknek megvédésére.

A magyar haza a mint büszke arra, hogy a pártütő Jelasics itthon vitézkedő fiainak győzelme által már a Lajtán-tul kergettetett; ugy többi kint levő vitéz fiait is nyílt karokkal várja, a dicsőség babérjaiban és haza hálájában részesülhetésre.

Almásy Pál m. k., a képviselőház másodalelnöke. — Ludvig János m. k., a képviselőház jegyzője.

— Legújabb hírek, miket Bécsből és a táborból jött futáraink szájából hallottunk:

Jelasics seregének egy részét (12,000 embert) Theodorovics vezérlete alatt, Sopron és Kőszeg felé küldvén, Eszterházánál gr. Zicsi Manó 4000-re menő, nemzetőrserege utjokat állta, de ezeket a nagyobb erő visszaszorítá. Azonban Horpácsnál a Vidos parancsnoksága alatt állt hadunk vitézül megütközött Theodorovics seregével, ezt szétkergette, sokakat közülök felkonczott, és foglyokká tett. — Részt vön ez ütközetben gróf Battyáni Lajos is, ki karján tetemes sérülést kapott.

Jelasics Auersperg hadával egyesülve, Bécs alatt táboroz; a bécsi ifjuság által előcsapatai már meg is támadtattak. Récei Ádám pünkösdi minister az aula által mint tusz fogva tartatik, s mihelyt Bécsre rá lönek, Réceit fölakasztják, s a gazdag Schatzkammert kirabolják. — A 60,000 fegyverrel ellátott bécsi nép a legnagyobb elszántsággal várja az ostromot; csak azt emlitik sajnos körülményként, miszerint a nagy tömeg nincs kellően rendezve, s lelkes jó vezérrel még nem birnak. — No de hiszen a párisi forradalom sem volt organizálva, s a szabadság népe még is fényes győzelmet vívott ki a zsarnokság zsoldosán. Ügyünk igazságos, a feltámadt nemzetek egyesült karja erős, — tehát győznünk kell. Amen.

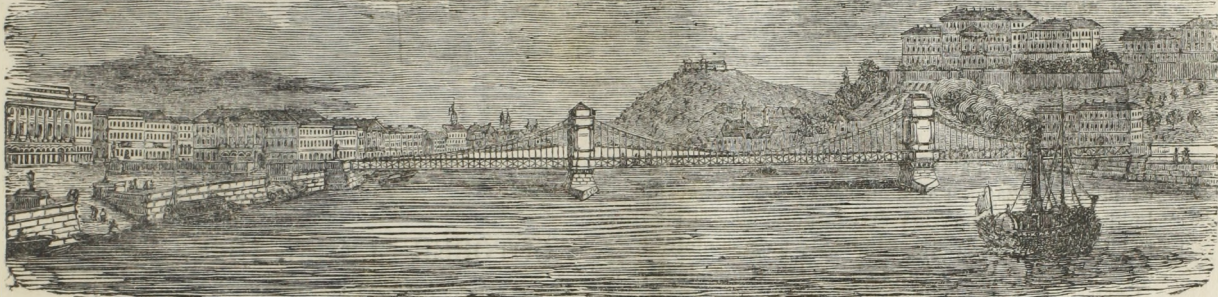
— Miután az osztrák országgyűlés Austriának segélyül ajánlott hadseregeinkre nézve a magyar országgyűlésnek mitsem válaszolt, a honvédelmi választmány oda utasítá a mi fővezérünket, hogy seregeinkkel vonuljon vissza Austriából, mi tegnap délben a ház által helybenhagyott.

Sajtóhiba. Várfokinak lapunk mult számában közölt költeménye harmadik strophájában: bakói fénye helyett olv. kénye.

MÜMELLÉKLET. Divatkép. Őszi viselet.

A Budapesti Divatlapra és Nem etörre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 ftftal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvtárúsnál is.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

16. szám.

Oct. 22. 1848.

TARTALOM : Rákoczy Ferencz berekszászi proclamatiója. Közli Szilágyi Sándor. — October elején. Hízlí József. — Dadai rév. Tótfalussy. — Tárcza : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató.

RÁKOCZY FERENCZ BEREKSZÁSZI PROCLAMATIOJA.

(Egykoru másolatból.)

Nos Franciscus Secundus Dei Gratia S. R. Imperii et Transylvaniae Princeps Rákoczy, Partium Regni Hungae Dnus, Siculor. Comes et Pater Patriae, pro libertate confoederati Regni Hungae Statuum, nec non Munkacsien. Dux, Comes perpetuus de Saaros, Dnus Haereditarius in Sáros Patak, Tokaj, Regöcz, Eczöd, Somlyó, Lednicze, Szerencs, Onod etc. etc.

Valaki édes hazánknak régi dicsőséges sorsát elméjére veszi, széles ez világon elterjedett hírt s nevét tekinti, arany s ezüst gazdagságu s téjjel s mézzel folyó részeit fontra veti, maga szép familiájának jó időben való életeteket emlegeti, — nemde nem repes-e szíve, vidámul kedve, és csak azoknak emlékezetivel is újul élete? Példa kinek kinek édes nemzetünknek már régtől fogva az Austriai Háznak kegyetlen uralkodása alatt nyögő jajos sorsa, példa szabadságunknak jobbagyságra vetett s porba takart világa, példa hazánk oszlopinak vérekkal véres theatrumokat megfestő marcangolása, és mindeneket nyilván bizonyítják a portiozó, teher alatt elfáradt szegény paraszt, és akármely rendeknek is szörnyű kinokkal vetekedő gyakori sohajtási, sirási és majd kétségben való esési. Tudjuk melly sokszor hallottuk amaz régi

jó időket emlegető panaszuk, mely sokszor verték az egeket a szabadulást kívánó sohajtások, nyilván vagynak az igaz hazafiainak véreket ontani, életeteket letenni elszánt készségek, és egy szívvel s lélekkel hazánk szabadulását kimunkálkodni eltökéllett sok szép resolútiók. Megadta a felséges isten szabadulásunknak alkalmas idejét, előhozta vala sohajtásinknak örömmre fordult napjait, és a mint szemléljük s valósággal tapasztaljuk, mennyire vitte legyen vala kevés idő alatt ügyünk boldogulását, csudálkoztunk magunk, álmélkodott ez világ, és ellenségünk is nagy győzedelmünkért káromkodásra fakadott. Megvalljuk vidám orczával szemléltük magunk is hazánkfiainak repeső készségeket, serénységeket, és ellensége ellen tett példa nélkül való dicséretes vitézi actusit. Mi tartóztat most is régen eleinktől reánk származott vitézi virtusoknak gyakorlásától? Jelen van istennek kegyelme, biztat hadakozásunknak igaz ügye, szolgálnak az egek, és hazánk szabadságának régi kedves ízű gyümölcseivel élni kiki most is buzogván, kívánczik, sőt ámbár tekintsük ellenségünknek erős voltát, hadakozásunknak igaz ügyét, hadi reguláját és eddig lött némely szerencsés progressusit; bizonyára láthatjuk és szemlátomást sok actusokból tapasztalhatjuk, hogy ha igaz egyenlő szívvel fegyverünket reá visszük, diadalmunkat nem tágitjuk, véreink kiontását nem szűketjük, mindannyiszor gyenge voltunkra nézve és a regula miatt con-

fundálatni szokott ellenségünket megverjük. Mint-hogy azért vérünket, jószágunkat szomjuhozó kevély ellenségünk minapi Erdély országban való készülletivel a megerősített passustól a készülletlen sánczokra esalt vetvén, onnan három annyi kárával kevés gyalog hadainkat kinyomván, viszont hazánk felprédálására és Dunán túl és ugy Austriában s Morvában szerencsésen folyó operationknak meggátolására vissza szándékozik, és actu nyomakodik is, akartuk vezérlő Fejedelemségünknek tartozó gondviseléséből felől irt minden rendbeli hazánk lakosinak és nevezetesen akármely úri s nemesi rendeknek, s ugy már azelőtt fegyvert fogott, avagy fogható vitézinknek, egy szóval mindazon paraszt sorsban valóknak, valakik táborozni alkalmasok, és akármely úton és módon hazájok szabadulását elősegíthetik, e-leikbe adnunk, hogy így értvén boszuállásra magát készítő ellenségünk szándékát, meggondolván örökös jobbagyságra vinni eltökéltetett uralkodását, elsőbben is terhes nyomorgattatását vizsgálván, megfontolván ellenben szabadulhatásunknak alkalmas idejét, boldogulásinknak gyönyörűségeit, és mindenek felett nemzetséges ügyünknek világ csudájára véghezment szövétségét, minden, akármely mentség és időhalasztás nélkül, Onodhoz, die 15-a Januarii, anni 1706, táborunkban egész hadi készüllettel és máskint is, a mint kitelhetik, megjelenjenek, és a kik teljeséggel alkalmatlanok volnának is a hadakozásra, magok helyett másokat küldeni okvetlenül tartozzanak, kire midőn kit kit vezérlő fejedelmi autoritásunkból kényszerítünk, és egyszersmind keményen parancsoljuk, adjuk is tudtára, hogy valakik elébbeni parancsolatunknak hazafiuságtalanságuktól viseltetvén, s azzal fogok fehérét kimutatván, nem engedelmeskednek, és kiváltképen akármely hadainkból valók is, magok ezerekhez vagy ezen n. vármegyéhez nem mennének, amazok minden bizonnal más hét mezei hadainkat felprédáltatnák, ezek pedig az akasztásnak büntetését el nem fogják kerülni, sőt adtunk is hatatmat más igaz, akármely rendbeli hadakozó hazafiainak és vitézeinknek, hogy valakiket post publicationem praesentium solito in Cottibus peragendum, három hét elmulván, házaiknál találunk, minden javaikat felprédálhassák, mint édes nemzetünknek hamis áruit, hiteknek megszegőit és igaz ügyünknek ellenségit. Minthogy pediglen mi valamint eddig ugy továbbra is teljes életünket és utolsó csepp vérünket hazánk szabadulása mellett feláldoztuk és feláldozni készek vagyunk, buzduljon fel kinek kinek közülünk igaz hazafiui lelke, induljon meg szabadságát szerető nemesi magyar vére, és ilyen nagy jónak keresésére, illy drága kincsnek megnyerésére fegyvert fogván, vitézkedjék lelki s testi szabadságáért, özvegyekért, árvákért

és tulajdon önnön magáért olly készen, olly szívvel és igaz magyarai bátorsággal, hogy vagy fegyverünk által, vagy annak boldogulásával illendő alkalmas békességtétellel mind a világ szeme láttára magunknak jó hirt s nevet szerezzünk, s mind pedig édes maradékinkat csendes és nyugodalmas állapotba helyeztethessünk és hagyjunk. Kire segítsen is ügyünknek vezérlő ura és istene. Datum in Oppo nostro Berekszász. Die 1-ae Men. X-br. Anno 1705.

Franciscus Rákoczy.

(P. h.)

Georg. Ráty m. p.

Közli SZILÁGYI SÁNDOR.

OCTOBER ELEJÉN. 1848.

Dicső napok, hatalmas nagy napok,
Szabadság és igazság fényei!
Örül a lelkem támadástokon,
Mikor fogtok kellőn tündöklöni?

Ragyogjatok, ragyogjatok, a mig
Egy zsarnok és egy áruló leszen!
Bíborba játszó fényes arcotok
Szébb a trón bíboránál énnekem.

Dicső napok, hatalmas nagy napok,
Szent forradalom szentelt képei!
A fölséges nép a ti papotok,
S keresztvíz: a gonoszak vérei.

Dicső napok, midőn — mint hegypatak,
Melly völgybe esve vadmorogva foly —
A vér folyója utcákon zuhog
Honárulóknak szívforrásiból. . .

Midőn a véres kard és a szurony,
Mint végrehajtott ítélet jele,
A nemzet templomába vitetik
S Amen-t mond rá a népek istene.

Midőn arany koronák gyöngyei
Egy szép útesre szertehullanak,
S közöttük itt-ott véres részei
A széttört zsarnokfőnek látszanak.

Dicső napok, hatalmas nagy napok,
Szabadság és igazság fényei,
Örül a lelkem támadástokon;
Bár vér nélkül tudnátok fényleni!

HÍZLI JÓZSEF.

DADAI RÉV.

(Vége).

III.

MUNKÁCS.

— — — — —
 Felé „szabad vagy“ e szó hangozik.

Embernek e szó édesben zeneg

Minthogy az örült is ne értse meg.

VAHOT, SÁNDOR.

S z a b a d s á g ! te vagy a lélek istene !

A szív megtörik fájdalomában, ha önkény rabla
 el tégedet, sajátját.

S a tört szív érez-é többé ?

Nem.

S boldog-é kinek szíven öröm, fájdalom, ész-
 revétlen sikamlanak el ?

Azt az emberek s z a n n i szokták.

S boldog-é kit a részvétlen tömeg szán ?

Nem !

Szabadság ! te vagy a lélek élete.

Balgák ! ha nem bírjátok fölfogni e nagy esz-
 mét, látogassátok meg Munkácsot, melyet egykor
 a nagy honalkotó óriási küzdelmek után tön népe
 sajátjává, nem tudta, hogy az egykor utódai Gol-
 gothajává lesz, melyet számukra azzá idegen ha-
 talom törpít.

Barnák e vár szűk cellainak falai.

Lehet-é fehér a börtön, melyet fájdalom so-
 hajai perzselnek ? ...

Lehet-é fehér, mint az ártatlanság azon hely,
 melyben tiport szabadság pokla rejtezik ?

Lehet-é hófehér a koporsó belvilága, hol le-
 szögezve alussza örökalmát az élet ?

S még is e komor szobák egyikében ember
 mosolyog !

Mosolyog ? ... Szánjátok őt, mert ezen
 mosolynál az isteni ész világa hamvadott ki.

Nyomoru l é g y csigázza föl a börtön em-
 berének egész figyelmét.

— Bolond ! — beszéle ő, mintha a hitvány
 féreg értené — börtönbe jutottál, mert a mérges
 papírt, melyet elődbe vetettek, nem akartad meg-
 nyalni ! ha ha ha !

Sápadt arcán ugy ette át magát egy mosoly,
 mikéntha téli égen villámsebesen futna által a
 nyári égető nap.

— Vagy mit beszélek ? ... folytatá — hisz
 ez az igazság, mert minden gyűlöli ... bátran
 száll akárhová ... s mindenütt agyonütik ...
 Minő szépen tánczolnak a leánykák ! ... mögöt-
 tük sárga pofával sugdos az irigység ! ... ne re-
 megj szép jegyesem, nem rólam beszél ... azt
 mondod vas foga van ? ... én szikla vagyok el-
 kopik míg átvágja mellemet ... Hová visztek ? ...

a börtönbe ? ... ostobák ! hiszen ott az igazság
 alszik ! felzavarjátok s fejeteket rágja el ! ... Ott
 van a korona ... nem a földön ! ... ott fekszik
 mint lusta eb a lelkiösmeret ... reá lökték a
 koronát, s agyon ütötte ! ... s nyugodt volt-é
 mikor meghalt ? ... nem, vérben tajtékzott szája
 ... aztán kacagott. ... Mi jajgat át a fák lomb-
 jain ? ... a szél ! ... ho hó barátim, ne kacag-
 jatok midőn a vihar sir ! ... nem tudjátok, hogy
 harmat helyett könyeket ragad szárnyain ? ...
 susogása fájdalmas sohaj, és a haldokló utósó
 nyögése ? ... kiszenvedt igazság fekszik a sirban
 ... a fürdő fái közt halotti zenét fú fölötte a so-
 hajtozó szél ! ...

Zokogott, és néma lőn, s duzzogó mint a gyer-
 mek, ki mérgét kisírta, s mint a természet, midőn
 elszunnyad bérctetlőn a fáradt vihar.

Kell-é mondanom, hogy e férfiú örült ?

Kell-é megneveznem a szerencsétlent, hiszen
 ismeritek őt ! ...

Tavaszi mosolygott a természetben, nyájas volt
 az ég, mint az isten arcza, midőn önelégülten nézé
 bevérgzett remekét, de a l é a n y tűnő ősz sápadt-
 ságát viselte rózsák helyett ; a politikai bűn, mely-
 lyet f e n y i t ő i g a z s á g g á kereszteltek, kiölte
 kebléből a tavaszt.

1848. év tavasza volt.

Az ég legelső dörgésében megdördült az el-
 tiport nép szózata is, s széttörte a rabság bilin-
 cseit. ...

És földhajnallék a lány arcza is az elfagyott
 kikelet, rózsákat festett arczára szerelme, szivár-
 ványt szívébe a remény, a teljesülés, a boldogság
 szivárványát.

Kocsit parancsolá elő ... s megvetve min-
 den álszemérmét, röpiült szíve völgyégyéhez,
 mint a jó gondolat.

Utát átok követte, — Árpád átka.

Ő ment, vitt annyi reményt szívében, melly
 azt majdnem szétrepeszté, későn ... későn !

Nem élvezheti többé, kivel megosztani vélte
 — önmagadnak minél kevesebbet haggya — re-
 ményidet, szerelem leánya ! elcsereled őket csu-
 pán a fájdalomnak tengerével, hogy kiszorítsa
 kebledből a boldogság utó-sugarát, hogy sötét
 legyen az, mint a boldogtalanság, mint a sir !

Remegve nyitá be a börtön ajtaját. ... Fél-
 tette a szívet, melly egykor csupán érte dobogott,
 hogy élvezetlen gyönyörök előtt hasad meg a
 szabadság viágteremtő szózatára.

Tán havak ... tán év előtt — most késő !

— Tóházi ! éltem napja ! ... látlak ! ... enyim
 vagy ! ?

Sápadt, elgörnyedt csontváz csuszott elé.

— Nincsen bilincsem ... azokat kérsz ?

A lány elszörnyedt.

— Ütött a váltás órája, szabad vagy !

— Szabad? . . . kiálta a rab, megértve pillanatra a nagy szót, mely egykor mindenéből fosztá ki; s elsuhan ismét eszmélete, mint a villám kigyója, mely az égen átviláglik, aztán koromsötét ismét minden.

— Szabad vagy? . . . kiálta ismét reménylve Ziza — szabad és enyim, miként a szenvedő isten-emberé lön halálos kín után a menny.

— Fehér vagy mint az angyalok . . . nézd itt az igazság megölve . . . én öltem meg!

Egyetlen laktársát, agyonzuzott l e g y e t vön ki keblből, szennyes rongyba takargatottat.

. . . Annýra szeret most, hogy nem él! . . . lásd másként elröpiült volna!

— Egyetlenem! nem ismersz többé? én vagyok, arád, . . . repülj karomba! . . . e dobogó, ez örömdus kebel átszivárogtatja szivedbe a bucsuzó életet! — kiálta kétségbeesetten a leány.

— Az élet ott ül a sirormon . . . az igazságot ott fogám el . . . gyöngé volt . . . nem birt röpiülni . . . ó, azóta csupán e szalmazsákot szeretem!

Szólt a szerencsétlen, s miként játszó gyermek, enyelegve nyult el rothadt szalmazsákján, melyet havak óta nem engedett frissel fölcserélni. . . .

— Szent isten, megtévelyodott! . . . sikolta a lány — átok reá, ki így elferdíté isten szép művét . . . egyetlenem! . . . halld, arád kér . . . jöjj velem . . . érts meg! . . . vagy kitépem agyamból a gondolatot, a visszaemléket, hogy megosszam veled, vagy élted romján éltemet lehelem ki! . . . jer velem!

— Ne vigy el! — kiálta az örült, s erősen fogózik ágya szögletébe — ne vigy el, e hely becses . . . itt van reményim sirja . . . jövöm bölcsője . . . itt a kincs, melyet lánykámnak szántam menyasszonyágyul . . . a sir!

Kétségbeesetten kiáltá elő Ziza a tömlöczört, segélyt reménylven, mint vízbehaló a fűszálban, mely sívár partoldalból föléje hajladoz.

A tömlöczör jött s durván kiálta az ember-árnyhoz. . . .

— Uram! ön szabad . . . távozzék!

— Ne kergess el . . . neked adom halottamat! lásd e hely szép, ez a világ! . . . hol fogok feküdni, ha kiüzesz a világból?

— Eh, mit, haszontalanság! — dörge ismét a börtönör — vigye halottját, mindenét!

— A szalmazsákot is?

— Igen, igen, csak távozzék!

— Kegyetlen elüzesz? . . . meg ne bánd . . . de ezt viszem!

Mondá az örült, s mikéntha kincset féltene, mohó vágygyal karolta föl szalmazsákját . . . s a teher alatt összeroskadt az egykor virágosó ifju.

Néhány durva ör vivé őt le karán, s emelé föl Ziza kocsiába. . . .

S a lány, ennyi szerelemért, szívében a fájdalom tengerét, s karában örült vőlegényét vitte laka felé.

IV.

DADAI RÉV.

Egy illy koporsó fölött, némelly szemrehányásai vannak a szívnek, az idő és sors ellen s úgy véli, hogy ez utóbbi, némelly merész kérdéseire a felelettel adós marad.

HAUVALD E.

Halottfátyol takarta a szunyadó természetet. Elrejté arczát a teli hold, e fátylak mögé s helyette zugó égi vihart küldé, hogy elbeszélje a világnak, miként nem halt ki, csupán szunnyad az ég. . . .

Hol Pannonia gőzös hasit most hullámokat utat törve mintegy születendő pályatársainak — vihar korbácsola egymás hátára ez éjen az agg Tiszának széttört tükörét.

Hova figyelmünket fordítjuk, a déli parton kisedd révész kunyhó, míg az északon nyárfák éjébe rejtve csárda áll.

Az északi part fölött magános férfiu élvonalait vehetjük ki a sűrű sötétség daczára is, ki nyugtalanul jár alá s föl a part hosszában gyakorta érthetlen szavakat mormolva!

Az éjt, nem messziről hangzó kisedd harangoska nyelve metszé keresztül. . . . Nyögése bus volt, szavait koronként fölkapva a vihar kelet fölé ragadta.

— Hah a vén bünös! . . . haldoklik! — morgá az alak — hasztalan huzzátok lelkeért a világ minden harangját, büne kiáltóbb, mint a vihar, mely a földet átzugja . . . hát enbünöim? . . . ostoba kérdés! . . . én csak gép valék a tanácsos kezében! . . . csak halj meg vén bünkövác . . . tanítványod azon perczen remekel, midőn te kinok közt átkozódva pokolra hulsz! . . . Ha ha ha! . . . szép! . . . a menyasszony rohan vőlegényeért! . . . hogy aztán . . . ördög és pokol! szemeim előtt üritsék a kéjek poharát, mit, ha a sors úgy akará, számomra tölte meg az élet. . . . Nem jól számoltatok! . . . e viharban és sötétben fölfordítom a csolnakot megölve a vőlegényt . . . aztán partra uszom és . . . mert ki sem látja . . . büntelen vagyok . . . ha ha ha! . . . csöndesen Árpád, tetthez hidegvér kell . . . légy méltó apádhoz.

Most figyelve állt meg.

Néma volt minden.

— Mégsem jön a gerlepár . . . pedig már itt kellene lenniök . . . a révészeknek használt a bor

... halállal határos álomban fekszik mindenik ... hallga! ... kocsizörgés! ... igen ... ég! vonj magadra még kétszer ennyi fölleget!

— Révész! révész! ... hallatszék e pillanatban kisdéd távolban kiáltozó nőhang.

— Itt vagyok kisasszony! — kiálta mély hangon a sötét alak.

— Isten szerelmeért, vigyen sietve a tulpartra! ...

— Ki merne viharos éjelen Tiszára szállani a hidassal? aztán csupán ketten vagyunk ... szélcsendben is alig bírnök áthajtani a nehéz hidast.

— Könyörüljön, nem várakozhatom ... egy beteg fekszik kocsimon ... meghal talán e pillanatban ... ő, vigyen át s vegye mindenem!

— Ám kísértük meg csolnakon ... én a kisasszonyért kockára teszem életem ... azonban csolnakomon csak ketten mehetünk egyszerre.

— Ugy vigye csak előbb át a beteget, hogy mielőbb nyugalomban láthassam s megadjam valamennyire, kintott keblemnek is az olly rég esedett enyhülést. ...

Halkan emelék ki kocsis és révész a mélyen alvó beteget s a csolnak fenekére helyezék.

A révész, lapátot vön kezébe.

Csolnakát több izben sulytá vissza parthoz a hánykodó hab.

A dühöngő vihar, miután kettémetszé a vastag föllegfalat, mintegy megelégtelve győzelmét, lassu nyögéssel szünni kezdett.

A teli hold Tóházi halálszin arczára veté sugárait. ...

Már majdnem a széles folyó közepét hasitá a csolnak, midőn bőöltönyéből gyilkot vonva elé a révész rápillanta a még nem feledt vonásokra!

Fekete lelkét nem töré meg a szenvedésképe, melyet vágytársa arczára, kin és örütség olly kebellázítólag színezték.

Bevoná az evezős törét az elkietlenült kebelnek irányzá.

A lány, szemtanuja az iszonyu ténynek, hangozik sikoltással omlék össze a parton.

Tóházi halkan emelkedék föl, mint fölhasított sir méhéből a halál, s Árpád összeborzadt, mint a vétek szokott, midőn álmaiban előtűn a sir.

— Hah! hol vagyok? — kérdé az ébredő — nézd ott az ég! ... mondá a víz tükrére mutatva, melynek hullámain hold és csillagok arcza tört meg — ott ragyog a hold! ... a csillagok ... oda! ... jer oda!

Felemelkedni törekedett.

Árpádot, a nyomor e képe pillanatra nemesebb érzet világába ragadá át.

— Örült! — kiálta — egy motszanás, s a habokba dőlsz! ... gyilkomon vérzesz el, ha motszansz!

Tóházi folytatá.

— Nem ámitasz el! ... ott az angyalok! ... ott van ő! ... jer vezess!

Lábait ragadá meg Árpádnak.

A könnyű sajka fölfordult, s a vágytársak fölött összecsapott a hullam.

A folyam fölött, mely sirt adott a börtön halottjának el-el sohajt az esti szellő, és a könnyű menyasszony.

TÓT FERENCZ.

T Á R C S A.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

Uj nevezetes levele Latournak b. Puchner erdélyi hadi parancsnokhoz. Bécs, oct. 2. 1848.

Ime a boldogtalan emlékeztető Latournak Erdélyben elfogott levele uj és tökéletes világot vet azon alávaló és álnok tervre, miszerint ki vala számítva a magyar nemzetet szolgaságba igázni. Mintegy hálózat voltak a szájak mesterségesen kiterítve; az idegen katonaságra s a külföldi és szolgalelkű katonatisztekre volt az egész terv alapítva, mellytől a nemzetet az isteni gondviselésen kívül maga a nemzet ereje és ébersége mentheti meg.

A nevezetes levél következő:

„A nyilvános lapokból tán tudhatja excellenciád, miszerint Magyarhonban az uralkodó párt a törvényes tért egészen elhagyá, és most nyílt lázadásban felkelt ő felsége parancsai ellen, úgy, hogy az oda ő felsége által a minden ellenségeskedés megszüntetésére küldött királyi biztos Lamberg gróf Pesten, borzasztó módon meggyilkoltattott. Miért hogy a monarchia integritása fentartassék, a törvényes állapotot fegyveres kézzel mentül hamarabb helyre kell állítani. Midőn e végből minden, Magyarországgal határos hadparancsnokságok rendelkezése alatt álló hadosztályokat mozgásba tettem, hogy e célra dolgozzanak, és a horvátországi bán operatioit támogassák; ezennel meghagyom excellenciádnak, hogy a két oláh határhozrdekből, 3 zászlóaljat haladéktalanul mozgóvá téve, azt egy német lovas ezreddel egy generál vezérlete alatt Magyarországra Nagyvárad felé indítsa el; valamint a két oláh határrői ezredeknél a 3-dik zászlóaljakat is tüstént rendezze.

Az események rögtöni változása miatt, most nem határozhatom meg azon pontot, mely ellen ezen brigada működjék, és Nagyváradot csak azért

jeleltem ki, mert az ottani, ámbár csekély erősségnek nem szabad a felkelők (Insurgenten) kezébe esni, hogy talán egy forradalmi magyar kormány Debreczen vagy Nagyváradra fészkelhesse magát. Egyébiránt excellentiádtól függend, hogy a bánati parancsnok generál és nagyvárad generál Glaeser ural egyútt saját belátása és a körülmények fordulata szerint intézkedjék. Egyiknek az említett urak közül meghagyván, hogy a Schwarzenberg nevű uhlánézred és más használható seregekkel az erdélyi sereghez csatlakozzék.

Mivel módja van excellentiádnak a Magyarországra vonuló sereget egy ágyúüteggel (batterie) eltátni, tessék azt összeállítani, és a hozzá szükséges lovakat az országban megvásárolni. Ha talán azonban pénzszükében volna, ezennel ideiglenesen felhatalmaztatik a szükségelt összegnek egy erre való (geeignet) forrásból nyugtá-vány melletti felvételére.

A magyar ministeriumnak minden parancsai, mellyek a seregekre vonatkozhatnak, mostantól érvénytelenek, miért is minden újabb honvédi seregek alakítása és felszólítások a fegyverkezésre eltöltendők; és mindenütt, hova seregeink nyomulandának, minden áron kiviendő; hogy a nemzet-örség lefegyvereztesék.

Az így Magyarhonba vonulandó seregeknél, mihelyt ott megérkeznek, megérkezésük napjától a szokott békeidei díj mellett, a fizetés nélküli teljes hadi tartás megengedtetik.

A történetekről nekem rögtön tudósítás küldessék.

Egyébiránt a seregek vezérei oda utasítandók, hogy magukat a horvátországi bánnal Jellachich generállal összeköttetésbe tévén, parancsnoksága alá vessék, miről egy, legfelsőbb császári manifestum fog megjelenni. Gr. Latour m. p.

— Ezen levelből világosan kitűnik, hogy Lambergnek Budapestben történt meggyilkoltatása után, a camarilla egyik legaljasabb eszköze, a méltán felakasztott Latour, (Lator), hadi tekintetben mindenfelé olly intézkedéseket tön ellenünk, mellyek hazánk szabadságának végképeni elnyomására czéloztak. A Pesti Hírlap helyes sorozása szerint a hazánk ellen kivetett pokoli hálónak tervezete ez vala: — Jelasics betör Varasdál; — Rott az alsó Drávánál; — Majerhoffer Szlavóniából elfoglalja Bácsot; — Aradvára elfoglalja a Maros partjait; — a temesvári várparancsnok a Bánátot; — Erdélyből az oláh határörség s idegen katonaság N.-Váradot; — Gallicziából Dukla felől Kassának benyomul Simonics; — Sopronfelől Stajerből betör Burich; — Karlovicz és sz. Tamásról a szerbek és rácok; — Bécs felől — ha mind ez nem elég — beront a cseh és morva katonaság. — Ennyi ellenség — így szól tovább a P. Hírlap — egyszerre még soha sem indult e szegény nemzet

ellen. (Dehogy szegény, dehogy! Épen az, hogy ennyien rohannak rá, mutatja, hogy anyagi és szellemi erőben gazdagok vagyunk). Adjuk hozzá még, hogy kebelünkben minden fajokat, szerb, rác, tót, oláh, orosz, szász polgártársainkat nyílt lázadásra izgaták. Várparancsnokaink erkölcsiségét minden oldalról ostrom alá vevék. Saját katonaságunk külföldről bejövetelét nemcsak meg nem engedék, de örvonalt állítának ellenük, hogy hazájuk védelmére át ne törhessenek. Isten az egekben úgy akará, hogy ennyi ármány meghiusuljon, s a bűnöst elérje a büntetés, mielőtt terve sikerülne. — Mindezekből látni lehet, hogy a magyar nemzet és hazánk szabadságának megsemmisítésére törekedett Latournak Bécsben történt felakasztása ránk nézve a legüdvösebb körülmény vala. Ennek, s a magyar és osztrák nép erőlyes föllépésének lehet leginkább köszönni azt, hogy bár, Latour pokoli gépét mozgásba hozá, s annak egyes részei már működni is kezdtek, mindazáltal az egész terv öszhangzatos sikerithetése ideje korán megakadályoztatott, ez által a legnagyobb vész szerencsésen elhárítatván hazánkról.

— Latour ördögi lelkének pokolra küldetése s tervének megzavarodása következtében Jelasics kalandozása is más irányt vőn, mint a millyet eredetileg kitűze magának. A camarilla rendszeres hadi operatióját a váratlan események rohama egészen megzavará, s most végvonaglásában az orosz despotánál keres segélyt megtört hatalmának visszaállítása végett. — És ha nyerne is tőle — mit az orosz seregeknek Bukarest feléi nyomulása igen valószínűvé tesz —; más részről, Cavaignac békés politikája daczára is, teljes mértékben birjuk a francia köztársaság sympathiáját, sőt azon szállongó hírek, hogy Franciaországban a kormány megegyezéséből szabad csapatok alakulnak a magyarok, s általán véve a szabadságért vivó osztrák birodalmi népségek segítségére, — kétségkívül hovahamarabb valósulni fognak.

— Lajthai táborunk állásáról semmi bizonyost nem lehet tudni. Legújabb hírek szerint, seregeink csakugyan benyomultak Austriába, sőt előcsapataink Auerspergével immár győzelmesen meg is ütköztek. Kosut megjelenése mindenesetre más irányt adand e táborozásnak, s a Bécs alatti eldöntő csatáról, úgy hisszük, rövid időn öröndetes dolgokat írhatandunk olvasóinknak. — Jelasics f. hó 17-kén Laxenburg felé vonult. — A császár Olmützben csupa fő-főkatónatisztekkel van környezve. Mit használ, ha a közkatonák a néppel tartanak, s ha Bécs ellen akarják őket küldeni, a vasutat maguk felszedik. — Böhm, az ostrolenkai hős, a bécsi nemzetörség egyik vezérévé választá-

tatott; — s általán véve sok próbált lengyel hős hasznos szolgálatot tesz e szabadságháboruban.

— Perczel Mór, hadi parancsnok és Gáspár őrnagy hadserege october 17-kén a Mura mellett 800 horvátból, s nagyszámu rendes katonaságból álló ellenséges csapatokkal, szerencsésen ütközött meg. Egy órai ágyuzás és gyalogsági erős tüzelés után az ellenséget megszalasztották, üzőbe vették, s sokat közülök elejtettek.

— Báró Blagoevics, pétervárad várpáncsnok, a honvédelmi bizottmány rendelteinek minden tekintetben hódolva, nemzeti zászlónkat a hatalmas erősségre a bent tanyázó magyar ezredek nagy öröme, kitűzette. — A temesvári és aradi megdühödt várpáncsnokok talán még most is ostromállapotban tartják e két várost. Minél tovább daczolnak, — annál nagyobb lesz a rovás.

— Eszterházi és Vetter ezredek az alvidékről Pestre jöttek azon czélból, hogy a honvédelmi bizottmánynál minél több katonai erőnek az aldu-nai vidékekre mozdítását eszközöljék.

— A Prágában fekvő nádorhuszárainkból egy fél század áthatva a honszeretet forró érzelmétől, több helyeken nagy számu ellenálláson vitézül áttörve, vesztességgel ugyan, de még is a hön szeretett övéikhez honuk megmentésére, — magyar hazánkba szerencsésen megérkeztek. Vegyük azért az egész felszázad lelkes vitézei a honvédelmi bizottmánynak a haza nevébeni elismerését, s szíves köszönetét. Minek következtében addig is, míg minden vitézeit kellően megjutalmazhatná e haza, a honvédelmi bizottmány az említett században következő előléptetést tett: **S r é t e r** Lajos, százados, őrnagygyá, s a Pozsony megyében alakuló Frangepán-csapat vezérévé; **D e z s ö f i** Dénes alszázadosá, s az áttört század parancsnokává; **S z e n t p é t e r i** Sámuel és **L á z á r** Sándor őrmesterek pedig hadnagyokká neveztettek ki. Budapest, oct. 6. 1848. Az országos honvédelmi bizottmány. Kosut Lajos elnök.

— A Jászkunságban alakuló „Lehel“ lovas csapat álland 1000 főből 3 osztályban. A Hunyadi-csapat szinte annyiból. — A székelységben alakult **M á t y á s** (előbb Kosut) lovasság 1300 főből 4 osztályban.

— A Hunyadi lovasok 2 százada N. Körösről e napokban érkezett meg fővárosunkba, s a fekete ing- és gatyában öltözött, kard- fokos és pisztolyokkal ellátott dőlczeg leventéket mindenfelől éljenzéssel fogadák.

— A pesti egyetemen, a körülményeknél fogva, mellőzvetvén a sok halotti tudomány, csak a most annyira életbevágó hadi tudományok adatnak elő. E jó példát a vidéki felsőbb tanodáknak is követniök kell — különben, ha kötélben fogják, sem kapnak diákok.

— Urbán, Hurbán, Hodsa, Stúr, Bujnyik — s

több e féle haramiák fejére díj van kitéve, — de koránsem valami nagy összeg, mit csak nagyobb értékű fejekre lehet kifizetni.

— A 100 és 1000 forintos magyar bankjegyek is készülnek már, — Hát Jelasics huszasait ki látta? Ez egy gömbölyű fehér papír, melyre Jelasics aláírásával 20 p. kr. van jegyezve. Az illy papírpénzt ő hadserege rongyaiból szokta készíttetni.

— Vukovics Sebő, kormánybiztos, a felakasztott Latour temesmegyei javait lefoglaltatni rendelő.

— A székelyek, jászok, kunok és hajduk, méltán panaszkodnak, hogy az általuk kiállított hadseregekhez idegen vidéki tiszteket alkalmaznak.

— Pest város hatósága a fővárosi lovas nemzetőrség számára a városi lövelde átellenében díszes lovardát szándékozik építtetni, mi annyival is inkább méltánylatot érdemel, mert hasznossága mellett a város szépítését is előmozdítja.

— A ronda és alkalmatlan őrtanyák csinosítása, kényelmesítése, Emmerling polgártársra bízván, megvárjuk tőle, hogy az elvállalt munkához, a lehető legnagyobb eréllyel lát hozzá, s a nemzetörök meglegedésére végzi be azt.

— Pipicz ur és Cibini asszonyság, a camarilla híres tagjai, mint hirlik, regényes neveik miatt iszonyuan beleszerettek egymásba.

— Farkas (az előtt Wolf), nemzeti színházunk első tenoristája, Bécsbe menvén látogatni nejét, Jelasics emberei által elfogatott, s még most is a rabság kínjait szenved. — Mért nem énekel a horvátoknak egy pár szivreható melódiát, hisz azt tartják, hogy zene- és énekekkel még a vadakat is meglehet szelidíteni.

— Az óbecsei táborból érkezett tudósítás kivonatban következően hangzik:

Fackh dandárparancsnoki jelentése. Ó-Becse, oct. 15. Miután ma reggel Török-Becse három erős ellenséges tömegtől és 8 ágyúval Csurog tájékáról megtámadtatott, azonnal 3 század gyalog, egy osztály lovasságot és 2 ágyút kompokon szállították át oda segítségül. Alig vonulván át a Tiszán ezen segédsereg, a Földváron levő ellenség ezzel gyengítve látván ó-becsei seregemet, valami 3000 főből álló seregével és 8 ágyúval igen erősen megtámadta, úgy annyira, hogy erős ellenállás következtében is kétszer kellett hátrálnom.

Mégis seregem gyengeségével, mely 9 század gyalogságból, századja 70—80 főből állván, 2 század Ferdinánd huszárból és 4 ágyúból áll, sikerült harmadszor az előőrségek összehúzásával és az itteni mozgó nemzetörökkel az ellenséget gyalog és lovas rohammal megtámadni, megverni, és igen jól irányzott ágyútűzzel a segítség-

gére jött turiai és sz. tamási ellenséggel együtt igen nagy veszteséggel Földvárra visszazalasztani.

A mi veszteségünk sem jelentéktelen, mert Krain százados vezérlete alatt, a Ferdinánd huszár 1-ső őrnagyi 2-dik századból a gyalogság többszöri megrohanásánál és mindannyiszori sikeres visszaverésénél 7 huszár meghalt, 7 megsebesült, 8 ló elesett, 15 pedig megsebesült.

Az ellenség vesztesége szembetűnőleg felülmúlja a mienket.

A honvédelmi bizottmány a képviselőház és haza nevében Fackh dandárparancsnok urnak és vitéz csapatának kijelentvén köszönetét, felszólítja parancsnok urat, hogy terjessze a honvédelmi bizottmány elébe, kiket lehet a magokat kitüntetett, egyének közül tiszti állomásukban és tiszti állomásaikra előléptetni; az érdemesek közt arany és ezüst érdempénzek osztatnak ki, az arany érdempénztől 2, az ezüsttől 1 garas napi díj járandván a csata napjától kezdve. A honvédelmi bizottmány 81 db aranyat küld ezredes urnak, hogy abból a' derék őrmestereknek fejenként 4, a tizedeseknek 3, a közvitézeknek pedig 2 aranyat oszszon ki; Orbán Mihály tizedesnek azonban, ki Fackh ezredes ur életét megmenté, és Németh Mihály, Szabó András és Ambrus András közvitézeknek, kik Lamasch főhadnagy életét megmenték, fejenként 10 db arany adassék.

— A körben egy nagyszáju kis prókátor azt állítja, hogy a fővárosi nemzetőrség (melly áll mintegy 10,000 főből) 20,000 rendes katonával sikra merne szállani. — Szép, a ki erejében ennyire bizik. Csakhogy maga a hetvenkedő kis prókátor, mint nemzetőr a mangalétát is alig bírja fölemelni.

— Szegeden egy kis félreértésből a fölingerlett nép ugyancsak öldösé a ráczokat. — N. Kikinda felgyújtatott, s ismét véres jelenetek szinpada volt.

— A csatáról. Vidos, nemzetőrvezér, jelentése a honvédelmi bizottmánynak. Szombathely, oct. 16-kán éjfélkor. Thodorovich generál táborát, Karger alezredes, gróf Zichy Manó és Ottó, és Kovács Zsigmond őrnagy urak, mintegy 1800 emberrel f. hó 12-kén, d. e. 11. órakor, sopronymegyei Horpács és Salamonfi helységek közt megtámadván, nagy veszteséggel hátravonulni kényszerítették; később azonban az ellenség a támadók csekély számát észrevevén, 4 három fontos ágyuval s erős fegyvertűzzel visszafelt, és ámbár a sűrű ágyudörgés által Hegyfalu-ból rögtön megindított, seregemhez tartozó Miklós huszár 2 század, Berzsényi Lénárd és Gosztonyi lelkes százados urak vezérlete alatt, oldalvást bevalgott s több, mint 50 illyrt felkocczolt, mégis a

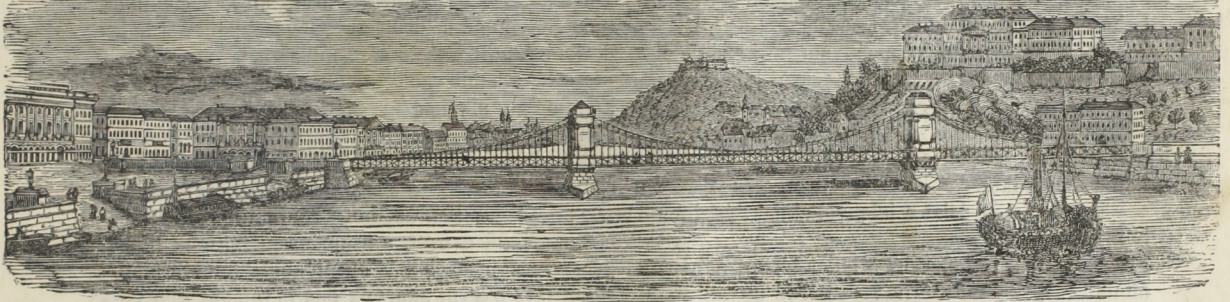
legalább 12,000 embert számláló rabló csorda elől délután 4 óra tájban kénytelen vala visszavonulni, leginkább azért, mivel gr. Zichy Otto serege s Kovács Zsigmond lovasai a szokatlan ágyuzást, miután egy lovas lova agyonlövetett, ki nem tartották, és a fölkelt nép is elszéledett. Épen e perczen érkeztem meg 1 vasi, és 2 sopronyi zászlóaljjal és bár a kanizsárolí ut miatt fáradtak voltak, közel a Csepreghe fölötti majorhoz, őket csatarendbe állítottam s úgy vártam az ellenséget. Esti 6 $\frac{1}{2}$ órakor megtudtam, hogy a segédc csapatok a horpácsi erdő alatt szállottak táborba; én is tehát seregemet a nevezett majorhoz közel, valamint Csepreghe m. város alá s a hegyek mellé olyképen szállítottam táborba, hogy az ellenség sem a Sopronból vezető országuton, sem Csepregből Köszegnek, vagy Tömörd felé Szombathelynek vezető mellék uton el ne illan hasson. Azonban, mint az ellenségtől elfogott, de töle szerencsésen megszökött nemzetőröktől értesültem, az ellenség mihelyt seregemet meglátta, Peresznye felé nem annyira visszavonulni, mint szaladni kezdett, s csak utócsapatot hagyott hátra, mely később szekeren ment utána, úgy hogy reggel már csak hült helyét találtam az ellenségnek, és mivel Köszegnél ellenállásra nem talált, Lékán és Pörgölínen keresztül alig képzelhető erőfeszítéssel az osztrák földre menekült; én pedig Köszegen táborba szálltam, s az ellenség mozdulatainak figyelemmel kísérésére lovas és gyalog csapatokat küldöttem a határszélre, hol a fölkelt bátor nemetajku lakosság, Vimmer lelkész ur bátor és lelkes vezérlete alatt, csapatainknak hasznos szolgálatoakat tesz.

Különös dicséretet érdemelnek lelkes lovas és gyalog sorkatonáink, hazafiui érzésű fő- és altisztjeikkel együtt, valamint a jeles tüzérség, Adorján László tisztjével együtt; ezen félágyutelep 1 embert és 4 lovat veszett. Többi veszteségünk áll 4 agyonlőtt, 4 sebesült derék huszárból. Az ellenség 200 halottat és igen sok sebesültet számlál. Foglyokul estek 1 kapitány és 1 hadnagy, kiket Vécsy nevezetű Miklós-huszár fogott el szekerstül s lovastul; 1 altiszt a határőröktől, s 34 közember, többnyire nyomorult föld népe. Ezen csata óta mindennap fogatnak el a hegyek közt elszéledt illyrek.

A barbár ellenség Zsira helységét felgyújtotta, Salamonfát kirabolta, erőszakos nőförtöztetést követelt el, miért a népet alig lehet visszatartani, hogy a fegyvertelen foglyokon véres boszut ne álljon. — Gr. Batthyány Lajos és Festetics Tassiló, mint segéd kartisztek, mellettem hatályosan működnek; az első lova elbukása és keze sérülése következtében jelenleg ágyban fekszik.

A Budapesti Divatlagra és Nemzetőrre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 ftfttal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárúsnál is.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

17. szám.

Oct. 29. 1848.

TARTALOM : Fényes deputáció, czifra tehén, nagy semmi. Boross Mihály. — Harmadik fiam születésekor. Várfo ki. — Tárca : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató.

FÉNYES DEPUTÁTIÓ, CZIFRA TEHÉN, NAGY SEMMI.

Végig a falak hosszában csikorgó lóca nyulik el, a lóca előtt földbe vert czölöpökön repedezett deszka asztal áll, mely szinte nyög a borral teli zöld korsók alatt a korogi korcsmában. Az asztal körül jobbra és balra mámoros polgártársak ültek részint bobiskolva, részint szomszédaikkal suttogó hangon fontos szóváltásba elegyedve. A mint öltözetükről ki lehetne venni, egyszerű földmivesek, kivéven egy urias egyént az asztalfőn, kit kéményalaku kalapja, fakult manteszter galléru kakadonja, fekete nyakravalója intelligencia tagjának lenni gyaníttatnak. A most említett intelligens polgártárs lehetett mintegy ötven éves. Feje tetejéről a domb közepéig letisztult minden haj, csupán a nyakszirt völgyében állt egy maroknyi, mely kőczhoz inkább mint hajfűrthöz hasonlított. A tisztos férfiú szemei, mint gerliczéé lángveresek valának, s úgy látszott, mintha minden pillantása nagy megerőltetésébe kerülne, mert minden pillantáskor egy könny röttyent ki a pislogó mécsből. Kicsiny kerekded arcára illetlenül kapaszkodott a nagy ugorka alaku sárga órr, melyen néhány veres folt tanusítá, hogy az orr tulajdonosa a szeszes italokról nem lehet idegen. Az apróra nyirett bajusz, mint zsebbeli hajkefe heveredett e terjedelmes órr alá. A végig begombolt fakó mellényen zsir, és ételmaradvány

folyamok nyultak végig, hősünk tisztaságszerezetének elő példájául.

Emberünk — kiről szólánk — kezébe vette az előtte csillogó zöld kancsót, felemelkedett — a mint tehetsége engedte — helyéről; megnyitotta száját, mely csaknem egyik fülétől a másikig hasadt át arczulatán, és conticuere omnes, intentique ora tenebant. Élesre harákolta torkát, mint a metsző kés, nagyot ivott, mint a szapuruha, és hangot adott.

— Polgártársaim! szép az a szabadság, ha nem korlátolja aztot semmise, de így a mint van, nem ér egy bikfityet sem. Azt mondják az urak, hogy szabadság, egyenlőség és testvériség van, pediglen férányát van, az csak szép szó, a millyennel szokták az urak traktálni a szegény embert. —

— Jól kezdi! — sugá egy polgártárs szomszédjához.

— Ember is ez a mi nótárusunk a talpán — lőn a szomszéd észrevétele.

A szóló észrevette e figyelmetlenséget, és körükbe durrantott a közbeszólóknak illyenképen: — ördög bujjék a hallgatóimba! —

A jelenlévők egymásra tekingetének, de senki nem szólt.

— Azt tartom én szabadságnak — folytatá szavait a szóló — ha az ember azt teheti a mit akar, és nem parancsol a vármegye sem; az az igazi egyenlőség, ha nincs nálam nagyobb úr, és

gazdagabb ember; az a testvériség, ha felebarátom velem mindenét megosztja. —

— Igazság! mormolák az asztal körül ülők.

— Már mi is volna az igazság? — rivalkodott jegyző ur a mormolókra — hiszen még el sem végeztem szavainat. —

— Persze, hogy nem végezte ő kigyelme nótáros uram. — Csitt! — monda egy gömböcforma emberke, és pálczájával olyat suhintott az asztalra, hogy a por padlásig emelkedett, és a poharak tánczba indultak.

— A volna tehát véleményem — kezdé elébb szóló — hogy mivel a törvény szavai homályosak, jó volna nekünk egy embert szalasztani a minisztériumhoz, ki nekünk meghozná írásban az igazi szabadságot, akkor aztán a vármegye se szoríthatna bennünket.

Tetszett e javaslat a jelenvoltaknak, és igen-t bólintának rá.

— De hát ki lenne az a bölcs férfiú, a ki egy miniszterrel szólani merne? — kérdé ugyan az, ki elébb pálczájával siri hallgatagságot idézett elő, s ki hihetőleg a helység birája lehetett, mert még a nótáros szavaiba is bele mert vágni.

— Azon nem kell busulni — mond a jegyző — ki légyen azon férfiú, mert az legkevesebb. Ha én megírom a dolgot, hogy mikép bánt velünk az uraság, mit akar még most is a vármegye, és hogy milyen rossz az én fizetésem, tudom, hogy lesz a ministeriumnak rágni valója; ezt az írást pedig akárki is elviheti, no persze csak hogy az a bökkenő, hogy üres kézzel nem kell menni.

— De hát mi lenne a deputatusok markában? — kérdé egy ki közelebb ült a jegyzőhöz.

— Menne el hát bíró uram, annak mindig bot van a markában — tévé az észrevételt egy másik a kupaktanácsból.

— Ökörtől lótanács! — felelt a jegyző — azt ugy kell érteni, hogy ha nyerni akarunk hát a konyhára kell valamit vinnünk.

— Persze, hogy legjobban tudja nótáros uram, hogy hogyan kell — mond a kis köpczös emberke, — csak hallgatna kentek, ha nem értenek a dologhoz, mint tudatlan ostoba emberek.

A jegyző ránczba szedte magas homlokát, véres szemeit pillái alá temette, ujját orrára bigyesztette, és szörnyű elmetöréssel gondolkozott a miniszternek viendő ajándokok milyen, és mennyiségén. Kiki derült arca, mintha megoldotta volna a gordiusi esemőt, majd elborult mintha ösvényre akadt volna; és a körülálló figyelmezők arczatán hasonló változások valának észrevehetők.

— Hej csak nagy talentum kell ám ahhoz, hogy az ember azt is tudja, mit kell egy miniszternek vinni, és mit eszik az olyan ur! — mond egy halkan a mellette ülőhöz.

— Azért járt annyi iskolát, ha még azt sem

tudná — felelt amaz fitymálva, jegyzőjük mély tudományában teljes reményét helyezve.

— Tudják-e kentek mit? — kezdé a jegyző hosszas hallgatás után.

— Tudjuk igen is nótáros uram! — válaszolának.

— Hát mit tudnak?

— Nohát csak tessék mondani, mert hát addig valósággal, bizonyára még sem tudhatja az ember, a mit nótáros uram tud, és a mit mi is szeretnénk tudni, — mond a bíró félig megszeppenve a bölcs de felharagult jegyző csillapítására.

— Az embernek mindig a körülményekhez kell magát alkalmazni, si fueris Romae romano vivite more, — kezdé a jegyző.

A kupaktanács egymásra nézett, és fejét csóválta.

— Tudják kentek, hogy ha az uraságnál valamit akartunk nyerni, a fiskáriusnak vittünk tojást, kácsát, malaczt, s más aprólékost; ha a ministeriumnál is nyerni akarunk oda is valamit kell vinnünk, mert híjában! csak ugy forog a kerék ha kenk. De már olyan nagy urnak, mintegy miniszter nem lehet tojást, kácsát, s malaczt vinni, hanem rangjához illő ajándékot.

— Talán jó volna sörtvést küldeni a malacz helyett.

— Pujkát a kácsa helyett.

— Vagy talán borjut!

— Fejös tehenet borjával! — szólának többen többfélekép.

— Kentek — mond a jegyző — ugy szól, mint gondol. A minister nagyobb, mint az ispán, nagyobb mint a fiskális, de még nagyobb, mint a fiskális, de még nagyobb, mint a szolgabíró, sőt mint a viczeispán is.

A jelenvoltak tenyerüket ütötték össze, és a nagy csudálkozásnak miatta szájuk tátva maradt.

— Szörnyüség nagy lehet az nótáros uram! — mond a bíró — talán bizony mind goróf, meg herczeg az a minister.

— Annál is nagyobb.

— Szentséges szent ur isten! — mond ujra a bíró — rettentőseges nagy lehet az, talán nem is lehet vele beszélni; hát mekkora lehet édes nótáros uram?

— Hát képzelje kentek, mintha Kórog Magyarország, meg Csehország, meg Ausztria, Stíria, Dalmácia, Karinthia, Karniola, Anglia és Stájerország volna.

— Jézus Mária.

— Szentséges atya ur isten!

— No mit csudálkozik kentek? — rivalkodott a jegyző bémész hallgatóira.

— Hogy ne csudálkoznánk nótáros uram a ki lelke van — mond a bíró — hiszen szörnyüség

nagy ország volna az, talán az egész világon sem férne el.

— No lássa kentek. Aztán mintha annak a nagy országnak egy nótárosa volna, és azt a nótár miniszternek hívják; akkora ur egy miniszter — igyen magyarázza meg Kékkő Mátyás jegyző ur a miniszter nagyságát.

— Biz az ugy nem nagy ur — mond a bíró fitymálva.

— Már miért is ne volna?

— Azért, mert ha két akkora ország nótárosa is, de ha nótáros, csak nótáros.

— Nem a kentek eszéhez való — mond haragosan a jegyző — elég az hozzá, annak a miniszternek irunk egy szép instanciát, azután egy szép tehenet felpántlikázunk, citronyt dugunk a két szarvába, és bíró uram, és törvénybíró uram bevezetik a miniszter udvarába, én pedig a tehen után kullogok, és egy szép köszöntő verset mondok neki, olyat, hogy elpityeredik, ha lelke van.

— Hova beszél nótáros uram? a tehennek köszöntő verset mondani — mond a törvénybíró fejét csóválva.

— A ministert értettem — felelt a jegyző.

— Persze, hogy azt értette — igenlé a bíró.

Még néhány kancsó bort dözsölt el a kupak-tanács, s azután kiki haza tántorgott, kivevén azon néhány tagot, kik az asztalon, vagy asztal alatt virradtak meg.

A jegyző mintegy éjfél tájban haza vetődött. miután legalább háromszor elment laka előtt, és nejét, még azon órában megdöngönyözte, mert mint a lármából kilehete venni a preceptort nem találta saját ágyában.

Reggelment tíz óra tájban felkelvén az iskolába zárkozott, s megparancsolta, hogy senkit ne bocsássanak hozzá, és irt szörnyűséges hosszú instanciát, lefesté helységük nyomtatott helyzetét olyaténképen mintha az egész falu hetenként deresen feküdnék, vagy hegedűben járna, mintha nyuznák sorra a lakosokat bírótól a harangozóig, szóval lerajzolt egy valóságos purgatoriumot.

A nótárius tekintélye ezen instanzia felolvasa után nagyot nőtt, s az előjárók stante pede elhatározzák, hogy a jegyzői fizetést egy véka buzával, egy mérő árpával, és két font hússal fogják meg-szaporítani.

Majd a tehen felcífrázásához fogott a korogi hűlgysereg. A pántlikák minden osztálya fityegett a szegény áldozatra szánt nő állaton, s igyen indulának el Pestre a falu vénei, kísértetve az egész helység áldás kívánásaitól; s igyen érték el Buda városát három napi, és három éjjeli vándorlás után.

— Már csak ne is tagadja nótáros uram! de én azt merem mondani, hogy a miniszter ur ott lakik abban a szépséges, és magasságos palotában — mond a bíró a szent gelltét tetejére mutatva.

— Hát ki is laknék ott más? — mond a jegyző némi neheztelessel, hogy a bíró megelőzte őt a felfedezésben.

— Vélttem hozzá én is, mihelyt föltudtam rá nézni — szólalt meg a törvénybíró, kinek szája is szem szerepet játszott.

— Teremtő igaz isten! hiszen itt minden ház templom — mond a bíró.

— Templom a frányát — mond a jegyző — de hogy templom, hanem kontegnácziós ház.

— Az volna az — szóla álmélkodással a törvénybíró — örök minditig szerettem volna kontegnációt látni, s iholla! annyit látok mint a bűn. Oh, hogy itt nincs az anyyukom, hogy láthatná, mert majd el se hiszi, ha mondom, hogy egyik ház a másikra van rakva.

— Én is ugy leszek az Erzsókommal, — mond a bíró.

— Én meg a kedves Rebusommal.

Míg a három ablegátus szájtátva bámulta az ősz gelltét, Pest csinos ház sorait, két csinosan öltözött fiatal uracs közelgett a tanakodókhoz, kik már távolról süveget emeltek a közelgők előtt.

— Servus humillimi domini spectabiles, ritka szerencsémnek tartom, hogy tisztelhetem dominationes vestrás, kikhez legyen szerencsém?

— Én vagyok Kékkő Mátyás, Korog helység hites jegyzője, et parokhiaie magister nec non organistaque, jöttem, hogy lássam Buda városát, és hogy alázatos panaszos levelünket a miniszter excellentiája lábaihoz tegyük, és hoztuk ezen felékesített tehenet, hogy ékességére legyünk az ő istállójának én, és az bíró uram, és törvény bíró uram, mind közönségesen.

Kékkő Mátyás uram ezen fellengős diktíójára egymásra nézett a két uracs, ajkukat beharapták, és szólott az egyik.

— Uraságod legyen a Kékkő Mátyás? örülök, örvendek. Miniszter ur is örvendeni fog, hiréből ismeri önt, sokszor emlegeti mint nagy férfit.

A jegyző pár arasztot nyult fel, a bíró, és törvény bíró pedig ugyan annyit összezsugorodtak. A jegyző zsebéből majd ki dudorodott a terjedelmes instancia, és a bíró csaknem megkínálta a miniszter oldalasait kotyogó kulacsából, melyet Téténybe töltetett tele.

— Hanem, most híjában fáradnak Budába — folytatá tovább a csalfa uracs — miniszter ur Premetörbe ment igazságot szolgáltatni, és estének előtte nem fog haza térni. A nap alkonyatra száll, várjanak míg besetétedik, akkor személyesen fogjuk önöket hozzá vezetni.

A jegyző C alakot vett, és kézsókolásra csuscsorítá ajakát, de ifjaink nem tűrhetvén tovább a nevetést, elrobogták, biztosítván a korogi képviselőket, hogy értük jöbendnek.

— No mit mondanak kentek hozzá? — kérde

a jegyző kalapját félre vágva, és kezeit könyökig oldal zsebeibe süllyesztve.

— Azt, hogy hála istennek! — felelének társai.

— Mit mondanak hozzá? azt kérdeztem, — mond a jegyző harsányabban.

— Azt, hogy nem híjában fáradtunk.

— Mit mondanak hozzá? mordiázom.

— Azt, hogy derék két uri ember.

— Mit mondanak hozzá? zsámfuter adta — mond a jegyző mérgesen toppantva, úgy hogy a terjedelmes vas kalap fülig röttyent fejébe.

A két czimbora egymásra bámult, mint borju az új kapura.

— Mit mondanak hozzá? még egyszer kérdem — mond a jegyző, mint kan pujka elkékvülve, veresedve.

— Mihez édes nótáros uram? — kérde a bíró megszeppenve.

— Ki vagyok én? — kérde a jegyző mellét verve, mintha negyven miatyánkot kapott volna a gyónásban.

— Hát a mi nótárosunk — felelt a bíró.

— És semmi más?

— Meg a mesterünk.

— És semmi más?

— Meg az orgonista.

— És semmi más?

— Igen is nem.

— Kentek ostobábbak, mint a téhen. Hát nem hallották, hogy a miniszter is ismer engem, és nagy férfinak nevez? Mi vagyok hát? —

— Nagy férfiú!

— Ugy van édes barátim! én nagy férfiú vagyok. Kentek pedig kevélyek lehetnek, hogy én jegyzőjük vagyok.

— Kevélyek vagyunk igen is! — és mind a két tanácsnok leemelte kajla kalapját.

A nap egészen lehanyatlott, s ifjaink séta utjokat végezve visszatértek, és a kórogi képviselőket bevezették Budára, mintegy félóraig hurczolva fel s alá az utcákon, míg végre egy ház előtt megállapodtak.

— Itt lakik a miniszter ur — mond az ifjak egyike — várjanak barátim mindjárt bejelentem önöket.

— Az instánziánkat is adja be.

— Csak várjanak, azt személyesen adják be, — s azzal a két ifju eltűnt.

— Hát nem abban a palotában lakik a miniszter? — kérde a bíró a szent gellérre mutatva.

— Talán elment az esze, hogy minden nap oda pokolba mászkáljon, — felelt a jegyző.

Az ifjak egyike megjelent, s a három küldöttest a miniszterhez hívta, elébb a czifra tehenet istállóba kötve.

Piros pamlagon végig nyújtózva, fején tur-

bánszerű főveggel, gazdagon aranyzott spanyol köpenyében, óriás sárga csizmákban, nagyszerű csibukjából vastagon füstölve üdvözlé egy koros férfiú a belépőket, kik mind annyian földig borulának a fényes férfiú előtt.

— Mutassátok jó fiaim kérelemleveleteket!

— mondá az álminister.

A jegyző közelebb lépven átnyujta a panasz csomagot, és szólni akart, de a minister hallgatást parancsolt.

— Várakozzatok fiaim az előszobában, elolvasom panaszotokat, és azután rendelést teendek — folytatá a turbános.

Miután az instánsok az előszobának titulált konyhába kivonultak. — Nézd csak Szepcsényi ezt a török, spanyol és ritter rongyokból férczelt komédiás ministert — szólalt meg a két uracs közül egyik — milly komoly képet vág, mintha csak-ugyan miniszerelnök volna.

A három férfiú nevetni kezdett, de halk kopogás után a jegyző lépett be azon alázatos kérelemmel, hogy a ministeri rendeletben a jegyzői fizetést két annyira emeltetni parancsolja ő excellentiás magassága.

Kis vártatva nagyszerű terjedelmes pecséttel ellátott levéllel utasítottak el a kórogi követek, meghagyatván nekik, hogy a levél pecsétjét csak otthon a népgyűlésben merészeljék feltörni.

Jáson az arany gypjat nem őrizte úgy, mint ők ezen levelet.

Haza érvén az egész falu összecsdítetett az új szabadság elfogadására. A jegyző asztalon állt a nép közt, és feltörte a levelet, és csak egy betűt sem talált benne. A bíró ingerülten kivallá, hogy a nótáros bement a szobába, mikor a ministerek irtak, az ronthatta el a dolgot. A nép hitte, és Kékkő Mátyás uram hivatal nélkül maradt, midőn dupla fizetés után sovárgott.

BOROSS MIHÁLY.

HARMADIK FIAM SZÜLETÉSEKOR.

I.

OCTOBER 18.

Üdvözöllek gyermekem, ki

Most világra lettél;

Szent örömmel üdvözöllek:

Szent korban születted!

A szabadság évszakában

Lön fogantatásod, —

A szabadság harez-zájában

Földre eljutásod.

És e nap, e szent s dicső, mely
Néked gyujta éltet,
Szép hazámra is korányló
Szebb jövőt reméltet.
Mert ma indult el Dunánkon
Bajnokink hajója, —
S rajta lengett olly dicsően
Kossuth lobogója!

Ugy hasítsd, mikép e gőzös,
Életed hullámit;
Ugy nevesd, mikép e férfi,
Cselszövők villámit.
Pályacsillagod legyen e
Hon szabadítója,
Ut-zenéd, mely őt kísérte,
Harczok indulója.

Küzdj elől mindenkor e nagy
Nemzet czimerével,
S küzdj, ha kell, vitézül a nép
Szentelt fegyverével.
Küzdj szivedből és ne várj dijt,
Kincseket vagy hálát;
Küzdj a zsarnok ellen s tul ne
Éld hazád halálát!

Ah de mit beszélek? Mig te
Harczba borsz vegyülni:
Valamennyi zsarnoknak kell
Halva elterülni.
De ha még is össz'akadnál
Ujabb árulóval:
Állj ki sikra, hős kezekben
Véres lobogóval.

Vagy ha, mit ne adjon isten,
Csalna most reményünk,
És csatát veszítve kéne
Szolgátságban élnünk;
Esküszöm, hogy úgy teendesz,
Esküszöm nevedben:
Zsarnokirtó kard viharzand
Boszuló kezekben.

Üdvözöllek ő szabadság!
Szívem énekével.
Ime szent hazám, az apa
Áldoz gyermekével.
Isten engedd ezt naponként
Ujra ünnepelnem, —
Add, hogy e kicsinyke honfit
Brutussá neveljem!

II.

OCTOBER 22.

Minek nevezzelek, o mondd,
Ujon szülött kis gyermekem?
Hogy annyi bú s keserv után
Örökre birhatád szívem; —
S hogy ennyi vészes zaj között
Bus kebléből anyádnak is
Gyöngéd kezdednek általa
Lőn kiszakítva a tövis, —
Minek nevezzelek?

Napfény vagy-e, mely oszlatod
A léleköldösödő ködöt?
Villám vagy-é, a mely cikáz
S világít éji táj fölött?
Tavas vagy-é, a mely teremt
Szelid fuvalmival virányt?
Avagy vihar, mely elsodor
Minden mirigyes légparányt?
Minek ismerjelek?

Tündér vagy-é, kinek szava
Perczenként uj csodát lehel?
Vagy angyal, a ki minket is
Perczekre égbe fölemel?
Varázs ölén levél talán,
S műved csak édes ámulat?
Vagy istenagyból származál
Mint testesült ős gondolat —?
O minek higgyelek?

Igen, te égből küldetél
A multa szent vigasz gyanánt, —
S hogy ápoll a legszebb reményt
Kebünkben a jövő iránt.
Elhunyt fiunk Ákos vala, —
De őt takarja téli sir;
Most enyhül a szülői bú,
Te léssz szívünkre üdvös ir —:
Ákos legyzen neved.

Ekép leendesz napsugár
Oszlatva gyilkos bánatját, —
Engesztelő tavasz leszesz
Kerttel fűdén a sir helyét. —
De mert a honfi bánata
Szülői búnál is nagyobb,
S a honfi a jövőbe néz,
Hogy felviruljon majd a jobb —:
Lajos is lesz neved.

Intés legyen e név neked,
Hogy mindig a jövőt keresd,
A homnak élve legnagyobb
Hazánkiát Lajost kövesd.
Villám leendsz így, a melyly
Sok árulót a földre ver, —
Vihar leszesz, melyly férget és
Mérget növényt el elseper.

Ákos Lajos leszesz.

Kettős neved kettős erő;
Tündércsodát művelhetendsz, —
Hahogy szülőid oldalán
Vigasztaló angyal leendsz!
S Cherub gyanánt lángpallossal
Állasz hazád kapuinál.
Igy léssz ama szent gondolat,
Melly istenagyból származál.

Áldás legyen veled!

VÁRFOKI.

T Á R C S A.

NEMZETI SZINHÁZ.

— Oct. 18. *Nabucodonozor*. Opera Verditől.

— 19. *Polgári és regényes*. Vigját. Bauernfeldtől. — Ugy látszik, hogy az újonnan szerződött tag, Farkas, a társalgási darabokban László helyének pótlására van kitűzve, vagy is, Farkas azért vétetett föl a színházhoz, hogy Lászlónak is, mint a többi előkelő színésznek legyen egy adjutansa, löggósa. Mi azt helyesnek tartjuk, ha jobb színháznál minden szerepszakmára több egyén van mintegy rezervben; de e dologgal igen ovatosan kell bánni, mert az előadás sikerét fölötte kockáztatja az, ha a kitűnő tehetségek helyét a középszerűek gyakran pótolják. Ez utóbbiakat csak szükség esetében kell a jelesek helyett nagy szerepekben fölléptetni, mert az ő körük nem egyéb: mint másod rendű szerepekben működni. Tisztelet becsület egy Szilágyi Sándornak, Szigetinek és Farkasnak, de azért az első Szentpéterivel, a második Lendvaival, a harmadik Lászlóval egy általában nem mérkőzhetik, s valahányszor az első helyén látjuk az utóbbiakat, — az egész előadást csak kelletlen robotolásnak tekintjük. Hiába, csak kiki a maga helyén jó. A melyly közlegény tehetség- és képzettséggel nem bír, ne vágyakozzék generálisságra, a generális pedig kényelmességből ne bizza közlegényre a had vezérletét. És különösen a mi első rangú színészeink az operai előadások ideje alatt eleget pihenhetvén,

korán sincsenek annyira elfoglalva, hogy maguk helyett többnyire segédeiket léptessék föl. A másodrendű színész játszó segéd- de nem kisegítő szerepeket. Ez a törvény és igazság, mellynek megsértését mindenkor szigoruan megróni, kötelességünknek tartandjuk.

SZINÉRI.

— 20. *Báró és bankár*. Dráma Hugo Károlytól.

— 21. *Benza javára*: *Linda*. Opera Donizettitől. Steger tenorista ur az „Enyém vagy isten angyalá”-val kezdődő szerelmi párdalt olylly érzékenyen éneklé, hogy mint a parázsra tett vaj egészen elolvadt, mert hangját egyáltalában nem lehetett hallani. Csillag Róza, Pierotto szerepében kontárkodott. E szerepet a sokkal ügyesebb Szabó Emilia már régen betanuló, de bizonyos finnyáskodó sympathiák vagy inkább antipathiák miatt még mindeddig nem engedtetett neki abban föllépni. Az illy botrányos mellőzésnek, mi a tehetséget kifejlődni nem engedi, reméljük jövőre elejét veendi az igazgatóság.

— 22. Egy táblabíró a marcziusi napokban. Irta Szigeti.

— 23. *Ármány és szerelem*. Szomoru-játék Schillertől.

— 24. *Macbeth*. Opera Verditől. Schódelné classikus előadása még mindig megteszi a maga hatását. — Erhart Kurz pedig meglepő ügyességű s valóban bájtjelés tánczával ragadá el a közönséget. E művésznő folytonos haladásban van, — s a balletkedvelőknek kegyenczévé vált.

— 25. *Csalódások*. Vigj. Kisfaludi Kár. tól.

— 26. *Lázár pásztor*. Francia dráma, mellyben Lendvajelese előadása nagy tetszést aratott.

— 27. *Seneterres marquisnő*. Francia vigj. Csabainé, Marion Delorma szerepében, mint vendég lépett föl — keves sikerrel.

— 28. *Erkel javára*: Hunyadi László. Opera. Kedvelt tenoristánk Farkasra Jelasics táborában kiállott viszontagságok után ismét föllépett a czimszerepbe, s mi igen csodálkoztunk azon, hogy hangjától a rabló horvátok meg nem fosztották, sőt a hangszökellésben, és futásokban — Lauf — most még erősebb, mint valaha volt, mi alkalmasint a megfutamlott Jelasicstól ragadt reá. Egyébiránt Farkas ur ma is volt fogságban a színpadon, — melly jelenetet most sokkal élethűbben adá, mint az előtt, — sőt az utósó felvonásban le is fejeztetett, mit ő szívesen eltűrt, csak hogy a horvát kinos fogságból megszabadulhatott. Sz.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— Tegnapelőtt oly sok jó hír érkezett fővárosunkba, hogy az újságírók szíve szinte repezett a nagy öröm miatt.

E hírek szerint: Windischgraetz, az osztrák camarilla legutolsó mumusa, verebjesztője, s nagyobb kiadásu Jelasica, miután Bécs városát arra szólítá fel, hogy az aula s akadémiái legio tüstént oszlattassék fel, a nemzetörség tegye le a fegyvert, s a hírlapok kiadása függesztessék föl, — s ezen gyönyörű kívánságokat Bécsnek szabadságtól ihletett lakói természetesen nem teljesíték, Prága zsarnoka, Bécs felé fordítá a camarilla villámai, s a birodalom székvárosát, a Leopoldváros felől bombákkal lövöldözteté. Ez azonban legkevesébbé sem zavará meg a bécsieket.

Sőt 25,000 önkéntes nemzetőr kitört Bécsből, s némi csatázás után a mi már Bécs alatt levő hadseregünkkel egyesült.

Ma vagy holnap a szabadság és szolgaság hadai közt véres összeütközésnek kellett történnie. S lapunk jövő száma kétségtől diadalmi örömhírt hozand. Ez nem is lehet máskép.

Windischgraetz sárga-fekete zászlóit seregéneként hagyogtatják el a jobb szellemű katonák, kik átmenvén a jó ügy harcához, a szabadság győzelmét hathatósan segítik előmozdítani.

Brünnben a katonaság lefegyvereztetett, s a fegyverek a nép közt osztattak ki. — Prága, Triest, s egész osztrák Silézia, hol népfelkelés rendeztetett, teljes forrásban van, s a szabadságért élni halni kész.

Radeczki beteg, Carlo Alberto pedig gyógyul s ugyancsak erősödik. A vén tábornok hihetőleg azért betegedett már, mert a rendelkezése alatt álló osztrák katonaság közt valódi lázadás ütött ki, minden fajú sereg a maga megtámadott népének segítségére kívánván haza jönni. — Különösen, miután Radeczki 3 magyart, kik a katonasághoz proclamatiókat vittek, elfogatott, s a magyar ezredek tisztikara ezek kibocsátását hasztalanul sürgeté, a legnagyobb ingerültség lángja harapózott el vitéz rokonaink között. Egyszer csak azon vesszük észre, hogy 12,000 magyar bajnokunk, kik az olasz szabadság leigázására vak eszközül használtattak, — véletlenül haza érkeztek, s a magyar szabadság fentartásaért küzdők sorába áll.

A német birodalmi gyűlés követeket küldött Bécsbe, hogy az ottani zavarokat békes uton kiegyenlíteni ügyekezzenek. Elhegedült arról szent Dávid, drága János herceg ur, és te dicsőséges német birodalom, mely az európai vihar közepett, parókás szobatudósként vesztegelni nem bírulsz.

A párisi dolgok is úgy állnak, hogy a békés politikájú kormány-férfiak szürét eddig talán már ki is tették, — s az új erőre kapott köztársaság, cifra szavak és ígéretek helyett, fegyveres erővel segitendi az ő jeladása következtében felszabadulni törekvő népeket.

— De már nagyon is messze mentünk. For-

duljunk ismét haza, hol az idő szinte nagy dolgok szülésében vajudik.

— Perczel Mór győztes hadserege hír szerint már Varasdra is benyomult, hol a nemzetörség s a lakók által legnagyobb örömmel, s legszívesebb rokonindulattal fogadtattak. — És így miután Varasd falain már magyar nemzeti zászlók lobognak, rövid időn Zágrábba is megérkezik a magyar messziás. Köszöntjük a zágrábi püspököt és az „Agramer Zeitung“-nak Jelasics győzelmeit hirdető szerkesztőjét, mint az akasztófa gyönyörtületes vi-rágait.

— Gróf Battyáni Kázmér a baranyai nemzet-örökkel s 5 ágyuval Eszékre valódi diadalmenettel vonult be. A Zanini, Vasa és Sándor ezredek-ből itt lévő közlegénység rendkívüli lelkesedéssel fogadá a rokonérezelmű vendégeket, kik azt hívék, hogy csata nélkül be nem mehetnek a hatalmas erősségbe. Az eszéki polgárság vetélkedő vendégszeretettel szállásolá el nemzetőreinket.

— Erdélyben nem állnak ily jó lábbon dolgoink. A camarilla bujtogatói az oláhokat és szászokat a legszonyb gyűlölségre ingerlék ellenünk. E fanatizált nép roppant tömegekben gyűléseket tart, a császárnak hűséget, a magyarnak halált esküszik. A baromként nevelt, s pálinkakóros oláhok kegyetlenkedése borzasztó. Az elfogott magyar urakat nyuzzák, csonkítják s minden módon kiozzák. Hogy a dolog túl a királyhágón ennyire ment, azt leginkább az erdélyi reactionális szellemű arisztokráciának, s a kormánybiztos b. Vay Miklós erélytelenségének lehet tulajdonítani. Ez iszonyu bajon csak az segíthet, ha a székelyek felhagyva holmi esküteléti cerimoniákkal, valahár a tömegestül megmozdulnak, s a lázadók ellen kiírtó háborut viselnek.

— Simonics a gallicziai hadsereggel ismét beakar törni hazánkba, most már Trencsén felől, mellynek hatóságát rablócsordája illő fogadására szólítá fel. És Marczibányi Antal, főispán gondoskodva az illő elfogadásról, az utakat elsánczoltatá, fegyveres erővel zárá el, s általános népfelkelést rendezett.

— A temesvári várparancsnokság Torontál-megye derék főispánját, Karácsonyi Lászlót, ennek adott becsületszava ellenére is fogolyként letartóztatá. Van is a schwarz-gelbnek becsülete.

— A Leopoldvárból Pestre hozott oláh katonaság nem akart az alkotmányra esküdni. Mire való is ily dologban a kényszerítés. Le kell őket fegyverzeni, s úgy bánni velük mint ellenséggel.

— Lapunk mult számában hibásan áll az, hogy 40 ezernyi seregünk 10 ezer zsoldos katonával mindenkor megmérkőzik. A 10ezer helyett s z á z e z e r n e k kell állania.

VIDÉKI TÁROGATÓ.

Beregből. — Megkondult nálunk is a vészharang. . . . Folyó hó 19-én mint fölzaklatott rengeteg sziklái közt a harc zaja félelmesen zúgott keresztül csendes falainkon. Azt hittük már, hogy hazánknak ez annyiszor kiszenvedett része nem váland ez uttal harc színterévé: de a szent háromság verje meg azt a gyalázatos camarillát, körülbelül aldunás testvéreink sorsára juttat bennünket is. A mi veszedelmünk oka Munkács várában rejlik — mint mindig úgy most is annak sziklaormairól fog — ha fog — ránk csapás özönlene. Mikép tudjuk e vérparancsnoka jó érzelmi ember volna — de még sem önállású, nagyon fél némelly Jelasics szellemü környezőitől, pedig nagy kár az édes urnak könnyen szerezhető érdem koszoruját haszontalan árulóktól porba tipratni hagyni. Jelenleg a vártornyán háromszínű lobogó leng: de tán gunyjaul nemzetiségünknek, mert mint mondják, betegekként husz harminczával becsempészett sok polyák katona van már a vár sorompói közt — mit azonban hinni örömet nem szeretünk. Legujabban pedig Krakóból a poklokra alá szállott Latour intézkedése következtében több száz szekeren gyorsan szállítatik nyakunkra az osztrák katonaság: de csak hadd jöjjenek! hiszszük alhatatosan, hogy a karpát láncolata szoros bércei közt Latorczánk szöke hullámaint vérök pirosra festendi. — A honvédelmi bizottmány elnökétől hivatalosan fellévéen szöllítva a vár bevétele s ez elmondott esemény miatt, erélyes őrnagyunk Eötvös Tamás vést hirdető szavára tehát fölkel a tiszahát gyönyörű népe, — szép volt látni a romlatlan magyar fajnak, ez eredeti erőteljes seregét lándzsákkal, kaszákkal s vadászpuskákkal föllegyverkezve. Csak e nép uraim! képes lenne szétrombolni egy pártütő sereget. No de ők elmenének — az asszonyokkal pedig volt dolog, sirtak, jajgattak, s utójára sokan bánatukban ugyan csak a konty alá boroztak — hej! hej! ti indulatrabok, ti kedves furiák, aszszonyiállatok. Egy nevezetes dolgot kell még emlitenem — minő fogalmakat terjeszt itt az ármányos reactio Kossuth felől, kit népünk imád és bálványoz — hej ha' erre is ideje volna elrándulni!! — Először tehát, egy uri embertől hallám, kit nem sokára innepélyesen is megnevezendek, hogy Kossuth a legnagyobb áruló, ki miután saját bankóiórt elég kész pénzt szerez — azonnal elszökik; — az ilyen ember nemde akasztani való? Másodszor, hogy Kossuth Lajos álnévet bitorol s ő valósággal Rákóczi Lajos, ki

bujdosásából előjövén, apja módja szerint Magyarország koronáját akarja elrabolni a szerencsétlen királytól. Ezen hit a köznép ajkain már nagy részben megtestesült: de azért a nagyobb s józanabb rész templomi fohászaiban velünk együtt életéért szent érzéssel imádkozik. — A munkácsi vár és környéke nagyszerű jelenetek színpadává vált. Eseményeim közül — ha isten éltet — szívem és koronként tudósítandom önt.

Literáti János.

Örömhír. E perczben hallom, hogy a munkácsi vár be van véve megyék közkölségén állított 220 tüzről pattant önkénteseinket az igen derék Freiseisen Gyula századosuk sziklasánczain keresztül nagy diadalommal vezette be. Eljenek!! így kell — la.

L. J.

— A r a d folyvást ágyuztatik: de a lelkes polgárok készebbek házaikat halomra lövetni, hogysem a schwarz-gelb zászlót kitűzzék. Temesváriak hajoljatok meg Arad előtt. Tegnapelőtt egy Gallinyi nevű derék polgár, ki fiját ölében tartva ment haza szekeren, lett a várból lött ágyugolyónak áldozata. Teste fele részét, gyermekeével együtt tova szakítja a golyó, mely egyébként a sóház környékén az időtájban örváltásra meő nemzetörökre czéloztatott. — Máriássy parancsnoknak lelkesége, s a vár megtámadása iránti eszélyes rendelkezése a megyében feltámadt oláhság elől idemenekült szerencsétlenek bemonadása szerint, általánosan magasztaltatik; míg Gál László őrnagy, ki a Világoson fellázadt oláh népséget vitézül szétverte, most pedig azoknak Mokrán alakult táborát nemzetőreivel diadalmasan pusztítja, eddig nyert koszoruihoz újabb babért arat. Csak vagy 20 ágyut Aradnak — s Blomberg és Berger tüstént függni fognak!

LEGUJABB HIREK.

— Kosut életét nem rég vész fenyegeté. Temesvár parancsnoka, a gaz Rukavina egy horvát tisztet fölbérlett a végből, hogy nagy hazánkiát orgyilkolással végezze ki. Kedvező végzetünk azonban az ármány eszközét Pozsonyban kezünkre juttatá, s elejét vette a nagy csapásnak.

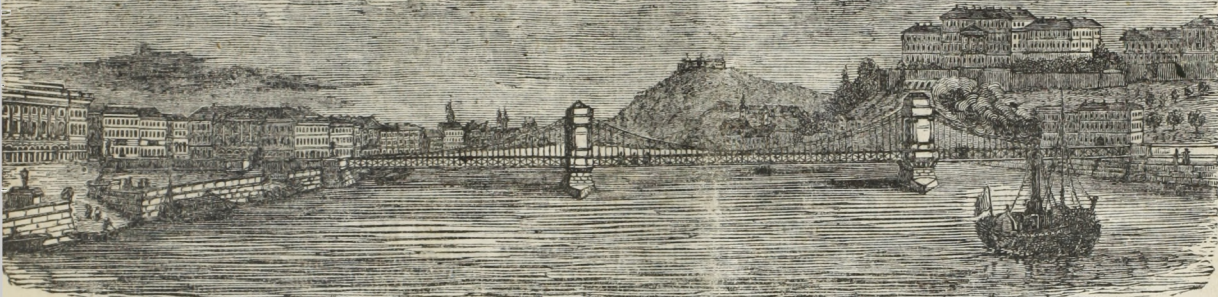
— Zágráb körül ismét népfölkelést akartak rendezni. De az e végre kiküldött két szolgabíró maguk a horvátok felakasztották.

— Somogyba ismét 10ezer horvát ütött be; — népfölkelésünk halálos bárdja már fejökre emeltetett.

— Az agyagfalvi téren tartott népgyűlésből fegyveres székelység küldetett ki a fellázadt oláhok és szászok megfékezésére.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrré előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 ftftal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvtárusnál is.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

18. szám.

Nov. 5. 1848.

TARTALOM : A bűn büntetetlen nem marad. Vári László. — Rege, B. Emiliának. Veeséi Sándor. — Tárcza : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató.

A BŰN BÜNTETETLEN NEM MARAD.

1.

— Lelkem sötét, lelkem borult, miként kün a természet. Ma ünnepelni akartam, de lelkemet az öröm sugarai helyett, a kétségbeesés kigyói folyák át. Álmaim rettenetesek valának. . . . Emiliám! e nap ünnep vala életünkben. Ma láttalak először. S annak hét éve már. Hét év szentesíti e napot, melyet ma álmomban megátkozék. . . . O! jól emlékezem; gyermek valál. Kedves jó anyád akkor még élt. Templomban valátok. Szép hajad gyermek-fürtökben gyűrűdzé körül fejceskédet. Ártatlan rózsaszín köntösöd művészi csipkéket horda, mit kezded készítményének mondanak. S kurta köntösödöt hófehér varratos nadrág s rózsaszín cipő egészíté ki. A legszebb galambhoz hasonlítál. . . . És én, mint a hajdani nagy költő, a tizenkét éves gyermekbe szerelmes lettem. . . . Valahányszor azután e város utczáin, vagy templomban láttalak, lelkemet mindig égi gyönyör lengé át. S te nem tudád, hogy benned angyalomat látom. Tizenöt éves lehetél mikor anyád meghalt. A gyáva, mely körül folyt; a könnyesep, mely égi harmatként üle szemé tükörén, a kérlelhetetlen bánat, keserv és fájdalom, melyel sirjánál álltal: nem szerelmessé — engem örülté tevé. . . . o jól emlékezem ezen napok minden perczére. Ez órától követém minden léptedet. Ót nap mulva

látogatád meg először anyád sirját Kamutinéval. A legfinomabb drótmű volt minden ékszered. Hozott virágaidat szét tépéd, s a siron elszórád; és én szedék belőle. Mindenre, mindenre emlékszem, mintha tegnap, mintha ma lett volna. Azóta mennyit szenvedék tudod; s mi volt érette jutalmam, megtudnád-e mondani? A szerelem, mi másnak kéj, boldogság; nekem csak kint és fájdalomt ada. Emília! isten nevére, anyád szent emlékére kérlek, kényszerítlek: vess véget szenvedéseimnek. Mondj valahára igent, vagy nemet. Én kész vagyok a legiszonyubbra, csak ne maradjak tovább is kétségem tengerén.

— Ismét beállottak a kedélyesség borus napjai — szólt a szelid hölgy, szép szemeit csábítólag vetve az ifjura. — Mit higgyek rólad, ki egy perczben a föld legboldogabb, a másban a legboldogtalanabb fiának vallod magadat? Adtam-e valaha okot kételyre? Volt valaha csak egy pillanatom, melynek vágyai kicsapongók lettek volna?

— Épen ez fáj. Fáj lelkemnek az, hogy vágyaid nincsenek. Fáj, hogy te mindig a megfontolás hideg útján jársz; hogy te mindenre olly közömbös vagy. A világ azt hiszi, hogy nekem lehallnak lelked jégkérgei, s fel tudsz melegülni e szív szent melegénél. . . . O csak én tudom azt, hogy számomra is csak jég-virágok teremnek körülled. Vagy mondd: volt-e éltednek csak egy pillanata, melyben keblem lángsugarai közt, csak egy pár perczre is felmelegültél s hatalmat el-

vesztetted volna? szívhez jöttem mindig, s az ész fogadott el. Szerelmet kerestem, s barátságra találtam.

— Ugyan nem szerettelek-é Gyulám, oly hön, mint csak leánynak szeretni szabad? O de te oly ábrándos, oly békétlen vagy. Ha te ma egy koronát kapnál, holnap a földgömböt bírnád, holnapután a mennyeket is pólékul szeretnéd; vagy legalább egy pár csillagot káposztás kertnek, mint az egykori békétlen.

— O Emiliám! — szólt a szép ifju — Emilia váratlan szeszélyétől ingerelve — mi félre ismer ennyi idő után is engemet. Nem korona, nem világi fény az, mit lelکم ohajt, miért szívem dobog. Egy szív, egy hiv nő szívvilága az, s egyéb semmi. . . De hogyan lehet valakinek, ennyi év után illy hidegen nyilatkozni a szív szavaira? Nem, Emiliám, te nem ismered a szerelmet, nem tudod mit tesz — szeretni. . . O! hogy miért nem adá a végzet azon hatalmat a nyelvenk, azon édes bájta hangnak, hogy illy felséges dolgokról beszélhessen? . . . A hajdani nagy bölcs, szerelem és isten között különbséget nem ismerek. Szerinte alkotó a mindenséget, szerelem tartá össze a világot. És úgy is van! szerelem és istenség azon erő, melly nem ismer időt, tért, határt; melly a hol jelen van, mindent egyaránt melegít. Szerelem és isten előtt nincs kor- nincs rangkülönbség. E két hatalomnak nincs határa, lehetetlenséget nem lát. E két hatalom az, melly gyermekséget, és nevedést, öregbedést és halált nem ismer. E két hatalom az, mellynek oltárai minden kebelben egyaránt égne, melly az emberrel születik, és az emberrel száll sirba. E két hatalom az, mellyet képmutatók módjára félig meddig oltározni nem szabad; s ki több istent tart keblének, azt a végzet elátkozá. . . Vagy ha az istent a mennyben, a szerelmet a földön határtalanul el nem ismered: kérde, mit tartasz te szerelemnek? Egy érzeményt, nemde, melly számol, de nem melegít? A holdvilágot, melly világol ugyan, de életet, meleget lehelleni nem tud? Egy érzelmét, melly hideg mosolylyal fogad, ha jövök, s közömbös képpel kísér, ha megyek. Egy érzeményt, melly jó kedélyben tart míg nőkekről, napi eseményekről szólunk; s hallgatásba merit, ha szivem melegülni kezd, s arcod pirral önti el, ha dobogó szívem feléd enyhért hajol. Mond, o mond, mit nevezsz te a szerelem szent nevével? egy érzést, nemde, melly kebled sebesebb verésbe hozni nem tudja; melly azt tanácsolja, hogy legszenvédélyesebb kézzorításaimat is csak tűrd, de ne viszonozd; s melly végre is, ha képed kigyult, s nagy szemed egén kékfelleg mutatkozik: még akkor is leköti nyelved s mind bosszus cherub, láng-karddal áll nyilni akaró ajkad bitorán. . . O Emilia, mi más-kép nyilatkozik a valódi szerelem! Egy, ugyanaz

egy levén fiatalban öregben, nőben férfiban: mikor megjő az ihletés órája, elhallgat előtte minden egyéb vágy, remény. S ha fellelte lelke ideálát, az neki ura, istene. Szerelmese egy oltár lesz neki, mellyhez búban örömben legörömostebb fordul. Szerelmese neki mindene lesz. Kin tul senkie, ki előtt hatalma nincs, s ki felette korlátlanul uralkodik. . . S fájdalom, hogy e hatalom leginkább a női kezekbe van a végzettől letéve, s ezen ur, ezen zsarnok, csaknem mindig a gyenge nő; s gyakran megesik, hogy egy Sámson, kit a világ megdönteni nem tud, egy nő kebelén elaltat, s levágja haját, miben ereje állott, s az erős férfi — a világ csufja lesz. . . Vess azért számot magaddal Emiliám! s ha szived ez igazságok felett helybeahagyólag nem dobogott; ha érzed, hogy kebledben egy húr sem pendült meg: add vissza ígéretemet, ments fel a teher alól, mellyet hét évig gyönyörrel hordozék, — azt híven, hogy majd kebleden kinyugszom egykor annyi év fáradalmát. Ne kinozz tovább, hiszen a megváltó is csak megfeszítettése helyéig emelé keresztjét, minek emeltetnéd velem — tovább?

— Én érzem szavaid igazságát — válaszolt ellágyulva a kigyult hölgy. — De akadályaink vannak . . . várj holnapig, mindenre felelek, mindent lefizetek.

— Holnap megfizetek! — Igy utalja el magát a fizetni nem akaró adós is hitelezőit — szólt bosszusan Berényi. — Hányszor nem hallám ezt ajkadról? Holnap minden más-kép lesz. . . O hányszor nem mentem el, ezen vigasztalással; átkozva mindannyiszor a haladni nem akaró éjet, és imádvá a közelgő napsugárokat, hogy jöjjön a holnap? Hányszor nem térdeltem a feljövő nap előtt azon édes reményben, hogy számomra új életet hoz: s mind annyszor, csak csalódástól tápolyt sohajtásaimmal kísérem le a napot láthatárunkról. Nem remény, nekem valóság, nekem meggyőződés kell. . . Ma vagy soha . . . mert azon akadályok, miket gyámatyád gördíthet elődbe, mind össze omlanak — csak akarj. . . Itt van . . . fogadd mátkagyűrűmet . . . , vagy váljunk . . . örökre!!!

A huszonkét éves fiu, ki erejének érzetében hatalmat maga felett, akadályt ügyeiben nem ismert: a végszavakat olly határozottan ejté ki, hogy Emilia megreszketett. Lelkében egy hosszú sor emlékezet tekercse bomlott le, melly mind Gyulájára emlékezteté. . . Arcza kigyult.

— Örökre elválni . . . örökre egymásé lenni . . . — szólt néhány perc mulva setéten Emilia — mi közel áll egymáshoz. . . Legyen . . . isten nevében . . . én egyiket — teszem.

Berényi elsápadt e kétes szavaknál. Kezében a nyújtott mátkagyűrű remegett, lélekzete elállt; s csak az ajk reszketeg vonaglása mutatá, hogy

mondani valója van. Tekintetében a hét év szenvedése, kétségbeesés villámai közt ült.

— Én egyiket teszem — szolt Emilia mind setétebben. — Legyen meg a végzet akarata... En is meguntam e kínokat... örökre!!! O legyen meg akaratom, atyám... adj egy idevezítő gondolatot lelkemnek... egy sugárt éltem setét utára... Nagy a lépés, melyet tenni akarok; nagy a szó, mellyel életem folyama lesz eldöntve.

A szép Emilia, mintha angyallá változott, mintha egész lényét szellemragyogvány folyt volna körül: Gyulát magán kívül ragadá; úgy látszott ő is imádkozik. S mikor Emilia égre emelt szemeiben a nagy könyecskéket látá, s térdre omolni az imádkozó hölgyet: — olly ünnepies valamit látá e jelenetben az ifju, hogy elragadtatásában zokogva sirt.

Emilia imája után, mintegy megkönnyebbülve felállt... Gyulám... e gyűrű enyim — monda határozottan — én örökre... tiéd vagyok... Esküszöm... tiéd.

S egymásra borulva, örömkönyeket sirának. Boldogságuk határtalan vala.

II.

Boldogok valának, s boldogok lehetének. Mi is teheti az embert boldogabbá, mintha azzal lép oltár elébe, kit igazán szeret. Szerelmen tul, nincs boldogság a földön. Mindkettő szép és fiatal, mindenik egy volt a maga nemében. Emilia birta a női tökély kellékeit, a szépséget és ártatlanságot; Berényi a férfibüszkeséget, az erőt és méltóságot. Minden szem gyönyörrel nyugvék meg rajtuk. Mintha a természet remekelt volna benne; s most egyesíteni kívánná, hogy magát ujja teremtsé.

Azonban o mi nyomoru az élet! A sors keze közike sujta. Mig ők boldogságuk mámorában az élet kéjeit váltogatják, gyűrűt cserélnek: elgördüle a koczka felettök. Alig óranegyed multával a mellékszobában illyszerű jelenet, s párbeszédnek lehettünk volna tanui.

Emilia gyámatyja, a sovány öreg, Emilia anyja testvére, a pénzszomjas Kamuti, vagy miként adóssai nevezék — Kamati, bős karszékében ül, zsimbelve feleségire... Kopogtatnak... A nő, mint mindig, magára hagyja Kamutit... egy fiatal uracs lép be... s melegen szorit kezét... mert ők rég ismerik egymást, mivel egyik tökéletes, a más gavallér... Párbeszédök kivonata következő.

— Ah gróf Nadányi! minek köszönhetem e szerencsét?

— Házasodni akarok.

— S ki lesz az a szerencsés?

— Emilia kisasszony, ha Kamuti bácsi akarja, s mámi másképp nem gondolta.

— Az én házamnál, gróf ur, csak magam szoktam gondolkodni... De legyünk nyitak... Én pedig azt gondoltam, jó lenne előbb pénzügyeit rendezni; legelőbb is nekem azt a néhány ezeret három éves kamatjával letisztázni. Hiszen az csekélység a grófnak.

— Sőt másképp állunk; pénze fillérig el van veszve, öreg ur, ha Emiliát nekem nem adja... De legyünk nyitak. Én tudom, hogy Emiliának igen szép öröksége van per utján; nekem összeköttetéseim vannak, s nem soká megnyerjük.

— De az szép per, majd százezer forog kérdésben.

— Uram én tudok mindent, előttem nincs miért titkolni... Én felülről jövök, tudom hol áll a per, s hogy a követelés közel fél millió. Előttem nincs miért titkolni. S ha Emilia enyim, adósságot, mi mind csak az öreg urnál van, letisztázom, Emilia grófné lesz; én helyre állok, s többet nem vesztegetek. S így mind a hármunknak meg lesz nyeresége.

— De az nem mehet olly könnyen, mint a gróf ur gondolja.

— Legyünk nyitak. Én tudom, hogy azért nem mehet, mert az öreg ur Emilia tömegéből jó jövedelmet huzott; s ez az ok, hogy eddig férjhez nem adá. Hanem, én mint az ő, és így az én leendő gyámatyámnak is, annak idejében egy pár ezer pengővel évenként természetesen örömet szolgállok.

— Ha ugy, én ezennel grófnéját tiszteltem Emiliában... De legyünk nyitak... Irásban jó a pénz dolga. Kapjak egy kötelezvényt, mely foglalja magában azt, hogy a gróf a per megnyerésétől évenként a per megnyerése előtti apránként kölcsönzött adósság és kamat törlesztésébe, halálomig két ezer pengőt fizetend.

— Én pedig kapjak egy írást, mellyben az öreg ur írja alá azt, hogy most fenlevő adósságot mat nász-költségekre kölcsönöztem; s ha Emiliát nekem nem adná, ugy megfizetni nem tartozom.

A bünös alku meg volt kötve.

Mind ketten leültek és irtak. A gróf mint jártas a kötelezvény-írásban, egy pár pillanatra kész volt; az öreg Kamuti pedig csak szemüvegével sem vala az alatt ellátva. Gróf Nadányi szép fekete bajuszát pödörve járt fel s alá türelmetlenül a szobában... Végre a kötelezvények megírva, megpecsételve — kicseréltetének; mindenik eltevé a magáét, s jónak látták, ámbár nem épen szükségesnek, egy pár szóra Emilia szobájába is elfordulni.

Emiliánál valának, a még folytonosan mátká gyűrűjével ábrándozó Emiliánál. Képzeltetni mi váratlanok valának neki. De gróf Nadányi, a nagy

világ fia, a mivelt társalkodó, a ritka jó modoru csinos gróf, azonnal feleleveníté Emilia emlékében az egykori boldog napokat, melyeken ők egymással olly jó órákat töltének; s melyeket — szerinte — csak azért vala kénytelen nélkülözni közelebről, mert a külföld magához bűvölte volt. S miután Emilia utolsó kirándulásáról kérdezé, a gróf vert uton találá magát, kedvencz beszéd tárgya merülvén fel.

— Közelebről — szólt, Emiliához a lehető legközelebb vevé helyt — épen Párisból jövök szép Emiliám, mert mig nősziv nem lánczoland hazámhoz, nekem világom csak Páris; a felségés, a menyei, az isteni Páris. Csak ott találom honn magamat; mint tündér kert s tündér vár terül ott előttem minden, mindenben a nagyság, felségesség bélyege. O ki Párisban nem járt, nem foghatja meg, mit tesz e szó: Páris; s ki egyszer ott járt, boldogságát honn fel nem találja, hanemha szerelmese ölen. Páris és a mennyország között különbséget gondolni nem tudok. Nincs szegény a világon, csak ki Párist nem láthatja; s ki Párist látta, azután legyen bár mi nyomorult, ő gazdag, mert Párist bírja emlékezetében. Páris nappal a világ kicsinyben, éjjel a tündérregék legfelségesebb országa. O azok a bársony butorzatú szőnyeges hotelek; azok a passage-ok üveg fedél alatt ragyogó boltjaikkal; a gyönyörű színházak, táncztermek, gazdagságtól csillámló nők- és urakkal; az elizei mező több ezer felségesnél felségesebb equipage-al. O léleketem elhagy ha csak rá gondolok. O, Emilia, mikor látandja azt ön, hogy mondhassa mikép ön is élt.

— Soha gróf ur . . . ismerem helyzetemet . . . nem szoktam magamnak légvárakat építeni.

— S miért ne, nem elég gazdag ön arra? Önre szép örökség néz, s maholnap megnyerendi. Én erre igen hatós lépéseket tevék mostani utamban. Meg kell önnek fordulnia Párisban, hogy bámulják; mert fényesebbek lehetnek, de szebbek nem, mint épen ön. . . . Minek rejtőzni ez égi bájokkal ez érzéketlen nép közé, melly semmit dicsőíteni nem tud. O Páris a valódi szépségek szinpada; ott lehet valójában kitüntetni az embernek magát. Ott a mi szép égig emelik, a mi tökéletes imádják. Ön ott felléptével a nap királynéja lenne. Első este már minden salon csak az „erdélyi szép“ bájairól hangzanék; s a színházakban minden csak egy után kérdezősködnék, s ki lenne más, mint ön, Emiliám, ki bírja mind azt, mi által egy nő szerencsét tehet, mi előtt a világnak meg kell haljonia.

— Gróf ur! ha ártatlan mulatságot kíván szerezni magának beszédével — legyen. . . . De arról legyen meggyőződve, hogy nem vagyok olly hiu, olly ábrándos, mikép hitelt adjak szavainak. . . . Valóban, ha a nagy világban illy ki-

méletlen őszinteséggel szokták az emberek egymást dicsérni, csepp kedvem sincs oda jutni; hol egy becsületes érzésű, mást nem tehet, mint pirulni korunk romlottsága felett.

— Mulatságot? én nem akarok. . . s hitelt kérek legutolsó szavamnak. . . . Azt ön régtől tudhatja, hogy Erdély minden hölgyei között ön az, szép Emiliám, kit legszebbnek, legbájlóbbnak, legbecsülendőbbnek tartottam; de most szeretem, imádom, istenitem. Önnek kell lenni, ki engem honomhoz lánczoland, s karjaimon fogja ön látni a nagy világot. . . s tölem fogja irigyleni a ropant Páris a világ legszebb asszonyát.

— Gróf ur — szakítá meg az eddig gunyoson nyugodt Emilia — tréfának is sok. . . A gróf másutt képzele magát. . . ott hol a hízelkedés tán boldogit. . . s azoknál, kik vágyakat ápolnak, melyek egy nőt csak szerencsétlenné tehetnek. Nem tudom, hol lesz határa szépelgésének, azért méltóztassék a gróf magához jöni, nehogy ollyat mondjon, ollyat ígérjen, miért később önmaga előtt is pirulnia kellene.

— Ön, kedves Emilia, — folytatá a gróf kiszámított mondásait — úgy látszik nem ismeri magát, nem a báját, a kellemet, a méltóságot, a fenséget, a tökélyt, mit istentől nyert: különben nem szólana így. Mi különbség ön és a felsőbb kör legszebb asszonya közt? Az hogy azt szépek hízelgik, önt szépek vallják; azt udvarolják, mert fen született, önt imádni fogják, mert valódi angyal. Ha nagy világban él, édes Emilia, nem lett volna férfi, ki boldogságának ne tartsa, ha egy futó pillanatra méltatja; s mennyben ne képzelje magát, ha nyájosan egy pár szót vet neki. O! előre elgondolom, mennyien fogják irigyelni, hogy én valék az a szerencsés, hogy a magány legszebb virágát enyimnek mondhatandom; mert annak történnie kell, vagy ez, vagy a más életben. O! előre bolonddá tesz azon örömképelet: milly büszkék lenndnek cselédim urnőjökre, s mi büszkén lépdelend az állatország hat legnemesbje szép terhőket röpitvén. Mi édes gyönyörrel fogja felfogni minden szem e gyönyörű termetet ragyogó selymében, e hattyunyakat gyémántjaival, e hó kezeket drága gyűrűivel, s e Stuarti kart drágaságaival. O! Emilia mért fosztaná meg magát és másokat e boldogságtól?; s miért tenne elátkozottá engemet, ki nyugalمام, boldogságom lábainál hagyom?

(Folytatatik).

VÁRI LÁSZLÓ.

REGE, B..... EMILIÁNAK.

Menyországban született egy leány,
Az angyalok szűz öléből talán,
Csábító szép tekintetű;
Előtte minden meghajolt,
Ez istennek szent képe volt,
De a leány
A földre vágyott, s istene
Megnyugovék akarátán. —

Válassz — ugymond — országaim között,
S légy ur benne ur mindenek fölött,
Szépséged büntetése ez; —
S meglátta a hölgy e hazát,
Elhagyva egyedül magát,
Árván magát —
Istenhez fel fohászkodék:
„Add nekem a magyar-hazát“. —

„E hon — szólt a világok istene,
„E hon birodalmam gyémántköve,
De mindenektől elhagyott, —
Szabad volt, de rabbá tévék,
Levegőjét megmérgezek;
Vigyázz leány,
A fájdalom hazája ez,
— Roszul választottál talán? —

„Nem én, nem én, ez lesz az én hazám“
Szóltott magasztos szívvel a leány, —
„Legyen bár éltem szenvedés,
A kín is édes kebelén,
E hon leánya leszek én,
Oh istenem,
Mi szép hon ez s mi boldog én
Magyar leány lesz a nevem“! —

És monda isten hozzá ekkoron:
„Laktál már ott szerelmes angyalom,
De oh magamhoz vettek,
Mert száműzött vagy szép leány;
— Változott a világ talán
S az emberek, —
Menj most szerelmem hölgye menj,
S vidd magaddal testvéridet“.

És jött a hölgy égő szerelmével,
És jött a hölgy két jó testvérével,
Ősi honába visszatért; —
„Fényes lakából istennek
A magyarok közé megyek
S ott maradok“, —
— Szólt a hölgy búcsu-hangokon —
„Ott élek avagy meghalok“. —

Félté az isteneknek istene,
S kísérelül leküldötte vele
A magyaroknak istenét;
„Nem fogsz meghalni hölgy soha“
— Monda az istenek atyja —
„Nem halsz meg ott,
Te a szabadság hölgye vagy —
S e hölgy örökké élni fog“. —

VECSEI SÁNDOR.

T Á R C S A.

NEMZETI SZINHÁZ.

October 29. C s i k ó s. Népszínmű Szigli-
getitől.

— 30. Telepi javára, először: Nép és aris-
tokratia. Népies dráma 6 felv. Irták Dumer-
san és Delaborde. Francz. ford. Egressi Benj. és
Csepreghi. E mű tárgya érdekes, s jelen körül-
ményeinkkel összhangzásánál fogva korszerű is;
— hanem a kidolgozás gyöngye, gyárias, szóval,
nem költői teremtmény. Ki érne most rá valamelly
dráma történetét hosszasan részletezve előadni?
— Tehát csak igen röviden, a színmű alapeszméje
ez: Egy csinos leány mint talált gyermek, egy
jószerű napszámós család által a nép közt felnő-
veltetik, s a család egyik ifju tagja kölcsönös
szerelem következtében nőül veszi őt. Menyekző-
jük ünnepén történetesen napfényre jön, hogy az
új menyecske gazdag s előkelő nemes családból
származik. A gőgös anya magához veszi feltalált
gyermekét, de ennek alacsony születésű férjéről
mítmsem akar tudni, sőt mindent elkövet, hogy
ezen, az aristokratia igényeivel ellenkező házasság
megsemmisítessék. Az ifju pár tiszta szerelme, s
állhatatossága megvív minden akadálylyal. Keves-
be mulik, hogy az aristokratiai gőg s előítélet
miatti ármány áldozatául nem esnek; azonban egy
pártfogójuk, s még inkább a kitört párisi forrada-
lom kisegíti őket bajukból. A marquisné há-
zát, hol az ifju pár élete veszélyben forog, bar-
rátjuk, a fegyveres nép megrohanja, s ki akarja
őket szabadítani. Most már a nemességére annyira
dölfös, s a népet megvető urnő élete van kockán,
de veje, kit alacsony születése miatt üldözött, be-
bizonyítva azt, hogy nemesebb lelkű nálánál, meg-
menti őt a nép dühétől, s ez által a marquisné jó
utra tér. — Ezen mű látásánál kinek ne jutna
eszébe Szigeti „Táblabírója a martiusi napokban“,
— mellynek alapeszméje forradalom általi kifejlő-
dése, ugyanaz, melly ezen francia színműé. De
sőt az alakok is, mint a demokratikus szellemű
admiral és a ref. pap, a mind két műben előfor-
duló aristokratikus gőgű anyák a születési különb-

ség miatt küzdő szerelmes pár, annyira hasonlítanak egymáshoz mintha testvérek volnának. Csak hogy e francia drámában a szerelmi viszony sokkal érdekesebben van bonyolítva, mint a Szigetiében. — Az előadást illetőleg Szigeti (Guillaume) és Komlósi Ida (Rosalia) kitünően jól viselték magukat. Szatmáriné (marquisnő) és Szerdahelyi is (Belmare gróf) elemőkben voltak. Szilágyi Lillának (Lolotte) kár illy griseti szerepeket adni, épen nem az ő szakmája. A jutalmazott Telepi jó humoru játékával mulatságos alak volt. — Igaz, még Szentpéteri (Franville admirál) is méltányló említést érdemel. A politikai czélzásu mondatokat ingerült közönségünk igen megtapsolá.

SZINÉRI.

— 31. *L a m m e m o o r i L u c i a*. Opera Donizettitől.

November 1. *N é p é s a r i s t o k r a t i a* Fr. drama.

— 2. *A szerelmes pap*. Francia vigj.

A szinpadi művészet helyett népfölkelést rendező Egreszi Gábor távolléte miatt a fiatal theologus mulattató szerepét most Szigeti adá, meglehetősen sikerrel, de koránsem olly művészi eredetiséggel, mint előde. — A fiatal orgonista szerepét, melyet az előtt Szigeti adott, most Farkas vivé. Ezen új aquisitionnak leggyöngébb szakmája a társalgási könnyűded szerep; durva fás monotonája, erőtetett jó kedve igen kellemetlenné, sokszor kiállhatlanná teszi előadását. E szerepet Lászlónak kellett volna adnia, de minthogy most segéde van, — fölötte ritkán működhetik. Pedig szinpadunkon a vig előadások éltető lelke leginkább László és Szentpéteri, — de nem ám Farkasnak tragikus hatásu erőködése. E színészt csak komoly darabokban másodrendű szerepre kell használni.

— 3. *Dom Sebastian*. Opera. SZ.

— 4. Először: *II. Rákóczi Ferencz fogsága*. Eredeti dráma 5 felv. Irta Szigligeti. Majd szólunk róla más alkalommal.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

BÉCS ALATTI ÜTKÖZETÜNK,

october 30-kán.

Ezen nevezetes csata részletes ismertetése, hivatalos jelentés, hírlapi levelek, és szemtanuk szóbeli előadásából sokszorosán közölve levén már, mi csak a legérdekesebb pontokat, s a leghitelesebb összevágó adatokat, mintegy öszpontosítva és rendbeszedve, és saját észrevételeinkkel kísérve akarjuk olvasóink elébe juttatni.

Austriából már két ízben visszavonult hadseregünk a Bécs felől hallott sűrű ágyuzás s Kosut

lelkes buzdítása következtében october 29-én ismét jó hangulattal lépett át a határon, s a végett nyomult Bécs alá, hogy a közös ellenség által szorongatott bécsieknek segílyt nyújtson, s összeköttetésbe teendvén magát ezekkel Windischgraetz, Auersperg, és Jelasics egyesült katonai erejét megtörje, s a szabadság érdekében a zsarnokság ellen eldöntő csatát vívjon.

A nagyszerű czél azonban nem vala kivihető; mert segílynyújtásunk a bécsiekre nézve későn érkezett; a roppant város szabadságbajnokait a katonai hatalom már ekkor iszonyu vérontással elnyomá; — ellevén zárva minden közlekedés, a mi hadseregünk a Bécsben történtekről nem értesülhetett, hiába várta a bécsiekkeli összeköttetést, s hasztalan harczolt a kétszeresen tulnyomó erő ellen; — reményeit, számolását a sors megzavará, de azért a harc tüzét férfiasan megállta, s kötelességét becsületesen teljesíté. És ez mindnyájukra nézve, megnyugtató, sőt a harc további folytatására buzdító lehet. — De tekintsünk vissza a csataterre.

Hadseregünk oct. 29-én indult el Bruckból s az napon egész Enzersdorfig nyomult előre, az ellenség előőrseit mindenütt diadalmasan visszazorítván. — Másnap, 30-án ment végbe a nagy ütközet. Reggeltől estig tartott az, s leginkább kölcsönös ágyutüzelésből állt, közelebbi érintkezésü általános verekedésre nem igen került a dolog. — A harc megnyitása részünkről igen dicsőségesen kezdetett. A Jelasics által fogolyként letartóztatott Ivánka ezredes önkéntes dandára, Gyion angol születésü őrnagy bámulandó vitézségü vezérlete alatt, a nagy számu ellenséggel, különösen biztosan lövő vadászokkal sürűen megrakott falut, igen kemény csata után ostrommal bevette, s hősi elszántsága által az ellenséget mind kiverte a faluból, s még azontul is jó tova kergeté. Gyion őrnagy az ostromnál a zászlót maga vitte elől, mi vitézeinket fölötte buzdítá. E szép diadalban a Pestváros által kiállított önkéntesek is részt vönek. Fájdalom, tisztjeink közül is többen maradtak itt a csatateren.

Nem sokára ezen ütközet után Görgei ezredes az erősen elsánczolt Schwechat előtt felállított ellenséggel mérközött meg, s ezt szerencsésen legyőzte.

Később az ellenség négy felől támadta meg seregünknek Répási huszárezredes parancsnoksága alatt állt balszárnját, mely mind a mellett is, hogy az ellenségnek itt igen sok lovassága volt, különösen tüzeink igen jeles működése által, vitézül visszaverte megtámadóit. Jól talált álgylövéseink olly zavarba hozának egy egész dsidás ezredet, hogy ez alig bírta magát összedesni. — És így már három helyen mienk volt a diadal.

Mind e mellett is, miután az ütközet a jobb

szárnyról hirtelen a balszárnyra fordult, s a balszárnynak megerősítése rendben nem történhetett; Móga fővezér és Kohlman ezredes azt nyilvánítták, hogy túlszárnyalás- s bekerítéstől lehetvén tartani, a Fischament melletti posztókba kell seregünknek visszavonulnia. Kosut ezt ellenzé, s Görgei ezredesnek Schwehat elfoglalását parancsolá. Azonban mielőtt e parancs sikeresíthetett volna, Schwehatból az ellenség erősen kezdett tüzelni a mieinkre, kik ezt is vitézül kiállták és viszonozták; — míg végre a jobb szárny leghátulsó sorában állott komárommegyei kaszások a közéjük esett bombáktól rendetlen hátrálásnak eredtek, épen akkor, midőn általános visszavonulás parancsoltatott. — Mindebből, némelly közbejött félreértések miatt igen nagy zavar, és pani félelem fejlődött ki; de azért hadseregünk, a kiadott parancsra, a nélkül, hogy megveretett, vagy üzetett volna, sőt az ellenség háromszoros visszanyomása után, részint rendesen, részint rendetlenül visszavonult, s végkép elhagyá a csatát.

Hogy e zavaros visszavonulásnál tetemes veszteségünk nem volt, azt leginkább a Répási parancsnoksága alatt az ellenséget vitézül feltartóztatott csapatoknak lehet köszönni. — A zavart pedig sok tekintetben az is növelé, mert az ellenség rejtett helyekről is álgúzott a mieinkre, a vezéri kar legnagyobb részének semmi kedve nem volt e csatához, úgy hogy látni is alig lehetett őket, nemhogy jelenlétök s erélyes intézkedéseik által a sereget buzdították volna, sőt midőn visszavonulás parancsoltatott, a kedvetlenséget szembetűnő öröm váltá fel arcaikon, s a rendetlen visszavonulást még a sorkatonaság közt is több tiszt maga mozdítá elő. Ez igen nagy baj volt, de még nagyobb az, hogy a várva várt bécsiek nem törhettek ki, s a későn érkezett segélynek többé hasznát nem vehették.

Halottaink sebesülteink, száma aránylag a roppant nagy és sűrű tüzeléshez, igen csekély (legtöbben 400-ra teszik elhullottaink számát), álgut csak egyet veszítettünk, — hanem a komáromiak sok kaszázt hagytak Austria földén futásuk emlékeül.

E csatából sok tanuságot és tapasztalást meríthetett a mi rögtönzött hadseregünk; a többi közt legelőször is azt, hogy a „megyek nem megyek“ féle habozással jövőre fel kell hagyni, mert majd ismét későn érkezik a csatátérre; másodsor azt: hogy más idegen segélyre soh'se támaszkodjék, s csak akkor lépjen harcra, ha önmagában bíz; harmadsor azt: hogy ha boldogulni akar mindazon vezérek- és tiszteken túl kell adnia, kik nem szilárd jellemű honfiak, s kiken legkevésbé is észrevehető még a schwarz-gelb betegség maradványa; negyedsor azt: hogy diadalmas csatázás után nem kell hátrálni, hanem egész erővel

előnyomulni és győzni; ha pedig visszavonulás parancsoltatik, nem kell a csatátért összezavarodva elhagyni, (kivált mikor nem is kerget az ellenség), hanem katonai rendben egész nyugalommal visszahúzódni.

Seregünk rendetlen visszavonulására nézve mindenki azon véleményben van, miszerint az ellenség azt csak cselfogásnak tartotta, — mert nem is képzelheté, hogy minden ok nélkül sőt diadal után komoly szándékkal hátráljanak a mieink; — különben nagy számu lovasságával üzőbe vette volna őket és seregünk nagy része oda vesztett volna.

Ezer szerencse ránk nézve, hogy e csapás be nem következett, s hogy a bécsiek által nem támogatott ütközet, a roppant erő ellenében, még csak így is ütött ki. Diadalnak a legnagyobb optimista sem mondhatja azt, veszteségnek, visszaveretésnek legnagyobb elleneink sem fogják azt keresztelhetni.

Bécs alatt vívott october 30-iki ütközetünkről a legszigorubb történetíró is csak ezt jegyezheti föl. A magyar nemzet erkölcsi kötelességét, becsületbeli tartozását férfiasan teljesíté az által, hogy Bécs segélyére, a közös ellenség előtt megjelent. Azonban a sors nem kedvezett neki, mert már későn érkezett. Mindazáltal a magyarok kis és nagyobbára gyakorlatlan serege, az ellenség jóval nagyobb és gyakorlottabb erejével vitézül megmérkőzött, és alkalmat nyert a csata tüzeiben megedzeni magát.

Ez olly igazság, mit elcsavarni semmikép sem lehet, és a minek nemhogy csüggesztőleg, de sőt bátorítólag, s a jó ügy melletti lelkes kitartásra buzdítólag kell hatnia minden igaz magyarra. — Azért hát félre a kislelkű sopánkodással, s retteggető vészjósolatokkal. — Igazságos ügyünk, török szakad, előbb utóbb győzni fog!

— Hadseregünk a csata utáni napon Pozsonban és környékén öszpontosult. — A Trencsinbe beütött Simonics ellen 10,000 küldetett belőle 3 ágyúüeggel; 20,000 emberünk pedig a határszéleken örködik, s Windischgrätz seregének történhető beütését akadályozza. Hisszük, hogy itt ezen erőt, főkép próbált harcsoainkkal szaporítani, el nem mulasztották.

— Ezen hadsereg fővezérévé Móga helyett, a szakértő, erélyes és hazafias szellemű Görgei Artúr tétetett. Szerencse koszorúzza kormánypálcáját.

— Perczel Mór Csáktornya erősítésével foglalkozik. Azon hir nem valósult, miszerint ő Varsadot elfoglalta volna, hol 12 ezer fegyveres horvát van öszpontosítva. Perczel serege 5 zászlóaljjal szaporítottatott.

— A komáromi vár mintegy 20,000 fegyveres számára több hónapra mindenféle provisióval el van látva.

— A székelyek Marosvásárhely körül működnek, ezután Gyula-Fehérvárra, s innen Szébenbe nyomulandnak győzelmes fegyvereikkel. A kormánybiztos Vai Miklós most már erőlyesen lépett föl, s ő néphez intézett proclamációjában nyilvánítá, miként a lázadók földjei, ha meg nem adják magukat, az ellenök harczolandó fegyveresek közt fognak felosztatni. — Erdélyből már egy idő óta nem kapunk hirlapokat.

— Ismét 150 nádorhuszár érkezett meg Csehországból Nyitrába, szeretett honuk védelmére. Vitézek ők mind egy szálig — így ír Kosut Hir-lapja tudósítója — de mind a mellett nem hagyhatom említellenül a két főhadnagyot, névszerint Hollány és Virág urakat, kik ezen számtalanszor megtámadott és szakadatlanul üldözött lelkes csapatnak egyedüli védangyalai voltak. Három ellenséges indulatu tartományon robogott végig ezen lángkeblű magyar Xenophonok vitéz csapata, nem tekintve nyomort és nélkülözést, nem rettegve a nyomukban csavargó zsoldosok meg-rohanásaitól, melyeknek többszöri ismétlése után kebeléből négyet halva hagyott hátra, ötöt sebesítve hozott szülőföldre, mintegy 60-nat pedig elfogtak utközben. Lovaik a folytonos és megfeszített utazásban rendes étetés hiányában igen soványok, minek folytán a megyei hatóság részéről pontos ellátásukról a szükséges rendeletek azonnal megtétettek. A vitézek fölségelésére pedig aláírási iv nyittatott. Most már Simonics ellen harczolnak a derék vitézek.

— Gallicziából is számos gyalog és lovas katonáink akartak haza jönni, de nagyobb fegyveres erővel gátoltatván, céljok, fájdalom, nem sikerült. Mind a mellett, hir szerint, a Koburg-huszárok 4 százada szerencsésen keresztül vágta magát.

— A debreczeni önkéntesek igen jól viselik magukat az aradi vár körül. — A dsadásokkai híres csatában, egy közülök az uhlánok egyik tisztje által megtámadtatván, ennek lova felágaskodott, s az önkéntes e helyzetében először a lovat, s utána urát dőfte le szuronyával, s midőn egy közlegény a tiszt védelmére sietne, az önkéntes rá szegzé puskáját, s ez is a halál fia lett.

— Az alvidéki rácz tábor főnökei, a mi hadseregünk több főtisztjeit alkudozás végett Csurgóra hívták meg, hol mindkét fél meg is jelent. A ráczok főnökei, kik közt két orosz és egy lengyel tiszt is feltűnt, nyiltan kijelenték, miszerint ők már megelégtették a sok vérontást és pusztítást,

s mintán sok dologra nézve kellő felvilágosítást nyertek, különösen megérték, hogy népok elámitatott, hajlandók volnának a magyarral kibékülni. A béke föltételeit, melyek még előttünk ismeretlenek, tisztí karunk hihetőleg közlé a honvédelmi bizottmányynyal. — Ez ügyben nagy ovatossággal kell eljárni.

— Bécsről s a művelt külföldről a postai közlekedés megszakadása miatt keveset tudunk. A Gratzer Zeitunk vetődött ide valamikép, mely oct. 29-ről jelenti, hogy oct. 28-kán Windischgraetz egész erejével ostromlá Bécset, s 9 óráig tartott barrikádharcz után a Leopoldvárost a horvátokkal elfoglalá s egész a belváros faláig nyomult előre, ugyanakkor az ugynevezett Rennweg, Landstrasze és a Wieden külváros egy részét is megvette egész a glacis-ig. Mindkét vaspályaudvar, két cukorgyár, több nagy ház és a nagy hengermalom is 54,000 zsák gabonával leégett. A horvátok rablása leirhatatlan. Ez iszonyu vérontás és dúlás közepett a katonaságnak roppant vesztesége volt. 29-kén Gumpendorf és Wieden elővárosok is ostrommal elfoglaltak, s ekkor két napi fegyverszünet köttetett. És így a szegény bécsiek valószínűen e fegyverszünet miatt nem egyesülhetek a mi hadseregünkkel, mely 30-kán, tehát a fegyverszünet ideje alatt harczolt Bécs mellett.

— Bem, lengyel hadvezérnek sikerült Bécsből Pozsonba menekülnie, s most mint vezér a mi táborunkban fog működni.

— Pulszki is szerencsésen megszabadult. Ő is egyike volt azoknak, kiknek kiadását Windischgraetz a bécsiektől kívánta.

— Simonics seregével m. hó 28-án Kosztelnél ütközetünk volt. Ő 160 embert vesztett, mi 40-et. — A pestvárosi nemzetőrség egy része az ütközet előtt csúfosan megszökött.

— Simonics már Nagyszombatban van; né-mellyek szerint seregével együtt megszökött.

— A sardiniai király Radeckit a legjobb hadvezérekkelismét megtámadá. Olaszonban levő magyar hadseregünk erőnek erejével haza akar jönni.

— Pestet sánczolják. Buda már kétfelől van megerősítve.

— M. hó 30-kán Bécs belvárosa is megadta magát. — Bécs elesett, — de ismét fel fog kelni.

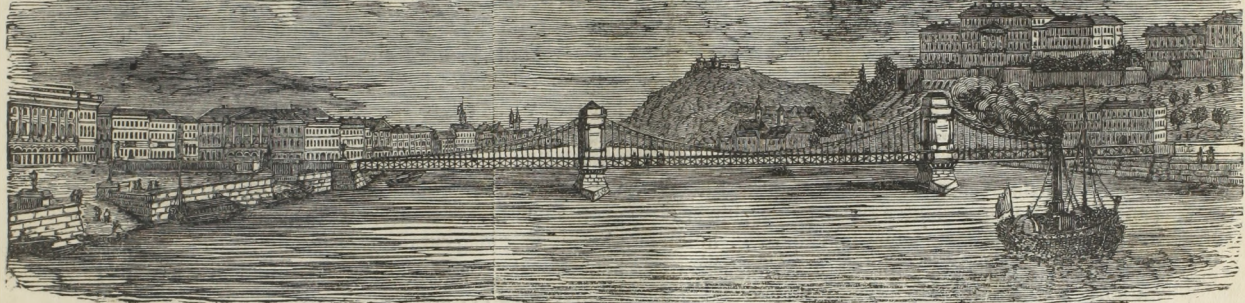
Nevelőnö keresik. (1—2)

Tápió-Szelére, egy magyar házhoz. Kivántatik, hogy a német nyelvet tökéletesen bírja, s kézi munkákban ügyes legyen. A föltételekről bővebben értekezhetni Héti Lajos ügyvéd urhoz, Tápió-Szelére intézendő level által.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrrre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 ftftal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Émich Gusztáv könyvárusnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

19. szám.

Nov. 12. 1848.

TARTALOM : A bűn büntetlen nem marad. Vári László. (Folyt.) — Mikes. Rodesto, 1758. Léva József. — Tárca : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató.

A BŰN BÜNTETLEN NEM MARAD.

(Folytatás.)

III.

Illyszerű párbeszéd után hagyá el gróf Nadányi Emiliát. . . Az angyal-szelid Emilia e csáb szavak után is olyan volt mint egy szobor, melyen sem vihar, sem égető nap nem változtat. Nyugodt maradt. . . Majd jött Kamuti és Kamutiné, s a legkomolyabban ismételték, hogy a gróf szándéka komoly . . . hogy ő maholnap majd félmiliót fog megnyerni nagy apja által kezdett perében. . . s hogy ő nem lehet kisebb, mint épen grófné. . . Neked pénzed, jószágod lesz — folytatá Kamuti — neki czime, atyafiai. Egyszerre kiemelkedel. . . Familia, Emiliám, mint ezerzer mondtam, familia az első kellék a férjben. Ha familia, ugy minden meg van. . . familia nélkül lehet szép, ügyes, okos, gazdag; mégis csak félelme. . . Azt hiszed, ha pénzed lesz, ugy járhatst, mint más, ki familia; nem fognak-e kigunyolni? Mint grófné pedig hat lóval kocsikázol, fényes cselédséggel, s a guny helyett, téged fognak utánozni. . . Mint grófné, ha valahova mégy, ünnepet vissz a házhoz. . . fényben fog uszni minden körüléd, s dicsekedve említenek, hogy ott valál: másképp egy pár cseléd ha megtudja ott létedet, ki, mert alkalmatlanságot szerzettél, legfeljebb utánad morog. . . Gondold meg mit teszesz. . . Gróf Nadányi és Berényi

között ég és föld. . . de minek is hasonlítottassam, mikor te Berényit soha sem is szeretted; s ha türted csak azért volt, mert minden deréknek, jónak, ügyesnek találja.

— Édes gyámatyám — szakítá félbe Emilia — én mindent meggondoltam. . . én gyűrűjét birom, ő birja eskümet.

— A gyűrűt visszaküldjük.

— De ki ment fel esküm alól? . . . Az eskü előtttem szent; s nem ismerek földi lényt ki eskü alól felmenthetne.

— Az eféle eskü törvény előtt nem áll.

— Áll a legfelső ítélő bíró előtt. . . S becsületes embert nem az eskü tart, — hanem ő tartja meg az esküt. . . Én hitszegésnél nagyobb bünt nem ismerek.

— Leimádkozod, s isten megbocsátja ez egyetlen bűnödöt. . . szegényeknek is alimizsnálkodol vagy egyszer. . . vagy épen valamit ajánlékozol templom számára, s mások is könyörögnek értetted. . . Aztán, édes Emiliám, házasság, hadverés isten dolga. . . te csak annyit mondatsz: történjék bár mi: legyen meg uram akaratod. . . mert te Berényit soha sem is szeretted.

Ezen álokoskodások Emiliát gondba meríték. Egész éjen majd mit sem aludt. . . Ő egy nap alatt mátká lett. . . egy fél millió ura. . . s ha ugy tetszik grófné. . . Ugyan ki tudna egy illy nagy nap után alunni? Egy perczben jószágai rendezése, mátkasága játszódtatá képzelődésit; a más-

ban a gróf által rajzolt nagy világ, a fényes Páris tündér szépségével, a csinos fogat, a fényes cselédség, s a grófi korona ostromlák agyát. Egy perczben rajzoló magának azon édes családi örömeket, melyeket a szeretett Gyulával elérend, annyi év sovárgása után; a másban azon fényt, mellyel gr. Nadányi fogja elárasztani. A szív Berényi Gyulát, az ész, vagy jobban, a hűség a grófot pártolá. O mert miként minden fűszálnak árnyéka, úgy van meg minden nőnek — hűsága.

Reggel egy paszomántos cseléd lépett be Emiliához, ki gróf Nadányi parancsából, — miként kifejezé magát — némi csekélysegeket hoz, mint parizsi útjában Emilia számára különös figyelemmel válogatott emlékeket. Emilia igazán csekélysegeknek gondolva, egykedvűleg látszék elfogadni. . . . Milly gyönyörű cselédruha — gondolá magában a legény után pillantva — vörös posztón arany paszománt . . . ezüst kapcsos czipő . . . hófehér keztyű . . . Mégis szép dolog a gazdagság. . . . Mi ez! — riada fel kibontva a hozományt — a leggyönyörűbb megyszín bársony köntös, arany csipkéekkel . . . metszett bársony fejér s hátul arannyal áttörve, hasonló kalap Azsia drága tollaival kláris gyökerekkel . . . smaragd nyakék . . . hasonló fülbavalók . . . egy sereg válogatott karperecz nagy drágakövekkel . . . s kedves kis gyűrűk . . . s ez ajándéknak igen sok. . . . Illy, igazán izléssel válogatott ékeken elbámulva, székre veté magát; keble feszült. Fel-felugrott egy s más darabot újra meg újra megvizsgálni. Egyes darabokat magára illesztett, s tükörről tükörré járt. Egyszerre olly gazdagnak, olly nagyszerűnek látta magát, s mégis a sohajtás egymásra szakadozott hánykódó kebléből. . . . Háttha van mégis valami igaz szerelméből? — így kezdte ábrándozni — ő tudja, mikép örökség száll reám . . . s tán nem is lennék épen rut . . . o de a gróf olly szép, olly kedves, miért ne kaphatna mást, mint épen engemet. . . . Mi balgatag vagyok . . . visszaküldöm, látni sem akarom. . . . Ha megtudná Gyula. . . . Nem, nem! behunyom szemeimet, látni sem akarom. Megesküvém. S esküm szent. . . . Nem kell . . . övé leszek . . . o de valljon igazán szeret—é Gyula engemet? — fűzé tovább ábrándjait — valljon nem tudta ő, hogy én gazdag leszek? . . . s nem azért szeretett engemet? . . . valljon nem azért huzta mátkaságunkat, hogy ellesse a per kimenetét? . . . S valljon kifogja ő elégiteni keblemet? . . . Azt mondja gyámtyánk, hogy én nem is szerettem őt . . . Gyula is azzal vádolt mindig. . . . Igazán, ki tudja? első szerelmem ez, én azt nem tudhatom. . . . O ha igaz lenne, hogy én nem szerettem, mi iszonyu lenne!! Mert ez ékszerek igazán remekek, bár miként vegyem azokat. Legálább illyeket szerzek én is magamnak, ezek egyig igen szépek. . . . O mint szeretném látni, mint

állanak, de hogy senki ne lássa rajtam. De miként tehetem? ki öltöztet fel? Befűződöm valahogy, különben is a schawl eltakarja.

Ugy lön. Egy pár percz, s a karcsu termetet, a művészileg kerekded nyakat, a festőileg kicsin szép fejet: a legragyogóbb, legizetesebb legművészből ék ömlé körül. . . . Igazán gyönyörű — szólt tükrehez közelebb lépve magában egészen elmerülve, mert az elvetett magvak, megkezdék hozni gyümölcsüket. — De mi ez? a karperecz kövén grófi korona . . . o mi jól áll az a bolond kilencz pont . . . mint egy sor drága gyöngyöcske a korona tetein. . . . Egészen szerelmes vagyok beléjük. . . . Pedig csak kettővel több, mint a hét, s mennyi különbség. . . . O kis hamis pontocská, mi jól állotok. . . . Nem hiába, hogy viselik, a követ egészen drágábbá teszi. . . . Bizony szép, ki grófné lehet. . . . Nem kell hosszadalmasan méltó-sá-gos, nagy-sá-gos asszonynak énekelni; hanem csak röviden ejtik: a grófné. . . . Fényes öltönyt hord . . . mindennap mást vesz . . . drágakövektől csak amugy ragyog tüköre . . . hát még ha napra mehetnék . . . képelem, mint sugárzik minden kö. . . . Bizony szép, ki illyeket hordhat, ki ezüstös batárban, hat ló után ül, aranyban dus cselédek vele . . . vendégeket fogad . . . látogatásokat ad. . . . Bizony szép az ő körük . . . legutolsó divatban járnak . . . legutolsó köntösczikket van, ki bámuljon . . . egy szép nyak, váll, kéz, köröm, ragyogó öltönyben egészen imádottá lesz, köztök örökös a vigalom, a lakoma . . . örökösen társaságban . . . o ők valóságos mennyben élnek.

Illy ábrándokat terme az elvetett mag az ártatlan kebelben. Ő csak fényoldalát ismeré e körnek; nem tudta, hogy magasabb köreinknek is meg van keresztje; hogy ők gyakran úgy vannak, mint a színész, ki letörli könyeit, s vig képpel lép elő. Nekik se adá a menny az örömet bánat nélkül; s még annyiban is szerencsétlenebb nagy része, hogy annyi ideje sem marad az idegenektől, mikép egy pár házi örömórát éljen, vagy magát kisirhassa. Isten őket is emberré teremté, s ember a földön boldog nem lehet.

Kopogás hallik Emilia ajtaján. Valami bájos gyermekies volt megjedtségében. Hogy magát eltitkolja, egy mozdulatot sem tett; sőt lélekzetét is elfojtá. Bizott ajtaja zárjában; de szörnyen csalakozott, mert siettében elfeledte bezárni. Még egy kopogás, . . . az ajtó felnyílik, s rajta gróf Nadányi lépett be. Emiliát, mintha mennykő sujtotta volna le.

— Ne piruljon, édes Emilia — szólt a gróf hízkelő hangján — öné mind ezen csekélység, mit jelenleg hord; enyim csak a gyönyör, hogy ön elfogadta. Minden mit Páris csodál, önön van, s mégis ön bájjait nem emeli, nem emelheti, mert rajtok felüláll. Minden, minden homályba vesz

önön; selymének színt, köveinek tüzet, szép szemek adnak édes Emiliám; a kedves szemek, melyekből azt olvasom, mikép ön valahára csakugyan hiszen szavaimnak... hiszi mikép urnő felettem, kezében éltem vagy halálom.

— Álom-é vagy való, mi velem történik? — válaszolt Emilia némi önérzettel; (mert hol a hölgy, ki büszkén nem néz végig önmagán, ha imádója előtt fényben jelenhetik meg). — Gróf ur, ragadjon ki kételyem tengeréből... Én ma olly gyermek vagyok... mintha tündérvilágban élnék... Pedig nem akarok semmit hinni, semmit gondolni... Érzem, hogy hatalmam fogy a gróf ellenében. Eltem fonala kiesett kezemből... o kérem hagyjon magamra, tegyem le ez öltönyt, melly eszemet elveszi, melly örüllté tesz, melly a gróf szavait velem elhitetni igyekszik... Nem, nem akarok semmit hallani... úgy is tele fülem csábhangjával. Hagyjon magamra, míg a fényes pillangó átváltozik, azzá mi volt... Ne éljen vissza hatalmával... Menjen gyámatyámhoz... s tegyen mit jónak lát.

A gróf, miután Emilia kezét ezer csókokkal halmozá, Kamutihoz távozott. Emilia leakart vetkezni, de öltönyeit olly összeillőknek találta, hogy alig indulhata tőlök megválni. Ismét tükör elébe állt. Gyűrűit, karékeit mind újabb-újabb renddel rakosgatá vissza, valahányszor levevé... Csak ezek a kis hamis pontok ne volnának — szolt magában — ezeket úgy szeretem, legutoljára teszem le... Hiszen e karperecz a hamis kis pontokkal tán már rajtam is maradhatna... Ellene nem vethetik, hogy nem familia. O mennyit kelle halanom e szót, a lelkem is keserű belé... Familia is és szép, derék, ügyes; ó képzelem mi felségesen lovagol, mi szépen tánczol.

E szavaknál Gyula rohant Emilia szobájába. Képén véghetetlen öröm sugárai, kezében egy levél... Emiliám! te gazdag, kimondhatatlan gazdag, kimondhatatlan gazdag lettél!!! Itt, olvasd e levelet. Pered meg van nyerve, miről te eddig elöttem hallgatál. S képzeld, az ármány még most is függőben tartja: gróf Nadányi ezeket ígért ügynöködnek, csak bizonytalan ideig ne tudósítson. Most értem én, miért akadályozák örömünket, ha te ezt tudtad Emiliám... úgy érzem téged elvesztettelek... Nem kezdet értem... édesem, hanem a szegénynek vélt Emiliát, kit boldogítani akartam.

Emiliára nagyobb csapás e perczben nem jöhet, mint épen Berényi... Mint szobor, mint egy iszonyu bűnös álla mozdulatlanul, halvány képével a mardosó öntudatnak.

— Érzed is már gazdagságodat, mint látom ékszeredből. Érezd, csakhogy velem soha ne éreztesd. Mi boldog vagyok én, kiért e királyi öltönyök készülének... Nem korlátollak, csak

gondod legyen, hogy fényvágy, korunk ezen ördöge, el ne ragadjon. Hidd el, gazdagságod csak azért boldogít, hogy téged urnővé tett; de tülfelel boldogtalanságunkat eszközöl az által, hogy e miatt sok édes óráját elvesztők családi életünknek. Mi büszke lettem volna én, elgondolva, hogy a kényelmet, mit bírsz, a gyönyört, mellyben részesülsz, mintegy nekem tulajdonítod. Elvévél élttem legszebb örömeit. O Emilia, érzed-é az öröm azon elősugárait, miket én? várod-é a perczeket, hogy közülünk lesuhanjanak?... Csak békétlenné tesz e percz engemet. Illy dicsőnek soha sem tetszél nekem. O van mégis valami felséges, valami nagyszerű a drágaságban. Csak most fogom fel a nő valódi belbecsét. Csak most érzem, mi boldogság rejlik egy nő szépségében. Érzem, a nő egyedül az, ki boldogítani teremtett, azért illő, hogy boldog legyen. A ti kebletekben van a menny; nem hiába, hogy isten utolsó gondolatja, utolsó teremtményei vagytok. Valami olly etheri, valami olly szellemi, olly isteni ömlik el egész valótokon. Igen ti vagytok a föld virágai, a föld angyalai; ti vagytok a legtökéletesebb teremtés, kin az istenség ujjának még nyomai látszanak. Ti vagytok királyai a királyoknak, oltári a magasabb férfikebelnek, megváltói e kor gyermekeinek... O isten, mivel érdemeltem meg, hogy teremtesd legszebb gondolatja egyikét, az isteni művészet legfestőbb alakját, magaménak mondhatom.

Mire Berényi örömkönyeket törle el vélt boldogsága felett: a gróf Kamutival belépett.

— Brávo — szolt magas kedvében a gróf — tanúnk is jött, ki a házassági szerződést szíves lesz aláírni; hogy szép grófném drága kezét szabadon csókolhassam.

A gróf merész lépést tett előre; de az Emilia képéről leszikrázó kétségbeesés visszatartóztatá. Nem volt senki a szobában, ki egy szócskával életet tanusított volna. Berényi halálsápadtan nézé néhány perczig e jelenetet... Tekintete vad volt, minden a bosszus oroszlánt gondolta benne. És ő nem vala az. Egy nagy bánatkönyet törle le setét szeméből... Ertem!! — szolt végre a legmélyebb fájdalommal. — Érték mindent!! Csak az fáj lelkemnek, hogy benned is csalatkoztam... Hogy hét évig szerettelek, azt nem bánom; de hogy ez órát épen itt kelle megérnem, azt kiméltlennek találom. Nem panaszkodom; csakhogy boldognak tudhassam a grófnét, az én boldogtalanságom — semmi... egy golyó véget vet. O mi büszkén hordám vala bánatomat, ha hozzám nyílt lett volna ön, s tegnap tudom meg, mit most kell itt látnom. Akkor könnyeket sirék vala boldogtalanságomon, s önt megáldottam volna... De most elfojtja lélekzetem a gondolat: ki fogja önt esküje alól felmenteni? Ön örök hűséget esküdt nekem. Még nincs huszonnégy órája... és

elfeledte. . . . Az eskü szegve van . . . mi egyszer ketté szakadt, azt többé egygyé tenni nem lehet. S o miként fogja lelkemet égetni azon büntudat, hogy Emilia — az egykor angyali jószág Emilia — h i t s z e g ő tudott lenni. Hogy rá büntetés vár az egektől . . . mert bűn büntetlen nem maradhat.

E ház küszöbénél elmarad minden boldogsága életnek . . . én azért nem átkozom . . . de majd ha beállanak a boldogtalanság napjai . . . emlékezzék meg pamlagain, melyek nyugalmat akkor nem adnak, mikép — hitszegő . . . s a hitszegőnek e földön nyugalma — nincs. . . . S ne a végzetet, hanem önmagát vádolja, s azt, kik őnt elcsábíták. . . . Itt a gyűrű.

Emilia e szavaknál eszméletlenül rogya a gróf karjaiba . . . Gyula kendőjébe rejté arcát, mint tegnap, mikor örömkönyeket sirt, a kétségbeesett őrvöngve elrohant.

IV.

Emilia lelkében a büntudat kígyói felkelének. Érzé mikép egy férfit gunyolt ki, kit ő lelkéből szeretett, kit az egész világ becsült. Szerette volna e pár napot kitörölni életéből s visszaszerezni a szívét, melynek tiszta lángjáról meggyőződve volt. Mi is lehet nagyobb vesztes, mint egy hű kebel elvesztése; s mi nagyobb bűn, mint szerelmesünk megcsalása. . . . Egész napokat imádkozott, de az ima meg nem nyugtató. . . . Egész napokon át várta Gyulát, de Gyula nem jöve . . . nem jött, mert kór-ágyba szegze e csapás, s Emilia azt hívé, jöni sem fog. . . . Pedig az elválás, a végső elválás egy imádkozottól nem olly könnyű. . . . Nekem legalább egy elválás többnek, kínosabbnak tetszik, mint maga a halál. Minden büszkeség daczára, az ember hét évi szerelmet egy pillanat alatt meg nem szakaszthat. Hiszen a hűr is, miután megszokadt, még hangzik egy darabig; a virág, miután leszakítád, még sokáig virít; s még a természetes halál is több nap alatt emészti fel az életet. . . . S valljon a szerelem kihallná-e egy pillanatban a kebelből? De Emilia ismerte Gyula szilárdságát, hitte, mikép a szakadás köztök megvan, meg lesz. Tulfelől gr. Nadányi, s az egész kör, melly őt megközelíthet, gyermekábrándnak nyilvánítá mind azt, mi nem a grófot tárgyalá. . . . Érzé szerencsétlen helyzetét. . . . Mindennek aláveté magát. . . . némán fogadta el a gróf jegygyűrűjét . . . egykedvűen nézte közelíteni a nász napját. . . . A kétség nyugalmaival lépett oltár elébe. . . . A szertartás szavait, halvány ajkai inkább csak elreszketék . . . s mikor az esküt mondaná, halálsárga arczán hideg veríték gyöngyözék . . . s az elébe tartott feszület reszkető ujjait nem tudá feltartani.

Emilia grófné lett . . . gróf Nadányiné. Perők is lefolyt vagyis igen kurtán elbékéltek. . . . Őrnő

volt a szó teljes értelmében. A főváros legszebb termeiben vevének lakást, az üvegzett folyosók szoborművektől, a termek arany- és bársonytól neheznek valának. Olly fény, olly pompa ragyogá körül, hogy magát mennyben képzelé. Azonban a menyasszonysággal a menny minden színe letűnt. Ő ki azt vélte, hogy férje mindent feláldozand, csak szeretetét bírja; ki azt gondolta, hogy mit Gyulában vesztett ismét feltalálja : igen szörnyen csalódott. Gyula egész napokat töltött volt vele, a gróf egész napokon távol ült; az, kifogyhatatlan volt szép szavakban, megelőzésekben; ez, hideg, szótlán, szórakozott, mint kinek vágyai kívül vannak háza falain. Gyula egykor vele dalolt, vele sirt vagy nevetett, mint két gerle élék napjaikat : és most egész napokon át, a férj helyett, hideg udvaroncok, aranyba burkolt cselédség vette körül, szerelem helyett, aranyat, drága követ; felé dobogó szív helyett, kongó palotát; társaság helyett, végtelen pusztaságot talált. Még nem teltek el a mézes hetek, már keserű könnyeket sirt, boldogtalansága felett. Ha férje késő éjféleken haza vetődött, a helyett, hogy könnyeit letörölni menne, fölmelegíteni a kebelt, mellyet az unalom fagyával takart : az épület magának választott szárnyában, nagyvilágilag rendezett külön hálótermébe vonult. S szerencsés volt a nap, mellyen megkérdeztetni méltóztatott grófnéját; miként van? Két három nap betegség szobájába zárá Emiliát, s férje egy hét mulva idegenektől hallá, hogy beteg volt. A gróf kirándulásokat tett a vidékre, s csak a cselédektől tudta mindannyiszor, hogy elment. Emilia mind ezt fájdalommal, de mégis némi büszkeséggel hordá, mint nagyvilági tőnt; s még kimaradásai ellen se mert később szólani, nehogy — férje szerint — ujjal köre megrögzött szokásai ellen vétsen. Zárdában volt, a nélkül, hogy mennyel vigasztalhatná magát; rabszolga, a nélkül, hogy szabadulást remélhetne. S mégis, daczára végzetének, a régiek fölé fátyol terült lelkében, s férje iránti szerelme kezdé mind jobban lobogni. O mert őt is sujtóla azon gyengeség, mikép nem férjébe, hanem férje fénykörébe vala szerelmes. Aztán a nő ollyan, mint a falevél, ha egyszer leszakad a jószág fájáról, meg nem áll, míg össze nem tapodtatik. A nő, ha egyszer tántorodott, csak süllyedni, de emelkedni többé nem képes.

Igy elhagyatva ült férjülése másod havában egy estve, pompás szobájában. Minden néma volt körülé, csak az utcán végig menők kopogása szakítá meg a kolostori csendet. Emilia gondolatai hullámain hánykódott. Eszébe jutottak a régi jó estvék, a meleg szavak. . . . Sohajtását nem tudá elfojtani. . . . Felmerült lelkében vesztésének egész érzete. . . . Dalban önté ki keservét. . . . S ki gondolná mi volt a dal? Gyula legkedvesebb dala . . . egy hattudal az ifjukorról. . . . Könnyűje

megegyedt . . . tán mert érzi már, hogy a nő, fiatal korával mindenét veszti . . . Alig hangzott el a dal, lámpái fényzónében nyulánk férfi alak tűne fel . . . Aszott képén a hajdani szépség, csak romjaiban mutatkozott. Az egész alak egy mozgó vázhoz inkább hasonlita mint emberhez. Az árny mozdulatlan állt. Emilia csak képzete játéka gondolta egyelőre, mégis megreszketett mert e csontváz urát, pár hónap előtt szíve, a szerelem fénykörében birta vala . . . közelebb lépett . . . s csak égő nagy szemei mondák Emiliának: ő az! Csend lett közöttük, rettenetes csend, millyennel egy pár hó előtt állának szemben egymással, a válás utolsó órájában.

A nő, megismervén, felsikoltott; s arczát, az égő arcot, kendőjével igyekezett fedezni. A férfi hosszú fekete hajzatán nyugtatva jobbát sohajtásaival a kárpitokat megingatá.

— O isten! — szólt siri hangján Gyula — mi rémesen hangzanak e falak . . . mintha sírboltokban járna az ember . . . Mi elhagyatott ház ez egy Emiliának . . . Nincs lény, ki felszítja a föld legszebb hangját; az angyaltekinet csak hideg köveken nyugszik; s a legszebb szempár, csak lámpák világával találkozik, s a drága kéz, legfeljebb cselédek borgőzös csókjaitól illetetik. . . . O mit adtam volna egykor, egy pillantásáért . . . boldogságáért szívvéremet kiontatám . . . Kutyáját megszegyenittem valahűségemmel . . . Virasztottam volna álma felett, s az ébredőnek ajkairól parancsát lecsókolom . . . Eljött az idő, látom a bűnhődés nagy órája ütött . . .

Emilia valamit mondani akart, de a hang elhalt hullámzó kebelén.

— Ne szólj Emilia — szólt Berényi olly mozdulatokkal, melyek az örültséggel határosok. — Ne félj tőlem . . . Hol te vagy, ott tisztátalan gondolat nem születethet. Oltár valál, oltár vagy ma is nekem . . . Szemed egyetlen sugára, szívem minden gondolatját megtisztítja. . . . E szíven te uralkodol, s a te országod az erény országa . . . S ugyan miért rontád le benne trónodat? . . . Azt hitted: ujat fogsz találni? . . . Egy menyország van, Emiliám, s ki egyszer elhagyá: csak pokol marad fel számára . . . O mert mi boldogítja az embert? Pénz? O nem! . . . szerelem. Fény? O nem! . . . a szerelem. Dicsőség? O nem! . . . a szerelem. A világ tapsa, keresztek? O nem! . . . egyedül a szív, mely melegeivel éltet s csókjaival halmoz, ha honodba tér egy szív, mely miután meleget vesz, gyermekket ad öledbe, egy szerető szív mely egyedül barátod a nagy világon, ki egyedül nem áll irigyeid sorában, ki illy szívet bír, csak az él: a többi nyomorog . . . Ne félj Emilia, senki sem hall . . . Ugy el vagy temetve, mint a kit befalaznak . . . Érzem lépésem e perczen merész . . .

de te többet úgy sem nyerhetsz, én többet nem veszthetek . . . Én idejöttömmel csak a természet szavának engedelmeskedtem, már pedig a természet szava isten szava . . . Vagy oka vagyok-é, hogy végzetemnek, téged imádvá egy felsőbb lénynek meghajoltam . . . De nem azért jöttem, hogy boszantsalak jelenlétemmel . . . én most is rabszolgád vagyok . . . Csak a gróffal lett volna egy kis számvetésem . . . mert ő a minapi koczán csalárdul játszott . . . igen sokat nyert . . . pedig csak ember, ő is csak két halandónak köszönheti lételét . . . Ne nyugtalankodjék Emilia . . . ő nincs honn, tegnap 5,000 darab aranyat vesztett, tán azt akarja ma visszanyerni . . . vagy két annyit utána veszteni.

Gyulának e szavaknál fenakadt szava. Tekintete egy képen nyugodott, gr. Nadányi híven talált mellképén . . . Jobb zsebében valamit keresni látszatott . . . „De ni hol van az aljas“ szólt a képre szegezve örülten tekintetét, s mikor ezt kimondá, a pisztoly kezében felvillanta, s az asztalon nyugvó mellkép szétzuzatott.

Emilia összerogyott. Mire magához jött, Gyula nem vala . . . Mint mondák egyenesen a rendőrigazgatóságához ment, s magát mint gr. Nadányi gyilkosát bevádla. A dolog napfényre jött . . . Örültségéről többé nem kételkednek. De minthogy a gyilkolási düh benne mind nőtten nőtt, merőben elzárak, mindennek, ki őt ismeré, méltó fájdalomra.

(Vége következik.)

VÁRI LÁSZLÓ.

MIKES.

R O D O S T O, 1758.

Egyedül hallgatom tenger mormolását,
Tenger habja felett futó szél zugását
Egyedül . . . egyedül
A bujdosók közül
Nagy Törökországban!
Hacsak itt nem lebeg sirjában nyugovó
Rákóczinak lelke, az eget csapkodó
Tenger haragjában . . .

Peregnek a fákról az őszi levelek,
Kit erre, kit arra kergetnek a szelek . . .
S más vidékre száll a
Csevegő madárka
Nagy Törökországból.
Hát én merre menjek, hát én merre szálljak,
Mellyik szögletébe a széles világnak
Idegen hazámból!?

Zágon felé mutat egy halvány csillag,
Hol a bércek fején hókorona csillog

S a bérczek aljában
Tavaszi pompában
Virágok feselnek,
Erdély felé mutat, hol minden virágon,
Tarka pillangóként első ifjuságom
Emléki repkednek.

Ah mért nem szállhatok hozzád szülőföldem,
Mikor minden bokrod régi ismerősem!
Mért vagy szolgátságban
Német rabigában
Oll hosszú időig;
Ha feled indulok, lelkeim visszatartja
Az édes szabadság bűvös bájos karja
Vissza mind a sírig!

Itt eszem kenyerét a török császárnak,
Ablakomra német poroszlok nem járnak
Éjjeli sötétben
Hallgatni beszédem
Beárulás végett.
Magános fa vagyok, melyre villám szakad,
Mellyet vihar tördel, de legalább szabad
Levegővel élhet.

Egyedül hallgatom tenger mormolását
Tenger habja felett futó szél zugását
Egyedül, egyedül
A bujdosók közül
Nagy Törökországban.
Körülföttem lebeg sirjában nyugovó
Rákócziinak lelke az eget csapkodó
Tenger haragjában!

LÉVAI JÓZSEF.

T Á R C S A.

NEMZETI SZINHÁZ.

Nov. 4. Először: II. Rákóczi Ferencz fogsgága. Eredeti drama 5 felv. Irta Szigligeti. A kezdettől mostanig nemzetünk elnyomatására törekedett austriai ház- és kamarillának zsarnokságát, s magyar-kiirtási gonosz szándokát már öseink is hathatósan korlátozák, fékezik. Isten minden időben adott nekünk néhány derék, nagy hazafit, kik nemcsak becsületesség, vitézség, hanem magasabb lánglélek s érzellem által is kitűnő a többiek közül, fényes sikerrel ragadák kezökbe a szabadság és igazságosság zászlóját, s az általuk vezérlett jó hajlamu néppel az osztrák kamarilla ördögi hatalmának megtörésén fáradoztak. Áldás és dicsőség ezen, a gazok által rebel-liseknek, az igazak által szent megváltóinknak

nevezett honfiakra, — mert nekik köszönhetjük leginkább, hogy eddig a sátán nem diadalmaskodhatott felettünk, s nem is fog soha. Ezen, a nemzet szabadságának megváltásáért nagyobb áldozatul esett dicső vértanúink diszcsarnokában a jó fajta Rákócziak — de különösen az utósó, — nagy lélek- és tiszta hazafiságra nézve azonban köztük első Rákóczi Ferencznek. örök emléket emelni a hálás utódok el nem mulasztották. Magát Rákóczit az ármány és árulás több diadalmas csatái után megbuktatá, de nagy munkájának jótékony eredményeit nem volt képes ledönteni. És azért még a mult század elejéről fenmaradt neve mai napig villanyozó hatással van minden hű hazafikebelre.

Illy nagy népszerűségű hős, mult századunk Kosutjának emlékeztetét színpadi művészet által is, kivált a jelen forradalmi időben, megörökíteni, igen szerencsés gondolat volt Szigligetitől; s ez még magában nem érdem, — de érdem az, hogy felfogott nagyszerű eszméjét művében jeles kidolgozással s korszerű érdekességgel életbeléptetnie sikerült. Mind a mellett, hogy Rákóczi működésének iránya az idő szellemének és az európai viszonyok akkori állásánál fogva lényegesen különbözik a mostaniétól (kivált a mennyiben a jelen forradalom iránya tisztán demokratiai, s az akkori majdnem tisztán aristokratiai volt); — mind a mellett mondom a kettő közt sok összhangzó hasonlat, s párhuzamos egyformaság található. E körülményt ügyesen tudván szerző felhasználni, mondanunk sem kell, hogy a mostani szabadságharcunk által fölingerlett közönségre, a mult és jelen közti hasonlatok összehasonlításának minden legkisebb vonása roppant hatással volt. Mi bizonyosságul szolgál arra, miszerint legszerencsésebb költő az, ki dramai cselekvényű korban működik, mert helyesen alkalmazott szavai, mint a jól irányzott lövés, nem tévesztik el hatásukat, s a jó mag gazdagon termő földre hintetik. Vajha ujjmutató figyelmeztetésül szolgálna ez nemz. színházunk igazgatóságának arra nézve, hogy a szabad sajtó által bilincseiből kimenekült dramai irodalmat, minden kitelhető módon — különösen pályázatási buzdítás által — minél virágzóbb állapotba hozni, elmulasztatlan kötelességének ismerné. Mert valljuk meg az igazat, még most is sokkal több gondnal ápoltatik nálunk az opera idegen hervadt növénye, mint a magyar dramai irodalom és színeszet sokkal becsesebb virágbimbója, mely magából a szabadság illatát terjeszti szét, míg amaz az érzékiség- és szolgaiságnak legbiztosabb altató szere.

Azonban térjünk vissza a kérdéses színműre; Szigligetinek a compositióban nem sok költői találékonyságra volt most szüksége, mert Rákóczi története, minden hozzáadás nélkül, a maga száraz

valóságában is fölötté drámai. Nem kellett egyéb, minthogy szerző a már kész cselekvények részleteit jó tapintattal válogassa ki, helyesen állítsa össze, s az ismert történeti jellemek prototypusát s eredeti színezetét ne másítsa meg, a minthogy művéről e tekintetben csak dicséretet mondhatunk. És ennek megoldása sem csekély feladat; de a történet drámaisága, s a tárgy korszerűsége meg is sokat könnyít azon.

Lássuk hát, a történetnek milly szálait használá fel szerző, e műve alkotására, hogy abból egy kerekded organicus egész alakuljon.

Az első felvonásban Rákóczi mint tanuló tűnik fel a jezsuiták lélekgyilkoló növelése alatt, kik mindent elkövetnek, hogy a rebellis vérből származott ifjuban a szabad szellemet végkép elfojtsák. Azonban csak sást nemzenek a sasok; — és a Rákócziban lappangó isteni szikrát nem lehet a buta vakbuzgóság és a szolgálalkúság sötét hamujába temetni. Lángra gyul az már jókor, s mindinkább növekedő tüze vulkáni kitöréssel fenyeget. Csakhogy Rákóczi eszélyes ifju, a kigyók ellen a kigyói okosság fegyverét használja, — tanítói, s különösen gyámtyja, az istentelen Kolonics kardinál előtt úgy tettei magát, mintha szelleme csakugyan megvolna gyilkolva, szinből sürgetve sürgeti, hogy mielőbb jezsuitává avattassék. Kolonics gyanakszik, és próbára teszi az ifju, — s e célból még soha nem látott anyját, a nagylelkű Zrinyi Ilonát küldik hozzá, s az ármányos főpap a mellékszobából kiballgatja e találkozás eredményét. Rákóczi sejti ezt, s a legnagyobb lelki küzdés közepett, anyja előtt is élő halottként tünteti fel s egészen megtagadja magát. Mert már ekkor nagy cél van kitűzve lelkében, — Magyarország elnyomatott szabadságának kivívása, s az ehhez megkívántató eszközt minden áron meg kell szereznie. Ez eszköz pedig nem egyéb, mint az : hogy Kolonics meggyőződven gyámfia lelki tehetlenségéről, atyja fölkeléseért elkobzott vagyonait, fejlődmi rangját visszaszerzi nekie. Pater Knittelius, jezsuita professora pedig, igen örül azon, hogy a szerzetbe lépendő Rákóczi roppant jószágát kezökre kaparíthatják. Azonban

A második felvonásban Rákóczi a zárdai magán unalmi helyett, a zajos és pompás udvari élet élvezetei közt tombol Bécsben, s a milly ügyesen játszá Prágában a szenteskedő szerepét, ép olly mesterileg ölté itt magára egy haszontalan kéjvadász, egy elnémetesedett korcs magyar főurnak álarczát, — úgy hogy Bercsényi, ki őt a hon érdekében Bécsbe látogatni jö, elborzadva fordul vissza tőle. — Pater Knittelius mélyen fájlalja, hogy növendékét az ördög megszállotta. — Rákóczi, Károly hesseni fejedelem szép lelkű leánya-Amáliával a kamarilla ármánykodásai daczára is, házassági frigyre lép, — s pater Knittelius despe-

rál, hogy Rákóczi jószágai a szerzet birtokába nem jutnak.

A harmadik felvonás már hónapja láttatja a fejdelmet ősei házi tűzhelyének magasztos lelkű, derék neje által annyira boldogított körében, — és az elnyomatott hon sorsa fölötti bánat, s nemzet-szabadító nagy terveinek érlelése közt. De a zempléni vidéken szállásoló német katonaság, a kamarilla vérebeinek leskelődése miatt óvatossá kell lennie, — s azért a leghivebb magyarok előtt is még mindig közömbös, és korcs hazafinak mutatja magát. Mind a mellett is, egy Longueval nevű francia kapitányt enged szívéhez férközni, s ez mint titoknoka bizalmát megnyervén, később a mint Franciaországba visszatérni szándékozik, Rákóczit arra ingerli, hogy az osztrák ellen különben is háborút viselni akaró francia királlyal tegye magát összeköttetésbe Magyarhon megszabadítására nézve. Rákóczi hisz a keblében táplált kigyónak, s ez ügyben levelet ír a francia királynak, mellynek átadását a kapitányra bizza. Ez azonban elárulja őt, — és Rákóczi elfogatik, Bécsbe fogságba hurczoltatik.

A negyedik felvonásban Rákóczi mint rab a bécsi kamarilla szörnyeie elébe van állítva, s a bátor lelkű hős daczolva néz törvénytelen bírának szemébe, kik elegendő tanúságot nem birnak szerezni arra nézve, hogy őt pártütőnek bélyegezhessék, de azért foglyukat még is börtönre kárhoztatják. — Kolonics kardinál, börtönőreül Lehman osztrák kapitányt teszi meg, kiről azt hiszi, hogy Rákóczinak még tanulókörében gyűlölő ellensége volt, — pedig épen az ellenkező ! a két ifju a leggyöngédebb barátsági viszonyt kötö már akkor, s csak azért mutattak egymás iránti gyűlöletet, hogy bizalmas társalgásuk háborítva ne legyen. A nemeslelkű Lehman végtelenül örvend, hogy a sors úgy hozá, mikép szeretett barátja börtönre ő legyen. Ennek megszabadítását eszközölni, boldogságának tartja. Rákóczit tehát közdragonyos ruhába átöltöztetve szerencsésen megszökteti, — de rajta kaptatván a tetten, a baráti feláldozás példánya, ellenőrei által meggyilkoltatik. — Lám már akkor is voltak az osztrák nép közt a magyarnak és szabadságának jó barátai. — És Lehman elesése kinek ne juttatná eszébe Bécsnek ehhez hasonló bukását legujabban.

Az ötödik felvonásban a veszély torkából szerencsésen megmenekült Rákóczi, végre már mint a hon szabadságaért nyíltan síkra szállt hősi vezér tűnik föl, zsarnokságot ostromozó hatalmának delpontján, midőn lelkesült seregével épen Tokaj várának ostromához készül. — Ekkor érkezik hozzá egy lengyel követ, ki mint nemzete megbízottja, őt a lengyel korona elfogadására szólítja föl. Rákóczi azonban nem vágyván idegen országban csillogni, előbbvalónak tartja szeretett hona sza-

badsága kiküzdését bevégezni, s e nagy munkát nyugodt hazafiúi önérzettel folytatja. Az álgyuk megdördülnek, a Rákóczi induló megriad, — és a szabadsághős — a föllelkesített közönség tapsvihara közt, vezetí seregét győzelemre!

(Vége következik).

V. I.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— Kosut Lajos, kormányelnökünk, mult héten a pozsonyi táborból megérkezvén, a képviselők házában nagy lelkesedéssel üdvözöltetett. Kimerítő tudósításában az austriai hadjárást, s táborunk jelen állását a ház közmegelegedésére ismerteté meg. Előadá többek közt, miszerint az ellenség bejövételének meggátlására nézve minden szükséges intézkedés meg van téve; hadseregünk egészen magyar, s kellő rendezésén a hazafias szellemű fővezér buzgóan fáradoz. Szerinte tavaszig 200,000 emberünk álland fegyverben. Illy megnyugtató körülmények előadása után indítványozá, hogy a ház rendes tanácskozásait ismét folytassa. És már folytatja is egész nyugalommal.

— Bécsben, melly várost már tökéletesen megigázottnak hirdettek, — legujabban is véres ütközés volt a munkások és katonaság közt, az utóbbiak megveretvén amazok által. Hát Radeczkit nem két ízben verték-e ki Milánóból. Windischgrätz négy magyart fogatott el Bécsben, Ragályi Ferdinand, Szirmai Pál és Hetyei képviselőket, s Varga István, külügyministeriumi titkárt. A nemzeti jog ezen gyalázatos sértéseért Európától kérend elégtételt a magyar.

— Vásárunk koránsem olly népes mint máskor szokott lenni. — Még a honáru lók is gyéren mutatkoznak.

— Országgyűlés Pozsonyban! Ki hitte volna taval ilyenkor, midőn országgyűlésünk Pozsonyban megnyittatott, hogy egy év mulva ugyanazon időtájban fegyveres hadseregünk tartson ugyanott országgyűlést? s szabadság-törvényeinket karddal szabjuk meg, s álgyukkal szentesítsük.

— A ráczok, mint halljuk, olly föltétel alatt akarnak velünk egyezkedni, hogy Rajasics exérseket, mint kiről bebizonyult előttük, hogy nem az ő érdekekben, hanem a camarillában

működött, — nekünk mint árulót kiadják, — és hogy ők Magyarországtól függő vajdát kapjanak, ki csak olly hatáskörrel bírna, mint például a jászok és kunok kapitánya.

— Bem tábornok, az osztrolenszcai hős, Bécsből, hol forradalmi vezér volt, szerencsésen megszabadulván, Pestre jött s az „István főherceghez“ czimzett vendéglőbe szállt. — Itt egy lengyel ifju, ki szabadságunkért jött harcolni, meglátogatá őt, s pisztolyát rá sűtvén, fejét megsebesíté. Az ifju elfogatott s rögtönítelő bíróság elébe állittaték; de miután azt vallá, hogy ő ugy volt értesítve, miként Bem a szabadságnak nem valódi barátja, sőt Bécs feladásában is részt vett, s ezért támadá őt meg —, ügye rendes törvényszékhez vitetett. Nem érdemel nagy büntetést.

— Mármaros-Szigetre ismét 40 Vilmos-husár érkezett Gallicziából, kiket László tizedes buzditott hazajövetelre. Volt közöttük egy Szerencsi János nevű vitéz, ki betegesen indult el velők, mondván: „ha meghalok is, legalább hazám földjén haljak meg.“ Ésa hazáját magasztosan szerető husár kívánata teljesült. Most már hónapok kedves földje takarja holt tetemeit. Áldás dicső poraira!

— A Koburg-husárok közül szinte 150-en jöttek Gallicziából hazájuk védelmére. Két főhadnagy is van köztük.

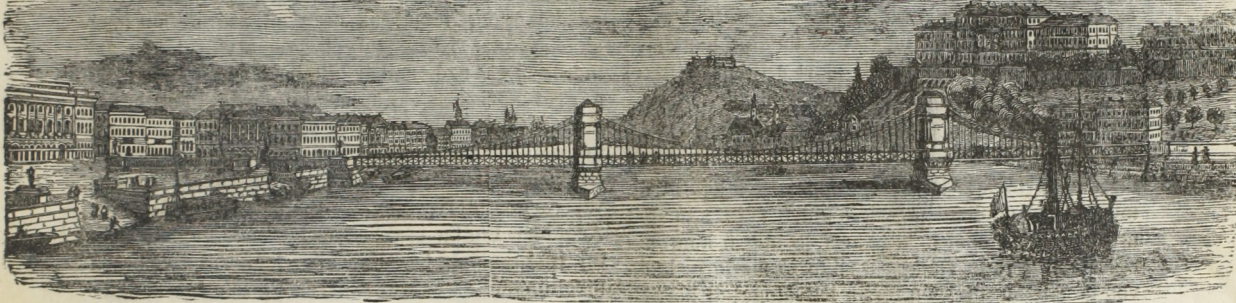
— Pest sánczolásán naponként mintegy 3000 ember dolgozik; 30 redoute készül itt, mellyekben álgyuink — ha szükség lesz rá — ugyancsak megtánczollatják az ellenséget.

— Milánóban és Lembergben tökéletes forradalom ütött ki.

— Nagy-Bánya körül Szakálos nevű falunál — Szilágyi András, nemzetőrnek lapunkba küldött tudósítása szerint — e hó elején a rectio által felbujtogatott oláhok N.-Bánya megtámadása végett mintegy ötezeren gyűlvén össze, a szatmármegyei önkéntesek által, Ötvös Mihál kormánybiztos s Maróti hőslelkű százados vezérlete alatt, szétverettek, s mintegy 60 esett el a lázadók közül. — Ezen derék önkéntesek számára a szatmármegyei lelkes hölgyek készítenek zászlót, mellynek fölszentelése november 1-jére vala ki-tűzve, mi azonban Katona Miklós, őrnagynak a derék Maróti elleni boszus daczolása miatt elmaradt. Katona Miklós őrnagy durvasága s büszkesége miatt semmi népszerűséggel nem bír; ellenben Maróti százados a legnagyobb szeretet- és tisztetben részesül.

A Budapesti Divatlapra és Nemzetőrré előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 ftfttal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvtáránál is.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

20. szám.

Nov. 19. 1848.

TARTALOM : A bűn büntetlen nem marad. Vári László. (Vége.) — Magyar nemzet. Szatmári Pál — Tárcza : Nemzeti színház. — Fővárosi tárogtató.

A BŰN BÜNTETLEN NEM MARAD.

(Vége.)

V.

Emiliát e jelenet a legmélyebb bánattal tölté. Ki ne szomorkodnék el mindannyiszor, valahányszor egykori szerelmesét látja szerencsétlenségében. És épen örülten azt, kit ő tett azzá. Mindenkép igyekezett a legmélyebb titok leplét vonni e jelenetre; nem vélte, hogy Berényi önmaga adja át személyét. Minden tudta, csak ő hitte, hogy titok. A gróf soha elő nem hozta nejének. Ő szemmel kísérte Gyulát, hallá, hogy beteg, hogy most üdült fel. Ez cseménynnk is ő ada fontosságot, s gyávasága azon erélyt fejté ki, mikép kevés időn Gyulát örültek házába juttatá. Nem mintha nejét félténé, hanem vagyonát és önszemélyét. Elég, hogy Berényi a legnagyobb titokban eltűnt. S Emilia lelke előtt a halottak országába lebegett. S mikor már nem volt Gyulája, mikor nem látott egy lelket, kihez vágyai olykor röpkednének : most érzé elhagyatottságának egész szerencsétlenségét. Szívébe véghetetlen űr, lelkebe tompa unalom szállt. Ki is tehet egyebet foglalatosság nélkül, mint unni magát, s unalmában tiltott szerelem után vágyakodni? s ki foglalatoskodnék ott, hol mig ő izzad, a más fecsérrel; hol szeretet, családi öröm-órák nincsenek; hol a férj akar lenni minden, nejevel nem osztja meg az unalmat. Emilia nagyon is érezni kezdé rabszolgaságát. Ezerszer

feltevé magában ez ellen hathatós szavakat emelni. De jött férje, most majd egy divatba jött ékszer hozva magával, méz szavai kíséretében : s mindannyiszor férjében a jobbuló férjet látá, s nem kívánta hidegségét nevelni. Mert ha néha hozzá jött megelőzéseiben kifogyhatatlan volt. Engedelmet kért mindannyiszor, hogy ezen órát körében tölthesse. S kifejezte mindig : ha valakit vár, vagy öltözni akar, parancsoljon, s azonnal távozik.

— Kit várnék — szólt egykor a grófné — mikor senkit sem ismerek; egy pár rokonodon kívül, még sehol be nem mutatál. Régi barátneim elmaradtak, ujjakat nincs módom szerezni. Te is egész napokon át távol vagy; úgy élek honn, mint a ki sirboltba van zárva.

— Ez a divat, édes Emiliám. . . . A felső körökben nem úgy megy, mint alant. . . . Itt minden nevetséges, mi nem nagyvilágias. Itt a látogatás 10 perczig tart, s e látogatások is olly ritkák, hogy jól egy-két nő sem ismeri egymást. Aztán még nem is jött el látogatásunk ideje, kik rajtunk felül állanak, azoknál megtettük; a többi megkapja, úgy se akarom, hogy az első látogatásnál ismeretségtök tovább füződjék.

— És hol vannak az estvélyek — folytatá a grófné kigyulva — mellyekről annyit regéltél: hol a színházi páholy, mellyet ígértél; a kocsikázások? Lelkem sir, ha csak gyalog látok is együtt nőt és férjet . . . s mi még ketten egyszer se valánk szabadban.

— Az mind nem divat, az év ezen részében. Estvélyeket most csak férfiak adnak, s ha nő van jelen, az csak betolakodott, vagy közel rokona a háznak. A színházi páholy meg van, de most csak a szobalányokat divat küldeni. A gyalog séta pedig a divatvilágban csak kora tavasszal megy. . . . Tudom én, szép grófném, mit kell tennünk. Köszönöm, hogy figyelmeztet; de ha egyszer bizonyos körbe lépünk, annak törvényeit meg kell tartanunk. Mi divattá lesz, az törvény: ha csak az ember nem akarja magát a legborzasztóbb guny tárgyává tenni. Majd megfogod tanulni, hogy első törvény a világon a divat, mert a többi pénzzel ki lehet egyenlíteni, de ezt soha sem.

Több illyszerű párbeszédeivel a gróf Emiliát, olly bizodalmatlanná tette maga magához, hogy lemondott minden vágy-, gondolat- s akaratról, mert végre mindent divatelleninek vélt, s magát nevetségessé tenni nem akarta. S míg ő honn sirással töltte idejét: addig a ritka jó modoru, kedves társalkodásu, szép férj a legválogatott körökben, legcsinosabb nők társaságában élé napjait. S nem volt kedvenczebb beszéd tárgya, mint, mikép nevezni szokta volt, liba nejével tartott párbeszédeknek nevetségessé tétele. Ugy annyira, hogy Emiliát a felső kör bábnak nevezé.

Eljött az idő, hogy új élet mozgalmát sejté szíve alatt. És ez, kedélyére rémitő változással volt. Elfeledett mindent. Gondolatai, mik eddig a mult éjjelében tévedeztek, a jövő, a reménydus jövő felé röpkedének. Az ur lelkéből eltűnt és semmi se volt többé, mi kétségbeejtené. Óriási erőben tűnt fel lelkében az akarni-tudás vágya. Pénzügyei felé veté tekintetét. S tudni szerette volna jövedelmét és költségeit. Igen, mert egy nő, mind addig, míg gyermekkel nem fűződik a férjhez, mindaddig csak gyermek marad érzelmeiben.

— Egy nap kedvetlenebbül jöve haza férje, mint szokott. Iszonyu aggodalom sújtá le, irtózott a gondlattól, hogy most bizonyosan sokat vesztett.

— Édes Gusztávom — szolitá meg — az új élet, mely szívem alatt dobog, azt sugja nekem: kérjelek meg, légy tekintettel reá költségemben, s különösen ne kártyázz.

— Hányszor, mondám — válaszolt kedvetlenül a gróf, — hogy azon kör szokásait, törvényeit tisztelnünk kell, mellyben élünk. De te nem érted, mit tesz az. Mit tegyek, ha társaságban vagyok? a többi kártyázzék, én nézzem? . .

— De ugyan nem tudok ti nemesebben mutatni?

— Most az a divat. . . Fejezé be egykedvüleg, mi Emiliát kétségbeejté.

VI.

Vége eljött a nagyszerű időszak, melly minden nő szívilágában a legnagyobb változásokat szokta előidézni. . . . Emilia anyává lett. . . . Gyermeké első mosolyával egy hang rezzent meg keblében, melly komolyan inté, hogy férje pazarlásainak véget vessen, a ház költségeit kevesítse, az ok nélküli cselédeket elbocsássa. S különös gondját fordítá arra, hogy míg ő a fillérekben is gazdálkodik, férjét az aranyok szórásában meg akadályozza. Közlé tervét gyámatyjával, de azt merőben ellenzé, ámbár mindig ő volt az első, ki a gróf pazarlásait Emiliával tudatá; főleg mióta észrevette, mikép a gróf sem adósságát, sem a kötelezett 2,000 pengőt nem hajlandó megfizetni. De nem pártolhatá, mert ugy vesztése bizonyos vala; a gróftól remélt még, Emiliától pedig semmit. Azonban Emilia csakhamar kimondá, mikép mán tul jószágainak kezelője akar lenni. A gyámatya megdöbbsent az akarat szilárdsága felett, s látogatásait, büne öntudata következtében, még inkább gyérité.

Illy előzmények után lép a gróf szobájába Emiliának, s a helyett, hogy gyermekére tekintene, kérdi: egyik haszonbérője nem hozott-e ma pénzt?

— Hozott — szolt Emilia határozottan, — de szükségem volt reá s elvevém.

— Tán csak meg fogja kimélni a grófné magát eféle fáradságtól, mi körünkben a férfiak dolga.

— Épen a gróftól akarám kimélni. Ugy látom nem érkezik házi dolgai folytatására, én pedig unalmamban rá érkezem. S egyúttal szeretném tudni, mi jövedelmünk s mi költségünk van, hogy tudjam mint kelljen költenem.

— Tán csak nem fog számoltatni?

— Nem; a mult már eltelt, a jövőre pedig gondoskodom. . . . Egyik, akármellyik falu jövedelmét tegyed a hova tetszik, a többi enyim és gyermekemé.

— No még az lenne szép dolog. . . minden kinevetne. . . nem gondolhattál volna nagyobb vétket körünk divata ellen.

— Jelentem, hogy mán túl nálam e szónak, divat, értelme elmúlt. Divat lesz az, mi gyermekem boldogságával megegyezik. . . . Vagy azt hiszi a gróf, olly ostoba voltam eddig is, hogy mindég hittem a divatból kicsikart okoskodásának. Vége a vakság napjainak; gyermekem kioldá szememet. S ha jó atya a gróf, mindenben meg kell egyeznie, mi kisdedünk boldogságát eszközöli. . . . Első, mire a gróftól engedelmet nem kérek, nehogy köre divatjával álljon elő, az, hogy másfél éves gyermekünket megkereszteltetem; mire eddig nem érkeztünk. A keresztelő hónap lesz, szívesen látom a gróft, ha valahová el nem ígérkezett, mint

mindig, ha én valamit akarék. Második lesz, hogy jószágaimat megjáróm, mire a gróf még nem érkezett; jó szívvel látom oda is, ha a kártyáról addig le tud mondani . . . vagy éppen valamelyik imádott hölgye nem találja nevetségesnek. . . . Jószág-felügyelőről gondoskodtam . . . hétfőn indulhatunk.

A gróf, ki eddig a legiszonyubb lélekviharok közt hallgata, melyeket azonban sima képe elleppezett — felnevetett. . . . O, kis bohó, milly iszonyu aggodalmat szerzesz magadnak semmiből. . . . Még tán bizony szerelemföltésre is veti fejét: ő, kit szépsége miatt rejtegetnem kell. . . . Jól gondoltál édesem mindent — felelt mosolyogva a gróf. Mert miután neje határozottságáról meggyőződött, nem volt egyéb út, mint szép hízeltetésekkel kísértetni meg az ostromot — lelkemből örvendek, anyai szeretetnek mindenhatóságán . . . boldog a gyermek, kinek illy anyja van. — S a gyermeket csókjával halmozá. — Mi rólam tett gondoskodásod illeti, az sok, nekem igen sok; hidd el eddig fél annyit sem költöttem magamra. . . . Hanem csókolom kedves kezeidet — s olly hévvel ragad ajkához, mint a legszenvedélyesebb szerelmes, hogy e kézcsoók Emiliát is egy év előtt boldoggá tette volna. — Csak szavaid éle ellen volna csekély megjegyzésem; de azt éppen vártam tőled, mint anyától. . . . S elszenvédnek ajkadról bármit, mert te olly jó, olly angyszelid vagy. . . . Aztán megis akartalak próbálni, nem volnál-e hajlandó helyemet valamiben kipótolni, mi ügyességéről annyira kitelik . . . másfelől, nem akartam folytonosan honn ülve a házi élet minden örömeit egyszerre kimeríteni. . . . Parancsolj, Emiliám; légy ur felettem, én neked csak engedelmeskedni tudok. A keresztlőre, ha fősvénykedni nem akarsz, fényes társaságot hívok. . . . Hétfőn a legnagyobb örömmel kísérlek jószágaidba. . . . Elvisszük kicsinyünket is, hogy legyen miben gyönyörködjünk. . . . Csak egyet ígérj meg, hogy tanácsomból a mi jó, megfogadod.

Emiliát e hangulat magán kívül tévé. Még nem ismerte volt férje romlottságát egészen. Nem látá meg benne a bosszu lángját, melyet szabadsága vesztese felgyujta.

A keresztlő megvolt, s józsaigaiba indulának. A gróf ezer módot használt fel régi helyzete visszanyerésére; ezer szép szavakat pazérolt: a nő megnyerve, a nő bilincselve lett hízeltetésin; de az anyja tántorithatatlan maradt. S miután jószágai terjedelmét látá a gróf, melyet eddig nem ismert, csak most tudá, mit veve el neje-, s mit bir nejében. És miután az új jószággondnok vagy két tervét hevesen ostromlá, s a grófné a gondnok részére nyilatkozott, s a gondnokkai egyezményt egyedül a grófné írta alá: csak akkor hívé, hogy szó többé nem használ, hogy napja leáldozott.

Ez esemény, mielőtt a fővárosba jöttek volna, már közbeszéd tárgya volt. S minden bámulta a grófné, a libának hirdetett grófné erélyét. A gróf boszankodott magára is azért, miért biza azon reményében, hogy az uton, minden tervét lefogja rontani. Nem is hiába. Alig jött haza, pénzügyi zavarba jött. Szazonnal éreznie kelle, hitele bukását. Előakarta venni régi pénzforrását az áldott hitelezést; de egyedül az ő nevére egyezményt senki sem kötött. Felesleges lovai, batárai kerültek kártya alá. De azokból csak hamar kifogyott. Napi rendre jött a guny, mint a bukás természetes következménye. Kártya-bajtársai nem szüntek neje ellen bősztizeni. Honnan gróf Nadányi iszonyu, rettenetes gondolatokat kezd forgatni agyában; egyedül neje vala kit kimélt, mert neki köszönhető lételét. Voltak még is órák, melyekben a vadság minden eszközével ostromlá neje türelmét is, de ennek hidegvérűsége, nyilait felfogá.

Egyszerre a grófot, mintha megbüvölték volna, olly sima, olly udvarias, olly megelőző lett ismét nejehez. Emilia ismerte már, s gyanunak ada helyet keblében, s okát kímélte. A kedveses egyik szebb órájában, lehető legédesebb mosolyok közt felidézé azon órákat, melyek a nász napjait megelőzők. Emlékezteté Emiliát, mint vágyott akkor Párisba . . . most teheti . . . adja neki azon szerencsét, kísérhesse el; hogy azután élhessen egészen neki és gyermekének.

A nő azt hitte, e volt czélja közelebbi simaságának. Megnyugodott. S miután a gróf esküvel bizonyítá, hogy ez útja után más vágya nem leend, mint a családi öröm: Emilia az utazásban meg egyezett. A készülétek folytak. A gróf sietteté, de Emilia kis Bélájától nem sietett megválni.

Végre ütött mégis az óra. Emilia ezer csókot hagyta kis fián. . . . Sirva ölelte többször anyai keblére. . . . Bánta határozatát, mely gyermekétől fosztja meg . . . tul felől megnyugodt ismét mert egy férjet, egy anyát remélt megnyerhetni. . . . Zokogva néze vissza gyermekére. . . . Fájdalma véghetetlen volt . . . mintha érezte volna, hogy ez elválás utósó leend . . . mintha sejtette volna, hogy reá azon ördögi kinzás méretett, melyet nem soká megére.

A legrövidebb uton haladának. Egyikök sem élvezé az út örömeit; egyik, mert minden léptével messzebb hagyá gyermekét, a más, mert irtózatoss gondolatok foglalatokodtaták. Végre ott valának, a fővárosban, hol minden ködarab egy-egy regényt látott, de Emiliát mind ez nem érdeké: s itt is templomokat keresé, szegényeknek alamizsnálkodék, s gyermekének játékszerek után járkála.

Másod reggel, hogy megérkeztek, bérkocsiba ültek, s a város nevezetességei látogatását folytatták; természetesen nagy urilag, azaz, kocsiból

Végre egy setét toronyalaku épület mellett álltak meg. A gróf jegyét bemutatva, a kapustól utat nyert. Emilia a szabadon járó szerencsétleneknek alamizsnát osztván, egész sereg kérésre vette őt körül. S mindinkább fűződé-kérje karába. Egy igen jó külsejű férfi jött elejökbe vezetőül. . . . A gróf és a vezető tilkosan gyanús mosollyal Emiliára intének. . . . Ne féljen szép grófné — bátorítsa a vezető a remegő Emiliát. . . . Aztán inkább nevésséges ezen emberek dolga, mint irtózat. . . . Ne nevezze nevésségesnek — válaszolt Emilia — boldogabbak, kik a sirban fekszenek. . . . Én e helynél a sirokat sem találom irtózatossabbaknak. . . . Nézze csak szép grófné — felelt a vezető mosollyal — megmegállván egyes szobaajtó rácsos ablakánál — nem mulatságos-e, mi itt történik? Itt ezen boldogtalan, festő volt, s most torzképeket csinál, mint szerelmese képét, s minket kínozt, hogy templomok számára adjuk el. . . . Itt egy fősvény, véres körmeivel néhány rossz pénzt minden éjjel más helyre ásnak el. Ott egy megcsalt leány mindig öltözködik, várja hűtelen kedvesét. Tovább egy anya, bábót öltöztet szüntelen, azt napestig csókolja, mint egyetlen gyermekét. Amott egy ifjú vetélytársa képét lőtte át, s azt hiszi embert gyilkola. Szerelmesét ide várja a legyötört a.

Emiliát a sejdítés iszonyu villáma futá át: Gyulára gondola, kit holtnak tudott s vissza kívánt térni a szerencsétlenek lakhelyéről. De még egyre figyelmezteté a vezető, nézné meg belső felét egy ily szobának. . . . Felpattant az ajtó előttök. . . . Emilia belépett . . . s a mint a falra festett ábrázolatok nézésével elfoglalta volna magát, hogy könyeit letörölje . . . a gróf és a vezető rémesen ismét összemosolyga. . . . Kisuhantak . . . s Emiliára csukatott az ajtó s ezzel . . . örültek házába záraték . . . mint olly maitresse, kiért a gróf fizet, ki magát a gróf nejének hirdeti . . . s ezzel a gróft meggyalázza . . . s kit a gróf, mint illet, hamis bizonyítványokkal elzárta.

A dolog valószínű levén, Emiliát, mint valósgos örülte, elfogadák.

Ki irhatja le Emilia kétségbeesését. Ki csodálhatná, ha azonnal örültté lett volna is. Így bünteté végzete. . . . Ott üle a büntület óriás kigyói közt, hasztalan könyörögve, hasztalan siránkozva meghallgatásért. Nem hallgatá őt meg sem ég sem föld. Eldobta volt vezér-csillagát a szerencsétlen, a hiúság lidérce után indula, s im hova vezető. Ott sira vérkönyeket, mint élőhalott. naponként imádvá istenét halálaért, az embereket gyermekeért, s átkozva az embereket, kik gyermeke utáni siránait örjögésnek nevezék. És a mi lelkét a pokol kinaival ölel . . . naponta hallania kelle a rémes, dalt, melyet utószor zenge . . . a dalt, melyvel egykor Gyula boldogította . . . s hallá az

ajkakról, melyek egykor neki olly édesek valának . . . és tudta, hogy e dalnokot ő tevé örültté, látta magát vele egy koporsóban. És örvende a végzet annyi jóvoltának is, ha az esti szellő, a feledett, a megcsalt szerelmes ablaka felől, feléje lengett, s egy eltévedt-lepke, mely ablakánál elvonul; egy pók, mely szobája szögleteit beszövé, mondhatatlan gyönyört okozta neki, neki az eleven holtnak, a józan örültnek, a gyöngéd anyának, megtért szerelmesnek —, ki fél millio vagyon mellett még kisem hallgattaték. S átkozá a perczet, melyben hitet szegett, s így szava erejét önmaga elvév.

* * *

Gróf Nadányi haza sietett azon reménnyel, hogy jószágai egyedüli birtokosa leend, s ő ismét ur, hatalmas ur fog lenni. De másképp vala a végzet akarata . . . a gyermek fenjártuk alatt meghalt. . . . Hiába teve kettős gyászt, hiába siratá a fen eltemetett anyát, az itt vesztett fiut. . . . Kamuti jó korán hallva az igaznak vélt gyász-hirt, a fiu halálával a jószágba beült, s a lak, melyből ugrott utazni, még meg sem nyitatték számára. Gróf Nadányi földönfutó szegény lett egyszerre. . . . Illy bukás után három nappal, hideg testét a szabad ég alatt vérében találták.

VÁRI LÁSZLÓ.

MAGYAR NEMZET.

I.

Egy ezredév merült a semmiségbe,
S te állsz szegény hon, élsz még nemzetem!
Bár összeforrott árva életeddel
Egy ezredéves kín és gyötrelmem;
Bár folyvást csak sötétben állt eged,
S halál tusái vitták szívedet.

Miért születél népem és mi sorsra?
Talán hogy a boldogság gúnyja légy?
S élő jelképe a kinszenvedésnek
Mi Vesztaütözkint kebeledben ég?
Vagy hogy megszegyenüljön sorsodon
Örökre tán — az istenirgalom?

Hisz a mi vészt s gyötrelmet csak vajudhat
Egy nép számára ég, föld s kárhozat,
Lángostorúl: azok szegény hazám te,
Mind, mind fölébed tornyosultanak,
S halvány reményed is még, a mi volt:
A fájdalom könyvében haldokolt.

S miért valál a sorsnak számüzötte?
Mért üldözött a zsarnokhatalom?
Mert a kajánság, hitszegés, csel, ármány
Helyet nem foglalt szent oltárodon.
Nemzetbecsületed szerelme nagy;
S most e becsület vértanuja vagy.

II.

Ütött az óra végre nemzetem!
S megváltva kinos rabbilincsedn
Egy álmadott jövőnek szebb kora,
A sanyarúság hosszú napjai
Meggűntek e hont háborítani,
S boldog jelennek örvend a haza.

S a mindenség magas munkáinál
A háladó nép leborulva áll,
Áldván a jog s szabadság istenét,
Ki oltalomba vette e hazát,
S a háromszázados nagy rabigát
Villámival rombolta, törte szét.

Ezt gondolám. . . de fölriadtam én,
S láttam hogy e csalóka tünemény
Csak a feledés boldog álma volt,
A bűn, az ármány nincs megtörve még . . .
A zsarnokság fölemelé fejét,
S a szent szabadság ujra haldokolt.

Ez újjászületés hát mi vala?
Tán életünk rövid hattyudala,
S egy sejtelem a sir s halál felől?
Nem nem! . . . te népek örök istene!
Ha még szerelmed él — adj számot e
Sanyargatott nép szenvedésiről! —

III.

Sok fájdalom sötétlett sziveden már
Szegény népem, szegény magyarhazám!
S nincs olly vigasz, nincs olly kárpótlás, melly
Írt nyujtana a sok szenvedés után.

De az, hét terhes századon keresztül
Talan mégis megnyugvást adhatott:
Hogy fensőbb hatalom mártirja voltál. . .
Hogy a sors volt szeszélyes zsarnokod.

S utóbb Mohácsnál ennek szerepét is
A kárhozatnak lelke vette át:
Melly a pogány-, s hitetlen álbarátban
Egykép gyilkolta, dulta e hazát.

De mig az első ollykor ember is volt:
Addig a ronsolt nemzettest fölött
Bakóul állt a másik, az, ki néki
Folyvást hazug védelmet esküdött.

E bíboros, vérszomjas denevérek
Kiszítták a hon életerejét.
S ha feljajdult a honfíbatat ollykor:
Bitófa orvosolta szent sebét.

S kik a pokolban érdemet szereztek,
Kiknek nyomában vér fakadt, s halál:
Könyvében óh hon, szenvedéseidnek —
A Leopold s Ferenczné irva áll.

S mivel fizette vissza e szegény nép
A gyilkosoknak e csapásokat?
Mivel? hűséggel . . . melly a multidökből
Szívében ostorul még fölmaradt.

Csókolta a kezét — nem gyávaságból —
Melly vérző kebelének tört emelt;
De mert a népvakítás azt tanítá:
Csalhatlan a király, s személye szent! . . .

Három keserves hosszú századig volt
Igy e hon önkény s szolgaság hona,
S három keserves századig nem látott
E nemzet boldogabb napot soha.

S a sir, számára már megásva állott,
A nemzettest megtörve haldokolt;
Egy része hűtelen, korcs . . . és a másik
A szent szabadság vértanuja volt.

De végre eszmélt a mély kábulatból,
S még egyszer uj erőre ébredett;
A sir széléről lépett vissza ő már,
S lerázta most a rabbilincseket.

S azóta e hon uj életnek örvend,
Uj érdekegység támadt föl vele. . .
De még megtörve nincs végkép az ármány
És a zsarnokság viperafeje.

Itt az elválás percze, melly e honnak
Élethalálát dönti végre el,
Menny és pokol. . . népjog s a bűnös önkény
Keltek egymással végcsatára fel.

A néphőhérok és a népszabadság
Szent hőseinek végcsatája jő;
S a nemzet mint felingerelt oroszlán,
Mint bosszuló cherub lép most elő.

A zsarnokot féltett erőhatalma
S önkénye üzi, melly veszélyben áll,
Itt háromszázados keserves inség
Emléke küzd e hon csatáinál.

Ügyünk oly nagy, miként isten hatalma,
S oly szent, minő az istenség maga;
S ha van a felhőkön túl még igazság:
Lehetlen ugy e honnak buknia.

S ha tán az ég bennünket elfeledne:
Akkor népek felétek fordulunk;
Itéljete: szent é az ügy, miért oly
Buzgó feláldozással viv karunk?

Itéljete ti, kiknek kebelét a
Szabadság szűz szerelme tölti be, —
Népmilliók itéljete fölöttünk:
Harcunk a jog s igazság harcra e?

S ha minden elhagy . . . isten, ember és sors:
Egy nyájas arczu szellem készen áll
Vigasztalásul a szegény magyarnak . . .
S e szellem — a becsületes halál. . .

SZATMÁRI PÁL.

T Á R C S A.

SZÓZAT MAGYARHON LELKES LEÁNYAIHOZ!

A hon iránti kötelesség egyaránt illet honfit és
honleányt, — amazok fegyverre, ezek ápolásra
hivatvák.

A lajtai magyar seregnek hosszas táborozás-
ból eredő fehérruhanemű szükségének pótlása
egyikévé vált legszorgosabb gondjainak s te-
endőimnek.

Nincs kihez fordulni biztosabban, mint az ápoló
hölgyi kezek gyengéd irányu, de erélyes segé-
lyéhez.

Felkérek azért minden hölgyeket, kik lelkes
honleányaink koszorujába szívesen sorozzák ma-
gukat: — adjanak a hadsereg szükségére kész
fehérruha ajándokot, annyit, mennyi saját kényel-
mőknek fölöslegét teszi, — de adjanak rögtön,
bár kevesebbet; szíveskedjenek letenni azt illető
megyei vagy városi hatóságuknál.

Sikert várok közbenvetésemre, átadván a nyil-
vánosságnak azt, hogy e seregnek, kikkel együtt
táborozok, fáradalmi szép hölgyeink ajándokára
éremesek.

Elsők, biztosan hiszem, a Pozsony s vidéke-
beli hölgyeink leendnek, kik látva itt helyben,
esős hideg éjeleken át, a katonaságnak terhes,
de mégis szíves készségű szolgálatát, egy perczig
sem engedendik meg, hogy azon magyar katona,
ki az alkotmány háromszinű rózsá-korának kato-

nája, az egészség tekintetéből legszükségesebb
fehérruhában hiányt szenvedjen. — Költ Pozsony-
ban, november 10-én 1848.

CSÁNYI LÁSZLÓ, királyi biztos.

ALAKITASSANAK HONVÉDELMI NÖEGYLETEK!

A főnbbi Szózat nyomán, vagy inkább azon
felhívás lehető legcélszerűbb sikerítése tekinte-
téből, azt indítványozzuk, hogy hazánk lelkesebb
hölgyei „Honvédelmi nőegyleteket”
alakítsanak.

Nem lehet tagadni, miszerint jelen szabadság-
harcunk bajnokainak ágy- és fehérruhák-,
pénz-, s más egyébbeli fölsegelese, a sebesül-
tek ápolása körül, néhány derék magyar nő kitü-
nő érdemeit szerzett magának.

Azonban e téren az egyesek és kevesek köz-
remunkálása apró folyamokként enyészik el a szük-
ség nagy tengerében, s ez által csak egyeseken,
de nem az egészen van segítve.

Most, midőn hadseregünket a lehető legna-
gyobb számmal és gyorsasággal kell szaporítani
— s ezeknek fölszerelése, és csak felső ruházat-
tali ellátása is időt és roppant munkát igényel,
most, midőn a haza közszükségeinek fűdőzésére
oly tömérdek a pénzbeli kiadás; — fölötte kívá-
natos, hogy a nagy cél elérését előmozdító esz-
közök gyors kiállításában, tehetségéhez képest
mindenki részt vegyen, s áldozatot hozzon a haza
oltárára.

De e tekintetben is egyesült erőre van szük-
ség, melly a nagy munkát könnyebbitse, gyor-
sítsa, s buzdító hatásánál fogva a tevékenység
szikráját még a közömbösök keblében is fölele-
venitse.

Illy egyesült erővel kellene hölgyeinknek is,
hogy ugy mondjam, a magyar tábor körüli gazd-
asszonykodásukat — vagyis anyáskodásukat oda
irányozni, hogy jelen körülményeink közt a ha-
zának oly hasznos szolgálatot tehető közremun-
kálásuk, a kívánatos sikert teljes mértékben
eredményezné.

E részben az egyesülés jótékony hatásának
buzdító példáját adák már különösen M.-Vásárhely,
Eperjes, Sopron, Selmecz és Debreczen lelkes
hölgyei, kik, mert közösen munkálódtak, s arány-
lag oszták fel egymás közt a dolgot, — több száz
darab fehérruhát készítettek honvédeink számára,
míg más városokból az egyesek szakadozott köz-
reműködésének sikere igen vékonyan folyt be a
haza iránti jótékonyág tündöklő medrébe.

Kívánatos tehát, hogy hazánk, minden vala-
mire való városában haladék nélkül „honvédelmi

nőegyletek" alakuljanak, melyek körét a nevezett célokon kívül más feladatokkal is lehetne kiterjeszteni, s vonzóvá tenni.

Mindenesetre legtöbb teendője volna az illy egyleteknek: — miben hadseregünk ujonczai olly nagy hiányt szenvednek s e miatt közülök olly sokan megbetegednek s elvesznek, — számukra minél több fehér ruhát inget, lábbelit szabni és varni, úgy hogy e munkában az egylet minden tagja akár egy, e célra kitűzendő közhelyen, akár honn házi körében részt venni tartoznék.

A második feladat volna: a harcban megsebesültek, de az épek számára is, részint kész ágyanémieket ajándékozni, részint ujakat készíteni, s a kórházi sebészeket pólák- és tépettel ellátni, — s e részben talán többet is tettek már hölgyeink, mint a mennyi szükség volt.

Egyesült erővel milly gyorsan, s milly nagy mennyiségben lehetne mindezt kiállítani!

A harmadik feladat volna az, ha a különféle egyletek, vidékők harczosait, kik magukat a csatamezőn kitüntették, — érdemjelek- s emlékekkel jutalmaznák. — Illy, bármi csekély anyagi értékű jutalmat is venni hazánk lángérgelmű szépeinek gyöngéd kezeiből, vajmi lelkesítő volna — kivált a szabadságharcz ifju bajnokaira nézve.

A negyedik feladat volna: ez egyletekben a munka utáni pihenés óráit szellemes társalgással, épületes eszmecserevel, s lapok és korszerű könyvek olvasásával töltetni.

Mindezekhez némi pénzalap is kívánatnék, mi az által volna létesíthető, ha az egylet minden tagja tehetségéhez képest, egy évre bizonyos összegecskével járulna a társulat fentartásához.

Hazám lelkes hölgyei! főleg ti, kik társ- és barátaitok körében már eddig is sikerrel munkáltatok a közjó előmozdítására, siessetek életbe léptetni e korszerű eszmét, alakítsatok illy honvédelmi nőegyleteket minden felé. Mindazok, kik illy társulatok alapítói, tagjai és részesei lesznek, méltán fognak számolhatni isten és a nemzet áldásaira. Lehet-e szebb, lehet-e dicsőbb hivatás: mint a haza életének megmentéseért, s szabadságunk kivívásaért küzdő bajnokaink fölségelésére, hozhatni áldozatot? — És lehet-e nemesebb öntudat, s magasztosabb honleányi öröm. mint megnyerni azon érdemkoszorút, melyet jó-tékonyágtok viszonzásául az emberiség és a haza nemtője nyujtand ti nektek!

V. I.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— Simonics, ki hazánkból keves vesztésséggel Morvába vonult, ismét beakart törni országunk határán, azonban vitéz seregünk által visszaveretett. — Beszéli azt is, hogy Görgei

főhadvezérünk az austriai határszéleken Windischgraetz csapatait megtámadá, s megverte.

— Pozsony igen erősen el van sánczolva, s csak itt 100 ágyunál több várja az ellenséget.

— Katona Miklós, őrnagy jelentése szerint, Szatmármegyében és Kővárvidékén a mieink által 52 fellázadt oláh helység győzetett és fegyvereztetett le. 97 bujtogató hadi törvényszék elébe állítván, nagyobb részint kivégeztettek.

— Gróf Károlyi István, a dus gazdag György és Lajos testvére, ajánlatot tett a honvédelmi bizottmánynak, miszerint 1,800 pestmegyei lovas nagy részint a maga saját költségén kész kiállítani, mely hazafias áldozatkészséget kormányunk köszönettel fogadván, a szükséges pénz-segélyt számára kiadatni rendelé, s a derék honfit ezen lovas-dandárnak ezredesi minőségben leendő vezérletére fölhívá, mire ő a többi közt így válaszolt: „Azt, mit én ajánlatom által tettem, nem áldozatnak, hanem pusztá hazafui kötelességemnek tekinthetem egyedül; imádott felséges hazám tőn olly helyzetbe, hogy ezt tehessem, a hazától nyertem mivel bírok, s így csak a hon iránti tartozásomat rovom le, midőn azt, mit nélkülözni lehet, és jelen súlyos körülmények közt minden becsületes honpolgárnak nélkülözni tudni kötelesség, elárult szegény hazám védelmére fordíthatni szerencsés vagyok.“ Ezen dicső tett által Károlyi István maradandó nevet vívott ki magának szabadságharczunk történetében. Kik közt fehér hollói ritkaság gyanánt tűnnek fel most a valódi tetthazafiak, ti dús-gazdag nagybirtokosaink! kövessétek e ragyogó példát, — különben a nemzet megvetése, átka és Nemesis büntetése bélyegzend titeket!

— Gróf Battyáni Kázmér is méltó helyet foglal el most a hon megmentésére vagyunkat, életüket feláldozó honfiak disz-sorában. Ő legujabban a lázadók megfékezése végett Eszékről Diakovár felé akart kiindulni hadseregével. De miután a megromlott utak miatt eddig még nem mozdulhatott, a Hunyadi-csapat 2 századát küldé előre, kik 200 határőrrel találkozván, ezeket megtámadák 5-öt közülök lelőttek, és 130-at elfogtak.

— Vetter tábornok honvédi vezérkar alakításával foglalkozik, s az e szakra magukat kiképzett katonákat felhívja, hogy bizonyítványaikkal ellátva jelentsék magukat nála.

— A pesti egyetemen jelenleg csupán hadi tudományok adatnak most elő. Vasvári Pál a hadtörténetből ugyanott érdekes és tanulságos felolvasásokat tart.

— Gallicziából bizonyos Plessovics nevű katona érkezett hazánkba, ki a külföldi katonasághoz intézett proclamatio következtében a Máriássiezből, mellyben szolgált, már 200 társát reá birta, hogy Magyarországra jöjjenek át a haza

védelmére. Azonban egy gazember elárulta őket, s Plessovic's irgalmatlanul megvesszőztetett. Miután összeroncsolt teste némileg gyógyulni kezdett 4 katona hihetőleg holtig tartandott fogságba vezeté őt; e közben sikerült szerencsésen megszöknie. Ugyanő beszéli, hogy Gallicziában egész ezrede lefegyvereztetett, s kemény lovas őrizet alatt Olmützbe vitetett. Szegény honfitársaink, — mennyit szenvednek ők azért, hogy hazájukat szeretik.

— A r a d o t f. hó 10-én és 11-én ismét erősen bombázták. Ugyanakkor a temesvári kamarillagép zsoldosai Lippát ostromolták, és miután nem volt ott elég erőnk az ellentállásra, el is foglalák.

— Miután a fölösleg számmal kiállított ujonczok mind Pestre küldetnek, jelenleg több ezer fiatal katona van fővárosunkban, kik nagy előmenetelt tesznek a fegyvergyakorlatban.

— A fővárosunkban tányázott oláh katonaságot, kik a magyar alkotmányra esküdni nem akartak, mult szerdán fegyverezték le az üllői kaszárnnyában. Künt a laktanya előtt a feldunai táborból visszatért, s most Erdélybe vonuló 900 székely állott fegyveresen. Elég volt ezt tudni az oláhoknak, hogy minden vérengzés nélkül megadják magukat.

— Windischgraetz hadi törvényszéke az elfogatott bécsiek közül már 60-at lövett agyon. Blumot, a frankfurti országgyűlés egyik legszabadabb szellemű tagját is hasonló sors érte.

— S á n d o r F e r e n c z, Ferencz-Károly nevet viselő gyalog ezredbeli katona, olvasván Kosut felhívását, Milano környékéről 12-tes magával haza indult veszélyben lévő honáért harcolni. Számptalan ellenséges akadályon szerencsésen keresztül hatolva, a Muráig ért. Itt azonban a horvát határőrök által elfogattak, s Zágrábba kísértetni rendeltettek; de Sándor Ferencz az őrzésükre rendelt horvát határőrt leszurta, és társait a Mura partjához vezetvén, az ellenség golyózápora közt Mura vize innesső partjára ladikon által evezett, hol az épen akkor Nagykanizsán működő Perczel Mór főparancsnok által, társaival együtt a szabócsi honvédek közé soroztatott. (K. H.)

— A t á b o r u n k b ó l h a z a i n d u l t s z é k e l y e k, tegnapelőtt szentelék fel új nemzeti színű zászlójukat a muzeum terén. A zászlóánya, Kosut lelkes neje volt. Ez ünnepélyes alkalommal egy fiatal lelkész korszerű, és jó irányu beszédet tartott, melyet a székely vitézek háromszoros éljennel fogadtak. — A székely tisztek már honvédi magyar egyenruhát viselnek. — Tegnap indultak haza egy üteg ágyuval.

— A pestvárosi hatóság által a tisztviselői díjak szaporítása elrendeltetvén, ez ellen több ügyvéd felszólalt a kormány előtt, mely e törvénytelen intézkedést, további rendeletig megsemmisíté.

— R ó z s a S á n d o r ismét hasznos szolgálatot tett a hazának. Egy honvéd százados 12,000 p. forintot tartalmazó hadi pénztárral megszökvén, ezt Temesvár körül életveszély közt elfogá, s a pénztárt megmentette.

— A k i r á l y h á g ó n t ű l i része országunknak egészen lángba van borulva. Az oláhok iszonyuan pusztítanak és pusztíttatnak. — A megtámadással fenyegetett Enyed lakói Tordára költöztek át. — A Szász-Régennél megveretett Urbán ismét összeszedé erejét, s Dézset elfoglalta. — Vannak azonban örvendetes hírek is. — Gedeon tábornok, ki Marosvásárhelyt bombákkal felgyújtá, s elfoglalta, a székelyek és honvédek által megtámadtatott, vitézül megveretett, úgy hogy szökéssel kellett életét megmentenie. — Kolozsvárt mindenki fegyverben áll. — A kolozsvári és n. váradi nemzetőrök B. Hunyadnál az oláh lázadókat szétverték.

— A b a u j m e g y e l e l k e s h ö l g y e i a 20-ik honvéd-zászlóaljnak 336 pár fehér ruhát, 84 darab tarisznyát s 170 font tépetet ajándékoztak.

— F o g a r a s i p ü s p ö k már megérkezett Olmützből, hova a magyar püspöki karnak Ferdinand királyhozi feliratát vitte el. A király azt nyilvánítá, hogy reménye van a magyar dolgokat békés uton kiegyenlíteni. — E nyilatkozat valódiságát azonban megczáfolja a feldunai vidékről hozzánk érkezett azon legújabb hír, hogy terv szerint Windischgraetz hadának tegnap, nov. 18-kán kellett volna a Magyarországi elleni operációt megkezdenie. Sok nagyszerű és gonosz terv meghiusult már az elszánt hazafiság ellenében.

Szerkesztői értesítés. F. Sándor és K. József kívánatait már nem teljesíthetjük.

MESZLÉNYI RUDOLF SÍRVERSE.

Átalakításán fáradtál drága hazádnak :

Átalakulni miért kelle magadnak elébb ?

A haza átalakult s te miként a lepke repültél

A mennynek hírül vinni, hogy itt a tavasz.

És te halottan is élsz bennük : de mi élve maradtunk

Hogy kebeled nélkül élve is halva legyünk. *)

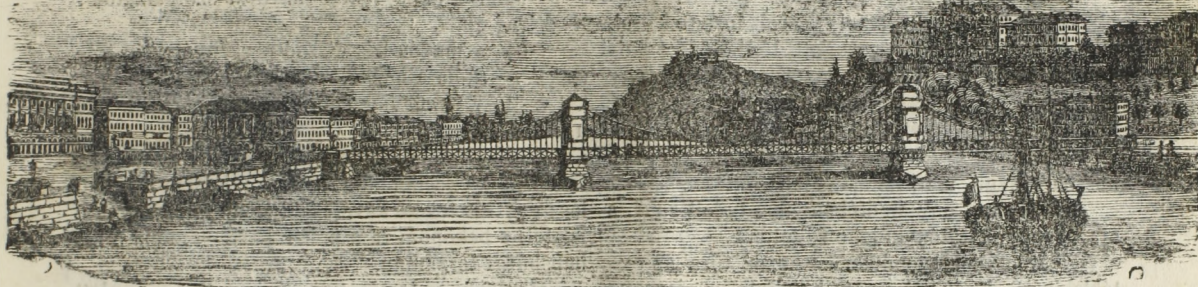
SÁROSI.

*) Értendők : az elhunytak derék özvegye, szül : Kosut Zsuzsanna és hátrahagyott árvái, kik e síremléket példátlan szomorúságukban emelték. S.

A Budapesti Divalapra és Nem etörre előfizetni lehet postán 6 fttal pp., helyben 5 fttal. — A kiadó hivatalon kívül (szabadsajtó-utca 466-ik sz. második emelet) Emich Gusztáv könyvárúsnál is.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

23. szám.

Dec. 10. 1848.

TARTALOM : A pecsovics, pecsovics marad. **Boros Mihály.** — Be rég nem volt magyar király Budán ! **Bodolai József.** — A szittya amazon. (Vége.) **Jodok.** — Fővárosi tárogató.

A PECSOVICS. PECSOVICS MARAD.

Hányat dölve egy vizözön előtti bőrös karos-székekben ujság-olvasással foglalkozott Csökönyösy Mihál ur, orrán fekete csontkarikába foglalt szemablakok csillogtak, feje lágyát zsiros bagó-süveg nyomta, és fogatlan szájában bagóverte tollszopókás pipa tortyogott, mellynek vastag füsté nyirett bajsza sörteszájai közt úgy bujkált, mint a fiatal hajítás közepében rakott tűz felemelkedő lehellete. Orrát gyakor vakargatta, mintha boszuság akarná érni; jobb füle megcsendült, s rossz hirre számított; tyukszeme viszketett; esőt várt. Homloka mindig lejjebb borult zöldes szemeire, úgy hogy deresbe csavarodott szemöldjei már hus alá temetkeztek. Fogát szivta, mintha véletlenül nyílalás állt volna derekába. Arcza el-elsavanyodott, mintha éretlen vadalmába harapott volna. Lélekzete el-elakadt, mint kit hideg vízzel nyakon öntenek. A pipa elaludt szájában, és a bajusz közt tévelygő füst lassanként elenyészett. Szemeit az égre veté, keresztet hányt magára, a pipa kihullott szájából, és az ujság kezéből a földre repült. Csökönyösy Mihál ur halványodni, homloka izzadni kezdett, mint ki erős dohányt szítt.

S mi okozhatta Csökönyösy Mihál urban ezen felháborodást? Ebédnél nem terhelte meg magát, mert hiszen csak két tányér levest, három szelet száraz húst, hat tölteléket, négy darab rétest pófázott be, s tizenegy óra tájban a cselédek gom-

bóczából hármat nyámmogott el. Tán dohányja rontotta el gyomrát? oh nem, hiszen a bagót is undorodás nélkül szájába tudta tartani, ha foga fájt. Tán a sok ülés ártott meg neki? Oh nem, hiszen táblabíró korában hónap számra elszundikált a zöld asztal mellett, s kutya baja sem volt. Tán a kolera fogta körül? Dehogy, hiszen a bor, és füst szagtól a kolera kapna körülötte görcsöket.

Mi okozhatta hát e szörnyű felháborodást?

Kálmán fia Pestről a napokban érkezett meg, s néhány szám „Marczius tizenötödikét“ hozott magával, ezeket olvasgatta az öreg ur, és a guta kezdte legyezgetni farkával.

A felséges király, kiről, vagy mellről ha csak gondolkozott is, levette kalapját, mint a kenyerező paraszt, — vizeszünek, ostobának vala kiáltva. István exnádor hóhér kötelére szánva. De ki tudná a szörnyűségeket hideg vérrrel elszámolni, melyeket még olvasott a jó öreg extáblabíró ur.

A hites társ, egy gömböc alakú vászoncseléd az ablakban üldögélve inget foltozott, és ezen prozai foglalkozásban annyira elvala merülve, hogy férje ura változásait észre nem vette, sőt még a pipa koppanását sem hallotta.

Mari kisasszony egy tizennyolcz éves szép, de együgyű falusi liba, a másik ablakban olvasgatott, hasonlóképen keveset ügyelt papájára.

— Kitagadom a rossz kölket, kikorbácsolom házamból — ordítá Csökönyösy ur — szokása ellen — hirtelen felmozdulva helyéről.

A tens asszony eldobta varróját, Mari kisasszony becsapta könyvét, és mindketten rémülten rohantak a lázas öreghez.

— Mi baj táti? — kérdeék egyszerre. — Homlokod forró — mond a máni férje homlokát törölgetve — tán félre beszélsz?

— Nem, fiam az ördögé — orditá újra, nem ügyelve neje czirógatásaira.

— Mi bajod kedvesem!

— Atyám mi lelte?

Csökönysy ur szemei vérrel forogtak fel, ajka mint hidegleléső vaczogott, térdei össze koczogtak, s ingerülten kiáltott nejére: — Te vagy mindennek az oka, s ha fiad az akasztófára fog hurezoltatni, téged átkozand meg.

— Engem? — kérde a teins asszony, és képe hosszúra nyult, mint felkiáltó jel.

Mari kisasszony ijedtében nem tudott sirni, s arczát még is köténykéjébe rejtette.

— Hányszor mondtam — kezdé újra az ex-táblabíró — hogy ezt a rozsz kölyket Debreczenbe adjuk iskolákra, ott legalább becsületes ember válik belőle, de te mindig azt sívtad, rívtad, hogy csak Pest, csak Pest, s ihol la, még akasztófa lesz a vége.

Az érdeemes életpár, ha kisvárosi boltosné, régen kétszer is elájul; de úgy csak bámulnia kellett, mert az egészről mitsem vehete ki.

Az ajtón hangos kopogás hallatszott, melyre a család szétfutott, mint verébcsoport a közibök hajított köre, s mielőtt „szabad“ hangzott volna, egy harmad izben fő, harmad izben has, harmad izben láb emberke, olyan, mintha a habsburgi családból vette volna fényes eredetét, toppant be. kezében izmos nádbottal, és hamvasodni kezdő kémény kalappal.

— Servus kedves Miháлом! alász szolgálja teins asszonyom! jó estét, vagy jó napot kedves Mari kisasszonykám! — köszönté a szobában lévőket, és mintha dróton rángatták volna izgett forgott erre s arra.

— Hozott isten Bertus! — viszonzá Csökönysy ur színlett jó kedvvel.

— Bezzeg tudok ujságokat — mond a most érkezett, mi alatt kalapját székre helyhezette, botját megtámasztotta, és veres kezét bárányal bélelt zöld szarvasbőr keztyüből hüvelyezte ki.

— Szóljon! jó-é vagy rozsz? — esett neki Rebeka asszonyság, ez volt Csökönysyné becsületes neve.

— Mindjárt, mindjárt, hadd fuvjam ki magam, sietve jöttem, — s kesztyűit kalapjába vetette, melyre a súlyos vaskalap súlygyenét veszítve a földre hullott, s félkört kerítve a pamlag alá gürdült, és a rezes végű nádbot, melyet aktiók alkal-

mával zálogba lelete hajdan adni, nagy csörömpöléssel a padlóra rötttyent.

A család mind a három tagja háromfelé futott, és nyult, csupán a kis ebihal maradt egyenesen, ki alig fogyott ki az engedelemkérésből.

— No szóljon már Csataky bácsi! — erőlteté Mari kisasszony.

— Mindjárt, mindjárt, — s azur kaputja újjá-pókhálós kalapját törölgeté.

— Egy findzsa fekete kávéval szolgálhatok? — kérde Mari.

— Egy tányér fris disznó pecsenyét nem tesszük? — szóla a mama.

— Egy pohár bor nem csusznék el? — kérde a házi ur.

— Köszönöm angyalaim! hiszen most hagytam ott ő excellentiája asztalát, hanem azért jó lesz egy kis fekete kávé, majd aztán falok egy-két falatot, s beköpöm rá a pohár bort, — mond a kis habsburgi torzminta.

Mindenki ígérését teljesíteni futott, mi alatt Csataky ur felvette a földön heverő martiusi lapokat, és hihetőleg, mert azon sorok akadnak szemibe, melyek Csökönysy urnak göröcsöket okoztak, mohón visszahelyeztette elébbeni helyökre.

Kis vártatva egy csésze szilvalé gőzölgött az asztalon, a piros sült szeletek fagyos zsirjokból, mint nyárlevél a hó alól, felvigyorodtak, és a pintes palaczk, mint valamelly sedriális elnök sokat mutatva nyult ki a gyomortörtelések közül.

A család, mely azért látta el Csataky urat, hogy ujdonságait mi elébb kicsalhasa — családott; mert Csataky ur, míg csak a csésze kávé el nem szörpölte, a fris szeleteket be nem börtönözte, és a pint bort félig el nem morzsolta; száját csupán evési funktióra használta, és csak akkor adott hangot, midőn hajuszát beszopva „jó volt biz ez“ szavakkal az asztaltól felkelt.

— Böffentsd ki már mit tudsz? a fránya verje meg! ne torturázd az embert — mond Csökönysy ur félig neheztelve.

— Jelasics szerencsésen kimenekült az ausztriai határookra, — mond Csataky ur fontos pófával.

— Hálá istennek! — szólott Csökönysy ur, s egy sápadt vonás felgyult arczulatán.

— Vindisgraetzzel egyesülve Bécsset ágyuztatja. —

— Ugy kell nekik, mért nem tudnak a bőrükben maradni.

— A magyarokat Svehátnál megpaskolták.

— Ne neked oppositio, ne üsd mindenbe az orrod! —

— Nugent áttört a Dráván, s Perczelt szétverte.

— Így már torkára hágnak a rebelliónak!

— Radeckzy Olaszországot egészen megtörte.

— Lassanként elhullik a világlázító vipera feje! —

— A ráczok elfoglalták Bánátot és Temest!

— No Kosut, nem leszöl magyar király!

— Vindisgractz Bécs ostroma után Pestre tart, és az oppositio fejeit mind felakgattatja.

— Hála istennek! akkor tán helyre áll a béke!

— Istvánt vissza teszik a nádorságba!

— Az már jól van, ez elég garancia!

— A had- és pénzügy Bécsbe megy.

— Elég barátom! ne szólj többet, szívem megreped, vissza jön a régi jó állapot.

— És ismét táblabírák fogunk lenni! — mond örömtől áradozó szemmel Csataky ur.

— Zicsi Ödön lesz az adminisztrátorunk! — kiálta hevülten Csökönyösy ur.

— Csataky ur szeme, szája megállt, merően barátjára nézett. — Mit gondolsz koma! hiszen szegény Ödönt felakasztották!

— Igazságod van! — s egy köny szökött fel Csökönyösy ur szemébe. — De hát ki lenne akkor a mi adminisztrátorunk?

— Azt valójában nem tudom! — válaszolt a kis gömböc — pedig már csak olyan adminisztrátor volna jó, a kinek püspök bátyja van.

— No persze! — monda Csökönyösy ur, és nagyot nyelt, hogy szinte kortyant gégeje, mint az ürgelyuk, ha vizet öntenek bele, — mert bizony a táblabírói czim még maga nem rakja meg, hanem a püspöki trakták!

És mély gondolkozóba esett a két extáblabíró ur.

Az alatt Mari kisasszony a földön fetrengő Marcius után nyult, de Csökönyösy ur, mint holdkóroshoz ha bicskát érintenek, felrázkodott, és leányára rivalkodott. — Ne illesd, ha hóhér keze alatt nem akarsz elvérzeni, vagy vesd tüzre, he életed kedves.

Csataky ur figyelmét ezen ovatosság magára vonta, s kíváncsián tudakozódott a tüzre szánt lapok után.

Csökönyösy ur vonakodva bár, de kivallotta, hogy felségsértési lapok, fia hozta Pestről.

— Felségsértés! most midőn minden órán várhatjuk Vindisgractet? — kiálta Csataky ur.

— Csitt! komám! ne ordíts az istenért! különben mind veszve vagyunk! — csititgató elhalványult barátját Csökönyösy ur.

Az egész csoportozatot halálfélelem fogta el, Rebeka asszony majd sóbálványává változott a csudálkozás, és kíváncsiság miatt, s Mari kisasszony, mint lebüvölt állt az elétkozott lap felett.

— Ugyan kedves férjem! világosíts fel — mond Rebeka asszony, miután a jéggé fagyott szó felolvadt nyelvén.

— Fiaid elromlott Pesten, rebellisekhez adta magát, fölségsértő irásokat hord magával. Nézd

csak! — és felvette a lapot — egy gyalázatos, hitszegő, ostoba király.

— Ostoba király! — mond Rebeka asszony.

— Gyalázatos király! — mond Mari kisasszony.

— Hitszegő király! — nyögé ki Csataky ur.

— Így titulázni a mi felséges atyáskodó királyunkat, azért, hogy nem enged egy-két nemes-emberrontó kubinczkít fejére ülni! — mond Csökönyösy ur.

Némán s leveretten állt a négy svarczgelb, mintha kedvesük sirja felett állottak volna.

Kálmán urfi halkan a szobába lépett, kezében levéllel, mellyből figyelmesen, s örömtelt szemekkel olvasott: — Nincs többé király, Pesten ki van kiáltva a köztársaság.

Csökönyösy ur karosszékébe hanyatlott.

Csataky ur a pamlaghoz futott, és végig nyújtózott rajta.

Rebeka asszony, és Mari kisasszony só bálványává változtak.

Kálmán felveté szemeit, s e jelenetre hideg közönyösséggel csak annyit tudott mondani: — A pecsovic, pecsovic marad in aeternum. Amen!

BOROSS MIHÁL.

BE RÉG NEM VOLT MAGYAR KIRÁLY BUDÁN!

Nem uj, a miről szólni akarok,

Sőt nagyon is régi historia;

Ezt gondolta már a nagyapám is,

Sőt a nagyapámnak a nagyapja.

Hanem akkor nem mertek beszélni,

Mert elzárták az embert szaporán;

Hallgattak hát és csak gondolták: hogy

Be rég nem volt magyar király Budán.

És én, a ki unokája vagyok

Győri szaladásu nagyapámnak;

De egyszersmind hálás gyermeke is

A szabadság ifju asszonyának —

A mit fájtal mindnyájunknak szíve —

S az isten látja, milyen igazán —

Miért ne mondhattam meg szabadon

Hogy rég nem volt magyar király Budán.

Magában ez kevés szó, az igaz,

De értelme szörnyű sok szenvedés,

Mellyet megírni, a mióta tart,

Azon háromszáz esztendő kevés.

Szabadságunk hyena körme közt,

— Még most is elmehetsz véres nyomán —

Hol minden emlék hangosan kiállt:

Be rég nem volt magyar király Budán.

Vagy, hol az emlék, melly mást mondana?
Mutassatok föl csak egy darabot,
Melly azt mutassa, hogy szent és örök
Tulajdonunk meg nem támadtatott.
Ugy elfelejtem vérengzéseket,
Szeretetlen királyok e hazán,
És egy szóval sem mondom többet, hogy
Be rég nem volt magyarkirály Budán.

Ez nem lehet. — De az sem lehet ám:
Hóhéraitk, hogy tovább legyetek.
Nép nem teremtetett királyokért...
El a földnek színéről veletek. —
Hidd el magyar nép, édes nemzetem,
Nincs áldás a királyok trónusán;
Mind egyre megy: cseh, lengyel, francia,
És Jerusalemben laknak vagy Budán.

Mért szenveded hát még is nyakadon,
Mért vagy szolgád szolgája, nemzetem?
S midőn magadnak nincs egy jó napod,
Mért hizlalod őt verejtékeden? —
Rég volt, midőn egy pár magyarkirály
Mint isten örökös volt e szent hazán. —
Üdvösséget mostan csak egy teremt:
Köztársaság, és nem király Budán.

BODOLAI JÓZSEF.

A SZITTYA AMAZON.

(Vége.)

III.

Napok teltek, fogytak.

Korán volt, még alig, hogy pitymallott. A távol
hegységben apró fénypontokként pásztortűzek tet-
szettek föl, a léget vad ordítása himoroszlányok-
nak rázá koronkint végig, mellyek megszelidítve
az amazonok által vadászatra használtak.

Amazia völgyében támadóban volt már az élet.
Itt-ott földbeszurt négy póznára keresztbe illesz-
tett botok segélyével, durva sátorponyvának szót-
ték a vastagra fonott teveször szálakat; majd
célnyilazásban gyakorlák magokat apró, pöczkös
lánygyermek; itt szamarát vagy tevéjét feje
egy-egy szemrevaló fényesbarna harcnő; amott
a hegyről mázsás vadat cipelt a fölfegyverzett
agdada — míg egyik sätornál egy leányzónak em-
lőjét valának kisütendők.

Az amazonoknak ugyan is szokásuk vala ki-
égetni jobb mellüket, nehogy nyilazásnál általa
akadályoztassanak.

A leányzó körül gyermeklányok énekeltek:

Hej kivirágzik a vasszál,
Hej kivirágzik a végén,
Rózsafa lángol a végén.

Rózsafa ajaka csókra áll,
Rózsafa ajaka csókra száll,
Khunguvára csókra száll!

Dongu pedig, a vén süto, izzó vasával a tüzet
felpiszkálván énekle:

Sistereg, sustorog
A mohó lángtorok,
Hahaha, hahaha
Halled-é Khunguva
Ez jegyesed szava!
Szomja nagy, éhe nagy,
Szomja meg éhe te vagy:
Innia ennie
Adj neki!

Sustorog, sistereg,
Khunguva hős gyerek,
Innia ennie
Ad nekie!
A csöcse mézdarab,
A jegyes abba harap;
A csöcse fris bakator,
A jegyes a lator
— Khunguva mig leterül —
A bakatorba merül!

És Khunguva odatartván feselő jobb mellét,
mig süto mütételébe kezdett, mosolyogva danolt:

Jöszte jegyes,
Khunguva les!
Jöszte, jöszte szaporán!
... Csökod égő, mint a harcnak vágya —
Leszek én már a harcnak leánya!

A mütét után a mosolygó gyermekek koszo-
rujából haragos lányka lépett ki, utját állván Don-
gunak s daczosan mondván:

— Hát velem mit késel agglamos! nem lö-
vök-é mint a szem? emlőim miként a gerlefi;
nem régen megértem é már a jegyes alá? — vé-
gezd rajtam is szaporán! —

Ogunda sätorában ezalatt nem volt semmi nesz.

A hegyek vadai ünnepelhettek, mert a völgy
parancsnoknőjének két hét óta vesztég heverte-
nek nyilai.

Vendéget s magzatját kelle ápolnia.

Ogunda kijöven sätorából, perezükbe csapta
annak függönyszárnyait, hogy a nyiláson a feltá-
madt hajnalnak vérpiros árja hullámozott be.

Aztán orosz lányára kanyarodván kürtjébe le-
helt, hogy rengett bele a völgy, és a hegyek vadai
meghunyászkodának, és a megcsapott sziklák da-
rabosan és remegve morgák vissza a vészteljes
hangokat.

És a völgy amazonai föl harcra kerekedének.
Ogunda sätorában, a molozsa, füge, lépesmész
és zergesülttel megrakott fatörzs asztal mellett

Ivda ült, halványan, mint a fehér kezely, mely pongyolán folyá körül teljes idomait. Kezét vadon lehulló éjhájába temeté, s míg feje lekonyult, szemei Aphizo arczába merültenek, az ölében nyugovóba.

— Aphizo — szólalt meg Ivda, a sugarokra mutatva — nézd csak Marsnak hírnökeit, — sötét a színök, haragosabbak vérednél... Aphizo! az ütközet véres lesz!

Csak ütközetről ne... Ivda, gyávává tettél!

— Ugy nem hordozlak; — eredj, ott Marsnak hullámai, fűrődjél bennök, azok megedzenek.

— Mi jól esik nálad lennem! — mond Aphizo és forró lehet át a vékony kezelyen Ivda ölére lehelt.

— Párád forró, mint Capigli, ereim megszikkraznak tőle — szóla odafeledkezve az amazon.

Künn mind hangosabban riadt meg a vészkiált. Ivda föleszmélt, fölugrott.

— Hát nem tudod-e — szóló aztán, haragra gyulva — hogy harc a küszöbünkön? én úgy égek a csata szomjától!... szülém parancsát tudod, — indulj hát, a határig elkísérlek!

— Tőled e hang Ivda? sült vak voltam-e mindekkoráig? nem te vagy-e ki értem melledet tépted föl? mi viselhet téged most egyszerre arra, hogy bujdosóba kergess? — elkísérsz a határig, úgy-úgy... s ott hagysz mint szedett tőkét!... nem kell kíséreted Ivda!

— Hiában! már ez így szokás nálunk szittyákul; magadra maradvá baj érhetne testvéreimtől.

— Nem szorultam védelmedre.

— Aphizo! — szülém háromra oktatott engem: emberül megülni a lovat, bizton találni nyíllal, és mindenkor i g a z a t mondani. Miattad hazuggá birtam válni — föléred-e ezt? — h a z u g g á — hogy szívvéremmel vásároljam meg számodra a vendégi jogokat...

— Hogy kizsákmányold lelkemet, hogy koldussá tégy — vága közbe az ifju.

— Hát nem volt-e mindened nálunk az egy madártejen kívül?

— Mindenem! — igen, Ivda ne tagadd... mert te szeretsz!

— Hát nálatok nem így szeretik a vendéget?

— Vendéget! — én nem vagyok vendéged Ivda!

— Jól mondtad: sebed begyógyult, a vendégidő lejárt; — a határon túl ismét elenség vagyunk.

A végszavaknál hadi láрма tölté a völgyet, és egyszerre a sátorban termett Ogunda, a völgy parancsnoknöje.

— S ti még itt? — szóla mogorván — jó; hoztam aláatok szapora paripákat. — Ivda, az első kürtszóra visszalégy! — és te görög! köszöntsd

feleidet s mondd nekik, hogy mégannyi Ogundával gyűl meg a bajuk!

És mentenek.

— Ezt neked adom! — mond utközben Ivda, oldaláról nehéz szarut oldván le, s átnyujtván Aphizónak.

— Mi ez?

— Na ivótürok, cyprusi bor van benne, mely hajdanta piros volt mint magad, most megöszült, mint vitézséged.

Mikor a görög a türköt övébe szurta, abból földre esett a kis famiv, mely hurokkal vala ellátva.

— Hát az mi? — kérdé Ogunda gyermeke.

És Aphizónak, mintha édes gondolat által lepetnék meg, öröme simula orczája.

És a famiv hurjaiba kapott.

A művészujjak alatt fölért a fa.

Vala pedig vadcsapongó a hang, vad szerelemnek csapongó hangja.

— Ez a fa beszél, — mond csudálkozva Ivda.

A görög ott hagyván lovát s folyvást vervén a hurokat, félre az úttól a közel erdőbe lépett.

Ivda önkénytelen követé.

És folyton folyvást beszélt a fa, és beszédje bájos volt és ereket mozgató, mintha Orpheus beszéltené.

— Ez a beszéd velőmre beszél — mond az amazon.

Az argonauta egy fügefafa alatt megállván, szóla: — szállj le!

Ivda leszállt öntudatlan.

És a művész megrázá ismét hurjait — nézd, így beszél lelkem... jer szeresd lelkemet!

Ivda félig akarva a húzó karok közé dőlt.

E perczben megriadt Amazia völgyében a hívó vészkiált.

És föleszmélt Ogunda gyermeke, és hirtelen kiszakadván a tartó karok közül, lovára pattant.

— Harczba hínak... a csatában látlak! — szóla, a völgy felé rántván Nekirje sörényét.

A riadal elszűnt. Aphizo perczig némán állott meglepetése közepett, miként művésztársa Orpheus, mikoron szeretett árnya, Eurydice ismét Orcusba tűnt.

Aztán remeklő hurjai közé ajka éneke csapott, tiszta és csengő mint ezüst, majd hatalmas és uralkodó, mint a mennydörgés.

Az amazon megállt, fülelt. — Aphizo folytatá:

„Fánál fább és kőnél kövebb vagy, eredj, eredj Ephezusba *) szobornak!

*) Az ephezusi Diána nagyszerű templomát, egyikét a világ hét csudaművének, Solinus és Pomponius Mela szerint az amazonok építették. Harminczhat remek márványszobra Ctesiphon vésűje alá került ki.

„Hozzád értem és hozzám értél és tüzet adtál miképen a kő, ha alabárdommal ráütök annak élére.

„És te még is hideg maradtál és érzéketlen miképen a kő; — eredj, eredj, és vissza se nézz, és vidd el, törd el lelkemet!

„Maza téged úgy is sziklából költött ki, azért csak eredj, eredj Éphezusba szobornak!”

És mindinkább közeledett e közben Aphizo az álló Ivdához.

— Méz vagy, — de nem eszlek! — monda küzdés hangján az amazon, és ment volna, de nem birt mozdulni.

— Szobrom vagy, én — P y g m a l i o n o d leszek! — monda lelkesülten az argonauta — a márvány földel alattam, s leszesz az én teremtményem, az enyim . . örökre! — s hevesen szorítá kebléhez.

A csatakiáltást ismét megriadt.

Ivda mintha álmodnék, mintha elszakadni vágyana; . . de a nehéz bilincs — lelke volt.

És Aphizo Nekirre emelte őt, a halálnak angyalára, mondván:

— Hagyd azt a csatát! . . mi elmegyünk a görögök aranyhonába! —

— Gyáva! — viszonzá az amazon.

A halálnak angyala pedig tombolt, és kapált és nyerített és dobálta sörényét.

Mikor így együtt Amazia völgyének határát átlépték, a csatakiáltást harmadszor rivalt meg.

Ivda látá a távol harczolók harszát az amaznok és görögökét. . .

Lelkében megáradt ismét az ős erő .

És mikor hurjaiba kapna ismét a görög, az amazon annak szívébe meríté gerelyét.

— Tul a határon ellenség vagy — mond a haldoklónak.

Aztán a harczolók sorába vegyült Ivda, s bár ott meg nem sebesült — egy sebhelyet viselt még is mellén holtá napjáig.

JODOK.

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— Ferdinand lemondása következtében a nemzeti képviselők elhatározták, hogy, miután az Olmützben dec. 2-án közbejött minden családi lemondások s jogát ruházások iránt a magyar nemzet előlegesen még csak meg sem kérdezett — holott ennek beleegyezése nélkül sem Ferdinand le nem mondhatott a magyar királyságról, sem ennek távoli rokona, az ifjú Ferencz József e hivatalt joggal el nem foglalhatja — ; — az országgyűlés kinyilatkoztatja, hogy az ő tudta és megegyezése nélkül a magyar királyi szék birtokával senki egyoldalulag nem rendelkezhetik. És azért minden egyházi, polgári és katonai ható-

ságnak és Magyarhon minden lakosának meghagyá és parancsolá, hogy a jogtalan trónbitorlónak senki ne engedelmesskedjék, különben a honárulás büntetését el nem kerülendő.

— Ferdinand felesége, mint hirlik, szinte feloldozá magát a férjének tett hűségi eskütől, s elhagyva Austriát, elhagyva a kamarillai cselszövények átkos udvarát, hol szegénynek annyit kellett szenvednie, testvére — a szard királyhoz, Carlo Albertóhoz vonult vissza. Ha ez így van, úgy képviselőink azon sejtelve, miszerint a volt királyné még talán gyermeket is szülhet, könnyen valósulhat, — és akkor aztán Ferencz József császárságából furesa komédiai bonyolódás fejlődhetik ki.

— Ferdinand sok ideig nem akart lemondani a trónról, — míg végre elhitették vele, hogy ha lemond, a másvilágon az anygalkák közt foglaland helyet, ellenben, ha le nem mond, pokolba megy. „No úgy lemondok — szóla ő ijedten — mert már látom körültem az ördögöket.”

— Azt is beszélük: hogy Ferdinand hátralévő napjait magyar hazánkban akarja eltölteni, s miután ezt csupán azért teszi, mert mindenek közt legjobban tetszik neki a sújtásos aranyos magyar ruha, — bizonynal kifogják őt itt, egykori szép jószágán, táblabíróvá, vagy is nemzetőrségi őrnaggyá nevezni.

— Alvidéki táborunk mult hó végéa ugyancsak neki fogott az ostromlásnak. Az ördög-hidjánál lévő karasi rácz sáncz-tábort Maderspach őrnagy vezénylete alatt a híres 9-dlk honvéd-zászlóalj megtámadá, szétverte, elfoglalá és fegyvertett. 3 ágyut, s tömérdek munitiót vettek el az ellenségtől, kik közül számosan hagyták ott foguk fehéret, míg a mieink közül csak néhány esett el és sebesült meg.

— Komlósi Lajos őrnagy vezénylete alatt Ó-Becséről 4 század Ferencz-Károly gyalogság, 2 század önkéntes nemzetőr, s egy század Ferdinand-huszár és hajdu-lovasság indult ki és Földvárnál az elsánczolt kalváriát, hol az ellenség nagy számmal táborozott, rohammal bevették. A lázadók közül igen sok elesett, míg a mi részünkön csak 4 sebesült meg. — A Ferencz-Károly gyalogságnak ez alkalommal kitüntetett orosz-lán-bátorságát s elszánt vitézségét fölötte kiemeli a hivatalos jelentés.

— A sziregi sánczokat a 8-dik honvéd zászlóalj ostromlá, de ez nem volt olly szerencsés, mint amazok, — mert az ellenség által visszaszanyomatott. Legújabb hírek szerint az ostrom ismét harmadnapra megújítván, e sáncz is bevételett.

— Aradvárának ostroma is f. hó 3. és 4-én megkezdett. — Kődös és így kedvező idő levén az ostromra, a magyarok és a Pestről

oda küldött lengyel legio egy része, mintegy 40-en már egészen behatoltak a belső sánczokba. Azonban győzelmi kiáltozásaik által elárulták magukat, s észrevevén ezt a várbeliek, erős kartács-tűzet bocsátottak reájuk, mi a bátor ostromlók közül néhányat lesújtott, a többi közt 3 lengyelt is. Ekkor a külsánczokban állt önkéntes nemzetőröknek visszavonulás parancsoltatott, de ők nem akartak tágitani, — egy főtiszt már a várba vezető titkos ajtó feltörésénél foglalkozott, de a várból jött sűrű tüzelés által megsebesítettett. — 24 fontos álguink még 4-én nem kezdtek működni, de a következő napokban már alkalmasint halált dörogték Berger uram és hóhérai fülébe. — S Arad bevétele után — Temesvárra kerül a sor.

— Erdélyben nagy ütközésnek kellett történnie, mert Urban Nagybányától már csak félórányi távolságban volt seregeivel, — e várost már fel is szőlítá a maga megadására. Nagybánya megrettent lakói a föltételeket elfogadák, s már 3 futárt is küldtek hódolatuk megvitelére, de Urbánt sehol nem leheté találni. A rémitő ellenség egyszerre eltűnt; mert Kolozsvár vagy Dézs körül Puchner seregét hihetőleg ránczba szedék a mieink. — Teleki Sándor és Katona Miklós megszöktek Nagy-Bányáról, s a Dézsnél megfutamlott nemzetőrök egy része Szatmárba vonult. Katona Miklós a főparancsnokságról lemondván, helyét Zsurmai lengyel születésű kapitány foglalá el. — Levelezőnk szerint, — kinek tudósításai azonban elkéstek — az új parancsnok Nagy-Bányáról a pénz és rudban lévő ezüstöket utnak indította Pest felé; a szatmáriak pedig visszaküldték a 800 horvát foglyot Debreczenbe, nehogy Urbán, csatavesztés esetében föllegyverezze őket ellenünk.

— 130 Vilmos huszár — a Nemzeti lap egyik felsővidéki levelezője szerint — Gallicziából hazánkba átakarván jönni, vezetőjük, egy lengyel nemes, vagy inkább nemtelen gazember, kelep-czébe vitte őket, olly helyre vezetvén vitéz hazánkfiait, hol 400 gyalog és 300 lovas ellenséges katona volt felállítva. Mind a mellett is, hogy huszáraink a gyalogságon keresztül vágták magukat, nem sikerült menekülniök, mert kifáradt lovaik a Dnisteren nem akartak keresztül uszni, — s ekkor az utánuk nyomult lovasság által elfogattak, lefegyvereztettek. — A Vilmoshuszárok néhány főtisztjei és hangászokara még Tarnopolyban van, — de az ezred egészen elhagyá őket.

— A lajtai tábor számára a budapesti hölgyek eddigelé 1318 inget 1208 gatyát és 353 harisnyát küldtek.

— A pesti szabó-czéh a Károlyi-huszárok egész ezredének egyenruháját 3 nap alatt elkészíteni ajánlkozott.

— Az István-herceghez czimzett vendéglő nagy czimbetűit Emmerling a tulajdonos

bemeszeltette, s mint mondják, Kosuthoz czimezdi fogadóját.

— Azon huszárok közül, kik az alvidéki táborból a feldunaiba költöztek, többeket megvendégeltek némelly fővárosi polgárok, s néhány vendéglős is találkozott, kik az ebéd és vacsora árát nem akarták derék huszárainktól elfogadni.

— A cholera Budán oct. 12-étől novemb. 25-éig 748 egyént lepett meg, s közülök 443-at áldozatul vitt; 8 nap óta már megszűnt. Elgondolva azt, hogy illy pusztító betegség milly könnyen elsöpörheti az embert az élők sorából, nincs ok félni a háboru dühétől, hol aránylag még sem vesz el annyi ember, s a mellett a halál is szebb, dicsőségesebb.

— Pozsonyban a gallicziai Windischgraecz, Hammersteinnak egy rokona titokban rejtözve tartzkodott, s csak este járt ki. Azonban egy hölgy — mint mondják a derék Guyon őrnagy neje rá ismert, s felfödözése következtében a kémkedő lovat elfogák.

— Hetzendorfban, Windischgraetz főhadiszállásán — Kosut Hirlapja szerint — mindössze 700 egyén végeztetett ki, leginkább az akadémiai legio s a bécsi néphez átment katonaság közül.

— Csernovics Péter, temesi főispán, kit árulással vádoltak, e vádat azzal is megczafolá, hogy a lippai ütközetben a legnagyobb veszély közepett hőshez illőleg viselte magát, s hadseregünknek minden tekintetben hasznos szolgálatokat tön.

— A kamarillának sokféle neme és faja létezik már nemcsak a politika, de a művészet és irodalom világában is. Erre nézve bizonyos színház és bizonyos leendő lapszerkesztő irányában —, rövid időn alkalmasint igen érdekes adatokkal leszünk kénytelenek föllépni.

— Székesfehérvárrt, Kosut lapja szerint, egy artézi kút furásánál 3 márvány koporsót, egy aranyozott ezüst koronát és egy gyűrűt találtak, mik hihetőleg valamely hajdankori magyar király vagy királynéval együtt temetettek el. Erdi János, muzeumi őr már ki is küldetett ez emlék megvizsgálására. — Egy évtized mulva az antiquariusok annyi elhullott s eltemetett koronára fognak akadni, hogy majd össze sem bírják szedni azokat.

— Olaszhonból 150 gyalog katonánk jött haza a hon védelmére.

— A Hunyadi-huszárezred 13, a Lehel 14, a Mátyás 15, Károlyi 16, Bocskai 17, a Frangepán-huszárezred 18 számmal jelöltnék hivatalosan.

— Az ágyuk öntéséhez megkivántató czin egy p. ftjával váltatik be, s a honvédelmi bi-

zottmány a haza minden lakóit felszólítja e czél előmozdítására. S reméljük, hogy lelkes hölgyeink is szíves készséggel adandják át czinből készült házi eszközeiket.

— Dobsa Lajos, mint halljuk, „Sátán“ czim alatt charivari-féle lapot akar kiadni.

— Windischgraetzről, külföldről érkezett hírek szerint a főhadiparancsnokság elvétezt; és ő Erdély fejedelmévé neveztetett ki.

— A római pápa, a Graetzer Zeitung szerint, a fellázadt Rómából — Franciaországba szökött. A diplomaticai testület Rómát elhagyta.

— Asztalos százados Erdély felé küldetvén ki az aradi táborból, honvédeivel Zámnaál a rendes katonaság által támogatott oláhok nagy seregét megtámadá, szétverte, Zámot megszállá, s itt egy álgut, munitiót, s 5000 mázsa só foglalt le. Az ellenség közül 50 halott találtak a hegyek közt, részünkön 2 esett el, 2 megsebesült.

— Esztergomban levelezünk szerint Csató vasuti mérnök s volt tűzér több lelkes fiút és nemzetőrt gyakorlatilag avatgatja a tűzér-ségbe; az aradi tűzterek kedvet csináltak a mieinknek is. Lám aradi testvérek! hazafiuságtokat a bércek viszhangozzák, dicsőségeket a Dunapart is hirdeti. Milly ösztön ez az erélyes kitartásra, a tettleges hazafiuságra! — Kis Gábor városi mérnök pedig több tanulóknak a bombavetés-theóriáját adja elő; még a képezdei ifjuság is rendszeren gyakoroltatik a fegyverforgatásban. — Mult vásárnapon lovas nemzetőreink szinte gyakoroltattak; hanem a gyalogok ugyan pihennek, jóllehet egy része Komáromban örködik. Megyei népünk Komáromba jár sáncolni. — A cholera már szűnőfélben van.

M.

Figyelmeztetés az első magyar tiszta-gőzhajózási társaság ügyében.

A társaság „Debreczen“ nevű gőzhajója, Marc és társa, londoni gyárosok — t. cz. részvényes urakkal adandó alkalommal tudatandó — törvénytelen következtetései miatt elhárított nehézségek után, legközelebb mult october hónapban Galaczra szerencsésen megérkezvén, és a társasági megbízottnak rendeltetése helyére leendő szállítás végett átadatván, már Orsova alá hozatott, ezen utban az átvevő bizottmány által 80 ló erejű angol jó gépezetéhez aránylag kitűnő gyorsaságúnak és általában véve kielégítőnek találtatott. Nehogy a társaság ezen helyzetében, midőn a hajónak átvételével czélját csaknem elérte, a már befolylni kellett részvény-részlegek be nem fizetése miatt a társaság magára vállalt köteleesség, haladék nélküli teljesítésében akadályoztassék, a t. cz. részvényes urak felszólítanak, miként a már rég kiirt 4 részvény-részleteket, vagy is: minden 100 frt tevő részvénytől 70 ezüst forintot — a mennyiben hátramaradásban vannak — reánk jövő 1849-dik évi január 15-dik napjáig Pesten, Vodiáner és fia irodájában délutáni 4 órától 6 óráig; Debreczenben, Rickl I. Anselmnél; Miskolczon, Fazekas Lászlónál és Lichtenstein Józsefnél; Szegeden, Vodiáner és fia irodájában; Szatmárnémetiben, Veiss Jánosnál, hol az alapszabályokat is átvehetik, mulhatatlanul befizetessék; ellenkező esetben, az alapszabályok 7-ik §. értelmében, a késedelmes fizetőknek ideiglenes részvény-jegyei hirdapok útján hirdetés által megsemmisíttetnek, a befizetett részvény-részlegek pedig, a társaság vagyonához fognak csatoltatni.

Kelt Pesten, november 16-án 1848.

A választmány által.

Előfizetés a PESTI DIVATLAP ÉS NEMZETŐR jövő 1849-iki első félévi folyamára.

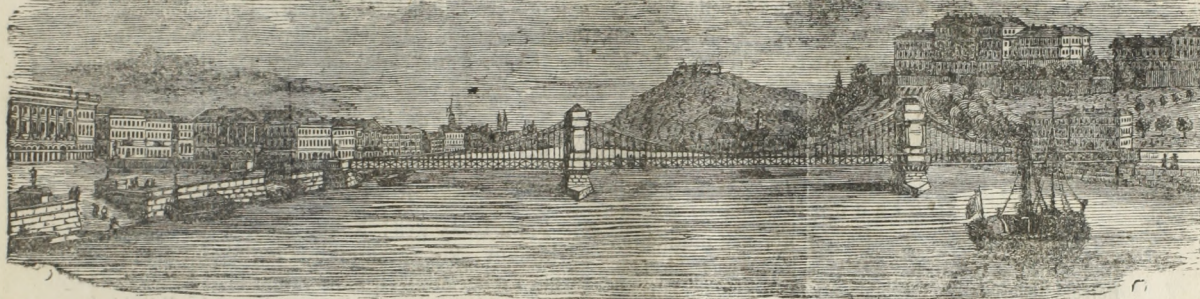
Miután alólist szerkesztő, lapja érdekességének emelése tekintetéből 10 darab arany pályajutalmat tűzött ki egy korszerű beszélyre, 5 db aranyat egy komoly, vagy humoristicus előadásu társadalmi cikkre, s ugyanannyit egy hazafiai vagy harcias szellemű szabadságdalra; — ezen versenyzés által élvezetes olvasmányokat remél nyújtandni közönségének. — E mellett Nemzeti képtárát egy új ággal, a jelen szabadságharc mezején kitűnő „Magyar hősek arcképei“-val szaporítandja. Divatképei leginkább pesti és magyar divatot fognak feltüntetni. — Az új évi első számhoz műmellékletül a Hunyadi-gyalogcsapat, a honvédtűzterek, a Lehel- és Bocskai-huszárok tisztikarának egyenruháit ábrázoló színezett kép fog megjelenni.

E lap jövő félévi folyamára az előfizetés, mint eddig, postán 6 pft, helyben 5 pft. Pesten előfizethetni a kiadó-hivatalban (szabadsajtó-utca 466-ik sz. a.) és Emich Gusztáv könyvtárusnál.

VAHOT IMRE.

Eisenfels Rudolf nyomdája, 3 korona utca 139. szám.

BUDAPESTI DIVATLAP

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

24. szám.

Dec. 17. 1848.

TARTALOM : Mutatványok : V a h o t I m r e „Camarilla“ című allegorai drámájából. — Fővárosi tárogató. —

MUTATVÁNYOK

Vahot Imre „Camarilla“ című allegorai drámájából.

SZEMÉLYEK :

Ostor-rák monarchia.
Belzebub, királyi tanácsadó.
Sátán hercegasszony.
Metternich szelleme.
Marsall Rabeczki.
Fürst Indiscret. } Hadvezérek.
Pan Futasics.

Lajos Fülöp szelleme.
Ármány.
Bírvágy.
Árulás.
Hítség.
Képmutatás.
Vesztegetés.
Viszállkodás.
Erőszak.
Rablás.
Gyilkolás.
Zsarnokság. } Pokoli hadsereg.

Irigység.
Halál.
Rác.
Oláh.
Szász.
Horvát. } Schwarzelbek
lázadók.

Egy sereg. Egy vasasnémet tiszt.
Jezsuiták. Liguriánusok. Censorok.
Titkos kémek. Udvaroncok. Test-
őrök. Schwarzelb-katonák. Nép-
hőhérok.

A kamarilla legjai és eszközei.

Magyarország, Monarchia neje.
Jó aristokratia.
Rosz aristokratia. } Ennek fiai.
Magyar nép.
Erdély, Magyarhon testvére.
Kapcsolt részek, Magyarhon szövetségesei.
Szabadság, Mennynek szűz leánya.
Egyenlőség, ennek testvére.
Francia köztársaság, fiatal geniusz.

Erő.
Bátorság.
Lelkesedés.
Hazafiság.
Nemzetiség.
Egyetértés.
Kitartás.
Elszántság.
Vitézség.
Egy olasz.
Egy osztrák.
Egy lengyel.
Egy tyrol. } Honvédő sereg.

Az osztrák monarchia tartományainak képviselői.
Magyar honvédek, nemzetőrök és fölkeltek.
Francia nép és nemzetőrök.
Radikálok.
Republikánusok.

MÁSODIK SZAKASZ.

(Negyedik kép).

Sirbolthoz hasonló gót csarnok, mellynek fekete falaira fehér halálfejek, sárkányok, kígyók, skorpiók, denévérek, s mindenféle szörny-alakok, fantasztikus képek festvék. A háttér oszlopzata közt fekete posztó terület halálfevel. Középen gyászszal bevont trón sárga-fekete zászlókkal környezve, mennyezetén kétéfű sas. A trón körül fekete karszékek. Oldalt egy kis asztalon nagy kapesos könyv van lelánczolva, mellynek tábláján nagy betűkkel illy felírás áll: „Pragmatica sanctio.“ — A csarnokot lámpa világítja.

3-ik JELENET.

S á t á n herczegasszony.

Reactio barátunk terve isteni! — Belzebub, e nagy harczhoz jó vezér kívántatik. Vállald magadra e dicső szerepet.

B e l z e b u b.

Ezer örömmel. — És én a nagy munkához tüstént hozzá látok. — (A szinpad sötétebb lesz. Belzebub dörgés és lánglobbanás közt szétterjeszti kis veres köpenyét s a földre toppant). — Alvilág első szülöttei, hű segédim, gyámolim, — hatalmas ördögfiak, jöjjetek elő egyenként a mint előszólítalak. — Ármány! — Birvagy! — Árulás! — Hitszegés! — Képmutatás! — Vesztegetés! — Viszálkodás! — Irigység! — Halál! — Erőszak! — Rablás! — Gyilkolás! — Zsarnokság! — (Mindezek sajátos jellemző costumeben, alvilági dörgés és lánglobbanások közt egyenként megjelennek és félkört képezve a trón körül sorba állanak). Fiaim, nagy harcz, s gazdag zsákmány vár reátok! Az ellenünk fellázadt magyarok megrontása- s elnyomására kell sietnetek.

M i n d.

Megyünk, megyünk! — Rajta, rajta!

B e l z e b u b.

Megálljatok! Előbb ki kell osztanom szerepeiteket. — (Közelit hozzájuk, s mindenikkel kezét fogva beszél). Fiam Ármány, te a pártütők együgyű öszinte becsületességét hasznodra ügyekszel fordítani, s alattomos tekervényes utadon hálónkba kerited őket. Különösen mindent el kell követned, hogy magyar nép és anya ellen, az ez által örökbe fogadott tót, ráczt, oláh és száz fajt felbujtógasd. Csak azzal ámitsd őket, hogy a magyar el akarja nyomni vallását, nemzetiségüket, sőt a föld színéről őket magukat is végkép ki akarja irtani.

Á r m á n y.

Értem, atyám, értem.

B e l z e b u b.

Fiam Birvagy, te a felszabadított népben vágyakat költendesz elfoglalni az urak földjeit, a gazdagok vagyonát, — az urakban pedig vágyat gerjesztasz visszafoglalni mind azt, mit a nép tö-

lük kapott. Az iparüzők, kereskedők szívébe gyűlölséget oltasz a lázadók nyugtalansága iránt, melly keresetök forrását végképen bedugá.

B i r v á g y.

Értem, atyám, értem.

B e l z e b u b.

Fiam Árulás! Te leginkább azok keblébe fészkeled be magad, kik a pártütők közdolgoit intézik, s a népre befolyással bírnak. Ezek hazafiságát megmérgezed, s anyjuk, testvéreik ellenivé teend őket, s kieszközlöd, hogy a pártütők elnyomóinak titkon vagy nyíltan segédkezet nyújtsanak.

Á r u l á s.

Értem, atyám, értem.

B e l z e b u b.

Fiam Hitszegés! Neked azon ingadozó félénk pártütöket, kik zászlójukhoz leginkább a vallásos forma s a becsületről balfogalom által kötvek, eskü- és szöszegésre kell bírnod annak elhitetésével, hogy nincs isten, nincs pokol, — s becsület és gazság közt nincs semmi határvonal.

H i t s z e g é s.

Értem atyám, értem.

B e z e l b u b.

Fiam Képmutatás! Mindazt, mi rájuk nézve rossz- veszélyes- ártalmasnak tetszik előttük, a legszebb színben, s a legjobb oldalról mutasd fel nekik; — és a mi ránk nézve jó és hasznos, mindazt a legfeketebb színben tüntesd fel előttük. Koholj számukra minél ijesztőbb rossz híreket, s a pletyka és hazug-nyelvek által terjeszd el azt köztük óriási alakban. Te legkönnyebben elkábíthatod a hiszékeny magyart.

K é p m u t a t á s.

Értem atyám, értem.

B e z e l b u b.

Fiam Vesztegetés! Pénz-, czim-, rang-, hivatal, arany ezüst mellkeresztek s adományozó, dicsérő oklevelekkel tele van a zsebed. Ehhez nem is kell valami különös instructio, — ezekkel a pártütők s az ellenök huszítandó népfajok közt könnyen boldogulsz.

V e s z t e g e t é s.

Értem atyám, értem.

B e l z e b u b.

Fiam Irigység! Te a magyar nép idegen ajku testvéreivel elhited, hogy ők semmi tekintetben nem bírnak annyi szabadság- jog- és előnnyel, mint a fölöttük zsarnokilag uralkodó gögös magyar nép, és hogy maguk, a pártütők táborában is minél nagyobb zavar legyen, a szegényt fölingere-

led a gazdag ellen, — a kicsinyt a nagy ellen, — az ostobát az okos ellen, — a mellőzöttet a dicsőített ellen — és így tovább. Magaddal viszed Halál fiamat is, hogy így egyesült sárgafekete színetek — annál inkább rettegessen.

I r i g y s é g, H a l á l. (Ölelkezve).

Értjük, atyám, értjük!

B e l z e b u b.

Fiam Viszázkodás! Azok közé küldelek, kik a történet 8 százados bizonyossága szerint nélkülöd már élni sem tudnának. S minthogy téged annyira szeretnek, tedd most magadat olly népszerűvé elöttük, hogy a mint megjelenesz náluk, tüstént hajba kapjanak, üssék gyilkolják egymást, s az egység s egyetértés örökre elválják tőlük, — valamint ők el akarnak szakadni Ostor-rák monarchiától.

V i s z á l k ö d á s. (mint Furia — dühösen).

Értem, uram, értem!

B e l z e b u b.

Fiam Erőszak! Te ész és szív szavára nem szoktál hallgatni. Irgalom-, kegy- és kiméletről mit sem tudsz. Te vagy a mi utósó s leghatalmasabb eszközünk. Légy most is, mint eddig valál, a szabadság megigázója, a pártütők büntető ostroma. Vedd magadhoz kisebb testvéridet: Rablást és Gyilkolást. A mit a pártütők, hosszú idő alatt, nagy szorgalommal és véres verejtékkel gyűjtögettek össze, és mihez fáradság nélkül jutottak is, — ti mindazt kicsikarjátok kezeikből, s rettentő dulással fogjátok elpusztítani vagyonait. A pártütők tejjel és mézzel folyó hazáját most vértengerrel kell elboritnotok, — s addig mártások testökbe a gyilkoló vasat, — míg egészen meg nem adják magukat. — Nemde fiaim, szomjazzátok már az ugynevezett szabadsághősek, a republikánusok édes véré? — Siessetek hát a gazdag áldomásra!

E r ő s z a k, R a b l á s, G y i l k o l á s.

Értjük, atyám, értjük.

B e l z e b u b.

Te vagy az utósó, a többiek koronája, legöregebb fiam, Zsarnokság! — Mihelyt testvéreid megzabolázzák a féktelen pártütőket, — te nyakukra hágsz, s járomba nyügözöd azt, — kezök-lábukra rablánczot akasztasz, — s hatalmad vas-pálcájával fogod őket örökös rettegésben tartani.

Z s a r n o k s á g.

Értem, atyám, értem.

B e l z e b u b.

Menjetek, induljatok! — Én majd követni foglak titeket. (Dörgés, lánglobbanások, iszonyu zaj s

üvöltés s fenyegetőzés közt elsietnek az ördögfiak). — Még egy hadat kell utánuk küldenem földözetül. — (Lábával toppant). Jezsuiták, censorok, titkos kémek, néphóhérok, jertek elő! (A hívottak a föld alól megjelennek). — Hű szolgálaim, ti most némelly lázadó országból számüzve vagytok, s az ördög sem veszi hasznótokat. — Hogy tehát legyen némi dolgotok, kövessetek el mindent, mikép előbbi zsiros hivatalaitokat helyreállíthassuk. Menjetek fiaim után, a pártütő magyarok ellen, s ha másképp nem lehet, legalább alattomban ártsatok nekik.

M i n d.

Értjük uram, értjük! (Mind el.) A színpad ismét világosabb.

B e l z e b u b.

És már most, hogy győzelmünk annál biztosabb legyen, magam is utánuk megyek. Mai világban a hadvezérek a nélkül is hátulról szokták sergeiket kormányozni.

S á t á n.

Menj menj, édes barátom. Csak rajta! Mienk lesz a győzelem!

B e l z e b u b. (Magában).

A miért én magam fáradok, abban ugyan másnak nem kopik a foga. — De már most mondjátok meg: nem bolond ez a világ? — Mi a magyarokat pártütőknek kiáltjuk ki, s harczolunk ellenök. Az ügyes tolvaj, ha bűnén rajta kapatik, iszonyu lármát üt s még azt kiáltja tolvajnak, kitől lopni akart. — (Hajlongás közt elindul).

R o s z a r i s t o k r a t i a.

Megállj barátom, én is hozzád csatlakozom, (Hajlong). Fenséged magas kegyeibe ajánljuk magunkat.

S á t á n h. a.

Ujra éledek; mindenfelől egy-egy zöld erdejét látom a szép reményeknek. A diadal már szinte kezemben van. — Most már ismét biztosan élvezhetek.

4-ik JELENET.

U d v a r o n c z.

Pan Futasics — ő excellentiája.

S á t á n h. a.

Ah az én bánom! — Jöhet. (Udvaronc el). Horvát színű szalagot tűzök fejemre, ezt ő mondhatlanul kedveli.

5-ik JELENET.

(Pan Futasics szerb nemzeti ruhában, mint harambasa).

S á t á n. (Elibe siet.)

Ah az én kedves rebellisem! — gyönyörű nemzeti öltönyében!

F u t a s i c s. (Kezet csókol).

Üdvözlöm fenségedet! — Mit látok? — A trón
üres — nem reméllem —

S á t á n h. a.

Monarchiánk beteg, — foglalja el ön trónusát,
mint legméltóbb helyét.

F u t a s i c s.

Fenséged igen kegyes. (A trónba ül, és Sátán
az ő lábaihoz egy számolyra).

S á t á n h. a.

Mi jó hirt hoz a mi kedves bánunk?

F u t a s i c s.

A lehető legjobbakat. 100,000 főre menő horvát hadseregem áll készen fenséged és dicsően uralkodó háza szolgálatára. — Ó látná csak fenséged milly gyönyörű népből áll az én vitéz seregem, mindenik egy-egy óriási Hercules. Hát még az én orosz-lán-bátorságu szerezsánaim, — az ő festőileg regényes veres köpenyeikben; — no hiszen ezeknek csak látása is halálra ijesztendi a gyáva magyart.

S á t á n h. a.

100,000 horvát hős! — a mi kedves rebelli-
sünk vezérlete alatt. Hisz ezen dicső hadsereggel
egész Európát meglehetne hódítani. Csak hiába,
a mi uralkodó házunknak nincs olly hü lovagja,
nincs olly érdemes vitéze, mint a mi szeretve tisz-
telt bánunk és marsallunk. — Igen barátom, a sors
önt hívá meg trónunk és birodalmunk megmen-
tésére, és a történet műzsája arany betűkkel jegy-
zendi föl hős szabadtónk nagy nevét.

F u t a s i c s.

A fölséges udvarnak mindenkor szolgálailag
hódoltam, s hódolni fogok halálomig. És én meg-
mutatom a gögös magyarnak, hogy jaj neki ha
velünk ujjat huzni merészel. Vitéz seregem egy
csapással porba szujtandja őt.

S á t á n h. a.

Ugy úgy drága marsall, fenytse meg a nyo-
morultakat. Irtsa ki ön a veszélyes magyar fajt
véggépen, s alapítson Magyarország helyett egy
hatalmas Szláviát, melly birodalmunk gyémánt-
köve, szemfénye leend.

F u t a s i c s.

(Félre). Ez a ravasz nő alkalmasint próbára
akarja tenni hűségemet. (Fent). Legyen úgy mint
fenséged akarja; nekem nincs más czélom: mint
az uralkodóház érdekeit előmozdítva, a birodalom
egységét biztosítani.

S á t á n h. a.

És mi Magyarország kormányzója, vagy ha

ugy tetszik, Szlávia alkirálya iránt nem leszünk
hálátlanok.

F u t a t i c s. (Kezet csókol).

Fenséged jósága határtalan. — (Fölkél). Én
tehát vitéz sereggemmel minden haladék nélkül
sietek átkelni a Dráván, s mihelyt Budapestet, a
pártütés főfőszkét megsemmisitem, diadalmim
zászlóját, a visszafoglalt magyar had- és pénz-
ügygyel együtt, az uralkodó ház, s ennek csillaga,
fenséged lábaihoz teendem le.

S á t á n h. a.

És én hősmnek győzelmi koszorut tüzendek
homlokára, s díjul a meghódított Pannónia kormá-
nyát teendem kezébe.

F u t a s i c s.

Most csak arra kérem fenségedet, méltóztas-
sék kegyesen kieszközölni, hogy a czéljaim kivi-
telére megkivántató nagy pénzüsszeget rögtön
megkaphassam.

S á t á n h. a.

Ó mindenesetre. — Erről gondoskodunk. —
És így győzelmünk bizonyos levén, tegyük kissé
félre a politikát, — s csevegjünk kedves bánom,
érdekesebb tárgyakról. (Ismét leülnek).

F u t a s i c s.

Az élet prózájából olykor-olylkor egy szebb
költői világba átlépni, — rám nézve is igen kelle-
mes foglalkozás.

S á t á n h. a.

Hogy ne? Hiszen ön mint költő, hősi kardját
lanttal egyesíti.

F u t a s i c s.

Nem tagadom, én minden tekintetben szere-
tek költeni. Utamban is³ rögtönöztem egy kis
költeményt szivem királynéjához. (Egy lapot vesz
elő s átadja Sátánnak). Boldog volnék, ha fenséged
tetszését megnyerné. — (Magában). No ha e sok
hazug dicséretet mind elhiszi, akkor ugyan el van
veszve.

S á t á n h. a.

Milly fölséges eszmék, — milly forró érzelem
— ah kedves bán — ön igen hízogó.

F u t a s i c s.

Nem emberi, de isteni erő kellene hozzá, hogy e
junoi bájalakot, e hódító kellemekeket méltóan meg-
énekelhetné.

S á t á n h. a.

Ön engem Austria őrangyalának nevez. —

F u t a s i c s.

Kinek én hódoló rabja vagyok.

S á t á n h. a.

E rabságot kéjt-illatozó rózsalánczokkal
ügyekszem édessé tenni.

F u t a s i c s.

Oh boldog én! — Herczegnőm!

S á t á n h. a.

Bánom, kedves rebellisem!

F u t a s i c s.

E csók pecsételje örök szövetségünket, melly-
nek kettős célja: megmenteni, fentartani a birod-
almat, s ennek védpaizsa alatt élvezni a fény és
hatalom, dicsőség és szerelem teljes kőpoharát.

S á t á n h. a.

Örökre tied vagyok. (Kibontakozva Futasics kar-
jai közül, félre). Addig tudniillik, míg eszközül hasz-
nálhatlak. — Jól tudom én mi a te célod: ön-
állásu Szlávország és korona, — de nem lesz belőle
semmi. Mihelyt céloamat érem, eldoblak, mint a
kicsavart citromot. — (Fent). — Isten velünk
kedves bánom, a győzelemig!

F u t a s i c s. (Kezet csókol).

Győzelem vagy halál! — (Sátán el). — Ez a
fenséges hölgy igen nagy bolondnak tarthat en-
gem, ha azt képzei, hogy csakugyan szeretem.
Szent Rajasics! én szeressem őt, a hervadt feje-
delmi rózsát, én, kihez az általam elámitott hor-
vátok legszebb szüzeit adjak testörökül. — Csa-
latkoztok, mindnyájan csalatkoztok. Mit gondolok
én népek, nemzetek érdekeivel, országok emel-
kedése-, vagy hanyatlásával? Csak az én bol-
dogságom arany mérlege ne szálljon alá. A mit
teszek, azt nem másokért, hanem egyedül édes
enmagamért teszem. Én ha kell, horvát, ha kell,
német, ha kell, orosz, ha kell, magyar vagyok, —
sőt jó pénzért még francia és republikánus is
tudnék lenni. — Én, csak egy életrevaló szeren-
celovag, egy merész kalandor vagyok, kit ezen
forradalmi idő a maga ördögszekerére felkapott,
és most, a legnagyobb ellentétek közt is, igazán
dicsően élem világomat. Szerelem és politika, bor
és diplomacia, udvari cselszövény és demokratia,
kard és lant, szabadság és szolgaság, nemzetek
szeretete és gyűlölete, áldasa és átka közt folynak
gyönyörűsége napjaim. A legtöbb ember, illy
kétértelmű helyzetben alig tudná magát feltalálni,
sőt tán eszéét vesztené, míg én nyugodtan ülök a
sors hullámainál jobbra balra hanyatott csolna-
komban, — s nevem a világot, mellynek — köz-
tünk legyen mondva — nem vagyok legügyetle-
nebb ámitója. A szláv nép istenit, a magyar ör-
dögnek néz, egyik mennyekbe, a másik pokolra
akar rántani, — s hogy valamikép a két nemzet
szét ne tépjen, a kamarilla szoknyája alá kell buj-
nom, s ez sem isteni, sem ördögi — hanem na-

gyon is emberi dolog. Hahaha! Zsivio pan Futasics!
Zsivio! (Elsiet).

H A T O D I K K É P.

3-ik JELENET.

Belzebub, Irigység és Halál, — Magyarorszá-
got és Szabadságot mint foglyokat hozzák.

B e l z e b u b.

Imitt hozom foglyokul Magyarhont és Szabad-
ságát. — Az elsőnek fiai mindenütt nyomban ül-
dözének, — míg végre tévutra vezettem őket, s
elvesztettek szem elől. Tudom hogy ide soha nem
találnak.

S á t á n h. a.

Milly szerencse. — Nagyon le vagyunk köte-
lezve, drága Belzebub.

P a n F u t a s i c s. (Magában).

E kezesség mellett legalább biztosítva van
életünk.

F ü r s t I n d i s c r e t.

Meg kell őket gyilkolni, minden irgalom nélkül.

M a r s a l l R a b e c z k i.

Halál reájuk!

S á t á n h. a.

Halál reájuk!

M a g y a r o r s z á g.

Késő már undok véredek. Engem egy időre
megölhettek, de hű fiaim halottaimból ismét fel-
fognak támasztani. Késő már! — Utót a ti órátok.
— Megmondtuk nektek néphőhéroknak, hogy ne
ontsatok vért, mert az a ti fejetekre fog szállani,
megmondtuk nektek: hogy ne akarjátok a népek
szabadságát megölni, mert ennek lehellete gyö-
kerestül kiszáritja zsarnoki hatalmatokat. — Nem
hallgattatok reánk! — Most már jaj leszen ti-
néktek!

F ü r s t I n d i s c r e t.

Halál reájuk! (Mind a három hadvezér kardot ránt).

A császár és király nevében, — öljük meg
őket! (Megtámadják Magyarországot és Szabadságot,
ezek pajzsaikkal minden csapást ügyesen felfognak).

M a g y a r o r s z á g.

Segítség fiaim! — Mentsétek meg anyátokat!

S z a b a d s á g.

Segítség magyar nép, szabadíts meg jegyessed,
ki téged megszabadított! — Segítség! (Távolból
a Rákóczi-induló riad meg. Kivülről nagy zaj hallatszik,
— az ajtó egy roppanásra betörik.)

4-dik JELENET.

(Jó aristokratia, Magyar nép, kivont karddal s nemzeti zászlókkal jönnek, s a hadvezérek kezeiből a kardokat kiütik. A kamarilla tagjai mind meghunyászkodnak.)

Jó aristokratia.

Itt vagyunk kedves jó anyám!

Magyarország.

Meg vagyunk mentve édes fiaim! (Ölelkezés.)

Magyar Nép.

Te élsz, imádott jegyesem!

Szabadság.

Most már örökre a tied! (Ölelkezés.)

Sátán h. a.

Oda vagyunk! — Vége hatalmunknak!

Jó aristokratia.

(Körültékinti magát.)

Ez hát azon hely, hol egy két nyomorult önző féreg az általa rablánczra fűzött és legyilkoltatott népmilliók, a legnemesebb nemzetek húsán és vérére táplálkozott? — Ez hát azon kigyófészek, hova a kirablott népek insége és nyomorának égre kiáltó jajjai soha nem hatottak el? — Ez hát azon hely, hol ti néphóhérok, az isten és emberiség gúnyjára a menny- és földből poklot csináltak, s csupán magatok számára akartátok a mennyországot bitorlani?! — Tudjátok meg nyomorultak! — Változtak szerepeink! — A mennyország ezentul mienk, a szabad népeké, mindnyájunké leend, s ti a poklokra fogtok alászállani.

A kamarilla tagjai.

Ó jaj — ! — ó jaj! —

Belzebub.

Ajánlom hivatalbeli szolgálatomat. Én mindig a hatalmasabbal tartok, s őszintén megvallva, csak azért vettem el eszöket, azért izgattam őket elletek, hogy végre is hatalmamba kerüljenek, s országom legvadabb földeit termékennyé varázsolhassam gonosz lelkeikkel.

Jó aristokratia.

Legyen. Te fogod az ítéletet végrehajtani. De mielőtt az örök kárhozat tüzére vinnéd őket, egyenként olly kínos halállal végzed ki mindeniket, mint a minőt a bűneik miatt áldozatul esett ártatlan népek összesen véve szenvedtenek.

Sátán h. a.

(Félre). A csel talán még kíségit. (Fent.) Irgalom nagylelkű nemzet! — Mi igazságos ügyetek diadalának a legmélyebb bűnbánattal hódolunk. Elismerjük a nép uralkodási jogát, — vezeklésül rabszolgáitok leszünk —, ó csak életünket hagyjátok meg!

A kamarilla tagjai!

Irgalom, kegyelem!

Magyarország.

Nemeslelkű fiaim. El ne hagyjátok magatokat ámittatni. Olly tömérdek árulási és hitszegési bűn nehezkedik e gonosz fajon, hogy még halála óráján is képes volna bennünket megcsalni. — Poklokra velök, nincs irgalom!

Jó aristokratia, Nép.

Nincs irgalom!

Magyarország.

(Belzebubnak int s Metternichre mutat.)

Először is ezt viszed el, mert első volt e vérszopók közt minden gonoszságban.

(Az elsötétült szín padlatán dörgés és lánglobbanás közt rés nyílik, mellyen Belzebub egyenként letaszítja az elítélteket.)

Belzebub. (Metternichhez).

Ne félj semmit, te a pokolban is premiér leszel, s minthogy az orosz rubellekbe igen szerelmes valál, — fizetésed naponként 100 kancsuka leend. (Letaszítja őt, — dörgés, lánglobbanás.)

Magyarország. (Sátánra mutat.)

Utána viszed e szörnyeteget, a kamarilla édenének csábító kigyóját, ki megtagadva nőiségét, az elnyomatott népek fölött mérges pókként szövé az ördögi celszövények hálóját. El vele!

Belzebub.

Ne félj semmit; — én bájoló tulajdonaid miatt nőül veszek, — s minthogy fölötté kedveled a fényt és hatalmat, menyasszonyi koszorúdat égő parázsból, s nászruhád habzó fodrait lángokból készíttetem; s nehogy valamiképpen engem is papucs-kormányod alá igázz, kitépem nyelved kigyófulánkját s uralkodási vágyad és gögöd szarvait letöröm. (Letaszítja; dörgés, lánglobbanás.)

Magyarország.

Következik a három hadvezér, a zsarnokság legkegyetlenebb hóhérai, kik mellökön érdemjelül azon keresztek hordták, melyekre a népek üdvezítőjét, a szabadságot feszíték föl, kik nem irtóztak a szabadsághőseik halomra gyilkoltatni, virágzó városokat, falvakat halomra lövetni, s végkép elpusztítani. El velök.

Belzebub.

Ne féljetek semmit! — Jól foglak én titeket tartani! Reggelire kartács- és gránát-tüzet, ebédre gombóc helyett bombát és álgugolyót, estelire congrève-rakétákat esztek asztalomnál. S mint-hogy a népek vérére bor gyanánt ivatok, e helyett most vizet fogtok kapni, az elkárhóztott fájdalomkönyeit, hogy e sósvíz még inkább ingerelje ki nem elégíthető vérszomjaitokat. (Letaszítja őket; dörgés, lánglobbanás.)

M a g y a r o r s z á g. (A belső titkos tanácsosok s a jezsuiták és ligouriánusokra mutatva).

Hajtsd el végre ezen apróbb gonosz tanácsadók, és ezen éjli madarak seregét is, kik az igazság és vallás szent fénye helyett, a bűn és sötétség ördögét imádják.

B e l z e b u b.

Ah én ezen fiiczókókból oda lent pompás kályhafűtőket képezek, mert a gonosznak pokoli tűzét ide fent is ügyesen tudták szítani. (Letaszítja őket; s a trón Ostor-rák Monarchiával együtt elsüllyed. Belzebub a süllyedés közben gyorsan kiragadt s köpenye alá rejtett koronával távozik).

M a g y a r o r s z á g.

Im, támasza eltűntével — a birodalmi egység csalványú szinpada is összeroskadott. (Körül tekint). Bűnök tanyája! — Szabadságunk elkárhozott eleneinek főhadi szállása! — Átkos kamarillai kígyófészek! — Nincsenek többé lakóid, nincs többé házi gazdád, — neked is össze kell omlanod. (A kamarilla tanyájának sötét falai eltűnnek; helyette a már ismert tavaszi táj áll elő, a szinpad világos lesz. A Rákócziinduló megzendül).

5-ik JELENET.

(Erdély, Horvátország, Slavónia, Magyar tengerpart, — azután a 2-ik képben feltűnt örökös austriai tartományok, koszoruzott hölgyek által képviselve, nemzeti czimereikkel és zászlóikkal, — utánuk az egész honvédő sereg, — diadalmenetet tartva jönnek, illy kiáltásokkal: Éljen a magyar, éljen a szabadság!)

J ó a r i s t o k r a t i a.

E győzelem függetlenné, nagygyá és dicsővé tette a magyart! — Anyám, testvérem! — Én felszabadítástok nagy munkájában, és szabadságharcunk mezején lerováim irányatokban minden tartozásomat. — Nincs többé rám szükségetek. Azért hát isten veletek. (Tört döf szívébe. — Néphez — haladok). Testvérem, magyar Nép, — most már magyar Nemzet, — fogd fel végső lehelletemet — a mi lelkünk és testünk örökre egybeolvadt!

N é p.

Nem siratom őt, mert dicső lelke bennem él.

M a g y a r o r s z á g.

Egy haza, egy nemzet! — Mi hiányzik még, hogy erőnk oszthatatlan, boldogságunk teljes legyen? Testvérem Erdély, és ti régi barátim, szövetséges társaim, Kapcsolt részek! Nemde ti követve fiaim példáját, szív- és névben is egygő olvadtok velem? — (Kitárja karjait. A felhívott Magyarhon ölelésére sietnek, s pajzsukat megfordítván, a magyar czimert tüntetik fel — de korona nélkül. — Magyarhon a volt austriai tartományok képviselőihez fordulva). Ti pedig álta-

lunk és velünk megszabadult szomszéd-tartományok, hű szövetségesei lesztek az egyesült független Magyar Birodalomnak. (A tartományok képviselői Magyarhonnal egyenként kezét szorítanak).

6-ik JELENET.

(Belzebub bíbor vánkosen koronát és királyi pálczát hoz s letérdelve kínálja meg azzal Magyarországot, — de ez elfordul tőle s egy intéssel visszautasítja. — A távolból a marseillaise zendül meg. — Erre Szabadság egyszerű bábérkoszorút tesz Magyarhon fejére. — Belzebub a koronát köpenye alá rejtve hosszú orral megszökik. A marseillaise mindinkább erősen hangzik. A Francia köztársaság diadalmennetel jő. Elöl a Francia nép kék blouseban, veres jakobinus sapkában; egyik kezében veres kard másikban francia nemzeti zászló illy felirással: „Vive la republique!“ Utána diadalkocsin jő Francia köztársaság egyik kezében olajágot, másikban egy, törzsétől elvált koronás főt tart; — fején egyszerű vassisak veres tollal, mellén vért illy felirással: Liberté, égalité, fraternité. A diadalkocsi körül gyermekek, mint őrangyalok rózsafüzérekkel; a diadalkocsi után néhány francia nemzetőr és sorkatona. A menet a marseillaise harsogó zenéje mellett egyszer megkerüli a szinpadot, s a középén megáll. Francia köztársaság a diadalkocsiról leszáll, kitarja karjait, Magyarországlébe siet, kezét szorít vele, s magasztos örömmel összeölelkeznek; — a magyar és francia honvédek is ezt cselekszik. A Rákóczi induló és marseillaise felváltva szól.

M a g y a r n é p.

Éljen a köztársaság!

M i n d.

Éljen, éljen! *)

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— Mindenfelől ellenséggel környezett hazánk határszéleit folyvást nyugtalanítják a kamarilla vérebei. — Sőt a Gallicziából hazánkba rontott Schlick-féle gyűlevész hadsereg, Jelasics példáját

*) Már csak ezen töredékes mutatóványokból is gyaníthatja az olvasó: miért vonakodik ő méltósága, gróf Ráday Gedeon úr, ezen a drámabíráló választmány által előadás végett egyhangulag elfogadott művet szinpadon adatni, valamint az is megítélhető ezen mutatóványokból, valljon alapos volt-e vagy nem, több magyar lapnak azon igen-igen súlyos vádjá, mikép az országos főigazgató nemz. színházunknál a lélekelő censurát ismét be akarja hozni, sőt a censored szerepet most már maga viszi. V. I.

követve, országunk szíve felé irányozza immár gyilkos fegyverét. Bártfát, Eperjest minden ellentállás nélkül elfoglalás és a bártfai fiatalságot császári katonaruhába öltöztetve, Gallicziába küldé. Eperjerről Kassa felé vette útját, s a Kassához másfél órányi távolságra eső Budamér mellett Sáros, Szepes és Abaujmegyék nemzetörségének egy része, a fölkelt kaszás nép, ujoncz honvédek s a lengyel legió két százada megütközött velök. Azonban a fölkelt nép itt sem állta ki az ágyutüzeltést s futásnak eredt; míg a zempléni honvédek és a lengyel legió kitünőleg viselték magukat, ágyúinkat megmenték, s az ellenségnek még füstisztjei közül is sokat megsemmisítettek. Pulszky Sándor alezredes által vezérelt seregünk ágyui derekasan működtek; de végre a bátrak is kénytelenek voltak a nagy tömeg futása miatt a csatát elhagyni. Csak így mehetett be Schlick serege Kassára, honnét azonban jó eleve minden fegyvert és közpénztárakat kivittek. — Jelenleg Schlick elleni fegyveres erőnk Miskolczon van összpontosulva, s annak gyarapítására a honvédelmi bizottmány minden lehetőt elkövetett. Borsod, Heves, Pest megyék és a Jászkunság mozgósapatainak egy helyrei kiállítására, s az ellenség háta mögött lévő megyék népeinek fölkelése már el van rendezve. Hadügyérünk Mészáros Lázár a sereg vezérletére önkéntesen vállalkozott, s most már Szemere Bertalannal együtt Miskolczon van. Tekintve ez erélyes intézkedéseket, mi meg vagyunk győződve, hogy Schlick uram épen úgy fog járni elámitott polgájaival, mint Roth járt a horvátokkal —, vakmerő elbizakodottsága okvetlenül kelepcebe kerítendi őt és embereit, hacsak ezeket is, mint Jelasics és Simunic hadait, ki nem szalasztandjuk kezeink közül.

— Feldunai táborunk egy kis része december 10-én ismét csatában volt. Honvédeknek ugyanis Pozsonyhoz közel az ugynevezett Grichenau irányában egy erős osztály határőrökre bukkánván, megtámadák ezeket s majdnem fél napig tüzeltek egymásra, míg végre az ellenség a mieink által visszaveretett. Halottunk egy sincs, nehez sebesült van 6, könnyű sebet 22 kapott.

— Hurbán luth. expapot, a Szwatoplukkind fehér lovon vitézkedő császári vezért rendes és rendetlen katonáival együtt Budetinből, hol már basáskodni kezdett, vitézül kiverték honvédek s nemzetőreink, s az országból is kiszalasztották.

— Nugent vasban van! — Hogy-hogy, tán bizony mint foglyot vasha verték? — Bár verték volna, . . . no de még ez megtörténhetik, mert Stajerszágból betört Vas megyébe. Ki állt elibe, még nem tudjuk. Hanem Perczel tábornok bizonyosan nem nézendi őt vesztegen.

— A székelyek nem állhatván ellent a

nagyobb fegyveres erőnek, aláveték magukat a katonai hatalomnak, — de csak színből, s alig várják a kedvező alkalmat, midőn majd végképen kiszabadulhatnak a kétfejű sas körmei közül, mely oly rég szívja már szívök vérért.

— A budapesti nemzetörség Kosut felhívása következtében átadta már fegyverét a honvédek számára.

— Kovási Károly, kinek már 3 fia vitézkedik a honvédek diszes sorában, a marmarosai oroszok közül 200-ra menő jól fegyverzett vadászcsapatot állita ki a haza védelmére. Ezen ifjak a P. Hirlap levelezője szerint, majd mind egy ölnyi magasságúak, s erős, edzett medvevadászok lévén, a kamarilla törpe rókáit könnyű lesz nekik megtánczoltatni.

— Battyáni Lajos, volt miniszterelnök Vas megye sárvári kerületében ismét elválasztatván követnek, a napokban foglalja el helyét.

— Rózsa Sándor, a puszták híres fia, a ráczok ostroma, egy pár napig fővárosunkban mulatott. Kosutnál tisztelkedvén, azt jegyzé meg a kormányelnökről, hogy „szép beszédű ember.”

— Földesurainknak az országgyűlés határozata következtében kármentesítésül még uj évig kapnak a kormánytól előlegezést.

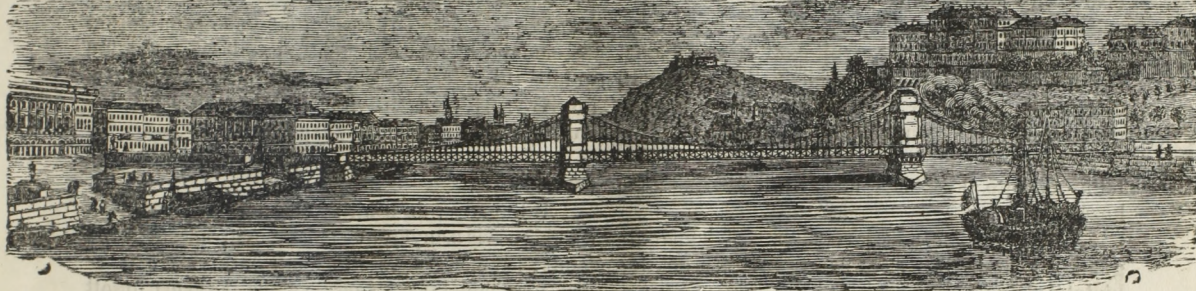
— Kiss tábornok jelenti a kormánynak, miszerint e hónap 12-én Damianics Alibunárt megtámadván elfoglalta. Egy 6 fontos, egy 3 fontos ágyú, 8 mozsár, két löpor-kocsi, 300 fegyver, 2 szerb zászló a mieink kezébe zsákmányul esett.

— Az új császár atyja — a Kosut Hirlapja szerint — Oroszországba utazott, s az új császár megengedte a szerbeknek, hogy vajdát választthassanak.

Műmelléklet. Egy magyar huszár és egy lengyel legióbeli vitéz, kik Gallicziából átjövén szabadságharcunkban részt venni, mint egy célra törő bajtársak, barátságosan szorítják egymás jobbát. Szolgáljon e kép emlékeül a magyar és lengyel közti frigynek, mely e viharos időben is szép szívárványként tűnik fel szabadságunknak nem sokára kiderülendő egén! —

Ha e lapnak a közönség pártolását továbbra is birni szerencséje leend, jövő évben több ilyl korszak harcias divatképpel lependjük meg előfizetőinket. — Nem mulaszthatjuk el e helytt rendes rézmetszőnk, az ifju Vidéki mindinkább fejlődő művészi tehetségére figyelemztetni a közönséget. Ő az általunk elibe adott képtervet helyes felfogással, s jellemzőleg rajzolja le, s oly ügyességgel metszi rézbe, hogy e tekintetben most fővárosunkban senki nem mérkőzhet vele. Jövő évben ismét kizárólag a mi lapunk műmellékleteit fogja dolgozni.

BUDAPESTI DIVATLAP.

Szerkeszti s kiadja : **Vahot Imre.**

25. szám.

Dec. 24. 1848.

TARTALOM : Montgomeri utósó éje. Bellaagh József. — Mutatvány Sárosi Gyulának illy czimű népies költeményéből : „Ponyvára került arany trombita. — Nemzeti színház. — Fővárosi tárogató. —

MONTGOMMERI UTÓSÓ ÉJE.

(Francia beszélyke).

A fejedelem gyászos halála után Montgommery Angolországba huzódott vissza. De lelkesülve emésztő cselekvőségétől és örültséggel határos bátorságától, kihallgatá a reformátusok tanait, nyíltan pártjokhoz szegődött és főnöke lön egy kis csapatnak, melly zavart és rémületet terjesztett némelly tartományokban. E közben Matignon francia ezredes kit ellene küldének, olly jól tudá használni a föld helyzetét s olly ügyességgel puthatolá ki azon elégtelenségeket, mellyek Montgommery serege által utközben támasztattak, hogy legyőzve azt, őt személyesen Normandia D o m f r o n t nevű kis városában foglyává tevé. A jog-szerű Matignon akará, hogy foglya legalább életben maradjon, de a boszuló Medicis Katalin azt kívánta ez redesétől, hogy föltétlenül fog-ságba vitessék, és Matignon kénytelen volt engedelmeskedni. — Montgommery Párisba kísértetett, a Conciérgerié foglyai közé soroztatott s pöre minden kétkedés nélkül folyamatba tétetett. 1574. junius 25-ikén Montgommery gréve piaczáni fő-vesztésre lön ítélve s utódai nemesi jogaiktól megfosztattak. Ő a fejére mondott véritélet felolvasztatását felindulatlan hideg kedélylyel hallgatá, és midőn egy régi szolgája mellette így kiálta fel: Hogyan foszthatni meg kilencz becsületes és retenthetlen nemest atyjuk büne miatt? — Mont-

gommerynak kilencz fia volt — a gróf élénken visszafordult s így szólalt fel : „Ha nem birnak nemesi vitézséggel maguk fölsegelésére, úgy teljes szívemből beleegyezem megfosztásukba.

1574-ki junius 26-kán, mint Montgommery kivégeztetése határnapjának előestéjén tíz óraker egy nő jelent meg, paripán csupán egy lovásztól kísértetve s a palota titkos ajtajánál álla meg, melly Morfondus felé nyílik. Miután lováról eléggé nehézkesen leszállt, kopogott.

Két fátylós ember jöve ki, őt béeresztendő. E kettő Claude de Lapeyrade, párisi foglár és Michel de Pabaille hivatalnok, a késő látogató pedig Medicis Katalin francia ország királynéja volt.

„Teljesíté ön parancsimat.“ — szólt a királyné vállaira hajtván a sűrű fekete fátyolt, melly arczát fődte.

„Fölséged parancsai hűségesen teljesítvék, — felelt Michel de Pabaille. Ha fölséged nem sajnálja fáradságát bennünket követni, elvezetjük ezennel Montgommery ur börtönébe.

„Meg van lánczolva? kérdé Katalin egy leirhatlan pillanatot vetve a foglárra.

„A vas csupán vesztő helyére mentekor fog testéről levétni; hacsak fölséged másként nem parancsolja.“

„Kísérjen engem szólt Katalin, a perczek drágák a Guisek még a Loureban vannak; ők azt hiszik, hogy ott vagyok . . . menjünk!“

A királynő a két tisztviselő előtt ment fel a

kopott ives torony lépcsőzetén. A tizedik emeletben megállapodának s a hivatalnok fölnyitotta a vas ajtó hármas retesztét, mely az elítélt szobáját őrzé.

„Maradjon ezen ajtónál foglár ur — szólt a királyné — és ön menjen s vigyázzon a torony ablak egyik Louvre felé nyíló részéből. Ha a király erkelyén világosságot látand, figyelmeztessen. De mindketten készen legyenek e szobában első szolításomra mejelelni.”

És Katalin bement.

A fogoly hanyagon nyújtózott egy köpadon. Ő a bibliát kérte magának, mely neki megadatott, és egy lámpa komoly fényénél némi verset olvasgatott a könyvek könyvéből.

„Ismer ön engem Montgommery? kérdé Katalin az ajtó küszöbén megállva, szövétnekkel kezében.

„Ön Franciaország királynéja, — felelt Montgommery a megvetésnek és közönyösségnek tekintetét vetve Katalinra.

„Én francia ország királynéja vagyok, igen! de bírāja vagyok ön életének és halálának, Montgommery!

„Tudom, felelt a gróf hidegen, jól van, mit akar velem Franciaország királynéja? Ha Katalin nem lenne más, mint csupán olasz nő — gyaníthatnám.”

„Montgommery, — felelt a királynő letevén kezéből szövétnekét a fogoly füstölgő lámpája mellé, ön engem megsértett, ön rágalmazott, ön megcsalt. Szemrehányásaim vannak, önön boszút kell állanom, mint némbér, mint hölgy, mint királynőnek!

„A párisi parlament önnek keveset hagyott hátra, szakasztá félbe Montgommery, kinek ajkait keserű mosoly voná össze görcsösen.”

„Ön tudja mennyire szeretém önt Montgommery — folytatá Katalin s ön még is feláldozá Saulx marquisének! Továbbá önnek cselszövényei engem olly férjtől fosztának meg, kit tiszteltem. Végre nem elégedve meg azzal, hogy kettősen átszégzé szívemet, mely elég gyöngye volt önért dobogni, ön trónomnak ellenségeivel, Franciaország elleneivel szövetekezett, ön angolok- és hugenottákkal saját hazája ellen törekedett. Montgommery illy viselet illik egy derék nemeshöz, egy hű alattvalóhoz?!

„Nem vagyok-é halálra ítélve madame! Hagyjon békén utolsó óráimban . . . dolgaink kiegyenlítvék.”

Dolgaink kiegyenlítvék! kiálta Katalin. Hogyan ezen ember még a halállal szemközt is olly hidegvérű valamint minden egyéb érzeményekre nézve. De tudja meg ön Montgommery, én önt megszabadíthatom; én azt akarom cselekedni, mert nem feledém mi valék ön iránt, valamint azt

sem, mi ön. Egyezzek meg a föltételekben, melyeket önnek előterjesztendek, és megszabadul, s a parlament később érvénytelennek nyilatkoztatandja az ítéletet, melyet mai napon dörge, — ekkor ön visszatérhetend az udvarhoz, azon udvarhoz, hol önt tizenöt évi távollét után nagy örömmel fogadandják.

„Szóljon mit kell cselekednem madame!”

Montgommery a Guisek hatalma nyugtalanit s nyommaszt engem; szükség hogy fiam trónját illy félelmes gyámnoki védségtől megmentsem. Jöjjön segedemül, hagyja el nyíltan új vallását, mondjon le hibáiról, siessen Guyennebe, vegye át a királyi csapatok vezényletét, törje meg a lázadókat s ez áron minden feledve lesz!

„Ez hittagadás, mit ön itt nekem javal, madame.”

„Hittagadás, de e hittagadás önt megmenti, ön e módon visszanyerendi méltóságát, becsületrendjeit, így hittagadva eltörölné ön a vétség minden nyomaival azt, hogy valaha fegyvert fogott saját fejedelme ellen.”

„Elég madame, szakasztá félben a fogoly soha sem vásárlanám meg illy áron életem szabadságát, sem a szerencse kedvezéseit. Térjen vissza királyné, s hagyjon meghalni hitemben.”

„Hitében?! kiálta gúnyosan Katalin, s ön nem tudá megörzeni hűségét királyához?!

„Legalább megtudom örzeni azt, mivel istennek tartozom, felelt Montgommery.

„Hálátlan! kiálta Katalin fölingerülve amaz emlékek egyikétől melyet maga az idő sem képes kitörölni a nők szívéből, háladatlan Montgommery, én még is megörzöm ön számára hajlamát és becsülését egy fejedelemnőnek.

És én már csak az örökkévalósággal foglalkozom! Győzzenek bár a Guisek, omoljon bár össze önnek trónja: mit érdekelnek engem e világ dolgai.

Érzéketlen! kiálta Katalin ön az örökkévalóságra hivatkozik, ön meg fog halni és pedig gyalázatos halállal.

Azt várom és tudandom kiállani.

Önnek emlékezete meg leend becsületitve.

Visszehelyezendik azt régi mivoltába, midőn átokkal leend terhelve az öné. . .

E perczben a hivatalnok csöndesen benyitá az ajtót:

Világosság látszik az ablakon át a király szobájából — szólt ő.

Katalin dühösen a szövétnekhöz nyult, melyet imént tön Montgommery asztalára, égő szemekkel néhány perczig a fogolyra tekintett, s fölkiálta:

„A Guisek várakoznak rám!

Ezután Montgommery felé visszafordulván, miután néhány lépést tön, némi tompa és öszponosított dühvel mondá:

„Halj meg szerencsétlen, halj meg, miután megölted az atyát, oka leendesz gyermekeid vesztének; átok read.

S Katalin elünt.

A jövő napon Montgomery bátran lépdelt a vesztő helyre és fenállva magasra tartott fejjel, legkisebb megindulás nélkül vevé a halálos csapást.

E naptól fogva a Conciergerie tornya, hol fogva tartatott, Montgomery tornyának nevezetett, mely nevet mai napig is viseli.

BELLAAGH JÓZSEF.

Mutatvány Sárosi Gyulának illy czimű népies költeményéből:

PONYVÁRA KERÜLT

ARANY TROMBITA.

Első magyar felelős ministerek.

Harmadik lehelet.

Felment Kosut Bécsbe az ország színével
S búbajos nyelvénél istenerejével
Egy jó pillanatban a királyt rábirta,
Hogy ez az új törvényt önként aláírta.
Mig irt az izzadság csak úgy szakadt róla,
Azután felállott és eképen szóla:

Hívem Kosut Lajos! te derék ember vagy
S látom az eszed is, mint a híred olly nagy.
De talán egy dolgot elfelejtettetek:
Hát **ministerek** mond kiket tettetek?
Mert ha bölcs emberek és nevéket bírom.
Mostan egy füst alatt azt is aláírom.

„Ingyen sem felejténk semmit el királyom:
Mond Kosut: a kormányt mindj' előszámálom.
A ministerek is ki vannak már tűzve,
Im itt van a nevék koszorúba fűzve:

Batthyányi Lajos lett miniszerelnökké

Mert a szabadságot pártolta örökké.
Helyén vagyon nála a szív, mint az elme
Tetteit vezeti a haza szerelme.
A népért áldozni ő semmit nem áttal
Pedig sokat veszt az új szabadság által;
Ő a jobb érzésű nagy uraknak feje
Dukál hát neki a kormány első helye.

A külső ügyeknek elaggott létere
Eszterházy herczeg jutott az élére.
A nagy világ sora tudva van előtte
Mert egész életét külföldön töltötte.
S valamint a pisztoly otthon van a tokban,
Otthonos ő minden udvari titokban.
Minden jóval biztat a politikája
Há bajusza volna többet adnánk rája.

A belső bajoknak elintézésére

Szemere az, a kit Batthyányi megkére.
Borsod nagy fijának aranyos a szája
Arany dolgokat ír jól készült pennája.
Országismerőink — hiszen vannak —
De nyomába egy sem hághat Bertalannak.
A nép közt forogván érti hol a bibe,
Segíthet a bajon emberül s izibe,
Nehéz munka nincsen e dolgos embernek
S épen illyen kellett **belügyminiszernek**

Vallás és oktatás bölcs sáfárt kívántak
Tehát illy sáfárnak egy kis bárót szántak.
Az apró **Eötvösnek** nagy híré a neve,
Mellyet ragyogóvá a könyvirás tevé.
Jó vallásos ember, szelid mint műzsája;
Ezt a **nagy tarisznnyát** azért bizták rája.

Van a talján földön egy tudós vitézünk
Kire a reménység két szemével nézünk.
Radeczki jobb keze, a neve: **Mészáros**,
Esze kardja éles, tempója huszáros.
Nem nagy a választás még Magyarországon
A kormányra termett tudós katonában.
Mert eddig a magyar szerencsének hitte
Ha kapitányságig a dolgát felvitte.
Generális pedig csak úgy lett belőle
Ha **kőfőczember** volt s nem tarthattak tőle.
Mészáros azonban, ki ha megütközött
Mindig félsten volt a bajnokok között,
Annyi babért gyűjtött vitéz homlokára
Hogy nem is ügyelve magyar fajtájára,
Bár a német tisztek szörnyen prüszkölének
Megtette Radeczki főzredesének.
Mivel pedig tudós ember is Mészáros
Ott meg, a hol most van, vitézsége káros,
S már csak nevére is kezd a magyar hízni:
Legjobbnek hitték a hadügyet rábizni.
Felségedtől pedig megvárja a haza
Hogy Mészároset nyomban parancsolja haza.

Minden rendes háznál kell lenni **gazdának**
Hogy ne kellene hát gazda egy hazának?
De a **gazdálkodás és kereskedelem**
Ha roszul intézik, merő veszedelem.
Hogy tehát a magyar sok mindent természetesen
S szűk időben a nép éhen el ne vesszen.
S a kereskedésnek annyi csinja binja
Ne legyen a kalmár tönkre-zuzó kinja,
Ezen két dolognak országos kormánya
Klauzál Gábornak hű kezét kívánja.
Hogy embernyi ember ez a lelkes Gábor
Jó tudja Babarcsi s a pecsovis tábor,
Kik Csongrádmegyében becsületnek tarták
Hogy őt a kortes nép szívéből kimarták.
Pedig már az előtt e dicső barátom
Két országgyűlésén ember volt a gáton.

Ő legjobban érti az idő járását
 S a körülállások böcs felszámítását.
 Nem ösmeri más úgy az ország erejét
 Mint ő, ki már ezen rég tőri a fejét.
 Minap is csak azért járt Angolországban
 Hogy okulást nyerjen ott a gazdaságban.
 Aztán mivel híres gazda volt a bátyja
 Sokat tanult tőle, most már hasznát látja.

Hogy utaink rozszak vizen és szárazon.
 Eddig nem lehetett csudálkozni azon.
 Mert a töltéseket csak a paraszt ásta
 Az ur meg nagy ingyen végig kocsiázta.
 S hogy a víz elbirjon bárminő nagy bárkát
 Előbb szabályozni kell a folyók árkat.
 Gróf **Szécsenyi** már ezt rég szívére vette
 S az ország több útját járhatóvá tette.
 A Dunát és Tiszát addig szabályozta
 Mig a gőzhajózást olly divatba hozta,
 Hogy már több országgal van közlekedésünk
 S külföldön kapóssá lett minden termésünk.
 Gróf **Szécsenyi** tehát a nemzet javára
Útaink kormányát váltalta magára.

Az igazság fontja **Deákot** illeti
 Mert ő a mit teszen mindig latba veti.
 A vétekhöz méri a büntetés fokát
 Egy igét sem ejt ki, hogy ne adná okát.
 Esze, melylyel az ügy mélységét kutatja
 Nagy gondolatoknak összetartó csatja.
 Kis ujjában van az országok törvénye,
 Az ut, melyet követ, szabadság ösvénye.
 Szavával lerázza bármely szív lakatját
 Mert tenyerén hordja minden indulatját.
 Járja be Felséged az egész világot,
 S nem talál emberben annyi **igazságot**,
 Mint a mennyi lakik ezen nagy **Deákban**
 Ki még soha macskát nem árult a zsákban.
 Ujjal mutat reá Magyarország népe :
 Hogy ez az emberség talpig talált képe.
 Az igazság dolgát méltán bízták rája :
 Ötvenkét megvéneke volt táblabírája.

Végre Felségedtől bocsánatot kérek
 Ha mindezek folytán most magamra térek.
 Hogy **Kosutnak hinak** nem is kell mondanom
 Hisz az én nevemet őrl minden malom.
 Soká szabadkoztam — de bizony hijába
 Engem is bevontak a kormány sorába.
 Elhagyott az erőm mert sokat dolgoztam
 Mig egész pokollal a népért birkóztam.
 Annyi szenvedésen mentem már keresztül
 Hogy bele fáradtam testestül lelkestül.
 Most hát nyugalomra lett volna szükségem
 S inyemre valóban nincs ministerségem :
 De mert az a haza parancsol én velem
 Mellynek szerelmében hamvad el kebelem,

S hogy átkot a magyar siromra ne hintsen
 Mellynek mindene van csupán pénze nincsen, —
 Mindezeket vevém szívem szerint latra
 Felkapaszkodtam a bérczes gondolatra,
 Hogy Magyarországnak **pénzügyét intézzem**
 S a lelki jólétet testivel tetézzem.
 Való, hogy szabadság szül dicső nemzetet :
 De szabad a nemzet **pénz nélkül** nem lehet.
 Kell, hogy legyen elég ezüstje aranyja :
 Ló elli a csikót, de abrak az anyja.
 Én pedig remélem, hogy pénzünk lesz elég.
 Becsületes népnek ad a jóságos ég.
 S ha nem lesz az égből, akkor én királyom!
 Körmömme a pokol mélyéből kivájom.
 De fogadom azt is, hogy aranyunk holmi
 Idegen zsebekbe nem fog vándorolni.
 S ha szükség lesz reá bankót is csinállok
 Lesz elég értéke, már azért jót állok.

Ezek lennének hát az uj ministerek,
 Láthatja Felséged, mind magyar emberek.
 S készek intézkedni az ország sorsáról
 Ha e'hez Felséged akarata járul.

„Nekem nincs ellenök semmi kifogásom,
 Vegyék — mond a király — atyai áldásom.
 Soha ki nem adok olly parancsolatot
 Melly elébb általok alá nem iratott.
 Mészárosért még ma elindul a posta
 Ugy is visszamegyen a ki hirül hozta :
 Hogy a dolog jobban áll már Olaszthonban.
 Magam pedig holnap lenn termek Pozsonyban.
 Ott lesz velem minden királyi cselédem,
 Magammal viszem a legnagyobb pecséttem,
 S az uj törvényeket — legyetek békével —
 Megszentesítem a királyok eskével.
 Ugy is tett Ferdinand a mint megígérte
 Mert alig hogy Pozsony városát elérte,
 Felszállott királyi fényes trónusára
 S ekképen esküdött világ hallatára :

Magyarok ujjamat feltartom az égre
 S esküszöm nektek az élő istenségre,
 Esküszöm a mi szent előttem mindenre
 Esküszöm, s fogadom királyi hitemre :
 Hogy ezen törvények, mellyeket hoztatok
 Miket aláírtam s most felolvastatok,
 Mellyekben ez uttal ismét kimondtatok
 Hogy Béctől független legyen szép hazátok;
 Annnyival is inkább tetszésemre vannak
 Mert azok a népnek szabadságot adnak.
 S mert nem enyim a föld hanem a tiétek
 Mellynek a jobbágyot urává tevéték.
 Én tehát azokat kedveseknek vallom,
 Összesen s egyenként, helyeslem, javallom.
 S biztosítom a hű karokat rendeket
 Hogy szentül megtartom e böcs törvényeket.

S változhatatlan és erős akaratom,
Hogy azokat mindenkivel megtartatom,
Megtartom s tartatom isten úgy segéljen!
A karok és rendek rá mondották: éljen! stb. stb. *)

NEMZETI SZINHÁZ

December 18-án először: Marczius tizenötödike, eredeti vigjáték 4 felvonásban, írta : Dobsa Lajos. Az ujonan föllépett szerző ezen első műve, úgy látszik, nem elégitette ki egészen a közönséget. Azonban a bírálónak nem szabad csupán a siker után röviden dicsérni vagy elvetni a művet, — neki, főleg fiatal kezdőnél, a tehetséget kell tekintenie; — s e szempontból indulva ki, meg kell vallanunk, hogy Dobsa jelen darabjában sok erővel, fiatal elevenességgel s komikai ügyességgel találkozunk. Személyei általában meglepő élethűséggel rajzolják, sőt lehet mondani, miszerint annyira az életből kölcsönöztek, hogy ez által e rajz nagy részben a mű költészeti oldalának árt. Ezen kívül az egészen csipős guny, satirikus játszáság ömlik el, mely mintegy minden pártokon tulemelkedve, tréfásan szórja mindenféle nyilait, — s tán épen ez egyik oka, miért a darabnak még sikerültebb helyei, jobb ötletei sem találtak reménylett tetszést. Mert csak valljuk meg, hogy mi mint közönség fölöttébb elkényeztetett gyermekek vagyunk, s tapsolunk akkor, ha az író a trójai falakon belüli hibákat ostromozza; de a mintáborunkbeli félszagségek napfényre hozataláért kész a tarpéi szikla. Pedig bizony ha szabadsajtót, s ezzel szinte egy nyomon járó, előleges vizsgálat nélküli, előadásokat akarunk, el kell tőrünk, hogy a valódi balgaságok, abberitai baklövések Thalia álarca alatt kikaczagtassanak. Mi a darab művészi érdemét illeti, én két főhibát látok abban. Egyik, miszerint nincs meg benne azon komoly oldal, mely a valódi vigjátékban is megkívántatik. Itt, mint tudhatjuk, a személyek érdekei, cselekvényei, az ezekből támadt összefüggés és zavar, magukban s a nézőktől elkülönítve gondoltatva, rendesen valódiak, komolyak; s csupán ezen komoly ügyekezetek, és tettek egymással csatája, azoknak a társas életben elismert illem- és józan ész- vagy moráltóli elütése alkotja a komikumot — vigjátékot; — e nélkül, — s ha a cselekvő személyek csak mintegy tréfálnak, ma-

gukból és a többiekből, hogy úgy szóljak, bolondot csinálnak, — kész az ugynevezett P o s s e vagy p a r o d i a. Szerző alkalmasint illet nem akart: de műve nagy részben ilyenné lett. Másik főhiba a műben a nem eléggé ügyes szerkezet. Szindarabban az érdeknek elejétől végig folyamatosan növekednie kell; e nélkül az egyes helyek szépsége meg nem menti a művet. Dobsa vigjátéka e tekintetben nagyon regényszerű, szaggatott s nem egyfolyamu. Némely pontok kitünőleg élénkek, mint a vizesés, de aztán a folyó ismét álló tóvá terjeng szét. E hiányt a fiatal író idővel kipótolandja, — ez a színműírásnak külső alakjára tartozik. Az előadást általában dicsérni lehet: csak egy kissé összevágóbb, gyorsabb játék kívántatott volna: de ez már szokott hibája színpadunknak főleg első előadásoknál. — A darabban sok satirikus célzások majdnem egészen hatástalanul maradtak. Ezen körülmény fontos és öröndetes annyiból, miszerint kellőleg meggyőzheti a színház-igazgatóságot arról, hogy a szindarabokban nyilvánult szabadabb gondolkodásért, némely egyéneket s tetteket súlytani célzó gunyért vagy mennydörgésért nem szükség cenzurái hatalmat gyakorolni, mert itt a közönség a bíró s mindenki magával viszi keblében a szerepet, hogy ráírja az ostracismust vagy helybenhagyást. Még egyszer mondom, ne féljen az igazgatóság. A mi közönségünk, mint említém, fölöttébb kényes. Ám kísértse meg valaki színpadunkon a jó ügyet, igazságot, s jelesebb embereinket bántani, s bizony meglátjuk, hogy ha ágyukat ültetnek az orchesterban, sem fogják az ily darabot végig játszani. E kegyelet közönségünkben igen szép, de sokképen messze is megy. Az írónak pedig, ha sokat ígérő gunyai nyom nélkül enyésznek el, sokkal több, mint ha a közönség azokért boszankodnék, sőt dühöngene. Azért az igazgatóság máskor tartsa elégnek a mű morális oldalára fölügyelni.

OBERNYIK. *)

— 19. Két altiszt. Olasz opera.

— 20. Veszter Sándor táncztársasága föllépteül: Csata Fehértemplomnál. Eredeti némajáték 2 szakaszban, tánczokkal, csoportozásokkal s ütközettel. Szerzette Kilányi, balletmester. Ügyesen rendezett, s csinosan kiállított korszerű spectaculum, melynek érdekességét az előfordult tánczok, csoportozatok s Fehértemplom

*) Ezután következik az: miként szegte meg Ferdinánd ezen ünnepélyes esküt, s milly csúfosan, milly gyalázatos árulással akarná a kamarilla törvényesen kivírt szabadságunkat elnyomni. — E nagy dolgokat legkönnyebben lehet a néppel ily egyszerű szép versek által megfoghatókká tenni. Szerk.

*) Úgy látszik, hogy e művet nem akarják többé adni. Kár pedig, mert ennél már gyöngébb színműveket is gyakran ismételték, — kivált ha az a színpadi monopoliumot gyakorló drámaírók szerzeménye volt. — Valóban több eredeti művet nem a közönség, hanem maga az igazgatóság buktatja meg mintegy szándékosan. Szerk.

ostroma, leginkább emelék. Különös, hogy színpadon soha nem lehet látni hű utánzását a csatázásnak, mi hihetőleg onnan van, mert harc és művészet két, semmikép össze nem férő dolog. Színpadi honvédeink iszonyuan öldösek a színpadi ráczokat, és némely rácz, a nélkül hogy bántotta volna valaki, maga jószántából elesett, eldőlt. Egy illy öngyilkos rácz a színpad előterén kiljebb terülvén el, mint kellett volna, midőn a kárpit legördült, testének egy része künt, más része pedig bent maradt, s noha már meg volt halva, nagy sietséggel ügyekezett kiszabadulni a ráczot agyonütni, ketté vágni akart vitéz színpadi kárpit sulya alól. A Fehértemplom ostrománál használt puskatüzelés, rakétázás iszonyu büzt terjesztett el a műzsák örökillatu templomában, — no de az igazgatóság a művészetet élvező szelid közönség orrát is szoktatni akarja a puskapor szagolásához, mi illy háborus időben csak helyeselhető. Egy áruló uhlánus századost a színpadon statarialiter föbelöttek honvédeink. Csoda, hogy a legujabban felállított magyar színpadi censura ezen, a felséges dynastiát annyira sértő iszonyatos dolog színterhözatalát megengedé. De mint halljuk, kellett is Veszternek harcolnia, míg ehhez engedelmet kapott. — A balletben előfordult tánczok: 1. Magyar, Kilányi és neje által, rettenő czikornyával ellejtve. Erre kellene színpadi censura, nem pedig a szabadszellemű művek elnyomására, — mert a sarkon-csuszó, kigyó és nagy harang nevű figurák nemcsak hogy megölik a magyar táncz szépségét, de még a nézőt is iszonyu lelki tortúrával kinozzák. 2. Tréfás táncz, lejté a genialis Tót Samu és Hilberth Emma, — e torztáncz comikus hatásánál fogva ismételtetett. 3. Verbunkos-táncz, Szöllősi által tánczkikísérettel. A magyar színpadokon, ügyesen betanított s eredeti sajátsággal lejtett toborzást még eddig nem lehetett látni. — 4. Markotányosné-táncz, több tánczosnő által előadva. A csinos kis markotányosnők nemzeti zászlókkal kezeikben különféle evolúciókat csináltak mazur-léptekkel, az egésznek jó hatása volt. — A balletszerző és Veszter az előadás után kihívtak. — A némajátékot a Szép molnárné című francia vígjáték előzte meg, mellynek előadásában Szentpéteri és Szatmáriné s különösen Latkócziné és László a legjobb játékkal tüntették ki magukat.

SZINÉRI.

- 21. Nabucodonozor.
- 22. Csata Fehértemplomnál, Ballet, — s „Özvegy férje“ című vígjáték.
- 23. A debelácsiak fölseglésére: Mártha Opera. —

FŐVÁROSI TÁROGATÓ.

— A képviselők házában decem. 20-án estve gyertyavilágnál igen nevezetes ülésnek valánk tanui. — Kosut Lajos, kormányelnök szószékre lépven, felolvasá Görgei tábornok dec. 18-ról s 19-ről (Öttevényről s Győrből) kelt tudósításait, mellyeket mi, lapunk köréhez képest csak kivonatosan közölhetünk. — „Éljen a magyar! — így kezdi tudósítását a derék hadvezér; — ma (dec. 18-án) győztünk; a számban sokkal erősebb ellenség megfutott, bár kisebb, de kimondhatlan bátor seregünk előtt, a csatáért több halottal nekünk átengedvén. Az ellenség olly sebességgel menekült, hogy öt minden jóakaratunk mellett sem érhetők utól. — Ez alkalommal Zelli offer 4-ik honvéd ezredbeli őrnagy; Szegedi Imre, 9-ik honvéd ezredbeli alezredes; Görgei Kornél, ugyanazon ezredbeli őrnagy és Zicsi Lipót, 10-dik huszárezredbeli őrnagy (most már alezredes), a lovas honvéd-tüzérség, de általában az egész huszárság a legjelesebben viselték magukat. — A névszerint érintett törzstisztek, megannyi kész hadvezérek, és én, mond Görgei tábornok, nyugodtan mehetek a legsűrűbb ágyutüzbe, mert biztos vagyok, hogy ha én elesem, csak megannyi jelesebbnek engedem át a fővezérséget. — December 16-án Nagy-Szombathán 1700-nyi néptünk 15.000 ellenséges sereg által támadtatott meg, s a maroknyi sereg bámulandó leonidási hősiséggel védelmezte magát: Guyon ezredes, a manswörthi hős, Makk tüzérőrnagy, és Pusztelnik, táborvezérkari őrnagy, mind megannyi hősei a magyar nemzetnek; az Ernőzászlóalj zászlóját vesztette ugyan, de míg azt elveszté, előbb elvesztett egy egész századot, s önfeláldozó magaviselete által örök érdemet vívott ki magának a magyar nemzet szabadsága érdekében. — A tüzérség közül, melly e csatában részt vőn, csak 4 maradt seb nélkül, 2 tisztjük elesett, Makk sebet kapott.“ — E jelentés felolvasása után a kormányelnök indítványozá: 1.) hogy Zicsi Lipót és Kmety őrnagyoknak alezredessekké neveztetését maga a nemzet hagyja helybe; 2.) készítessék egy aranytábla a végett, hogy legyen készen azok számára, kiknek nevét oda beírni, s az örök dicsőségnek átadni a nemzet méltónak fogja találni, (a kormány érdemkeresztekről már gondoskodott); 3.) az Ernőzászlóaljnak, melly elvesztett lobogóját olly hősieleg védé, tölgykoszorúval övezett, új zászlót adjon a nemzet, és 4.) az ezen csatában, különösen a nagyszombatiban elestekért halotti mise tartassék, mellyen a nemzet jelen legyen. Megemlíte a kormányelnök azt is, miként a nemzet parancsolja meg a clerusnak, hogy jövődre jobban teljesítse kötelességét, melly a nép

lelkesítésében áll. — Végül a nagy férfiú így fejez be beszédét :

A kormány el nem mulasztotta s nem mulasztja el, mind azt megtenni, mit, emberi tehetség szerint a haza védelmére, megtenni lehet.

A tisztelt ház tapasztalni fogja legközelebbi napokban, az intézkedéseknek nem csekély jeleit, melyeket előre megmondani, nem tartok szükségesnek. De bármi intézkedéseket tettünk is, hogy erőnk egyik vagy másik oldalon nevelve legyen, vigyáztunk arra, hogy más vidéknek biztossága fel ne áldoztassék, egyre van szükség. — Hadsergünkben van oly vitéz, melyről mondhatjuk, hogy leonidási harcokat is kész vívni, s ha a nemzet semmi segítséget nem nyújtana is neki, megfogja állani helyét utódó emberig; de kiért állnak helyt, s kiért vérzenek olyan emberek, mint Guyon és Pusztelnik, kik magyarul sem tudnak szólni? A magyar népert, a magyar népnek szabadságáért, azon népnek szabadságáért, melyre kimérték mondani a kiáltás ítéletét, de a mely vissza fog fordulni rájuk, ha isten van az egekben, s akarat a magyar népben. (Helyeslés) Tehát a szabadságnak nevében, melyet annyi küzdelmekkel e népnek kivívtunk, az igazság, s a hálaadás nevében azon vitézek iránt, kik így küzdöttek, kívánom a néptől, keljen fel millióival, nem azért, hogy ágyu torkába rohanjon, mert hivatása nem ez, — vannak emberek, kik ezt megteszik, — hanem repkedje körül az ellenséges sereget, nem hagyva percnyi nyugalmat is annak, s megfogja találni sorsát, ki meg merte fertőztetni ellenséges fegyverével e hazának földét, mint megtalálta a hódításra kész Napoleonnak győzhetlenné vált serege sorsát éjszakon. Decemberben vagyunk, a nép keljen fel s égesse föl a helyt, hová lehajtja fejét az ellenség, s egyesülve a fagygyal, mit isten ad, s a vitéz seregnek rettenthetlen erejével, ugy szintén a kormánynak gondoskodásával, mely halni kész a hazaért, de el nem hagyja a nemzetet az utódó perczig, s mentse meg a hazát; ha akarja megmentheti, s megmutathatja, hogy a magyart büntetlenül senkinek sem szabad bántani, mert a népek harcza legyőzhetlen, mihelyt népharczczá válik, s nem fogja a nép nézni összetett kézzel, mint némely városokban történt, nem akarom említeni hol, hogy vérzenek érte Magyarország hősei. Ha a nép akarja, győzhetlen. Ennyi jelentésem volt a képviselőházhoz. (Zajos éljenzés.)

— Lukács Sándor, győrvárosi kormánybiztos körében a népfölkelést erélyesen rendezi. Hivatalos jelentése szerint Mednyánszki Sándor népfölkelési vezér veres zászlót ragadott kezébe, s bejárta Győr hegyesebb vidékeit és a Bakonyt, hogy több százra menő elszánt magyart gyűjtsön a vészszin zászló alá. Győrmege és város börtöneiben lévő rabokat azon eskü letétele mellett bocsátotta

ki, hogy hazájokért teendő hű szolgálataikkal mossák le vétkeiket. Győrváros hatalmas sánczokkal van körülvéve; a sánczok ellátvák ágyuk- és katonasággal, az utászkar naphosszat s éjjel is fátylavilágnál dolgozik. A parendorfi csatából minden zászlóaljak megérkeztek nagyobb volt a veszteség hire, mint a valóság. Fraknóról Győrbe 24 fontos nagy ágyuk szállítottak.

— Mészáros Lázár által a miskolczi sereg már rendezve van, s bátor elszántság, harczvágy lelkesíti e tösgyökeres magyarokból álló hadat, mely bizonyosan nem követendi a dézsi és budaméri gyászvitézek példáját, hanem a legnagyobb veszély közepett is rendületlen sziklaként fog megállani, s győzelmi babért vivand ki. —

— Az önkéntes csapatok seregenként jelentkeznek. Magyarország mindig híres volt jeles vadászairól, reméljük, most, e dicső szabadságháborubban is megtartandja jó nevét, — midőn a legvérengzőbb fene vadak ellen kell harczolnia a nemzet életéért. —

— Fővárosunkban a radikalkör 400 egyénből állandó vadászcsapatot alakít; vezérök Szontagh Gusztáv leend. Budapest lelkes ifjúsága vetélkedve siet ez új zászló alá, míg az öregebb jó fegyvereket és pénzt ajánlanak felszerelésükre. Jó szellemű vidékiek! Kövessétek e példát. Most van legszebb alkalom tenni a hazaért.

— A derék dömsödiek példáját, kik 8 mázsás harangjukat ágyuöntéshez ajánlották fel, minden hónaphoz, nemzetéhez hű város és helység vetélkedve kezdi követni. Dömsöd, mint főkolompós után Vác és Pest községe következett. Reméljük, hogy rövid időn a legtöbb Magyarországi harang, mint ágyu fog szólni, s a győzelem és szabadság templomába hivandja igazságos ügyünk híveit, — míg a czudar ellenség és árulók halálharangjává fog változni.

— Az ágyuöntéshez szükséges czin is nagy mennyiségben adatott már be.

— Fegyvergyárunk mindinkább belejő az igazi kerekvágásba; most már mintegy 1000 munkása naponként 300 darab fegyvert is elkészít. Szép e gyár nagyszerű munkásságát látni, — milly élet, elevenesség — az ellenre halált szórandó csövek körül! — Egy roppant méhköpű ez, hol a munkások édes nemzeti létünk fentartására a legnagyobb szorgalommal dolgoznak.

— Vetter tábornok a napokban fővárosunkba mulatott, s innen ismét Aradra ment, hol a vár ostromát fogja vezérlni. — Sok szerencsét hozzá!

— Pozsonyból sok magyar eltávozott, s Pestre jött. Ma egy hete, hogy eljöttek; még akkor Pozsony nem volt az ellenség által elfoglalva.

— A budapesti jótékony nőegylet 100 pár fehér ruhát adott át Kosut Lajos lelkes nejének oly célból, hogy ez tetszése szerint ossza ki azok honvédeknek, kiknek szüksége van rá. És Kosutné a középponti tábori kórház betegeit boldogítja azzal.

— A radikál kör több tagjai nagy mennyiségű vásznat vásároltak, s a honvédek számára és fehérműt varratnak belőle. A kiszabást Laczkovics pestmegyei szolgabíró derék neje vállalta magára, s a varrást több fővárosi hölgy osztá fel egymás között. Eddig már Dencsicsi Apollónia, Gerendai Ambrusné, Szűcs Lajosné és Vahot Imréné 24 párt készítettek el, s a többi is rövid időn elkészül.

— A honát hűtlenül elhagyott Zicsi Domokos, veszprémi püspök jószágait a kormány elfoglaltatá. Ez ellen, mint halljuk, Horvát Mihált és Jekelfalusi kivéve, az egész püspöki kar protestált. És így ezek is megérdemlenék, hogy jószágaikat lefoglalják.

— Schlick nemcsak Kassán de Eperjesen is majd minden szabad gondolkozásu magyart elfogatott. Sárosmegyét Gallicziához csatolá, s a főispáni székbe Kreishauptmannnt ültetett. Pulszkit, mint sárosmegyei birtokost proscríbálta, s Ujházi László főispán jószágain igen nagy károkat tett. — Ez a generál még Jelasicot is felülmulja vakmerőségben — nem hiába, hogy szemtelen, azaz, félszemű.

— Bem tábornok mindig beljebb-beljebb nyomul Erdélybe, — egyszer csak azt vesszük majd észre, hogy Kolozsvár ismét a miénk.

— A rácok alkudozó, egyezkedő követeket küldtek Pestre.

— 600 jól felszerelt Bocskai-huszar érkezik a napokban Czeglédre.

— A mint meghallak a szepességi ifjak, hogy Schlick a sárosi ifjak közül ujonczokat szed, — nagyobbára honvédeink sarába állottak.

— A honvédelmi bizottmány elnöke magasztos örömmel bocsátja köztudomásra seregeink bámulatos vitézségének egyes tényeit, — minők a világ hadi történetében csak igen gyéren, s mint világszerte bámult ritkaságok jelennek meg. — A kitünőbbeket ime röviden mi is közöljük :

16-án egy gyalog z.alj — Inczéinek 14. sz. honvédei — az ellenségnek egy z.alj közeledő lovasságát irtóztató kiáltás közt szuronyal rohanták meg, és megszalasztották.

Egy z.alj huszar, a 10-ik ezredből, Kypke őrnagy alatt, körülkerítve keresztülvágta magát, egy egész dragonyos ezreden.

Kmeti őrnagy 23-ik honvéd zászlóaljjal az ellenség 10,000-nyi gyalogságának visszaverését merénylette megkísérteni.

Egy Vilmoshuszar köztvitéz egy ellenséges tisztet fogott. A fiatal legényke pardont kért, és a magyar köztvitéz azt mondta neki jó németséggel: *Eredj pokolba gyáva, nekünk úgy sem árt hatsz.*

Kazimírnál, Pöltenberg őrnagy Sándor-huszar osztálya körülkerítette iszonyu káromlások közt vágta magát keresztül. Mondják Pöltenberg nagyon haragos volt. Minden tiszteivel együtt elől vágatott.

Türk főhadnagy a volt nádr husároktól Sopronban hét huszárral és tíz lovas nemzétörrel egy zászlóalj chevaux legerst rohant meg és fél óráig feltartóztatta az ellenséget; egy tisztet személyes küzködésben levágott, huszárai négy lovat zsákmányoltak el.

A mi következik, nagyszerű.

Nagy-Szombatban a nádas dandár Guyon ezredes, Pusztelnik vezérkari őrnagy és Makk tüzérőrnagy alatt 1700 emberünk 15000 ellenség ellen szuronyvadásban szemtől szembe, mell mell iránt öt egész óra hosszat tartotta magát.

Elesett közel fele, a többi keresztül vágta magát.

16 huszar elől, kik a mosonyi boglyák felgyújtásával foglalkozva, nagy részt lóról leszálltak volt, egy osztály dragonyos vágatva futamodott meg.

Az ellenség számos, de gyáva, mert rossz ügyért küzd, zsarnok parancs viszi őt a tűzbe, nem szent lelkesedés, mi nem vagyunk olly számosak, hanem bátrak; mi a házáért, a szabadságért küzdünk.

Perczel Mór tábornok 8000 ezer emberével egyesült Görgével, s így remélni lehet, hogy az ellenséget még e hónapban kiverik az országból.

ELŐFIZETŐINKHEZ. A karácsonyi ünnepek miatt jövő csütörtökön nem jelenhetvén meg lapunk, az ez évi folyamat ezennel bezárjuk. Lapunk jövő évi első száma, egy pompás tábori képpel, az új év első napján fog megjelenni. — Ujévi első hírünk, úgy mint ez évben az utolsó volt, bizonynyal ismét a magyar vitézség győzelmének örömhire leend. —

 Karácsonyi és ujévi ajándéknak.

EMICH GUSZTÁV nemzeti könyvkereskedésében: uri- és kigyó-utczai szegletén, a kir. postahivatal átellenében kapható :

ŐRANGYAL

Vallási ALMANACH, honunk gyengéd hölgyeinek szentelve. 1848. Szerkeszti SUJÁNSZKI ANTAL. Négy aczélmetszettel, velin papíron aranyszegélyeztetel 2 ft, habos selyemben 3 ft.p.

Előfizetés a

PESTI DIVATLAP ÉS NEMZETŐR

jövő 1849-iki első félévi folyamára.

Miután alóírt szerkesztő, lapja érdekességének emelése tekintetéből 10 darab arany pályajutalmat tűzött ki egy korszerű beszélyre, 5 db aranyat egy komoly, vagy humoristicus előadásu társadalmi czikkre, s ugyanannyit egy hazafui vagy harczias szellemű szabadságdalra; — ezen versenyzés által élvezetes olvasmányokat remél nyújtandni közönségének. — E mellett Nemzeti képtárát egy új ággal, a jelen szabadságharcz mezején kitünő „Magyar hősek arczképei”-val szaporitandja. Divatképei leginkább pesti és magyar divatot fognak feltüntetni. — Az új évi első számhoz műmelleklétül a Hunyadi-gyalogsapat, a honvédtüzérek, a Lehel- és Bocskai-huszarok tisztikarának egyenruháit ábrázoló színezett kép fog megjelenni.

E lap jövő félévi folyamára az előfizetés, mint eddig, postán 6 pft, helyben 5 pft. Pesten előfizethetni a kiadó-hivatalban (szabadsajtó-utca 466-ik sz. a.) és Emich Gusztáv könyvárúsnál.

VAHOT IMRE.

Vége az 1848-iki másod félévi folyamnak.